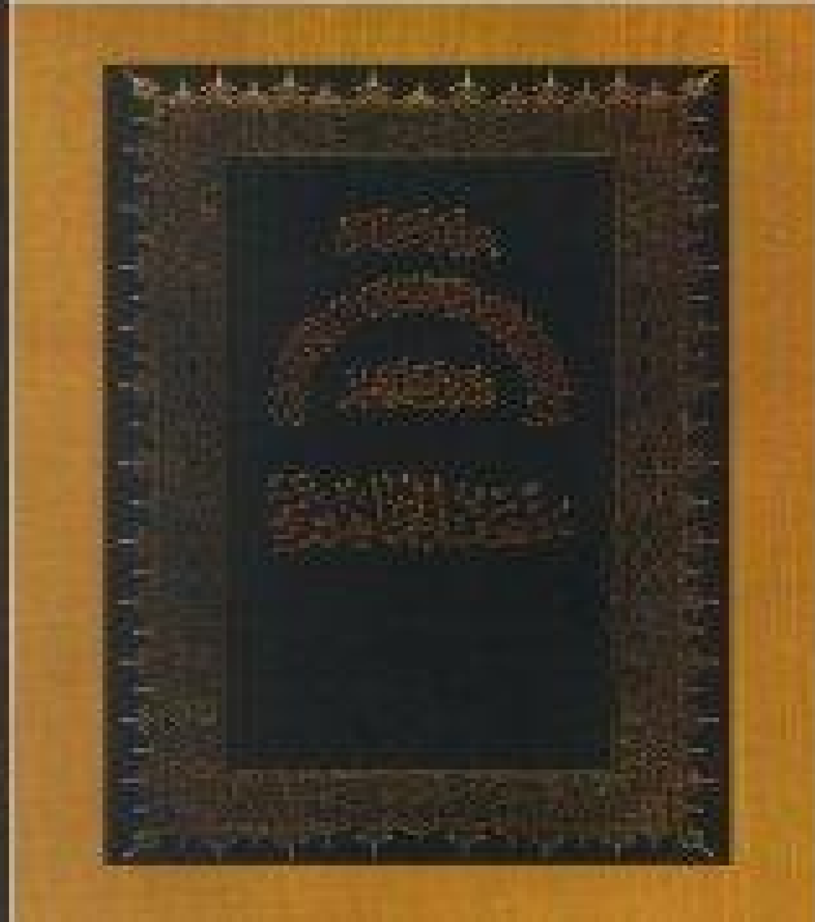
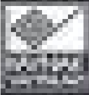

İLHAN ARSEL
Kur'an'ın Eleştirisi 3
Semavi Dinlerin "Kutsal" Bilinen Kitapları: 4



SUNUŞ

"Semavi Dinlerin Kutsal Bilinen Kitapları" altbaşlığıyla yayımlanan Kur'an'ın Eleştirisi 1-2'nin devamı olan bu kitapta eleştirel akim ışığında Kur'an incelenmektedir.

Bu çalışma Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi semavi dinlerin saliklerince "kutsal" bilinen kitapların eleştirisi niteliğindedir.

Prof. Dr. İlhan Arsel, "kutsal" bilinen kitaplarda anlatılan akıl ve bilim dışı olguları inceleyip tartışmakta ve eleştirilerini bu kaynaklara dayandırmaktadır.

Yazar, vahiy ile aklın her konuda çatıştığı saptamasında bulunuyor ve "bu çatışma insan sorunları alanında olduğu kadar evren ve doğayı kapsayan tüm sorunlar bakımından kendini

belli eder" diyor.

Kur'an ayetlerinin büyük bir kısmının aklı dışlayan efsane niteliğindeki hikaye ve masallardan oluştuğunu tespit eden yazar, "Kur'an gerek biçimsellik yönünden ve gerek içeriktik (muhteva) açısından tam manasıyla akılcı düşünceye meydan okur nitelikte bir kitaptır" saptamasında bulunuyor ve "apaçık" olduğu söylenen Kur'an'ın "apaçık" olmayan yönlerini gözler önüne seriyor.

Kaynak Yayınları

"Milletlerin tüm felaketlerinin nedeni akılsızlıktır... Tarih başlangıcından beri düzelmeye yüz tutmamış bu köklü akılsızlığın yanında tüm siyasi ve iktisadi açıklamalar birer edebi süs mesabesinde (derecesinde) kalır."

(Maurice Maeterlinck)

"Böylece ... derin bir dinselliğe yöneldim, (fakat bu yönelmişliğim) ani olarak on iki yaşımda iken sona erdi. Okuduğum bilimsel kitaplar sayesinde az geçmeden şu inanca eriştim ki, Tevrat ve incil'de anlatılanların çoğu) asla doğru olamaz... Her türlü otoriteye karşı şüpheciliğim bundan doğdu ve bu tutum beni, o tarihten bu yana asla terk etmedi..."*

(Einstein)

* The Quotahle Einstein, Collected and Edited by Alice Calaprice, s.159, Princeton University Press, 1996.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASET VE YAŞAM GEREKSİNİMLERİNİN KİTABI OLARAK KUR'AN

"Ma era (ura) rabbeke illa yusariu fi hevake"

*(Görüyorum da senin Rabbin, yalnızca senin heva'nı (şeyi'nin keyfini) yerine getirmek için koşuyor)**

(Ayşe'nin Muhammed'e hatırlatması)

**Ayşe'nin Muhammed'e, hitaben söylediği bu sözler, din bilimcileri tarafından Türkçeye: "Senin Tanrı'm, yalnızca senin hevan için koşuyor görüyorum"; "Rabbin, kadınların değil, ancak senin arzunun tahakkukuna musaraat ediyor"; "Rabbin şüphesiz senin dilek ve arzunu geciktirmeden derhal gerçekleştirir" şeklinde ya da "Vallahi Rabbinin, senin arzunu hemen yerine getirdiğini görüyorum" olarak, ya da hatta "Bakıyorum da senin Rabbin, yalnızca senin cinsel isteğini (hevan'ı) yerine getirmek için koşuyor" diye çevrilmekte.*

GİRİŞ

KUR'AN'IN KİMLERE YÖNELİK OLMAK ÜZERE HAZIRLANDIĞI KONUSUNDA!

Her ne kadar İslamcılar Kur'an'ın tüm insanlara yönelik ve onların yararına olmak üzere indirildiğini söyleseler de doğru değildir. Şu bakımdan ki, Kur'an, esas itibariyle Muhammed'in günlük siyaset ve yaşam gereksinimlerinin kitabı olarak hazırlanmıştır. İlerideki sayfalarda bunun böyle olduğu sergilenecektir. Fakat önce şu bir iki hususu kısaca özetlemekte yarar var:

Kur'an'ın Eleştirisi adlı bu çalışmamızın ilk iki cildinde değindiğimiz gibi, Kur'an'daki bazı ayetlere göre bu kitap, "Mekke ve çevresine"; bazı ayetlere göre "Arap kavmine"; bazı ayetlere göre "Tanrı tarafından gönülleri İslama açılmış olanlara"; bazı ayetlere göre de "tüm insanlara" gönderilmiş görünmektedir. Örneğin En'am Suresi'nde Kur'an'ın Mekkelilere ve Mekke civarında yaşayanlara indirildiğini bildiren şöyle bir ayet var:

"Bu indirdiğimiz... Mekkelileri ve etrafındakileri uyaran mübarek Kitab'dır..." (Enam Suresi, ayet 92.)

Buna benzer bir ayet Şura Suresi'nde şöyle diyor:

"Ey Muhammed! Böylece şehirlerin anası olan Mekke'de ve çevresinde bulunanları uyarman... için sana arabça okunan bir kitab vahyettik... " (Şura Suresi, ayet 7.)

Öte yandan Kureyş Suresi'nde, Mekke'de yaşayan Kureyş kabilesinin ihtiyaçlarının karşılandığına dair şu yazılı:

"Kureyş kabilesinin yaz ve kış yolculuklarında uzlaşması ve anlaşması sağlanmıştır. Öyleyse kendilerini açken doyuran ve korku içindeyken güven veren bu Kabe'nin Rabbine kulluk etsinler" (Kureyş Sueyş, ayet 1-4).

Görüldüğü gibi bu tür ayetlere göre Kur'an, Mekkelilere ya da Mekke'nin en tanınmış kabilelerinden biri olan Kureyşlilere indirilmiş gibidir. Ancak Kur'an'da, bu kitabın Arap kavmine (Arap toplumu) gönderilmiş olduğuna dair ayetler de var. Örneğin Zuhruf Suresi'nde şöyle deniyor:

"(Ey Muhammed!) Sen hemen o sana vahy olunana tutun!... Muhakkak ki, o (Kur'an) hem senin için, hem kavmin için bir şereftir..." (Zuhruf Suresi, ayet 43-44.)

Secde Suresi'nde, kendilerine daha önce "peygamber" gönderilmemiş olan Arap kavminden söz edilerek şu bildiriliyor:

"(Ey Muhammed.!) Şüphe götürmeyen (bu) Kitab... Rabbinin indirdiğidir. 'Onu Peygamber'in kendisi uydurdu' diyorlar öyle mi? Hayır; ey Muhammed! O senden önce (kendilerine) peygamber gönderilmemiş olan bir milleti uyarman için sana Rabbinden gelen bir gerçektir. Belki artık doğru yolu bulurlar..." (Secde Suresi, ayet 2-3.)

Buna benzer bir anlatış Yasin Suresi'nde şöyle diyor:

"Bu, babaları uyarılmadığından gafil kalmış bir milleti uyarman için... Allah'ın indirdiği Kur'an'dır..." (Yasin Suresi, ayet 5-6.)

İbrahim Suresi'nde, her kavme, o kavmin kendi dilinden olmak üzere kitap indirildiği belirtiliyor (bkz. İbrahim Suresi, ayet 4), Fussilet Suresi'nde de bu kitabın, Arapların anlayabilmeleri için Arapça olarak indirildiği bildirmiyor:
"Eğer bil onu, yabancı dilden bir Kur'an kılsaydık. diyeceklerdi ki: '... Bir Araba yabancı bir dilden (kitap) olur mu?'..." (Fussilet Suresi, ayet 44.)

Bunlara eklenebilecek daha birçok ayet var Kur'an 'da.' Bu tür ayetlerin (ve destekleyici hadislerin) ifade ettikleri anlam şu ki, Kur'an Arap kavmi'ne indirilmiş bir kitaptır.

Öte yandan bu aynı Kur'an'da, Tanrı'nın bütün insanları Müslüman yapmak istemediği, daha doğrusu insanlardan sadece bir kısmının gönüllerini İslama açtığı ve buna karşılık bir kısım insanları da "müşrik" ya da "kafir" kıldığı yazılı. Örneğin Nahl Suresi'nde şunu okuyoruz:

"Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı, ama o istediğini saptırır, istediğini doğru yola (Islama) eriştirir..." (Nahl Suresi, ayet 93; ayrıca bkz. Fatır, 8; Müddessir 31, 42; Ra'd 31; Secde 13 vd.)
En'am Suresi'nde de şöyle yazılı:

"Allah kimi doğru yola koymak isterse, onun kalbini İslamiyete açar. Kimi de saptırmak isterse... kalbini dar ve sıkıntılı kılar..." (En'am Suresi, ayet 125; ayrıca bkz. A'raf Suresi, ayet 178; Zümer Suresi, ayet 22, vs.)

Bu tür ayetlerden anlaşılan o ki, Kur'an, Tanrı'nın Müslüman olarak yarattığı, yani "gönüllerini açıp İslama eriştirdiği" kullarına gönderilmiştir.

Ve nihayet Kur'an'ın birçok yerinde, bu kitabın "tüm insanlara" gönderildiğine dair ayetler de var. Bir iki örnek şöyle:

"Ey insanlar! Rabbinizden size açık bir delil geldi; size apaçık bir nur, Kur'an indirdik..." (Nisa Suresi, ayet 174.)

1 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Arap Milliyetçiliği ve Türkler, Kaynak Yayınlan, İstanbul 1999, 6. basım, s.337 vd.

"Ya Muhammed! De ki: 'Ey insanlar! Doğrusu ben göklerin ve yerin hükümdarı, ondan başka tanrı bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği Peygamberiyim... ona uyun ki, doğru yolu bulaşınız...'" (A'raf Suresi, ayet 158.)

"(Ey Muhammed!) Kur'an'ı, insanlara ağır ağır okuman için bölüm bölüm indirdik..." (İsra Suresi, ayet 106.)

"Ey insanlar! Peygamber Rabbinizden size gerçekle geldi. İnanmanız sizin haynmzadır... " (Nisa Suresi, ayet 170.)

Bunlara benzer ayetler pek çok Kur'an'da.[2] Hemen ekleyelim ki, bu ayetlerde yer alan "insanlar" sözcüğünün Arapça aslı "nas"tır. Ne var ki bu "nas" deyimi, biraz yukarıda değindiğimiz gibi, Kur'an'ın birçok yerinde "tüm insanlar" için değil fakat insanların sadece bir kesimi (örneğin Kureyşliler, Mekkeliler, Mekke ve çevresindekiler ya da Araplar) için dahi kullanılmış bulunmaktadır.

Görülüyor ki, Kur'an'ın kimlere yönelik olarak gönderildiğine dair Kur'an'da çelişme var! Çünkü kimi ayetlere göre Kureyş kabilesine, kimi ayetlere göre Mekkelilere, kimi ayetlere göre Arap kavmine ve nihayet kimi ayetlere göre de bütün insanlara indirildiği yazılı! Nereden geliyor bu çelişme? "Yüce", "alim" ve "asla yanılmaz" olduğu kabul edilen bir Tanrı'nın böyle bir çelişmeye düşebileceğini ve örneğin "Ben Kur'an'ı Mekkelilere gönderdim!" derken, fikir değiştirip: "Kur'an'ı Arap kavmine gönderdim!" demesi ve sonra bütün bu söylediklerini yalanlarcasına: "Hayır! Ben Kur'an'ı tüm insanlara indirdim!" diye konuşması mümkün olamayacağına göre, çelişmenin kaynağını başka yerde aramak gerekiyor. Gerek bu kitabımızın ilk cildinde ve gerek diğer yayınlarımızda belirttiğimiz gibi[3] bu çelişki Muhammed'in yaşam hikayesiyle ilgilidir. Şu nedenle ki, kendisini peygamber olarak ilan ettiği ilk başlar-

2 Bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, Kaynak Yayınları, İstanbul 1994, c.VII, s.250vd.
3 Bu konuda bkz, İlhan Arsel, Arap Milliyetçiliği ve Türkler ve Aydın ve "Aydın".

da Kur'an'ın Kureyşlilere, yani kendi mensup bulunduğu kabileye ya da Mekke ve çevresinde yaşayanlara gönderildiğini söylemiştir. O an için aklının kenarından tüm insanlara, hatta Arapların tümüne peygamber olmak gibi bir fikir geçmemiştir. Fakat zamanla amacını genişletmiş ve Tanrı'nın Araplar arasından kendisini seçip Arapça Kur'an ile Arap kavmine, yani tüm Araplara gönderdiğini bildirmiştir. Fakat Mekke'den Medine'ye geçipte çete saldırıları ve savaşlar sayesinde ganimetler edinmeye ve bu sayede taraftarlarının sayısını çoğaltmaya başlamış, yavaş yavaş güçlenmiş, güçlendikçe yeni saldırı ve savaşlara girişmiş, bu sayede kendisini Yahudilere ve Hıristiyanlara ve dolayısıyla tüm insanlara gönderilmiş peygamber olarak kabul ettirme yolunu seçmiştir. Bu maksatla Kur'an'a:

"Ey insanlar! Rabbinizden size açık bir delil geldi; size apaçık bir nur, Kur'an indirdik..." (Nisa Suresi, ayet 174.)

şeklinde ya da biraz yukarıda verdiğimiz örneklere benzer ayetler koymuştur. Ne var ki buna rağmen Kur'an'ı, ne Arapların, ne tüm insanların (ya da insanlardan bir kısmının) yararına değil, fakat esas itibariyle kendi günlük siyasetinin ve yaşam gereksinimlerinin yararına olacak şekilde hazırlamıştır. Başka bir deyimle izlediği temel amaç, insanları, tıpkı Tanrı'ya baş eğermiş gibi, kendisine mutlak şekilde baş eğdirtmek olmuştur: Her ne kadar kendisini, Tanrı buyruklarına en büyük bir sadakatle bağlı bir kul gibi göstermiş olmakla beraber, bunu temel amaca ulaşmanın taktiği bilmiştir. Nitekim Kur'an'a yerleştirdiği ayetler arasında:

"Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar..." (Fetih Suresi, ayet 10.)

şeklinde olanları vardır ki, kendisini Tanrı ile eşdeğerde göstermeye yeterlidir. Fakat yine evvelce belirttiğimiz gibi Muhammed, insanların kendisine, tıpkı Tanrı'ya baş eğer gibi baş eğmeleri, yani teslimiyet göstermeleri gerektiğini söylemekle yetinmemiş, bir de Tanrı'yı kendisine salavat getirir durumda kılmak maksadıyla Kur'an'a şu tür ayetler koymuştur:

"AIlah ve melekleri, Peygamber'e çok salevat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salevat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin" (Ahzab Suresi,ayet 56).

Tanrı'yı melekleriyle birlikte Muhammed'e salavat getirir şekilde tanımlayan ve müminleri de tam bir teslimiyetle ona selam verdirten ve baş eğdirten bir kitap olarak Kur'an'ı, her şeyden önce Muhammed'in günlük siyasetinin ve yaşam gereksinimlerinin yararına hazırlanmış saymak gerekir. İlerideki sayfalarda, bunun böyle olduğunu kanıtlayıcı örneklerden bazılarını göreceğiz.

I

"ELÇİ"LİK İŞİNİN MUHAMMED'E KAZANDIRDIKLARI: ".. .BEN (KUR'AN'I TEBLİĞE) KARŞILIK SİZDEN... ÜCRET İSTEMİYORUM. .."*

Kendisini "Tanrı elçisi" olarak kabul ettirmek suretiyle Muhammed, sınırsız bir iktidar ve itibara, maddi ve manevi çıkarlara sahip olma olasılığına kavuşmuştur. Her ne kadar "Peygamberliğini ilan ettiği andan itibaren hiçbir maddi kazanç, hiçbir ücret peşinde koşmadığını, kişisel ve bencil duygulara kapılmadığını tekrarlamış ve kendisini, sadece Tanrı'nın buyruklarını bildirmekle görevli bir elçi, "ulvi" ve "kudsi" bir davaya terk etmiş kimse olarak tanıtmaya çalışmışsa da, bunu "mahviyyet" (alçak gönüllülük) duygusuyla değil, fakat sırf bu yoldan Arapların güvenini kazanacağını ve onları Tanrı'ya ve dolayısıyla kendisine kolaylıkla boyun eğdirtebileceği-ni düşündüğü için yapmıştır. Çünkü Tevrat'ı ve İncil'i bilenlerden öğenmiştir ki, geçmişteki "peygamber"ler de hizmet karşılığında hiçbir ücret beklemediklerini söyleyerek işe başlamışlardır. Onlardan örnek vermek üzere Kur'an'a koyduğu ayetler arasında Ad kavmine gönderildiği söylenen Hud peygamberle ilgili şu var:

"Ad (kavmi) de Peygamberleri yalanlamışlardı. Kardeşlen Hud onlara şöyle demişti: '... bilin ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçisiyim. Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin. Buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrimi verecek olan ancak alemlerin Rabbidir'..." (K. 26, Şuara Suresi, ayet 123-127.) * K. 42, Şura Suresi, ayet 23: ayrıca bkz, Yasin Suresi, ayet 21.

Yine bunun gibi Salih "peygamber" hakkında şunu koymuştur:

"... Kardeşleri Salih onlara demişti: '... Bilin ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin. Buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrimi verecek olan, ancak alemlerin Rabbidir...'" (K. 26, Şuara Suresi, ayet 142-145.)

Bu doğrultuda olmak üzere Kehf Suresi'ne koyduğu ayetlerle Zül-Karneyn'i dahi Tanrı emirlerini ücretsiz olarak yerine getiren bir kimse olarak tanıtmıştır (bkz. Kehf Suresi, ayet 83-99). Gerçekten de bu ayetlere göre güya Tanrı Zül-Karneyn'i,[1] yeryüzünde iktidar ve kudret sahibi kılar ve güneşin battığı ve doğduğu bölgelerde yaşayan halkları imana getirmek için gönderir; gönderirken de:

"Onlara ya azap edecek veya haklarında iyilik etme yolunu seçeceksin..." der
(K. 18, Kehf Suresi, ayet 84-86).

Zül-Karneyn Tanrı'nın dediği gibi yapar ve nihayet iki dağ arasında söz dinlemeyen bir kavme rastlar. Bunlar Zül-Karneyn'e dertlerini anlatırlar ve bozgunculuk yapan bir kavimden (Ye'cuc ve Me'cu'clardan) yakınarak yardım dilerler; yardım karşılığında ona vergi vereceklerini, maddi kazanç sağlayacaklarını bildirirler. Fakat Zül-Karneyn, onların para teklifini geri çevirir; maddi kazanç peşinde koşmadığını belirterek:

"Rabbimin beni içinde bulundurduğu nimet ve kudret daha hayırlıdır..." der ve onlardan sadece kendisine destek olmalarını ister. Ve onların desteğiyle büyük bir set meydana getirir, ki bozguncu kavim onu ne aşabilecek ve ne de delebilecektir (Kehf Suresi, ayet 94-97). Bütün bu işleri ücretsiz olarak ve sadece Tanrı'dan bir rahmet olarak yaptığını anlatmak üzere şöyle der:

l Kaynaklara göre Zül-Karneyn, eski çağların fatihlerinden Büyük İskender'dir. Konuyu ileride kısaca tekrar ele alacağız. Daha geniş bilgi için bkz. İlhan Arsel, Arap Milliyetçiliği ve Türkler.

"Bu Rabhimden bir rahmettir..." (Kehf Suresi, ayet 98.)

Ve işte Muhammed, geçmişteki buna benzer örnekleri kendisine destek edinerek her vesileyle şunu tekrarlardı ki, "elçilik" görevi karşılığında hiç kimselerden ücret ya da maddi herhangi bir kazanç diye bir şey beklememektedir. Bu konuda Tanrı'nın kendisine seslendiğini söyleyerek Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"(Ey Muhammed!) ...De ki: Ben buna (Allah'ın müjdesini tebliğe) karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum. .," (K. 42, Şura Suresi, ayet, 23; ayrıca bkz. Yasin Suresi, ayet 21.)

Burada geçen "akrabalık sevgisinden başka" deyimiyle ne anlatılmak istendiği kesin olarak bilinmez. Kimi yorumculara göre "akraba" sözcüğünden maksat Muhammed'in yakın akrabalarıdır; kimi yorumculara göre sadece kızı Fatma ile kocası Ali ve onların çocuklarıdır; kimi yorumculara göre Allah'a yakınlıktır.[2] Fakat her ne olursa olsun, yukarıdaki ayet ile anlatılmak istenen şey, Tanrı'nın buyruklarını ve müjdelerini bildirmek karşılığı olarak Muhammed'in herhangi bir ücret istemediğidir.

Ne var ki, bunları söylerken Muhammed, "peygamber"lik mesleğinin kendisine her hususta kazanç sağlayacağından emindi. Nitekim maddi ve manevi nimetlere erişmesi, insanları kendisine baş eğdirt-mesi, Tanrısal bir iktidara sahip olarak onlara hükmetmesi, çete saldırıları ve savaşlar yoluyla ganimetler, araziler, köleler, cariyeler ve güzel kadınlar edinmesi, kin ve düşmanlık beslediği kişilerden intikam alabilmesi, hep bu meslek sayesinde mümkün olmuştur.

Gerçekten de İslami kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed, yirmi beş yaşma gelinceye kadar Mekke'de çobanlıkla meşguldü; ömrünü koyun sürüleri güderek yoksulluk, sıkıntı içerisinde

2 Buhari, Müslim, Tirmizi gibi kaynaklara ve İbn Abbas, Said İbn Cubeyr ya da Abd İbni Harnid gibi kişilerin rivayetlerine göre farklı görüşler için bkz. Elmalılı H. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993, c.V, s.4240 vd.

geçirirdi. Yirmi beş yaşına bastığında, zengin, saygın ve itibar sahibi bir kadın olan Hatice ile evlenir; evlendikten sonra yaşamında büyük değişiklikler olur; Harice sayesinde refah ve itibara kavuşur. Kur'an'a, koyduğu ayetlerle bunu Tanrı'nın bir lütfü olarak gösterir:

"Ey Muhammed! (Rabbin)... seni şaşırmış bulup da yol göstermedi mi? Seni fakir bulup zengin etmedi mi? ..." (K. 93, Duha Suresi, ayet 7-8.)

Fakat şu muhakkak ki, Muhammed için asıl "izzet ve saadet devri", kendisini Tanrı'nın "son" ve "en sevgili" elçisi olarak ilan edip de peygamberlik "mesleğini" seçmesinden sonra başlar. Bu meslek ona zamanla, iktidar, ihtişam, itibar ve maddi olanaklar yanında, bir de "...Bana cinsi münasebette 40

erkek gücü verildi" diyerek çok sayıda kadın edinme olasılığını sağlamak bakımdan da yararlı olmuştur. Her ne kadar "ücret" karşılığında iş yapmadığını söylemekle beraber, Medine'ye geçip de çete saldırıları ve savaşlar yoluyla ganimetler almaya ve ganimetin beşte birini kendisine ayırmaya başladıktan sonra oldukça varlıklı bir duruma geçmiştir; arazilere, hurmalıklara, kölelere sahip olmuş, bu arazilerinde köleler çalıştırmıştır. Kölelerinin sayısının sekseni bulduğu söylenir. Bedir Savaşı'nda ve daha sonra Yahudilere karşı giriştiği savaşlarda (örneğin Hayber'de) kendisine ganimet payı olarak düşen varlıklar yanında, savaşsız olarak ele geçirdiği arazilerin ve hurmalıkların tamamına sahip olmuştur (örneğin Benu Nadir ve Fedek gibi).[3] Öte yandan kendisine özgü ayrıcalıklar ve maddi olasılıklar sağlamanın başkaca yollarından da yararlanmaktan geri kalmamıştır; hem de öylesine ki, düğün masraflarını bile halka yüklediği olmuştur. Örneğin İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Safiye ile evlendiğinde, "Kimde bir şey varsa getirsin" diye emretmiş ve halktan kişiler yağ, hurma cinsi şeyler getirip vermişler ve Muhammed bu getirilen şeyleri

3 Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.VIIL s.235-6. İbn İshak ve İbn Hişam'ın Siret'i, İbn-i Sa'd'ın Tabakat'ı gibi islam kaynaklanma hemen hepsinde bu konuda bilgi bulunmakta.

kendi "velimesi" olarak düğün merasimine katılanlara dağıtmıştır; daha başka bir deyimle halktan aldığı şeylerle halka düğün ziyafeti çekmiştir.[4] Yine bunun gibi, evlendiği kadınlara mehir verme zorunluluğundan kurtulmak maksadıyla ve sırf kendisine özgü olmak üzere hükümler getirmiştir. İlerideki sayfalarda bu hususları ayrıca ele alacağız. Fakat Muhammed bu seçtiği "meslek" sayesinde sadece mal. mülk gibi şeyler bakımından varlıklı olmakla kalmamış, bir de aynı zamanda cinsel ihtiyacını gidermek bakımından sınırsız olasılıklara kavuşmuştur. Örneğin Tanrı'nın kendisine çok büyük bir şehvet gücü sağladığını anlatmak için şöyle derdi:

"Cebrail bana bir çömlek getirdi ve ben ondan içtim ve bunun üzerine bana cinsi münasebette kırk erkek gücü verildi. "[5]

Ve işte bu güç sayesindedir ki, altmış üç yıllık yaşamının "peygamberlikle geçen 23 yılı içerisinde, birbirinden genç ve güzel iki düzineye yakın kadınla (ayrıca cariyelerle) yaşama mutluluğuna erişmiştir. Başka erkeklere dört kadınla evlenme olasılığım tanırken kendisini bu sınırlamanın dışında tutmuştur. Ve işte kendi çıkarlarına yatkın bütün bu işleri Muhammed, "vahiy" şeklinde Tanrı'dan geldiğini söylediği hükümlerle sağlamasını bilmiştir. Başka bir deyimle Tanrı fikrini o, günlük siyasetinin gereksinimlerini en bereketli şekilde karşılayacak bir ustalıkla işlemiştir. Bundan dolayı şunu söylemek yanlış olmayacaktır. Muhammed, İslamiyet adım verdiği dinsel kuruluşu, bu tür bir siyaset üzerine bina etmiştir. Bu kuruluşun temeli, onun Kur'an şeklinde ya da Kur'an olmayarak[6] yerleştirdiği hükümlerdir. Dostluklarına, düşmanlıklarına, kindarlıklarına, kıskançlıklarına, maddi ve manevi ya da şehevi ihtiyaçlarına varıncaya kadar kendi günlük yaşam gereksinimleriyle ilgili olarak akla gelebilecek ne varsa her şeyi "Tan-

4 Sahih-i Buhari Muhtasarı.... c.II, s.309-310.
5 İbn-i Sa'd, et-Tahakaatu'l- Kühra, c.I, s.374, Beyrut 1960. Bu alıntı için bkz. Y.N. Özturk, Kendi Dilinde Son Peygamber, İstanbul 1984, s.59.
6 Kur'an olmayarak yerleştirdiği hükümler "hadis", "sünnet" hükümleri şeklinde bilinen hükümlerdir.

rı'dan vahiy olundu" diyerek, yerleştirdiği bu hükümlerle sağlamıştır. Her ne kadar Tanrı'yı konuşuyormuş gibi göstermekle beraber gerçekte konuşan bizzat kendisidir. Bundan dolayıdır ki, Kur'an dili, tıpkı Arapların konuştuğu türde bir dildir; Kur'an'daki Tanrı, tıpkı Araplar gibi, her söylediğini yeminlerle kanıtlamak ister; tıpkı Araplar gibi, her vesileyle hakir kılıcı laflar eder, örneğin kullarına "yabani eşekler", "susamış develer", "dilini sarkıtıp soluyan köpekler" ya da "alçak zorbalar" şeklinde sözler sarf eder; tıpkı Araplar gibi kin ve intikam besler, kıskançlıklarını belli eder ve kendisinden beklenmeyen tutum ve davranışları seçer!

Muhammed'in Tanrı'dan geldiğini söylediği "vahiyler", genellikle kendi günlük siyasetinin ve geksinimlerinin ürünü niteliğinde şeyler olduğu için çelişkilerle doludur. Şu bakımdan ki, belli bir çıkar vesilesiyle koyduğu hükmü, bir başka çıkar vesilesiyle farklı şekle soktuğu çok olmuştur. Bu konuyu Kur'an'ın Eleştirisi I başlıklı kitabımızda ayrıca incelemiş olmakla beraber, tipik bir örnek olmak üzere Ahkaf Suresi'nin 19. ayeti ile Enfal Suresi'nin 125. (ve benzeri olan Şura Suresi'nin 24.) ayetlerini kısaca hatırlatmakta yarar var. Ahkaf Suresi'nin 19. ayetinde kişinin davranışlarının (örneğin İslam olmasının)

kendi istek ve iradesine bağlı olduğu belirtildiği halde, En'am Suresi'nin 125. (ve Şura Suresi'nin 24.) ayetinde bu işin kişi istek ve iradesiyle ilgili bulunmadığı bildirilmiştir. Gerçekten de Ahkaf Suresi'nin 19. ayetinde:

"Herkese işlediklerinin karşılığı verilir..." (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 19.)

diye yazılıdır ki, kişi davranışlarının sorumluluk yarattığına işaret sayılır. Örneğin İslam olan bir kimse, doğru yolu seçmiş ve davranışının sonucu olarak Tanrı'nın inayetlerine kavuşmuş sayılır. İslama girmemiş ise, yine kendi davranışının kötü sonuçlarına katlanır. Söylendiğine göre Muhammed bu ayeti, Ebu Bekir'in oğlu Abdurrahman'ın Müslümanlığı kabul etmesi üzerine koymuştur. Çünkü Abdurrahman, önceleri İslama girmeyi reddetmişken daha sonra kendi dileğiyle Müslüman olmuştu. İşte onun bu davranışını başkalarına örnek göstermek maksadıyla Muhammed, İslama girecek olanların mükafatlan-dırılacaklanna dair Kur'an'a yukarıdaki ayeti koymuştur.[7]

Ne var ki, kendi yakın akrabalarının, örneğin Ebu Talib ya da Ebu Leheb gibi amcalarının Müslümanlığı kabul etmeyip putperest kalmaları üzerine çevresindekilerin dedikodu yapacaklarını, örneğin: "Bu nasıl peyamberdir ki, kendi amcalarını bile Müslüman yapamadı" şeklinde konuşacaklarını ve bu yüzden prestijinin sarsılacağını düşündüğü içindir ki, İslam olup olmamanın kişi iradesine değil, doğrudan doğruya Tanrı iradesine bağlı bir şey olduğuna dair Kur'an'a ayetler koymuştur ki bunlardan biri şöyle:
"Tanrı dilediğinin kalbim acar, Müslüman yapar; dilediğininkini kapar, kafır yapar..." (K. 6, En'am 125 ve 42 Şura 24.)

Söylendiğine göre bu ayeti, Ebu Talib'in Müslüman olmayı reddederek ölmesi üzerine koymuştur. Bununla anlatmak istemiştir ki, Ebu Talib'in Müslüman olmamasının sorumlusu Tanrı'dır, çünkü Tanrı onun gönlünü İslama açmamıştır.

Görülüyor ki, yukarıdaki ayetler arasında çelişki yatmaktadır: Örneğin Ahkaf Suresi'nin:

"Herkese işlediklerinin karşılığı verilir" (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 19).

şeklindeki ayeti ile kişi davranışlarının özgür iradeye bağlı olduğu belirtilmişken, En'am Suresi'nin
"Tanrı dilediğinin kalbini açar, Müslüman yapar; dilediğininkini kapar, kafir yapar" (K. 6, En'am Suresi, ayet 125).

7 Aslında Abdurrahman bu işi, daha çok babası Ebu Bekir'in etkisiyle yapmıştı. Fakat Muhammed onu, sanki kendi özgür iradesiyle İslam olmuş gibi göstermiştir.

şeklindeki ayeti ile kişi davranışlannda özgür iradenin etkisi bulunmadığı anlatılıştır. İlerideki sayfalarda bunlara benzer başkaca örnekler yer alacaktır. Bu örnekler şu gerçeği pekiştirmiş olacaktır ki Kur'an. Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerine ve kişisel çıkarlarına dayalı hükümlerle ve bu hükümlerden doğma çelişkilerle dolu bir kitaptır.

II

MUHAMMED'İN YAŞAM GEREKSİNİMLERİNİN HER YÖNÜNÜ KAPSAYAN VE TÜM İSTEKLERİNİ KARŞILAYAN HÜKÜMLER KONUSUNDA!

Kendisini "peygamber" olarak ilan ettiği tarihten ölünceye kadar geçen süre boyunca Muhammed, bütün düşünce ve duygularını hep Tanrı'nın ağzıyla ve Tanrı'dan geldiğini söylediği "vahiylerle" ortaya vurmuş ve bütün eylemlerine hep Tanrı'yı sözcü kılmış, günlük yaşantılarının her yönünü, Tanrı'dan geldiğini söylediği buyruklarla ayarlamıştır. Örneğin öğleleri kuşluk uykusuna yatmasından tutunuz da, yemek yemesine, su içmesine, giyinmesine, sümkürmesine, istinca etmesine (pislikten temizlenmesine), besmele çekmesine, şeytanların şerrinden kurtulmak istemesine, hastalandığı zamanlar nefes edip vücudunu meshetmesine, kadınlarıyla ilişkilerine, şehvet gailesine, kıskançlıklarına, kindarlıklarına, düşmanlıklarına vb. varıncaya kadar günlük yaşam sorunlarının her yönünü, Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle[1] çözüme bağlamıştır. Bağlarken de çoğu zaman Tanrı'nın kendisine diğer insanlardan farklı ve özel ayrıcalıklar tanıdığını söylemekten geri kalmamıştır. Kur'an'a koyduğu bir ayetin şu ilk tümcesi, bu örneklerinden biridir.

"Ey o Peygamber! Biz, bilhassa (özellikle) sana şunları helal kıldık..." (K. 33 Ahzab Suresi, ayet 50.)

l "Vahiyler" deyimini Muhammed'in Kur'an'a koyduğu ayetler ve Kur'an olmayarak yerleştirdiği hükümler (hadisler) karşılığı olarak anlamak gerekir.

Denebilir ki bu ayet, Kur'an'ın esas itibariyle Muhammed tarafından ve onun yaşam gereksinimlerini karşılamak üzere hazırlanmış olduğunun ilginç kanıtlarından biridir. Ayet, bazı şeylerin Tanrı tarafından sırf Muhammed'e özgü olmak üzere "helal" kılındığını bildirmekte! Bu helal kılınan şeyler arasında "mehirlerini vermiş olduğu zevceleri" ve "Allah'ın ganimet kıldığı cariyeleri" dışında, bir de "amca, dayı, hala ve teyze kızları" bulunmakta, şu şartla ki, bunlar Muhammed'le birlikte Medine'ye hicret etmiş olanlardan olsunlar. Ayrıca da ayette kendini Muhammed'e hibe edenlerden söz edilmekte;[2] yani Tanrı Muhammed'e mehirsiz olarak kadın alma hakkını vermekte ve: ".. .bunlar sana hiçbir darlık olmamak için-dir" diye eklemektedir. Başka bir deyimle Tanrı:

"Bütün bunlar senin için halis olmak üzere, sade sana mahsus bulunmak üzere helal kıldım, müminlere değil"

demektedir.[3] İlerideki sayfalarda buna benzer daha pek çok örnekler yer alacaktır. Fakat şimdilik şöylece bir fikir edinmek üzere, yukarıdaki ayetin "amca, dayı, hala ve teyze kızları" ile ilgili hükmündeki bir özelliği belirtelim:

Daha henüz Mekke'deki gençlik döneminde Muhammed, amcası Ebu Talib'in kızı Ümm Hani'ye evlenme teklif etmiş ve fakat reddedilmişti. Ümm Hani onu reddetmekle kalmamış ve fakat daha sonraki bir tarihte Medine'ye hicret edenler arasında da yer almamıştı. Bu olay nedeniyle Muhammed, Ümm Mani'ye karşı öylesine bir kırgınlık, hatta kin beslemiş olmalıdır ki, aradan yıllar geçip de Medine'ye hicret ettikten ve artık iyice şan ve şöhrete kavuştuktan sonra Kur'an'a yukarıda söz konusu ettiğimiz ayeti koymuştur:
2 Kur'an'ın Ahzab Suresi'nde şu yazılı: "Ey o Peygamber! Biz, özellikle sana şunları helal kıldık: ... amcanın, halanın, dayının ve teyzenin seninle beraber hicret eden kızlarını! Bir de diğer müminlere değil fakat sırf sana mahsus olmak üzere nikahlamayı dilediğin takdirde, kendisini sana hibe eden mümin kadınları... Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. Boşadığı» hanımlarından arzu ettiğini tekrar yanına almanda senin üzerine bir günah yoktur..." (Ahzab Suresi, ayet 50-51.)

3 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3914.

"Ev o Peygamber! Biz. özellikle sana şunları helal kıldık: ... amcanın, halanın, dayının ve teyzenin seninle beraber hicret eden kızlarını...!" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 50.)
Görülüyor ki burada, amca, hala, dayı ve teyze kızlarından söz edilmekte ve Muhammed'in bu kızlarla evlenebileceği bildirilmekte: Şu şartla ki, bunlar Muhammed ile birlikte Medine'ye hicret edenlerden olmuş olsunlar. Yani Tanrı, amca, hala, dayı ve teyze kızlarından olup da Muhammed ile hicret etmeyenleri Muhammed'e helal kılmamış oluyor! Dikkat edileceği gibi ayet, Ümm Ha-ni'nin durumuna tıpatıp uygun bulunmakta! Çünkü Ümm Hani, Medine'ye hicret etmeyip Mekke'de kalanlardan biridir. Bu ayeti Kur'an'a koymakla Muhammed, Ümm Hani'ye adeta şöyle demek istemiştir: "Vaktiyle sen benimle evlenmeyi reddettin ve işte şimdi Tanrı senin bana layık olmadığını bildiriyor." Böylece ondan intikamını almış olmaktaydı. Dediğimiz gibi, konuya ileride tekrar döneceğiz. Fakat bu vesileyle bir örnek daha verelim: Hatice'nin ölümünden az sonra Muhammed, altı yaşına yeni basmış olan Ayşe ve ayrıca da otuz beş yaşlarında dul güzel bir kadın olan Şevde ile evlenmişti. Medine'ye hicret ettikten sonra birbirinden güzel ve genç kadınlarla yeni evlilikler yapmış, ayrıca cariyeler edinmiş ve kadınlarının sayısını iki düzineye yaklaşık şekilde çoğaltmıştır; söylendiğine göre bir aralık aynı zamanda evli olduğu karılarının sayısı on biri bulmuştur. Karıları arasında kıskançlık olmasın ve böylece kendisi bakımından huzursuzluk doğmasın diye Muhammed sıra ve nöbet esasına göre kanlarıyla cinsi münasebette bulunmayı uygun görmüştü. Güya bu suretle onlara eşitlik üzere muamele ediyormuş görünümündeydi! Bununla beraber karılarından bazılarına (örneğin Ayşe'ye) diğerlerinden daha fazla ilgi ve sevgi göstermekten geri kalmazdı. Yaşlı kadınlardan pek hoşlanmadığı için, yaşlanmaya başlayan Şevde adındaki karısıyla cinsi münasebette bulunmaktan kaçındığı ve hatta onu boşamaya kalktığı anlaşılıyor. Nitekim Sevde bunu fark ettiği içindir ki, sırf kendisini boşamasın diye Muhammed'e teklifte bulunarak kendi nöbet sırasını Ayşe lehine terk etmeye hazır bulunduğunu bildirmiştir. Bu tek-lifden fazlasıyla hoşnut kalan Muhammed nöbet ve sıra esasına bağlı kalmadan kanlarıyla cinsi münasebette bulunmak hususunda Tanrı'dan vahiy indiğini söyleyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

"(Ey Muhammed!)... onlardan (kanlarından) dilediğim geriye bırakır, dilediğini de yanma alırsın..." (Ahzab Suresi, ayet 51.)

Başka bir de deyimle Muhammed, bütün isteklerinin Tanrı tarafından yerine getirildiği kanısını yaratmak ve taraftarlarını buna inandırmak için hep bu yollara başvurmuştur. Çoğu kişileri buna inandırmakta güçlük çekmemiştir. Fakat inandıramadıkları da olmuştur. Nitekim en çok sevdiği eşi Ayşe bile bir gün ona: "Ma er a (ura) rabbcke illa yusariu fi hevake" demekten kendini alamamıştır. Bu sözler din bilimcileri tarafından Türkçeye:

"Rabbin, şüphesiz senin dilek ve arzunu geciktirmeden derhal gerçekleştirir."
şeklinde ya da:

"Vallahi Rabbinin, senin arzunu hemen yerine getirdiğini görüyorum."
olarak ya da hatta:

"Bakıyorum da senin Rabbin, yalnızca senin heva'nı (şeyinin keyfini) yerine getirmek için koşuyor." diye çevrilmekte.[4] Her ne kadar Ayşe bu sözleri, Muhammed'in nöbet ve sıra esasına göre karılarını ziyaretten vazgeçmek üzere Ahzab

4 Turan Dursun, Tabu Can Çekişiyor l Din Bu I, Kaynak Yayınları, İstanbul 1990, s.16 vd. ve Din Bu IV, Kaynak Yayınları, İstanbul 1996, 6. basım, s. 101. Ayrıca bzk. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlan, c.XI, s. 151. Hadis No: 1721.

Suresi'ne koyduğu 51. ayet-"[1] vesilesiyle söylemiş ise de. bununla sadece "cinsel istek" sorununa değil, fakat her konuyla ilgili sorunlara gönderme yapmış gibidir ve aslında şunu demek istemiştir: "Sen ne zaman bir şey istesen, Tanrı'dan vahiy geldi diyerek o istediğin şeyi elde etmektesin!" Ve gerçeklen de Muhammed'in Tanrı'dan indiğini söylediği "vahiyleri", yine Muhammed'in yaşam sorunlarına vurduğumuzda sunu görmekteyiz ki, bunların hemen hepsi onun isteklerini ve günlük si-yasetinin tüm gereksinimlerini karşılamak maksadıyla, yine onun tarafından yerleştirilmiş şeylerdir. Bu vesileyle birkaç örnek verelim:

A) Öğleleri Kuşluk Uykusundan Uyandırılmaması İçin Tanrı'dan Ayet İndiğini Söyler (K. 49, Hucurat Suresi, Ayet 4-5)

Öğle vakitlerinde kuşluk uykusuna yatmak gibi bir geleneği vardı Muhammed'in! Fakat uykuya yattığında ara sıra rahatsız edildiği için hicretin 9. yılında bu geleneğini Tanrı'dan geldiğini söylediği bir vahye bağlamak ihtiyacını duymuştur. Şöyle ki:

Hudeybiye Seferi'nden ve Mekke'nin Fethi'nden sonra, daha doğrusu hicretin 9. yılında Muhammed iyice güçlenmiş olduğu için, Arap kabilelerinin ululları, artık ona karşı gelinemeyeceğini anlamışlar ve heyetler halinde sırayla onu ziyarete gelip "biat" ettiklerini, is-lama girdiklerini bildirmeye başlamışlardır. Beyzavi ve İbn-i Hişam gibi kaynakların anlatmasına göre bunlardan Beni Temim kabilesinin temsilcileri, bir gün öğle sıcağında seksen kişilik heyet halinde, Muhammed'in bulunduğu odaların önüne gelerek görüşmek isterler ve "Ya Muhammed! Bize çıksana!" diye yüksek sesle bağrışırlar. O sırada Muhammed kadınlarından birinin odasında kuşluk uykusuna yat-

5 Ahzab Suresi'nin 51. ayetinin ilk satırı: "Ey Muhammed! Kanlarından dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın..." şeklinde olup Muhammed'e, çok sayıdaki kanlarıyla nöbet ve sıra zorunluğu olmaksızın bulunabilme olanağını sağlamaktadır.

mış uyumaktadır. Bu bağrışmalar üzerine uykusundan uyanır ve fena halde öfkelenerek söylenir. Ve bir daha hiç kimselerin kendisini kuşluk uykusundan bu şekilde uyandıramaması için Tanrı'dan vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

"(Ey Muhammed!) Sana odaların ötesinden seslenenlerin çoğu, akıllan ermeyen kimselerdir. Eğer onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, şüphesiz onlar için daha hayırlı olurdu. .." (K. 49, Hucurat Suresi, ayet 4-5.)[6]

Söylemeye gerek yoktur ki, böylesine basit işlere Tanrı'yı araç edinmenin Tanrı fikrini yüceltici bir yönü yoktur.

B) Kendi Yanında Yüksek Sesle Konuşulmaması ya da Önüne Geçilmemesi İçin Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 49, Hucurat Suresi, Ayet 1-3)

Giderek güçlenip itibarının arttığını görmekle Muhammed yavaş yavaş kendisini öylesine "yüce" görmeye başlamıştır ki, önüne geçilmesine ya da kendi sesini bastıracak şekilde konuşulmasına dahi tahammül edemez olmuştur. Nitekim yukarıda belirttiğimiz olaydan, yani Beni Temim heyetinin İslam olmasından hemen sonra Ebu Bekir, kendi ahbaplarından Ka'ka İbn-i Ma'bed İbn-i Zürare adında birini bu kabilenin başına "emir" olarak tayin etmesi için Muhammed'e başvurur. O sırada orada bulunmakta olan Ömer b. Hattab, Ebu Bekir'in bu teklifine karşı çıkar ve Ka'ka İbn-i Ma'bed yerine başka birini teklif etmek üzere: "Hayır o olamaz, Akra İbn-i Habisi (bu göreve) tayin buyurunuz" diyerek Muhammed'den ricada bulunur. Ömer'in bu müdahalesine Ebu Bekir içerler ve yüksek sesle ona: "Sen muhakkak bana muhalefet etmek istiyorsun" der. Bu sefer Ömer sesini yükselterek "Hayır sana muhalefet etmek iste-

6 Beyzavi'nin yorumu dışında Buhari ve İbn-i Hişam gibi kaynaklarda yer alan bu hususlar için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.X, s.368 vd.; ayrıca bkz. c.IX, Hadis No: 1316. Ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, Hak DM Kur'an Dili, Bedir Yayınevi, 1993, c.VI, s.4452 vd.

meni" diye karşılık verir. Onların seslerini biraz fazlaca yükseltmiş şekilde konuşmalarından rahatsız olan ya da bunu kendisine karşı saygısızlık sayan Muhammed, Tanrı'dan şu ayetin indiğini söyler:
"Ey inananlar!... Seslerinizi Peygamber'in sesinden üstün yükseltmeyiniz. Seslerini Peygamber'in yanında kısan kimseler, Allah'ın gönülehni takva ile sınadığı kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük ecir vardır..." (K. 49 Hucurat Suresi, ayet, 2-3.)[7]

Görülüyor ki, Muhammed'in yanında seslerini kısan kimseler, Tanrı'nın gönüllerini korku ile sınadığı kinişlerdir ve bunlar büyük mükafatlara konacaklardır. Söylemeye gerek yoktur ki, bütün bu işler Tanrı'yı araç edinmeden yapılabilecek (ve daha doğrusu yapılması gereken) şeylerdendi. Ne var ki, Muhammed için kişileri kendisine itaatkar kılmanın en kolay yolu "vahiy indi" diyerek iş görmekti. Dikkat edilecek olursa, böylesine basit bir iş için dahi Muhammed, Tanrı'dan "mağfiret ve büyük ecir" geleceğini vaat ederek iş görmüş ve kişileri sırf kendi çıkarı doğrultusundaki davranışlara zorlamıştır.

Şimdi muhtemelen şöyle denecektir: "Tanrı elçisinin yanında ve onu rahatsız edercesine konuşmak ve tartışmak doğru değildir; bu itibarla böyle bir kurala gerek vardı!" Pek güzel ama, böylesine basit buseye Tanrı'yı karıştırmak gerekir mi? Kaldı ki, bu yasağı koyduğu tarihlerde Muhammed, artık iyice güçlenmiş ve korku salarak herkesi sindirmiş durumdaydı: "Yanımda yüksek sesle konuşmayı yasakladım" demiş olsa, buyruğu yine de yerine getirilmiş olurdu. Bu böyle olduğuna göre yüksek sesle konuşmayı önlemek için "Tanrı'dan vahiy indi" demenin ve üstelik bir de Tanrı'nın "mağfiret ve ecir" vereceğini söylemenin alemi var mıydı? Elbetteki yoktu! Ama Muhammed, yukarıda da dediğimiz gibi, her işini öylesine Tanrı aracılığıyla yapmaya alışmıştı ki, yüksek sesle konuşmaları önlemek ya da öğleleri kuşluk uykusundan uyandırılmamak için bu yola başvurmakta sakınca bulmamıştır.

7 Abdullah İbn-i Zübeyr'in rivayetine dayalı hadis için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı, c.X, s.370-1, Hadis No: 1646. Bu konuda ayrıca Celaleddinal-Suyuti'nin yapıtlarına, özellikle bkz. Luhah al-nukül al-Kur'an. Ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4447 vd.

C) Camide veya Toplantılarda Kendisine (ya da İtibar Ettiği Kişilere) Yer Açılması İçin Kur'an'a Ayet Koyar (K. 58, Mücadele Suresi, Ayet 11)

Günlerden bir gün Muhammed camiye gider. Fakat halk camiyi tıklım tıklım doldurmuştur. Çoğu kimseler sırf onu yakından işitebilmek için minberin etrafında omuz omuza oturmaktadır. Kimse kıpırdamak istemediğinden minbere gidebilmek için geçecek yol bulamaz. Oradakilere "şöyle biraz acılın da geçeyim" demiş olsa, mesele kalmayacak ve kuşkusuz ki herkes kendisine yol açacaktır. Fakat bunu yapacak yerde Tanrı'yı konuşuyormuş gibi göstermeyi tercih eder ve Kur'an'ın Mücadele Suresi'ne şu ayeti koyuverir:

"Ey inananlar! Toplantılarda size 'yer açın' denince yer açın ki, Allah da sizin için Cennet'te yer açsın..." (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 11.)

Bir başka rivayete göre hikaye şöyle: Muhammed Bedir Savaşı'na katılanlara fazla itibar ve ikramda bulunurmuş. Bir gün halkın toplu halde bulunduğu bir sırada konuşurken, "ehl-i Bedir"den birkaç kişi gelip kendisini ve sonra meclistekileri selamlamışlar. Fakat oturacak yer bulamadıkları için ayakta durmuşlar. Onların ayakta kalmasına üzülen Muhammed, etrafındakilerden bazı kişileri kaldırmış ve yerlerine onları oturtmuş. Ne var ki yerlerinden kaldırılanlar, bundan hoşlanmadıklarını belli etmişler. Bunu fırsat bilen bazı "münafıklar" Muhammed'in aleyhinde laf etmişler ve örneğin şöyle demişler:

"Muhammed yakınına oturanı kaldırıp, daha sonra geleni oturtuyor, bu adalet değil. "[8]

Ve işte kendi hakkında bu şekilde konuşulduğunu duyduğu içindir ki, Muhammed yukandaki ayeti Kur'an'a koymuş olmaktadır. Görülüyor ki, "toplantıda yer açma" gibi en basit bir işi bile Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiy ve cennet mükafatlarıyla yaptırtmak istemiştir.

8 Elmalılı H.Yazır, age, c.VI. s.4791.

D) Huzuruna Çıkmak İsteyenleri Sadaka Verme Zorunluluğunda Tutmak İçin Vahiy İndiğini Söyler, Böylece KendisiniYoksulIarın Koruyucusuymuş Gibi Göstermiş Olur (K. 58, Mücadele Suresi, Ayet 12-13)

Kur'an'da, Mücadele Suresi'nde Muhammed'le görüşmek isteyen kimselerin, önce sadaka vermelerini emreden ayetler var ki. şöyle:

"Ev o bütün iman edenler! Peygamber'e gizli ma rinana bulunmak istediğiniz zaman fısıltınızdan önce bir sadaka takdim ediniz, bu sizin için hem bir hayır, hem de daha ziyade bir temizliktir. .. Ya! Fısıltınızdan önce sadakalar takdim etmekten korktunuz mu? Madem ki, yapmadınız Allah da size tevbe lütfetti, artık namaza devam edin..." (Mücadele Suresi, ayet 12-13.)

Görüldüğü gibi bu ayetlerde sadakanın Muhammed'e mi, yoksa fakirlere mi verilmesi gerektiği açıklanmamıştır. Yorumcuların söylemesine göre Muhammed hediye kabul eder, fakat sadaka kabul et-mezdi; sadaka ve zekat almanın kendisine haram kılındığını söylerdi. Bu itibarla yorumcular, yukarıdaki ayetlerde sözü edilen sada-ka'nın, yoksullara sarf edilmek üzere Muhammed'e takdim olunan sadaka anlamına alınması gerektiğini öne sürerler.[9] Yani yorumcuların söylemelerine göre bu ayetler, yoksullara yardım için öngörülmüş ayetlerdendir.[10] Oysa gerçek tam manasıyla böyle değil. Şu bakımdan ki, bu ayetleri Muhammed, hem bir yandan kendisini önemli kılmak ve hem de yoksullara yardım sağlıyor görünüp taraftarlarının sayısını artırmak maksadıyla koymuştur. Bakınız nasıl:

9 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI. s.4798.
10 Nitekim yukandaki ayetleri şu şekilde çevirenler vardır: "Ey inananlar! Peygamberle hususi olarak konuşacağınızda, bu konuşmanızdan önce fakirlere sadaka veriniz; hu sizin daha iyi, daha arı olmanız içindir... Hususi konuşmanızdan önce sadaka vermekten ürktümu mü ki bunu yerine getirmediniz..." (K. 58. Mücadele Suresi, ayet 12-13.)

İlm-i Abbas'ın rivayetine göre bazı kimseler, Muhammed'in meclisinde kendilerini göstermek isterlermiş; bu maksatla gelip fısıltı ile Muhammed'e bir şeyler söylerlermiş. Onları kırmamak için Muhammed de sabırla kendilerini dinlermiş. Fakat bu şekilde konuşmak isteyenlerin sayısı giderek öylesine artmış ki, hem bunu önlemek ve hem de birtakım yararlar sağlamak maksadıyla Muhammed, vahiy indi diyerek bu kişileri sadaka verme durumunda bırakmak istemiş, yukarıdaki ayetleri Kur'an'a, yerleştirmiştir. Bu sadakaların ne miktarını kendisi ve ailesi için saklamıştır ve ne miktarını yoksulara dağıtmıştır, pek belli değil. Fakat bir an için tümünü yoksullara dağıttığını kabul etsek bile şu muhakkak ki, bu koyduğu usul ile kendisini önemli bir şahsiyet durumunda kılmak yanında bir de yoksulların koruyucusu olarak tanıtmış olmaktadır.
Bu ayetlerle ilgili olarak İbn-i Abbas'm yukarıdaki rivayetinden gayrı bir de Katade'nin rivayeti vardır ki, o da şöyle: Zengin kişiler, ikide bir Muhammed'in huzuruna gelip "münacat"ta bulunurlar-mış;" yani kendi işleri ve ihtiyaçları ile ilgili hususlarda özel olarak görüşüp ondan kendileri için Tanrı'ya yalvarıda bulunmasını isterlermiş. Görüşmeler sırasında Muhammed onlara fikrini bildirir ve Tanrı'nın inayetini vaat edermiş. Fakat gün gelmiş ki, bunların sayısının artmasından ya da yanında çok oturmalarından ve çok fısıldaşmaya kalkışmalarından sıkılır olmuş. Ve işte güya bu nedenle Tanrı yukarıdaki ayetleri yollayarak Muhammed'le görüşmek isteyenlere sadaka vermelerini buyurmuş imiş!

Söylemeye gerek yoktur ki Muhammed, zengin kişilerin gelip kendisinden Tanrı'ya yalvarıda bulunmasını istemelerine karşılık onları sadaka vermeye çağırmakla, hem kendi prestijini artırmanın ve hem de fakirlerin sıyanet meleğiymiş gibi görünmenin yolunu bulmuştur. Sadakalardan fakirlere pay vermekle onların beğenisini kazandığı ve bu sayede taraftarlarının sayısını çoğalttığı muhakkaktır.

11 "Münacat" sözcüğü, "Tanrı'ya dua etmek, yalvarmak" anlamına gelir.

Fakat şu muhakkak ki Muhammed, sadaka (ve zekat) sistemini, ekonomik eşitsizliği sürdürmek bakımından da gerekli saymıştır. Diğer yayınlarımızda değindiğinizi gibi, Medine'ye geçip de çete saldırıları ve savaşlar sayesinde ganimetler edinmeye ve bu yoldan varlık edinmeye (ve kendisiyle birlikte belli bir azınlığa varlık edindirmeye) başladıktan sonra, rızkın Tanrı'dan geldiğini ve Tanrı'nın kimi kişilere çok, kimi kişilere az rızk verdiğini söylemek suretiyle ekonomik eşitsizliği Tanrısal ve doğal bir temele oturtmuştur. Ancak bu yoldan toplum düzenini sağlayabileceğini hesaplamıştır. Söylemeye gerek yoktur ki, bu düzeni güvenceye bağlayabilmek için toplumun varlıksız çoğunluğunu tehlikeli olmaktan uzak kılmak

gerekirdi ki, o da, zekat ve sadaka yolu ile onları aç kalma (bu nedenle ayaklanma) durumundan uzak kılmaktı.[12]

E) Kendisini Evinde Ziyaret Edenlerin Yemeğe Kalmalarını Önlemek İçin Kur'an'a Ayet Koyar (Ahzab Suresi, Ayet 53)

Tanrı elçisi olduğunu ilan ettikten sonra Muhammed, kendisini ziyaret için evine gelenlerin azlığından şikayet ederdi. Fakat Medine'ye hicretten sonra giderek güçlenince taraftarlarının sayısı artmış ve bu yüzden ziyaretçileri çoğalmıştır. Evine gelen bu misafirlerin fazlaca oturmalarından ya da yemeğe kalmalarından rahatsız olmaya başlayınca yine vahiy yoluyla çözüm aramıştır. Örneğin Buharı ve Tirmizi gibi kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed, Zeyd'in karısı Zeyneb'e aşık olup da onunla evlendiği günün gecesinde düğün yapmış ve düğüne gelen davetliler, gecenin geç vakitlerine kadar ziyafetten ayrılmamışlar ve bu nedenle Muhammed'in sabrını taşırmışlardı. Ve işte bu gibi hallerden rahatsız olduğunu anlatmak üzere Kur'an'a ayetler koymuştur.[13] Bu ayetlerle kendi hu-

12 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Şeriat Devleti'nden Laik Cımhumet'e. 13 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3919 vd.

zurunda fazla kalınmamasını. yemeğe çağrılmayınca evine gidilmemesini, yemeğe çağrılanların yemekten sonra lafa dalıp oturmaya devam etmemelerini anlatmıştır:

"Ey inanlar! Peygamber'in evlerine, yemeğe çağrılmaksızın girip de yemeğin pişmesini beklemeye kalkışmayın; fakat davet edilirseniz girin ve yemeği yiyince lafa dalmadan evden dağılın. Bu haliniz Peygamber'i üzüyor, o da size bir şey söylemeye çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 53.)

Bazı yorumcular bu hükmün bir "terbiye" kuralı olduğunu ve Müslüman kişilere birbirlerini taciz etmemeleri, davetsiz yemeğe gitmemelerini, yemekten sonra uzun uzadıya lafa dalıp hane sahibini rahatsız etmemelerini sağlamak için konduğunu söylerler. Evet ama öyle olmuş olsaydı, yukarıdaki ayetin Müslümanlar arası ilişkileri konu edinmesi gerekirdi. Oysa ki, burada sadece Muhammed'in evine gidenlere hitap var; onlara deniyor ki:

"Muhammed'in evine davetsiz olarak gitmekle ya da yemekten sonra fazla kalmakla onu üzüyorsunuz; böyle yapmayın..." vs.

Öte yandan böylesine basit bir terbiye kaidesini yerleştirmek için Tanrı'yı araç edinmeye, yani böyle bir kuralı Tanrı ağzıyla koymaya gerek var mı? Muhammed bunu kendisi de söyleyebilirdi. Ne var ki, bunu kendisi söylemiş olsa ve örneğin: "Evime davetsiz gelmeyin, davetli olarak geldiğinizde fazla kalmayın, vs." şeklinde bir şeyler demiş olsa, muhtemelen taraftarlarını gücendirmiş olabilirdi. Bundan dolayıdır ki, kendisini "misafirlere bunu söylemekten utanıyormuş" ve "sözün doğrusundan çekiniyormuş" durumuna sokmuştur. Nitekim yukarıdaki ayette:

"Bu haliniz Peygamber'i üzüyordu da size bir şey söylemekten utanıyordu, (Tanrı) ise sözün doğrusundan çekinmez."[14]

14 Bkz. Ö.R. Doğrul'un Kur'an çevirisi.

diye yazılıdır. Eğer misafirlere böyle bir terbiye kuralını söylemek "sözün doğrusu" ise, bu takdirde "Tanrı'nın peygamberiyim" diyen bir kimsenin sözün doğrusunu söylemekten çekinmesi niye?
Yine tekrar edelim ki, her hususta olduğu gibi bu hususta da Muhammed, kendi huzuru ve rahatı için Tanrı'dan vahiy indiğini söyleyerek Kur'an'a ayet koyma kolaylığından yararlanmıştır!

F) Vahiy Geldiğini Söylediği Zamanlar Titreyip Terleyerek Bayılır Gibi Olmayı, "İlahiliğin" İşareti Şeklinde Göstermek Üzere Ayetler Koyar (K. 73, Müzzemmil Suresi, Ayet 1-4; K. 74, Müddessir Suresi, Ayet 1-2)

Kur'an'ın "Müzzemmil" başlıklı suresinde şöyle yazılı:

"Ey örtünüp bürünen Muhammed... kalk da ağır ağır Kur'an oku" (K. 73, Müzzemmil Suresi, ayet 1-4).

"Müzzemmil" sözcüğü; "örtüsüne bürünüp örtünen", "kendisi örtünmüş" ya da "başkası tarafından örtülmüş" gibi anlamlara gelen bir sözcüktür. Yorumculara göre bu sözcük, büyük bir olay karşısında başını içine çekmek, gizlenmek, kaçınmak, rahatlamak, gibi dolaylı amlamlan da kapsamaktadır. Güya Tanrı Muhammed'e: "Neden yatıyorsun? Neye gizleniyorsun? Kalk!" şeklinde bir hitapta bulunmak istemiştir.

Yine "örtünüp bürünmek"le ilgili olarak yukarıdakine benzer bir ifadeye Müddessir Suresi'nde rastlamaktayız:

"Ey örtüye bürünen Muhammed, kalk da uyar..." (K. 74, Müddessir Suresi, ayet 1-2.)

Yorumcuların açıklamalarına göre "müddessir" sözcüğü "disare bürünen" demektir ve "disare" deyimi de "entari", "cübbe", "kaftan" gibi giysiler ya da "gömlek", "don" vs. gibi bedene temas eden iç çamaşırı anlamına gelir.[15] "Örtünüp bürünmek"le ilgili bu ayetleri Muhammed, vahyin gelişini açıklamak için Kur'an'a, koymuştur. Şu nedenle ki, zaman zaman baygınlıklar geçirir, yüzü sapsarı kesilir, titremeye başlar, en soğuk havada bile yüzünden terler boşanır, boğuk boğuk sesler çıkarır ve titreme halini gidermek için başını örter, üstüne örtü atılmasını istermiş.[16] Pek muhtemeldir ki, kendisi hakkında "hastalıkladır ya da "saralı"dır şeklinde bir hükme varılmasını önlemek için, Tanrı'dan vahiy geldiğinden dolayı bu gibi hallere düştüğünü bildirmiş ve daha doğrusu bu halini "ilahili-ğin" bir işareti gibi göstermiştir.[17]

G) Sorulan Soruları Cevaplandırma Güçlüğünden Kurtulmak Maksadıyla "İnşaallah " Demeden Herhangi Bir İşe Başlanılmamasını Emreder (Bkz. Kehf Suresi, Ayet 23-24; Âl-i İmran Suresi, Ayet 20; Duha Suresi, Ayet 1-3 vs.)

Gerek Araplar ve gerek Yahudiler Muhammed'e çeşitli konularda sık sık soru sorarlardı. Çoğu zaman onun peygamber olup olmadığını anlamak ya da onu kızdırmak ve onunla alay etmek için bunu yaparlardı! Bu gibi hallerde Muhammed, eğer o an kafasında soruyla ilgili bir şeyler varsa, Tanrı'dan vahiy indiğini söyleyerek cevaplar

15 Elmalılı H. Yazır, age, c.VII, s.5449 vd.
16 Bu gibi halleri için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.I, s.14 vd.
17 Bu konuda daha geniş açıklama için bkz. ilhan Arsel, Şeriat'tan Kıssalar 2.

verirdi.'" Fakat bazen kendisine sorulan sorulara verdiği cevaplar, soru soranlarca yeterli karşılanmaz, tartışmaya vesile yaratırdı. Tartışmanın kendi aleyhinde sonuçlar verebileceğini ve bunun kendi çıkarları bakımından sakıncalı olacağını anlayınca Tanrı'ya sığınmış görünmeyi seçer, böylece kaçamak yolları arardı. Müslümanların da

18 Örneğin Mekke'de bulunduğu süre boyunca (ki on ya da on üç yıl olduğu söylenir), Ka'be'ye yönelik olarak namaz kıldığı halde, Medine'ye geçtikten bir süre sonra sırf Yahudileri hoşnut etmek ve onları kazanmak maksadıyla kıble yönünü Mekke'den Kudüs'e çevirmiş ve bir buçuk yıl boyunca Müslümanlara Kudüs yönünde namaz kıldırmıştır. Ve bu işleri hep Tanrı'dan geldiğini söylediği emirlerle yaptığını bildirmiştir. Fakat evvelden beri Mekke'deki Ka'be'ye yönelik olarak namaz kılmaktayken şimdi birden bire Kudüs yönünde namaz kılmak durumunda kalan Müslümanlar söylenmeye başlarlar. İçlerinden bazıları, neden dolayı kıblenin Kudüs'e yöneltildiğini sorup dururlar. Ve işte bu gibi soruları bastırmak için Muhammed yine Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle onları "beyinsizler" olarak tanımlayan şu ayeti koyar Kur'an'a: "İnsanlardan bir kısım beyinsizler: 'Yönelmekte oldukları kıblelerinden onları çeviren nedir?' diyecekler. De ki: 'Doğu da, han da Alllah'ındır. O dilediği/ü doğru yola iletir'" (Bakara Suresi, ayet 142). Bu arada Yahudiler, kıblenin Kudüs'e yöneltilmiş olmasından hoşlanmak şöyle dursun, fakat bir de Muhammed'le alay edercesine: "Muhammed ve ashabı kıblelerinin neresi olduğunu bilmiyorlardı, biz onlara yol gösterdik" şeklinde konuşmaya başlarlar. Ve işte Yahudileri kazanamayacağını anlayınca Muhammed, kıble yönünü yine Mescid-i Haram'a (Mekke'deki Ka"be'ye) çevirmek üzere Yahudilere cevaben Kur'an'a şunu koyar: "Yemin olsun ki. hahibim! Sen ehl-i kitaba her türlü ayeti (mucizeyi) getirsen yine de onlar senin kıblene dönmezler. Sen de onların kıblesine dönecek değilsin. Onlar da birbirlerinin kıblesine dönmezler. Sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyacak olursan, işte o zaman sen hakkı çiğneyenlerden olursun" (Bakara Suresi, ayet 145). Görülüyor ki bu ayetle Muhammed, Yahudilerin

arzularını karşılamak için kıbleyi Mescid-i Haram'dan (Ka'be'den) Mescid-i Aksa'ya (Kudüs'e) çevirmiş olmanın faydasızlığını anladıktan sonra, Tanrı'nın "(Ey Muhammed!) Sen de onların kıblesine dönecek değilsin" şeklinde konuştuğunu söyleyerek kıbleyi tekrar Mekke'deki Ka'be'ye çevirmiştir. Çevirirken de Yahudileri susturmak ve Müslümanları onların alaylarından uzak kılmak için Kur'an'a, şu ayetleri eklemiştir: "Nereden yola çıkarsan çık, (namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Bu emir Rabbinden sana gelen gerçektir... (Evet Resulüm!) Nereden yola çıkarsan çık, (namazda) yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir; nerede olursanız olunuz yüzünüzü o yana çevirin ki, aralarından haksızlık edenler (kuru inatçılar) müstesna, insanların aleyhinizde (kullanabilecekleri) bir delili bulunmasın. Sakın onlardan korkmayın! Yalnız benden korkun..." (Bakara Suresi, ayet 149-150.)

kendisi gibi yapmalarını, yani İslam konusunda münafıklarla ya da kafirlerle tartışmaktan kaçınmalarını söylerdi. Âl-i İmran Suresi'ne koyduğu şu ayet bunu kanıtlayan örneklerden biridir:

"(Ey Muhammed!) Bana karşı seninle münakaşaya (tartışmaya) kalkışırlarsa de ki: 'Ben yüzümü İslam ile tertemiz Allah'a tuttum; bana tabi olanlar da (öyle).' O kitap verilenlerle verilmeyen ümmilere de ki: 'Siz İslamı kabul ettiniz mi?' Eğer nı-zaı (çekişmeyi) keser İslama girerlerse doğru yolu tutmuşlardır, yok yüz çevirirlerse sana da düşen ancak tebliğdir... " (Âl-i İmran Suresi, ayet 20.)

Hemen ekleyelim ki, burada yer alan

"... Eğer nızaı (çekişmeyi) keser Islama girerlerse doğru yolu tutmuşlardır, yok yüz çevirirlerse sana da düşen ancak tebliğdir. .."

şeklindeki sözler, henüz tam manasıyla güçlenmediği döneme aittir. Güçlendikten spnra kendisiyle tartışmaya kalkışacak ya da İslamdan yüz çevirecek olanlara karşı "tebliğ edici" olarak değil, fakat şiddet usulleriyle, örneğin kılıçla iş görücü olarak davranacaktır.

Bazı hallerde de Muhammed, soru soranlara verilebilecek herhangi bir cevap bulamayınca: "Bekleyin, yarın size cevap veririm" derdi. Böylece Tanrı'ya danışıp O'ndan cevap alacakmış kanısını yaratırdı. Oysa ki, maksadı zaman kazanıp ondan bundan ve özellikle Tevrat'ı ve İncil'i iyi bilenlerden, soruların karşılığı olabilecek cevapları öğrenmekti. Çünkü Tevrat'ın ve İncil'in, Kur'an tarafından onaylanmış kitaplar oduğunu söylemiş, örneğin Kur'an'a şu tür ayetler koymuştu:

"Ey Muhammed! Kur'an'ı, önce gelen kitabı tasdiken ve ona şahit olarak gerçekle sana indirdik..." (Maide Suresi, ayet 48.)[19]

19 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, İslam'a Göre Diğer Dinler.

Bununla beraber bazen cevap bulmakta güçlük çeker, bu nedenle cevabını geciktirmek zorunda kalırdı. Bir defasında bu gecikme uzun sürdüğü için çevresindekiler kendisini alaya alıp: "Tanrı sana gücendi mi? Yoksa seni terk mi etti ki, cevap veremiyorsun?" diye söylenmişlerdir. Beyzevi gibi kaynaklardan öğrendiğimize göre Muhammed, onların bu tür konuşmalarını boşa çıkarmak için "İn-şaallah" demeden herhangi bir işe başlanılmaması gerektiğine dair vahiy indiğini bildirmiştir ki, hikayesi kısaca şöyle: Günlerden bir gün Kureyşlilerden birkaç kişi gelip Muhammed'e soru sorarlar. Fakat Muhammed o an için verecek bir cevap bulamaz ve kendilerine: "Yarın gelin, size bunun cevabını veririm" der. Anlatmak ister ki, Tanrı'ya danışacak ve alacağı cevabı onlara bildirecektir. Oysa maksadı, zaman kazanıp bilen kişilerden sorunun karşılığım öğrenmektir. Ne var ki, bütün araştırmasına rağmen doğru dürüst bir cevap bulamaz ve aradan on gün geçmiş olur. Bu on gün boyunca sorularına cevap alamayan bu kişiler söylenmeye başlarlar. Bazıları:

"Tanrı Muhammed'i terk etti, ona darıldı"

şeklinde konuşurlar.[20] Bazıları da (ki aralarında Ebu Leheb ile karısı Ümmü Cümeyl bint-i Harb vardır) şamata çıkarmak için:

"Muhammed'in şeytanı Muhammed'e gelmekte ağırlaştı"[21]

diye laf ederler. Bu tür sataşmalar Muhammed'e ağır gelir. Onları susturmak için Tanrı'nın kendisini

unutmadığını söyler ve Kur'an'a. ayet koyar. Bu ayete göre güya Tanrı, Muhammed'e darılmadığını ve onu unutmadığım anlatmak üzere dair "duha"ya[22] yeminler ederek şöyle konuşmuşur:

20 Bkz. Diyanet Vakfı çevirisinde Duha Suresi, ayet 1-3.
21 Bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.lV, s.35.
22 'Duha" deyiminden anlaşılan şey "kuşluk vakti"dir ki, güneşin parlayıp yükselmeye başladığı zamandır.

"O duha'ya (kuşluk vaktine) ve dindiği zaman o geceye kasem olsun ki, ceda etmedi Rabbin sana ve darılmadı (seni unutmadı ve sana darılmadı)..." (Duha Suresi, ayet 1-3.)[23]

Fakat Muhammed bu ayeti koymakla yetinmez; bir de Kureyşlilerin kendisine sordukları soruya cevap vermekte neden dolayı geciktiğini açıklamak ister. Söylediğine göre her işi Tanrı'nın dileğine bağlamak ve "inşaallah" diyerek yapmak gerekirken, bunu yapmadığı için Tanrı kendisine sorunun cevabını bildirmemiştir. Başka bir deyimle soru soranlara: "inşaallah bunun cevabını yarın veriririm" diyecek yerde sadece: "... bunun cevabını yarın veririm" dediği (yani "inşaallah" sözcüğünü kullanmadığı) içindir ki, Tanrı kendisine vahiy göndermemiştir. Bunun böyle olduğunu anlatmak üzere Kur'an'a şu ayeti koyar:

"(Ey Muhammed!) Allah'ın dilemesine bağlamadıkça ("inşallah" demedikçe) hiçbir şey için: 'Bunu yarın yapacağım' deme. Bunu unuttuğun takdirde Allah'ı an ve: 'Umarım Rabbim beni, doğruya bundan daha yakın olan bir yola iletir' de" (K. 18, Kehf Suresi, ayet 23-24).

Bu ayetten anlaşılan şu ki, hiç kimse: "Ben yarın şu işi muhakkak yapacağım" diyerek iş görmeye kalkışmamalıdır, çünkü kişinin azim ve iradesi bir şeyin oluşumu için yeterli değildir; meğer ki, o işi yapmadan önce "İnşaallah" demiş olsun, yani işi Allah'ın iradesine, dilemesine bağlasın![24]

Görülüyor ki Muhammed, kendisine sorulan sorulan cevapsız bırakmak gibi güç durumlardan kurtulmanın yolunu, Kur'an'a bu tür ayetler koymakta bulmuştur. Koyarken de kişileri, her iş için Tanrı'nın iradesine bağlı kılmak ve daha doğrusu irade özgürlüğünden yoksun kılmak gibi olumsuz sonuçlara yönelmiştir.

23 Bir başka çeviri şöyle: "Kuşluk vaktine (duha'ya) andolsun... geceye andolsun ki ey Muhammed! Rabbin seni ne bıraktı ve ne de sana darüdı" (K. 93, Duha Suresi, ayet 2-3).
24 Elmalılı H. Yazır, age, c.IV. s.3242-3.

H) Kendisine "Raina" Sözcüğüyle Hitap Edilmesini
Küçültücü Bulduğu İçin "Unzıırna" Diye Hitap Edilmesini İster ve Vabiy İndiğini Söyleyerek Kur'an'a Ayet Koyar (Bakara Suresi, Ayet 104)

Arapçada "raina" diye bir sözcük var: "yavaş davran", "bizi gözet", "acele etme", "bize imkan ver", "bize riayet et" gibi anlamlara geliyor. Bu sözcüğü Müslümanlar. Muhammed'in kendilerine bir şey öğretmeye uğraştığı zamanlar söylerlerdi; daha doğrusu onun söylediklerini kavrayabilmek için: "Acele etme, yavaş ol ki söylediklerini anlayalım" demek isterlerdi. Bu şekliyle sözcüğün olumsuz herhangi bir yönü olmadığı için, Muhammed onların dediği gibi yapardı.

Ne var ki buna benzer bir sözcük İbrani ve Süryani dillerinde bulunmaktaydı ve kullanılış şekliyle hakaret niteliğini taşımaktaydı: Örneğin "bizim çoban" anlamına geldiği gibi, aynı zamanda "Dinle a sözü dinlenmez herif!" ya da "Dinle a dinlenmeyesi herif demekti. Yahudiler bu sözcüğü birilerine sövüp saymak, hakarette bulunmak için kullanırlardı. Ve işte Müslümanların Muhammed'e "raina" dediklerini görmekle, aynı şeyi onlar da. fakat sırf Muhammed'i küçültmek, aşağılamak maksadıyla yapmaya başlamışlardır. İslam kaynaklarının bildirmesine göre bu durum, başta Muhammed olmak üzere bütün Müslümanları rahatsız eder olmuştur. O kadar ki, Muhammed'in en önem verdiği kişilerden biri olan Sa'd İbni Muaz, Yahudilerin bu şekilde konuştuklarını işitince:

"Ey Allah'ın düşmanları, size lanet olsun. Vallahi hangi birinizin Resulallah'a karşı bunu söylediğini bir daha işitirsem, boynunu vururum"

demiştir. Fakat Muaz'ın bu tehdidine karşı Yahudiler şu yanıtta bulunmuşlardır:

"Siz de (Muhammed' e) bunu söylemiyor musunuz (yani 'raina' demiyor musunuz)?"23

Ve işte bundan dolayıdır ki Muhammed, Müslümanların kendisine "raina" demelerini yasaklamıştır; daha doğrusu Tanrı'dan, "raina" sözcüğü yerine "unzurna" sözcüğünün kullanılması için Müslümanlara şu buyruğun indiğini bildirmiştir:

"Ey iman edenler! 'Raina' demeyin, 'unzurna' deyin ve (söylenenleri) dinleyin..." (Bakara Suresi, ayet 104.)

Buradaki "unzurna" sözcüğü "tebliğ edilen, öğretilen, emredilen ya da yasak edilen şeylere iyi kulak vermek ve itaat etmek" anlamına gelmektedir.[26] Söylemeye gerek yoktur ki, Muhammed bu ayeti sırf kendi prestijini korumak maksadıyla koymuştur. Bu işi, Tanrı'dan vahiy indi diyerek değil, fakat: "Ey Müslümanlar! Bana raina diye hitap etmeyiniz, unzurna deyiniz" şeklinde konuşarak yapması mümkünken, görüldüğü gibi yapmamıştır. Çünkü ne kadar önemsiz ya da hatta ne kadar gereksiz olursa olsun, her işini Tanrı'dan indiğini söylediği vahiylerle yapmak kolayına gelmiştir. Üstelik de bu yoldan korku salarak dilediği sonuca erişmenin daha etkili olacağını düşünmüştür. Nitekim yukarıdaki ayete bir de şunu eklemiştir:

"... Kafirler için elem verici bir azab vardır." Böylece şunu demek istemiştir:

"Ey mü'minler! Görüyorsunuz ya 'raina' demeyiniz, 'unzurna'deyiniz ve iyi dinleyiniz, itaat ediniz; yoksa kafirlere azabı elim vardır, iman yoluna gitmeyip de küfür yoluna gidenler, o azabı elimden hissedar olurlar, siz de o kafirlerden ümid ummayın... "27

25 Elmalılı H. Yazır, age, c.l, s.453. Ayrıca Diyanet Vakfı çevirisinde bkz. Bakara Suresi, ayet 104.
26 Elmalılı H. Yazır, age, c.l. s.453 vd.
27 Elmalılı H. Yazır, age, c.l, s.455.

Bütün bunlar bir kez daha şunu ortaya vuruyor ki Muhammed, kendi günlük siyasetinin gereksinimlerini Tanrı'dan geldiğini söyle-disi buyruklarla karşılama kolaylığından yararlanmakta bir hayli ileri gitmiştir!

I) İnsanlardan Gelebilecek Her Türlü Tehlikeye Karşı Tanrı'nın Kendisini Koruyacağına Dair Ayetler Koyar (Maide Suresi, Ayet 67)

Kendisini Tanrı'nın koruması altındaymış gibi göstermek maksadıyla Muhammed, Tanrı'dan vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koymuştur.

"Ey şanlı Resul... Allah seni halkın tecavüzünden koruyacaktır..." (Maide Suresi, ayet 67.)[28]

Ve bu ayeti, Huneyn Seferi'nden sonra (yani kendisini peygamber ilan edişinden 18 ya da 19 yıl sonra) koymuştur. Hani sanki insanların korumasına muhtaç değilmiş de, sadece Tanrı'nın koruması sayesinde her türlü tehlike ve saldırıdan uzak bulunuyormuş gibi bir kanı yaratmak istemiştir. Neden dolayı böyle bir ayet koyduğunu anlamak için şu olayları kısaca belirtmek gerekir:

Mekke'de bulunduğu süre boyunca Muhammed, amcası Ebu Talib'in koruması altındaydı. Onun ölümünden sonra koruyucusuz kalmakla kendisini tehlikede hissettiği içindir ki, Medine'ye hicret etmiştir. O tarihlerde henüz güçlü durumda bulunmadığı için, kendisini güvenlik içerisinde hissetmezdi; her an için düşmanlarının saldırısından endişe ederdi. Kendisini birilerinin koruması altında bulunuyormuş görmek isterdi. O kadar ki, Ayşe'nin rivayetine göre, çoğu geceler ra-

28 Bu çeviri, Diyanet Başkanlığı'nın yayımladığı Sahih-i Buhari Muhtasarı. .."ndan-dır, c.VH, s.323. Elmalılı'nm ve Diyanet Vakfı'nın çevirisinde söyle: "Ey Resul... Allah seni insanlardan koruyacaktır..."

hat uyuyamazdı. Hatla uykusuz kaldığı gecelerden birinde: "Keşke ashabımdan elverişli bir kişi bu gece beni muhafaza etseydi" demiştir. Ve tam bunu dediği sırada silah sesi işitir ve": "O kimdir?" diye seslendiğinde Sa'd İbn-i EM Vakkas görünüp kendisine şöyle cevap verir: "(Gönlümde hayatınız hakkında bir endişe uyandı da) seni muhafaza için geldim."

Bunu duymakla Muhammed rahatlar ve Sa'd İbn-i Ebi Vakkas'a dualar eder ve sonra uyur; hem de horlayarak uyur.[29] Kaynakların bildirmesine göre Muhammed, o tarihten sonra nöbetçi tutarak kendisini devamlı şekilde korama altında bulundurmuştur. Özellikle Bedir, Uhud,-Hendek, Hayber, Vadi'1-Kura,

Kaza Ömresi ve Huneyn seferlerinde hep kendisini bekleterek korumuştur. Nöbetçi olarak tuttuğu kişileri, en çok güvendiği kimseler arasından seçerdi ki, bunlar arasında başta amcası Abbas olmak üzere Sa'd İbn-i Mııaz, Muhammed İbn-i Mesleme, Zübeyr, Ebu Eyyub Ensari, gibi kimseler vardı. Yine İslarn kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Mekke'nin fethinden sonra Muhammed'in nöbetini amcası Abbas beklemiş ve bu işi Huneyn Seferi'ne kadar sürdürmüştür.30 Huneyn Seferi'nden sonra Muhammed artık öylesine güçlenmiş, öylesine kendisini güvenlik içerisinde hisseder olmuş ve hiç kimselerin kendisine saldırma cesaretini gösteremeyeceğine öylesine inanmıştır ki, artık nöbet tutturmaya gerek kalmadığım anlamıştır. Bu durumda kendisini Tanrı'nın sınırsız koruması altında göstermekte yarar bulduğu içindir ki, Kur'an'a yukarıda belirttiğimiz:

"Ey şanlı Resul... Allah seni halkın tecavüzünden koruyacaktır. .. " (Maide Suresi, Ayet 67)
şeklindeki ayeti koymuştur. Bununla şunu anlatmak istemiştir:

29 Buhari'nin Ayşe'den rivayeti için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı.... c.vni, s.322, Hadis No: 1217; Müslim'in rivayeti de böyle.
30 Ayşe'nin rivayeti için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.VIII, s.323.

"Muhakkak ki, Allah kafirler güruhunu maksatlarına muvaffak etmeyecek, sana karşı herhangi bir suikasta yol vermeyecektir. Sana zarar vermeye, suikast yapmaya kalkışacak olanların her halde kafirlerden olacağında şüphe yoktur. Binaenaleyh Allah seni her halde (halktan koruyacaktır). Fakat (sana kötülük yapacak olan) hiç kimseyi Allahın azabından sıyanet edecek bir muhafız (koruyucu) yoktur. Onun için vazifei risaletini (peygamberlik görevini) tamamen iyfa et ve hiç kimseden pen-a (etme).. ."-[51]

Görülüyor ki, Maide Suresi'nin yukarıdaki ayeti, Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerinin bir başka örneği olarak karşımızdadır.

İ) Aleyhinde Konuşulmasını Önlemek Maksadıyla Muhammed, Tanrı'nın Her Şeyi İşitir ve Bilir Olduğunu, Her Gizli Konuşmaları Dinlendiğini Belirtmek Yanında, Bir de Gizli Konuşmaların Şeytandan Olduğunu Söyler (K. 58, Mücadele Suresi, Ayet l, 7-10)

Gizli konuşmaları ve fısıldaşmaları Muhammed, kendi huzuru ve iktidarı bakımından çok tehlikeli bulurdu; kendisine karşı başkaldırma işareti sayar ve sırf kendi güvenliği ve günlük siyasetinin gereksinimleri için bunu önleme yollarını arardı. Bundan dolayıdır ki, göklerde ve yerde olup biten her şeyin Tanrı tarafından dinlendiğine ve gizli konuşmaların şeytandan olduğuna dair Kur'an'a ayetler koymuştur. Bunlardan biri Mücadele Suresi'nin ilk ayetidir ki, şöyledir:

"(Ey Muhammed!) Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikayette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah sizin konuşmanızı işitir. Çünkü Allah işitendir, bilendir..." (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 1.)

31 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s.1737. Yukarıdaki alıntıda parantez içerisindeki kısımlar, açıklama olmak üzere tarafımdan eklenmiştir.

Bu ayeti Muhammed, Havle binti Salebe adındaki bir kadının şikayeti üzerine Kur'an'a, koymuştur. Olayın konumuzla ilgili yönü itibariyle kısa özeti şöyle:

Havle binti Sa'lebe, Medine'nin tanınmış kişilerinden (Ensar'dan) biri olan Evs İbni Samit'in karısıdır. Bir gün kocasından bir şey ister, fakat kocası öfkelenerek kendisine:

"(Ey kadın!) sen bana anamın sırrı gibisin"

der. Arap geleneğine göre bir adam karısına bu sözü söylediği zaman, onu boşamış gibi olurdu; o kadın ona haram sayılırdı ve adam pişmanlık duyup fikrini değiştirse bile, bir daha o kadını geri alamazdı. Nitekim çok geçmeden adam kadını geri almak ister; fakat kadın kabul etmez:

"Yemin ederim ki, sen o sözü söyledikten sonra Allah ve Resulü hükmünü verinceye kadar sen benim yanıma gelemezsin; git Resulallah'a danış"

der. Fakat adam:

"Ben utanırım, Resulallah'a bunu soramam" diye cevap verir. Bunun üzerine Havle:

"O halde ben gider sorarım" diyerek Muhammed'in yanına çıkar ve ona derdini anlatır:

"(Ey Resulallah!) Evs beni nikah ettiği zaman ben gençtim, herkes tarafından sevilen beğenilen bir kadındım. Fakat ne zamanki yaşım ilerledi, birçok evlatlarım oldu, şimdi beni anası gibi kıldı, kimsesiz bırakıverdi. Bir yolunu bul da beni yine onunla geçindiriver."

Fakat Muhammed. Tanrı'dan bu konuda bir buyruk almadığını öne sürerek: "Sen ona hanını olmuşsun" der. Her ne hikmetse kadıncağızın zavallı haline çözüm bulucu bir vahyin inmesini istemez. Kadıncağız yalvar yakar olur ve Muhammed'den kendisine yardımcı olmasını ister. Fakat Muhammed:

"Ben şimdiye kadar bu babda (Tanrı tarafından) birşey ile emmi anmadım; bu nedenle sen kocana haramsın"

şeklinde konuşarak direnir. Bunun üzerine kadın ağlamaya başlar ve şikayetini Tanrı'ya yönelterek söyle der:

"Allahım yalnızlığımın şiddetinden ve bana zor gelecek olan ayrılmamın acısından sana şikayet ederim; küçük çocuklarım var, onları kocama bıraksam zayi olacaklar, kendime alsam aç kalacaklar... Allahım sana şikayet ederim. Allah'ın Peygamberi'nin lisanına bir vahiy indir."

Bütün bu olan bitenlere Ayşe tanık olmuş ve Havle'nin Muhammed'le olan konuşmasını dinlemiştir. Fakat Ayşe'nin söylemesine göre kadın, yukarıdaki şekilde konuşurken çok hafif sesle konuşmuştur; o kadar ki, kadının söylediklerinin bir kısmını duyamamıştır bile. Ayşe şöyle diyor:

"Ne büyüktür o işitmesi seslerin hepsini ihata buyuran (Allah'a ki) kadın (Peygamber'e) halini arz eylerken öyle yavaş fısıltı ile söylüyordu ki, yanlarında ben söylediklerinin bazısını işitiyordum, bazısını işitmiyordum..." 32

Anlaşılan o ki, Ayşe'nin işitmediklerini Tanrı işitmiştir, nitekim kadının fısıltı şeklindeki konuşması üzerine, yukarıda belirttiğimiz:

"(Ey Muhammed!) Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a si küvette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah sizin konuşmanızı işitir. Çünkü Allah işitendir, bilendir..." (K. 58, Mücadele Suresi, ayet l)

32 Bu hususlar için bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI. s.4776 vd.

şeklindeki ayeti indiriverir. Ayrıca da kadınların, kocalarının anaları olmadığına dair hükümleri de ekleyiverir. Bununla beraber kötü bir gelenek olarak tanımladığı "zıhar" geleneğini ortadan kaldırmaz; yani kocalara: "Artık karılarınıza zıhar yapamazsınız; bunu yasakladım" şeklinde bir şey söylemez. Sadece zıhar eden kocaya, karısını geri alabilmek için yol gösterir; o kadar (bkz. Mücadele Suresi, ayet 2-6).

Söylemeye gerek yoktur ki, bütün bunlar aklı şaşırtıcı, mantık yıkıcı şeylerdir. Madem ki, "zıhar" denen şey kötü bir şeydir, o halde neden Muhammed Tanrı'ya başvurup vahiy göndermesini dilemez ve kadıncağıza yardımcı olmak istemez? Neden Tanrı böylesine kötü bir geleneği kökünden yok etmez?

Öte yandan bir de şu var ki, bu yukarıdaki olay Medine döneminde geçiyor. Olayla ilgili ayet, Tanrı'dan en son indiği söylenen surelerden biri olan Mücadele Suresi'nde bulunuyor! Çünkü İslam kaynaklarına göre Mücadele Suresi'nin nüzul (iniş) sırası 105'tir. Başka bir deyimle Muhammed'in "peygamber" olarak ortaya çıkışından olay tarihine kadar en azından on beş yıl geçmiş demektir. Nasıl olur da her şeyi bilir olduğu söylenen bir Tanrı, "zıhar" gibi kötülük ve haksızlık kaynağı olan bir gelenek konusunda bunca zaman sesini çıkarmaz ve ayet yollamaz? Nasıl olur da böyle bir ayeti, ancak Havle'nin hiç kimselerin işitemeyeceği şekilde şikayette bulunmasından sonra nakleder? Ve nasıl olur da indirdiği bu ayet kötülüğü ve haksızlığı giderecek nitelikte olmaz?

Konuyu ileride ayrıca ele alacağız ve bu soruları tekrar soracağız; fakat burada anlatmak istediğimiz şudur ki, bütün bu hususlar Tanrı'dan değil fakat Muhammed'den gelme şeylerdir ve Muhammed, yukarıdaki ayeti, insanların bütün konuşmalarının Tanrı tarafından işitilmekte ve dinlenmekte olduğunu anlatmak ve bu sayede kendisi aleyhindeki konuşmalara engel olmak için düşünmüştür.

Gizli konuşmaların "şeytandan" gelme olduğuna dair vahiy indiğini söylemek suretiyle de Muhammed, kendi hakkında dedikodu yapılmasını önlemek istemiştir. Bu maksatla Mücadele Suresi'ne koyduğu ayetler şöyle:

"Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini «örmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü altıncısı mutlaka O'dur. Bunlarda az veya çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını haber verecektir..." (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 7.)

Görüldüğü gibi Tanrı, gizli konuşan kişilerin yanı başından ayrılmamakta; eğer bu konuşanlar üç kişi ise Tanrı onların dördüncüsü, yok bunlar beş kişi ise Tanrı onların altıncısı olmaktadır. Muhammed'in söylemesine göre Tanrı bu ayeti, üç kişinin tenhaca bir yerde gizlice konuşmaları vesilesiyle göndermiştir. Bu üç kişi Ra-bia İbn Amr ile kardeşi Habib İlini Amr ve bir de Safran İbni Ümeyye adında birileridir. Güya bunlardan birisi, diğerlerine:

"Allah bizim söylediklerimizi bilir mi?"

diye sormuş. Bu soruyu bir diğeri:

"Allah bu konuştuklarımızdan bazısını bilir, bazısını bilmez" diye yanıtlamış. Üçüncü kişi de şöyle eklemiş:

"Allah konuştuklarımızın bazısını bilirse hepsini biliyor demektir. "

Ve işte güya Tanrı, bu konuşmaları dinledikten sonra yukarıdaki ayeti indirivermiştir! Hani sanki herhangi bir hususta hüküm koymak için mutlaka Muhammed'le ilgili bir olayın çıkmasını bekler-miş gibi! Oysa ayeti koyan Muhammed'dir. Fakat bununla yetinmemiş, bir de şunu eklemiştir:

"Ey iman edenler! Aranızda gizli konuşacağımı zaman günahı, düşmanlığı re Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldamayın..." (Mücadele Suresi, ayet 9.)

Burada hilap edilenlerin müminler mi, yoksa münafıklar mı olduğu hususunda yorumcular arasında anlaşmazlık var.33 Fakat her ne olursa olsun Muhammed, gizli şekilde konuşmayı ve fiskos etmeyi şeytan işi olarak göstermek üzere bir de şu ayeti koymuştur:

"Gizli konuşmalar şeytandandır. Bu. iman edenleri üzmek içindir..." (Mücadele Suresi, ayet 10.)
Bununla ilgili olarak ayrıca şöyle demiştir:

"Uç kişi bulunduğunuz vakit nasa (topluluğa) kavuşuncaya kadar ikiniz diğerini bırakıp da fısıldanmayın, çünkü o onu mahzun eder."34

Yorumcuların açıklamalarına göre bu hükümler, gizli konuşmalar yüzünden müminlerin rahatsız olmalarını önlemek maksadıyla konmuştur. Oysa bu hükümleri Muhammed, müminlerin üzüntüye kapılmalarını önlemek için değil, fakat esas itibariyle kendi günlük huzurunu sağlamak maksadıyla gerekli görmüştür. Çünkü bir kere yukarıdaki ayetin ana teması, kendi aleyhinde yapılacak olan konuşmalar ve fısıldamalardır. Nitekim ayette:

"Ey iman edenler! Aranızda gizli konuşacağınız zaman ... Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldamayın..."
diye yazılıdır.

Her ne kadar, Mücadele Suresi'ne:

"Gizli konuşmalar şeytandandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir..." (Mücadele Suresi, ayet 10)

33 Elmalılı H. Yazır, age. c.VI. s.4790.
34 Elmalılı H. Yazır, age. c.VI, s.4790.

şeklinde ayet koymuşsa da bunu. Müslümanların birbirleri aleyhine konuşmak yüzünden üzüntüye düşmekten uzak kılmak için, yani onların yararını düşündüğü için yapmamıştır; aksine kendi huzuru ve gereksinimleri için yapmıştır. Çünkü eğer gizli konuşmalar ve fiskoslar yüzünden Müslümanlar arasında tartışmalar, düşmanlıklar ya da çatışmalar doğacak olursa, bundan en çok zarar görecek olan kendisi olacaktı. Öte yandan eğer gizli konuşmalar yüzünden müminlerin rahatsız olmalarım önlemek isteseydi, bunu Medine'ye hicretten sonra değil daha önce yapardı. Oysa asıl Medine'ye geçtikten sonradır ki, kendisine bağlı görünenlerin kendisine karşı konuşmalarda bulunduklarını görerek huzursuzluğa kapılmıştır.

Bu vesileyle şunu belirtelim ki Muhammed, kendi aleyhindeki konuşmaları önlemek isterken, Tanrı'yı güç durumlarda bırakmıştır. Şu bakımdan ki, her hususta olduğu gibi, bu konuda da işe şeytanları karıştırmış ve şeytanların eylemlerini de Tanrı iznine bağlamıştır. Gerçekten de, biraz önce belirttiğimiz gibi bir yandan Kur'an'a.:

"Gizli konuşmalar şeytandandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir..."
şeklinde ayetler koyarken, bir de şunu eklemiştir:

"... Oysa şeytan, Allah'ın izni olmadıkça, müminlere hiçbir zarar veremez.. Müminler Allah'a dayanıp güvensinler..." (Mücadele Suresi, ayet 10.)

Hani sanki şeytan, gizli konuşmaları yaratıp müminlere zarar verme olasılığına Tanrı'nın izniyle sahip olabilmektedir!

J) Büyücüler Yüzünden Hastalandığını Sanarak, Tanrı'nın Kendisini Büyücülerin Şerrinden Kurtardığına Dair Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 113, Felak Suresi, Ayet 1-5)

Muhammed'in peygamberliğine inanmayanlar, bir yandan onu "deli", "mecnun", "yalancı" vb. gibi deyimlerle kötülerlerken, diğer yandan da "büyücü" (sahir) olarak çağırıp küçültmek isterlerdi. Kendisi hakkında bu şekilde konuşanlara karşı o, kin besler ve Tanrı'dan vahiy geldi diyerek Kur'an'a, "deli", "mecnun", "yalancı" vb. olmadığına ve bu şekilde konuşanların Tanrı'nın gazabına uğrayacaklarına dair ayetler koyardı ki, bunlara daha önceki sayfalarda değindik; ilerideki sayfalarda ayrıca değineceğiz. Kendisine "büyücü" denilmesine gelince, bu konuda da gazaba gelir, Tanrı'dan indiğini söylediği "vahiy"lerle onları "tuğyan etmiş azgınlar güruhu" olarak tanımlar, kendisinden önce gelmiş geçmiş bütün "peygamberlere "büyücü" denilerek hakaret edildiğini bildirirdi. Örneğin Zariyat Suresi'ne koyduğu ayetlerle Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söylemiştir:

"... işte böylece, onlardan öncekilere herhangi bir peygamber geldiğinde hemen: 'O bir büyücüdür veya delidir' dediler. Bunu (nesilden nesih) birbirlerine vasiyet mi ettiler? Doğrusu onlar azgın bir topluluktur. Artık onlara aldırma..." (K. 51, Zariyat Suresi, ayet 52-54.)

Her ne kadar Muhammed, "büyü" denen şeyi "inancı olmayanlara özgü ve yanılgıdan öteye gitmeyen bir şey"miş gibi tanımlamakla beraber kendisi, "büyüye" inanmaktan ve büyücülerden gelebilecek kötülük ve zararlara karşı korunma ihtiyacına kapılmaktan da geri kalmazdı. Nitekim yakalanmış olduğu bir hastalığa, "üfürüp büyü" yapan üfürükçülerin sebep olduğunu sanarak Kur'an"a şu ayetleri koymuştur:

"(Ey Muhammed!) De ki: 'Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden, düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden ve kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım"' (K. 113, Felak Suresi, ayet 1-5).[35]

Burada geçen

"düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden..."

şeklindeki ayeti Kur'an'a koymasıyla ilgili olayları bazı yorumcular şöyle açıklarlar:

Rivayete göre Muhammed bir gün hastalanarak yatağa düşer. Bu hastalığın, Yahudilerden Lehid İbni A'saın adında birinin, bir ipe üfürerek on iki düğüm bağlaması ve bunu gizlice bir kuyuya sallandırması yüzünden başına geldiğini sanır; çünkü güya Tanrı, bu gizli olan şeyi Cebrail marifetiyle kendisine haber vermiş ve yukarıdaki ayeti indirmiştir. Ve bu haber üzerine o da hemen Ali ile Ammar ve Zübeyr adındaki adamlarını kuyuya yollayıp, o kuyunun suyunu boşalttırır, ipi buldurur ve yukarıdaki ayetleri okur. Güya ipin düğümleri çözülür ve çözülünce de Muhammed iyileşir.[36]

Muhammed'i büyücülükle meşgul olmazmış gibi göstermek isteyen bazı yorumcular yukarıda anlatılanları iki bakımdan kabul etmezler: Bir kere Muhammed'in "peygamber" olduğunu ve bu nedenle, büyünün kendisine zarar vermemesi gerektiğini söylerler, ikincisi de: "Eğer Yahudilerde ipe üfleyip, düğüm yaparak insanları hasta etme gücü olmuş olsaydı, bu takdirde Müslümanların tümünü hasta eder, öldürürlerdi" diye eklerler. Bununla beraber: "Yahudinin biri, böy-

35 Yukarıdaki çeviri Diyanet Vakfı'nın. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çevirisi şöyle:
Hased ettiği zaman hasetlinin şerrinden; düğümlen' nefes eden büyücülerin Şeninden... tanyerini ağartan Rabbe sığınırım" (Felak Suresi, ayet 1-5).

36 Bu açıklama için bkz. Abdülbaki Gölpınarlı, Kur'an'ı Kerim ve Meali, c.II, s.CXXHX. Ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6351, 6354 vd.

Ie bir şev yapmışsa bile. (Muhammed'in) hastalığı ondan değildir. Ancak o ipi buldurmakla hilelerini meydana çıkarmıştır" demeyi ihmal etmezler. Ne var ki bu söyledikleri. Muhammed'in tutum ve davranışlarıyla pek bağdaşmaz. Çünkü Muhammed, esas itibariyle büyüye inanmış bir kimsedir ve nitekim yukarıda belirttiğimiz gibi Felak Suresi'ne koyduğu

"...düğümlere nefes eden büyücülerin şerrinden... (Tanrı'ya sığınırım)"

şeklindeki ayetle, kendisini hasta eden şeyin üfürükle on iki düğüme bağlanan ip olduğunu ve Tanrı'nın kendisini bu gizli şeyden haberdar kıldığını ve Tanrı'ya sığınmakla büyücünün şerrinden kurtulduğunu açıkça anlatmıştır.

K) Cinlerin (İfritlerin)[37] ve Şeytanların Vesveselerinden (Kuruntularından) ve Kötülüklerinden Korunmak İçin Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 114, Nas Suresi, Ayet 1-6)

Biraz önce değindiğimiz konunun devamı olmak üzere şunu ekleyelim ki Muhammed. "cin"lerin (ifritlerin) ve "şeytanların" (ve insan şeytanlarının) vesveselerinden ve kötülüklerinden uzak kalmanın yollarını da aynı usullerle, yani Kur'an'a ayetler koyarak bulmaya çalışmıştır. Bu koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"De ki: 'insanların kalplerine vesvese sokan, pusuya çekilen cin ve insan şeytanının şerrinden insanların Rabbine, insanların Melikine, insanların İlahına sığınırım'" (K. 114, Nas Suresi, ayet 1-6).
Çeşitli kaynaklara dayalı rivayetlerden anlamaktayız ki, Muhammed bu ayetleri, Cinlerin kendisine tuzak kurup kötülük etme-

37 Cinlerin en kötü ve en fazla zarar veren sınıfına "ifrit" denir.

lerinden ya da Kureyşlilerin kendisine "göz değdirmek" istemelerinden ya da Yahudilerin büyülerinden kurtulmak için koymuştur. Gerçekten de Razi'nin naklettiği rivayetlerden birine göre, güya bir gün Cibril, büyük bir telaşla Muhammed'in yanına gelerek cinlerden bir ifrit'in kendisine tuzak kurmakta olduğunu haber verir:

"(Ey Muhammed!) Sana Çin'den bir ifrit bir keyd (38) yapmak istiyor, döşeğine vardığında Allah'a sığın"

der ve yukarıdaki ayetleri okur.

Razi'nin Said İbn-i Müseyyeb'den rivayetine göre ise hikaye şöyle: Kureyşlilerden bir grup kendi aralarında konuşup "Gelin Muhammed'e göz değdirelim" diye anlaşırlar ve sonra Muhammed'in yanına gidip: "Ey Muhammed! Ne sağlam bazım var, ne kuvvetli sırtın, ne güzel yüzün var" derler. Ve işte güya onların bu şekildeki konuşmalarıyla Muhammed'e göz değdirebileceklerini anlayan Tanrı derhal Cibril aracılığıyla

yukarıdaki ayetleri indirir. Muhammed de bu ayetleri okur ve böylece Tanrı'ya sığınıp tehlikeden kurtulmuş olur.

Ve nihayet Razi'nin bir diğer rivayetine göre de Muhammed, Yahudilerden birinin sihir yapması yüzünden hastalanmış ve Tanrı onu hastalıktan kurtarmak için bu ayetleri indirmiştir.[39]

Oysa bu ayetler, Muhammed'in büyü, sihir vesvese vb. gibi batıl nitelikteki şeylere ve bunlardan kendisine tehlike gelebileceğine inanmış olmasının sonucu olmak nedeniyle ve yine onun tarafından konmuş şeylerdir. Biraz önce incelediğimiz Felak Suresi'ndeki ayetleri, kendisine büyü yapıldığına inandığı için ve şimdi üzerinde durduğumuz Nas Suresi'ndeki ayetleri de, muhtemelen cinlerin, şeytanların ve insanların vesvesesinden çekindiği için koymuştur. Şu bakımdan ki, vesveseci'lerin vesvesesinden çok çekinir, çok endişe ederdi Muham-

38 'Keyd" sözcüğü "tuzak kurmak", "hile yapmak" gibi anlamlara gelir.

39 Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6353 vd.

med! Çünkü vesveseciler yüzünden hem kendisine kötülükler geleceğini ve hem de taraftarlarını kaybedeceğini ya da taraftar edinmekte güçlük çekeceğini düşünürdü. Yorumcuların bildirmesine göre "vesvese" denen şey "fiskos etmek", "yavaş fısıltı yapmak" gibi gizli sestir. "Vesveseci" de, "geri geri çekilip sinen, sinip sinip aldatan, hak yolundan geriletip fenalığa sürüklemek için döne döne vesvese vermek adeti olan, dönek ve sinsi" kişi ya da yaratıktır. Güya "ifrit" cinsinden cinler ya da şeytanlar (insan şeytanı olanlar dahil) kalbe hayırsız ve yararsız "alçak" şeyler sokarlar ve insanların akıllarını çelerler, fenalıklara düşürürler, Allah yoluna gitmekten, din ve imandan çıkarıp "helake" sürüklerler.[40] Ve işte bu nedenle Allah'a sığınmak gerekir, çünkü Allah vesvesecinin hakkından gelmesini bilir!

Ve işte bütün bunlara inandığı içindir ki Muhammed, şu veya bu şekilde rahatsızlık duyduğu zamanlar ve her gece yatağına yatacağı sıra, Kur'an'a koyduğu Felak ve Nas surelerinin ayetlerini okuyup ellerine üfler ve sonra elleriyle başım ve bedenini sıvar ve bu işi üç kez tekrarlardı. Bu ayetlerin şifa maksadıyla Tanrı'dan geldiğini söylerdi. Bundan dolayıdır ki, Felak ve Nas surelerine "iki koruyucu" anlamına gelen "muavvizeteyn" denmiştir.[41] Her ne kadar bu iki surenin, birbiri ardına indiği ("nazil olduğu") söylenirse de "Mekki mi" yoksa "Medeni mi" oldukları konusunda görüş ayrılığı vardır. Fakat her ne olursa olsun bu ayetlerin Muhammed'e "büyü yapılması" ya da "göz değdirilmesi" olaylarıyla ilgili olarak Muhammed tarafından Kur'an'a, yerleştirildiği anlaşılmaktadır.[42]

40 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6422 vd.
41 Bazı yorumcular Kur'an'ın 112. suresi olan İhlas Suresi'nin de bunlara dahil olduğunu söylerler.
42 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6351 vd.
:

III

İSLAMI KORKU SALAN, ZORLAYAN VE CEZALANDIRAN BİR GÜÇ OLARAK UYGULAMA SİYASETİ!

Muhammed'in "şiddet" denen şeyden hoşlanmadığı ve getirdiği dinin korku salan, zorlayan ve cezalandıran bir güç olmadığı öne sürülür ve Kur 'an 'ın

"Din'de ikrah (zorlama) olmaz..." (Bakara Suresi, ayet 256)

şeklindeki hükümlerinden örnekler verilir. Oysa bu tür iddiaların gerçeklere yatkın düşen hiçbir yönü yoktur. Şu bakımdan ki, Muhammed, her ne kadar kendisini "ahlak ve fazilet örneği" ve "çok şefkatli ve merhametli" olarak tanımlamış ve şiddet denen şeyden hoşlanmaz görünmüşse de, korku ve dehşet saçarak ve şiddet kullanarak iş görmeyi, başarıya ulaşmanın tek yolu saymıştır. Güçsüz bulunduğu dönemde öğüt verici ve barışçıymış gibi görünürken, güçlendiği andan itibaren şiddet usulleriyle iş görmüştür; şöyleki: "Peygamberlik" iddiasıyla ortaya çıktığı andan itibaren Muhammed, Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle kendisini, "ahlaki faziletlerin tamamlayıcısı" olarak ve "büyük ahlak üzere" gönderildiğini ve bu ölçüler doğrultusunda iş gördüğünü söylemiştir.[1] Bu maksatla Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"(Ey Muhammed!) Muhakkak sen büyük ahlak üzeresin..." (K. 68, Kalem Suresi, ayet 4.)

l Muvatta'mn Kitahıı Hüsni'l-Hulk adlı yapıtında Muhammed'in sözleri olarak yer alan "Ben güzel ahlakı tamamlamak için (Peygamber olarak) gönderildim" şeklindeki sözler için bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.I, s.245.

Yine bunun gibi, kendisini "yumuşak davranışlı" bir kimse olarak tanıtmak, "haşin" ve "katı" yürekli olmadığını anlatmak maksadıyla Kur'an'a Tanrı'nın ağzıyla ayetler koymuştur:

".. .(Ey Muhammed!)... Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 159.)

Şefkatli, merhametli ve Müslümanlara çok düşkün bir kimse olduğuna dair söylediklerini pekiştirmek için, Tanrı'nın kendisi hakkında şöyle konuştuğunu söylemiştir:

"Ey inananlar! Andolsun ki, içinizden size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, inananlara şefkatli ve merhametli bir Peygamber gelmiştir" (Tevbe Suresi, ayet 128).

Yine bunun gibi, kişisel çıkarları adına ve "Tanrı'nın hakkı dışında" hiç kimseden intikam almadığını bildirmek üzere Kur'an'a ayetler koymuştur. Ne var ki, yaşamı boyunca izlediği tutum ve davranışlarıyla, bu söylediklerinin tersini yapmıştır. Şu bakımdan ki, Kur'an'a koyduğu ceza türleriyle İslamı, şiddet, dehşet ve ölüm saçan bir güç olarak uygulamayı kendi günlük siyasetinin temel direği kılmıştır. Her ne kadar bir kısım suç ve günahın cezasının öbür dünyada (ahirette) verileceğini söylemekle beraber,[2] insanları sadece ahiret cezalarıyla korkutmayı yeterli bulmamış, asıl bu yeryüzü cezalarıyla yıldırmayı, başarıya ulaşmak için koşul saymıştır. Örneğin Kur'an'a koyduğu ayetlerle "Cehennem" denen yerin, "alevlendirilmiş, tutuşturulmuş, çok yakıcı, baş derisini sıyırıp atan bir gayya kuyusu"ya da "yakıtı insanlardan ve taşlardan oluşan bir ateş" ol-

2 Bakara Suresi'ne koyduğu bir ayel şöyle: "... Aranızda böyle yapmanın cezası ancak dünya hayatında rezil olmaktır. Ahiret gününde de azabın en şiddetlisine onlar uğratılır..." (Bakara Suresi, ayet 85). Büyük din bilgini Turan Dursun ayeli şöyle açıklıyor: "Öyle suç ve günah vardır ki, cezası bu dünyada verilir. Öyleleri vardır ki öbür dünyada verilir. Öyleleri de vardır ki hem bu dünyada, hem öbür dünyada verilir." Bkz. Kur'an Ansiklopedisi, c.IV, s.92.

duğunu, oraya atılanların "yetmiş arşın uzunluğundaki zincire vurulmuş olarak" sürükleneceklerini, katrandan giysiler giyeceklerini, "kaynar su" ve "kanlı irin" içeceklerini, başlarına işkence turundan kaynar su döküleceğini, bu yüzden bağırsaklarının parça parça olacağını, derilerinin her yanıp dökülüşünde başka derilerle değiştirileceğini ve böylece uğradıkları işkenceyi daha iyi tatmış olacaklarını ve buna benzer daha nice tüyler ürpertici şeyleri bildirmiştir (Kur'an'da cehennemi ve içindeki yerleri anlatan bu tür ayetlerin sayısı 130 civarındadır.)[3] Ne var ki dehşet verici bu ahiret cezalarından önce, asıl yeryüzünde iş görecek pek çok cezalar getirmiştir ki, bunlar cehennemdeki cezaları aratmayacak kadar korkunç nitelikte şeylerdir ve bunları "Tanrı'dan gelme buyruklar" diye herkesten önce kendisi, kendi yaşam gereksinimleri vesilesiyle uygulamıştır. Bu buyruklar arasında, hırsızlık yapanların "ellerinin, bileklerinin kesilmesi"nden tutunuz da (Maide 38), adam öldürenler hakkında kısas uygulamasına (Bakara 178), "müşrik'lerin (her nerede görülürlerse) öldürülmelerine (Tevbe 5) ya da başka dinden olanlara (kitap ehline) karşı savaş açılmasına ve savaşın İslam olmalarına ya da cizye (kafa parası) vermelerine kadar sürdürülmesine (Tevbe 29), fitnecilik edenlerin ya da İslamı terk edenlerin (dinden dönenlerin) "elleri ve ayakları çaprazlama olarak kesilmek suretiyle" öldürülmelerine varıncaya kadar işkence niteliğinde, vicdan sızlatıcı cezalar vardır ki, tüyler ürperticidir. Her ne kadar bu cezalan ve bu şiddet siyasetini Muhammed, kamu düzeni adına getirmiş gibi görünmekle beraber, hepsini de sırf kendi iktidarını köklü kılmak amacıyla düşünmüştür.

Gerçekten de Muhammed'in yerleştirdiği buyruklar arasında, Tanrı'ya ve Muhammed'e eza edenlere (onları incitenlere) bu yeryüzünde ve ahirette azap hazırlandığını öngören buyruklar vardır ki, son derece geniş kapsamlı olup, Allah hakkında "layık olmayan söz söylemeyi", "Allah'ın razı olmayacağı eylemlerde bulunmayı",

3 Bunlardan bir iki örnek olarak bkz. Hümeze 4-9; Mutaffifin 7-9; Mearic 15-18; Mürselat 29-34; Bakara 24; Tahrim 6; Nebe 24-25; Sad 55-58; Hakka 30-32, 35-37; Mü'min 71-72; Nisa 175; Zümer 16; vs.

"Kur'an'ı inkar etmeyi', hu "Kitab'ın bazı ayetlerini geçersiz sayıp değiştirmeyi" ya da hatta İslami buyrukların artık çağımızda uygulanamayacağını öne sürmeyi, "irtidat" etmeyi (yani İslamdan çıkmayı) suç ve günah şeklinde görür. Bu tür eylemlerde bulunanlar sadece ahirette değil fakat daha önce bu dünyada cezalandırılırlar; cezalan en feci şekilde öldürülmektir (Örneğin bkz. Ahzab 57)!

Bu buyruklar arasında ezan'ın, "Din-i İslamın şiarı" sayıldığına, bu nedenle terk edilmesinin "dinden dönmek" olduğuna ve ezanı terk eden belde halkının kanının akıtılması gerektiğine dair buyruklar vardır ki. Muhamed'in sabahın erken saatlerinde ezan okutulmayan köylere yaptığı saldırı örnekleriyle birlikte halka belletilir.[4]

Bu buyruklar arasında Muhammed'in gece baskınları yaparak müşriklerin (puta tapanların) köylerini yerle bir ettiğini, köy halkını kadın erkek, çoluk çocuk farkı gözetmeden kılıçtan geçirdiğini ve kendisine neden böyle yaptığı sorulduğunda (örneğin: "Ya Resulallah! müşriklerden aile sahibi bulunanlara gece baskını yapılıyor, küçük çocukları da musab oluyor" diye şikayet olunduğunda):

"Onlar da müşrikler (camiasın)dandır" diye cevap verdiğini ve bu doğrultuda olmak üzere Tanrı'nın:

"Biz nice memleket helak ettik ki, o köy (halkı) gece yatarlarken, yahut gün ortası istirahat ederlerken azabımız o köy halkına gelmiş (basıvermiş)tir" (Enfal Suresi, ayet 3) diye vahiyler gönderdiğini bildirenler vardır. 5

Bu buyruklar arasında "fitne" yaratanların öldürülmelerini öngörenleri vardır ki, birazdan göreceğimiz gibi, dinden dönmenin fitne anlamına geldiğini anlatır (örneğin Bakara 191-193, Maide 33).

4 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.II, s.565-568, Hadis No: 362.
5 Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet Yayınları, c.VIII, s.384-6, Hadis No: 1261.

Bu buyruklar arasında ölümden sonraki dirilmeye inanmayanların "kafir" olarak lanetlenlendiklerine ve boyunlarının vurularak öldürülmeleri gerektiğine dair hükümler var ki, bunlardan biri şöyle:

".. Lanet edilmişler, boyunları vurularak öldürülmelidirler" (Ahzab Suresi, ayet 61).
Bir diğer buyruk şöyle:

"Allah ve Resulüne karsı savaşanların ve yeryüzünde (İslamı) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya (acımadan) öldürülmeleri, ya asılmaları, yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut da bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvalığıdır. Onlar için ahirette de büyük azap vardır" (Maide Suresi, ayet 33).

Burada "suç" diye anlatılmak istenen şey, sadece silahlı eşkıyalık gibi toplum ve devlet düzenini bozan davranışlar değildir; bunlardan gayrı bir de, Kur'an'ı inkar etmek ya da bu hükümlerin uygulanamayacağını öne sürmek gibi davranışlar vardır ki, hepsi de "Allah ve Resul'üne karşı savaş açmak" ya da "fitne yaratmak" anlamına gelmekte. Biraz aşağıda bu ayetin Muhammed tarafından uygulanmasıyla ilgili bir iki örnek göreceğiz.

Bu buyruklar arasında

"İkiyüzlülerin, kalblerinde fesad bulunanların, şehirde bozguncu haberler yayanların, nerede bulunurlarsa yakalanıp öldürülmelerine"

dair buyruklar vardır ki, ölümden sonraki dirilmeye inanmayanların dahi lanetlenmiş olarak boyunlarının vurulup öldürülmelerini öngörür (örneğin bkz. Ahzab Suresi, ayet 60-61).

Bu buyruklar arasında "kafirler"e ve "münafık"lara karşı cihatta bulunulması için:

"Ey Peygamber! Kafirlerle ve münafıklarla cihatta bulun. Ve onlara katı davran (sertlik göster)..."

şeklinde olanlar var (örneğin bkz.Tevbe Suresi, ayet 74;Tahrim Suresi, ayet 9).

Bu buyruklar arasında:

"Ey Peygamber! Kafirlerle ve münafıklarla savaş (cihatta bulun). Ve onlara katı davran (sertlik göster)...
" (Tevbe Suresi ayet74)

ya da:

"... onlarla (kafirlerle) büyük cihad ederek savaş..." (Furkan Suresi, ayet 52)

ya da:

"Allah uğrunda, hakkını vererek cihad edin..." (Hac Suresi, ayet 78)

şeklinde ayetler vardır ki, "Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla girişip cihad edin" anlamındadır. Hatırlatalım ki, İslam hukukunda "kafir" deyimi, İslama inanmayanları, müşrikleri/puta tapanları, başka inançta olanları (örneğin Yahudileri, Hıristiyanları, Mecusile-ri, vs.) kapsayan bir deyimdir. "Cihad" deyimi ise, kafirlerle savaşmak, öldürmek, ellerinden mallarını mülklerini almak, tapınaklarını yıkmak, putlarını ve benzer şeylerini kırmaktır.

Bu buyruklar arasında "inkarcılara" (Tanrı'yı, Muhammed'i ya da Kur'an'ı inkar edenlere) karşı savaşmayı, acımasız davranmayı öngören buyruklar var (örneğin bkz. Tevbe Suresi, ayet 123).

Bu buyruklar arasında Müslümanların birbirlerine karşı "merhametli" fakat "inkarcılara" karşı acımasız, sert davranmaları gerektiğini bildirenler var (örneğin bkz. Fetih Suresi, ayet 29).

Bu buyruklar arasında Tanrı yolunda öldürmeye girişen Müslümanların canlarının ve mallarının, Tanrı tarafından satın alınıp karşılığında cennettlerin verileceğini müjdeleyenler var (örneğin bkz. Tevbe Suresi,

ayet 111).

Bu buyruklar arasında müşriklerin (Tanrı'ya eş koşanların), her nerede olurlarsa olsunlar, öldürülmelerini öngörenleri vardır ki, insanların kılıç yollu İslama zorlandıklarının kanıtıdır (örneğin bkz. Tevbe Suresi, ayet 5).
Bu buyruklar arasında "fitneciliğe" ya da "ikiyüzlülüğe" yönelenlere ölüm saçanları vardır ki, birazdan belirteceğimiz gibi, esas itibariyle dinden dönenleri kapsar. Örneğin Nisa Suresi'nin 88. ve 89. ayetleri şöyle:

"... Allah yolunda hicret etmedikçe onlardan (inkarcılardan, müşriklerden) dost edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları tutun, bulduğunuz yerde öldürün. Onlardan dost ve yardımcı edinmeyin... Ne var ki, fitneciliğe her çağrıldıklarında ona can atarlar; eğer sizden uzak durmazlar, barış teklif etmezler ve sizden el çekmezlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün, işte onların aleyhinde size apaçık ferman verdik..." (Nisa Suresi, ayet 88-91.)

Biraz aşağıda açıklayacağımız gibi, bu ayetleri Muhammed, hem İslamdan çıkanlar hakkında ve hem de müminmiş gibi görünüp kafirlere yakınlık gösterenlere karşı ölüm cezasını uygulamak maksadıyla koymuştur.[6]

Bu buyruklar arasında:

"Onları bulduğunuz yerde öldürün. Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne çıkarmak adam öldürmekten daha kötüdür..." (Bakara Suresi, ayet 191)

şeklinde olanları vardır ki, "fitne" niteliğindeki davranışların en ziyade ölüm cezasını gerektiren davranışlar olduğunu içerir. Hatırlatalım ki, "fitne" sözcüğü son derece geniş anlamlı olup Tanrı'ya eş koşmayı (şirk koşmayı), Tanrı'ya ve Muhammed'e karşı gelmeyi,

6 Bu konuda bkz. Elmalılı H. Yazır, Hak Dini, Kur'an Dili, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993, c.II, s.1412-1415.

Kur'an'ı inkar etmeyi, Kur'an'ın hükümlerini değiştirmeyi, dinden dönmeyi ya da bozgunculuk (kargaşalık) yapmayı vs. kapsar. Bu buyruklar arasında:

"Fitne kalmayıp yalnız Allah'ın dini ortada kalana kadar onlarla savasın... " (Bakara Suresi, ayet 193) olanları vardır ki Müslüman kişileri, İslamdan gayrı inançta olanlara karşı düşman ve saldırgan yapmaya yeterlidir.

Bu buyruklar arasında "Kitap ehli"ne (Yahudilere ve Hıristiyanlara) karşı savaş açılmasını ve onların İslamı kabul etmelerine ya da "cizye" (kafa parası) vermelerine kadar savaşın sürdürülmesini ve İslamı kabul etmedikleri ve cizye vermedikleri takdirde öldürülmelerini öngören buyruklar vardır (bkz. Tevbe Suresi, ayet 29-30).

Bu buyruklar arasında Muhammed'in şiddet hükümleriyle iş görmüş olup ölümünden az önce Veda Hutbesi'nde:

"İnsanlar 'La ilahe ill-AIlah' deyinceye kadar onlarla cihad etmek üzere emrolundum. Onlar (insanlar) bunu söyledikleri zaman kanlarını ve mallarını korumuş olurlar...."

şeklinde vasiyette bulunduğuna dair olanları var! Dikkat edileceği gibi Muhammed, ölmeden önceki bu son sözleriyle, insanları kılıç yolu İslama sokmak gerektiğini açıkça bildirmiş, İslamı kabul etmeyenlerin canlarını ve mallarını kaybedeceklerini ilan etmiştir. Başka bir deyimle kendisinden sonraki yöneticilere ve kuşaklara "şiddet" siyasetini bıraktığını bildirmiştir.
Bu buyruklar arasında, "irtidat" edenlere (dinden dönenlere) bu yeryüzünde yaşama hakkı bırakılmadığına dair olanları vardır ki, biraz aşağıda göreceğimiz gibi, insanların en feci şekilde öldürülmeleri sonucunu doğurur.

***

Bu konularda verilecek örnekler çok. fakat tekrar belirtmeliyim ki bütün bu yukarıda işaret ettiğim şiddet usulleriyle önlenmek istenen şey sadece silahlı eşkıyalık gibi toplum ve devlet düzenini bozan davranışlar ya da sadece kafirlerden gelebilecek saldırılar değildir; kafirlerden saldırı gelmese dahi. Müslümanları onlara karşı saldırgan ruh ile hazırlamaktır. Bunlardan gayrı bir de, biraz önce değindiğim aibi. Kur'an'ı yalanlamak, ayetleri değiştirmek ya da Kur'an'ın artık zamanımıza uymadığını ve uygulanamayacağım öne sürmek gibi davranışlar vardır ki, hepsi de "fitne yaratmak", "Alla/ı ve Resul'üne karsı savaş açmak", "Allah'a ve Muhammed'e eza etmek", yani dinden çıkmak anlamlarına gelmekte, hepsi de ölüm cezasını gerektirmekte! Ve işte l 400 yıllık İslam tarihi boyunca hep bu şiddet usulleri iş görmüş ve Müslüman halklara, hep Muhammed'in bu doğrultudaki tutum ve davranışlarından örnekler verilmiştir.

A) İslam Kaynaklarının Bildirmesine Göre Muhammed,
"İrtidat" Eden (İslamı Terk Eden) ve Ayrıca da Hırsızlık ve Cinayet İşleyen Kişileri, "Allah'a ve Resul'üne Eza Verdiler" Diye, Gözlerini Oydurtarak, Ellerini ve Bacaklarını Çaprazlama Kestirterek ve Kızgın Güneşte Ölüme Terk Ederek Cezalandırır (Bkz. Bakara Suresi, Ayet 217; Nisa Suresi, Ayet 88-89, 91; Maide Suresi, Ayet 33; Ahzab Suresi, Ayet 61 vs.)

Her hususta olduğu gibi "irtidat" (İslamdan çıkmak, dinden dönmek) konusunda da İslamcılar, İslam şeriatını şirin göstermek çabasındadırlar: Kur'an'ın Bakara Suresi'nin 217. ayetini öne sürüp bu tür bir "suç" işleyenlere verilecek cezanın sadece öbür dünyada cehenneme atılmak olduğunu söylemekten geri kalmazlar. Yani İslamı terk edenlere bu dünyada ceza olmadığını savunurlar. Oysa yalandır. Zira bu ayette dinden dönenler için şöyle yazılı:

".. .sizden her kim dininden döner ve kafir olarak can verime, artık onların bütiin amelleri Dünya ve Ahiret heder olmuştur ve artık onlar eshabı nar'dırlar..." (Bakara Suresi, ayet 217.)

Dikkat edileceği gibi burada, dinden dönenlere hem bu dünyada ve hem de ahirette verilecek cezadan söz edilmekte; hem de cezanın, ahiretten önce bu yeryüzünde uygulanacağı bildirilmekte. Nitekim din bilginlerinin söyledikleri gibi bu ayet, dinden dönen kişilere bu yeryüzünde "hakkı hayat kalmaz" anlamını taşımaktadır.[7] Ve şu bir gerçektir ki, İslamda dinden dönmenin cezası öldürülmektir ve bunun böyle olduğu. Muhammed'in getirdiği ve bizzat uyguladığı buyruklarla ortadadır; şöyleki:

Muhammed'i en ziyade endişeye sürükleyen şeylerden biri taraftarlarının İslamdan çıkmaları idi. Dinden dönenlere karşı sınırsız bir kin beslerdi. Şu nedenle ki, İslamdan çıkmak hem kendisine destek olanların sayısının azalmasına ve hem de prestijinin sarsılmasına sebep olmak bakımından tehlikeliydi. Kendisini "peygamber" ilan ettiği tarihten Medine'ye hicret ettiği tarihe kadar (ki "Birinci Mekke Dönemi" diye bilinir ve on ya da on üç yıllık bir zamanı içerir) Müslüman yapabildiklerinin sayısı pek azdı; kaynakların bildirmesine göre bu sayı yüz civarında olmuştur. Söylemeye gerek yoktur ki, on ya da on üç yıllık bir süre boyunca yüz kişiden fazlasını İslama inandıramamak, üzücü bir şeydi. Kuşkusuz ki, dinden çıkmalar yüzünden bu sayının daha da azalması mümkündü ki, bu da kendisinin peygamberlik iddialarını sona erdirmeye yeterli olabilirdi. Ne var ki, henüz güçsüz durumda bulunduğu için dinden dönenlere karşı yapabileceği pek bir şey yoktu. Onları ancak cehennem korkutmalarıyla etkileyebilirdi; ancak bu pek yeterli değildi. Fakat Medine'ye geçtikten sonra iş değişir. Zira zengin kervanlara karşı çete saldırıları ya da varlıklı Yahudi kavimlerine karşı giriştiği savaşlar sayesinde elde ettiği ganimetleri paylaşmakla taraftarlarının sayısını yavaş yavaş çoğaltmış olur. Giderek güçlenmek suretiyle şiddet usullerine başvurma olasılığını kazanır. İlk yaptığı şey İslamdan çıkanların öldürülmelerine dair şu buyruğu yayınlamak olur:

7 Bkz. Elmalılı H. Yazır. Hak Dini Kur'an Dili, Bedir Yayınevi, İstanbul 1993, c.l, s.759.

"... Her kim dinini (ki Müslümanlıktır) değiştirirse onu hemen öldürünüz."

Bu buyruğu,

"Dinini değiştiren ve cemaatten ayrılan kimsenin (kanının dökülmesi caizdir)"

şeklindeki bir diğer buyrukla pekiştirir.[8] Biraz yukarıda belirttiğimiz ayet hükmünü de buna destek edinir.

Bu tür şiddet yoluna başvurmasının başlıca nedeni, İslama giren kişilerden bir kısmının hicret etmeyip Mekke'de kalmaları ve müşriklerle (inkarcılarla) dostluk kurmaları, Müslümanmış görünüp müşriklere yüz vermeleri (yani ikiyüzlü davranmaları) ya da İslamı terk etmeleriydi. Örneğin hicretten sonraki bir tarihte bir kavim, Medine'ye gelip İslama girdiklerini bildirirler. Fakat bir süre sonra sıkıldıklarını bahane ederek Medine dışına çıkmak için Muhammed'den izin isterler ve verilen izin üzerine Medine'den çıktıktan az sonra Mekke'ye dönerler ve müşriklere katılırlar; onlarla dostlukta bulunurlar. Bu tür tutum ve davranışlar Muhamed'i huzursuz kılar ve onları "münafıklıkla" suçlardı. Çünkü bu kişilerin İslamdan uzaklaşacaklarını ve diğer Müslümanları olumsuz şekilde etkileyeceklerini sezmişti. Nitekim taraftarları gelip kendisine bunların Müslüman sayılıp sayılmayacaklarını ve haklarında ne yapılmak gerektiğini sorarlar; hatta bu konuda birbirleriyle anlaşmazlığa saplanırlar. Ve işte bu durumu kendi iktidarı bakımından tehlikeli bulduğu içindir ki Muhammed, vahiy geldi diyerek Kur'an'a, ölüm saçan şu ayetleri koyar:

"Size ne oldu da münafıklar bakımından iki gruba ayrıldınız? Halbuki Allah onları kendi ettikleri yüzünden baş aşağı etmiştir (küfürlerine döndürmüştür). Allah'ın saptırdığını doğru yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah'ın saptırdığı kimse için asla (doğruya) yol bulamazsın. Sizin de kendileri gibi inkar etmenizi istediler ki, onlarla eşit olasınız. O halde Allah yolun-

8 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, c.8, s.388.

da göç edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini dost edinmeyin" (Nisa Suresi, ayet 88-89).
Dikkat edileceği gibi Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, bir kısım insanları saptırmış "münafık" kılmıştır ve Tanrı'nın saptırdığı bu kişileri artık hiç kimse, hatta Muhammed bile doğru yola sokma gücüne sahip değildir.[9] Ve Tanrı, bu saptırdığı "münafıkların" öldürülmeleri için Müslümanlara buyrukta bulunmaktadır!

Yine İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki. birtakım kişiler hem Muhammed'e hem de İslama bağlıymış gibi görünmekle beraber müşrik olan kendi kavimlerine fazlasıyla yakınlık gösterirlermiş. Örneğin Esed ve Gatafan kavimlerine mensup bazı kişiler Medine'ye gelip Müslümanlara güvenlik telkin ederler, bir savaş vukuunda onlarla beraber olacaklarını söylerler, Müslüman olduklarını eklerlermiş; fakat az sonra kendi kavimlerine dönünce Müslümanlara küfür ederlermiş. Başka bir deyimle iki tarafa hoş görünmek, iki tarafın gözüne girmek isterlermiş (aralarında Beni Abdürrar ve Nuayn İbn-i Mes'udı Eşcai gibi tanınmış kimselerin bulunduğu ve bu tür ikiyüzlülüğü gelenek edindikleri söylenir). Ve işte bu gibi kişilerin öldürülmeleri için Muhammed, Nisa Suresi'nin yukarıdaki ayetlerine şunu ekler:

"Hem sizden, hem de kendi toplumlarından emin olmak isteyen başkalarını da bulacaksınız. Bunlar her ne zaman fitneye götürülseler ona bas aşağı dalarlar (daldırılırlar). Eğer sizden uzak durmaz, sulh teklif etmez ve ellerini çekmezlerse onları yakalayın, rastladığınız yerde öldürün. İşte onlar üzerine sizin için apaçık bir yetki verdik..." (Nisa Suresi, ayet 91.)

Görülüyor ki Muhammed, Müslümanlara karşı ikiyüzlü davrananları ve Müslümanlarla barış içerisinde bulunmayanları fitnecilikle suçlamakta ve Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle onlara karşı ölüm saçmakta.

9 "... Siz Allah'ın dalalet verdiğine hidayet vermek mi istiyorsunuz; halbuki Allah ' her kime dalalet verirse ya Muhammed, sen bile artık ana bir yol bulamazsın..." ., (Elmalılı H. Yazır'ın çevirisi ve yorumu için bkz. age, c.II, s.1412).

Bu arada "fitne öldürmekten daha kötüdür"

diyerek fitne yaratanların öldürülmelerini öngören hükümler (Bakara Suresi, ayet 191-193) yanında:

".. .Lanet edilmişler, boyunları vurularak öldürülmelidirler" (Ahzab Suresi, aye 61)

şeklinde ayetler koyar. "Fitne" deyimini "irtidat" (dinden dönmek), "şirk etmek" (Tanrı'ya eş koşmak), "bozgunculuk yapmak", "Tanrı'ya ve Resul'üne savaş açmak" vs. gibi çok geniş anlamlarda olmak üzere kullanır. Ve bir olay vesilesiyle bütün bu anlamları kapsar olmak üzere Kur'an 'a şu ayeti koyar:

"Allah ve Resul'üne karşı savaşanların ve yeryüzünde (İslamı) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya (acımadan) öldürülmeleri, ya asılmaları, yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut da bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvalığıdır. Onlar için ahirette de büyük azap vardır" (Maide Suresi, ayet 33).

Burada "suç" diye anlatılmak istenen şey, sadece silahlı eşkıyalık ya da sadece adam öldürmek gibi toplum ve devlet düzenini bozan davranışlar değildir; bunlardan gayrı bir de İslamı terk etmek (irtidat) suçu vardır ki,[10] biraz önce değindiğim gibi, Kur'an'ı inkar etmek ya da bu hükümlerin uygulanamayacağını öne sürmek gibi davranışları kapsar. Yani bu tutum ve davranışların hepsi de "Allah ve Resulüne karşı savaş açmak" ya da "fitne yaratmak" anlamına gelmekte, hepsi de dinden dönmeyi (irtidat etmeyi) içermekte.[11] İslam kaynakla-

10 Ebu Kılabe'nin açıklaması için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet Yayınları, c.I. s.181, Not 3.
1 l "Fitne" deyiminin Kur'an'daki yeri ve kapsadığı anlam için bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.695 vd.; Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.5, s. 126 vd.

rından öğrendiğimize göre Muhammed, Maide Suresi'nin bu dehşet verici ayetini şu olay vesilesiyle koymuş[12] ve ayette yazılı olandan da daha büyük bir şiddetle uygulamıştır; şöyleki:

Ukl ve Ureyne kabilelerine mensup yedi-sekiz kişi Muhammed'in yanına gelerek İslam dinine girdiklerini söylerler ve "Ya Resulallah, biz fakiriz. Bizi barındır, yedir, içir" diyerek yardım isterler. Aralarında hasta olanlar da vardır. Muhammed kendilerine istedikleri yardımı yapar ve hatta güya kendi çobanıyla birlikte bir deve sürüsünü de onlara tahsis eder; hasta olanların sağlığa kavuşmalarını sağlar. Ne var ki, adamlar az geçmeden İslamdan çıktıklarını ilan ederek kaçarlar ve kaçarken de Muhammed'in çobanını öldürürler ve develerini alıp kaçırırlar. Haberi alan Muhammed derhal onların peşine yirmi altı kişilik bir çete gönderir. Kısa zamanda adamları yakalatıp huzuruna getirtir. Dinden çıkmak ve adam öldürmek suçunu işlediklerini öne sürerek gözlerinin oyulmasını, ellerinin, ayaklarının çaprazlama kesilmesini emreder. Emredildiği gibi yapılır ve adamların gözleri oyulur, elleri ayaklan çaprazlama kesilir. Fakat Muhammed bunu yeterli bulmaz; bir de ister ki, işkenceye sokulan bu adamalar Medine haricinde Harre diye bilinen kara taşlı güneş altında ateş gibi yanar olan yere götürülüp ölüme terk edilsinler. İstediği yapılır ve adamlar, gözleri oyulmuş, elleri ayakları kesilmiş vaziyette Harre'ye götürülüp kızgın güneş altında ölüme terk edilir. Ölünceye kadar su isterler, fakat Muhammed onlara su verilmesini dahi yasak eder; en büyük bir azap içerisinde ölmelerini ister.[13]

12 Yorumculardan bir kısmına göre bu ayet, Muhammed'in antlaşma yaptığı bir Yahudi kavminin antlaşmayı bozup yeryüzünde fesat yaratmaya çalışmaları nedeniyle inmiştir. Bir kısmına göre "müşrikler" (Tanrı'ya eş koşanlar) hakkında inmiştir. Bir kısmına göre Hilal İbn-i Uveymiri kavminin Müslümanlar aleyhindeki davranışları vesilesiyle inmiştir. Bir kısmına göre hem kafirler ve hem de yoldan çıkmış Müslümanlar için konmuştur. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1661-3.
13 Diyanet'in Buhari ve Sire-i Dahlaniyye'yi esas alan nakli için bkz. Sahih-i..., c.I, s. 180-181, Hadis No: 172; ayrıca bkz. age, c.XII s.258. Bu konuda ayrıca bkz. Turan Dursun, Din Bu l, Kaynak Yayınları, 3. basını, s.48 vd.

Muhammed'in bu tutumunu özürlü göstermek maksadıyla İslamcılar, olmadık gerekçelere başvururlar: Güya bu adamlar Muhammed'in çobanını işkence yaparak öldürmüşledir; güya öldürürken elini ayağını kesmişler ve gözlerine diken batırmışlar, dilinin altına ve gözlerine diken sokmuşlardır ve işte onların bu yaptıklarına kısas olmak üzere Muhammed de yukarıdaki şekilde davranmıştır.[14]

Bir an için bu adamların işkence yaparak Muhammed'in çobanını öldürdüğünü ve koyunlarını alıp götürdüklerini kabul etsek bile, söylemeye gerek yoktur ki, kötülüğe böylesine bir kötülükle, böylesine bir işkenceyle karşı koymanın "peygamberlik" anlayışıyla bağdaşır bir yönü olamaz. Kaldı ki, Muhammed'den iyilik ve yardım gören bu insanların, söylendiği şekilde vahşet davranışlarına yönelmeleri için ortada hiçbir sebep yoktur. Pek muhtemeldir ki, Muhammed'in uyguladığı cezayı özürlü kılmak için onlara yamanılmak istenen davranışlar abartılmıştır. Gerçek olan şudur ki, Muhammed Tanrı buyruğu olarak öne sürdüğü bu tür bir cezayı (yani Maide Suresi'nin 33. ayetini), onların İslamı terk etmiş olmaları nedeniyle uygulamıştır. Fakat her ne olursa olsun, gözler oydurtmak ve "elleri ve ayaklan çaprazlama kestirmek" gibi cezalan uygulamak için pek acımasız olmak gerekir. "Yüce" ve "insaflı" olduğu öne sürülen bir Tanrı'nın böylesine acımasız bir buyruk gönderebileceğini düşünmek, Tanrı fikrini zedelemek olmaz mı?

Öte yandan yukarıda vermiş olduğumuz örnek, dinden dönmeyle ilgili tek örnek değildir. Yaşamı boyunca Muhammed, dinden dönenlere karşı hep öldürme cezasını uygulamıştır. Kin beslediği bazı kişileri, İslamı kabul ettiler diye affetmiş olduğu halde, dinden dönenleri asla affetmeyip öldürtmüştür. Örneğin Mekke'yi feth ile işgal ettikten sonra, genel af ilan etmeyi günlük siyasetine uygun bir davranış bilmişti. Bu sayede Mekke halkını kendisine daha kolaylıkla boyun eğ-dirtmiş olacaktı. Fakat kin beslediği dört erkeği ve iki kadını bu aftan istisna edip Öldürtmüştür ki, bunlardan biri, ünlü şair İbn-i Hatal'dı. İlk

14 Sahih-i Buhar!Muhtasarı..., c.l, s.183.

başlarda Müslümanlığı kabul eden İbn-i Hatal, daha sonra İslamdan hoşlanmayarak dinden çıkmış (irtidat etmiş) ve Muhammed hakkında iğneliyci şiirler yazmıştı. Bununla beraber Mekke'nin fethi üzerine piş-manlık göstermiş ve tekrar İslama dönmüştü. Hatta bu davranışındaki içtenliği ortaya vurmak maksadıyla Mekke'nin fethi günü Ka'be'nin örtüsüne sarılıp Muhammed'in Mekke'ye girişini beklemiştir. Ne var ki Muhammed, onun bu şekilde beklediğini kendisine haber verenlere: "İbn-i Hatal'ı öldürünüz" emrini vermiştir.[15]

Hemen ekleyelim ki, Muhammed, emrindeki kişilerden de kendisi gibi davranmalarını bekler, bu şekilde davrananları yüceltirdi. Verilebilecek ilginç örneklerden biri şöyle:

Muhammed, Yemen bölgesini İslam yaptıktan sonra Ebu Musa ve Mıaz İbn-i Cebel adındaki iki adamını bu ülkenin iki ayrı bölgesine vali olarak tayin eder. Her ikisi de Kur'an'ı çok iyi bilen kimselerdir. Bölgelerine giderek görevlerine başladıktan sonra bu kişiler, zaman zaman birbirlerini ziyaret etmeyi gelenek edinirler. Bu ziyaretlerden birinde Muaz, arkadaşının bölgesinde yere oturmuş, iki eli boğazına bağlanmış ve etrafına da bir sürü halk toplanmış olan bir kişiye rastlar. Sebebini Ebu Musa'ya sorduğunda öğrenir ki, bu kişi Müslüman olduktan sonra İslamı terk etmiş olan bir Yahudidir. Bunu öğrenir öğrenmez Muaz:

"Bu mürted öldürülmedikçe devemden inmem!" diye tutturur. Ebu Musa kendisine:

"Bunun katli için mi geldin? Haydi in" diye ısrar ederse de Muaz inmez:

"Bu mürted öldürülünceye kadar inmem!" der. Bunun üzerine o kişi öldürülür.[16]

15 Buhari'nin Enes İbn-i Malik'ten rivayeti için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet Yayınları, c.V[, s.219, Hadis No: 873.
16 Bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet Yayınlan, c. 10, s.347, Hadis No: 1638.

Dinden dönenlere ölüm saçan bu örnekler, l 400 yıllık İslam tarihi boyunca tüm Müslüman ülkelerde aynı şiddet ve bağnazlıkla izlenmiştir. İslam şeriatını eleştirmeye kalkışanlar, hatta "şeriat çağımızda uygulanamaz" diye konuşanlar, bugün dahi "dini reddettiler", "dinden döndüler" diye ölüm fetvalarına muhatap kılınmakta ve öldürülmektedirler. Daha geçenlerde Teslime adındaki bir Pakistanlı aydın kadın yazar, şeriatın çağdaşlıkla bağdaşamaz hükümlerine kafa tuttu diye, neredeyse yakılacaktı. Mısır'da, Necip Mahfuz gibi dünya çapında üne sahip aydın bir yazar, şeriatçılar tarafından bıçaklanmıştır. Verilecek örnekler pek çok. Bakınız size, bu vahşet olaylarının ibret verici son örneklerinden birini özetleyeyim ve bu örneğin bizdeki alkışlayıcılarını takdim edeyim ki, aralarında "reformcu" geçinen bazı profesör ilahiyatçılarımız da bulunmakta!

Mısır'da, 1992 yılının Ağustos ayında. F araç F uda adında bir aydın kişi, sokak ortasında ve herkesin gözleri önünde şeriatçılar tarafından öldürülür. Öldürülmesinin sebebi, şeriatın çağımızda artık uy-gulanamayacağına dair gazetelerde yazı yazmasıdır. Kısa zamanda ele geçirilen caniler hakkında dava açılır. Dava sırasında suçlarım itiraf eden sanıkların avukatı, ortada suç diye bir şey bulunmadığını ve çünkü müvekkillerinin, dinden çıkmış sayılan yazarı öldürmekle, şeriat buyruklarını yerine getirdiklerini söyleyerek beraat isteğinde bulunur. Katillerin avukatı tarafından öne sürülen hususların geçerliliğini saptamak maksadıyla mahkeme, İslam dünyasının en ünlü Kur'an üstatlarından sayılan Şeyh el-Gazali'yi bilirkişi seçer. Bu molla, mahkeme önündeki ifadesinde, Farac Fuda'nın "Çağımızda şeriat uygulanamaz" diye yazılar yazmak suretiyle Tanrı'ya karşı savaş açmış sayıldığını, yani dinden çıkmış olduğunu, dinden çıkanların ise öldürülmelerinin Kur'an gereği bulunduğunu söyler. Bununla da kalmaz, bir de Farac Fuda'yı

öldürenlerin "cinayet suçu işlemediklerini", cürümlerinin "basit bir kanun ihlalinden" ibaret bulunduğunu ve aslında devlet organlarınca tatbik edilmesi gereken bir cezayı onların uyguladıklarını belirtir; bu sebeple, işledikleri cürümün "cinayet" değil fakat olsa olsa "tazir" (dayak) cezasını gerektirici bir eylem olduğunu bildirir. Bunları söylerken dayanağının, özellikle Kur'an ayetleri (örneğin Maide Suresi'nin 33. ayeti) ve Muhammed'in Kur'an olmayarak söylediği sözler olduğunu ekler. Mısırlı Şeyh el-Gazal i, daha sonraki bir tarih (Aralık 1997) itibariyle "al-Macalla" adlı bir dergiye vermiş olduğu beyanında, Farac Fuda'nın öldürülmüş olmasından dolayı duyduğu mutluluğu da dile getirmekten geri kalmamıştır.

Ne hazindir ki, bu karanlık zihniyet, bizde de çok geçerlidir; kendilerini "aydın" ve "reformcu" olarak gören ve güya gericilikle sava-şıyormuş gibi görünen bazı ilahiyatçı profesörlerimiz dahi, Mısırlı Şeyh el-Gazali'nin Kur'an anlayışına hayranlık beslediklerini söylemekte, onu başlarına taç edinmektedirler. Bu arada halkı kandırmak için, biraz yukarıda değindiğim gibi, Bakara Suresi'nin 217. ayetini öne sürüp "irtidat" edenlere verilecek cezanın sadece öbür dünyada cehenneme atılmak olduğunu, onlar için bu dünyada uygulanacak bir ceza olamadığını söylemekten geri kalmazlar. Başka bir deyimle dinden çıkanlara uygulanacak cezanın, ahiretten önce bu dünyada uygulanacağına dair ayette yer alan hükmü göz ardı etmekten kaçınmazlar.

Öte yandan TC Devleti'nin Anayasal organlarından biri olan Diyanet İşleri Başkanlığı, sadece halkımızı değil, fakat "aydın din adamı" yetiştirmek amacıyla açılan İmam Hatip okullarında (ve Kur'an kurslarında) okuyan iki buçuk milyon genci, biraz yukarıda birkaç örnek olmak üzere verdiğim şeriat buyruklarıyla eğitmektedir. Bu tür "aydınlar"la Türkiye nasıl ve ne zaman aydınlığa çıkabilir diye sormak gerekir! Şunu artık iyice bilmemiz gerekir ki, bu köhne zihniyeti terk etmedikçe ve aklın vahye üstünlüğü düşüncesine yönelmedikçe, yani daha açıkçası akıl çağına erişmedikçe, bu ülkede ne hoşgörü ilkesi, ne insanlık sevgisi ve can güvenliği ve nihayet ne de uygarlığa geçiş diye bir şey söz konusu olamayacaktır.

B) "Peygamber"ligine İnanmayanlara Karşı Tanrı'nın Gazaba Geldiğine Dair Ayetler Koyar (K. 25, Furkan Suresi, Ayet 6-17)

Daha önce de belirttiğim gibi Muhammed, kendisini peygamber olarak ilan ettikten sonra Mekke'de geçirdiği on yıldan fazla bir zaman boyunca çevresinden pek az insanı Müslüman yapabilmiştir. Müslüman yapabildiği kimseler (bir iki kişi hariç) genellikle Kureyş'in en yoksul, en cahil sınıfına mensup kimselerdi. Kureyşliler-den aklı başında olanlar onu ciddiye almamışlardır. Kendisine babalık eden ve yaşamı boyunca koruyan amcası Ebu Talib bile, onun ısrarlarına rağmen, Müslüman olmamıştır. Kureyşliler genellikle Muhammed'i peygamber olarak kabul etmezler, onun parasız pulsuz sokaklarda dolaşan sıradan bir kimse olduğunu söylerlerdi; aralarından bazıları, onun büyülenmiş ve hatta "mecnun" (deli) olduğunu, Kur'an diye ileri sürdüğü şeyin Tanrı'dan gelmeyip onun tarafından uydurulduğunu ya da başkalarının yardımıyla hazırlandığını eklerlerdi. Muhammed bunu Kur'an'a koyduğu ayetlerle şöyle anlatıyor:

"İnkar edenler: 'Bu Kur'an Muhammed'in uydurmasıdır, ona başka bir topluluk yardım etmiştir' diyerek haksız ve asılsız bir söz uydurdular; 'Kur'an öncekilerin masallarıdır; başkalarına yazdırılıp sabah akşam ona okunmaktadır' dediler... Şöyle dediler 'Bu ne biçim peygamber ki, yemek yer, sokaklarda gezer? Ona... bir melek indirilseydi ya! Yahut kendisine bir hazine verilseydi veya besleneceği bir bostan olsaydı ya!'... 'Sizin uyduğunuz, sadece büyülenmiş bir adamdır' dediler" (K. 25, Furkan Suresi, ayet 4-5, 7-9).

Ve işte hakkında söylenenlere karşı Muhammed, kendisinin büyülenmiş" bir kimse olmadığım, Kur'an'ı uydurmadığını, bunun Tanrı'dan geldiğini anlatmak için Kur'an'a şu tür ayetler koymuştur:
"Ey Muhammed,' De ki: 'Onu (Kur'an'ı), göklerin ve yerin sırrını hilen indirmiştir...'" (K. 25, Furkan Suresi, ayet 6):
l
"Ey Muhammed! Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberler de, şüphesiz, yemek yerler, sokaklarda gezerlerdi... " (K. 25, Furkan Suresi, ayet 20.)

Bununla da yetinmemiş, bir de Tanrı'yı gazaba gelmiş ve şöyle konuşmuş gibi göstermiştir:
"Ey Muhammed!... onlar sapmışlardır, yol bulamazlar... Zaten onlar kıyamet saatini de yalanladılar. O saatin geleceğini yalanlayanlara çılgın alevli bir ateş hazırlamışadır. Bu ateş. onlara uzak bir yerden gözükünce, onun kaynamasını, uğultusunu işitirler..." (K. 25, Furkan Suresi, ayet 8-17.)
Zamanla ve hele Medine'ye geçtikten sonra giderek güçlenmekle, kendisine karşı yukarıdaki şekilde konuşma cüretini gösterecek olanları bu gibi tehditlerle değil fakat kılıçla susturacaktır.

C) Kendisine Baş Eğmeyenlerin Tanrı'ya İsyan Etmiş Sayılacaklarına Dair Ayetler Koyar (Nisa Suresi, Ayet 59-60, 65-69)

Daha önce de belirttiğimiz gibi Muhammed, Müslümanları kendisine mutlak şekilde itaate zorlamak üzere, Kur'an'ın pek çok yerine:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e de itaat edin" ya da "Peygamber'e itaat Allah'ın emrine itaat demektir; Peygamber'e isyan etmek, Allah'a isyan demektir"

şeklinde ayetler koymuştur. Müslümanların her hususta kendisine danışmalarını istemiş, anlaşmazlığa düşecek olurlarsa çözüm için kendisine başvurmaları gerektiğini bildirmiştir. Örneğin Nisa Suresi'ne koyduğu şu ayet bunlardan biridir:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin... Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz... onu Allah'a ve Resul'e götürün (onların talimatına göre halledin), hu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir" (K. 4, Nisa Suresi, ayet 59).

Yine bu maksatla Nisa Suresi'ne koyduğu diğer bir ayet şöyle:

"Biz her peygamberi Allah'ın izniyle ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik..." (K. 4. Nisa Suresi, ayet 61.)

Ne var ki, buna rağmen Muhammed'in emirlerini dinlemeyenler ya da anlaşmazlıklarını ona götürmeyip onun hasmı sayılan kimseler aracılığıyla çözümlemek isteyenler olmuştur. Nitekim İbn-i Ab-bas'ın rivayetine dayalı olarak Beyzevive Celaleddin es-Suyuti(vs.) gibi kaynakların bildirmesine göre günlerden bir gün Yahudilerden biri, Müslüman bir kişi ile anlaşmazlığa düşer. (Bazı kaynaklar bu Müslüman kişiyi "münafık" olarak, yani Müslümanlığa inanırmış gibi görünüp kalben inanmayanlardan biri olarak tanımlarlar ki, konumuz bakımından farketmez.) Bunun üzerine o Müslüman kişi, anlaşmazlığın Ka'b b. el-Eşrefe götürülüp onun tarafından hükme bağlanmasını ister. Ka'b hem ünlü bir şair ve hem de Yahudilerin çok itibar ettiği bir kimsedir. Muhammed aleyhinde yazmış olduğu şiirleriyle tanınmıştır. Bundan dolayıdır ki, Muhammed onu kendisine düşman bilmiştir. (Nitekim bir süre sonra da adamlarına onu öldürtecektir.) Müslüman ("münafık") kişinin Kah' b. el-Eşrefe, başvurmak istemesine karşılık, diğeri, yani Yahudi olan kişi, doğrudan doğruya Muhammed'e başvurmayı, anlaşmazlığın onun tarafından çözüme bağlanmasını teklif eder. Sonunda işi Muhammed'e götürmeye karar verirler. Muhammed onlan dinler ve Yahudi lehinde hüküm verir. Pek muhtemelen "münafik[1] kişinin Ka'b b. el-Eşref önünde muhakemeleşmek istemesinden dolayı gocunmuş ve Yahudi lehine hüküm vermekle hıncını almıştır. Ya da muhtemelen Yahudi lehine hüküm vermekle onu kazanacağını hesaplamıştır. Fakat Müslüman (münafık) kişi, Muhammed'in verdiği kararı beğenmez ve Yahudiye şöyle der:

"Haydi gel, Ömer b. Hattab'a gidelim, aramızda o hakem olsun."

Ve sonra Yahudi'yi yanına alarak Ömer h. Hattab'a. başvurur. Yahudi hemen söz alarak Ömer'e şöyle der: "Anlaşmazlığımız Muhammed tarafından karara bağlanmış ve benim lehime olmak üzere çözümlenmiştir. Fakat bu Müslüman kişi onun kararına uymak istemiyor."

Ömer, bu söylenenlerin doğru olup olmadığını Müslüman kişiye sorar. O da:

"Evet öyle oldu; Muhammed'in verdiği karar yerinde değildir" şeklinde bir şeyler söyleyince Ömer:

"Biraz bekleyin, dışarı çıkayım, gelir hükmümü veririm"

der. Sonra gidip kılıcını kuşanmış olarak döner ve kılıcıyla bir vuruşta "münafık" (Müslüman) kişinin kafasını gövdesinden ayırır. Ve sonra:

"Madem ki, beni hakem yaptınız, işte Allah'ın hükmüne ve Re-sul'ünün hükmüne razı olmayan hakkında benim hükmüm budur"

diyerek adaletin yerine gelmiş olduğunu bildirir.[17] Böylece "Peygamber'in kararına uyulmak gerekir" şeklindeki Kur'an ayetlerinin geçerliliğini sağlamış olur!

17 Bu konuda başkaca rivayetler de vardır. Örneğin Şa'bi'nin rivayetine göre bu "münafık" kişi, hasmını Cüheyne kabilesinden bir "kahine" götürüp anlaşmazlığın onun tarafından hükme bağlanmasını istemiştir. Süddi'nin rivayetine göre ise olay, Yahudi kabilelerinden Beni Kureyza ile Beni Nadir arasında bulunan bir maktul hakkında olmuştur. Müslümanlar kararın Muhammed tarafından verilmesini, "münafık"lar ise Ebu Berdetül'eslemiye adındaki bir kahin tarafından verilmesini istemişlerdir. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1384.

Simdi bunları okurken: "Pek iyi ama bu nasıl adalettir ki. Ömer gibi bir kimse. Muhammed'in kararına itiraz etti diye Müslüman (münafık) kişinin kellesini kesmiştir? İtiraz edeni yola getirmek için başkaca bir yol bulamaz mıydı?" diye soru sormaya kalkmayınız. Çünkü soracak olursanız, şeriatın "adalet" anlayışına saplı yobazların saldırısına uğrayıp kellenizi kaybetmeniz mümkündür! Fakat her ne olursa olsun durum şu ki, Ömer, bu davranışıyla İslam adaletinin temsilcisi olarak al-Faruk lakabına layık görülmüş ve o tarihten bu yana Ömer-ül-faruk diye anılmıştır. "Faruk" sözcüğü "hakkı, hak olmayandan ayıran" anlamına geldiği için bu lakap ona pek yakıştırılmıştır. Ömer'e bu lakabı uyeun gören de Muhammed'dir. Zira İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Muhammed, olayı duyunca Ömer'i yanına çağırtır ve ne sebeple böyle yaptığını kendisine sorar. Ömer de kendisine:

"(Bu öldürdüğüm adam) hükmünü reddetti ya Resulallah" diye cevap verir. Ve tam o sırada Cibril gelir ve: "Ömer faruktur, hakk ile batılı tefrik etti" der. Bunun üzerine Muhammed, yanında duran Ömer'e döner ve:

"Sen faruksun"

diyerek onu kutlar.[18] Başka bir deyimle, kendi vermiş olduğu hükme razı olmayan Müslüman kişinin Ömer tarafından kafası kesilerek öldürülmesini onaylamış olur. Fakat bundan gayrı bir de, kendisine hasım bildiği Ka'b b. el-Eşrefi aşağılayıcı ve onun önünde muhakemeleşmek istemenin şeytana uymak demek olduğunu vurgulayıcı nitelikte ayetler yerleştirir Kur'an'a.. Bu ayetlerden biri şöyle:

"Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Tağut'a inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, Tağıt'un önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Halbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor" (Nisa Suresi, ayet 60).

18 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1383 vd.

Burada geçen "tağut" sözcüğü "hakkı tanımayıp azgınlık yapan" ve "doğru yoldan sapan" her kişiye ya da "güce" verilen addır.[19] "Tağut", Arapların taptıkları putlardan birinin adı olduğu gibi "şeytan", "iblis" için dahi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Fakat Muhammed bu sözcüğü burada Ka'b b. el-Eşref için kullanmıştır. Bu olay vesilesiyle Nisa Suresi'ne birkaç ayet daha koymuştur ki, bununla hem bir yandan "münafıkları" (yani Müslümanmış gibi görünüp İslamın emirlerini kaytaranları) azarlayıp yola sokmak ve hem de kişiler arasında çıkacak olan anlaşmazlıklarda kendisinin tek hakem olarak kabul edilmesini sağlamak istemiştir. Olayla ilgili olarak "münafıklar" konusunda Kur'an'a koyduğu ayetler şöyle:

"Onlara (münafıklara): 'Allah'ın indirdiğine (Kitab'a) ve Re-sul'e gelin (onlara başvuralım)'denildiği zaman, münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün" (Nisa Suresi, ayet 61).

"Onlar Allah'ın, kalpleri ndekini bildiği kimselerdir; onlara aldırma, kendilerine öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında tesirli söz et" (Nisa Suresi, ayet 63).

Bundan başka kendisinin Tanrı tarafından itaat edilmek ve anlaşmazlıkları çözümlemek için gönderildiğini ve anlaşmazlıklarını kendisinden başkasının önüne götürenlerin "imansız" sayılacaklarını anlatmak üzere de ayetler koyar. Bunlardan ikisi şöyle :

"Biz herhangi bir peygamberi gönderdikse (ancak) Allah'ın izniyle itaat edilmek için gönderdik... Yok, yok Rabbine kasem ederim ki onlar, aralarında çıkan çapraşık işlerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden, nefislerinde hiçbir darlık duymaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar" (Nisa Suresi, ayet 64-65).

19 Bkz. Diyanet Vakfı'nın Nisa Suresi, 60. üyeliyle ilgili yorum.

Dikkat edileceği gibi Mıhaınmed, yukarıdaki olay vesilesiyle Kur'an'a koyduğu ayetlerle, kendisinin Tanrı tarafından "mutlak şekilde itaat edilmek" üzere ve verdiği hükümlere tıpkı Tanrı'ya teslimiyet gösterilir gibi teslim olmak için gönderildiğini ve kendisine itaat etmeyenlerin Tanrı'ya isyan etmiş duruma düşeceklerini ve bu durumda bulunanların öldürülebileceklerini anlatmak istemiştir.

* * *

Muhammed'e "iman" çimenin, onun kararlarına boyun eğmenin Tanrı'ya "iman etmek" anlamına geldiği hususunda verilecek örneklerden biri Ziiheyr İbn-i Avvam'la ilgili olarak şöyle: Muhammed'in halazadelerinden olan Zübeyr İbn-i Avvam. geniş arazilere ve hurmalıklara sahip varlıklı bir kişidir. Bu hurmalıkların bulunduğu mevkiden bir su yolu vardır ki, o mevkide bulunanlar tarafından ortaklaşa paylaşılmaktadır. O civarda bulunanlar eskiden beri bu sudan nö-betleşerek yararlanmaktadırlar. Fakat günlerden bir gün Zübeyr bu geleneği bozar ve nöbet sırası gelen bir Ensari'yi sudan mahrum kılar; suyu hapsederek kendi tarlasında tutar. Haksızlığa uğrayan Ensari, derhal Muhammed'e gider ve şikayette bulunur. Fakat Muhammed anlaşmazlığı Zübeyr lehine sonuca bağlar ve şöyle der:[20]

"Ey Zübeyr, tarlanı sula, sonra suyu hapset, hurma ağaçlarının köklerine eriştirmedikçe bırakma. Su hakkını tamamıyla istifa et; sonra suyu komşuna salıver."

Karardan hoşlanmayan Ensari, Muhammed'i taraf tutmakla (daha doğrusu halazadesini kayırmakla) suçlar. Muhammed itirazda bulunan Ensari'nin sözlerini kendisine ve dolayısıyla Tanrı'ya karşı itaatsizlik sayar ve Kur'an'a yukarıdaki hükümleri (örneğin Nisa Suresi'nin 65. ayetini) koyar.[21] Ve şunu da hatırlatır ki, "Peygam-

20 Bu hadisler için bkz. Sahih-i.., c.VIl. s.220 vd.
21 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı.... c.VIl, s.220 vd.

her"in verdiği emirlere ve kararlara boyun eğenler cennette "Peygamber'le birlikte bulunma şerefine sahip olacaklardır. Bu maksatla Kur'an'a şu ayeti koyar:

"Kim Allah'a ve Resul'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütıflarda bulunduğu peygamberler, sıddıkiler, şehidler ve salih kişilerle beraberdir..." (Nisa Suresi, ayet 69.)

Kuşkusuz ki, Muhammed bu ayeti, sadece Ensari'nin itirazını önlemek için değil ve fakat bir de verdiği kararlara herkesin gözü kapalı şekilde boyun eğmesini sağlamak için koymuştur. Nitekim yine İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki Muhammed, kendisini cennette göremeyeceklerini düşünerek üzülen kişileri teskin için aynı şeyi yapmıştır. Gerçekten de Ayşe'nin rivayetine göre günlerden bir gün Müslümanlardan birisi gelip Muhammed'e şöyle der:

"Ey Allah'ın Resul'ü! Seni kendimden, çoluk çocuğumdan daha çok seviyorum. Evimde iken hatırlayınca sabredemiyorum, hemen gelip seni görüyorum. Benim ve senin öleceğimizi düşününce anladım ki, sen cennete girdiğin zaman peygamberlerle beraber yüce makamlara götürüleceksin, ben ise cennete girsem bile zannederim seni göremeyeceğim!"

Bu sözleri dinleyen Muhammed hiçbir karşılık vermez, bekler. Az geçmeden Tanrı'dan vahiy geldi diyerek Nisa Suresi'nin yukarıdaki 69. ayetini okur. Anlatmak ister ki, Tanrı'ya ve kendisine inanan ve verdiği hükümlere gözü kapalı razı olan Müslüman kişiler, cennette kendisini görecekler ve kendisiyle birlikte olma mutluluğuna erişeceklerdir.[22] Zübeyr İbn-i Avvam'la ilgili bu olaya ileride, başka bir vesileyle tekrar yer vereceğiz.
22 Bkz. Nisa Suresi, ayet 69, Diyanet Vakfı tarafındna yapılan yorumuna bkz.

Ç) İnsan Varlığını "Hiçbir Şey Bilmez", Kendisini de Tanrı'nın İnayetiyle "Her Şeyi Bilir" Olarak Tanımlamayı Günlük Siyasetinin Gereksinimlerinden Sayar (Bakara 216; Âl-i İmran 66; Nisa 113; Yunus, 36; Kasas; Muhammed 14; Necm 1-13; İsra 73-75; Cin 48; Abese 1-12; vd.)

Kur'an'ın Eleştirisi adlı bu araştırmalarımızın birinci cildinde değindiğimiz gibi Muhammed, Tanrı'nın kendisine vahiyler indirdiğini ve her türlü gerçeğin kaynağı olan vahiylerin akıl verilerine üstün olduğunu öne sürmek suretiyle insanları kendisine boyun eğdirebilece-ğini düşünmüştür. Gerek Tanrı, gerek Kur'an ve gerek "peygamberlik" konusunda kendisiyle tartışmaya girişilmesini sakıncalı bulduğu için Kur'an'a koyduğu ayetlerle bazı önleyici tedbirler almıştır. Bunlardan biri Âl-i İmran Suresi'nin 61. ayetiyle belirlediği "lanetleşme" usulüdür. Diğeri de Mü'min Suresi'ne koyduğu cehennem korkutmasıdır.[23]

Ancak biraz daha etkili olmak üzere başvurduğu diğer bir usul vardır ki, o da insan varlığını hiçbir şey bilmez, kendisini ise, Tanrı'dan gelen vahiylerle, her şeyi bilir olarak tanımlamak olmuştur. Bu maksatla koyduğu ayetlerden birkaç örnek şöyle:

"..Allah her şeyi bilir, siz ise bilmezsiniz... " (Bakara Suresi, ayet 216; Âl-i İmran Suresi, ayet 66.)
"Onların çoğu zan'dan başka bir şeye uymaz. Şüphesiz zan, haktan (Tanrı'dan gelen ilimden) hiçbir şeyin yerini tutmaz..." (K. 10, Yunus Suresi, ayet 36.)

"... Allah'tan başka bir yol gösterici almaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir..." (K. 28, Kasas Suresi, ayet 50.)

Her bilginin Tanrı tarafından kendisine verildiğini, bu nedenle kendisinin yanılmaz olduğunu anlatmak maksadıyla koyduğu ayetlere verilecek örnekler arasında da şunlar var:

23 Bkz. İlhan Arsel, Kur'an'ın Eleştirisi, Kaynak Yayınlan, 1. basım, 1991, s.36 vd.

"Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşını- (Muhammed) sapmadı ve batıla inanmadı; o, arzusuna göre de konuşmaz, O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir. Çünkü onu... (Cebrail) öğretti... AIlah kuluna (Muhammed'e) vahyini bil-dirdi... Onun gördükleri hakkında simdi kendisi ile tartışacak mısınız?... Andolsun o, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını gördü..." (K. 53, Necm Suresi, ayet 1-18.)

"Rabbinden apaçık bir delil üzerinde bulunan kimse... heveslerine uyan kimse gibi olur mu?" (K. 47. Muhammed Suresi, ayet 14.)

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre güya Tanrı, yeminler ederek şunu bildirmektedir ki, insan denen yaratık hiçbir şey bilmez, akıl yolu ile hiçbir bilgiye erişemez; akıl yolu ile bulduğu şeyler gerçek bilgi değil fakat "heva"dır (hevestir, zandır, kuruntudur). Güya her bilgi, Tanrı tarafından vahiy yolu ile Muhammed'e verilmiştir; bu nedenle o ne aldanır ve ne de aldatır. Ona indirilen vahiylerin kapsadığı bilgi dışında hiçbir gerçek yoktur. Yani insanlık, bilgi denen şeye ancak Muhammed'in aracılığıyla erişebilir. Ve güya Muhammed kendi aklına göre değil fakat Tanrı'dan gelen vahiylere göre hareket ettiği için, ona körü körüne boyun eğmek ve onunla asla tartışmamak gerekir.24

Yine tekrarlamakta yarar vardır ki Muhammed, her hususta olduğu gibi, vahyin akla rehberlik yapması gerektiği konusundaki iddialarında da yanılmıştır. Çünkü "vahiydir" diye koyduğu hükümlerin çok büyük bir çoğunluğu, sadece akla değil fakat asıl Tanrı'nın yüceliği fikrine ters düşer nitelikte şeylerdir.

24 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.469 vd.

D) Hasımlarını Yalancı Çıkarmak İçin Kur'an'a Koyduğu Ayetlerden Örnekler (Âl-i İmran Suresi, Ayet 181)

İslam kaynaklarında yazıldığına göre, Muhammed'in en yakın dostu sayılan Ebu Bekir bir gün Yahudilerin dershanelerine gider. Ve orada Yahudilerden bir grup insanın Finhas adındaki Yahudi hahamının etrafında toplanmış olarak bir şeyler konuştuklarını görür. Finhas, Yahudiler içerisinde Tevrat'ı en iyi bilen alimlerden biri olarak Medine'de çok itibar gören bir din adamıdır. Muhammed'i "peygamber" olarak kabul etmez, etmediğini çeşitli yolardan kanıtlamaya çalışırdı. Hele Muhammed'in ikide bir Yahudilerden para yardımı ya da borç istemesine çok takılırdı: onun bu tutumunun peygamberlikle bağdaşmadığını anlatırdı. Bu bakımdan Yahudileri çok etkilerdi. Ve işte Ebu Bekir, Finhas'ın Yahudilerle konuşmakta olduğunu görünce yanlarına yaklaşır; Finhas'ın sözünü keserek onu Müslüman olmaya çağırır ve Muhammed'in "peygamber"liginin Tevrat'ta yazılı bulunduğunu anlatır; şöyle der:

"Yazık sana Finhas! Allah'tan kork ve Müslüman ol; Vallahi sen şübhesiz bilirsin ki, Muhammed Resulallahtır, siz onu indinizde Tevrat'ta yazılmış bulursunuz." Bu sözlere karşı Finhas, alaylı bir dille şöyle yanıt verir:

"Ey Ebu Bekir! Bizim Allah'a ihtiyacımız yok; belki O bize muhtaçtır. Allah zengin olsaydı, sahibiniz bizden para istikraz etmezdi."

Bunu söylerken imada bulunduğu "Tanrı" kuşkusuz ki, Yahudilerin taptıkları Tanrı değil, fakat Muhammed'in tanımladığı "Tan-rı"dır. Sözlerinde de haksız sayılmazdı, çünkü Muhammed, Medi-

25 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1238: İbn-i Abbas'ın rivayeti için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.VII, s.326, "Bilirsin ki Muhammed Tanrı'nın elçiyidir. Bu hakikat elin(deki) Tevrat'ta yazılıdır. Allah'tan kork ve iman et".

ne'de hicret ettikten sonra ikide bir Yahudilerden "Tanrı adına kullanılmak üzere" borç para almayı gelenek edinmişti. Bundan dolayıdır ki Finhas, yukarıdaki şekilde:

"... Allah zengin olsaydı, sahibiniz (Muhammed) bizden para istikraz etmezdi"

diyerek konuşmaktaydı. Finhas'ın bu sözlerine tahammül edemeyen Ebu Bekir adamın suratına tokat atarak hırsını çıkarmak ister. Finhas karşılık vermez, fakat doğruca Muhammed'in yanına giderek olayı anlatır ve Ebu Bekir'den şikayetçi olduğunu bildirir. İslam kaynaklarının söylemesine göre Ebu Bekir: "(Tanrı konusunda) o sözleri söylemedim!" diyerek inkarda bulunur. Bunun üzerine Muhammed, Tanrı'dan vahiy indi diyerek Ebu Bekir'i haklı fakat Fin-has'ı yalancı şekilde tanımlayan şu ayeti Kur'an'a koyar: "Şüphesiz ki, AIlah onların 'Muhakkak Allah fakirdir, biz zenginiz' dediklerini işitti... Elbette (onlara) 'Yakıcı azabı tadın' diyeceğiz... (Âl-i İmran Suresi, ayet 181.)

Böylece Tanrı'yı kendisine şahit edinerek, Yahudi hahamının "yalancılığını" ortaya vurduğunu sanır. Bilindiği gibi Ebu Bekir. İslamı daha ilk anlardan itibaren kabul edenlerdendir; Ayşe'nin de babasıdır. Ayşe ise Muhammed'in en çok sevdiği karılarından biridir. Bu nedenle Muhammed'in Ebu Bekir'e karşı büyük bir bağlılığı vardır. Bütün bunlardan dolayı onu, yukarıdaki şekilde haklı çıkarması, olağan sayılabilir. Ancak bu işi mutlaka Tanrı aracılığıyla yapmasına gerek bulunmadığı da ortadadır.

E) K ur'an 'daki "Cennet" Masallarına İnanmayan
As İbn-i Vail Hakkında, Tanrı'dan: "... Biz ... Kendisine (Küfrünün) Azabından (Yüksek) Bir Azab Ziyade Edeceğiz, ye Onun... Malım, Çocuğunu Elinden Alacağız da (Kıyamet Günü) O (Bizim Divanımıza) Tek Başına Gelecektir" Şeklinde Ayetler İndiğini Söyler

Kureyş'in ileri gelenlerinden ve zenginlerinden biri olan As İbn-i Vail, özgür görüşlü, nüktedan bir insandı. Her ne kadar İslam yazarları onu "Cahiliyet" döneminin "sayılı zındıklarından" biri olarak tanımlasalar da, bu suçlamayı onun Muhammed'i peygamber olarak kabul etmemesi nedeniyle yaparlardı. Gerçekten de İbn-i Vail, Muhammed'i ciddiye almaz, sözlerine inanmaz ve onu yalancılıkla, Kur'an'ı uydurmakla suçlar, alay konusu yapardı. Ayrıca da halkı cennet hayalleriyle kandırmasına çok kızardı. Nitekim bir gün Habbab adındaki esnaftan birinin (ki cennet masallarına inanmış bir kimseydi) kendisinden alacağını istemesi üzerine:

"Zannederim siz (Müslümanlar) Cennet'te altın, gümüş, ipekli ziynet eşyasıyla vildanlar (güzel kızlar) bulunduğuna i'tikad edersiniz, öyle değil mi?"

der. Habbab da kendisine

"Evet öyle i'tikad ederiz" deyince, İbn-i Vail de ona, alay olsun diye şunu söyler:
"Bu borcumu (geciktirsen de) Cennet'te (bana mal ve evlad verildiği zaman) ödesem olmaz mı? Eğer inandığın Cennet ve içindeki (zenginlikler gerçekten) varsa, orada ben her halde senden daha fazla hisse alırım."26

26 İbn-i Sa'd'ın Tabakat adlı yapıtında bu konu işlenmiştir. Yukarıdaki rivayet Mu-katil'den olup Vahidi tarafından nakledilmiştir (bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı-.., c.VI, s.391, Hadis No: 974); Vahidi'nin rivayeti

için bkz. age, s.393. Bir başka rivayete göre güya Habbab, As İbn-i Vail'in kendisine şöyle dediğini söylemiştir: "Sen Muhammed'e küfretmedikçe, sana borcumu vermem... Öbür alemde hana mal ve oğul, kız verilinceye kadar beni bırak da sana borcumu orada vereyim." (Bkz. Sahih-i..., c.VI, s.391 vd.)

Bu sözleri dinleyen Habbab derhal Muhammed'in yanına gider ve olanları anlatır. Habbab'ın anlattıklarına inanan Muhammed, Tanrı'nın gazaba geldiğini ve şu ayetleri gönderdiğini bildirir:

"(Ey Muhammed!) Şu küfredip de 'Bana elbette (Cennet'te) mal, oğul, kız verilir' diyen herifi gördün a? (Bu habis, Levhi Mahfuza bakıp) gaybe muttali mi olmuş? Yoksa (Tanrı yanında) bir (söz mü) almıştır? Hayır! Biz ... kendisine (küfrünün) azabından (yüksek) bir azah ziyade edeceğiz. Ve onun... malını, çocuğunu elinden alacağız da (kıyamet günü) o (bizim divanımıza) tek başına gelecektir. "[27]

O tarihlerde Muhammed henüz güçsüz durumda bulunduğu için İbn-i Vail hakkında Tanrı'yı bu şekilde konuşur göstermek suretiyle hıncını çıkarmıştır. Eğer güçlü durumda bulunmuş olsa kuşkusuz ki, onun kafasını bir kılıç darbesiyle gövdesinden ayırtır ve Kur'an'daki masallara inanmamanın ne demek olduğunu kanıtlamış olurdu.

F) Kendisini Peygamber Olarak Kabul Etmediler Diye Amcası Ebu Leheb ile Karısı Aleyhine Kur'an'a "Yuh Oldu İki Eli Ebhü Leheb'in, Kendi de Yuh... O Alevli Bir Ateşe Yaslanacak; Kansı da Odun Hummalı Olarak... " Şeklinde Ayetler Koyar (K. 111, Tebbet Suresi, Ayet, 1-5)

Kur'an'ın "Tebbet" başlıklı 111. suresinde Tanrı'nın "Yuh" çekerek şöyle konuştuğu yazılı:
"Yuh oldu iki eli Ebu Leheb'in, kendi de yuh. Nefaide ve malıfa-ide verdi ona, ne kazandığı. O bir alevli ateşe yaslanacak. Karısı da, odun hammalı olarak. Gerdanında bir ip ki, fitillisinden. "28

27 Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.VI, s.392-3: Habbab İbn-i Eret'le ilgili olarak ayrı-cabkz. Sahih-i..., c.IV, s.354.
28 Elmalılı H. Yazır'ın çevirisi için bkz. age, c.VIII, s.6257.

Bu ayette geçen "Yuh oldu" deyimi, bazı çevirilerde "elleri kurusun", "eli çolak olsun" ya da "elinde avucunda bir şey kalmasın" şeklinde geçer. Örneğin Diyanet'in çevirisi şöyle:

"Ebu Leheb'in elleri kurusun, yok olsun! Malı ve kazandığı kendisine fayda vermez; alevli ateşe yaşlanacaktır; karısı da boynunda bir ip olduğu halde ona odun taşıyacaktır" (K. 111, Tebbet Suresi, ayet 1-4).

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı Ebu Le-heb'e "Yuh oldu" ya da "elleri kurusun" diyerek beddualar etmekte, onun cehennem ateşinde yanacağından söz etmektedir. Ayrıca da Ebu Leheb'in karısıyla:

"Boynunda bir ip olduğu halde kocasının yakıldığı ateşe odun taşıyacaktır"

diye alay etmektedir.

Bu ayette adı geçen Ebu Leheb, Muhammed'in baba bir amcası-dır. Daha önce de değindiğimiz gibi Kureyş'in ileri gelenlerinden olup zengince bir kimsedir. Asıl adı "Ebu Leheb" değil fakat Abdül' uzza'dır. "Ebu Leheb" adını ona "künye" olarak uygun bulan Muhammed'dir, çünkü Arabçada "Leheb" sözcüğü "alev" (daha doğrusu burada "cehennem alevi") anlamına gelir. "Ebu Leheb" adını ona uygun bulmakla Muhammed, onu "İslama karşı ateş püs-kürmek isteyip de kendini cehenneme atmış olan kafir"lerin tümünün temsilcisi kılmak istemiştir; böylece ona karşı beslediği düşmanlık duygusunu dile getirmiştir.

İslam kaynaklarının bildirmesine göre, ilk Mekke döneminde Muhammed'in diğer yakınları gibi Ebu Leheb de Muhammed'i ciddiye almaz, onun yalancı bir insan olduğunu söylerdi. Örneğin bir kez Muhammed'in Safa denilen yerde bir kayanın üstüne çıkıp, avaz avaza:

"(Ev halk!) Ben size şu dağın arkasından birtakım atlar çıkacak diye haber versem beni tasdik eder misiniz?"

şeklinde konuşması üzerine Ebu Leheb:

"Yuh sana. Bizi bunun için mi (buraya) topladın"

diyerek azarlamıştır. Bazı rivayetlere göre halkı Muhammed'e inanmaktan vazgeçirmek için:

"Muhammed bir sahir'dir (büyücüdür)"

diye dedikodu yapmıştır. Yine rivayete göre Ebu Leheb'in karısı Üm-mü Cümeyl bin Harb' (ki Muhammed'in düşman bildiği Ebu Süf-yan'ın kız kardeşi olup zeka ve becerilikliğiyle tanınmıştır) kocası gibi hareket ederdi. Bu dönemde Muhammed henüz güçlü değildi; bu nedenle Ebu Leheb'e (ve karısına) karşı pek bir şey yapamazdı. Yapabileceği tek şey Kur'an'a ayet koyup Tanrı'nın yukarıdaki şekilde onlara lanetlemede bulunduğunu söylemekti.[29]

G) Namaz Kılmasına Engel Oldu ve Kendisiyle Alay Etti Diye Ebu Cehl'e Karşı Tanrı'dan "...Onu (Ebu Cehl'i)... Yalancı ve Günahkar Perçeminden Cehenneme Sürükleriz" Şeklinde Lanetlemeli Ayetler Geldiğini Söyler (K. 22, Hac Suresi, Ayet 8-10; Ayrıca bkz. K. 96, Alak Suresi, Ayet 6-19)

İslam kaynaklarının açıklamasına göre Mekke döneminde Muhammed'e karşı düşmanlık gösterenler arasında Ebu Cehl de vardı. Güya Muhammed'e namaz kıldırmak istemez ve namaz kılmasını önlemek maksadıyla:

29 Bu hususlarla ilgili olarak bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.I, s.8; c.II, s.360; c.IV, s.36; c.IX, s.246; c.X, s.84.

"Eğer Muhammed'i Ka'be derununda namaz kılar görürsem muhakkak onun boynunu çiğnerim"^ seklinde konuşurdu. O dönemde Muhammed, henüz güçsüz durumda bulunduğu için kendisine bu tür davranışta bulunan Ebu Cehl gibi kimselere karşı pek bir şey yapamazdı. Hıncını ancak Tanrı'dan geldiğini söylediği "vahiy"lerle çıkarabileğini düşünürdü ki, bunlar arasında Atak Suresi'ne koyduğu şu ayetler bulunmakta:

"(Bu adam) Allah'ın (onun Muhammed'e yaptıklarım) gördüğünü bilmez mi? Hayır, hayır! Eğer vazgeçmezse, derhal onu alnından (perçeminden), o yalancı, günahkar alnından (perçemden) yakalarız (cehenneme atarız). O hemen gidip meclisini (kendi taraftarlarını) çağırsın. Biz de zebanileri çağıracağız. Hayır (Ey Muhammed!) ona uyma. Allah'a secde et ..." (K. 96, Alak Suresi, ayet 14-19.)

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre "Yüce" bir Tanrı, Ebu Cehl gibi naçiz bir kulu ile güç yarışmasına girişmiş gibidir ve ona: "(Ebu Cehl) kafadarlarını çağırsın. Biz de zebanileri çağıracağız" diyerek meydan okumaktadır. "Zebani" sözcüğü "azab melaikeleıi" anlamına geldiğine göre Tanrı onu bu yoldan cehenneme davet etmektedir!

Fakat Muhammed, Ebu Cehl'e karşı beslediği kinini dile getirmek için bu ayeti koymakla da yetinmemiştir; bir de Hac Suresi'ne yerleştirdiği şu ayetle Tanrı'yı, Ebu Cehl'e (ve ayrıca da Nadr İbn-i Haris'o) karşı intikamcı bir dil ile konuşur gibi göstermiştir:[31]

"Bilmeden, doğruya götüren bir rehberi olmadan, aydınlatıcı bir Kitabı da bulunmadan Allah yolundan saptırmak için büyüklük taslayarak Allah hakkında tartışan insan vardır. Dün-

30 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.XI, s.220. Hadis No: 1760: ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIÜ, s.5954.
31 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age. c.IV, s.3386.

ya'da rezillik onadır: ona kıyamet günü yakıcı azabı tattırırız. Ona 'Bunlar senin yaptıklarından ötürüdür' denir" (K. 22, Hac Suresi, ayet, 8-10).

Muhammed bununla da kalmamış bir de,

"Ebu Cehl bu cinayeti işlerse, muhakkak onu (azab) melekleri yakalar..."

şeklinde hadisler bırakmıştır.[32] Nesai'nin bu hadisle ilgili rivayetine göre güya Ebu Cehl, Muhammed'in namazda bulunduğu bir sırada ona yaklaşmış ve fakat hemen elini kendisine siper edip Ökçesine basarak geri dönmüş ve kaçmıştır. Neden kaçtığım soranlara da:

"Benimle Muhammed arasında ateşten bir hendek açıldı, korkunç birtakım kanatlar göründü" demiştir. Yine rivayete göre Muhammed buna ek olarak şunları söylemiştir:

"Eğer Ebu Cehl bana yaklaşmış olsaydı, melekler onu yakalayıp paramparça edeceklerdi. "[33]
Tekrar hatırlatalım ki, Muhammed'in hınç çıkarmak maksadıyla bu şekilde konuşması, yani kendisine hasım bildiği kişilere karşı lanetlemeden daha fazlasını yapamaması, o dönemde henüz güçsüz durumda bulunmasındandır. Güçlenip de kılıç yolu ile intikam alma durumuna girdiğinde, kendisine düşman bildiği kişilere karşı sadece lanetlemelerle yetinmeyecek, fakat bir de onları kılıç yolu ile yok etmenin yollarını arayacak, yani öldürtecek ve öldürttükten sonra da mutluluk duyacaktır. Nitekim yıllar sonra, Bedir Savaşı sırasından öldürülen Ebu Cehl'in kesik kafası önüne getirildiğinde son derece mutlu olduğunu açığa vurmuştur.

32 Sahih-i..., c.XI, s.220, Hadis No: 1760.
33 Sahih-i..., c.XI, s.220; ayrıca bkz. Elmalılı, age, c.VIII, s.5957 vd.

H) Kendisi Hakkında 'Muhammed Ebter'dir" (Güdük, Nesli Kesik) Diye Konuşanlara Karşı Tanrı'nın Gazaba Gelip Vahiy İndirdiğini Söyler ve Kısırlığın Tanrı'dan Gelme Olduğunu Ekler. Ayrıca da Tanrı'nın Kendisine, Oğlan Çocuk Yerine Cennetteki "Kevser"! Vereceğini Bildirdiğini Söyler (K. 108, Kevser Suresi, Ayet 1-3; Şura Suresi, Ayet 49-50; Fatır Suresi, Ayet 11)

63 yıllık yaşamı boyunca Muhammed, iki düzineye yakın kadınla yaşamış ve fakat sadece ikisinden çocuk edinebilmiştir; o da yirmi beş yıllık bir ara ile! Bu kadınlardan ilki Hatice, diğeri de cariyesi Marya'dır. Muhammed'in en büyük isteklerinden biri oğlan çocuk sahibi olmaktı; sahip olabilmek için can atar, bunun için de Tanrı'ya yalvarıp yakarırdı. Fakat her ne hikmetse Tanrı onun bu yalvarmalarına aldırış etmemiş olmalı ki, ona erkek ve kız çocuklar vermiş olmakla beraber, kız çocukları yaşatmış ve fakat erkek çocukların hepsinin canını daha pek küçük yaşlardayken almıştır. Nitekim karısı Hatice'den dördü kız (Zeyneb, Rukiyye, Ümm-i Gülsüm, Fatma) ve dördü erkek (Abdullah, Tahir, Tayyib ve Kasım) olarak sekiz çocuğu olmuş, fakat oğlan çocukların hepsi de çok küçük yaşlardayken ölmüşlerdir.[34] Oğlan çocuklarının en büyüğü olan Kasım'm ölümünden sonra Muhammed, çok uzun yıllar boyunca hiçbir karısından çocuk edinememiştir; ta ki, hicretin sekizinci yılında Marya adındaki cariyesinden İbrahim adındaki oğlan çocuğunu edinene kadar! (Ki o da on sekiz aylıkken ölmüştür.)[35] Oysa pek çok sayıda kadınla evlenmiş, bir o kadar da cariyesi olmuştur. Bir aralık on bir kadınla buluştuğu ve bunları nöbet esasına göre her gün sabah ak-Şam ziyaret ettiği söylenir. Bu kadınların hepsinin de kısır olmaları ihtimal dışı bulunduğuna göre, kısırlığın Muhammed'de olduğunun

34 Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.VI, s.431; ayrıca bkz. c.IV, s.432.
35 Bu konuda bkz. İbn-i Sa'd'in Tabakal-ı Kebir; ayrıca bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.IV, s.430. Hadis No: 646.

düşünülmesi ve bu konuda dedikoduya başvurulması doğaldı. Nitekim bu dedikodular, daha Hadice'den doğma Kasım adındaki büyük oğlunun ölümü üzerine başlamıştı. Bazı kişiler bunu Tanrı'nın bir azizliği olarak bilmişler ve "Ashaba Mıhammed'ün Ebter" (Artık Muhammed sonsuz sabah oldu) diyerek alay konusu yapmışlardı.[36] Bunu söyleyenin kim olduğu kesin olarak pek bilinmez; bununla beraber Muhammed'in düşmanlarından sayılan As İbn-i Vail veya Ebu Cehl veya Ka'b İbn-i Eşref gibi kişilerden birinin bu şekilde konuşmuş olduğu kabul edilir. İbn-i Abbas'tan gelen bir rivayete göre büyük bir ihtimalle bu konuşan İbn-i Vail'dir.37

"Ebter" sözcüğünün Arapçada "nesli kesik", "güdük" anlamlarına geldiği ve erkek çocuktan yoksun bulunmanın Araplar arasında prestij yıkıcı bir şey kabul edildiği göz önünde tutulacak olursa, bu söylentilerin Muhammed bakımından ne kadar yıkıcı olduğu aşikardır. Zira kendisini Tanrı'nın en sevgili peygamberi olarak gösteren, her dilediği şeyin Tanrı tarafından kendisine bol bol verildiğini söyleyen bir kimsenin, oğlan çocuktan "mahrum" bırakılması hiç de iftihar vesilesi bir şey değildi. İşte bu çeşit konuşmalardan ve özellikle "ebter" sözcüğünün kendisi hakkında kullanılmasından son derece üzüntüye

kapılan Muhammed, hem bu sözleri söyleyenleri lanetlemek ve hem de kendisinin her hususta en büyük nimetlere layık kılınmış peygamber olduğunu, oğlan çocuk yerine ondan çok daha kıymetli şeylere layık görüldüğünü belirtmek ihtiyacını duyar ve bu doğrultuda olmak üzere Tanrı'dan vahiy indiğini söyleyerek Kur'an'a ayetler koyar. Kevser Suresi başlığı altında koyduğu ayetler onun bu gayretlerinin ürünüdür ve şöyledir:

"Aziz Peygamberim! Biz sana Kevser verdik. Sen Rabbin rızası için namaz kıl ve kurban kes. Şüphesiz ki, sana adavet edenlerin (kin besleyenlerin) adı sanı ortadan kalkacaktır (Doğrusu sana bugz edendir ebter)" (K. 108, Kevser Suresi, ayet 1-3).

36 Sahih-i..., c.XI, s.224.
37 Sahih-i..., c.XI, s.224; ayrıca bkz. Elmalılı, age, c.VIII, s.6210.

Üç ayetten oluşan ve "Kevser" adım taşıyan bu sure. tüm olarak Muhammed'in çıkarlarına uygun düşecek tarzda düzenlenmiştir. "kevser" sözcüğü Arapçada, her şey ve her değer bakımından "bereket", "çokluk", "bolluk" anlamlarındadır. Bazı yorumcular bunun cennette "halis inci yatağı üzerinde akan muazzam bir nehir" olduğunu söylerler. Örneğin Enes İbn-i Malikin rivayetine göre Muhammed, mi'rac'a ait gördüklerini anlatırken şöyle demiştir:

"Bir ırmağa götürüldüm ki, onun iki tarafı sahil (sarayları) içleri bos halis inci kubbelerdi... işte bu kevserdir."38

Yine İslam kaynaklarına göre Ayşe. yukarıdaki ayeti tefsir babında şöyle demiştir:

"Kevser muazzam bir ırmaktır ki, Peygamberiniz. ..'e bahsolunmuştur'. Onu iki taraf sahili, içi bos halis inci üzerine bina kılınmıştır. Bu (mübarek) nehrin bardakları yıldız sayısıncadır."39

İşte güya Tanrı, Muhammed'e "ebter" diye hakaret eden kişiyi lanetlerken ve ona "asıl ebter sensin" şeklinde karşılıkta bulunurken, aynı zamanda Muhammed'i erkek çocuk yerine "kevser" ile nimetlendirdiğini açıklamıştır. Bunu yapacak yerde neden dolayı erkek çocuk verip "sevgili elçisini" sevindirmemiştir? Bilemiyoruz. Bildiğimiz bir şey varsa o da şu ki, Muhammed Hatice'den doğma oğullarının ölümünden sonra, birlikte yaşadığı ve sayıları iki düzineyi bulan kadınlarından Mariya hariç, hiçbirinden, ne erkek ve ne de kız hiçbir çocuk edinememiştir. Mariya'dan edindiği İbrahim adındaki oğlan çocuk da, çok küçük yaşta ölmüştür. Bu nedenledir ki, kısırlıkla ilgili olarak halk arasında dedikodular artmıştır. Bu durumda yapılacak şey, kısırlığı kadınlarına yüklemek ve ayrıca da kısırlığın Tanrı'dan gelme olduğuna dair Kur'an'a, ayetler koymaktı. Bu nedenle her şeyden önce Hatice'yi örnek gösterip onları suçlu kılmak üzere şu şekilde konuşmuş ve yalanmıştır:

38 Sahih-i..., c.XI, s.222, Hadis No: 1761.
39 Sahih-i..., c.XI, s.222, Hadis No: 1762.

"... (Hatice) bana çoluk çocuk verdi. Sizse (beni) ondan mahrum bıraktınız.. ."40

Her ne kadar kısırlık durumunu onların yüzüne vurmaktan geri kalmamakla beraber, kısırlığın Tanrı'dan gelme olduğunu ve çünkü evrendeki her şeyin Tanrı iradesine göre oluştuğunu öne sürmek suretiyle çocuk (özellikle oğlan çocuk) edinemeyişinden doğma dedikoduları önlemeye çalışmış ve vahiy indiğini söyleyerek Kur'an'a ayetler koymuştur. Örneğin Tanrı'nın dilediği kimselere ve dilediği gibi kız ve erkek çocuklar verdiğini anlatmak üzere Şura Suresi'ne şunu koymuştur:
".. Allah ... dilediğine kız çocukları dilediğine de erkek çocukları bahşeder. Yahut onları, hem erkek ve hem de kız çocukları olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır kılar..." (K. 42, Sura Suresi, ayet 49-50.)

Kadınların gebe kalmalarının ancak Allah'ın bilgisiyle ve izniyle olduğunu anlatmak için Fatır Suresi'ne şu ayeti koymuştur:

"(Allah'ın) bilgisi olmadan hiçbir dişi ne gebe kalır ne de doğurur..." (K. 35, Fatır Suresi, ayet 11.)
Bununla anlatmak istemiştir ki, gebelik ve çocuk doğurma gibi durumlar bir tesadüf ile değil fakat "ilmi ilahide mukadder ve levi mahfuzda yazılmış olarak vaki olur."[41]

Ne ilginçtir ki, Hatice'den çocuk edindiği tarihten çok yıllar sonra (muhtemelen yirmi beş yıl sonra), Marya adındaki cariyesi, hamile kalır ve bir oğlan çocuk doğurur. Muhammed fevkalade sevinir ve ona "İbrahim" adını verir. Ne var ki, Marya'dan doğma İbrahim de, on sekiz aylıkken ölür. Böylece hakkında söylenen "ebter" sözünün doğruluğu bir kez daha kendisini belli etmiş olur. Fakat iş bununla bitmiş değildir. Şu bakımdan ki, uzun yıllar boyunca gece gündüz cinsi münasebette bulunduğu bunca kadınından çocuk edin-

40 Bu konudaki kaynaklar ve açıklamalar için bkz. İlhan Arsel, Şeriat re Kadın.
41 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3981.

mezken. Marya'dan çocuk edinmesi kuşkusuz ki, anlaşılması kolay olmayan bir olaydır. Sayılan bir aralık aynı zamanda, on biri bulan bunca genç ya da orta yaştaki bütün bu karılarının hep birden kısır olmaları ihtimali pek bulunmadığı için, Marya'dan doğan İbrahim'in Muhammed'den olup olmadığı konusu zihinleri kaplar. Nitekim Ayşe bile Muhammed'e: "Bu çocuk sana hiç benzemiyor" demekten kendini alamaz. Rivayete göre Muhammed, Ayşe'nin bu şekildeki konuşmasına kızarak şöyle der:

"Görmüyor musun ki, bu çocuk tıpkı bana benzemekte; açık tenli ve toplu yüzlü!"

Yine rivayete göre Ayşe, alaylı olarak şöyle bir yanıt verir:

"Evet görüyorum! Fakat bu çocuğun içtiği kadar bol süt içen her çocuk, onun gibi açık tenli ve toplu yüzlü olur."

Öte yandan Marya'nın, bu çocuğa Muhammed'den değil fakat başka bir kişiden hamile kaldığını söyleyenler de olmuştur. Bir rivayet şudur ki, Muhammed, halk arasında dolaşan bu söylentileri sona erdirmek maksadıyla bir yandan zinanın dört şahitle ispatı gerektiğine dair, yani ispatı güç kılıcı nitelikte vahiy indiğini söylemiş ve Kur'an'a ayetler koymuş (örneğin bkz. Nisa Suresi, ayet 15; Nur Suresi, ayet 13); diğer yandan da Cebrail'in kendisine gelip: "Ey İbrahim'in babası" dediğini bildirmiştir. Hatta Marya'nın, başka birinden gebe kaldığı hakkındaki konuşmaları sürdürenlerin cezalandırılması için Muhammed'in Ali'ye emir verdiği dahi söylenir.

Fakat her ne olursa olsun İslamcılar, Muhammed hakkında söylenenlere bir kulp bulabilmek için şunu öne sürerler ki, Tanrı, Muhammed'e bilhassa erkek çocuk vermemiştir, çünkü Muhammed'i "son Peygamber" olarak seçmiş olduğu için, eğer erkek çocuk vermiş olsaymış, bu takdirde oğullarının kendisinden sonra yaşamaları halinde. onaya onların peygamberlikleri sorunu çıkabilirmi.ş! Bu çocuklar peygamber olamayacaklarına göre "imamet velayeti"ne varis kılınmaları gerekecekmiş ki, bu da İslamın amacına ters düşermiş.[42]

İslamcıların bu mantığına diyecek yok; ancak ne var ki, bu mantık Tanrı'nın yüceliği ve insafı ile pek bağdaşmıyor. Çünkü eğer Tanrı, Muhammed'i son "peygamber" olarak seçtiyse ve ondan sonra artık başkaca hiçbir peygamberin gelmeyeceğini bildirdiyse, bu takdirde ona erkek çocuk verip bu çocukları küçücük yaşlarda neden öldürsün? Ve neden bu yüzden sevgili "peygamberini" üzüntüye düşürtsün ya da "Bana erkek çocuk ver ya Rab!" diye yalvartmak istesin?

Fakat her ne olursa olsun, görülüyor ki, Muhammed kendisini alay konusu olmaktan çıkarmanın yolunu, bir kez daha Tanrı'yı kendisine araç edinmekte ve ondan geldiğini söylediği "vahiy"lerle hasımlarını lanetlemekte bulmuştur. Ne var ki, bunu yaparken Tanrı'yı bir kez daha çelişkili durumlarda bırakmaktan geri kalmamıştır. Çünkü bir yandan kısırlığın Tanrı'dan gelme olduğunu söylerken, diğer yandan kısır kadınları aşağılamış, hakir kılmış, örneğin:

"Evin köşesindeki bir hasır, döl getirmeyen kısır kadından daha hayırlıdır"

şeklinde konuşmuştur. Fakat bununla da yetinmemiş, bir de kısır kadınlarla evlenmeyi yasaklamak üzere şöyle demiştir:

"Kadınların hayırlısı çocuk getiren sevimli kadınlardır... (Ey mü'minler!) Sevimli ve döl getiren kadınlarla evlenin... Kısırlığı bilinen kadına yanaşmayın..."

Öte yandan Hatice ve Manya adındaki kadınlarından gayrisinin kendisine çocuk verememeleri nedeniyle

yakınmış şöyle demiştir:

"... (Hatice) bana çoluk çocuk verdi. Sizse (beni) ondan mahrum bıraktınız... "[43]

42 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6212.
43 Bu konudaki kaynaklar ve açıklamalar için bkz. İlhan Arsel, Şeriat ye Kadın.

Kuşkusuz ki, kısır kadınları bu şekilde aşağılarken, kısırlığın Tanrı'dan gelme olduğuna dair söylediklerini göz ardı etmiştir, Göz ardı ettiği diğer bir şey de, kısırlığın sadece kadınlarda değil fakat aynı şekilde erkeklerde de görüldüğüdür. Eğer kısırlık, hakir kılıcı bir nitelik taşıyorsa, bu takdirde sadece kısır kadınları değil fakat kısır erkekleri de aynı sepete koymak gerekmez miydi?

IV

KENDİSİ HAKKINDA "YALANCIDIR", "SÖYLEDİKLERİNİ ONA BİR BAŞKA ADAM ÖĞRETİYOR". "MECNUNDUR" (CİN TUTMUŞTUR) YA DA BUNA BENZER İNCİTİCİ SÖZ SÖYLEYENLERE KARŞI TANRI'NIN İNTİKAM YOLUNU SEÇTİĞİNE DAİR KUR'AN'A AYETLER KOYAR*

"Yüce" olduğu söylenen bir Tanrı'nın, kendi yarattığı ve dilediği şekle ve kimliğe soktuğu ve kaderini çizdiği kullarına karşı kin besleyeceğini ve onlardan intikam alacağını, hele ağız kavgasına girişebileceğini düşünmek güçtür. Ne var ki, Muhammed'in tanımına göre Tanrı bütün bunları yapmasını seven bir Tanrı'dır. Ve işte güya bu Tanrı, Muhammed'e boyun eğmediler, Kur'an'ı benimsemediler diye Hıristiyanların arasına kıyamete kadar sürecek kin ve düşmanlık salmış, örneğin şöyle demiştir:

"... 'Biz Hıristiyanız' diyenleden de kesin sözlerini almıştık ama onlar da kendilerine ... (verilen Kitab'ın) önemli bir bölümünü unuttular. Bu sebeple kıyamete kadar aralarına düşmanlık ve kin saldık..." (Maide Suresi, ayet 14.)

Aynı şeyi Yahudilere de yapmış ve onlar için şöyle konuşmuştur:

"Yahudiler Allah'ın eli bağlıdır (sıkıdır) dediler. Hay dedikleri yüzünden elleri bağlanası ve lanet olasılar. Bilakis Allah'ın eli

* K. 33, Ahzab Suresi, ayet 57, 69; A'raf Suresi, ayet 184; Nahl Suresi, ayet 103; Saffat Suresi, ayet 36-7; Mü'minun Suresi, ayet 70; Tekvir Suresi, ayet 22.

acıktır, dilediği gibi verir. (Ey Muhammed!) Andolsın ki, sana Rabbinden indirilen, onlardan çoğunun azgınlığını ve küfrünü artırır. Aralarına kıyamete kadar (sürecek) düşmanlık ve kin soktuk..." (Maide Suresi, ayet 64; ayrıca bkz. ayet 13.)

Bu ayetleri okurken kendi kendimize: "Bu şekilde konuşan bir Tanrı, böyle yapacak yerde kullarının gönüllerini açıp hepsini Müslüman yapsa, acaba daha iyi olmaz mıydı?" diye sormak istiyoruz! Fakat bakıyoruz ki, Muhammed'in Tanrı'sı bununla da kalmıyor, bir de sevgili elçisini üzen, inciten Araplara karşı da kin ve düşmanlık saçıyor ve intikam alma yoluna gidiyor; şöyle ki:

Halktan kişiler (hatta kendi yakın akrabaları) arasında Muhammed için "yalancıdır" diyenler olmuştur; "delidir", "kahindir" (büyücüdür) ya da "mecnundur" (cin tutmuştur) diyenler olmuştur; "Kur'an'ı uydurdu", "Söylediklerini kendisine başka bir adam öğretiyor" diyenler olmuştur; biraz önce belirttiğimiz gibi, kendisini "ebter" (nesli kesik") diye çağıranlar olmuştur ya da Arabın geleneklerine ve Arap ahlak anlayışına sığmayan davranışlarını (örneğin oğulluğu Zeyd'in karısı Zeyneb'e aşık olup onunla evlenmesini) yerenler olmuştur. Bu şekilde konuşanlara ya da her ne vesileyle olursa olsun kendisini üzenlere karşı beslediği hınç ve kinini Muhammed, Tanrı'dan geldiğini söylediği ayetlerle dile getirirdi; bu maksatla onlara Tanrı'nın ağzıyla hakaretler yağdırır, lanetler eder, cehennem azabını müjdelerdi. Başka bir deyimle Tanrı'yı kendisine sözcü ve şahit kılmış olurdu. Bu konuda Kur'an'a koyduğu nice ayetten bir örnek şöyle:

"Allah'ı ve Peygamberini incitenlere, Allah dünyada da, ahirette de lanet eder; onlara alçaltıcı bir azab hazırlar" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 57.)

Yine bunun gibi eski çağlarda halkların kendi "peygamber'leri-ne itaatsizlik ettiklerini, incittiklerini ve bu nedenle Tanrı tarafından cezalandırıldıklarını hatırlatır ve bu gibi kötülüklerin kendisine yapılmaması için Kur'an'a ayetler koyardı. Örneğin Musa'ya eziyet edildiğini ve edenlerin cezalandırıldığını söyleyerek kendi kavmini uyarmak için Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:
"Ey iman edenler! Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın Nihayet AIlah onu, dedikleri şeyden temize çıkardı. O, Allah'ın yanında şerefli idi" (Ahzab Suresi, ayet 69).

Kendisi için "deli" diyenlere karşı A'raf Suresi'ne şu ayeti koymuştur:

"Düşünmediler mi ki, (Muhammed'de) delilik yoktur..." (A'raf Suresi, ayet 184.)

Kendisi hakkında "mecnun" diyenleri susturmak için Tanrı'dan şu ayetin geldiğini söylemiştir:

"Arkadaşınız (Muhammed) de mecnun değildir" (K. 81, Tekvir Suresi, ayet 22).

Kendisini "mecnun şair" olarak damgalayan "kafirleri" korkutmak için Kur'an'a şu ayetleri koymuştur:

"(Kafirler): 'Mecnun bir şair için biz tanrılarımızı bırakacak mıyız?' derlerdi. Hayır O (Muhammed) gerçeği getirdi ve Peygamberleri de doğruladı. (Ey kafirler) kuşkusuz siz acı azabı tadacaksınız" (Saffat Suresi, ayet 36-38).

Kendisini "peygamber" olarak kabul etmeyen ve kendisinde "cinnet" olduğunu söyleyenlere karşı, Tanrı'dan geldiğini söylediği şu ayetleri okurdu:

"Yoksa Peygamberlerini henüz tanımadılar da bu yüzden mi onu inkar ediyorlar? Yoksa onda bir cinnet olduğunu mu söylüyorlar? Hayır, (Muhammed) kendilerine hakkı getirmiştir..." (Mü'minun Suresi, ayet 69-70.)

Henüz güçlenmediği dönem itibariyle hınç çıkarmanın kolaylığını genellikle bu taktikte bulmuştur. Güçlenmeye başladığı an bu taktiğini şiddet ve dehşet saçan usullerle ve kılıç yoluyla pekiştirecektir.

A) "Muhammed Kur'an'ı Kendi Kafasından Uyduruyor" Diyenleri Susturmak İçin Vahiy İndiğini Öne Sürer (K. 16, Nahl Suresi, Ayet 103-104)

Muhammed'in "peygamberlik" iddialarını ciddiye almayan ve ona inanmayanlar, Kur'an'ın Tanrı sözü olmayıp onun tarafından uydurulduğunu söyleyerek şöyle derlerdi: "Kur'an'ı Muhammed'e Tanrı indirmiyor, mutlaka bir insan öğretiyor." Bu şekilde konuşurken anlatmak isterlerdi ki, Muhammed Tevrat'ı ve İncil'i bilen kişilerden öğrendiklerini Tanrı'dan gelme şeyler olarak Kur'an'a geçirmektedir. Yani demek isterlerdi ki, Muhammed'in getirdiği Müslümanlık, Yahudilikten ve Hıristiyanlıktan alınma bir şeydir. Muhammed'e öğreten kişilerin kimler olduğu hakkında çeşitli rivayetler vardır. Kimi rivayete göre Muhammed'e bilgi verenlerden biri Salmanı Farisi'ydi ki, Muhammed'in ilk karısı Hadice'nin Acem asıllı bir kölesiydi. İsfahan'da doğmuş olan Salman, Hıristiyan olduktan sonra ülkesini terk edip Suriye'ye ve oradan da Arabistan'a geçmiş, Araplar tarafından esir edilmiş ve Hadice'ye satılmıştı. Hadice de onu Muhammed'e hediye etmişti. Hıristiyanlık ve diğer dinler hakkında geniş bilgisi bulunan Salmanı Farisi, Müslümanlığı kabul edince, Muhammed onu azat etmiş ve kendisine oğul edinmiştir. Celaleddin gibi kaynakların nakline göre Muhammed'in yararlandığı kişilerden biri Kays adında bir Hıristiyandı. Zemahşeri ya da Beyzavi gibi kaynaklar, Abdullah İbn-i Salem adında bir Ya-hudiden söz ederler. Kimi rivayete göre Muhammed, Huveytıb İbn-i Abdül'uzza'nın kölesi Abisa adında birinden başka dinler hakkında bilgi almıştır. O kadar ki, Kureyşliler: "Ha! Muhammed'i bu öğretiyormuş" demeye kalkışmışlardı.' Yine bunun gibi Muhammed'in daha gençlik yıllarında amcası Ebu Talib ile birlikle Suriye'ye kervan götürdüğü ve orada Bahira adında bir Hıristiyan papazdan bilgiler edindiği söylenir. Yine söylendiğine göre Mekke'de Amir İbn-i Hadrami'nin Cebra ya da Yetiş adında Rum asıllı bir Hıristiyan kölesi vardı ki, okuryazar olup Ahd-i Atıyk ve Ahd-i Cedid (Tevrat ve incil) gibi kitapları iyi bilirdi. Zemahşeri ve Yahya gibi kaynakların bildirmesine göre bu kişiyi Muhammed, Merve'de yaptığı toplantılara alır ve onunla sık sık konuşurdu. Bütün bunlar bir yana fakat bir de şu var ki, Muhammed kendi katiplerini bile İbraniceyi iyi bilenlerden ve ayrıca da Tevrat'ın ve incil'in aslını okuyup anlayabilecek kimselerden seçerdi.

Söylemeye gerek yoktu ki, Kur'an'ın Tanrı'dan indiğine inanmayanların: "Kur'an'ı Muhammed'e ancak bir insan öğretiyor" şeklinde konuşmalarını Muhammed, kendi prestiji bakımından çok tehlikeli bulurdu; çünkü bu tür konuşmalar kişileri, özellikle kendi taraftarlarını şüpheye düşürmekteydi. Bu nedenle kendi aleyhinde bu şekilde konuşanları susturmak ve Tanrı azabı ile korkutmak için, Tanrı'dan vahiy geldi diyerek Kur'an'a ayetler koyardı. Bunlardan biri şöyle:

"... Ey Muhammed! De ki: Kur'an'ı Ruhü'l-Kudüs, Cebrail, Rabbinin katından... indirmiştir. Andolsun ki: Muhammed'e elbette bir insan öğretiyor dediklerini biliyoruz. Kastettikleri kimsenin dili yabancıdır. Kur'an ise Arapçadır. Allah'ın ayetlerine inanmayanları Allah doğru yola eriştirmez. Onlara can yakıcı bir azab vardır...'" (K. 16, Nahl Suresi, ayet 103-104.)

Bu ayette geçen "diliyabancıdır..." şeklindeki deyimin aslı "...lisanı Acemidir" olması gerekir. Yani:"... Kastettikleri kimsenin dili yabancıdır..." tümcesini, aslında : "... Kastettikleri kimsenin lisanı Acemidir. .." şeklinde okumak daha doğrudur.[2] Başka bir deyimle Muhammed'e öğreten kişinin ana dilinin Arapça olamadığı anlatılmak isten-

1 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.IV, s.3126 vd.
2 Elmalılı H. Yazır'ın çevirisi böyledir. Bkz. c.IV, s.3124.

mistir- Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Mekkeli "müşriklerin", "Muhammed'e elbette bir insan öğretiyor" şeklinde konuştuklarını duymuştur ve bunun böyle olmadığını ve çünkü kastettikleri kişinin anadilinin Arapçanın yabancısı bir "Acemi" olduğunu ve şu hale göre Kur'an'ın böyle bir kişiden çıkamayacağını bildirmiştir ve sunu eklemiştir ki, Kur'an'ı "Ruhü'l-Kudüs" (yani "kudsiyet ruhu" olan "Cebrail") indirmiştir.[3] Söylemeye gerek yoktur ki, Muhammed'in Kur'an'a koyduğu bu ayetler, Kureyşlilerin "...Muhammed'e elbette bir insan öğretiyor..." şeklindeki sözlerini çürütecek nitelikte değildi.

B) Kendisi Hakkında "Muhammed Mecnun Bir Şair'dir" ya da "Kahin'dir" Diyenleri Susturmak İçin Tanrı'dan Vahiy Geldi Diyerek Kur'an'a: "Muhammed Şair Değildir, Kahin Değildir" Şeklinde Ayetler Koyar (K. 34, Sebe[1] Suresi, Ayet 46; K. 52, Tür Suresi, Ayet 29-33; K. 68, Kalem Suresi, Ayet 1-2, 5-6; K. 81, Tekvir Suresi, Ayet 22-23; K. 44, Duha Suresi, Ayet 12-16; Şuara Suresi, Ayet 224-226)

İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Muhammed henüz kendisini "peygamber" olarak kabul ettirmeye çalıştığı ilk başlarda, Tanrı'nın kendisine seslendiğini ve: "Habibim, en yakın kavim ve kabileni (Allah'ın azabıyla) korkut" dediğini öne sürerek ikide bir Mekke'deki Safa Dağı'nın civarındaki taş kümelerinin yükseğinde bulunan bir kayanın üstüne çıkar ve avaz avaza "Ey ahali buraya gelin, size söyleyeceklerim var" diye bağırır, Kureyşlileri telaşa sokardı. Kendisini dinlemek için gelenlere:

"Ey Kureyş! Buraya geliniz. Büyük bir iş karşısında bulunuyorsunuz. .. Ey Kureyş! Bana söyleyiniz. Şimdi ben size (şu dağın eteğinde) düşman (süvarisi var) sizi ya sabah baskınına, ya akşam baskınına uğratacaktır diye haber versem, beni tasdik eder misiniz?"

3 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.IV, s.3125.

şeklinde konuşur ya da:

"Ey Kureyş cemaati! Allah'tan kendinizi (ibadet ve ubudiyet mukabilinde) satın alarak (O'nun azabından kurtarınız.) Bu azabtan halasınız (kurtulmanız) için ben, Allah tarafından verilmiş bir nüfuz ve kudrete malik değilim"

şeklinde birtakım anlamsız şeyler söylerdi.[4] Bundan dolayıdır ki, Kureyşliler onun bu davranışlarını garip bulurlar, onu alaya alırlardı; onu "mecnun" ("cin tutmuş", "cinlerin saldırısına uğramış sapık") ya da "belletilmiş kişi" adlarıyla çağırırlardı. Böyle konuşanlar arasında Muhammed'in kendi yakın akrabaları, amcaları (örneğin Ebu Leheb} vardı.-"[1] Bu şekilde konuşanları susturmak ya da lanetlemek ve kendisinin "mecnun" ya da "deli" olmadığını anlatmak üzere Muhammed, Tanrı'dan vahiy geldi diyerek Kur'an'a ayetler koyar ve böylece onları yalancı çıkarmaya çalışırdı. Örneğin A'raf Suresi'ne şu ayeti koymuştur:

"Düşünmediler mi ki, (Muhammed'de) delilik yoktur..." (A'raf Suresi, ayet 184.)

Yine bunun gibi Tür Suresi'ne koyduğu bir ayetle Tanrı'nın:
"(Resulüm) Sen öğüt ver. Rabbinin lütfuyla sen ne bir kahinsin, ne de bir deli" (K. 52, Tür Suresi, ayet 29)

dediğini söylemiştir. Görüldüğü gibi burada Tanrı'yı: "(Resulüm) Sen öğüt ver..." diyerek konuşuyormuş gibi göstermiştir. Çünkü o dönemde henüz güçlü olmadığı için şiddet kullanma olasılığına sahip değildi; sadece "sabır" ve "öğüt" yoluyla iş görmekten başka yapacak bir şeyi yoktu. Bununla beraber yine de Tanrı'nın ağzıyla tehditler savurarak korkutma yolunu ihmal etmezdi. Örneğin, daha önce de değindiğimiz gibi, halktan kişilerin kendisi hakkında:

4 Buhari'nin, Abdullah İbn-i Abbas'tan rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.IX, s.244, Hadis No: 1437 ve c.XI, s. 167-8, Hadis No: 1728.

5 Sahih-i..., c.IV. s.36.

"Mecnun bir şair için biz tanrılarımızı bırakacak mıyız?" (Saffat Suresi, ayet 36)
dediklerini ileri sürerek Tanrı'yı:

"Kuşkusuz siz acı azabı tadacaksınız. Çekeceğiniz ceza, yapmakta olduğunuzdan başka bir şeyin cezası değildir..." (K. 37, Saffat Suresi, ayet 38-39)

seklinde konuşuyormuş gibi gösterir, korku yaratmaya çalışırdı. Biraz daha etkili olabilmek için, çoğu kez ayetlerin içeriğini anlaşılamaz şekle sokardı. Örneğin Kalem Suresi'ne şunu koymuştur:

"Nün! ve yazdıklarına andolsun ki, (Resulüm) sen Rabbinin nimeti sayesinde mecnun değilsin... Hanginizde delilik olduğunu yakında sen de göreceksin, onlar da" (K. 68, Kalem Suresi, ayet 1-2,5-6). Dikkat edileceği gibi bu ayet "Nün" sözcüğü ile başlamakta. Oysa ki bu sözcüğün ne olduğu belli değil; her ne kadar bazıları bunu "hokka" sözcüğüne bağlayıp anlamlı kılmaya çalışırlarsa da[6] yorumcular genellikle "Bunun anlamını sadece Tanrı bilir" deyip işin içinden çıkarlar.

Yine bunun gibi Tekvir Suresi'nde şu var:

"Arkadaşınız Muhammed asla mecnun değildir. Andolsun ki, o Cebril'i apaçık ufukta görmüştür" (K. 81, Tekvir Suresi, ayet 22-23).[7]

Görüldüğü gibi Tanrı yeminler ederek Muhammed'in "mecnun" olmadığını kanıtlamakta! "Yüce" olduğu kabul edilen bir Tanrı'nın kendi sözlerini yeminlerle kabul ettirmeye çalışmasına akıl erdirmek bir yana, fakat ayette bir de: "o Cebril'i apaçık ufukta görmüştür" diye yazılı. Yani, Cebril'i görmüş olmak, delilik niteliğini giderici bir çözüm olarak sunulmakta! Yorumcuların bildirmesine göre

6 "Nün" sözcüğü konusundaki görümler için bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VII, s.5253 vd.
7 Bu konudaki hadisler için bkz. Sahih-i..., c.XI, s. 167, Hadis No: 1728.

Muhammed bir vesileyle Cibril'i, "Arz (yerküre) ve Sema (gökyüzü) arasında kürsi üzerinde" ve Allah'ın onu yarattığı biçimde görmüştür. İbn-i Cerir gibi yorumcuların rivayetine göre Muhammed Cibril'i iki kez görmüş ve her ikisinde de Cibril kendisine Tanrı'nın yukarıdaki sözlerini bildirmiş, yani:

".. .Muhammed asla mecnun değildir..."

demiştir.[8] Bu doğrultudaki diğer bir ayet şöyle:

"Düşünmediler mi ki, arkadaşlarında (Muhammed'de) delilik yoktur. O ancak apaçık bir uyarıcıdır" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 184).

Buna benzer bir diğer ayet, Sebe' Suresi'nde aynen şöyle:

"Ey Muhammed! De ki... 'Arkadaşınızda bir delilik yoktur. O yalnız çetin bir azabın öncesinde sizi uyarmaktadır'..." (K. 34, Sebe' Suresi, ayet 46.)

Yine aynı şekilde Necm Suresi'ne koyduğu bir ayetle kendisinin "batıla inananlardan olmadığını" ve "sapmadığını" Tanrı'nın ağzıyla anlatmaya çalışır; hem de Tanrı'yı yeminlerle konuşur göstererek: "Battığı zaman yıldıza andolsun ki, (Muhammed) sapmadı ve batıla inanmadı..." (K. 53, Necm Suresi, ayet 1-3.)

Ve yine güya Tanrı yeminlerle şunu bildirir ki, Muhammed'in söylediği sözler uydurulmuş değil fakat "Tanrı sözleridir" ve bu sözleri Muhammed'e Cibril ulaştımıştır. Ve güya Muhammed, Cibril'i ufukta, ta Sidrei münteha'mn yanında görmüştür (Necm Suresi, ayet 14). Güya Sidretü'l Münteha denen şey, "arşın sağında" ve "yedinci sema"da bir ağaçtır ki, altından çenetteki nehirler akar.[9] Ve işte orada Cibril, bütün heybeliyle Muhammed'e görünmüş ve Allah'ın vahiylerini ona bildirmiştir. Ve bildirdikten sonra insanlara:

8 İbn-i Cerir'in rivayeti için bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VII, s.5621.
9 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4580 vd.

"Muhammed'in bildikleri ve söyledikleri Tanrı tarafından kendisine vahyedilenden başkası değildir..." (Necm Suresi, ayet 4.)

demiş ve bu konuda Muhammed'le tartışmamaları için:

"... Onun gördükleri hakkında simdi kendisi ile tartışacak mısınız?" (Necm Suresi, ayet 12.)
diyerek tehditlerde bulunmuştur. Bunun böyle olduğunu anlatmak maksadıyla Muhammed'in Kur'an'a, Necm Suresi'ne koyduğu ayetlerden bazıları aynen şöyle:

... Çünkü onu güçlü kuvvetli ve üstün yaratılıştı biri (Cebrail) öğretti. Sonra en yüksek ufuktayken asıl şekliyle doğruldu. Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki, iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. Bunun üzerine Allah kulunu vahyini bildirdi... Onun gördükleri hakkında şimdi kendisi ile tartışacak mısınız? Andolsun ki, onu Sidretu'l-Münteha'nm yanında önceden bir defa daha görmüştü. Cennetü'l-Me-va'da onun yanındadır. Sidre'yi kaplayan kaplamıştı. Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. Andolsun ki o, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını gördü. " (Necm Suresi, ayet 5-18.)

Görülüyor ki Tanrı, yeminler ederek anlatıyor; Muhammed, cennet ırmaklarının altından geçen bir ağacın yanında Cibril'i iki kez görmüş ve ondan Tanrı'nın gönderdiği vahiyleri almıştır ve bu nedenle artık hiç kimse onunla tartışmamalıdır.[10]

Yine tekrarlayalım ki, konuşan Muhammed'dir. Kendisi hakkında çevresindekilerin: "Kur'an'ı Muhammed uydurmuştur, o bir mecnundur" şeklindeki sözlerini geçersiz kılmak maksadıyla yukarıdaki ayetleri koymuştur.

Bu vesileyle şunu da ekleyelim ki, Muhammed'i "peygamber" olarak kabul etmeyenler, onu sadece "mecnun" (cin tutmuş) olarak değil fakat bir de "mecnun şair" olarak alaya alırlar, örneğin şöyle derlerdi:

10 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4569 vd.; c.VII, s.5621.

"Mecnun bir şair için biz tanrılarımızı bırakacak mıyız?..' (K. 37, Saffat Suresi, ayet 36.)

Muhammed'in en çok endişe ettiği şeylerden biri de "şair" olarak tanınmak ve çağrılmaktı. Bu konuya biraz ileride tekrar değinecek olmakla beraber, kısaca belirtelim ki Araplar, genellikle şairleri yalancı, abartıcı, sihirli sözlerle halkı aldatıcı ve hayal aleminin insanları olarak bilirlerdi. Bu itibarla Muhammed, eğer şair olarak tanınırsa söylediklerinin ciddiye alınmayacağını ya da Kur'an'ın "kahin" sözleri olarak kabul edileceğini düşünürdü. Bundan dolayıdır ki, şairleri kötüleyici nitelikte olmak üzere Kur'an'a:

"Şairlerin ardından ancak azgınlar gider" (Şuara Suresi, ayet 224-226)

şeklinde ayetler koyduktan gayrı" bir de kendisinin şairlikle ilgisi olmadığına dair Tür Suresi'ne şunu koymuştur:

"Yoksa onlar: '(Muhammed) bir şairdir; onun, zamanın felaketlerine uğramasını bekliyoruz' mu diyorlar? De ki: 'Bekleyin. Ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim'..." (K. 52, Tür Suresi, ayet 29-30.)
Yine bu doğrultuda olmak üzere kendisinin şair olmayıp, Tanrı'nın "şerefli bir elçisi" olduğunu ve esasen Tanrı'nın kendisine şiir öğretmediğini anlatmak maksadıyla şu ayetleri koyar:

"Kur'an şerefli bir elçinin sözüdür; o şair sözü değildir... (Hakka Suresi, ayet 40-42);

"Biz Muhammed'e şiir öğretmedik; zaten ona gerekmezdi.. " (Hakka Suresi, ayet 41; Saffat Suresi, ayet 35; Yasin Suresi, ayet 69.)

11 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Din Adamları: Toplumsal Geriliklerimizin Sorum-luları. Kaynak Yayınlan, 1996, 3. basım, s. 123 vd.

Kendisi hakkında "mecnun bir sairdir" diyenleri biraz daha kor-kutmak maksadıyla Kur'an'a, koyduğu ayetlerden bir diğeri söyle:

"Hayır! (Muhammed) gerçeği getirdi. Peygamberleri doğruladı. Kuşkusuz siz acı azabı tadacaksınız. Bu (azabdan) ancak Allah'ın halis kulları istisna edilecek..." (Saffat Suresi, ayet 37-39.)

Fakat Muhammed, bununla da yetinmemiştir; bir de kendisine eziyet edenlerden, kendisi hakkında "delidir", "mecnundur" vs. diyenlerden Tanrı'nın intikam alacağını anlatmak üzere Kur'an'a şu tür ayetler koymuştur:

"Onlara her şeyi açıkça öğreten, haber veren bir peygamber geldi. Sonra ne oldu? Ondan yüz çevirip (belletilmiş ve deli) dediler, yani söylediklerini kendisine bir başka adam öğretiyor diye iftira (edip cinlerin saldırısına uğramış sapık) telakki ettiler. (Ey Peygamber!) Hele sen onları (şiddet ile) yakalayacağımız günü gözleyedur; bizim intikam aldığımızı görürsün" (K. 44, Duha Suresi, ayet 12-16).[12]

Bütün bu söylediklerimizden anlaşılacağı gibi Muhammed, birinci Mekke döneminde, yani daha henüz güçsüz durumdayken bile, kendisi hakkında "delidir", "mecnundur", "yalancıdır" vb. gibi laf edenlerle başa çıkmanın kolay bir yolunu bulmuştu. Bu kolay yol, o dönem için, Tanrı'yı intikam alıcı gibi gösterip onun ağzıyla tehditler savurmaktı. Fakat Medine'ye geçip de güçlenmeye başladığı andan itibaren, bu taktiği değiştirecek ve sadece Kur'an'a, yukarıdaki türden ayetler koymakla yetinmeyip, kendisine uygunsuz laf edenlerin hakkından şiddet usulleriyle gelecektir.

12 Bu çeviri için bkz. Sahih-i..., c.III, s.278.

C) Kur'an'ı "İnsan Yapısı" ya da "Uydurma Masal" Olarak Kabul Eden Velid b. Muğire (ya da el-Ahnes) Gibi Kişileri Lanetlemek İçin, Tanrı'nın Onlar Hakkında "Alçak Zorbalar" ya da "...Onlar Kof Kütük Gibidirler... Allah Canlarını Alsın..." Şeklinde Vahiyler İndiğini Söyler (Bkz. Kalem Suresi, Ayet 8-16; Müddessir Suresi, Ayet 11-27; Ayrıca Bkz. Büruc Suresi, Ayet 8-9; Beled Suresi, Ayet 6-7;' Hümeze Suresi, Ayet 1-2; Maun Suresi, Ayet 2; Münafıkun Suresi, Ayet 4, 6, 8; Tevbe Suresi, Ayet 84; Ahzab Suresi, Ayet 60-61; Nahl Suresi, Ayet 103; Nisa Suresi, Ayet 82...)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Kur'an'a inanmayan ve "peygamberi"ni yalanlayan bazı kişileri aşağılamak üzere şöyle konuşmuştur:

"Ey Muhammed! Diliyle iğneleyen, kovuculuk eden, iyiliği daima önleyen, aşırı giden, suç işleyen, çok yemin eden alçak zorba'ya, bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış kimseye, mal ve oğullan vardır diye aldırış etmeyesin. Ayetlerimiz ona okunduğu zaman: 'Öncekilerin masalları'der. Onun havada olan burnunu yakında yere sürteceğiz..." (K. 68, Kalem Suresi, ayet 10-16.)

Beyzevi, Zemahşeri ya da Celaleddin es-Suyuti gibi yorumcuların söylemelerine göre burada sözü edilen kişi Mugiyre oğlu Velid ya da el-Ahnes İbn Şırayk olmak gerekir. Rivayete göre bu kişiler, tıpkı birçokları gibi, Muhammed'e inanmazlar, onu "peygamber" olarak tanımazlar, onun hakkında "yalancıdır", "mecnundur" (delidir) derlerdi; Kur'an'ı "Tanrı sözleri" olarak kabul etmezlerdi. Onlara göre Kur'an Muhammed'in uydurması olup geçmişten kalma masalları anlatan bir kitaptı.[13] Ve işte bu gibi kişilere karşı beslediği düşmanlık duygularını Muhammed, Kur'an'a koyduğu ayetlerle dile getirir, Tanrı'nın onlar hakkında "soysuzlukla damgalanmış kişiler" ve "çok yemin etmeye alışmış alçak zorbalar" şeklinde konuştuğunu bildirirdi.[14]

13 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VII, s.5252 vd.
14 Bkz. Sahih-i..., c.VII, s.388; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6254 vd.

Kısaca belirtelim ki, Abdullah İbn-i Ubbeyy, Medine'deki Hazre-ci'lerin reisi ve genellikle Araplar arasında itibar sahibi kişilerden biri olup iriyarı ve gösterişli cüssesiyle, hoş sohbeti ve güzel konuşmarıyla tanınmış bir kimseydi. Beyzavi'nm yorumlarından anlamaktayız ki, Muhammed önceleri ona, bu nitelikleri nedeniyle çok itibar eder olmuştur. Fakat daha sonraları, onun kendi aleyhine döndüğünü, Kur'an'ı "Tanrı sözü" olarak kabul etmeyip "Bu Kur'an sadece bir insan sözüdür" dediğini ve etrafındaki Müslümanları kendisinden soğutup yardımda bulunmamaya, savaşa katılmaktan alıkoymaya çalıştığını görmekle düşman kesilmiştir. İslam kaynaklarında belirtildiğine göre, bir defasında Muhammed, Yahudi kabilelerinden birine saldırmış ve eline geçirdiği esirlerin kafalarını kestirtmek üzereyken, Abdullah İbn-i Übeyy buna engel olmak için Muhammed'in yakasına yapışmış, böyle bir davranışın haksızlık ve insafsızlık olduğunu anlatmış ve: "Vaktiyle yardım gördüğün bu insanları bir gecenin sabahında öldürmek istiyorsun. Bundan vazgeçinceye kadar elimi yakandan bırakmayacağım" şeklinde konuşmuştur.

Yine bunun gibi, Abdullah İbn-i Übeyy, Uhud Savaşı sırasında da Muhammed'e kafa tutmuş, onun savaş

taktiğini uygun bulmadığını, yanlış bir karara vardığım anlatmış ve bu nedenle 300 kişilik taraftarlarıyla savaşa katılmaktan kaçınmıştır. Ve işte buna benzer nedenlerle Muhammed onu "münafıkların başı" ilan etmiş ve Tanrı'nın onun hakkında, Kalem Suresi'nin yukarıda belirttiğimiz 10-16. ayetlerinden gayrı ayetler indirdiğini bildirmiştir ki, bunlardan bazıları şöyle:

"Ey Muhammed!... kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim o kimseyi bana bırak, cezasını ben vereyim. Bir de verdiğim nimetten artırmamı umar. Hayır, hayır, çünkü o bizim ayetlerimize karşı son derece inatçıdır. Onu sarp bir yokuşa sardıracağım. Çünkü o düşündü, ölçtü biçti, canı çıka-sı, ne biçim ölçüp biçti? Canı çıkası, sonra yine ne biçim ölçüp biçti! Sonra baktı, sonra kaşlarını çattı, suratını astı. Sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı. 'Bu... Kur'an yalnızca bir insan sözüdür' dedi. İşte bu adamı yakıcı bir ateşle yaslıyaca-ğım. Yakıcı ateşin ne olduğunu sen ne bilirsin? O, ne geri bırakır, ne de azab'dan vazgeçer. İnsanın derisini kavurur..." (K. 74, Müddessir Suresi, ayet 11-27.)

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı "cam çıka-sı", "alçak, zorba" şeklinde, yani Tanrı'dan beklenmeyecek bir dille konuşmuş olmaktadır. Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Kur'an'ın Beled Suresi'ne şöyle konuşmuştur:

"...'Yığın yığın mal tüketmişimdir'diyor. O, kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor?" (K. 90, Beled Suresi, ayet 6-7.)

Burada sözü edilen kişi Mugiyre oğlu Velid'dir ve güya Tanrı onu: "... Yığın yığın mal tüketmişimdir" diye böbürlendiği için azarlamıştır.

Ve bununla kalmayıp Hümeze Suresi'nde al-Velid aleyhinde şöyle demiştir:

"Mal toplayarak onu tekrar tekrar sayan, diliyle çekiştirip, yüzünden de alay eden kimsenin vay haline! Malının kendisini ölümsüz kılacağını sanır; hayır o, andolsun ki, kırıp geçiren yere atılacaktır..." (K. 104, Hümeze Suresi, ayet 1-5.)15

Ayrıca Maun Suresi'nde şu yazılı:

"Ey Muhammed! Dini yalan sayanı gördün mü?..." (K. 107, Maun Suresi, ayet 1.)

Burada söz konusu olan kişi yine Mugiyre oğlu Velid'tir. Kevser Suresi'nde yine onunla ilgili olarak şu var: "Doğrusu adı sanı ortadan kalkacak olan, sana kin tutan kimsedir" (K. 108, Kevser Suresi, ayet 3).[16]

Öte yandan Münafikun Suresi'nde şunları okuyoruz:

15 Bazı yorumculara göre burada sözü edilen kişi Ahmed b. Ahnes, Ahnes İbn Şu~ reyk ya da Ümeyye İbn-i Kalftır.

16 Bazı yorumcular bunun Ebu Süfyan ya da Ebu Cehl olduğunu söylerler.

"Ev Muhammed! Onlara baktığın zaman cüsseleri hoşuna gider; konuşurlarsa sözlerini dinlersin; tıpkı sıralanmış kof kütük gibidirler; her çığlığı kendi aleyhlerine sayarlar; onlar düşmandır; onlardan çekin; Allah canlarını alsın; nasıl da aldatıp döndürülüyorlar..." (K. 63. Münafikun Suresi, ayet, 4.)
"Bunlar, Allah'ın Peygamberinin yanında bulunanlar için 'Bir şey sarf etmeyin de dağılıp gitsinler' diyen kimselerdir..." (K. 63, Münafikun Suresi, ayet 7.)

".. .'Eğer bu savaştan Medine'ye dönersek, şerefli kimseler alçakları ... oradan çıkaracaktır' diyorlardı..." (Münafikun Suresi, ayet 8.)

Görülüyor ki, Muhammed'in Kur'an'a yerleştirdiği bu ayetlere göre Tanrı, dış görünüşü ile cüssesi hoş, konuşması güzel ve fakat "kof kütük"[7] niteliğinde birinden söz etmekte ve bu kişinin "pey-gamber'e" karşı olumsuz tutumundan yakınmaktadır. Beyzavi gibi yorumculardan ya da Taberi gibi kaynaklardan öğrenmek mümkündür ki, bu ayetlerde geçen "onlar" sözcüğü, başta Abdullah İbn-i Ubeyy olmak üzere, onun tarafını tutan Müslümanlardır ki. bunlara Muhammed, biraz önce belirttiğimiz gibi, "münafık" adım vermiştir; Abdullah İbn-i Ubeyy'i de "münafıkların başı" ilan etmiştir. Sırf ona karşı beslediği düşmanlık

duyguları nedeniyledir ki, Muhammed münafıklar için cenaze namazı kılınmaması ve mağfirette bulunulmaması maksadıyla de ayrıca Kur'an'a ayetler koymuştur:

"Onlardan (münafıklardan) ölen kimsenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 84; ayrıca bkz. Ahzab Suresi, ayet 60-61).

"Bazı çevirilerde bu deyim "... dayanmış keresteler gibidirler" olarak ya da '••• Onlar sanki esvab giymiş kütüklerdir" şeklinde yer almış bulunuyor. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age. c.V, s.4996; Ömer Rıza Doğrul, Tanrı Buyruğu..., s.622.

Hatırlatalım ki. Abdullah İbn-i Uheyy'e karşı Muhammed'in düşmanlık beslemesi, daha ziyade kişisel nedenlere dayalıdır. Yukarıdaki ayetleri de, bu düşmanlık duygularını dile getirmek üzere Kur'an'a koymuştur.

Ç) Kendisi Hakkında "Muhammed Her Söylenene Kanar, İnanır" Diye Konuşan Al-Haris ya da Cülas İbn-i Süveydi Gibi Kimselere Karşı Aynı Taktiği Kullanır (K. 9, Tevbe Suresi, Ayet 61; K. 16, Nahl Suresi, Ayet 103)

Muhammed'i en fazla rahatsız eden şeylerden biri de, bazı kimselerin kendisini "her söylenen şeye inanan saf insan" niteliğinde tanımlamalarıydı. Örneğin: "Muhammed bir üzüni samladır" derlerdi. "Üzün" sözcüğünü Araplar, her söylenene kanan, "sade dil" kimseler için kullandıklarından, bu yukarıdaki deyimle anlatmak isterlerdi ki, Muhammed, kendisine söylenenlerin doğru olup olmadığını araştır-maksızın, her duyduğu şeye inanarak iş gören saf bir kulak'tır (sa-miadır).[18] Bu şekilde konuşanlar arasında al-Haris adında biri vardı ki, şöyle derdi: "Muhammed bizim her söylediğimiz şeye inamı; kendisine anlatılan her masalı gerçek sanır." Onun bu şekilde konuşması karşısında bazdan çekinir ve: "Yapmayınız, korkarız ki, işitir de hakkımızda iyi olmaz" derlerdi.[19] Muhammed bu tür konuşmalardan rencide olduğu için Kur'an'a ayetler koyardı. Bu ayetlerden biri şöyle:

"İkiyüzlülerin içlerinde 'Muhammed her şeye kulak kesiliyor' diyerek Peygamber'i incitenler vardır. De ki, 'Kulak, Allah'a inanan ve ... sizin için hayırlı olan, içinizden inananlara rahmet olan bir kulaktır.' Allah'ın Peygamberi'ni incitenlere can yakıcı azab vardır." (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 61.)

18 "Samia" sözcüğü "işiten kulak" anlamına gelmekte.
19 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.III, s.2583.

Tanrı'yı bu şekilde konuşur gibi göstermek suretiyle, kendi hakkın-da dedikodu yapanları korkutacağını sanırdı. Güçlü duruma girdiği an hu işi, sadece tehdit ile değil fakat kılıç yoluyla çözüme bağlayacaktır.
p) Kur'an'ın Bir Bütün Olarak Değil, Fakat Parça Parça ve Zaman İçerisinde Olmak Üzere İndirilişini Eleştiri Konusu Yapanları Susturmak İçin Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 25, Furkan Suresi, Ayet 32)
İslam kaynaklarının bildirmesine göre Kur'an, bir bütün olarak deşil, fakat parça parça ve zaman içerisinde olmak üzere indirilmiştir. Kur'an'ın 20 ile 25 yılda indiği söylenir.[20] Bundan dolayıdır ki, Muhammed'i peygamber olarak kabul etmeyenler:

"Tevrat Musa'ya bir bütün olarak indirilmiştir; eğer Muhammed Peygamber olmuş olsaydı ona da Kur'an bir bütün olarak indirilir, azar azar, parça parça indirilmezdi"

şeklinde konuşurlardı. Bu tür konuşmalardan fazlasıyla rahatsız olduğu içindir ki, Muhammed, onları korkutup susturmak maksadıyla Kur'an'a, şu ayetleri koymuştur:

"(Ey Muhammed!)... İnkar edenler: 'Kur'an ona bir defada indirilmeliydi' derler. Oysa biz onu böylece senin kalbine yerleştirmek için azar azar indirir ve onu ağır ağır okuruz... Cehennemde yüzü koyun toplanacak olanlar, işte onların yerleri en kötü ve yollan da en sapıktır" (K. 25, Furkan Suresi, ayet 32-34).
Görüldüğü gibi bu ayetlerde, Kur'an'ın azar azar ya da parça Parça indirilişinin "nedenleri" bildirilmiyor; sadece

"Biz Kur'an'ı senin kalbine yerleştirmek için azar azar indirdik"

20 Kur'an'ın 20 yılda, 21, 23, ya da 25 yılda inmiş olduğuna dair görüşler için bkz. Turan Dursun, Kur'an

Ansiklopedisi, c.VII, s.229.

şeklinde belirsiz bir açıklama yapılıyor. Yorumcular, kendi mantık güçlerine göre bu "nedenler"! açıklamaya çalışırlar;[21] ancak ne var ki yaptıkları bu açıklamaların her biri ayrıca açıklanmak ihtiyacındadır.

Örneğin kimi yorumculara göre Tanrı, Kur'an'ı azar azar indirmiştir çünkü istemiştir ki, bu indirdiği şeyler Muhammed'in kalbine iyice yerleşmiş olsun! Evet ama herkesin kalbini dilediği gibi genişletip açmasını bilen bir Tanrı, neden Muhammed'in kalbini bu nitelikte kılmasın? Ya da eğer azar azar indirmekte yarar varsa neden dolayı aynı usulü Tevrat ya da İncil için uygulamasın; örneğin neden dolayı Tevrat'ı azar azar değil de bir bütün olarak Musa'ya indirsin?

Kimi yorumculara göre, eğer Tanrı Kur'an'ı bir bütün olarak indirmiş olsaymış, bu kitaba sahip olan kimse, nasıl olsa kitapta yazılıdır diye o kitapta yazılı olan şeyleri ezberleme işini savsaklarmış! Ve işte bundan dolayıdır ki, Tanrı Kur'an'ı, "gereğince tüm olarak ezberlenebilmesi" için azar azar indirmiş imiş! Söylemeye gerek yoktur ki, böyle bir yorum hem Tanrı'nın ve hem de Muhammed'in prestijini sarsabilecek nitelikte bir görüşün ifadesidir. Şu bakımdan ki, bu görüşe göre Tanrı, hani sanki Muhammed'i en sevgili, en değerli bir peygamberi olarak seçtiğini söylerken samimi davranmamıştır, çünkü eğer samimi olsaydı Kur'an'ı ona bir bütün olarak indirmekte sakınca görmezdi. En değerli ve mükemmel olduğunu söylediği peygamberinin, bir bütün olarak indirilen Kur'an'ı ezberlemekte güçlük çekmeyeceğini ya da ezberleme işini savsaklamayacağını düşünürdü ya da onu ezberlemekte güçlük çekmeyecek yeterlikte kılardı. Öte yandan Muhammed'i, bir bütün olarak indirilen Kur'an'ı ezberlemekte güçlük çekebilirmiş ya da ezberleme işini savsaklayabilirmiş ihtimali içerisinde tanımlamanın da Muhammed'i yücelten bir yönü yoktur; aksine küçültücü bir yönü vardır. Kur'an'ın tümü-

21 Fahruddin Razi'nin görüşlerinden bazı alıntılar ve Süyuli ve Zerkeşi gibi diğer kaynaklar için bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.VIl, s.228 vd.; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V. s.3584 vd...

nü ezbere bilen nice insanlar bulunduğu düşünülecek olursa, Mu-hammed'i bu yetenekten yoksunmuş gibi göstermek, onu küçültmek demek olmaz mı?

Kimi yorumcular, Musa'nın okuryazar olduğunu, oysa Muhammed'in okumasız bırakıldığını öne sürerek şöyle derler:

"Kur'an parça parça değil de, birden ve bir bütün olarak indirilmiş olsaydı, (Muhammed) okuryazar olmadığı için vahiyleri almakta ve 'zaptetmekte' yanlışa, yanılgıya düşebilirdi. Tevrat bir bütün olarak indirilmiştir, çünkü Musa... okuryazardı."

Söylemeye gerek yoktur ki, böyle bir açıklama Muhammed'i zayıf hafızalıymış ya da işittiği şeyleri yarım yamalak dinlermiş ve bu nedenle yanılgıya düşebilirmiş gibi göstermek bakımından sakıncalıdır. Okumasız olmanın hafıza güçlülüğü ile ilgisi bulunmadığını ve nice okumasız kişilerin hafıza sağlamlığı itibariyle okuma bilenlere meydan okuduklarını düşünecek olursak, yukarıdaki açıklamanın Muhammed'i güç durumda kılacağı aşikardır.

Kimi yorumculara göre, eğer Tanrı Kur'an'ı birden ve bir bütün olarak indirmiş olsaymış, böyle bir şey halk bakımından sakınca yaratırmış; çünkü halk, kendine yönelik bütün buyrukları bir anda yüklenmek gibi bir güçlükle karşı karşıya kalmış olurmuş. Pek güzel ama eğer Tanrı buyruklarının bir bütün olarak indirilmesinin, halk bakımından böylesine sakıncalı bir yönü varsa, neden Tanrı Yahudilere Tevrat'ı ve Hıristiyanlara İncil'i tüm olarak indirmiş olsun? Eğer kitabı tüm olarak yekten indirmenin halk bakımından sakıncalı yönleri varsa, böyle yapmakla Yahudilere ve Hıristiyanlara haksızlık etmiş olmuyor mu?

Kimi yorumculara göre Kur'an'ın kısım kısım, parça parça indirilmiş olması, onun "mucize" niteliğinde olduğunu gösterirmiş. Çünkü güya Tanrı inkarcılara hitaben: "Kur'an'ın Tanrı'dan olmadığını ileri sürüyorsunuz; haydi onun bir benzerini yapın da görelim" şeklinde konuşmuş imiş. Güya parçalarının benzerini yapmak, bütününün benzerini yapmaktan kolaymış; ve yine güya parça parça inerken benzerini yapamamış olmaları, bütününün benzerini yapamayacaklarını göstermiş imiş. Pek güzel ama Muhammed'in söylemesine göre Tevrat ya da İncil bir bütün olarak indirilmiş olmakla mucize olma niteliğinden yoksun mu kılınmışlardır? Eğer bu böyle ise nasıl olur da Tanrı, Tevrat'ın ve İncil'in Kur'an tarafından onaylanmış olduğunu söyler?

Kimi yorumculara göre Kur'an ayetleri sorular ve olaylar üzerine inmiştir; bu da bilincin (basiretin) artmasını sağlamıştır! Güzel ama, eğer bu usul insanlara yararlıysa neden Tanrı bu aynı usulü daha önceki halklara (örneğin Yahudilere ve Hıristiyanlara) uygulamasın? Kaldı ki, Kur'an'ın "sorular" ve "olaylar" vesilesiyle inmiş olduğunu öne sürmek, Tanrı'yı yüceltmek değil fakat aksine küçültmek olur; sanki Tanrı, ileriyi göremezmiş ve kullarının tüm ihtiyaçlarını düşünemezmiş de soru sorulmasını ya da bir olayın çıkmasını beklermiş gibi!

Kimi yorumcuların açıklamaları da şöyle: Güya Tanrı ile peygamberler arasında "vahiy meleği" olarak iş gören "Cebrail" vardır ve Cebrail'in makamı çon önemlidir. Böyle olduğu içindir ki, eğer Kur'an Muhammed'e bir indirilişle bütün olarak indirilmiş olsaymış, Cebrail'in elçiliğine gerek kalmayacakmış; Kur'an parça parça indirildiği içindir ki, Cebrail bu makamı elde etmiş ve korumuş imiş! Pek güzel ama Tanrı acaba Cebrail'in aracılığı olmadan iş göremez miydi? Göremeyecek kadar "aciz" durumda mıydı? Ya da Cebrail'in makamının önemini daha önce anlayamamış mıdır ki, daha önce Yahudilere ve Hıristiyanlara kitap indirirken böyle bir makama gerek görmemiştir! Eğer peygamberlerle kendi arasında "vahiy meleği"nin iş görmesini bu kadar önemli buluyorsa, bunu daha önce neden düşünmesin? Ya da neden Cebrail'i aracı yapmadan iş göremesin?

Gerçek şu ki, Kur'an'ın parça parça ve zaman içerisinde indirildiğine dair yukarıdaki iddiaların hiçbirinde isabet yoktur. Kur'an. Muhammed'in günlük siyaset ve yaşamının gereksinimlerinin karalığı olan hükümlerden oluştuğu içindir ki, zamanla ve parça parça olarak ortaya çıkmıştır. Daha önceki sayfalarda da belirttiğimiz gibi bunun böyle olduğunun en belirli kanıtlarından biri Ayşe'nin Muhammed'e hitaben söylediği:

"Rabbin, şüphesiz senin dilek ve arzunu geciktirmeden derhal gerçekleştirir" ya da "Bakıyorum da, senin Efendi Tanrı'n (Rabb), yalnızca senin şeyinin keyfini (hevanı) yerine getirmek için koşuyor" şeklindeki sözlerdir.

Öte yandan Kur'an'daki ayetler, daha önceki bölümlerde değindiğimiz gibi, bilimsel bir esasa ve sıraya göre düzenlenmiş değildir. Hiçbir konu, belli, anlaşılır ve bilimsel bir şekilde işlenmiş değildir. Ayetler gelişigüzel, çoğu zaman Muhammed'in istekleri üzerine ya da onun bunun teklifi üzerine inmiş görünmektedir! Örneğini kaynakların bildirmesine göre Kur'an'daki "hicab" ayetleri, Ömer Bin Hattab'ın teklifi ve hatırlatması üzerine inmiştir. İlerideki sayfalarda bunun diğer örneklerini göreceğiz. Ayetlerin Kur'an'a giriş nedenlerini göz önünde tutacak olursak şu sonuca varırız ki, Tanrı, hani sanki etraflıca düşünerek ve hesap ederek hiçbir konuda hüküm göndermiş değil gibidir! Her şeyi, ya Muhammed'in isteğiyle, ya onun bunun teklifiyle ya da belli bir olayın ortaya çıkmasıyla hükme bağlıyor. Bunun nice örneklerinden biri olarak şu olayı kısaca özetleyelim:

Muhammed'in kendi kendini "peygamber" olarak ilan ettiği tarihlerde Araplar arasında yerleşik geleneklerden biri, oğulluklarla ilgili. Oğul edinilen kişi, oğul edinenin öz evladı durumuna girmekte, onun adını almakta, ona mirasçı olmakta. Oğul edilenin karısı, oğul edinene haram sayılmakta. Bu geleneğe uyarak Muhammed, karısı Hatice'nin kendisine hediye ettiği Zeyd İbn Harise adındaki bir köleyi Müslümanlığı kabul etti diye azat ediyor ve kendine oğul ediniyor. Edindikten sonra ona kendi adını veriyor.; böylece o zamana kadar Zeyd İbn Harise diye çağrılmakta olan bu kişi, Zeyd İbn Muhammed olarak çağrılmaya başlanıyor. Daha sonra Muhammed onu Zeyneb adındaki kadınla (halasının kızıyla) evlendiriyor. Aradan yıllar geçiyor ve günlerden bir gün Muhammed, Zeyneb'e aşık oluyor. Durumu anlayan Zeyd eşini boşuyor ve Muhammed Zeyneb'le evleniyor. Fakat evlenebilmek için, oğul edilenlerle ilgili olarak o zamana kadar Arap geleneğinde ne varsa hepsini değiştirmek üzere Kur'an'a, Tanrı'dan vahiy geldi diyerek ayetler koyuyor. Bu ayetlere dayalı olarak Zeyd'in adını Zeyd İbn Harise olarak eski şekline sokuyor. Yine bunun gibi oğul edinenlerin, oğul edindikleri kimselerin eşleriyle evlenmelerini yasaklayan eski Arap geleneğini ortadan kaldırmış oluyor. Ve bütün bunlar hicretin 5. yılında oluyor, yani Muhammed'in "Peygamberlik" iddiasıyla ortaya çıktığı tarihten on beş ya da on yedi yıl sonra! Başka bir deyimle Tanrı, on beş ya da on yedi yıl boyunca, oğullukların karılarıyla evlenmeyi öngören Arap geleneğinin kötü bir şey olduğunu düşünmüyor ve bunun kötülüğünü ancak Muhammed'in Zeyneb'e aşk bildirisinde bulunması üzerine anlamış görünüyor! Başka bir deyimle Tanrı, Muhammed'i "Peygamber" olarak seçtiği tarihten on beş yıl sonrasına gelinceye kadar, oğullukların eşleriyle evlenmenin kötü bir şey olduğuna dair yerleşik geleneğe ses çıkarmıyor. Fakat ne zaman ki Muhammed, kendi oğulluğunun karısına aşık olduğuna dair yerleşik geleneğe ses çıkarmıyor. Fakat ne zaman ki Muhammed, kendi oğulluğunun

karısına aşık olduğunu ortaya vuruyor, işte o zaman Tanrı oğul edinmiş kimselere oğullukların karılarıyla evlenmenin “caiz” olduğuna dair ayet indiriyor! Olacak şey midir bu?

V

KİN BESLEDİĞİ YA DA KÜSÜŞTÜĞÜ VE SÜRTÜŞTÜĞÜ KİŞİLERE KARŞI MUHAMMED, TANRI’DAN İNDİĞİNİ SÖYLEDİĞİ “VAHİY” LERLE İŞ GÖRÜR (DEVAM)!

En basit nedenlerle kırgınlık beslediği ya da küsüştüğü ve kin beslediği kimselere karşı Muhammed, Kur’an’a yerleştirdiği ayetlerle duygularını açığa vurur ve çıkarlarına uygun düşecek şekilde onlardan intikam alırdı. Yine birkaç örnekle yetinelim.

A) Kendisiyle Evlenmek İstemeyen Ümm Hani’den Hınç Çıkarmak İçin Kur’an’a Ayet Koyar (K. 33, ahzab Suresi, Ayet 50)

Başka bir vesileyle daha önce değindiğimiz gibi Muhammed, Mekke döneminde amcası Ebu Talib’in kızı Ümm Hani ile evlenmek istemiş fakat Ümm Hani onunla evlenmek istememiştir. 1

1 Her ne kadar bazı kaynaklarda (örneğin Siret-i İbn-i İshak) Muhammed’in evlenme teklifinin Ebu Talib tarafından geri çevrildiği ve çevrilirken de ebu Talib’in Muhammed’e: “Herkes ancak kendi dengiyle evlenir, senin durumun belli değil, ben sana nasıl kız vereyim” dediği belirtilmişse de bu sözlerin Ebu talb’in ağzından çıktığını kabul etmek güçtür. Zira Ebu Talib, Muhammed’e babalık etmiş bir kimsedir; ona tıpkı kendi oğlu Ali’ye davrandığı gibi davranmıştır. Son derece hoş görülü ve olgun bir kimse olduğu için, eğer kızı (yani Ümm Hani) Muhammed’le evlenmek istemiş olsaydı, kızının isteğini geri çevirmezdi.

Kuşku edilmez ki Muhammed'le evlenmek istemeyen Ümm Hani'ydi. Nitekim yukarıda belirttiğimiz gibi Muhammed'in kendisine evlenme teklif ettiğini ve fakat bu teklifi kabul etmediğini kendi ağzıyla açıklığa kavuşturmuştur.

Medine'ye hicret sırasında da Ümm Hani ona katılmayıp Mekke'de kalmıştır. Evlenme teklifinin bu şekilde reddedildiğini görmek kuşkusuz ki Muhammed için üzücü ve haysiyet kırıcı bir şeydi; bn yüzden ona karşı garez besler olmuştur. Nitekim çok daha sonraki yıllarda, yani güçlenip saltanat kurduğu Medine döneminde, sırf Ümm Hani'den hınç çıkarmak için Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

"Ey Peygamber!... seninle beraber hicret eden amcanın kızları-m, halalarının kızlarını, dayının kızlarını, teyzelerinin kızlarını, alınanı (sana) helal kılmışızdır..." (Ahzab Suresi, ayet 50).

Dikkat edileceği gibi bu ayetle Muhammed, kendisine amca, hala. dayı ve teyze kızlarının helal olduğunu belirlemiş ve belirlerken de kendisiyle birlikte Medine'ye hicret etmiş olma şartını öngörmüştür. Biraz önce dediğimiz gibi Ümm Hanı, amca kızıdır, fakat Muhammed'le birlikte Medine'ye hicret etmemiştir. Pek muhtemeldir ki. daha sonraki yıllarda Muhammed'in itibar sahibi bir kimse olduğunu görmekle, onu vaktiyle reddetmiş olmaktan pişmandır. Nitekim daha sonraki yıllarda, bu pişmanlığını ortaya vururcasına şöyle konuşmuştur.

"Resulallah... mukaddem bana namzed olmuştu; ben i'uzar enledim, mazur gördü. Sonra da Allah teala bu ayeti indirdi ve ben ona halal olmadım, çünkü ben onunla hicret etmemiştim.. ."[2]

Söylemeye gerek yoktur ki, bu sözıer vaktiyle gururu incinmiş olan Muhammed'in intikam almak üzere Kur'an'a ayet koymuş olduğunun en belirli bir kanıtıdır. Fakat söylendiğine göre Mekke'nin fethi sırasında Muhammed, Ümm Hani'nin yukarıdaki şekilde pişmanlık göstermiş olması nedeniyle ona karşı yumuşak bir davranış göstermiştir.

2 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3913.

B) Kendisine Yardımcı Olmadı Diye Ahnes b. Şurayk'ı "İkiyüzlü" Kişi Olarak Tanımlayarak Kur'an'a Ayetler Koyar (Bakara Suresi, Ayet 204-6)

Taifte yaşayan Sakiflerden Ahnes b. Süroyk, güzel konuşmasıyla ve alımlı tavırlarıyla ilk başlarda Muhammed'in hoşlandığı kimselerden biridir. Önceleri İslama muhalif kalmış fakat sonradan katılmıştır- İslama muhalif kaldığı dönemde dahi Muhammed'e bazı yardımlarda bulunduğu söylenebilir. Şu bakımdan ki, Muhammed amcası Ebu Talib'in ve karısı Hatice'nin ölümlerinden sonra güç durumda kalmış ve Sakillerin yardımını sağlamak üzere Taif s gitmişti. Fakat Taifte kötü muamele görüp de Mekke'ye dönmek istediğinde Ahnes b. Sürayk'a haber gönderip kendisine sığınmak istediğini bildirmiş, fakat Ahnes, her ne kadar yardımcı olma eğiliminde bulunmakla beraber, Kureyşlilerden çekindiği için onu yanına almamıştır. Bununla beraber, bir başka kişiyi yardımcı kılarak Muhammed'in Mekke'ye dönmesini sağlamıştır;[3] daha başka bir deyimle ona "dolayısıyla" yararlı olmuştur. Fakat Muhammed, bu iyiliği bilmez görünerek Ahnes'e karşı gizlice düşmanlık beslemiş ve daha sonraları çeşitli yollardan bu düşmanlığını ortaya vurmuştur; hem de Ahnes'in İslamı kabul etmiş olmasına rağmen! Muhammed'in değerlemesine göre Ahnes, "içi kötülükle dolu" ve "ikiyüzlü" bir kimsedir. Güya Muhammed'in yarımdayken İslama içten bağlıymış görünür, güzel sözlerle Müslümanlık taslar, dil dökerek ve yeminler ederek "İslamın güzelliğinden" söz eder, fakat yanından çıkar çıkmaz ağız değiştirir ve Müslümanlık aleyhinde bulunurmuş. Muhammed onu Müslümanların ekinlerini ateşe vermekle suçlamıştır.[4] Onunla ilgili olarak Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

3 Bkz. Sahih-i..., c.H, s.750, 760.
4 Bkz. Diyanet Vakfı'nın Kur'an çevirisinde Bakara Suresi'nin 204-206 ayetleriyle "gili açıklama; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.l, s.733 vd.

"Dünya hayatına dair konuşması senin hoşuna giden, pek azılı düşman iken, kalbinde olana Allah'ı şahid tutan, işbaşına geçince yeryüzünde bozgunculuk yapmaya, ekin ve nesli yok etmeye çabalayan insanlar

vardır... Ona 'Allah'tan sakın'denince gururu kendisine günah işletir, artık ona Cehennem yetişir. .." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 204-6.)[5]

Kimi kaynaklara göre Hümeze Suresi'nde geçen:

"Mal toplayarak onu tekrar sayan, diliyle çekiştirip, yüzünden de alay eden kimsenin vay haline" (K. 104, Hümeze Suresi, ayet 1-5)

şeklindeki sözler de Ahnes b. Şurayk hakkındadır. Bununla beraber yorumcular, yukarıdaki ayetlerin, Ahnes gibi karakterde ve tıynette olan kişileri de hedef edindiğini öne sürerler. (Bu ayetlerin Cemil İbn-i Âmir ya da Velid İbni Muğire hakkında konduğunu öne sürenler de vardır.)[6] Yani güya ayetlerle anlatılmak istenmiştir ki, güzel konuşan ve hoş görünen kimselere gelişigüzel güven beslememek ve işbaşına geçirilecek kimselerin söyledikleri şeylere değil fakat eylemlerine dikkat etmek gerekir. Pek güzel ama Tanrı, "ikiyüzlülüğü" ya da "kötü ruhluluğu" kınamak için neden Ahnes'le ya da onun benzerleriyle ilgili bir olayın çıkmasını beklesin? Neden genel nitelikteki bir buyruğu, önceden yerleştirmek suretiyle kullarına yardımcı olmasın? Kuşku edilemez ki, yukarıdaki ayetleri Muhammed, eskiden beri Ahnes'e karşı beslediği kin ve düşmanlık yüzünden Kur'an'a koymuştur.

5 Bu ayetin Ahnes b. Şurayk hakkında "indiğine" dair hususlar için bkz. Sahih-i..., c.II, s.750, 760.
6 İbn-i Abbas, Hasen, Verka, Keşşaf ya da diğer kaynaklara dayalı rivayetler içi" bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VIII, s.6090 vd.

C) Tebuk Seferi'ne Katılmadıkları İçin Küsüştüğü ve Kin Beslediği Kişileri Yermek Üzere Ayetler Koyar (K. 9, Tevbe Suresi, Ayet 118)

İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed çok sıcak ve kötü bir mevsimde Tebuk Seferi'ne çıkmaya karar verir. Fakat bazı kişiler sefere katılmak istemezler ve Muhammed'e gelerek mazeretlerini bildirirler; sefere katılmamak için O'ndan izin isterler. Muhammed de onlara istedikleri izni verir. Ve işte onların bu davranışını gören diğer Müslümanlardan bir kısmı da (ki bunlar Ensar ile Muhacir'lerdi) aynı şeyi yaparlar ve gelip Muhammed'den izin isterler. Bunlar arasında Ashab'ın en önemlilerinden ve etkililerinden sayılan üç kişi vardır ki, birisi ünlü şair Kah İbn-i Malik, diğeri Mira-re İbn-i Rebi ve üçüncüsü de Hilal İbn-i Ümeyye'dir. Sefere katılmak istemeyen bu kişilere Muhammed, hiçbir yakınmada bulunmadan izin verir. Bununla beraber onlara karşı içten içe husumet besler; onları "münafık" olarak görür. Nitekim seferden dönüşünde onlarla küsüşür, konuşmaz, selamlaşmaz. Başkalarına da, onlara karşı böyle yapmalarını söyler. Bununla da yetinmez bir de bu kişileri birtakım sıkıntılara sokmak ister. Örneğin onlara haber gönderip karılarından "itizal" etmelerini (çekilmelerini), yani cinsi münasebette bulunmamalarını emreder. Adamcağızlar emredileni yaparlar. Düştükleri kötü durumdan kurtulmak için tövbe edip Muhammed'den özür dilerler. Buna rağmen Muhammed, onlarla olan küskünlüğü elli gün kadar sürdürür. Fakat onları bağışlamanın kendi çıkarlarına daha uygun olacağını düşünür ve günlerden bir gün Tanrı'dan ayet indi diyerek arayı düzeltir. Tanrı'nın onları affettiğini bildirir. Sanki bütün bu işler Tanrı'nın aracılığı olmadan yapılamazmış gibi. Bakara Suresi'ne koyduğu ayet şöyle:

"(Allah)... savaştan geri kalmış üç kişinin tevbesini de kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için, onların tevbesini kabul etmiş, tir" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 118).[7]

Görülüyor ki, Tanrı, Muhammed'i gücendiren üç kişi hakkında Kur'an'a ayet koyuyor ve sırf bu olay vesilesiyle onların tövbesini kabul ettiğini bildiriyor! Fakat bu üç kişiden gayrı savaşa katılmayıp tövbe eden başkaları hakkında ses çıkarmıyor! Çünkü onları bu üç kişi kadar Muhammed'in çıkarlarına yararlı bulmuyor. Şimdi gelin de siz Kur'an'ın, Muhammed'in günlük yaşam ve siyasetinin ae-reksinimleri için değil de, tüm insanlar için indirilmiş bir kitap olduğuna inanın!

Ç) "Münafık" Diye Tanımladığı Bazı Kişilerin Davetini Kabul Etmek Ü/ere Verdiği Sözden Dönmek İçin Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 9, Tevbe Suresi, Ayet 107-108)

Tebuk Seferi'ne çıkmak üzere yola koyulduktan sonra Muhammed, Medine'ye bir saat kadar mesafede bulunan "Zievan" köyü mevkiine geldiğinde Küba kavminden bir heyet tarafından karşılanır. Bunlar, daha önceleri "münafık" diye adlandırdığı kimselerdir. Çünkü Küba Mescidi yakınlarında kendileri için "Mescid-i Dırar" adıyla bir yer yapmışlar ve güya diğer Müslümanlara karşı soğuk davranmışlardır. Oysa

ki, bu mescidi onlar hasta durumda bulunan Müslümanlara kolaylık olması için inşa ettirmişlerdir. Ve işte şimdi Muhammed'den, mescide gelip kendileriyle beraber namaz kılmasını istemektedirler. Nitekim Muhammed'in yanına çıktıklarında:

7 Bkz. Sahih-i.. „ c.V, s.284 ve c.X, s.422; aynca bkz. Elmalılı H. Yaz.r, av, c.III, s.2633 vd.

"Ya Resulallah! Hastalar için ve Küba Mescidi'ne "elemeyen Ashab-ı hacet için (özellikle) yağmurlu gecelerde namaz kılmak (üzere) bir mescid bina ettik; teşrif buyursanız da namaz kıldırsanız"

diye ricada bulunurlar. Muhammed kendilerine sefer dönüşü sırasında bu arzularını yerine getireceğine dair söz verir. Ne var ki, söz verirken samimi değildir; verdiği sözü yerine getirmeyeceğini bilir. Fakat sırf o andaki çıkarları yüzünden böyle konuşmuştur. Muhtemelen bu kabileden kişilerin kendisine katılacaklarını ya da onlara karşı husumetini açığa vurursa taraftarlarını gücendireceğini hesaplamıştır. Bununla beraber seferden dönüşte, yine aynı köyden geçerken bu kişiler kendisini ziyaret edip de evvelce vermiş olduğu sözü hatırlattıklarında husumetini açığa vurur ve Tevbe Suresi'ne koyduğu şu ayeti "Tanrı'dan indi" diyerek okur:

"Şu münafıklar ki, müminlere zarar ve küfre kuvvet vermek için, mü'minlerin arasını açmak ve bundan evvel de (Tanrı'ya ve peygamberine karşı savaşanlara gözcülük yapmak üzere) mescid kurup: 'Biz sadece iyilik yapmak istedik' diye yemin ederler. Allah da şahadet eder ki, bunlar, bu yeminlerinde kat'iyen yalancıdırlar. Ey Muhammed! O mescide hiç girme" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 107-108).[8]

Dikkat edilecek olursa Muhammed "münafık" diye tanımladığı bu Kübalılara diş bilediği halde, Tebuk Seferi'ne çıktığı sırada düşüncelerini gizlemiş ve seferden dönüşte onların davetine icabet edecekmiş gibi görünmeyi çıkarlarına yatkın bulmuştur. Ancak sefer dönüşü artık yeni bir durumun ortaya çıktığını hesap ederek, sözünü yerine getirmenin gereksiz olduğunu düşünmüş ve yukarıdaki ayetleri Kur'an'a, koymuştur. Bu konuda daha pek çok örnek vermek mümkün.

8 Bu hususlarla ilgili olarak Sirel-i İbn-i Hişam'da İbn-i İshak'ın rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.V, s.283 vd.

VI

ALEYHİNDE ŞİİR YAZAN ŞAİRLERİ AŞAĞILATIP LEHİNDE KONUŞANLARI MÜKÂFATLANDIRMAK ÜZERE KUR 'AN'A AYETLER KOYAR*

Araplar, çok eski zamanlardan beri, şiire karşı olağanüstü ilgi beslemekle ve kudretli şairler yetiştirmekle tanınmışlardır. Olumlu veya olumsuz duygularını, dostluklarını ve düşmanlıklarını genellikle şiir yoluyla açıklamada ustadırlar. Bununla beraber şairleri, genel olarak "hayal aleminin insanları" sayıp bu yüzden onları ciddiye almaktan kaçınırlardı. Nitekim önceki sayfalarda da belirttiğimiz gibi, Muhammed'e karşı yaptıkları da bu olmuştur; onu "deli bir şair" olarak tanımlamışlar ve Kur'an'ı da onun "karışık ve uydurma rüyalar"mdan oluşma kitap şeklinde tanıtmışlardır. Bunun böyle olduğunu Muhammed, Kur'an'a yerleştirdiği ayetlerle ortaya vurmuştur. Örneğin Saffat ve Enbiya surelerinde şöyle yazılıdır:

"(Onlar) 'Deli bir şair yüzünden tanrılarımızı mı bırakalım?' derlerdi" (K. 37, Saffat Suresi, ayet 36-37); ".. . Peygamber 'Benim Rabbim gökte ve yerde söyleneni bilir...' dedi... Onlar, 'Hayır, bunlar karışık rüyalardır; hayır onu uydurmuştur; hayır o şairdir...'dediler" (K. 21, Enbiya Suresi, ayet 4-5).

Gerçekten de Muhammed şunu iyi bilmekteydi ki, şair olarak tanındığı taktirde ciddiye alınmayacak ve "peygamber" sayılmaya-

* Yasin Suresi, ayet 2; Hakka Suresi, ayet 40-42; Şuara Suresi, ayet 224-226; Tür Suresi, ayet 29-33; A'ra Suresi, ayet f 175 vs.

çaktır. Şair olarak görünmekten kaçınmasının asıl nedeni şuydu ki. eSer şairlerden "peygamber"

çıkabilirmiş kanısı yerleşecek olursa, kendisinden çok daha güçlü ve ünlü şairlerin, kendisi gibi ya da kendisine öncelikle "peygamber" sayılmaları gerekecektir. Öte yandan ünlü şairlerden bir çoğu kendisini küçümsemekte ve güçlü kalemleriyle hicvetmekteydiler. Bu itibarla şairleri ve şiir sanatını kötülerdi. Bu nedenlerledir ki, Muhammed hem Tanrı'yı hem de kendisini şair düşmanı olarak tanıtmayı, şairleri aşağılatmayı, güzel konuşmanın "sihirbazlık" olduğunu anlatmayı, kendisinin de şair olmadığını açıklamayı, kişisel çıkarları bakımından gerekli görmüş ve Kur'an'a bu doğrultuda ayetler koymuştur. Örneğin kendisinin şair olmadığını, Tanrı'nın kendisine bu niteliği vermediğini anlatmak için yerleştirdiği ayetler arasında şunları görüyoruz:

"Biz Muhammed'e şiir öğretmedik; zaten ona (şairlik) yakışmaz..." (K. 36, Yasin Suresi, ayet, 69);

"Kur'an şerefli bir elçinin getirdiği sözdür; o şair sözü değildir..." (K. 69, Hakka Suresi, ayet, 40-42);

"(Ey Muhammed!) Yoksa senin için şöyle mi derler? '(O bir) şairdir.' De ki, 'zamanın onun aleyhine dönmesini bekliyoruz'. De ki, 'gözleyin, ben de sizinle birlikte gözlemekteyim'..." (K. 52, Tür Suresi, ayet 29-33.)

Öte yandan şairlerin "yalancı" ya da "şaşkın" kişiler olduklarını ve onlara ancak azgın kimselerin uyacağını anlatmak üzere Kur'an'a şu tür ayetler koymuştur:

"Şairlere ancak azgınlar uyar; onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını, yapmadıklarını yaptık dediklerini görmez misin?..." (K. 26, Şuara Suresi, ayet 224-226.)

Ayrıca da Kur'an olmayarak bu doğrultuda hükümler (hadisler) bırakmıştır ki, bunlar arasında şairlerden nefret ettiğine dair şunlar vardır:

"Benim, Tanrı'nın mahluklarından en ziyade nefret ettiği^ kimseler şair(ler) ve mecnunlardır."1
Fakat bununla da yetinmemiş, bir de şiir sanatını kötülemek üzere şöyle demiştir:
"Sizden birinin karnının içi şiir dolmaktansa irin dolması hayırlıdır. "[2]

Şunu da hemen ekleyelim ki, şairleri bu şekilde yermekle yetinmemiştir; iyice güçlendiği andan itibaren şiddet yollarına yönelerek kendisi aleyhinde yazan, kendisini hicveden şairleri kılıçtan geçirtmiştir. Buna karşılık, kendisine itibar eden, kendisini yüceltici şiirler yazan şairleri mükafatlandırmış, aynı zamanda onları kendi düşmanlarına karşı birer silah olarak da kullanmaktan geri kalmamıştır. Bu şairler arasında Hassan bin Sabit gibi Arabın en tanınmış ve etkili şairleri vardır.[3]

Yine bunun gibi, her ne kadar şairleri genellikle "kötü" ve "yalancı" olarak tanımlamak üzere Kur'an'a ayetler koymakla beraber, kendisini destekleyen ve savunan şairleri bu tanımın dışında bırakmayı da çıkarlarına uygun bulmuştur. Örneğin bir yandan Şuara Suresi'ne

"Şairlerin ardından (ancak) azgınlar gider (onlar yalancıdırlar..." (K. 26, Şuara Suresi, ayet 224-226.)

şeklinde ayetler koyarken, kendi yandaşı olan şairler hakkında aynı surenin aynı ayetlerine şunu eklemiştir:

"Ancak iman eden, müşriklerden intikam alan (şairler) başka..." (Şuara Suresi, ayet 224-226.)

1 Bkz. Taberi, age, 1966., c.II, s.96-7.
2 Bkz. Sahih-i..., c.XII, s.156, Hadis No: 2006; ayrıca bkz. c.II, s.397.
3 Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.XII, s. 156, Hadis No: 2006 ve c.II, s.397.

Başta Hassan bin Sabit olmak üzere kendisini her daim methe-den. yücelten şairleri, bol keseden hediyeler ve cariyeler vererek her vesileyle sevindirmiştir. O kadar ki, "Ifk olayı" diye bilinen olayda Ayşe'ye iftirada bulunup da sonra pişman olarak tövbe edenler vesilesiyle "Tevbe ile günahlar ortadan kalkmaz" şeklinde kural yerleştirdiği halde, bu dedikodulara katılmış bulunan kendi şairi Hassan bin Sabit'i bundan istisna kılmış,[4] üstelik de onu hoşnut etmek için Habeş kralının kendisine hediye yolladığı iki kızkardeşten birini (Şirin adındaki güzel cariyeyi) ona hediye vermiştir.
Her ne kadar "şiir" denen şeyi "batıldır" diyerek kötülemekle beraber, kendisini övücü, yüceltici şiirleri (ve konuşmaları) "beliğ" ve "helal" şey olarak kabul etmiştir.[5]

4 Taberi, age. 1966, c.II, s.538-9; ayrıca bkz. Sahih-i..., c.VIII, s.97,
5 “Beliğ" sözlerin "helal" ve "batıl" nitelikleri için bkz. Sahih-i..., c.I, s.225 vd. Muhammed'in şairler ve şiir sanatı konusundaki görüşleri ve tutumu konusunda bkz. İlhan Arsel, Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları: Din Adamları.

VII

KENDİSİNE "SİHİRBAZ" YA DA "KÂHİN" VS. DENMEMESİ İÇİN KUR'AN'A AYETLER KOYAR*

"Peygamber" olduğunu kanıtlamak maksadıyla Muhammed, çoğu zaman gizli ve bilinmeyen, görünmeyen şeyleri "Tanrı'dan haber geldi" diyerek, bazen de rüyasında gördüğünü söyleyerek bilirmiş ve görürmüş gibi davranırdı. Örneğin ana karnındaki çocuğun (ceninin) erkek mi, yoksa dişi mi olduğunu söylerken, her gizli şeyi Cebrail aracılığıyla Tanrı'dan öğrendiğini söylemekle ovunurdu. Mekke'yi fethetmek üzere gizlice hazırlıklara giriştiği bir sırada, bu hazırlıkları Mekkelilere haber vermek isteyen Hatib İbn-i EbiBeltea'nın yazdığı mektubu ele geçirdiğinde de yaptığı bu olmuştur.[1] Bir diğer örnek Mekke'nin fethi günü Kureyş eşrafından Ebu Süfyan ile Attab İbn-i Esid ve Haris İbn-i Hişam gibi kimselerin, Ka'be'nin bir duvarı kenarında oturmuş konuşurlarken, onların yanına yaklaşıp ne konuştuklarını söylemesidir.[2] Abu Muş tali k gazası sırasında Cevriye'nin babası tarafından gizlenen develerin yerini mucizevi şekilde keşfettiğini bildirmesi de böyledir.[3] Tebuk Seferi'ne, çıktığında kaybolan devesinin bulunması için adamlarına emir verdiği zaman, bunu duyan Zeyd bin Lusayt adında birinin:

"Muhammed size kendisinin Tanrı elçisi olduğunu ve gökten haber geldiğini söylüyor, halbuki devesinin nerede olduğunu bilmiyor"

* Tekvir Suresi, ayet 24; Nur Suresi, ayet 11-12, 23-24 vs.
1 Bu olay ve hadis için bkz. Sahih-i..., c.X, s.296-7.
2 Sahih-i...,c.X,s.315.
3 İbn İshak'ın yapıtlarına bkz.; ayrıca bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.749-759.
demesi üzerine

"Rabbim bana devemin şu vadide şu dağın arasında bulunduğunu ve devenin dizgini bir ağaca takıldığı için yürüyemediğini bildirdi, gidip getiriniz"

diyerek kendisi için hiçbir gizli şey olmadığını anlatmak istemiştir.[4] Cariyesi Manyayla, Hafsa'nın odasında cinsi münasebette bulunurken Hafsa tarafından yakalandıktan sonra ona, olayı sır şeklinde saklamasını tenbih etmesi, fakat Hafsa'nın bu sırrı gizlice Ayşe'ye anlatması üzerine bütün bunlardan Tanrı tarafından haberdar edildiğini söylemesi (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 3)[5] bir başka örnektir. Öte yandan cennette ve cehennemde olan bitenleri bildiğini iddia ederdi; hem de öylesine ki, şehit olarak cennete gittiğini söylediği Sad İbn-i Muaz'ın, orada güzel "peşkirler" kullandığını bildirirdi.[6] Bunlara benzer daha pek çok örnekleri sıralamak kolay. Bütün bu örneklerin ortaya vurduğu şu ki, Muhammed bilinmeyen ve görünmeyen her şeyin kendisine Cebrail tarafından bildirildiğini söylemekle peygamberlik iddialarını pekiştirmek isterdi. Cebrail'i iki kez canlı olarak gördüğünü eklerdi.

Söylemeye gerek yoktur ki, bilinmeyen ve görünmeyen şeyleri, gökten gelen işaretlerle biliyor ya da görüyor değildi. Çeşitli buluşlarla ve ordan burdan edindiği haberlerle böyle yapabilmekteydi. Ancak bu tür davranışları nedeniyle kendisine "sihirbaz", "kahin" vs. denmemesi için Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

4 Taberi, age, 1966, c.II, s.749 vd.
5 Ayet şöyledir: "Peygamber eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. O bunu Peygamberin diğer bir eşine haber verince, AIlah da durumu peygambere hildir-Mişlti).. .(eşi) 'Bunu sana kim haber verdi?'demiş, o da 'Bana her şeyi bilen... Allah haber verdi' demişti" (K. 66, Tahrim 3). Bu ayetin "Bal şerbeti" olayı vesilesiyle koyduğunu söyleyenler de vardır. Olay şöyledir: Eşlerinden biri kendisine bal şerbeti ikram ederek cinsel gücünü artırmak ister. Bu vesileyle Muhammed bu esinin odasında fazlaca kalmış olur. Muhammed bunun sır olarak kalmasını tenbih ettiği halde eşi diğer eşlerine haber verir. Sırrın açıklandığını anlatmak üzere Muhammed yukarıdaki ayeti koyar. Bkz. Sahih-i..., c.Xl, s.208, 361.
6 Bu konudaki hadisler için bkz. Sahih-i..., c.III, s.32 vd.

"Peygamber, görülmeyenler hakkında söylediklerinden örfin-töhmet altında tutulamaz" (K. 81, Tekvir Suresi, ayet 24)7
Böylece kendisini "bilmezlik taslayan, bilmezlik satan" kahinlerden farklı kılmış olurdu.[8] Nasıl ki, halkın kendisini "hayal alemi. nin insanı" olarak tanımlamaması için güzel konuşmayı "sihirbaz, lık" şeklinde tanımlayıp, kendisine rakip olurlar düşüncesiyle şairleri kötülediyse, gizli ve görünmeyen şeyleri bilir ve görür sayılan falcıları, kahinleri ve benzerlerini de halk indinde itibardan düşürmek üzere kötülemekten, hatta boyunlarının vurulmasını emretmekten[9] geri kalmamıştır.[10] Böylece bu alanda da muhtemelen rakipsiz kalmayı kendi çıkarlarına yatkın saymıştır.

Ne ilginçtir ki, Muhammed'e gözü kapalı şekilde inanmış olanlar, onun çoğu şeyleri bilemediği durumlarda: "Tanrı sana neden bu konuda haber vermiyor?" diye soru sormayı akıllarından geçirmemişlerdir. Örneğin Hendek Savaşı sırasında düşman kuvvetlerin durumunu öğrenmek için casuslar çıkarttığı zaman (11):

"Neden casuslar gönderiyorsun? Madem ki her gizli şeyi sana Tanrı Cebrail aracılığıyla haber vermektedir, o halde bunu da Tanrı'dan öğrensen ya!"

şeklinde konuşan olmamıştır. Ya da Ifk olayında Ayşe'ye, kötü bir ıey yapıp yapmadığını sorup cevap alamadığı için bir ay boyunca munla küsüşmesi üzerine:

7 Yukarıdaki çeviri Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an çevirisindendir. Elmalılı H. Yazır'ın çevirisi şöyle: "...Ve o gayh üzerine kıskanılır değil..." Ö.R. Doğrul'un çevirisi şöyle: "... Sizin arkadaşınız... görünmeyen aleme ait (işleri) gizlemez. .."
8 Bkz. Elmalılı H. Yazır , age, c. VII, s.5622 vd.
9 Bkz. Sahih-i..., c.X, s.360.
10 Buhari'de bu konu ile ilgili hadisler için bkz. Sahih-i..., c.VHI, s.225; c.XI, s.191 vd.
11 Taberi, age, 1966 c.II, s.488-9.

"Ya Muhammed! Ayşe ile küsüşecek yerde onun suçlu olup olmadığını Tanrı'dan öğrensene"
diyen çıkmamıştır.

Öte yandan kendisi "tükürüklü üfürük" ya da "tükürüksüz üfürük", "nefes" vs. gibi usullerle iş görmüş,

hastalıkları tedavi eder gibi görünmüş, kendi izniyle başkalarının da bu üfürükçülük yaparak para kazanmalarını uygun bulmuştur. Hem de öylesine ki, üfürükçülükle geçim sağlayanların kazançlarına dahi ortak olmuştur.[12] Ne var ki, başkalarının bu işlere kalkışıp "ilahi kudret" sahibiymiş gibi görünmelerini, yani bir bakıma kendisine rakip olmalarını önlemek maksadıyla "efsuncuların" ve "cinleri teshir iddia eden cincilerin" nefesinin "ser an menhi" olduğunu söylemiştir.[13] Yine bunun gibi Amr-ı Huzai'nin, eski bir Arap geleneğince deve kurban edip halk yığınları indinde etki sahibi olduğunu görmekle bu geleneğin kötü bir şey olduğunu söylemiş ve sona ermesini sağlamıştır.[14] Örnekleri çoğaltmak kolay; diğer birçok yayınımızda ve özellike Şeriat'tan Kıssalar ve Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları: Din Adamları başlıklı yayınlarımızda bu konuya yer verdiğimiz için burada fazla durmayacağız.

12 Bu konuda kitabımızın "Batıl" başlıklı bölümüne bkz.; ayrıca bkz. Turan Dursun, Din Bul, Kaynak Yayınları, İst. 1990, s. 134 vd.; ilgili hadisler için bkz. Sahih-i..., c.XII, s.90.
13 Sahih-i..., c.XII, s.83.
14 Sahih-i..., c.IX, s.234vd.

VIII

SAVAŞ GANİMETLERİNİN TANRI'YA VE "PEYGAMBERİNE" AİT OLDUĞUNA DAİR KUR'AN'DA YER ALAN AYETLER KONUSUNDA!*

Peygamberliğini ilan ettiği tarihte Muhammed varlıklı bir kadın olan Hadice ile evli olduğu için geçimini sağlama derdinde değildi. Her ne kadar önceleri Hadice'nin kervanlarını götürüp getirir olmakla beraber, daha sonraları bu işten vazgeçmiş ve kendisini din işlerine verdiğini bildirmiştir. Bu itibarla "peygamberlik" işini herhangi bir kazanç karşılığında yapmadığını rahatlıkla söyleyebilir ve bu sayede maddi çıkar peşinde koşmadığı kanısını yaratabilirdi. Nitekim daha önceki sayfalarda da değindiğimiz gibi, "Ben sizden bir ücret istemiyorum" şeklinde konuşmayı gelenek edinmişti. Esasen kendisinden önceki "peygamber'lerin de bu şekilde konuştuklarını, Tevrat'ı bilenlerden öğrenmiş, örneğin Nuh'un şöyle konuştuğuna dair Kur'an'a ayetler koymuştur:

".. .Eğer yüz çeviriyorsanız, zaten ben sizden bir ücret istemedim. Benim ecrim Allah'tan başkasına ait değildir ve bana Müslümanlardan olmam emrolundu..." (K. 10, Yunus Suresi, ayet 72.)

Mekke döneminde henüz güçsüz ve çete saldırıları ya da savaş yoluyla ganimet elde etme olanağından yoksun bulunduğu için, "ücret konusunu bu şekle bağlaması doğaldı. Fakat Hadice'nin ölümünden son-

* Enfal Suresi, ayet 1,41; Haşr Suresi, ayet 6.

ra iş değişir. Muhtemelen Hadice'den kalma mallarla bir süre yaşamını sürdürmekle beraber, anlaşılan o ki kısa zamanda bu kaynağı tüketmiş bulunmaktadır. Çünkü Medine'ye geçtikten sonra birçok kadınla oluşturduğu haremini geçindirmek hususunda güçlük çektiği, Ayşe'nin rivayetlerinden anlaşılmaktadır. Öte yandan ailesini geçindirmek için Yahudilerden borç aldığını İslam kaynaklan dahi açıkça ortaya vurmaktadır. Her ne kadar maddi çıkar karşılığı iş görmediğini söylemeye devam etse de, Medine'ye hicret

ettiği ilk anlardan itibaren geçimini sağlamak için çeteler gönderip zengin kervanları ele geçirmeye başlamıştır. Böylece ganimetler elde etmiş ve bunları çetecilerle paylaşmıştır. Daha sonra savaşlar vererek ya da savaşsız şekilde ele geçirdiği ganimetler sayesinde hem taraftarlarını ve hem de kendisini varlıklı duruma sokmakta gecikmemiştir. Bütün bunları da, biraz aşağıda belirteceğimiz gibi Tanrı'dan geldiğini bildirdiği hükümlere bağlamıştır.

A) Diğer Bütün "Peygamber"lerden Farklı Olarak, Tanrı'nın Kendisine Ganimet Edinme Hakkım Tanıdığını Söyler (Enfal Suresi, Ayet l, 41)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, daha önceki peygamberlerden hiçbirine tanımadığı bazı hak ve imtiyazları özel olarak kendisine tanımıştır ki, bunların sayısı beşi bulur. Bunlar arasında "düşmanın kalbine korku salmak", "yeryüzünü namazgah kılmak", "safahatta bulunmak", "bütün kavimlerin peygamberi sayılmak" ve "savaş (cihad) yolu ile alınan mallardan (ganaimden) yararlanmak" gibi hak ve yetkiler vardır. Cabir b. Abdullah'ın rivayetine göre Muhammed'in bu konudaki konuşması şöyle: "Benden evvel hiç kimseye verilmedik beş şey (hep birden) bana verilmiştir: Bir aylık yola kadar (düşmanlarımın kalbine) korku (salmak) ile mansur oldum. Yer(yüzü) bana namazgah. .. kılındı... Ganaim bana helal edildi; halbuki benden evvel kimseye helal edilmemiştir. Bana safahat verildi. Bir de (benden evvel) her Nebi. hassaten kendi kavmine ba's olunur, ken ben umıim-ı nasa ba's olundum."1

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı başkaca hiçbir peygamberine "ganimet" edinme hakkını tanımayıp bu hakkı sadece Muhammed'e tanımışım Yine Muhammed'in söylemesine göre ele geçirilen ganimetin tümü esas itibariyle Tanrı ile "Peygamberi "ne" aittir. Bu hususta Enfal Suresi'ne şu ayeti koymuştur:

"Ey Muhammed! Sana ganimetlere dair soru sorarlar; de ki, 'Ganimetler Allah'ın ve Peygamberi'nindir'..." (K. 8, Enfal Suresi, ayet 1.)

Bununla beraber, Enfal Suresi'ne koyduğu diğer bir ayetle, paylaşma sırasında ganimetin beşte birinin kendisine ve Tanrı'ya ait olacağını belirtmiştir. Ayet şöyle:

"...Ele geçirdiğiniz ganimetin beşte biri Allah'ın, Peygamber'in... dir" (Enfal Suresi, ayet 41).

Bu ayetleri, Muhammed'in:

"Benden evvel hiç kimseye verilmedik beş şey (hep birden) bana verilmiştir... Bir aylık yola kadar (düşmanlarımın kalbine) korku (salmak) ile mansur oldum ... ganaim bana helal edildi" şeklindeki sözleriyle birlikte ele alacak olursak görürüz ki, Tanrı daha önceki peygamberlerinin hepsini din adına savaşa (cihada) mezun kılmamıştır; sadece bir kısmını mezun kılmıştır. Kıldıklarına ganimet mallarından (ganaiden) yararlanma izni vermemiştir; bu hakkı ilk kez ve sadece Muhammed'e tanımıştır. Tanırken de (tabii yine Muhammed'in söylemesine göre) ele geçirilen ganimetten kendisine de pay ayrılmasını istemiş, şöyle demiştir:

l Bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.II, s.223; bu konuda ayrıca bkz. İbn İshak, age, "1980, s.326.

"Bilesiniz ki, ganimet olarak ne elde etmisseniz. beste biri Tanrı'nın, Peygamberi'nin, Peygamber'in yakınlarının, öksüzlerin, yoksulların, yolcunundur..." (Enfal Suresi, ayet 41.)

Ve işte bu hakka dayanarak Muhammed, çetecilikle ya da savaş yoluyla ele geçirdiği ganimetin beşte birini Tanrı ile paylaşır olmuştur. Her ne kadar Tanrı'ya ayrılan payda, fakir fukaranın da hakkı bulunduğu söylenirse de çoğu kez Muhammed bunları kendisine ve ailesi efradına sarf ederdi. Örneğin Hayber'i fethettikten sonra Hayber arazisinden çıkan meyve ve hububat cinsi ürünlerinin önemli bir kısmını kendi kadınlarına vermiştir.[2] Yine bunun gibi, Beni Nazır Yahudilerden ele geçirdiği mallan özellikle kendi ailesinin geçimine ayırmıştır.[3] Bütün bunlar bir yana, fakat kendisine yararlı olacaklarını düşündüğü kimseleri (örneğin "münafıkları", "kafirleri") İslama sokabilmek ya da "gönüllerini İslama ısındırmak" için ganimetten pay verme yolunu seçmiştir.

B) Savaş Vermeden Vuruşmasız Olarak Ele Geçirilen Ganimetin Sadece Kendisine Ait Olduğuna Dair Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 59, Haşr Suresi, Ayet 6)

Hicretin 4. yılında Muhammed, Medine'ye üç mil mesafede bulunan ve çok varlıklı bir kabile olmakla tanınan Beni Nazır (Beni Nadir) Yahudilerine karşı savaşmak üzere yola çıkar. Mesafe kısa olduğu için at ve deve cinsi binek hayvanlarına lüzum görülmeden, sadece piyade olarak gidilmesini emreder. Bununla beraber kendisi lif yularlı bir merkebe biner. Kalelerinin çepeçevre kuşatıldığını gören Beni Nazır Yahudileri, kuşatmanın altıncı gününde canlarının bağışlanması şartıyla teslim olacaklarını bildirirler ve kalelerinden

2 Buhari'nin Abdullah İbn-i Ömer'den rivayeti için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı.-., c.VII, s. 150, Hadis No: 1052.
3 İgili hadisler için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.VIII, s.332.

inerler. Muhammed onların bütün mal ve varlıklarına el koyar, kadın erkek, çoluk çocuk hepsini birden yurtlarından çıkarıp sürgüne yollar. Muhammed'le birlikte sefere katılanlar, sanırlar ki Beni Nazır'dan alınan ganimet mallan paylaşılacak ve kendilerine paylar ayrılacaktır. Ne var ki, böyle olmaz. Zira Muhammed, her ne kadar daha önce Kur'an'ın Enfal Suresi'ne, ganimet mallarının beşte biri "Tanrı'ya ve Peygamber'e ait" olup geri kalanının savaşa katılanlar arasında paylaşılacağına dair hüküm koymuş olmakla beraber (bkz. Enfal Suresi, ayet 41), bu kez bu kuralı uygulamaz; aksine ele geçirilen tüm ganimetin kendisine ait olduğunu bildirir. Sebep olarak Tanrı'nın kendisine, "peygamber" olmak itibariyle diğer insanlara nazaran üstünlük verdiğini ve Beni Nazır kabilesinden alınan ganimetin "at ve deve sürülmeden" (yani savaş verilmeden) sağlandığını ve bundan böyle bu tür ganimetin kendisinde kalacağını söyler. Kur'an'a koyduğu ayet şöyle:

"Ey inananlar! Onların mallarından, Allah'ın Peygamberi'ne verdiği şeyler için siz ne at ve ne de deve sürdünüz; fakat Allah Peygamberlerine, dilediği kimselere karşı üstünlük verir. .." (K. 59, Haşr Suresi, ayet 6.)

Başka bir deyimle Muhammed, "kafir"lerden ele geçirilen malları ve varlıkları iki grupta işleme tabi kılmıştır. Eğer bu mallar, saldırı ve vuruşma ile, yani iki ordunun çarpışması sonucu olarak elde edilmişse, bunları "ganimet" saymış ve ganimetin beşte birini Tanrı ile kendisine ayırarak geri kalanı savaşa katılanlar arasında paylaşma esasına bağlamıştır (ki bunu Enfal Suresi'nin l.ve 41. ayetleriyle hükme bağlamıştır). Yok eğer "kafir"lerden alınan mallar, savaş verilmeden, at ve deve sürülmeden elde edilmişse bunları "fey" olarak tanımlamış ve kendisine ait saymıştır (ki bu da, yukarıda belirttiğimiz gibi Haşr Suresi'nin 6. ayetinin konusu olmuştur).

Hemen ekleyelim ki, Muhammed Beni Nazır Yahudilerinden ele geçirdiği mallan, özellikle kendi ailesinin geçimine ayırmıştır. Fakat bu mallar öylesine çoktu ki, artanı ile silah ve at satın alarak ye-« cririşeceği savaşlara hazırlanmış, bu savaşlar sayesinde yeni ganimetler edinmiştir. Bunun bqyle olduğuna dair Ömer Bin Hattab'ın rivayeti şöyle:

".. .Benu Nadir malları Resulallah. ..'a mahsus idi. Resulallah, ailesinin bir senelik geçimini bundan te'min ederdi. Sonra bundan geri kalanı da Allah yolunda gaza hazırlığı olarak silaha ve ata sa ı f edilirdi."[4]

Aynı şeyi Fedek'te, vuruşmasız şekilde elde edilen mallar için dahi yapmış, bu mallan "fey" olarak tanımlamış ve başkalarıyla paylaşmadan kendisine ait saymıştır.

C) Ganimet Paylaşımı Sırasında Taraftarlarından İtiraz Gelince Kendisine "Eziyet Ediliyor" Diye Kur'an'a Ayetler Koyar; Koyarken de Tevrat'taki Musa ile İlgili Örneğe Sarılır (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 69)

Yukarıda belirttiğimiz gibi Muhammed, Medine'ye geçtikten sonra çete saldırıları ya da savaş yoluyla ele geçirdiği malları "ganimet" olarak paylaşmak ya da "fey" olarak kendisine ait olmak usullerini getirmiştir. Kur'an'a, koyduğu ayetlerle ganimetin beşte birini "Tanrı ve peygamber payı" diye ayırır, geriye kalanları dilediği gibi dağıtırdı. İslam kaynaklarının bildirdiğine göre yine böyle bir paylaşma sırasında taraftarlarının itirazına uğrar; kimileri paylaşmanın hakkaniyet dairesinde yapılmadığım öne sürer ve şikayetçi olurlar. Muhammed fena halde öfkelenir ve kendisine "eza edildiğini" söyler. Şikayette bulunanları sindirmek ve başkalarının da

4 Bu konuda bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.VIII, s.332, Hadis No: 1225, ay-nca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4820 vd.

şu veya bu vesileyle kafa tutmalalannı önlemek maksadıyla kendisinden önce gelen "peygamberlerin" de kendi kavimleri tarafından bu şekilde incitildiklerini söyler. Daha önceki devirlerde Musa'ya da eziyet edilmiş olduğunu ve Musa'nın sabır gösterdiğini örnek vererek şöyle der:

"Tanrım sen benim kardeşim Musa'ya şefaatçi ol. O bana yapılandan çok daha fazlasına muhatap kılındığı halde sabırlı olmuştur."

Bu vesileyle de Kur'an'a şu ayeti yerleştirir:

"Ey inananlar! Musa'yı incitenler gibi olmayın. Nitekim Allah onu, söylediklerinden arı tutmuştu. O, Allah'ın katında değerli bir kişiydi" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 69).

Bu ayetle ilgili olarak da Beni İsrail'in Musa yla ile olan sürtüşmesini, Musa'yı "incitmesini" anlatır. Fakat anlattığı bu hikayenin ganimet paylaşımıyla ilgisi yoktur; sadece Musa'nın, kendi kavmi tarafından üzüntüye sokulmasıyla ilgisi vardır. Güya Beni İsrail ya-hudileri, çıplak olarak ve birbirlerine baka baka yıkanmak gibi hayasızca bir geleneğe sahiptiler. Musa ise, "ahlak sahibi ve hayalı" bir kimse olduğu için Beni İsrail'in bu davranışına karşıydı; fakat kavmini bu gelenekten vazgeçirtemediği için onlarla birlikte yıkan-maktansa tek başına yıkanmayı tercih ederdi. İşte bundan dolayıdır ki, Beni İsrail, Musa hakkında ileri geri konuşmaya başlar; Musa'nın "kusurlu", "sakat" olduğunu, bu yüzden kendileriyle birlikte yıkanmadığını düşünerek aralarında:
"Musa'yı bizimle beraber yıkanmaktan men'eden şey (mutlaka) debbe, yani kasığı çıkık olmasıdır"

diye laf ederler. Bu ise Musa'yı çok üzer; bu üzüntü ile bir gün yıkanmak için elbiselerini çıkarıp bir taşın üstüne koyduğunda taş elbisesini alıp kaçar. Musa da ardından alabildiğine koşmaya başlar ve koşarken de avazı çıktığı kadar: "Aman tas. rubam! Amam tas, rubam!" diye bağırır. Beni İsrail onu bu halde görünce onun sakat olmadığını anlar ve "Vallahi Musa'da bir kusur yokmuş" diye konuşur. Bunu gören Musa nihayet taşı yakalar ve elbisesini alıp taşı dövmeye başlar. Öylesine döver ki, Ebu Hüreyre'nin söylemesine göre, taşta dayaktan "hala altı, yahıd yedi bere izi kalmıştır."[5]

Her ne kadar Beyzevi ve Celaledddin gibi yorumcular, yukarı-dakinden farklı bir hikayeyi örnek verirlerse de[6] gerçek şudur ki, Muhammed Kur'an'a koyduğu yukarıdaki hükmü (yani Ahzab Suresi'nin 69. ayetini) Tevrat'tan esinlenerek koymuştur. Fakat Tevrat'ta anlatılandan farklı bir şekle sokarak koymuştur. Çünkü Tevrat'ın "Sayılar" kitabının 12. bapında Musa'nın incitildiği ve Musa'yı incitenlerin Tanrı tarafından cezalandırıldıkları yazılıdır. Ne var ki, Tevrat'ta Musa'nın kendi kavmi tarafından değil fakat kendi kardeşleri olan Miryam ve Harun tarafından incitildiği yazılıdır. Miryam ve Harun, Habeş bir kadın aldı diye Musa'ya çatarlar; çatarlarken de Tanrı'nın sadece Musa ile değil kendileriyle de konuştuğunu söylerler. Bu konuyla ilgili olarak Tevrat'ın "Sayılar" kitabının 12. bapmda aynen şöyle yazılıdır:

"Ve Miryam ile Harun, aldığı Habeş kadından dolayı, Musa aleyhinde söylediler; çünkü o Habeş bir kadın almıştı. Ve dediler: Rab yalnız Musa vasıtası ile mi söyledi? Bizim vasıtamızla da söylemedi mi?"
Bunu işiten Tanrı öfkelenir ve Musa aleyhinde bu şekilde konuştular diye Miryam ile Harun'u cezalandırmak ister. Önce Miryam'ı cüzamlı kılar; Harun onu bu halde görünce korkar ve Musa'dan özür dileyerek yalvar yakar olur. Sonunda da Musa Tanrı'dan onlar hakkında şefaatçi olur (bkz. Tevrat, Sayılar, bap 12: 1-16).

5 Buhari'nin Ebu Hüreyre'den rivayeti olan bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.I, s.211, Hadis No: 196.
6 Verdikleri örneğe göre güya olay Musa'nın Harun'un ölümünden sorumlu tutulmasıyla ilgilidir. Bkz. Sale, age, s.418.

Görülüyor ki, Muhammed Tevrat'taki hikayeyi, kendi çıkarları doğrultusunda olmak üzere farklı bir şekle sokmuştur. Anlatmak istemiştir kişu veya bu şekilde kendisinden şikayetçi olmak, örneğin kendisini ganimet paylaşımı nedeniyle haksızlıkla töhmet altında tutmak, ya kendisini incitici bir davranışta bulunmak, "günahkar olmak denektir" ve böyle yapanları Tanrı cezalandırır, tıpkı vaktiyle Musa'ya haksızlık yapanları cezalandırdığı gibi!

IX

KADINLARIYLA OLAN İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEMEK ÜZERE KUR'AN'A KENDİSİ İÇİN ÖZEL HÜKÜMLER KOYAR*

Kırk yaşlarında dul bir kadın olan Harice ile evlendiği tarihte Muhammed, henüz yirmi beş yaşındaydı. Kendisinden on beş yaş büyük bu kadınla evli bulunduğu süre boyunca (ki yirmi beş yılı bulur) başkaca hiçbir kadınla ilişki kuramamış, haremine bir başka kadın katamamıştır. Bunun nedeni Hatice'ye sevgi ve sadakat beslemesinden değil, fakat Hatice'nin hem otoriter, hem şahsiyet sahibi ve hem de varlıklı bir kadın olup ona böyle bir şey yapma olanağını vermemesindendir. Fakat Hatice'nin ölümü üzerine iş değişir; aradan iki-üç ay bile geçmeden iki kadınla birden evlenir; bunlardan biri Ayşe'dir ki, o tarihte henüz 6 yaşında bir kızdır; diğeri ise Şevde adında dul bir kadındır. Medine'ye hicretten sonra kadınlarının (ve cariyelerinin) sayısını iki düzineye çıkarır. Bunu sağlamak üzere de Kur'an'a kendisi için özel hükümler koyar: Örneğin başkalarına dörtten fazla kadınla evlenmeyi yasaklarken, kendisini bu kayıtlamanın dışında tutar. Bu sayede dokuz ya da on bir kadınla aynı zamanda nikahlı olduğu ve ayrıca da cariyelere sahip bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu kadar çok kadınla bir arada yaşamanın ortaya çıkardığı sorunları da Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle kendi günlük yaşam gereksinimleri doğrultusunda çözüme bağlamıştır. Bağlarken de onların özgürlüklerini, tıpkı diğer müminlerin eşleri

* Ahzab Suresi, ayet 6, 29-31, 50, 51, 54, 59; Nisa Suresi, ayet 24, 28: Tahrim Suresi, ayet 1-7; Nur Suresi, ayet 4-26.

için yaptığı gibi, hatta daha da fazlasıyla kısıtlamıştır. Buna sebep sınırsız denecek şekilde kıskanç oluşudur. Hemen ekleyelim ki. bu kısıtlamaları her zamanki kurnazlığıyla sanki eşlerine değer ve pg. ye veriyormuş gibi görünerek yapmıştır. Kur'an'a koyduğu şu ayet bunun en ilginç örneklerinden biridir:

"Ey Peygamber hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'tan sakınıyorsanız edalı konuşmayın... evlerinizde oturun; eski Cahiliyyede olduğu gibi açılıp saçılmayın..(vs.)" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 32-33).

Görülüyor ki, kadınlarını diğer kadınlardan farklı ve üstün kılıyormuş gibi göstermek üzere: "... Sizler herhangi bir kaçlın gibi değilsiniz..." şeklinde konuşurken, onların özgürlüklerini "edalı" şekilde konuşmalarına varıncaya kadar kısıtlamış olmaktadır. Fakat bunun dışında da kendisi için birtakım

ayrıcalıklar koymuştur. Koyarken de Tanrı'nın kendisine, kadın ve cariye edinmek hususunda zorluk çıkmasını istemediğini anlatmış olmaktadır. Bu konuda kısaca fikir edinilmek üzere aşağıya bir iki örnek çıkarıyoruz.

A) Başka Erkeklere Dörde Kadar Kadın Alma Hakkı Tanırken Kendisini Bu Sınırlamanın Dışında Tutmak Üzere Kur'an 'a Ayet Koyar (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 50)

Şeriat ve Kadın adlı kitabımda etraflıca belirttiğim gibi Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, evlenme ve boşanma konusunda Müslüman erkek kullarına fevkalade cömert davranmıştır. Örneğin dörde kadar kadınla evlenmek (ve ayrıca diledikleri sayıda cariye edinmek), evlendiklerini diledikleri gibi boşayabilmek, boşadıklarını tekrar geri alabilmek,' kadınları üzerinde mutlak hakimiyet kurabil-

1 "Üç talak" ile boşadığı kadını tekrar geri alabilmek için "hülle" yoluna başvurmak gerekir. Yani boşadığı kadının bir başka erkekle evlenmesi, onunla cinsi münasebette bulunması, sonra ondan ayrılıp kocasına dönmesi gerekir.

nıek. onları dövebilmek vs. gibi hususlarda haklar tanımıştır. Ne var ki. Müslüman erkek kullarına dörde kadar kadın alma olasılığını tanırken Muhammed'i bu sayı ile sınırlamanıştır. Hatta ona mehirsiz olarak kadın almak gibi bir ayrıcalık tanımıştır:

"Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiği cariyeleri; seninle beraber hicret eden amcanın kızlarını, halalarının... dayının... teyzelerinin kızlarını ve... mü'minlerden ayrı ve sırf sana mahsus olmak üzere kendisinin ınehrini peygambere hibe eden mü'mi n kadını almam helal kılmışızdır... Allah bağışlayandır, merhamet edendir" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 50).

Dikkat edileceği gibi Muhammed Tanrı'yı:

"Ey Peygamber!... mü'minlerden ayrı ve sırf sana mahsus olmak üzere ..."

şeklinde ve kendi kişisel çıkarları doğrultusunda konuşuyormuş gibi göstermek maksadıyla Kur'an'a koyduğu bu ayeti "Allah bağışlayandır... merhamet edendir" şeklindeki sözlerle noktalamıştır; sanki Tanrı için Muhammed'e bu ayrıcalıkları sağlamak "merhamet" işiymiş gibi! Öte yandan kendisine hediye edilen ya da savaşlarda esir olarak ele geçirip de beğendiği ve kendine seçtiği cariyeleri de Tanrı'nın kendisine "ganimet" olarak verdiği nimetler şeklinde tanımlamayı ihmal etmemiştir.

Aynı anda evli bulunduğu karılarının sayısı on bire ulaşınca, sanki kendisini bu konuda sınırlarmış gibi Kur'an'a:

"Ey Muhammed! Bundan sonra sana hiçbir kadın, cariyelerin bir yana, güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin, hiçbirisini başka eşle değiştirmen helal değildir" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 52).

diye ayel koymuşsa da (ki bunun daha önceki iki ayetle ilga edildjğj söylenir),[2] cariye edinmek hususunda herhangi bir sınır çizmemiştir.

B) Kendisi Hakkında: "Eğer Muhammed Peygamber Olsaydı Bu Kadar Çok Kadın Almazdı" Şeklindeki Konuşmaları Önlemek İçin Kur'an'a Ayet Koyar (K. 13, Ra'd Suresi, Ayet 38)

Biraz önce değindiğimiz gibi Muhammed, yirmi beş yaşındayken Hatice ile evlendiğinde, Hatice kırk yaşını aşkın dul bir kadındı. Hatice ile evlendiği tarihten Hatice'nin ölümüne kadar geçen yirmi ya da yirmi beş yıllık süre boyunca, başkaca hiçbir kadınla ilişki kurmamıştır; daha doğrusu kuramamıştır. Yukarıda dediğimiz gibi son derece güçlü bir kişiliğe sahip olan Hatice ona bu olasılığı vermemiştir. Fakat Hatice'nin ölümünden sonra az geçmeden, hemen hemen iki ay sonra, Ayşe ve Şevde ile nikahlanmıştır. Ayşe o tarihte henüz 6 yaşında bir çocuk olduğu için onunla gerdeğe girememiş, üç yıl beklemek zorunda kalmıştır. Kaynakların bildirmesine göre Ayşe dokuz yaşına bastığı zaman oyuncaklarını toplayıp Muhammed'in evine taşınmış ve onunla cinsi münasebete başlamıştır. Sevde'ye, gelince, o dul bir kadın olduğu için cinsel ilişki bakımından sorun söz konusu olmamıştır. Medine'ye hicret ettikten sonra Muhammed, karılarının sayısını artırma hevesine kapılmış ve bunu sağlayabilmek için Kur'an'a, sırf kendisine özgü olmak üzere ayet koymuş, böylece dörtten fazla kadın alma hakkına sahip olabilmiş-

2 Kur'an yorumcuları bu ayet konusunda hemfikir değillerdir. Kimine göre daha, on bir kadınla evli bulunduğu sırada artık daha fazla sayıda kadın almaması içi" konduğunu söylerler. Buna karşılık Beyzavi, Zemakşeri, Celaleddin gibi ünlüler bu ayetin daha önceki iki ayet ile ilga edildiğini bildiriler. Fakat her ne olursa olsun cariye sayısının sınırsız bırakıldığında tereddüt yoktur.

tir bu ayet sayesinde karılarının sayısını giderek artırmaya başla-mış, birbirinden güzel kadınlarla evlenmiş, ayrıca da cariyeler edinmiştir. Yirmiden fazla kadını nikahına aldığı, aynı anda on bir kadınla evli bulunduğu olmuş ve ayrıca da cariyeler kullanmıştır.[3]
ve işte onun bu kadar çok kadın edinmiş olması nedeniyle çevrede ileri geri konuşanlar olmuştur; kadına ve şehvetine düşkün bir kimsenin gerçek bir peygamber sayılamayacağı öne sürülmüştür. Özellikle Hıristiyanlar, kendi peygamberleri olan İsa'nın şehevi duygulardan uzak kaldığını, hiçbir kadınla yatmadığını örnek vererek şöyle demişlerdir:

"Eğer Muhammed 'peygamber' olsa idi, böyle kadınlarla meşgul olup evlad ve lyal (çoluk çocuk vs.) ile uğraşır mı idi? Yahya ve İsa gibi onlardan (kadınlardan) sarfı nazar edip tecer-rüd hayatı yaşaması (gerekmez miydi)?4

Onların bu şekilde konuşmalarına karşı Muhammed, Adem'den Nuh'a, İbrahim'e, Musa'ya, Davud'a vs. varıncaya kadar diğer birçok peygamberin çok sayıda (hatta yüzlerce) kadınla yaşadıklarını örnek vermek maksadıyla Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

"(Ey Muhammed.[1]) Andolsun senden önce de Peygamberler gönderdik ve onlara da eşler ve çocuklar verdik..." (K. 13, Ra'd Suresi, ayet 38.)

Dikkat edileceği gibi bu ayete göre Tanrı, hani sanki kendi peygamberlerinin aşırı sayıda kadınla evli olmuş olmalarıyla övünür gibidir; hem de yeminler ederek ve sırf Muhammed'in çok sayıdaki evliliklerini meşru gösterebilmek için!

3 Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.
4 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.IV, s.3000.

C) Mehir Vermeden Evlenebilmek ya da Eşlerini Dilediği Şekilde Boşayabilmek, Boşadıklarını Hüllesiz Geri Alabilmek Maksadıyla Kur'an'a Kendisi İçin Özel Hükümler Koyar (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 50-51; Nisa Suresi, Ayet 24)

Hoşlandığı kadınları dilediği gibi ve kolaylıkla haremine katabilmek ya da evli bulunduğu kadınları dilediği gibi boşayabilmek ve boşadıktan sonra dilediği gibi geri alabilmek gibi hususlarda Muhammed, kendisini başkalarının sahip olamayacakları ayrıcalıklarla donatmıştır. Bu ayrıcalıklar arasında mehir vermeden ve "sa-daksız olarak" nikah yapabilmek ya da hülle şartına bağlı kalmadan boşayabilmek gibi haller vardır. Gerçekten de Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Müslüman erkek kullarına mehir verme zorunluluğunu yüklemiş ve şöyle demiştir:

"(Kadınlardan) yararlandığınıza mukabil kararlaştırılmış olan mehirlerini verin"
(K. 4, Nisa Suresi, ayet 24).

Dikkat ediniz, Muhammed'in anlayışına göre evlilik denen şey erkeğin kadından "yararlandığı" ve bu yararlanma karşılığında ona belli bir miktar para (mal vs.) ödediği bir kuruluştur. Bu yararlanma, sadece kadının ev hizmetlerini görmesi bakımından değil fakat aynı zamanda erkeğin şehvet gailesini gidermek bakımından da söz konusudur.

Kadına mehir ödenmesini oldukça önemli saymış olmalıdır ki, Muhammed Araplar arasında kızlarını, kız kardeşlerini ya da akraba karılarını mübadele etmek suretiyle yapılan ve "sigar" tabir edilen evliliklerde bile kadının değer bedelinin verilmesini emretmiş ve "Müslümanlıkta mehir siz değişmek suretiyle nikah yoktur" demiştir.[5] Bununla beraber mehir verme zorunluluğunu yumuşatıp erkeklere kolaylık sağlamayı ihmal etmemiştir; bu yoldan onları ken-

5 Müslim'in rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.XI, s.290.

dişine minnettar ve dolayısıyla boyun eğer durumda kılacağını hesap etmiştir. Bu nedenle, bazı hallerde pek az değer karşılığı mehir ile kadın alma olasılığını sağlamıştır. Örneğin iki tarafın anlaşmasıyla mehri azaltmanın, hatta yok saymanın mümkün olduğunu anlatmak üzere şu hükmü koymuştur:

"Mehr tesmiye olunduktan sonra her ikinizin gönü! hoşluğu ile yaptığınız tenzil veya ibrada günah yoktur."6

Söylemeye gerek yoktur ki, karısı üzerinde her türlü baskı olasılığına sahip bulunan koca, şu ya da bu şekilde onu böyle bir anlaşmaya sürüklemekte güçlük çekmez.

İşte erkeklere tanıdığı bütün bu kolaylıkları ve haklan kendisi bakımından yeterli bulmamış olmalıdır ki, Muhammed onlardan ayrı, sırf kendisine özgü ayrıcalıklar yaratmıştır. Başka erkeklere, evlenebilmek için, mehir verme zorunluluğunu yüklediği halde kendisini bu zorunluktan uzak tutmuş ve mehir vermeksizin, sadaksız olarak nikahı kendisine helal kılabilmek üzere Kur'an'a biraz yukarıda belirttiğimiz ayeti koymuştur:

"Ey Peygamber!... nikahlanmayı dilediğin taktirde, mü'min-lerden ayrı ve sırf sana mahsus olmak üzere kendisinin mehri-ni Peygamber'e hibe eden mü'min kadını sana helal kılmışızdır" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 50).[7]

Sırf kendisine özgü olarak yerleştirdiği bu hükme dayanarak mehir vermeden kadın aldığı çok olmuştur. Söylendiğine göre Mey-mune binti Haris, Zeyneb binti Huzeymetel, Ümmi şerik binti Cabir ve Havle binti Hakim adındaki kadınlarını mehirsiz almıştır, çünkü güya bu kadınlardan her biri, kendilerini Muhammed'e hibe etmiş[1]-lerdir.[8] Her ne kadar İbn Abbas gibi kaynaklar, Muhammed'in mehir vermeden hiçbir kadınla evlenmediğini iddia etseler de yalandır.

6 Bu hükmün yorumu için bkz. Sahih-i..., c.XI, s.280.
7 Bu konudaki hadisler için bkz. Sahih-i..., c.II, s.309.
8 Elmalılı H. Yazır, age, c.V,s.3914.

Çünkü en sağlam kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed başla S afi ve olmak üzere birçok kadınını mehir vermeden almıştır. Sehl İbn-i Sa'd'ın şöyle bir rivayeti var:

"Bir kadın gelerek (Peygamber'e) 'Ya Resulallah! Ben cenabı-niza nefsimi hibe etmek (ve kadınlık kıymetimi mehirsiz bağışlamaya) geldim' demişti. (Peygamber) gözünü kadına doğru kaldırıp tasrih, sonra da indirip başım eğmiştir."[9]

Muhammed'in bu son derece bencil ve bencil olduğu kadar da olumsuz tutumu, Ayşe'yi öylesine rahatsız etmiştir ki, bir gün Muhammed'e: "Bir kadının mehirsiz nefsini hibe etmesi yakışmaz" demekten kendisini alamamıştır. Onun bu sözlerine karşılık olmak üzere Muhammed, kendisine Tanrı'dan buna izin geldiğine dair ayet indiğini bildirince, Ayşe şöyle demiştir:

"Allah (kadınlarının arzusunu değil) ancak senin arzunun tahakkukuna müsahale ediyor (kolaylık gösteriyor)"10

Ayşe'nin bu sözleriyle ilgili bir başka rivayet ise şöyledir:

"Öyle inanıyorum ki, Rabbin arzun konusunda seninle yarışıyor"11

Öte yandan bazı hallerde, "esir" olarak ele geçirip de güzelliğine kapıldığı ve evlenmek istediği kadınları azat etmek ve ettikten sonra azatlamayı "mehir" karşılığı saymak suretiyle de, mehirsiz olarak kadın alma şıkkını tercih etmişir. Örneğin Hayber Seferi'nde Ibnü Ebi'l-Hakik kalesini fethedince ele geçirilen esirler arasından Safıye'yi kendisine ayırmış ve onunla nikahlanmıştır. Nikalandıktan sonra onu kölelikten azat edilmiş saymış ve kölelikten azatı da onun mehrine karşılık tutmuştur.[12]

9 Bkz. Sahih-i..., c.XI, s.296, Hadis No: 1804.
10 Bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.XI, s.151-2, Hadis No: 1721.

11 Siyer İlm İshak, Akabe Yayınlan, İstanbul 1988, s.326.
12 Siyer İbn İshak, Akabe Yayınları, İstanbul 1988, s.324.

Bundan başka, yine sırf kendisine mahsus olmak üzere, amcalarının, halalarının, dayılarının, teyzelerinin kızlarıyla evlenebilmek, dilediği zaman bunları boşayabilmck, boşadıklarını hüllesiz olarak geri alabilmek gibi kolaylıkları da ihmal etmemiştir. Kur'an'a bu maksatla koyduğu ayetlerde, "hiçbir zorluğa uğramaması için" Tanrı'nın kendisine bu hak ve imtiyazları ihsan ettiğini açıklamıştır. Açıklarken de Tanrı'yı "Allah bağışlayandır, merhamet edendir" şeklinde konuşur göstermekten geri kalmamıştır; sanki bunları yapmak, Tanrı için bir "bağışlama" ya da "merhamet" işi olabilirmiş gibi! Gerçeklen de bu konuda Kur'an'a koyduğu ayetler şöyle:

"Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin zevcelerini, harp esirlerinden Allah'ın sana verdiği cariyeleri, amcanın, halanın, dayının, teyzenin seninle beraber hicret eden kızlarını sana helal ettik.. Mü'min bir kadın, kendini (mehirsiz) Peygamber'e bağışlar, Peygamber de onunla evlenmek isterse bunu da, mü'minlere şamil olmamak ve sana mahsus olmak üzere helal kıldık. Müminlerin zevceleri, cariyeleri hakkında onlara neler farz ettiğimizi elbet biliriz. Sana bir sıkıntı gelmesin diye onları sana mahsus kıldık. Hak Teala yargılayıcı ve bağışlayıcıdır" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 50).

"Ey Muhammed! Bunlardan istediğini bırakır, istediğini alabilirsin. Boşamış olduklarında da arzu ettiğini almanda sana bir sorumluluk yoktur. Bu onları gözlerinin aydın olmasını, üzülmemelerini, hepsine verdiğin şeylere razı olmalarını sağlar" (Ahzab Suresi, ayet 51).

Söylemeye gerek yoktur ki, kendisini bu ayrıcalıklarla donatırken, hem dilediği sayıda kadın (ve ayrıca cariye) edinmek ve hem de karılarını kendisine boyun eğdirtmek olanağına kavuşmuştur. Bundan dolayıdır ki, sayıları iki düzineyi bulan kadınla evlenmiş, bunların on biri ile aynı zamanda buluştuğu haller olmuştur; ayrıca da sayısı bilinmeyen cariyeye sahip olmuştur ki, bunlar arasında Mariya en fazla scvdiklerindendir. Her ne kadar Kur'an'a:

"Ey Muhammed! Bundan sonra sana hiçbir kadın, cariyelerin bir yana, güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin, hiçbirini başka bir eşle değiştirmen helal değildir" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 52)
şeklinde bir ayet koymuşsa da, bazı yorumcular bunun, biraz yukarıya aldığımız hükümlerle kaldırılmış olduğunu söylerler. Bazı yorumculara göre ise bu ayet, Muhammed'in on bir kadınla evli bulunduğu sırada ve onun artık başkaca bir kadınla evlenmemesi için inmiştir.(Bunu söyleyenler arasında Beyzavi, Zemakşeri, Celaleddin vs. gibi ünlüler var.) Fakat yorumcular ne söylerlerse söylesinler durum şudur ki, söz konusu ayetler cariye sayısını sınırlandırmamıştır; dilediği sayıda cariye edinme imkanı varken, evlenebileceği kadınların sayısını sınırlandırmanın elbetteki anlamı yoktur.

D) Boşadığı Karılarını "Hüllesiz" Olarak Geri Almak Hususunda Tanrı'nın Kendisine Özel Ayrıcalıklar Tanıdığını Söyler (Ahzab Suresi, Ayet 51, 53; Tahrim Suresi, Ayet 5)

Müminleri (Müslüman erkekleri) kendisine kolaylıkla boyun eğdirtebilmek maksadıyla Muhammed, çeşitli usullerle onları hoşnut kılmaya çalışırdı. Bu usullerden biri, kadınları erkeklerin egemenliğine terk etmekti; bunu sağlayabilmenin en etkili yollarından biri de, erkeklere mutlak (adeta kayıtsız ve şartsız) bir boşama hakkı tanımaktı. O kadar ki, getirdiği sistemde erkeğin, hiçbir sebep göstermeden karısına "seni boşadım" ("boş ol", "sen boşsun") ya da buna benzer şekilde konuşması, evliliğin tek taraflı olarak son bulması ve kadının evden atılması için yeterlidir. Bu hususta Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"(Erkekler) eğer boşamaya karar verirlerse, kuskusuz Tanrı işitir ve bilir..." (Bakara Suresi, ayet 227.)

Dikkat edileceği gibi burada, boşama kararının erkeğe ait bulunduğu vurgulanmakta. Oysa ki, Muhammed'in kötülemek maksadıyla "Cahiliye" diye tanımladığı dönemde (yani İslam öncesi dönemde) kadınlar tıpkı erkekler gibi boşama hakkına sahiptiler; bu nedenle erkeğin kadın üzerindeki egemenliği mutlak değildi. Nitekim Muhammed bile, boşama ile ilgili hükümleri getirmeden önceleri bazı karılarının kendisini boşamaya kalkmaları nedeniyle bir hayli sıkıntılı anlar geçirmiştir. Kadını boşama hakkından yoksun kılıp bu hakkı erkeğin tekeline bırakmakla, erkeklerin kadınlar üzerindeki saltanatını kolaylaştırması ve bu nedenle Kur'an'a yukarıdaki ayeti (ve benzerlerini) koyması bundandır, (Örneğin bkz. Bakara Suresi, ayet 226-233; Nisa Suresi, ayet 20 vs.) Söylemeye gerek yoktur ki, bu hükümleri aynı zamanda kendisinin de yararına olmak üzere koymuştur.

Fakat bu arada kendisine özgü bir ayrıcalık yaratmıştır ki, o da "talak-ı selase" (üç talak ile boşama) ve "hülle" adıyla yerleştirdiği uygulamadan kendisini istisna kılmasıdır. "Talak-ı selase" denen şey, erkeğin üç "talak" ile (örneğin "seni üç kez boşadım" diyerek) karısını boşamasıdır. Bu şekilde boşadığı bir kadını tekrar alabilmesi için, kadının yabancı bir erkekle evlenmesi, onunla cinsi münasebette bulunması ve sonra o adamının kendisini boşamasını beklemesi gerekir. Ve ancak bu takdirdedir ki, koca boşamış olduğu kadınla yeniden evlenme olasılığına kavuşur (bkz. Bakara Suresi, ayet 229-230). Söylemeye gerek yoktur ki, böylesine acayip bir sistemin akla ve vicdana yatkın bir yönü olmadıktan gayrı, gerek kadın ve gerek erkek bakımından azap verici yönleri çoktur.[13] "Cahiliye" döneminde olmayan bu usulün neden dolayı Muhammed tarafından yerleştirildiği hususu, ayrıca tartışılabilecek bir konudur. Fakat sebep ne olursa olsun şu muhakkak ki, "hülle" sistemi, hiç günahı olmadan boş edilmiş bir kadını, tekrar eski kocasına dönebilmek için, bilmediği ve istemediği bir erkekle evlenmek, onunla cinsi münassebette bulunmak, ondan ayrılmak gibi bir azaba sokarken erkeği de, başkasının koynuna girmiş olan eski eşini geri almak gibi pek üzüntü verici bir ruh haletine sokar. Ne var ki, Muhammed her hususta olduğu gibi "hülle" konusunda da kendisine ayrıcalıklar yaratmıştır. Kur'an'a koyduğu ayetlerle kendisini "hülle" sisteminin azizliklerinden uzak kılmıştır:

"(Ey Muhammed!) ., .Boşadığın hanımlarından arzu ettiğini tekrar yanına almanda, senin üzerine bir günah yoktur.... " (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 51.)[14]

Ayetin bir başka okunuşu şöyle:

".. .Onlardan ... azleylediğinden de arzu ettiğinde sana günah yoktur..."15

E) Kanlarının Kendisinden "Dünya Dirliği ve Süsü... Ziynet Elbiseleri" vs. Gibi İsteklerde Bulunmalarını Önlemek İçin (ya da Başka Vesilelerle) Boşama Tehdidinde Bulunur. Boşadığı Kadınlarının Yerine Tanrı'nın Kendisine Daha İyilerini Bulacağına Dair Söz Verdiğini Söyleyerek Bu Tehditlerini Daha da Etkili Kılmaya Çalışır. (K. 66, Tahrim Suresi, Ayet 5; K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 28)

Birçok olay vesilesiyle Muhammed, evli bulunduğu karılarından bazılarıyla ya da tümüyle küsüşmüştür. Örneğin cariyesi Manya ile Hafsa'nın odasında cinsi münasebette bulunurken Hafsa tarafından yakalandığı zaman Hafsa'dan bunu sır olarak tutmasını iste-

14 Bu çeviri için bkz. S/ver İbn İshak, Akabe Yayınları, İstanbul 1988, s.326.
15 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3909.

miş, fakat Hafsa sırrı diğer kadınlara yayınca Mıhaınmed hem onunla ve hem de diğer kanlarıyla küsüşmüş, bir ay boyunca yanlarına gitmemiştir. "Gerdanlık olayı" vesilesiyle Ayşe'ye darılmış, bir ay süre ile onunla konuşmamıştır. "Bal şerbeti" olayında da aynı şey olmuştur. İlerideki sayfalarda bu olaylara yer vereceğiz ve göreceğiz ki, Muhammed kanlarıyla küsüştüğü zamanlar, bir süre onlardan ayrı kalır ve onların gelip kendisinden özür dilemelerini, yalvar yakar olmalarını beklerdi. Fakat ne var ki. çoğu zaman beklediği gibi olmaz ve bu yüzden hırçınlasın hırçınlığını üzüntü şeklinde ortaya vururdu. Nitekim daha önce değindiğimiz gibi, "bal şerbeti" olayı vesilesiyle ya da Hafsa'nın odasında Mariya ile sevişirken yakalanması üzerine karılarının tümü ile küsüşmüş ve bir ay boyunca kadınlarından yalvarıp yakarma diye bir şey görmemiştir. Gerdanlık olayında da Ayşe'den suçunu itiraf etmesini beklemiş, etmediği için bir ay boyunca ondan uzak kalmış ve fakat sonunda dayanamayıp onunla barışmıştır.[16] Ve işte bütün bu vesilelerle şunu anlamıştır ki, kanlarını kendisine mutlak şekilde boyun eğer, tevbe eder, kulluk eder durumda tutabilmek için bir şeyler yapmak gerekir. Her ne kadar karılarım dilediği gibi boşamak hakkına sahip olmakla beraber bunun yeterli olmadığını anladığı içindir ki, Kur'an'a, şu ayeti koymuştur:

"Ey Peygamber'in eşleri! Eğer o sizi boşarsa Rabbi ona, sizden daha iyi olan... boyun eğen, tevbe eden, kulluk eden... dul ve bakire eşler verebilir" (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 5).

Başka bir deyimle Muhammed, Tanrı'nın kendisine, onlardan daha güzel, daha iyi ve üstelik her zaman için boyun eğen, tevbe eden, kulluk eden kadınlar bulup evlendireceğine dair bu ayeti koymakla sahip bulunduğu boşama yetkisini pekiştirmiş olmaktaydı. Böylece karılarına şunu anlatmış olmaktaydı ki, kendilerini boşadığı taktirde Çok daha iyi, çok daha cazip evlilikler yapma olanağına sahiptir.

Öte yandan karılarının ikide bir kendisinden giysi ya da ziynet cinsi şeyler istemelerini ya da daha iyi bir yaşam tarzı beklemelerini önlemek için boşama tehdidi niteliğinde olmak üzere Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

"Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle: 'Eğer dünya dirliğini ve ' süsünü (refahını) istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim de, sizi güzellikle salıvereyim" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 28).

Görülüyor ki, Muhammed evlilik yaşamının en basit sorunları vesilesiyle dahi karılarını "boşama" tehdidi altında tutmak gibi bir yol seçmiştir: Hani sanki onları "sade" ve "alayişsiz" bir dünya yaşamına ikna edebilmek için başkaca bir yol yokmuş gibi! Hem de bütün bunları da Tanrı'nın kendisine verdiği talimat ile yaptığını söyleyerek!

Kur'an yorumcularına göre Muhammed, yukarıdaki ayeti koymakla, kendi evinde dünya "alayişine" ve "dünyanın geçici zinetle-rine" yer vermemek istemiş ve bu yoldan başkalarına (özellikle iktidar sahiplerine) kendinden örnek yaratmıştır.[17] Oysa bu ayetin başkalarına örnek yaratmakla hiçbir ilgisi yok. Olsaydı başkalarını da kapsayacak şekilde apaçık bir ifadeyle hazırlanmış olurdu. Öte yandan bir de şu var ki, Muhammed'in karılarının istedikleri şey, öyle aşırı nitelikte şeyler değildi; bütün istedikleri, günlük geçim koşullarının daha iyi bir şekle sokulmasıydı. Çete saldırıları ve savaşlar sonucu elde edilen ganimetler sayesinde Muhammed'in maddi ve mali durumu çok iyileşmiş olduğu içindir ki, karıları yıllar boyu çektikleri sıkıntıdan kurtulup rahat bir yaşama kavuşmak istemişlerdir; kuşkusuz ki, bu onların hakkıydı. Ne var ki, hareminde bir düzineye yakın kadın bulunduğu için, onların isteklerini karşılamak Muhammed'e güç görünmüştü. Bundan dolayıdır ki, yukarıdaki ayeti koymak ihtiyacını duymuştur. Eğer hareminde bu kadar çok

17 Bkz. Diyanet Vakfı, Ahzab Suresi, ayet 28.

kadın bulundurmasaydı, muhtemelen ortaya böyle bir güçlük çıkmış olmayacaktı. Fakat her ne olursa olsun şunu belirtmek gerekir la, karılarına dünya "zinetlerini" ve "alayişini" yasaklamak gibi şeyler için boşama tehdidine başvurması, başkaları bakımından hiç de örnek yaratıcı bir davranış olmamıştır. Esasen o bunu örnek yaratmak için değil, fakat günlük siyasetinin gereksinimlerine çözüm bulmak için yapmıştır.

F) Karılarının Kendisine Karşı Kafa Tutmalarını ya da Kendisini Kederlendirecek Şekilde Davranmalarını Önlemek İçin Onlar Hakkında Tanrı'nın Azabının "İki Kat" Olacağına Dair Kur'an'a Ayetler Koyar (Ahzab Suresi, Ayet 29-31)

Karılarını her an boşama tehdidi altında tutmak suretiyle Muhammed, kuşkusuz ki onları kolaylıkla sindirebileceğini düşünmüştür. Fakat bu tehdit şeklini pekiştirmek maksadıyla bir de şunu bildirmiştir ki, Tanrı'nın onlara yükleyeceği azap "iki kat" büyüklükte bir»azap olacaktır. Bu maksatla Kur'an'a koyduğu ayetlerle Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söylemiştir:

"Ey o Peygamber! (Eşlerine) şöyle de: ... Eğer AIlah ve Re-sul'ünü ve Ahiret evini istiyorsanız haberiniz olsun ki, Allah içinizden güzellik edenlere pek büyük bir ecir hazırlamıştır. Ey Peygamber'in kadınları! Sizden her kim açık bir terbiyesizlik ederse ona azab iki kat katlanır ve o, Allah'a kolay bulunuyor. Yine sizden her kim Allah'a ve Resul'üne divan durub salih bir amel işlerse ona da ecrini iki kere veririz, hem onun için kerim bir rızık hazırlamısızdır..." (Ahzab Suresi, ayet 28-31.)

Görülüyor ki, Tanrı Muhammed'in karılarından Muhammed'e karşı iyi ve güzel davrananlara bol "rızık" ve güzel bir "ecir" (mükafat) hazırlamıştır: onların "ecrini" (ücretini) iki kez verecekti Buna karşılık Muhammed'e karşı "çirkinliği belli bir kabahat" iş)$_e$, yen. "terbiyesizlik eden" ya da kafa tutarak kederlendiren kanların iki kat azap ile cezalandıracaktır. "İki kat azap"lan maksat, kocala-rina karşı aynı şekilde davrananan diğer kadınlara verilecek cezanın iki katı olan cezadır. Başka bir deyimle, Muhammed'in kanlarına karşı Tanrı'nın vereceği iki kat cezadan biri, asıl günahın karşılığ, olan cezadır; diğeri de Muhammed'in "peygamberlik" niteliğine karşı gösterilen saygısızlığın cezasıdır.[18]

G) Boşayacağı ya da Ölümünden Sonra Dul Bırakacağı Karılarının, Her Ne Suretle Olursa Olsun Başka Erkeklerle Evlenmelerini Yasaklayıcı Ayetler Koyar Kur'an'a (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 53)

Anımsatalım ki, Muhammed her hususta son derece kıskanç bir kimseydi. Kıskançlık denen şeyi "fazilet" bilir, kıskanç olmakla övünür ve Tanrı'yı bile kendisinden daha kıskanç olarak gösterirdi. Örneğin: "Allahu Teala Hazretleinden daha kıskanç hiç kimse yoktur..." derdi.'[9] Başkalarının kıskançlıkla övündüğünü gördüğü zaman, kendisinin onlardan daha kıskanç olduğunu ileri sürerdi. Örneğin bir gün Ensar'dan Sa'd İbn-i Übade, herkesin içerisinde kıskançlıkta rakipsiz olduğunu söylerken, Muhammed onu susturup şöyle demiştir:

"...Ben Sad'den daha kıskancım, (Tanrı ise) benden (daha) kıskançtır..."[20]

18 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3889.
19 Muhammed'in bu sözleri için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet İşl[erl] Başkanlığı Yayınları, c.III, s.334.
20 Ebu Hüreyre'nin rivayeti için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.XI, s.287, 319.

Kıskançlığını özellikle kadın konusunda ortaya vururdu. O kadar ki sahibi bulunduğu kadınları sadece başkalarından değil fakat ken-Hi nesebinden olan kişilerden ya da yakın akrabalarından dahi kıskanırdı. Bu kıskançlık yüzündendir ki, karılarının yaşamını çeşitli kısıt-lamalara tabi kılmıştı; bu kısıtlamalardan biri, onların başka erkeklerle evlenmelerini yasaklamaya yönelik şu ayetle ilgilidir:

"Ey inananlar! .. .(Peygamber'in) eslerini nikahlamanız asla caiz değildir. Doğrusu bu Allah katında büyük bir (günahtır)" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 53).

Bu ayeti Muhammed, bazı kimselerin kendi karılarına karşı ilgi besler oldukları kanısına saplanarak koymuştur ki, bu kişilerden biri Talha İbn-i Ubeydillah'tır, İslama ilk giren sekiz Sahabi'den biri olarak bilinir. Nesebinin Muhammed'in nesebiyle Mürre İbn-i Ka'b'da birleştiği söylenir. Uhud Savaşı'nda Muhammed'i korumak üzere kendini tehlikeye koyup eline isabet eden ok yüzünden bir kolu çolak olmuştur. Bu yüzden Muhammed onu çok sever, çok takdir eder, iyilik, cömertlik ve bereketlilik timsali olarak görür ve "Talhatü'l-Hayr" (hayırlı Talha), "Talhatü'l-Cud" (cömert Talha) ya da "Talhatü'l-Feyyaz" (bereketli, bolluk verici Talha) gibi yüceltici adlarla çağırırdı. Ona birçok ayrıcalık tanımıştı. Örneğin Bedir Savaşı'na katılmadığı halde ona, elde edilen ganimetten paylar vermiştir (Bedir Savaşı'na katılamayışı, o sırada görevli olarak Şam'da bulunması nedeniyledir). Daha sonra Cemel olayında "şehit" olarak öldüğü anlaşılmakta.[21] Ve işte Muhammed'in böylesine sevdiği, böylesine takdir ettiği ve kendi nesebinden bildiği Talha İbn-i Ubeydillah, muhtemelen şaka olsun diye bir gün şöyle konuşur:

"Resulallah vefat ederse, Ayşe'yi mutlaka ben eş edineceğim."[22]

Bilindiği gibi Ayşe, Muhammed'in en çok sevdiği ve herkesten kıskandığı eşlerinden biridir. Ve işte Talha'nın bu şekildeki konuş-

21 Bu konuda bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.VI, s.473; c.IX. s.373 vd.
22 Kur'an yorumcularından Mukatil'in sözleri için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasa-rı.., c.Xl, s.154, Hadis No: 1722. (Bkz. hadisle ilgili açıklama.)

ması üzerine kıskançlığı kabaran Muhammed,[23] vahiy geldi diye-rek Kur'an'a, Ahzab Suresi'nin yukarıda belirttiğimiz 53. ayetini koymuştur:

"Ey inananlar! ...(Peygamber'in) eşlerini nikahlamanız asla caiz değildir..."

Böylece eşlerini başka erkeklerle evlenme yasağına sokarken şu rahatlığa kavuşmuştur ki, boşamış olduğu ya da ölümünden sonra dul bırakacağı kadınlar artık başka bir erkekle bir araya gelmiş olamayacaklardır.

Fakat bunu yaparken aynı zamanda bir taşla iki kuş vurmak gibi bir kazancı daha olmuştur ki, o da kanlarına karşı kullanabileceği "boşama" tehdidini çok daha da etkili kılmak bakımından önemliydi. Şu bakımdan ki, karıları boş edildikleri taktirde cennetlere gitme imtiyazından yoksun kalmak bir yana, fakat bir de ömürleri boyunca erkeksiz kalmak endişesiyle Muhammed'i asla darıltmamak, daima hoşnut etmek ve ona mutlak şekilde baş eğmek, kulluk etmek zorunluluğundaydılar. Nitekim Şevde, biraz yukarıda dediğimiz gibi yaşlanmakta olduğu için kendisini boşamak isteyen Muhammed'e boşamaması hususunda

yalvar yakar olmuş ve cinsi münasebet sırasını (nöbetini) Ayşe lehine terk edeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine Muhammed teklifi kabul ederek Sevde'yi boşamaktan vazgeçmiş ve böylece sevgili Ayşe'sini,günde iki kez ziyaret olasılığına kavuşmuştur.[24]

Şimdi denecektir ki, "peygamber" karılarının başka erkeklerle evlenmeleri doğru değildir! Bu itibarla yukarıdaki yasağın eleştirilecek bir yönü yoktur! Pek güzel ama kendisini peygamber diye ilan eden bir kimsenin iki düzineye yakın kadınla evlenmesi ve bu kadınların çok genç yaşta tek başlarına ve kocasız olarak yaşamala-

23 Bir rivayete göre bazı kişiler de: "Muhammed öldüğü zaman biz onun karıtarıyla evleneceğiz" demişlerdir.
24 Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

rına sebep olması daha mı doğrudur? Muhammed'in karılarının hemen hepsi, onun ölümü tarihinde çok genç denecek yaştaydılar; ömürlerini erkeksiz geçirmek zorunda kalmışlardır.

H) Kıskançlıklarının İtişiyle Karılarının Başka Erkeklerce "Haram" Sayılmalarını Sağlamak İçin Bir de Onları Ümmetinin "Anaları" Olarak Tanımlar (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 6)

Karılarının başka erkeklerle evlenmelerini yasaklarken, hem bu yasağı pekiştirmek ve hem de başka erkeklerin onlara göz koymalarını önlemek maksadıyla Muhammed, Kur'an'a, şunu koyar:

"Müminlerin, Peygamber'i kendi nefislerinden çok sevmeleri gerekir; onun eşleri (müminlerin) anneleridir" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 6).

Bu ayetle Muhammed, esas itibariyle Müslümanlara iki şey emrediyor. Bunlardan birincisi, kendisinin onlara nefislerinden "evla" ve bu nedenle bütün işlerinde kendilerinden daha elverişli olduğudur. Yani demek istiyor ki, "Ben size, sizin kendinizden daha sevgiliyim ve bu nedenle bütün işlerinizde benim emrimi her şeyin üstünde tutmalısınız." Rivayete göre Muhammed, bu ayeti Tebuk Seferi vesilesiyle koymuştur. Şu bakımdan ki, Tebuk Seferi'ne çıkılmasını emrettiğinde çoğu kişiler sefere katılmamak için: "Analarımızdan, babalarımızdan izin isteyelim" demişlerdi.[25] Ve işte onları bundan vazgeçirebilmek için: "Müminlerin, Peygamber'i kendi nefislerinden çok sevmeleri gerekir..."

25 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3871.

şeklindeki ayeti koymuş ve böylece kendisinin onlara,analarınjdan ve babalarından daha sevgili olduğunu ve binaenaleyh verdiği. emirlerin mutlaka izlenilmesi gerektiğini bildirmiştir. Yani demek istemiştir ki:

"Benim emrim varken analarınızdan, babalarınızdan izin almanıza gerek yoktur, çünkü ben size hem kendinizden ve hem de onlardan daha sevgiliyim!"

Öte yandan bu aynı ayete, bir de

"... (Peygamber'in) eşleri (mü'minlerin) anneleridir..."

şeklindeki tümceyi eklerken şunu düşünmüştür ki, kendi karanları müminlerin anaları durumunda sayılınca, hiçbir erkek "peygamber" karısını hayalinden geçiremeyecektir. Çünkü bu ayet, Muham-med'in karılarını Müslüman kişiler bakımından "nikahları haram" durumuna sokmakta ve diğer konularda da "yabancı" kılmaktaydı. Görülüyor ki, Muhammed'in tanımladığı Tanrı, sevgili "peygambe-rinin" kıskançlıkları uğruna her telden konuşabilmektedir.

I) Kıskançlık Nedeniyle Karılarının Süslenmelerini, Evden Dışarıya Çıkmalarını, Hatta Edalı Şekilde Konuşmalarını Önleyici Hükümler Koyar (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 28-29, 32-33, 54, 59 vs.)

Hicretin beşinci yılına gelinceye kadar, yani kendisini "Peygam-ber" olarak ilan ettiği tarihten on beş ya da on altı yıl sonrasına kadar Muhammed, kadınların örtünmeleriyle ilgili bir hüküm getir-memiştir. Arap toplumunda "tesettür" diye bir uygulama olmadığı için, kadınların eski "Cahiliyye"de olduğu gibi giyinip sokağa çık-malarında bir sakınca bulmamıştır. On beş yıl boyunca Tanrı 'dan

vahiy indi diyerek Kur'an'a, Arap yaşamlarında değişiklik yapıcı birçok ayet koymuş olduğu halde, kadınların giyim ve kuşamı konusunda bir şey koymamıştır. Fakat hicretin beşinci yılında iş deği-şir ve Kur'an'a "tesettür" ayetlerini koyarak kadınlar için "tanınmayacak şekilde örtünme" zorunluluğunu getirir. "Hicretin beşinci yılında ne olmuştur ki, Muhammed bu yola gitmiştir?" diye sorulacak olursa bunun yanıtı şudur. Hicretin beşinci yılında Muhammed, içendi oğulluğu Zeyd'in karısı Zeyneb b. Cahş'a aşık olur; oluşunun özeti şu: Zeyd'i ziyaret için evine gittiği günlerden birinde kapıyı Zeyneb açar. Sabahlık elbisesiyle kapıyı açan Zeyneb'in yarı çıplak hali Muhammed'in hoşuna gider ve bu hoşlukla dudaklarını oynatarak duygusunu belli belirsiz şekilde ifade eder:

"... kalbleri değiştiren Tanrı kutludur..."

diye bir şeyler mırıldanır. Durumu öğrenen Zeyd, karısını boşar ve Muhammed Zeyneb'le evlenir. Kuşku edilemez ki, bu olay Muhammed'i kadınlara karşı biraz daha kısıtlayıcı tedbirlere başvurma yoluna sürüklemiştir. Kadınların tanınmayacak şekilde örtünmelerini gerekli kılmak yanında, evden çıkmalarını önlemek, süslenmelerini ve hatta edalı şekilde konuşmalarını yasaklamak gibi yolları seçmiştir. Ve dediğimiz gibi, eski Arap geleneğinde "tesettür" diye bir şey yokken, giderek artan kıskançlığının etkisiyle kadınların (özellikle kendi karılarının) tanınmayacak şekilde örtünmelerini emretmiş, Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söylemiştir:

"Ey o Peygamber! Zevcelerine ve kızlarına ve müminlerin karılarına hep söyle: Cilbablanndan üzerilerini sıkı örtsünler, bu onların tanınmalarına, tanınıp da eza edilmelerine en elverişli olandır..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 59.)

Görülüyor ki, ayette kadınlara "cilkab"larmdan üzerlerini ört-meleri emrediliyor ve örtünmenin kendilerini tanınmayacak şekle sokacak şekilde olması bildiriliyor. Burada geçen "cilbab" sözcüğü baştan aşağı örten "çarşaf, "ferace" ve "car" gibi dış kisvesi anlamına gelmektedir. "Cilbabdan" örtünmek demek, hem bütün bedeni sıkıca örtmek, hem de başından yüzünü örtmek demektir. Yüzün örtünmesi tek bir gözün ya da iki gözün açık bırakılıp geri kalan kısmın tamamen örtünmesi anlamına gelir. Başka bir deyimle kadın, cilbabdan birisiyle bütün bedenini örter; diğer cilbabla kaşlarına kadar başını örttükten sonra büküp yüzünü de örtmeli ve yanlız bir tek gözü açık bırakabilir; yahut da alnının üzerinden sıkıca sardıktan sonra burnunun üzerinden dolayıp gözlerinin ikisi de açık kalsa bile yüzünün diğer bütün kesimini ve göğsünü tamamen örtmüş olmalıdır.[29] Ve işte kadınların bu şekilde örtünmelerini sağlamak içindir ki, Muhammed yukarıdaki ayetleri koymuştur.

Yine bu doğrultuda olmak üzere koyduğu ayetlerden bir diğeri, kadınların konuşma özgürlüklerini kısmaya matuf olarak şöyledir:

"Ey Peygamber hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'tan sakınıyorsanız edalı konuşmayın, yoksa kalbi bozuk olan kimse kötü şeyler ümid eder... evlerinizde oturun, eski Cahiliyede olduğu gibi açılıp saçılmayın..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 32-33.)

Görülüyor ki, kadınlar konuşurlarken seslerini ayarlayacaklar ve "edalı" tarzda konuşmayacaklardır. Çünkü aksi takdirde erkeklerin baştan çıkmasına sebep olabilirler! Söylemeye gerek yoktur ki, böyle bir ayet, kadınları korumaya değil, fakat erkekleri aşağılat' maya yönelik bir anlam taşımaktadır. Çünkü erkek ne kadar zayıf karakterli, zayıf iradeli olmalıdır ki, kadının edalı şekilde konuştuğunu duymakla baştan çıkıp kötülük yapabilsin!

29 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3928.

Öte yandan Muhammed, yukarıda değindiğimiz gibi, kendi eşlerinin süslenmelerini böylece başka erkeklere hoş görünmelerini önlemek üzere, Kur'an'a bir de şunu koymuştur:

"Ey Peygamber! Eşlerine söyle 'Eğer dünya hayatım ve süslerini istiyorsanız, gelin size bağışta bulunayım ve (sizi) güzellikle salıvereyim ... Eğer Allah'ı, Peygamberini, ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizde iyi (ve itaatli) davrananlara büyük ecir hazırlamıştır'..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 28-29.)

Görülüyor ki, karılarının süslenmelerini önlemek ve onları kendisine "itaatli" kılabilmek için "boşama" tehdidini savurmakta! Tekrar hatırlatalım ki, kendi karılarının herhangi olumsuz bir davranışa yönelmeleri

halinde, diğer kadınlardan çok daha ağır cezalara çarptırılacaklarını anlatmak üzere şu ayeti koymuştur:

"Ey Peygamber hanımları! Sizlerden biri açık bir hayasızlık yapacak olursa, onun azabı iki kat olur..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 30.)

İ) Eşlerinin Başka Erkeklerle Konuşmalarını Engellemek İçin Kur'an'a Ayet Koyar (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 53)

Eşlerinin başka erkeklerle her türlü temasını önlemek için Muhammed'in bulduğu çarelerden biri evini ziyarete gelen erkekleri perde arkasından (yani karılarını göremeyecekleri şekilde) konuşturmaktı. Bu vesile ile Kur'an'a., Tanrı'dan geldiğini söylediği şu ayeti koymuştur:

"Ey inananlar!... (Peygamber'in) eşlerinden bir şey isteyeceğinizde onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 53).

Biraz önce belirttiğimiz gibi bu tür ayetleri Muhammed. Zeyneb b. Cahş ile evlendikten hemen sonra, yani hicretin besinci yılında (ki "peygamberliğini" ilan ettiği tarihten on beş-on altı yıl sonra oluyor) Kur'an'a koymuştur. Oysa o zamana kadar Araplarda böyle bir gelenek yoktu.

J) Nöbet ve Sıra Esasına Bağlı Olarak Kanlarıyla Cinsi Münasebette Bulunma Zorunluluğundan Kurtulmak İçin Kur'an'a Ayetler Koyar (Ahzab Suresi, Ayet 51; Nisa Suresi, Ayet 128)

Çok sayıdaki karılarının birbirlerine kıskançlık gösterip huzursuzluk yaratmamaları için Muhammed, nöbet ve sıra esasına göre onlarla cinsi münasebette bulunmayı uygun bulmuştu. Her ne kadar bunu, sırf "eşitlik" ve "adalet" sağlamak için yapar görünmekle beraber, aslında kendi huzuru için düşünmüştü. Çünkü hepsi de genç, güzel ve cinsel istekli olan kadınlarıyla nöbet ve sıra esası dışında buluşacak olursa, kadınlar arasında sürtüşme, kıskançlık ve huzursuzluk doğabilir ve bundan da kendisi zarar görebilirdi. Ne var ki, karılarından bazılarına (örneğin özellikle Ayşe'ye) karşı aşırı bir sevgisi ve eğilimi vardı. İsterdi ki, çok zevk alır olduğu kadınlarıyla dilediği gibi, belli bir sıra esasına bağlı olmadan buluşabilsin. Şevde bint Zem'a olayı ona bu fırsatı vermiştir; şöyleki:

Daha önce de belirttiğimiz gibi Hatice'nin ölümünden sonra Muhammed, "şehvet" gailesinin itişiyle kadınsız kalamayacağını anlamış ve aradan iki ay dahi geçmeden altı yaşında bir kız olan Ayşe'yi ve 35 yaşlarında dul güzel bir kadın olan Şevde bint Zem'a'yı aynı zamanda nikahına almıştır. Ayşe henüz 6 yaşında küçücük bir kız olup cinsi münasebete müsait bulunmadığından bir süre Şevde cinsel ihtiyacını gidermiştir. Az geçmeden Medine'ye hicret etmiş ve kısa zamanda kadınlaımn sayısını artırmıştır. Bir düzineden fazladan karılarının kıskançlığa kapılıp huzursuzluk yaratmaları ihtimalini önlemek için onlarla eşitlik üzere, yani sıra ve nöbet esasına göre cinsi münasebette bulunmayı uygun bulmuştur. İslam kaynak-larının bildirmesine göre sabah ve akşam olmak üzere her gün karılarını teker teker ziyaret eder, onlarla cinsel ilişkide bulunurdu. Örneğin Ayşe'nin söylemesi şöyle:

"Hiçbir gün olmadı ki, Peygamber bizi, tümümüzü, tek tek kanlan dolaşarak cinsel yaklaşımda bulunmasın"30

Ne var ki, Şevde artık yaşlanmaya başladığı için ondan zevk almaz oldu. Bu nedenle onu, evliliğinin dokuzuncu yılında boşamaya kalkar. Bunu gören Şevde büyük bir üzüntüye kapılır. Zira Muhammed'in kendisini boşaması halinde, hem başka bir erkekle evlenemeyeceğini ve hem de "peygamber eşi" olarak cennetlere giremeyeceğini düşünerek perişan olur. Haysiyet duygusunu dahi bir kenara itirek Muhammed'e kendisini boşamaması için yalvarıp yakarır. Bu yalvarmalarının pek fayda vermeyeceğini görünce aklına bir çözüm şekli gelir ki, o da cinsi münasebet sırasını (nevbetini) Ayşe lehine terk etmektir. Muhammed'in Ayşe'ye olan sevgi ve düşkünlüğünü bildiğinden böyle bir teklifin onu hoşnut edeceğinden emindir. Nitekim Muhammed teklifi kabul eder ve onu boşamaktan vazgeçer. Fakat her işi vesilesiyle yaptığı gibi bu işini de Tanrı'dan geldiğini söylediği vahye dayatır ve Kur'an'a şu ayeti koyar:

"(Aziz Peygamberim!) (aile muaşeretinde) kadınlarından dile-diği(nin) nevbetini geriye bırakabilirsin, dilediğini de yanına alırsın. (Aralarında nevbete mecbur değilsin)..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 51.)[31]

Başka bir deyimle Tanrı güya:

30 Ahmed İbn Hanbel, El Müsned, c.6, s. 108: alıntı için bkz. Turan Dursun, Din Bu 4, Kaynak Yayınları , 6. basım, s. 113.
31 Bu okunuş için bkz. Sahih-i.....c.XI, s.151.

"Ey Muhammed! Artık nöbet, sıra zorunlu değil senin için. Nöbet sırası gelse bile, dilediğin kadınla cinsel birleşmeyi erteleyebilir, ondan önce dilediğin karınla yatabilirsin"

diye konuşmuştur.[32] Böylece Muhammed nöbet ve sıra esasına bağlı olarak karılarını ziyaret zorunluluğundan kendisini kurtarmış olur.

Kendisi gibi diğer erkeklerin de böyle bir olanaktan yararlanmaları için Kur'an'a (Nisa Suresi'ne) ayrıca ayet koyar; fakat onlara kendisinden farklı bir durum yaratır ki, o da nöbet değişimi işini, iki taraf arasındaki bir anlaşmaya bağlamaktır. Ayet şöyle:

"Eğer kadın, kocasının serkeşliğinden veya aldınşsızlığından (yüz çevirmesinden) endişe ederse, aralarında anlaşmaya çalışmalarında kendilerine bir engel yoktur..." (K. 4, Nisa Suresi, ayet 128.)

Bu ayette geçen "serkeşliğinden veya aldınşsızlığından" deyimlerinde anlaşılmak gereken şey şudur: Kadın, kocasının kendisinden hoşlanmayıp surat ve geçimsizlik ederek yanına yaklaşmadığını (yani cinsi münasebette bulunmadığını) ya da herhangi bir sebeple ilgisini azaltıp yüz çevirdiğini hissedecek olursa, birtakım fedekarlığı göze alarak kocasıyla anlaşma yolunu aramalıdır. Başka bir deyimle kocasının kendisini boşamasından endişe eden bir kadın, "nevbe-tinden" vazgeçmek (yani cinsi münasebet sırasını kocasının diğer karıları lehine terk etmek) ya da hakkı olan mehrinin azalmasına göz yummak suretiyle anlaşma yolu bulmalıdır. Ve erkekler için bunu kabul etmekte bir günah yoktur.[33] Fakat Muhammed, biraz önce belirttiğimiz gibi kendisine özgü olmak üzere Kur'an'a.:

"Ey Muhammed! Artık nöbet, sıra zorunlu değil senin için. Nöbet sırası gelse bile, dilediğin kadınla cinsel birleşmeyi erteleyebilir, ondan önce dilediğin karınla yatabilirsin"

32 Ayşe'nin rivayetine dayalı olarak Sahih-i Buhari'de ve ayrıca Tefsiru'n-Nese-/f'de, Razi'nin Et-Tefsiru'1-Kebir'mde ya da Taberi'nin Cami-u'l-Beyan'ında yer alan hadisler için bkz. Turan Dursun, Din Bu I, s. 16 vd.
33 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1486.

şeklinde ayet koymuştur. Böylece hem kendine özgü bir haktan ve hem de başka erkeklere tanıdığı haktan yararlanmak gibi bir çözüm yolu bulmuştur. Nitekim olayla ilgili olarak Ayşe'nin rivayeti şöyledir:

"Sevde... çok yaşlı idi. Nöbetini bana hibe etmişti. Resul-i Ekrem'i memnun etmek istiyordu. Bunun üzerine (Tanrı'dan) 'Eğer bir kadın, kocasının yanma yaklaşmamasından, yahud yüz çevirmesinden korkarsa, bu kadının kocasıyla aralarında bir barış yolu bulup geçinmelerini düzeltmelerinde bir beis yoktur. Ve bu sulh yolu (iftiraktan) hayırlıdır' ayeti kerimesi nazil oldu. "[34]

Her ne kadar Muhammed, "nöbeti" gelen eşinden "izin" isteyerek başka bir eşine gidebilir olmakla beraber, bu davranışının "göstermelik" olmaktan ileri geçen bir yönü yoktu. Zira nöbet değiştirmek hususunda "izin" isteyeceği kadının kendisine "Hayır! olmaz" şeklinde yanıt vermesi halinde onu boşaması kolaydı. Nitekim Ayşe'nin şu rivayeti bunun böyle olduğunu göstermeye yeterlidir:

".. .(Ayet indikten sonra) Resulallah... biz kadınlarından nev-betinde bulunduğu kadının gününde (öbür kadına gitmeye teveccüh etmek isteyince) her zaman istizan ederdi. Benden izin isteyince ben de ona: 'Ya Resulallah, eğer izin vermek bana aid (bir hak) ise, ben senin üzerinde hiçbir kimseyi ihtiyar etmek istemem' diye cevab verirdim."35
Görülüyor ki, Ayşe istenilen iznin "göstermelik" olduğunu pek kurnaz bir dil ile ortaya vurmuştur.

Bütün bunlardan anlaşılan şu ki, Muhammed, kendi çıkarları doğrultusunda koyduğu hükmü, genelde bütün kocaların yararlanabilecekleri bir şekle sokmuştur. Daha doğrusu kocanın karısına "al-

34 Ayşe'nin yukarıdaki rivayetini Vakidi 'nin yapıtlarında ya da İbn-i Sa'd m Taba-katında(c.VIII, s.37)

bulmak mümkündür; ayrıca bkz. Sahih-i..., c.V, s.163 vd., Hadis No: 701; c.VHI, s.33, Hadis No: 113; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1486.
35 Sahih-i..., c.XI, s. 153, Hadis No: 1722.

dırışsızlığını" ya da "serkeşliğini" koca lehine sonuç verecek nitelikte kılmış ve kadını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi nöbetini terk etmeye varıncaya kadar birtakım fedakarlıklarda bulunma zorunluluğunda bırakmıştır. Buna karşılık, karılarının "serkeşliğinden" ya da "ilgisizliğinden" endişe eden kocalara, böyle bir fedakarlık yüklemek şöyle dursun, fakat aksine karılarını boşamak ya da dövmek gibi haklar tanımıştır (bkz. Nisa Suresi, ayet 34).

K) Mariya İle Cinsi Münasebette Bulunmayacağına Dair Yapmış Olduğu Yeminden Dönebilmek İçin Tanrı'dan Vahiy İndiğini Söyler (Tahrim Suresi, Ayet 1-7; Ahzab Suresi, Ayet 30, 51, 53)

Muhammed'in Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri şöyle:

"Ey azız Peygamber! Kadınlarının hoşnutluğunu arayarak Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin (kendine) haram kılarsın?..." (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 1.)

İslam kaynaklarının açıklamasına göre bu ayet, "Hafsa olayı" vesilesiyle inmiş olan ayetlerden biridir. "Hafsa olayı" diye bilinen şey, Muhammed'in Mariya adındaki cariyesiyle Hafsa adındaki eşinin odasında (ve onun nöbetinde) sevişirken Hafsa tarafından yakalanması ve bu yüzden bütün eşleriyle bir ay boyunca küsüşmesi ile ilgilidir. Olayı diğer birçok yayımımızda anlatmış olmakla beraber kısaca tekrar özetleyelim:

Günlerden bir gün Muhammed, ziyaret etmek için odasına gittiği Hafsa'yı orada bulamaz. O sırada cariyesi olan Mariya'yı görür ve onu Hafsa'nın odasına sokarak sevişmeye başlar. Fakat ne talihsizliktir ki, o sırada Hafsa çıkagelir ve Muhammed'i kendi yatağında başka bir kadınla bulmanın üzüntüsü içerisinde ne yapacağını şaşırır ve şöyle der:

"Tanrı'ya ani içerim ki, sen beni çok kötü bir duruma düşürdün. Onunla (Cariyen Mariya ile) benim odamda cinsel birleşimde bulundun."

Kuşkusuz ki, Muhammed de şaşkına dönmüştür. Olayın diğer eşleri tarafından öğrenilmesini önlemek maksadıyla Hafsa'ya ağzını sıkı tutmasını, kimselere bir şey bildirmemesini tembih eder ve onu hoşnut etmek üzere Mariya ile artık bir daha yatmayacağına dair yeminler eder ve ayrıca da: "Ben ölürsem Ebu Bekir ve sonra Ömer b. Hattab halife olacaklardır" diye ekler.[36] Bilindiği gibi Ebu Bekir Ayşe'nin babasıdır, Ömer b. Hattab ise Hafsa'nın babasıdır. Fakat Hafsa ağzını tutamaz ve olan bitenleri Ayşe'ye, hikaye eder; Ayşe de duyduklarını diğer eşlere anlatır. Bu yüzden bütün eşleri Muhammed'e karşı burukluk duyarlar. Bunu hisseden Muhammed, Hafsa ile Ayşe'yi çağırtır ve sırrı ifşa ve boşboğazlık ettiklerini söyleyerek her ikisini de azarlar. Kadıncağızlar şaşırıp kalırlar ve bunu nereden öğrendiğini sorarlar. O da Tanrı'nın kendisine her şeyi haber verdiğini ve şu ayeti indirdiğini söyler:"

"Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir şey söylemişti; o da bunu, Peygamber'in diğer bir eşine haber verince, Allah da Peygamber'e durumu bildirmiş, o da bir kısmının yüzüne vurmuş, bir kısmının yüzüne vurmaktan geri durmuştu. Eşine gizlice söylediği şeyi başkasına nakletmiş olduğunu bildirince eşi 'Bunu sana kim haber verdi?' dedi. O da 'Her şeyi bilen... Allah bildirdi' dedi..." (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 3.)

Ayrıca da Tanrı'nın Hafsa ile Ayşe'ye şu tehditte bulunduğunu bildiren ayeti okur:

"Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz, kaymış olan kalpleriniz düzelmiş olur. Eğer eşinizin aleyhinde yardımlaşarak bir şey yaparsanız bilin ki, Allah onun dostu , bundan başka Cebrail, iyi mü'minler ve melekler de yardımcısıdır" (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 4).

36 Nice kaynaklardan biri olarak bkz. F. Razi, E't-Tefsiru'l Kebir, c.3, s.43.

Yani Tanrı, her iki kadına tövbe etmelerini emretmekte ve eğer Muhammed aleyhinde iş görecek olurlarsa başlarına bela gelebileceğini bildirmektedir. Fakat Muhammed, Tanrı'nın bu şekilde gazaba gelmesini yeterli bulmamış olmalı ki, bütün eşleriyle küsüşür ve yanlarına gitmeyeceğine ve onlarla cinsi münasebette

bulunmayacağına dair yeminler eder. Oysa ki, kabahatli olan kendisidir ve şu durumda eşleriyle küsüşmek değil onlardan özür dilemesi gerekirken böyle yapmaz. Ağzından yemin çıktığı için artık onların yanına gidemeyecektir; Mariya ile buluşmayacağına dair yemin ettiği için de cinsel ihtiyacını gideremeyecektir. Bu durumda işin içinden sıyrılmak üzere çözüm bulmaya çalışır. Bu yollardan biri onları tövbe eder durumda dize getirmek üzere tehditler savurmaktır. Boşama tehdidinin en etkili bir taktik olacağını düşünür ve hemen şu ayete sarılır:

"Ey Muhammed! Eşlerinden istediğini bırakır, istediğini alabilirsin. Boşamış olduklarından da arzu ettiğim almanda sana bir sorumluluk yoktur..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 51.)
Boşama tehdidinin kadınlarını yola getireceğinden emindir; çünkü kadınlarının boş edildikleri taktirde başka erkeklerle evlenemeyeceklerini (Ahzab Suresi, ayet 53) ve "peygamber eşi" olarak cennete gidemeyeceklerini düşünerek kendisine yalvar yakar olacaklarını hesap etmektedir. Bu düşüncesini çevresindekilere de hissettirmiş olmalıdır ki, Ensar'dan Beni Ümeyye b. Zeyd bir gün Hafsa'nın babası Ömer b. Hattab'a gelerek şöyle der: "Büyük bir şey hadis oldu (Resulallah... eşlerini boşadı)..." Bunu duyunca Ömer: "Ben zaten böyle bir şey olacağını zannedip duruyordum" der ve doğruca Muhammed'in eşlerinin yanına giderek onları yola getirmeye ve böylece durumu düzeltmeye çalışır.[37] Ne var ki, Muhammed'in eşleri direnirler; tövbe etmezler; yalvar yakar da olmazlar.

37 Bu hususlar için bkz. Sahih-i..., c.I, s.90-1, Hadis No: 78; c.II, s.321-2; c.XI, s.50.

Olmayınca Muhammed'in işi daha da güçleşir. Her ne kadar onları boşayıp yerlerine dilediği gibi kadın almak olasılığına sahipse de, onlar gibisini (hele özellikle çok sevdiği Ayşe, Zeyneb, Safiye vs. gibilerini) kolay kolay bulamayacağını bildiği için, tek çıkar yolun Mariya ile cinsi münasebette bulunmayacağına ve karılarının yanına yanaşmayacağına dair vermiş olduğu yemininden dönmek olduğunu düşünür ve Tanrı'dan geldi diyerek şu ayeti koyar:

"Ey aziz Peygamber! Kadınlarının hoşnutluğunu arayarak Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin (kendine) haram kılarsın?" (K. 66, Tahrim Suresi, ayet l.)[38]

Böylece Mariya ile yatmayacağına ve eşleriyle buluşmayacağına dair olan yemininden kurtulup onlarla yeniden cinsi münasebete başlama olasılığını sağlamış olur.[39]

L) "İfk Olayı" (Gerdanlık Olayı) Vesilesiyle Kapıldığı
Kıskançlık Sonucu Kur'an'a Koyduğu Ayetlerden Örnekler (K. 24, Nur Suresi, Ayet 4-26)

"Ifk" sözcüğü, "olmamış bir şeyi olmuş gibi göstermek" demektir ve "iftira" anlamına gelir. İslamda "Ifk olayı" (ya da "Gerdanlık olayı") diye bilinen şey de, Muhammed'in söylemesine göre Ayşe'ye iftirada bulunanların hikayesidir ki, Kur'an'ın Nur Suresi'ndeki bazı ayetleri kapsar. Olayı başka vesilelerle birçok yayımımızda belirtmiş olmakla beraber, yine de özetlemek gerekmekte:

Hicretin 6. yılında Muhammed, Beni Müstalik Seferi'ne çıkarken adeti veçhiyle eşleri arasında kura çeker ve kura Ayşe'ye, isabet ᵉttiği için onu yanına alır. Sefer dönüşü Medine'ye yakın bir yerde konaklandığı sırada Ayşe, ihtiyaç gidermek (abdestini yapmak) için

38 Bu çeviri için bkz. Sahih-i..., c.lX, s.50.
39 Bütün bu hususlar ve bunlarla ilgili kaynaklar için bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

bir tarafa çekilir. İşini bitirip de döneceği sırada boynundaki gerdanlığı kaybettiğini fark eder ve aramaya başlar. Ne var ki, onun geri dönmediğinden habersizlik nedeniyle kervan yola koyulur ve Ayşe tek başına kalmış olur. Ordunun gerisinde bırakılmış olan şeyleri toplamakla görevli Saffan bin Muattal adında bir genç Ayşe'yi görür ve devesinin arkasına bindirip Medine'ye getirir. İki gencin bu şekilde tek başlarına çıkagelmeleri halk arasında dedikoduya sebep olur; Ayşe'nin Saffan ile zina ettiği söylentileri dolaşır. Bu söylenenler Muhammed'in kulağına gelince Muhammed küplere biner. Sadece kıskançlık bakımından değil, fakat bir de Ayşe'nin Saffan ile seviştiğinin halk tarafından dedikodu haline getirilmesini kendi prestiji bakımından tehlikeli bulur. Bu nedenle Ayşe'nin halk indinde temize çıkarılması gerektiğini düşünür. Fakat her şeyden önce kendi kıskançlığının kişiyle işin içyüzünü öğrenmek ister ve Ayşe'yi karşısına alıp sorguya çeker. Ayşe suçsuz olduğunu bildirirse de Muhammed inanmaz ve onunla küsüşür. Kadıncağız pilisini pırtısını toplayıp babasının (Ebu Bekir'in) evine gider. Fakat anası ve babası ona kötü

davranırlar ve dedikodu çıkaranlara da lanet okurlar. Ebu Bekir, o zamana kadar para yardımında bulunduğu Mistak bin Üsas adındaki akrabasına sırf dedikoduya karıştı diye yardımını keser. İş öylesine büyür ki, iki rakip kabile olan Hazreci'lerle Evsi'lerin arası açılır; neredeyse birbirlerine saldıracak hale girerler. Bu arada Muhammed, Ayşe ile Safvan arasında neler geçtiğinin merakı içerisinde kıvranmaktadır. Her vesileyle gizli şeyleri Tanrı'dan öğrendiğini söylediği halde, her ne hikmetse bu olayda bunu yapmaz. Muhtemelen Tanrı'nın da aklına Ayşe'nin suçlu olup olmadığını bildirmek gelmemiş olmalı ki, Muhammed yirmi gün boyunca Ayşe'yi söyletmek için uğraşır; fakat her defasında Ayşe ona:
"Ben suçsuzum. Tanrı'ya başvur ve benim suçlu mu yoksa suçsuz mu olduğumu ondan öğren" şeklinde yanıt verir. Bütün ısrar ve baskılarına rağmen Muhammed, Ayşe'yi söyletemeyeceğini ve gerçeği öğrenemeyeceğini anlar. Çok sevdiği Ayşe'sinden daha fazla uzak kalamayacağını düşünerek, yirminci günün sonunda Ayşe'nin yanına gider ve Tanrı'dan vahiy geldiğini bildirir:

"Ey Ayşe sevin! Tanrı seni tebrie ederek (temize çıkararak) ayet indirdi"

der[40] ve Kur'an'a koyduğu ayetleri okur. Bu ayetlere göre güya Tanrı, Ayşe hakkında söylenenlerin iftira olduğunu ve çünkü zina iddialarının dört şahitle ispatlanması gerekirken ortada dört şahit diye bir şey olmadığını ve iftirada bulunanların cezalandırılmaları gerektiğini bildirmiştir. Bu ayetlerden bazılarını okuyalım:

"Muhammed'in eşine o yalanı uyduranlar içinizden bir güruhtur... O kimselerden her birine, kazandığı günah karşılığı ceza vardır; içlerinde elebaslık yapana ise büyük azab vardır... Bu iftirayı işittiğiniz zaman, erkek ve kadın müminlerin ...'Bu apaçık bir iftiradır' demeleri gerekmez miydi? Dört şahid getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki bu sözlerine dört şahid getirmediler, onlar Tanrı katında yalancıdırlar..." (K. 24, Nur Suresi, ayet 11-13.)

Neden Tanrı Ayşe'nin suçsuzluğunu ortaya vurmak için bunca gün beklemiştir? Neden daha ilk anda Muhammed'i haberdar edip Ayşe'yi temize çıkarmamıştır? Neden bu kadar insanı üzüntüye sokmuştur? Bilinmez! Ayşe bile bu olay vesilesiyle hayrete düştüğünü gizleyemeyip Muhammed'e hitaben:

"Her gizli şeyi sana bildiren Tanrı, neden benimle ilgili bu olayda sana bilgi vermedi de hem seni, hem beni ve hem de başkalarım yersiz yere bunca zaman uğraştırdı?"

Şeklinde bir şeyler söyler. Şu muhakkak ki, bütün bunlar Muhammed'in kıskançlıklarının sonucu olan şeylerdir. Fakat Muhammed bununla yetinmez. Yukarıdaki ayetleri okuduktan sonra, iftiracıların

40 Taberi, age, 1966, c.II, s.537.

elebaşılarından olduğunu düşündüğü kişilerin kamçı dayağına yatırılarak cezalandırılmalarını emreder; bu kişiler arasında Mistak bin Üsas ile kendi şairi olan Hassan hin Sabit ve ayrıca da Cahş'ın kızı Hanine vardır. Mistak diye bilinen kişi, biraz önce dediğimiz gibi, Ebu Bekir'in akrabasıdır. Fakir olduğu için Ebu Bekir ona o zamana gelinceye kadar yardım etmekteyken, iftirada bulundu diye yardımını kesmiştir.41 Emir gereğince kamçı dayağına çekilirler. Her ne kadar olay hemen herkesin ağzında dolaşmakta ve herkes tarafından dedikodu konusu yapılmaktaysa da Muhammed diğerlerinin cezalandırılmaları yoluna gitmez, çünkü gidecek olursa taraftarlarının çoğunu gücendirmiş olacağını bilir; bu nedenle onları hafifçe azarlayıp uyarmanın daha uygun olacağını hesaplar. Bu maksatla halka hitaben okuduğu hutbesinde, Tanrı'nın bu olayla ilgili olarak ayrıca özel ayetler indirdiğini söyler.[42] Bu ayetlere göre Tanrı güya halkı tövbe etmeye, Muhammed aleyhindeki iftiralara inanmamaya çağırmakta, tehditler savurarak şöyle konuşur:

"Allah'ın ... size lütuf ve merhameti olmasaydı, o kötü sözü yaymanızdan ötürü büyük bir azaba uğrardınız. Onu dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu önemsiz bir şey sanıyordunuz, oysa Allah katında önemi büyüktü. Onu işittiğinizde 'Bu konuda konuşmamız yakışık almaz, haşa bu büyük bir iftiradır' demeniz gerekmez miydi? Eğer mü'min kişilerdenseniz, Allah buna benzer bir şeye bir daha dönmemenizi tavsiye eder... Mü'minler arasında hayasızlığın yayılmasını arzu edenlere... dünya ve ahirette can yakıcı azab vardır... Allah şefkatli ve merhametli olmasaydı hemen cezanızı verirdi... Şeytana ayak uydurmayın. Kim şeytanın ardına takılırsa, bilsin ki, o hayasızlığı ve fenalığı emre-

41 Bununla beraber bu durumun Ebu Bekir ve Ayşe aleyhine ortam yaratabileceğini düşünerek Ebu Bekir'e yardıma devam etmesini söyler ve Kur'an'a: Elçinizde lütuf ve servet sahibi olanlar, yakınlarına,

düşkünlere ve hicret edenlere vermemek için yemin etmesinler, affetsinler ve geçsinler." (K. 24, Nur Suresi, ayet 22.)
42 Bu hususlar için bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.536-7.

der. Allah'ın size lütuf ve merhameti bulunmasaydı, hiçbiriniz ebediyen temize çıkamazdı. Fakat AIlah dilediğini temize çıkarır..." (K. 24, Nur Suresi, ayet 14-22.)

Bu ayetleri Kur'an'a koyarken Muhammed, her ne kadar Tanrı'nın "lütuf ve merhamet" gösterip dedikoduculardan birçoğunu cezalandırma yoluna gitmediğini söylemekle beraber, bu aynı Tanrı'nın kendilerine ileride "kesinleşmiş cezalar" vereceğini hatırlatmaktan, böylece Tanrı'yı yeniden çelişkiye sokmaktan geri kalmaz ve örneğin şu tür ayetler ekler:

"İffetli, habersiz kadınlara zina isnad edenler dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir... Onlar büyük azaba uğrayacaktır. O gün AIlah onlara kesinleşmiş cezalarını verecektir..." (K. 24, Nur Suresi, ayet 23-25.)

M) Zinanın Dört Şahitle İspat Edilmesi Gerektiğini Öngören Ayetler, Muhammed'in Günlük Yaşam Gereksinimlerini Karşılamak Üzere Ortaya Çıkmıştır (Nur Suresi, Ayet 4)

Yukarıda kısaca özetlediğimiz İfk 0layı'ndan sonra Muhammed, Ayşe'nin Saffan'la. seviştiğine dair dedikoduları geçersiz kılmak için bir de "zina"nın ispatını zor koşullara bağlamak gerektiğini düşünür. Ve Kur'an'a, "zina" isnadının ancak dört şahit ile yapılabileceğini, aksi taktirde isnatta bulunanların seksen deynek cezaya çarptırılacaklarına dair şu ayeti koyar:

"İffetli kadınlara zina isnad edip de sonra dört şahid getiremeyenlere seksen deynek vurun; ebediyen onların şahidliğini kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir" (K. 24, Nur Suresi, ayet 4).

Dikkat edilecek olursa bu ayete göre zinanın ispat edilebilmesi için dört şahide ihtiyaç var. Oysa ki. İfk Olayı'na gelinceye kadar genel olarak "ispat" külfetini Muhammed, iki şahitle sınırlamış bulunmaktaydı. Örneğin Bakara Suresi'ne koyduğu ayetlerde, borç senetlerinin "iki erkek şahit" ile ya da "bir erkek ve iki kadın şahit" tutularak ispat edilebileceğini bildirmişti (bkz. Bakara Suresi, ayet 282). Ne var ki, Ayşe ile ilgili bu olayda iki şahit yerine dört şahit koşulunu öngörmüştür. Çünkü dediğimiz gibi istemiştir ki, Ayşe'nin suçlu olabileceği hiçbir şekilde ispat edilemesin. Şu cihetle ki, zinanın dört şahitle ispatı güçtür; dört kişinin aynı zamanda zina eylemine tanık olmaları ihtimali pek azdır. Ve işte Muhammed şunu hesaplamıştır ki, Beni Müsialik Seferi dönüşü sırasındaki konaklamadan sonra ordunun gerisinde Ayşe'den ve Safvan'dan gayrı pek bir kimse kalmamıştır; bu itibarla onların arasında ne geçtiğini bilen, gören de olmamıştır; olsa bile bunların sayısının dört olamayacağı muhakkaktır, çünkü Safran, ordunun gerisinden yürüyüp unutulan şeyleri toplamakla görevli tek kişidir. Şu hale göre eğer zinanın ispatı dört şahit koşuluna bağlanacak olursa, Ayşe'nin herhangi bir kötülük yaptığının anlaşılması mümkün olamayacaktır. İşte bu düşünceyledir ki, Tanrı'dan geldiğini söylediği yukarıdaki ayetleri Kur'an'a yerleştirmiştir (K. 24, Nur Suresi, ayet 6-7, 11-20).

N) "İfk" Olayı Vesilesiyle Kişisel Çıkarları Doğrultusunda Koyduğu Diğer Hükümlerden Örnekler (K. 24, Nur Suresi, Ayet 22)

"İfk Olayı" vesilesiyle Muhammed'in Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri de şudur:

"... İçinizde lütuf ve senet sahibi olanlar, yakınlarına, düşkünlere ve ... hicret edenlere vermemek için yemin etmesinler, affetsinler geçsinler..." (K. 24, Nur Suresi, ayet 22.)

Sanılır ki, bu ayeti insancıl bir düşünceye dayalı olarak koymuştur; oysa öyle değil. Çünkü bu ayeti Muhammed, yine kendi günlük yaşam gereksinimleri doğrultusunda olmak üzere koymuştur. Bakınız nasıl ve neden:

Biraz yukarıda değindiğimiz gibi, "İfk" olayı yüzünde en fazla üzüntüye kapılanlardan biri de Ayşe'nin babası Ebu Bekir olmuştur. Çünkü kızının tutum ve davranışı nedeniyle damadı Muhammed'e karşı kendisini mahcup ve ezik durumda bulmuş bu nedenle Ayşe'yi bir hayli hırpalamıştır. Bu arada Ayşe aleyhinde konuşanlara da fazlasıyla içerlediğinden, bu dedikodulara adı karışan Mistak bin Üsas'a yapmakta olduğu mali yardımı kesmiş, bir daha da yardım etmeyeceğine dair yemin etmiştir.[43] Mistak onun

yakın akrabalarından fakir bir kimseydi. O zamana kadar ona mali yardımda bulunmasının nedeni, hayırhahlığından ya da ona acıdığından değil, fakat Muhammed'i hoşnut etmek arzusundandı. Çünkü Muhammed, başka bir vesileyle belirtmiş olduğumuz gibi daha Mekke dönemindeyken fakir kimseleri kendisine bağlamak maksadıyla varlıklı olan kimseleri fakirlere yardımda bulunmaya teşvik etmişti; bu sayede onların kendisine yük olmalarından kurtulmuş olmakta ve aynı zamanda Medine'ye hicret etmelerini kolaylaştırmaktaydı. Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra da, kendisiyle birlikte hicret edenlerin geçimini Medine'deki Müslümanlara (Ensar'a) yüklemişti. Ve işte eğer Mistak, yardımsız kalacak olursa hem Muhammed'in başına dert ve hem de Ebu Bekir ile Ayşe aleyhinde kötü bir ortam yaratmış olabilirdi. Bunu önlemek maksadıyladır ki, yukarıdaki ayeti yerleştirivermiş, böylece Ebu Bekir'i eskiden olduğu gibi Mistak'a yardım etmeye devam zorunluluğunda bırakmıştır.

43 Taberi, age, 1966, c.II, s.536-7.

O) Karılarının Odalarına Gitmeyeceğine, Onlarla Buluşmayacağına Dair Yaptığı Yeminini Bozabilmek İçin Ay Hesabını Bile Günlük Yaşam Gereksinimlerine Göre Ayarlar

İslam kaynaklarının bildirdiğine göre Muhammed, yukarıda sözünü ettiğimiz Hafsa olayından (ya da "bal şerbeti" olayından) sonra karılarının hepsine birden küser ve onlarla bir ay boyunca buluşmamak üzere yeminler eder. Ne var ki, çok geçmeden onların hasretine dayanamayacağını ve onlardan (özellikle Ayşe'den) uzak kalamayacağını anlayınca, bir aylık sürenin bitiminden önce kalkar Ayşe'nin odasına gider ve onunla yatmak ister. Ayşe hiç beklemediği bu ziyaret nedeniyle şaşırır kalır. Çünkü düşünür ki, Muhammed birçok vesileyle bir aylık sürenin bazen 29 "gece"den, bazen de 28 "gün"den ibaret olduğunu söylemiş, hatta bir defasında da ayın "otuz gün" olduğunu bildirmiştir.[44] Bildirirken de ayın "otuz" olarak hesap edilmesini ve bu hesabın "hava durumuna" göre (daha doğrusu havanın bulutlu, kapalı, kasvetli oluşuna göre) yapılması gerektiğini eklemiş, şöyle demiştir: "Hava mağmun (kapalı, bulutlu, kasvetli vs.) olursa ay hisabını otuza doldurunuz. "[45] Oysa ki, işte şimdi, 29. günün evvelinde ya da sonunda Ayşe'nin odasına gelmiş ve onunla yatmak arzusundadır. Ayşe dayanamayıp Muhammed'e sorar: "Ya Resulallah! Siz bir ay yanımıza gelmemeye yemin etmiştiniz." Onun bu sözleri üzerine Muhammed şu cevabı verir: "Ay, yirmi dokuz gündür."[46] Böylece Muhammed, yeminini bozup Ayşe ile cinsi münasebette bulunabilmek için ay hesabında havanın "mağmun" (kapalı, kasvetli vs.) olup olmayışına dahi aldırış etme-

44 Gerçekten de Abdullah İbn-i Mes'ucl'un rivayetine göre: "Bir ay 29 gecedir" demiş, bkz. Sahih-i..-, c.VI, s.255, Hadis No: 905, fakat Ûmnü Seleme'nin rivayetine göre de "Ay, 29 gündür" demiş, Sahih-i..., c.VI. s.255. Hadis No: 906 ve İbn-i Ömer'in rivayetine göre ise: "Bir defa ay 29, bir kere de otuzdur" şeklinde konuşmuştur. Bkz. Sahih-i..., c.VI. s.258, Hadis No: 908.
45 Bkz. Sahih-i...,c.l s.260.
46 Ününıü Seleme'nin rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.VI, s.255, Hadis No: 906.

den, kendi çıkarları doğrultusunda olmak üzere, ufak bir kaytarma yapmıştır: "Hava mağmun olursa otuza iblağ ediniz" filan derken de "kozmoğrafya" ilmine kendi çıkarları yönünde "önemli" bir azizlikte bulunmuş olur.

Ö) Ümm-ü Seleme'yi Nikahına Alabilmek İçin "Rızk"ın Tanrı'dan Gelme Olduğuna Dair Ayetleri (Hud Suresi, ayet 6) Zikrederken, "Kıskançlık" Denen Şeyin Tanrı Tarafından Giderilebileceğini Ekler

Muhammed'in eşlerinden biri olan Ümm-ü Seleme (ki Hind bin Abu Umayya lakabıyla da anılır) daha önce başka bir adamla evliyken, kocasının Uhud Savaşı sırasında aldığı yaralarla ölmesi sonucunda dul kalmıştı; yetim çocuğuyla birlikte yaşamaktaydı. Ebu Bekir ve Ömer b. Hattab ona talip olmuşlarsa da o pek evlenmek niyetinde olmadığı için her iki teklifi de geri çevirmiştir. Fakat bu kadında Muhammed'in de gözü vardı. Bu nedenledir ki, kadına evlenme teklifinde bulunur; fakat Ümm-ü Seleme kabul etmez; birtakım mazeret yollarına başvurur. Bu mazeretlerden biri, kendisinin yaşlanmakta olup yetim bir çocuk sahibi olmasıdır. Fakat onun bu gerekçesine karşı Muhammed:

"Ben senden yaşlıyım; yetim çocuk konusuna gelince, onun sorumluluğu Tanrı'nın ve elçisinindir"
der. Çünkü Kur'an'a, rızkın Tanrı'dan geldiğine ve Tanrı'nın dilediği kimselere dilediği miktarda rızık verdiğine dair pek çok ayet koymuştur ki, bunlardan biri şöyle:

"Arz üzerinde yürür hiçbir canlı yoktur ki, onun rızkı Allah'a ait olmasın..." (K. 11, Hud Suresi, ayet 6.)[47]

47 Rızkın Tanrı'dan geldiğine dair hükümler konusunda bkz. İlhan Arsel, Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e.

Muhammed'in bu şekilde konuşması üzerine Ümm-ü Seleme bir başka mazeret daha öne sürer ve:

"Fakat ben çok kıskanç bir kadınım, oysa ki senin birçok karın var "

der. Buna karşılık Muhammed şöyle yanıt verir:

"Bunun için hiç endişe etme, ben Tanrı'ya söylerim senin kalbinden kıskançlık denen şeyi kökünden çıkarır. "48

Bunun üzerine Ümm-ü Seleme, mazeret aramanın faydasız olduğunu görerek Muhammed'in evlenme teklifini kabul eder. Böylece Muhammed, Tanrı'dan indiğini söylediği vahiylerle onu elde etmiş olur.

48 Bu hususlar için bkz. İbn Sa'd, Tabakat (Leiden 1905-1940), c.VIII, s.62; İbn Hanbal, Musnad, (Kahire 1313/1895), c.VI, s.317; İbn Hacar, Kitab al-lşabah (Kalküta 1873), c.IV, s.887.

X

ARABIN ESKİ GELENEKLERİNDEN BAZILARINI KENDİ YAŞAM GEREKSİNİMLERİNE UYDURMAK ÜZERE KUR'AN 'A AYETLER KOYAR

Muhammed'in "Cahiliye" diye adlandırıp kötü göstermeye çalıştığı İslam öncesi dönemde Arapların olumlu ve ahlaki nitelikte pek çok gelenekleri vardı. Muhammed bunları Tanrı'dan vahiy indi diyerek kendi özel çıkarları doğrultusunda değiştirmekten geri kalmamıştır. Sadece bir iki örnekle yetinelim. "Cahiliyye" döneminde Araplar oğulluklarının eşleriyle evlenemezlerdi, çünkü bu haram sayılırdı. Muhammed bu güzel ve ahlakiliğe pek yatkın geleneği, kendi oğulluğu Zeyd'in eşi güzel Zeyneb ile evlenebilmek için ortadan kaldırmıştır. Yine bunun gibi eskiden süt akrabalık tesisi, emzik çağındaki çocuklar hakkında geçerli sayılırdı; Muhammed bunu da kendi kişisel gereksinimleri adına değiştirmiştir.

A) Eski Arap Geleneğinde Hiç Kimse, Oğulluğunun Eşiyle Evlenemezdi; Çünkü Oğulluğunun Eşi Ona Haram Sayılırdı. Böyle Olduğu Halde Muhammed, Kendi Oğulluğunun Eşi Zeyneb'le Evlenebilmek İçin Kur'an'a Ayetler Koyarak Bu Geleneği Değiştirir (K. 33, Ahzab Suresi, Ayet 36-53)

İslam öncesi Arap geleneklerine göre "oğulluk", oğul edinen kişinin "öz oğlu" sayılır, onun adını taşır, hukuken ona mirasçı olurdu. Bu nedenle oğul edinen kişi için oğulluğun eşiyle evlenmek haramdı. Ne var ki, Muhammed bu yasaya rağmen kendi oğulluğu Zeyd'in karısı Zeyneb'le evlenmiş ve bu evliliği Tanrı'dan geldiğini söylediği ayetlerle meşru kılmıştır. Konuyu daha önce birçok vesileyle ele almış olmakla beraber, burada, başka açıdan tekrar incelememiz gerekiyor. Şöyleki:

Zeyd bin Harise, İslam öncesi dönemde köle olarak satılığa çıkarılan ve 400 dirhem karşılığında Hatice tarafından satın alınan bir kimsedir. Hatice, bu kölesini Muhammed'e hibe eder. Söylendiğine göre Zeyd, Müslümanlığı ilk kabul edenlerden olduğu için, Muhammed onu azatlayarak kendisine oğul edinir ve halkın önünde:

"(Ey ahali!) Şahid olun, Zeyd benim oğlumdur; bana varis olacak ben de ona varis olacağım"

şeklinde konuşur ve ona kendi adını verir. Böylece Zeyd, o zamana kadar kendi öz babasına izafeten Zeyd bin Harise (Harise'nin oğlu Zeyd) diye çağrılırken bu kez Zeyd İbn-i Muhammed (Muhammed'in oğlu Zeyd) adıyla çağrılır. Muhammed onu, azatlı cariyelerinden Ümmi Ey-menle ve daha sonra da halasının kızı olan Zeyneb b. Cahş ile evlendirir. Hatice'nin ölümünden ve Medine'ye hicretten bir hayli sonrasına gelinceye kadar (ki hicretin 5. yılına rastlar) Zeyd, hep Zeyd İbn-i Muhammed (yani "Muhammed'in oğlu") adını taşıyarak ve Zeyneb'in kocası olarak yaşayıp gider. Fakat günlerden bir gün, Muhammed, görüşmek maksadıyla Zeyd'in evine gittiğinde kapıyı Zeyneb açar; aceleye geldiği için üstüne pek bir şey örtemediğinden yarı çıplak vaziyettedir. Onu bu şekilde görmek Muhammed'in pek hoşuna gider.1 Kapıdan ay-

1 Kimi yorumculara göre Muhammed, eskiden beri, daha doğrusu Zeyneb'i çocukluğundan beri bilir olduğu için ona bu .şekilde aşık düşmemiştir, bkz. Elmalılı, age, c.V, s.3901. Bu tür iddiaların geçerli bir yönü yoktur, çünkü bir kere Muhammed, daha henüz Mekke'de bulunduğu dönemde halasının kızı olan Zeyneb'le evlenmek istemiş ve fakat isteği hoş karşılanmamıştı. Daha sonra Hatice ile evlenince muhtemelen Zeyneb'in çevresinde bulunmak düşüncesiyle onu Zeyd ile evlendirmişim Medine'ye hicretten sonra sık sık Zeyd'i ziyaret için evine giderdi. Ve işte bu gidişlerinden birinde yukarıda belirttiğimiz gibi Zeyneb'i yarı çıplak vaziyette görmekle gönlünde birtakım duygular uyanmış ve bu duygularını Zeyneb'in işiteceği bir şekilde dile getirmiştir. Nitekim İsn İshak, Taberi, Vakidi, vs. gibi kaynakalardan bunun böyle olduğunu anlamaktayız.

rılırken "Kalbleri değiştiren Tanrı kutludur" şeklinde bir şeyler mırıldanır.[2] Söylediklerini Zeyneb duymuştur; duyduklarını o akşam kocası Zeyd'e anlatır. Bunun üzerine Zeyd derhal Muhammed'in yanına giderek Zeyneb'i boşayacağını söyler; Muhammed kendisine neden dolayı Zeyneb'i boşamak istediğini, ondan şüpheye düşüp düşmediğini sorar ve "eşini boşama" der. Derken de bilir ki, Zeyd artık Zeyneb ile bir arada yaşamak istemeyecektir. Nitekim öyle olur ve Zeyd karısını boşar. Böylece Muhammed için Zeyneb'le evlenme fırsatı doğmuş olur. Ne var ki, bunu yapabilmek için birtakım engelleri ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bu engellerin başında, oğullukların eşleriyle evlenmeyi haram kılan Arap geleneği vardır. Bu geleneği değiştirmedikçe Zeyneb'i haremine katması mümkün değildir. Diğer bir engel de halkın böyle bir olay nedeniyle kendisi hakkında kötü şeyler düşünmesi ve söylemesidir. Nitekim durumun anlaşılması üzerine etrafta: "Muhammed bir peygamber gibi hareket etmedi, şehvetinin itişine yenildi" şeklinde konuşmalar başlamıştır. Kuşkusuz ki, bütün bu engelleri gidermenin Muhammed için kolay bir yolu vardı ki, o da her şeyin Tanrı tarafından düzenlendiğini ve Tanrı'nın iradesi gereğince oluştuğunu söylemek ve bu doğrultuda Tanrı'dan vahiy indiğini bildirmekti. Her şeyden önce Zeyd'in yuvasını yıkanın kendisi olmadığı kanısını yaratmak ister. Bu maksatla Kur'an'a şu ayetleri koyar:

"Ey Muhammed! Allah'ın nimet verdiği senin de nimetlendir-diğin kimseye (Zeyd'e) 'Eşini bırakma, Allah'tan sakın' diyor, Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. İnsanlardan çekmiyordun. Oysa Allah'tan çekinmen daha uygundu. Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 37.)

Görülüyor ki, Zeyd gelip Muhammed'e: "(Ey Muhammed) eşimi boşamak istiyorum" diyor. Bunun üzerine Muhammed ona: "(Zeyneb) hakkında bir şüpheye mi düştün?" diye soruyor ve buna karşı-

2 Vakidi'ye ulaşan senede dayalı rivayet için bkz. Taberi, age, 1966, c.II, $.461-2; aynca bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

lık Zeyd: "Hiç bir hususta ondan şüphelenmedim, ondan hayırdan başka bir şey görmedim" diye yanıt veriyor. Bu yanıta karşılık olarak da Muhammed Zeyd'e "Eşini hoş tut" tavsiyesinde bulunuyor.[3] Buna rağmen Zeyd Zeyneb'i boşuyor ve Muhammed Zeyneb'le evleniyor. Başka bir deyimle bütün bunlar Tanrı'nın kurduğu plan gereğince oluşmuş oluyor. Böyle olunca da ortada Muhammed'e yüklenebilecek bir suç kalmıyor! Öte yandan yukarıdaki ayetle, bir de Tanrı'nın:

"Ey Muhammed! Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun, insanlardan çekiniyordun. Oysa Allah'tan çekinmen daha uygundu..."

diye konuştuğu yazılı. Yani güya Tanrı, Muhammed'in Zeyneb'le evlenmesine önceden karar vermiş ve Muhammed'i bundan haberdar etmiştir. Fakat Muhammed insanlardan çekindiği için, bu haberi kendi içinde saklamıştır![4]

Ve işte Kur'an'a yukarıdaki ayetleri koymak suretiyle Muhammed, Zeyd'in Zeyneb'le olan evliliğinin sona ermesinde kendisinin herhangi bir sorumluluğu olmadığı kanısını yaratmış olmaktaydı. Zeyneb'le evliliğinin Tann tarafından "helal" kılındığını, yani Zeyneb'i nikahına almakla hiçbir günah işlemediğini anlatmak üzere Kur'an'a ayrıca şunu ekler:

"Allah'ın, kendisine helal kıldığı şeyde Peygamber'e herhangi bir vebal yoktur. Önce gelip geçenler arasında Allah'ın adeti böyle idi. Allah'ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 38).

Fakat bir de bu olay dolayısıyla halk arasında dolaşan sözleri, örneğin: "Hiç oğulluğun karısı ile evlenilir mi?" şeklindeki söylentileri etkisiz kılmak gerekirdi. Bunu sağlamak maksadıyla kendisinin sade-

3 Bu konuda bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.463 vd.
4 Nitekim Taberi'nin Aliyy İbni Huseyn'den rivayetine göre Muhammed, Tanrı'nın kendisine Zeyneb'le evleneceği haberini verdiğini söylemiştir. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3902.

ce Tanrı emrine uymuş olduğunu ve Tanrı'dan başkasından korkmadığını ve Tanrı'dan gayrı hiç kimseye hesap vermekle sorumlu bulunmadığını, yine Tanrı'dan geldiğini söylediği şu ayetle bildirir:

"O Peygamberler ki, Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah (herkese) yeter" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 39).

Görülüyor ki, Muhammed bu ayetleri koymak suretiyle kendisini bu olayda temize çıkarmak, günahsızınış gibi tanıtmak istemiştir. Zira Kur'an'a koyduğu ayetlerden anlaşılacağı gibi, Zeyneb'e aşık düşmesine sebep olan güya Tanrı'dır. Öte yandan Zeyd'in yuvasını yıkmamak için ona "Eşini boşama, hoş tut" dediği halde, Tanrı işe karışmış ve Zeyd'in Zeyneb'i boşamasını ve Zeyneb'in Muhammed'le evlenmesini sağlamıştır. Halktan kişilerin: "Neden dolayı Tann böyle yapmıştır?" şeklindeki konuşmalarını karşılamak için Kur'an'a bir de şunu eklemiştir:

"...Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde (Zeyneb'i) seninle evlendirdik ki, evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda müminlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin. Allah buyruğu yerine gelecektir..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 37.)

Yani Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, oğullukların eşleriyle evlenmelerini haram sayan Arap geleneğinin kötü bir şey olduğunu düşünmüş ve bu geleneği ortadan kaldırmak istemiştir. Kaldırdığım belli etmek için Muhammed'i, kendi oğulluğu Zeyd'in eşiyle evlendirmiş, böylece bütün Müslümanlara bu şekilde davranmanın "helal" olduğunu bildirmiştir.

Fakat Muhammed bununla da yetinmez; bir de ister ki, Tanrı bu eski Arap geleneğinin kötü bir şey olduğunu ortaya vursun. Bu maksatla şu ayeti koyar:

"Allah... evladlıklarmızı... oğullarınız gibi tutmanızı meşru kılmamıştır. Bunlar^izin dillerinize doladığınız boş sözlerdir. Allah gerçeği söylemektedir; doğru yola O eriştirir. Evladlıkları babalarına nispet edin, bu Allah katında en doğru olandır. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşi ve dostlarınız olarak kabul edin..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 4.)

Böylece artık .oğulluklar "gerçek oğul" durumunda tutulmayacaklar, örneğin kendilerini oğul edinenlerin adını taşıyamayacaklardır. Böyle olunca da hiç kimse: "Muhammed oğlunun karısı ile evlendi" diye ileri geri konuşamayacaktır.

Bütün bu hususları açıklığa kavuşturmak "maksadıyla Muhammed, her ne kadar yıllar önce: "(Ey ahali!) Şahid olun, Zeyd benim oğlumdur, bana varis olacak ben de ona varis olacağım" demiş olmakla beraber, şimdi Zeyneb'le evlendikten sonra fikir değişirir ve Zeyd'in babası olmadığım belirtmek üzere Kur'an'a şu ayeti koyar:

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değil(dir). Fakat o, Allah'ın Resul'ü ve Peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir" (Ahzab Suresi, ayet 40).

Bu hususu biraz daha açıklığa kavuşturmak için oğullukların kendi babalarına göre çağrılmaları gerektiğine dair ayrıca şu ayeti koyar:

"Onları (evlat edindiklerinizi) babalarına nispet ederek çağırın. Allah yanında en doğrusu budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşleriniz ve görüp gözettiğiniz kimseler olarak kabul edin..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 5.)

Görülüyor ki, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, oğullukların, kendi öz babalarına nispetle çağrılmalarım emretmektedir. Pek güzel ama bunu yapmak için neden Tanrı on beş yıl beklesin ve il-le de Muhammed'in Zeyneb'i yarı çıplak vaziyette görüp aşık olmasını istesin? Neden dolayı bu işi daha önce yapmasın? Başka bir deyimle neden Zeyd'in on beş yıla yakın bir süre boyunca kendi öz babasına nispetle değil de Muhammed'e nispetle (yani "Zeyd İbn-i Muhammed" olarak) çağrılmasına gerek görsün? Söylemeye gerek yoktur ki, bunları gerekli gören Tanrı değil fakat Muhammed'in kendisidir.

Fakat her ne olursa olsun Muhammed, yukarıdaki ayetleri koyduktan sonra Zeyd'in adını değiştirir: Yıllar boyu Zeyd'i "Zeyd İbn-i Muhammed" (yani "Muhammed'in oğlu Zeyd") şeklinde çağırtırken, o andan itibaren "Zeyd İbn-i Harise" diye çağırtır, çünkü yukarıda dediğimiz gibi, Zeyd'in öz babası Harise adında biridir.

***

Görüldüğü gibi Muhammed, Zeyd'in karısı Zeyneb'le evlenebilmek için, oğullukların eşleriyle evlenme yasağını içeren eski Arap geleneğini kökünden geçersiz kılmıştır. Oysa bu eski Arap geleneği "kötü" bir gelenek değil, aksine çok ahlaki nitelikte bir gelenekti. Bir insanın, kendisine "evlad" (oğul) edindiği ve adını verdiği bir kimsenin karısına aşık olmasının ve yuvasını yıkıp onun boşadığı kadınla evlenmesinin "uygun" bir davranış olacağını savunmak, kuşkusuz ki güçtür. Şu hale göre Tanrı'nın, akılcı ahlak anlayışına yatkın bir geleneği kaldırıp, buna ters düşen bir başka geleneği koymak isteyebileceğini düşünmek de güçtür. Pek doğaldır ki, akılcı düşünce insanları böyle bir güçlük karşısında kendilerini: "Bütün bu yukarıdaki ayetleri Muhammed, sırf kendi çıkarları uğruna Kur'an'a koymuş değil midir?" şeklindeki bir soru ile karşı karşıya bulacaklardır!

***

Şimdi tekrar, biraz önce sormuş olduğumuz bir soruya dönelim: "Eğer oğullukların kanlarıyla evlenmek kötü bir şeyse, neden acaba Tanrı, kötü olduğunu bildiği bir geleneği kaldırmak için 15 yıl beklesin?" Gerçekten de Muhammed'in Zeyneb'le evlenmesi olayı hicretin 5. yılına rastlar. Şu durumda Tanrı, Araplara "peygamber" gönderdiği tarihten on beş yıl sonrasına gelinceye kadar, oğul edinenlerin kendi oğulluklarının eşleriyle evlenmelerini haram sayan Arap geleneğini değiştirmeyi düşünmemiş olmaktadır. On beş yıl boyunca "oğul edinen" ile "oğul edinilen" arasında "baba-oğul" ilişkisinin sürmesini uygun bulmuşken, Muhammed'in Zeyneb'e aşık olduğunu gördüğü zaman mı bu ilişkileri değiştirmeyi düşünmüştür? Hiç "Yüce" olduğu kabul edilen bir Tanrı böyle bir şey yapar mı?

Görülüyor ki, olaya hangi açıdan bakarsak bakalım varacağımız sonuç şudur ki, yukarıda söz konusu olan ayetler, sırf Muhammed'in günlük yaşamının gereksinimleri ve onun kendi sözleri olarak Kur'an'a alınmıştır.

B) "Süt" Akrabalığı İlişkileri Konusundaki Eski Arap Gelenekleri, "Takiyye" Yoluyla Muhammed'in Yaşam Gereksinimleri Doğrultusunda Ayarlanıyor (K. 4, Nisa Suresi, Ayet 23)

İslam öncesi Arap gelenekleri arasında süt akrabalarıyla ilgili olanları vardı ki, "sebep cihetiyle nikahı haram" sayılırlardı. Bunlardan bazılarını Muhammed, İslamı kural şekline sokup sürdürmüş, bazılarını da "takiye yolu" ile değişik bir uygulamaya dönüştürmüştür. Çünkü böyle yapmayı kişisel çıkarları bakımından yararlı görmüştür. Örneğin İslam öncesi dönemlerde Araplar sütanala-rı'm, sütnineleri'ni (ki süt emziren kadınların yukarı doğru yükselen analarıdır) ve süthemşireleri'ni (ki süt ananın emzirdiği kız kar-deşlerdir) "sebep cihe tiyle nikahı haram olanlar" sınıfından sayarlardı.[5] Ve işte Muhammed, bu gelenek doğrultusuda olmak üzere Kur'an'a (Nisa Suresi'ne) şu ayeti koymuştur:

5 "Süt analar: Esna-yı radada süt emziren kadınlar ve hu süt anaların -yukarı doğru yükselen- analarıdır ki, hil'umum süt ninelerdir...", bkz. Sahih-i..., c.XI, s.275-277.

"... Sizi emziren analarınız, sütbacılannız... size haram kılındı..." (K. 4, Nisa Suresi, ayet 23.)

Yine bunun gibi, aralarında "süt ilişkisi" bulunan kişileri, İslami kural olarak yerleştirmiş bulunduğu yasaklar ve haramlar sistemine bağlamıştır. Örneğin kadınları, yabancı erkeklerle bir arada bulunmaktan yasaklarken, "süt akraba" sayılan erkekleri bu yasak dışında tutmuştur. Örneğin bir gün Ayşe'nin odasına geldiğinde orada bir erkeğin oturmakta olduğunu görür; hoşlanmadığını açığa vuracak şekilde davranınca Ayşe kendisine: "Bu benim sütkardeşimdir" der. Buna karşı Muhammed:

"Sütkardeşinizin kim olduğuna iyi dikkat ediniz, rada'a ancak mecaadandır"

diye yanıt verir. Arapçada "rada" (ya da "reda") sözcüğü "süt em-me" ve "mecaa" sözcüğü "açlık" anlamına geldiği için yukarıdaki sözleriyle anlatmak istediği şey şudur:

"Kendisiyle hürmet sabit olan rada, yalnız açlığını sütle telafi edebilen emzik çağındaki nevzad (çocuk) hakkında muteberdir. "6

Diğer bir deyimle "neşv'ü nemasını" ve "bedeni teşekkülünü" (yani "fiziki gelişmesini, büyümesini") sütle

temin eden çocuk ile "süt veren kadın" arasında "sütanalık" ve "sütevlatlık" ilişkisi kurulmuş olur. Yani "rada" (yani "süt emme") müddeti içinde bulunan bir kadının sütünü emen ve böylece açlığını gideren çocuk "süt çocuğu" durumundadır velev ki, bir kere emmek söz konusu olmuş olsun.

Yine aynı şekilde "süt emme" süresi içinde bulunan bir kadından çocuk olarak süt emmiş olanlar arasında sütkardeşliği teessüs etmiş olur ve dolayısıyla bu gibi kişiler arasında nikah haram sayılır. Muhammed'in getirdiği hükmü tekrar okuyalım:

6 Ayşe'nin rivayet ettiği bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.XI, s.273, Hadis No: 1799.

"Vaktiyle sizi emzirmis olan sütanalarınız (in nikahı) da (kendi analarınız gibi) haram kılınmıştır. "[7]

Ne var ki, Muhammed "süt akrabalığı" konusunda koyduğu bu kuralları da, Zeyneb'le evlenmesinden sonra, yiiie kendi günlük çıkarlarına uydurmaktan geri kalmamıştır. Ebu Huzeyfe'nin oğulluğu olan Salim'le ilgili bir olay bunu kanıtlayan örneklerden biridir ve şöyledir:

Ashab'dan Ebu Huzeyfe'nin Sübeyte ve Sehle adında iki karısı vardır. Bu karılarından Sübeyte, bir gün Salim (İbn-i Ma'kıl) adında Fars'tan gelme birini köle edinir ve az sonra bunu kocasına hediye eder. Ebu Huzeyfe de, köle olarak kendisine hediye edilen Salim'i azat edip "oğul" edinir ve kendi adına nispetle onu Salim İbn-i Huzeyfe (Huzeyfe'nin oğlu Salim) diye çağırır. Böylece Salim, aynı zamanda Huzeyfe'nin karılarının "oğulluğu" durumuna girmiş olur. Bu nedenle, birtakım medeni ve sosyal haklara sahip sayılır; örneğin Huzeyfe'nin mirasçısı durumuna girer. Aynı zamanda evin öz oğlu sayıldığı için Huzeyfe'nin evine ve kadınlarının yanına serbestçe girip çıkmaya başlar. Huzeyfe, kendisine oğulluk edindiği Salim'i o derece sever ki, daha sonra onu Velid İbn-i Utbe İbn-i Ra-bia adındaki kendi kardeşinin kızı Hind'i ile evlendirir.[8]

Fakat ne var ki, günün birinde Muhammed biraz yukarıda belirttiğimiz gibi, Zeyneb olayı vesilesiyle oğullukların gerçek anlamda "oğul" sayılmayacaklarına dair Kur'an'a ayet (Ahzab Suresi, ayet 4) koyunca iş değişir; şu bakımdan ki, "oğul" edinmiş olanlar, oğulluklarını "öz oğul" olarak kabul etmeme durumunda kalırlar. Başka bir deyimle Salim üzerinde ne Ebu Huzeyfe'nin babalığı ve ne de Sübeyte ile Sehle'nin "analığı" kalır. Bu nedenle Huzeyfe ve karıları ile Salim arasındaki ilişkiler çıkmaza girer. Çünkü bir kere Huzeyfe ve iki karısı uzun yıllar boyunca öz evlat gibi kabul ettikleri ve sevdikleri Salim'e son derece düşkün ve bağlıdırlar. Onu kendi

7Sahih-i..., c.XI. s.273; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, açe, c.ü. s. 1323.
8 Sahih-i..., c.Xl, s.259.

öz evlatları olarak görmek ve hukuki ve sosyal haklardan yararlandırmak (örneğin mirasçı kılmak) arzusundadırlar. Öte yandan Salim, evin çocuğu gibidir ve Ebu Huzeyfe'nin kadınlarının yanına serbestçe girip çıkmaktadır. Oysa ki, "evladlık" (oğulluk) sıfatını yitirince bütün bu haklardan yoksun kalacaktır. Ne mirasçı olabilecektir, ne Ebu Huzeyfe'nin evine adımını atabilecektir ve ne de Şubeyle ile Sehle'nin yanlarına girip çıkabilecektir. Bu nedenle Ebu Huzeyfe ve kanlan son derece üzgündürler. Buna bir çözüm bulmak umudu ile Sehle, bir gün Muhammed'in yanına çıkar ve üzüntüsünü belirtir; şöyle der:

"(Bu koyduğun ayetle) Salim evladlıktan çıkıyor. Halbuki o, erlik çağında olduğu halde biz kadınların yanma girip çıkıyor(du). Öyle sanıyorum ki, Ebu Huzeyfe de bundan müteessirdir. "9

Bunu söyledikten sonra şunu ekler ki, kocası Huzeyfe de durumdan şikayetçi ve üzüntü içerisindedir. Muhammed Sehle'nin sözlerini dinlerken, Huzeyfe'yi bu yüzden huzursuz kıldığı için telaşlanır. Çünkü Huzeyfe kendisine çok yararlı bir kimsedir. Onu hoşnut kılıcı bir çözüm bulmakta yarar olacağını hesaplar ve Seh-le'ye, şu yanıtı verir:

"Salim'i emzir, sen de ona sütana olup haram olursun; zevcin Ebu Huzeyfe'de de bir endişe kalmaz."10
Ne var ki, Salim yıllarca önce emzik çağından çıkmış, yaşını başını almış bir kimsedir; öyle emzirilecek gibi değildir. Bu nedenle Sehle sorar:

"Ya Resulallah, koca adamı ben nasıl emziririm?"
Bu soruya Muhammed şu yanıtı yapıştırır:

"Salimin koca bir adam olduğunu ben de biliyorum."

9 Sahih-i..., c.Xl, s.258-261, Hadis No: 1791.
10 Sahih-i..., c.XI, s.261-2.

Anlatmak istediği şey "Ne yaparsan yap, onu emzirmiş gibi görün" gibi bir yoldur. Oysa daha önce koymuş olduğu hükme göre, ancak "süt emme" (rada) müddeti içinde bulunan bir kadının sütünü emen ve böylece açlığını gideren çocuklar "süt çocuğu" durumundadırlar velev ki, bir kere süt emmiş olsunlar. Oysa Salim'in "süt emme" zamanı çoktan geçmiştir. Başka bir deyimle Muhammed, çözüm yolu olarak "takiyye"yi seçmiş ve Sehle'yi bu yoldan iş görmeye sürüklemiştir." Ve işte Muhammed'in tavsiyesine uyularak Sehle'nin sütü bir çanağa sağılır, sonra Salim bu sütü içer. Böylece sütü emerken Sehle ile temas etmemiş olur.[12] Sehle'nin sütünü emmekle "sütakraba" durumuna girmiş olur.

Görülüyor ki, Muhammed sırf Ebu Huzeyfe'yi darıltmamak, yani kendi kişisel çıkarlarını tehlikeye sokmamak için sütanalık konusunda koyduğu kuralı "takiyye" usulleriyle esnekleştirmiştir. Zira, biraz yukarıda işaret ettiğimiz gibi sütanalığının koşullarını belirtirken ancak emzik çağındaki çocuğun emzirilmesi koşulunu öngördüğü halde, Salim olayında, yaşını başını almış bir adamın çanak içine sağılan sütü içmesini, "oğulluk" durumunun devamı için yeterli saymıştır.

11 "Takıye" uygulmasmı sağlamak maksadıyla Muhammed'in Kur'an'a, koyduğu ayetler konusunda bkz. Kur'an'ın Eleştirisi l, s. 195 vd.
12 Sahih-i..., c.XI, s.262.

ARABIN KÖTÜ GELENEKLERİNDEN SAYILAN "ZIHAR" UYGULAMASI, MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMİ OLARAK BAZI DEĞİŞİKLİKLERLE KUR'AN'DA YER ALIR*

Daha önce değindiğimiz gibi Araplarda, çok eskiden beri (yani "Cahiliyye" denen dönemde) uygulanagelen "zıhar" adında bir gelenek vardı ki, bir kimsenin kendi karısına: "Sen bana anamın sırtı gibisin" demesi ya da karısının karın, bel, kasık gibi mahrem bir uzvunu kendine benzetmesi üzerine, onu kendisine haram kılması sonucunu doğururdu. Başka bir deyimle koca şu veya bu nedenle karısına "zıhar" tabir olunan bir sözü sarf etmekle karısından uzaklaşmış, yani onu bir bakıma boşamış olur ve yaptığından pişmanlık 3uysa bile artık bir daha onu geri alamazdı. Bu bakımdan "zıhar", boşama eyleminden farklı bir nitelik taşımaktaydı. Zira, her ne kadar koca: "Boş ol" demek suretiyle de karısını boşayabilir, ondan uzaklaşabilir olmakla beraber, hiç değilse sözünü geri alarak boşadığı kadına dönebilirdi. Hatta Muhammed'in getirdiği "Talak-ı sela-se" denen usulde (yani kocanın karısına "Seni üç kez boşadım" demesiyle) bile kadının "hülle" yoluna başvurarak (yani başka bir erkekle evlenip cinsi münasebette bulunduktan sonra ondan ayrılması) eski kocasına dönmesi mümkündü. Ama "zıhar" yaparak kadınlarından uzaklaşan erkekler için artık bir daha karılarına dönme olasılığı yoktu. Örneğin bir kimse, öfkeye kapılıp karısına: "Sen bana anamın sırtı gibisin" demiş olsa, o kadın ona haram olurdu. Zıhar yaparak karısından uzaklaşan koca, tekrar karısıyla birlikte yaşa-

* K. 53, Mücadele Suresi, ayet 2-4.

mak istese de, artık bir daha o kadını geri alamazdı. Bu bakımdan "zıhar" denen bu uygulama, özellikle kadınlar bakımından, boşanmadan çok daha insafsız sonuçlar yaratan bir uygulamaydı. Bundan dolayıdır ki, din bilginleri "zıhar" yapmayı "çirkin bir amel, çirkin bir yalan", "zevcin zevcesine el sürmesine engel bir günah" olarak tanımlamışlardır ve bu çirkin sözü söylemenin "kadının haysiyet ve mevcudiyetini öldürmek" anlamına geldiğini anlatmışlardır. Hatta bunun "kadının gönlünü kıran ve hukukunu haleldar eden bir şey" ya da "ağza alınmaması gereken bir cinayet, bir günah" olduğunu söyleyenler yanında, "bir insanı yanlışlıkla öldürmek cinayeti kadar büyük bir günah" sayılmak gerektiğini söyleyenler olmuştur.' Ve işte böylesine kötü ve insan haklarıyla bağdaşmaz bir geleneğin uygulanmasına karşı Muhammed, her ne hikmetse uzun yıllar sesini çıkarmamıştır. Kendisini "peygamber" olarak ilan ettiği tarihten on beş ya da on yedi yıl sonrasına gelinceye kadar bu konuda bir hüküm koymamıştır. Koymak şöyle dursun, fakat Medine döneminin ortalarına doğru, kocası tarafından zıhar yapılan Havle binti Salebe adındaki bir kadınla ilgili olayda, Tanrı'nın kendisine bu konuda buyruk indirmediğini öne sürmüş ve kadıncağızın perişan ve acıklı haline aldırmayarak: "Sen artık kocana haramsın" demekte ısrar etmiştir. İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Muhammed'den bu yanıtı alan Havle, şikayetini Tanrı'ya yöneltmiş ve bunun üzerine Muhammed zıharla ilgili olmak üzere Tanrı'dan vahiy indiğini müjdelemiş ve zıhar yapan kocalara, karılarını geri alabilme yollarını bildirmiştir. Konu hakkında fikir edinebilmemiz için Havle olayını kısaca ele almamız gerekiyor:

Evs İbni Samit adındaki Müslüman bir kişi, bir gün karısı Havle binti Sa'lebe'ye öfkelenir ve: "Sen bana anamın sırtı gibisin" diyerek zıhar yapar ve uzun yıllar birlikte yaşadığı ve çocuklar edindiği karısından uzaklaşmış olur. Fakat az geçmeden pişman olur ve karısına eve dönmesini söyler. Ancak kadın, yerleşik Arap geleneği gereğince dönemeyeceğini bildirir ve şöyle der:

l Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4779-4780.

"Canını elinde olan Rabbime kasem ederim ki, sen o lakırdıyı söyledikten sonra Allah ve Resul'ü hükmünü verinceye kadar sen benim yanıma gelemezsin; git Resulallah'a danış."

Yani ister ki, kocası gidip Muhammed'den tekrar bir arada yaşayabileceklerine dair fetva getirsin. Fakat kocası:

"Ben utanırım, Resullallah'a bunu soramam"

der.2 Bunun üzerine Havle, Muhammed'in yanına giderek bir çözüm yolu bulması için yalvarıp yakarır:

"Ey Resulallah!" der, "Kocam benimle evlendiğinde ben genç, güzel bir kadındım. Herkes tarafından sevilir, beğenilirdim. Fakat vaktaki çocuklarım oldu ve yaşım ilerledi, kocam şimdi bana zıhar yaptı, beni anası gibi kıldı, kimsesiz bırakıverdi. Eğer bana bir ruhsat bulur da beni yine onunla geçindirirsen, beyan buyur ya Resullallah."

Kadının bu isteği üzerine Muhammed kararsız kalır. Kadını haklı çıkaracak bir karar vermekten ve hele erkekler lehine iş gören "zıhar" gibi bir geleneği değiştirmekten çekinir. Çünkü "zıhar", erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliklerini pekiştiren bir gelenek olduğu için, bunu kendi kararıyla işlemez hale sokmayı, kendi prestijinin sarsılması ihtimali bakımından sakıncalı görür. Bu nedenle Havle'ye bu konuda Tanrı'dan herhangi bir buyruk almadığını söyler ve kocasına "haram" sayıldığını tekrarlar; şöyle der:

"Ben şimdiye kadar bu babda bir şey ile emrolunmadım; re'yim (şu ki, sen kocana) haram olmuşsun."

Kadıncağız ağlamaya başlar ve kocasının kendisini "talak" ile boşamayıp zıhar yaptığını hatırlatır. Fakat Muhammed, kadının fer-yad edip yalvarmasına aldırış etmeyerek: "Sen kocana haram ol-

2 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4775.

muşsun" demekte ısrar eder. Havle yine yalvarmaya devamla: "Kurbanın olayım, nazar buyur ya Nebiyyallah" der; fakat Muhammed'den yine aynı yanıtı alır:

"Sen kocana haram olmuşsun!"

Oysa her vesileyle Muhammed'in söylediği şudur ki, Tanrı kendi Peygamberi'nin gönlünde saklı olan her şeyi bilir ve her dileğini yerine getirir. Nitekim güya Kıble'nin Mescid-i Aksa'dan (Kudüs'ten), Mescid-i Haram'a (Mekke'deki Ka'be'ye) yöneltilmesi isteğini içinden geçirdiğinde, Tanrı onun bu gizli isteğini bilmiş ve yerine getirmiştir (bkz. Bakara Suresi, ayet 143-144). Ve işte her istediği şeyin Tanrı tarafından yerine derhal getirildiğini söylediği halde, işte şimdi haksızlığa uğrayan Havle'ye yardımcı olmak için Tanrı'dan herhangi bir dilekte bulunmayı düşünmemektedir! O her şeyi gören ve her konuşulan şeyi işiten Tanrı ise, her ne hikmetse susup oturmaktadır; ta ki Havle'nin kendisine hitap ettiğini fark edene kadar. Gerçekten de Havle, bütün ağlamalarına ve sızlanmalarına rağmen Muhammed'den olumlu bir yanıt alamayınca şikayetini Allah'a yönelterek şöyle der:

"Allahım yalnızlığımın şiddetinden ve bana zor gelecek olan ayrılmamın acısından sana şikayet ederim; küçük çocuklarım var, onları kocama bıraksam zayi olacaklar, kendime alsam aç kalacaklar... Allahım sana şikayet ederim. Allahım Peygamberi'nin lisanına bir vahiy indir."

Havle'nin bu şekildeki konuşması üzerine Muhammed, muhtemelen düşünür ki, eğer zıhar yapan kişilere, bazı koşullan yerine getirmek kaydıyla karılarını geri alma olasılığını sağlayacak olursa, bu takdirde zıhar geleneğini, kendi günlük siyasetinin gereksinimine yarayacak bir şekle sokmuş olacaktır. Ve işte bu düşüncesini gerçekleştirmek üzere: "Ya Havle müjde!" der ve Tanrı'dan indiğini söylediği vahiyleri ona okur. Her şeyden önce "zıhar"ı kötülermiş gibi görünüp "Sen bana anamın sırrı gibisin" şeklinde sözlerin çirkin ve yalan olduğunu anlatmak üzere şu ayeti koyar:

"İçinizden zıhar yapanların kadınları, onların anaları değildir. Onların anaları, ancak kendilerini doğuran kadınlardır. Şüphesiz onlar çirkin bir laf ve yalan söylüyorlar. Kuşkusuz Allah affedicidir, bağışlayıcıdır" (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 2).

Dikkat edileceği gibi bu ayeti koymakla Muhammed, her ne kadar zıhar yapmayı olumsuz bir şeymiş gibi göstermekle beraber ortadan kaldırmış değildir. Örneğin "Tanrı zıhar denen uygulamayı ortadan kaldırmıştır" ya da "zıhar yapmak günahtır; yapan cezalandırılır" şeklinde bir şey söylemiş değildir. Bu konuda bir yenilik getirmiş değildir. Aksine Tanrı'yı, zıhar yapan erkeklerin affedicisi ve bağışlayıcısı şek-linde tanıtmıştır; zira görüldüğü gibi ayete göre Tanrı, zıhar yapan kişinin karısına hitaben: "Sen anamın sırtı gibisin" şeklindeki sözlerinin "çirkin bir laf ve yalan" olduğunu belirtmekle beraber, bu sözleri sarf edenleri affedeceğini ve bağışlayacağını bildirmekten geri kalmıyor. Başka bir deyimle kocaları "zıhar" yapmaktan yasaklamıyor.

Bununla beraber Muhammed, zıhar yapan kocalara, zıhardan vazgeçip karılarını geri alabilmeleri için bazı zorunluluklar yüklemeyi yararlı bulur. Daha doğrusu "Cahiliye" diye küçümsediği bir dönemin bu geleneğini sanki ıslah ediyormuş gibi görünmek üzere bazı değişiklikler getirir. Bu değişikliklere göre zıhar yapan bir kimse, bundan vageçebilmek (yani kendisine haram saydığı karısını geri alabilmek) için bir köle azat edecektir; eğer buna imkan bu-lamıyorsa iki ay oruç tutacaktır, buna da gücü yetmiyorsa altmış fakiri doyuracaktır (Mücadele Suresi, ayet 3-4);[3] bunu da yapamıyorsa muhtemelen karısını geri alamayacaktır; meğer ki, birileri kendisine mali bakımdan yardımda bulunsun.

3 Ayetler şöyle: "Kadınlardan zıhar ile ayrılmak isteyip sonra söylediklerinden dönenlerin kanlarıyla temas etmeden önce bir köleyi azad etmeleri gerekir... (Buna imkan) bulamayan kimse, hanımıyla temas etmeden önce iki ay oruç tutar. Buna da gücü yetmeyen altmış fakiri doyurur..." (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 2-4.)

Bu ayetlerin ilk olarak uygulanışına örnek vermek maksadıyla Muhammed, Havle'nin kocası Evs İbni Samit'i karşısına alır ve ona:

"Bir rakabe (4) azad etmeye gücün yeter mi?"

diye sorar. Evs:

"La vallah ya Resullallah, ona gücüm yetmez, malımın hepsi gider, rakabe pahalıdır, benimse malım azdır"

diye cevap verir. Muhammed sorar:

"Ona gücün yetmezse iki ay sırasıyla oruç tutabilir misin ?" Evs bunu da yapamayacağını söyler ve şöyle der:

"La vallah ben günde üç kere yemezsem gözümün feri kaçar."

Bu sefer Muhammed yine sorar: "O halde altmış miskin doyurabilir misin?"

Bu soruya karşı Evs, altmış fakiri doyuracak parası olmadığını bildirerek:

"La vallah meğer ki, bana iane buyurasınız (para yardımında bulmasınız)"

der. Bunun üzerine Muhammed, Evs'e az bir miktar para vererek şöyle der:

"Ben sana onbeş sa' ile yardım ederim ve bereketine dua ederim. "5

böylece karı kocanın aralarını düzeltmiş olur.

Anlaşılan o ki, zıhar yapan koca eğer bu yukarıdaki koşullan yerine getiremiyorsa, karısını geri alamayacaktır! Nitekim yukarıdaki

4 "Rakabe" deyimi "köle" demek olup büyük ya da küçük, dişi ya da erkek kul anlamına gelir.
5 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4776.

;

örnekte Evs, ancak Muhammed'in kendisine verdiği az bir para sayesinde karısına kavuşabilmiştir; böyle bir para yardımından yararlana-masaydı, Havle'yi geri alamayacaktı! Şu durumda sormak gerekiyor: "Tanrı yukarıdaki ayetleri hiç işe yaramasın diye mi indirdi?"

Görülüyor ki, Muhammed söz konusu zıhar geleneğinin bir kısmını (daha doğrusu özünü) olduğu gibi bırakmış, bir kısmını değiştirmiştir. Her ne kadar İslamcılar bu değişikliği sanki kötü bir geleneğin iyi bir şekle sokulması şeklinde tanımlasalar da hiç de öyle değil. Çünkü bir kere "kadının gönlünü kıran ve hukukunu haleldar eden bir şey" ya da "bir insanı yanlışlıkla öldürmek cinayeti kadar büyük bir günah" olarak tanımlanan zıhar geleneğini kökünden yok etmeyip pamuk ipliği niteliğindeki bazı koşullara

bağlamanın Tanrı'nın yüceliği fikriyle bağdaşır bir yönü olamaz. "Pamuk ipliği niteliğinde" diyoruz, çünkü yukarıdaki Evs örneğinde görüldüğü gibi koca, azat edecek köleye sahip değilse, oruç tutamayacaksa ya da altmış fakiri geçindirecek parası yoksa, karısını geri alamayacak ve bundan kadın zarara uğrayacaktır. Başka bir deyimle zıhar yapan kocasının hatası ya da kaprisleri yüzünden haksızlığa uğrayan kadın, yine kocasının yetersizliği (yani söz konusu koşullan yerine getirememesi) yüzünden yuvasına dönemeyecek, yani cezalandırılmış olacaktır. Başka bir deyimle, Muhammed'in getirdiği bu koşullar, kadınlarından zıhar yapan kocayı cezalandırmaya değil, fakat kocanın bu haksız eyleminden dolayı zarar gören kadını daha da kötü durumda bırakmaya yarar nitelikte şeylerdir.

***

Öte yandan yukarıdaki ayetlere bakarak muhtemelen samlacaktır ki, Muhammed zıhar yapan kocayı köle azat etmeye ya da fakirleri doyurtmaya zorlamakla, hem onu cezalandırmak ve hem de kölelik kuruluşunu yok etmek ve fakirliği sona erdirmek gibi güzel düşüncelere yönelmiştir. Oysa hiç de öyle değil. Çünkü bir kere ki-Şİyi köle azat etmeye zorlamanın, onu cezalandırmakla ilgisi yoktur. Şu bakımdan ki, köle azat eden kişi, azat ettiği bir köle yerine, isterse on köle edinebilir. Muhammed, kölelik kuruluşunu yok etmeyip aksine doğal bir kuruluş olarak benimsediğine ve köle edinmeyi bir hak olarak belirlediğine ve üstelik kendisini köle sahibi olarak Müslüman kişilere örnek verdiğine göre, zıhar yapan kocalara "bir köle azat etme" zorunluluğunu yüklemesinin hiçbir anlamı yoktur.

Oruç tutma koşulu için de aynı şeyi söylemek mümkün: Üç günlük bir oruç tutma zorunluluğunu, zıhar yolu ile kadına yapılan büyük haksızlığın kefareti olarak kabul etmek gülünç olur. Kaldı ki, koca için sağlık bahanesiyle bu zorunluluktan kurtulmak da pek zor bir şey değildir.

Altmış fakiri doyurmakla ilgili koşula gelince: Erkeğin ağzından çıkan çirkin bir söz ile zıhara uğrayan kadın, kocasının altmış kişiyi doyurmak zorunluluğunda kalmasıyla iki misli eza çekmiş olacaktır. Şu bakımdan ki, kocasının bu şekilde harcayacağı paralar ailenin (kadının ve çocuklarının) nafakasında azalma yaratacaktır. Eğer koca o hatayı işlememiş olsaydı, altmış kişiyi doyurmak için para harcamayacak ve bu paralar karısının ve çocuklarının geçimi için sarf olunacaktı.

***

Bütün bu hususlar bir yana, fakat bir de şunu belirtmek gerekiyor ki, Muhammed "Peygamber" olarak gönderildiğini iddia ettiği tarihten sonraki 15 ya da 17 yıl boyunca zıhar uygulamasına ses çıkarmamıştır. Kötü ve insan haysiyetiyle bağdaşmaz böyle bir geleneği yok etmeyi aklından geçirmemiştir. Aklından geçirmek şöyle dursun, fakat Havle'nin acıklı haliyle ilgili olarak önüne gelen bir olayda bile, zıhar uygulamasını geçerli saymış ve yukarıda belirttiğimiz gibi: "Ben şimdiye kadar bu babda bir şey ile emrolunmadım" (yani "Tanrı bana bugüne kadar zıhar konusunda bir buyruk göndermedi") demiş ve kadıncağıza; "... re'yim (şu ki, sen kocana) haram olmuşsun" diye eklemiştir. Zıharla ilgili yukarıdaki ayetleri Medine döneminin ortalarına doğru (yani Peygamber olduğunu iddia ettiği tarihten 15 ya da 17 yıl sonra) koyduğuna göre,[6] bu 15 ya da 17 yıllık süre boyunca nice günahsız kadının başına zıhar uygulaması yüzünden felaketler gelmiştir. Zıhar yapmaktan pişmanlık duyan kocalar da, kanlarıyla bir araya gelme olasılığından yoksun kalmışlardır.

Öte yandan Muhammed'in en güzel niteliklerle tanımladığı ve örneğin "Rahman" (herkese çok acıyan), "Rahim" (inanırlara merhamet yağdıran), "Kuddus" (çok kutsal), "Müheymin" (görüp gözeten), "Cebbar" (buyruğunu her şeye geçiren) vs. gibi yüceliklere sahip olarak tanıttığı Tanrı, her bakımdan kötü ve vicdan sızlatıcı zıhar uygulamasına karşı yıllar boyu sessiz kalmış, kılını bile kıpırdatmamıştır: Ta ki, Havle adında bir kadın zıhar uygulamasından yakınıp Tanrı'ya ve Muhammed'e yalvarana kadar! Hiç Tanrı'nın yüceliği fikriyle bağdaşır şey midir bu?

***

Şimdi tekrar soralım: Acaba neden dolayı Muhammed, "kadının gönlünü kıran ve ve hukukunu yok kılan", kadın haysiyetini yıkan, böylesine kötü bir geleneği yok etmedi de, yukarıda belirttiğimiz gibi pamuk ipliğine bağladı. Bu soruya verilecek yanıtı, benzeri sorularla açıklığa kavuşturmak mümkündür ki, o da şu: Neden dolayı Muhammed kadınları "aklen ve dinen dun", "şahitlikte ve mirasta erkeğin yansı", erkekler için "meta" (bir mal, hem de uğursuz bir mal), "dövülmeye layık bir yaratık", "dişi koyun" (Na'ce)[7] ve daha buna benzer nice aşağılamalara eş tutmuştur? Neden dolayı "kölelik" gibi insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir kuruluşu yok etmeyip, İslamın doğal bir kuruluşu yapmıştır?[8] Neden dolayı "Hülle" denen o olumsuz geleneğin uygulanmasına ses çıkarmamıştır? Neden dolayı İslamdan gayrı bir din ve inanca

6 Her ne kadar Mücadele Suresi, Tanrı'dan 105. sırada olmak üzere nazil olmuş (inmiş) sayılırsa da Kur'an'da 58. sure olarak yer almıştır.
7 Bkz. Sad Suresi, ayet 23-24.
8 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

bağlı olanları sapık saymıştır? Neden dolayı "müşriklerin" ya da "mürted"lerin (İslamı terk edenlerin) öldürülmelerini gerekli bulmuştur? Neden dolayı Müslüman olmayarak ölen ana ve babaya mağfiret dilenmesini yasaklamış ve kendi öz anasıyla ilgili olarak "Tanrı bana, anam için mağfiret dileme iznini vermedi" diye konuşmuştur? Bu tür sorulan sonsuza dek çoğaltmak kolay. Fakat bunların tümüne birden verilecek bir tek yanıt var ki, o da bütün bu ve buna benzer hususlarla ilgili buyrukların (ayetlerin vs.), Muhammed'in günlük siyasetinden ve yaşam gereksinimlerinden çıktığıdır. "Zıhar" konusunda da aynı şey söz konusudur. İstemiştir ki, kadın erkeğin mutlak egemenliği ve baskısı altında kaladursun. "Zıhar"ı ortadan kaldırmayıp, "zıhar" yapan erkekleri karılarına dönebilmek için bazı koşulları yerine getirme zorunluluğunda kılmış gibi görünmesi, bunun ilginç kanıtlarındandır.

XII

ARAP KAVMİNİN TÜRK DÜŞMANLIĞI DUYGULARIYLA

YOĞRULMASINI SAĞLAYAN KUR'AN AYETLERİ MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN SONUCUDUR*

Kur'an'ın Kehf ve Enbiya surelerinde "Ye'cuc" ve "Me'cuc" adları geçer ki, Araplar ve tüm insanlık için felaket kaynağı sayılan bir milleti tanımlar ve bu millet, Muhammed'in söylemesine göre, Türklerdir. Konuyu Arap Milliyetçiliği ve Türkler başlıklı kitabımda incelediğim için burada kısa bir özetleme ile yetineceğim.

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, insanlığa zarar veremesin-ler diye vaktiyle Orta Asya'daki Türkleri bir set ile çevirtmek istemiş ve bu işi yapmaya da Zül-Karneyn'i (ki "Büyük İskender" diye bilinir) görevli kılmıştır. Kehf Suresi'ndeki anlatışa göre Tanrı tarafından "iktidar ve kudret sahibi" kılınan Zül-Karneyn, güneşin battığı bir yere gittiğinde "kafir" bir milletle kaşılaşır. Tanrı ona şöyle emreder:

"Onlara ya azap edecek veya haklarında iyilik etme yolunu seçeceksin."

Zül-Karneyn, kendisine verilen emre uyacağını söyleyerek yoluna devam eder ve bu kez güneşin doğduğu yere gider. Orada bir kavme rastlar ki, Tanrı "onlar için güneşe karşı bir örtü yapmamıştır. " Sonra yine yoluna devam eder ve bu kez iki dağ arasında bir yere ulaşır; görür ki orada hiçbir sözü anlamayan bir kavim yaşamaktadır. Bunlar Zül-Karneyn'e şöyle derler:

* Kehf Suresi, ayet 83-89; Enbiya Suresi, ayet 96.

"Ey Zül-Karneyn! Bu memlekette Ye-cuc ve Me'cuc bozgunculuk yapmaktadırlar. Bizimle onlar arasında bir sed yapman için sana bir vergi verelim mi?"

Zül-Karneyn onlardan para istemez, sadece kendisine güç vermelerini söyler ve:

"Bana, demir kütleleri getirin"

der. Bu getirilen demir kütleleriyle dağın iki yanı arasını aynı seviyeye getirir ve vadiyi doldurur, sonra da onlara:

"Üfleyin (körükleyin)" der. Onu kor haline sokunca:

"Getirin bana, üzerine bir miktar erimiş bakır dökeyim"

der. Ve bu suretle öylesine bir set kurmuş olur ki, onu ne aşmak ve ne de delmek mümkündür (Bu hususlar için bkz. Kehf Suresi, ayet 83-89). Ve kıyamet günü bu set açılacak ve orada yaşamakta olanlar her tepeden akın ederek çıkacaklar ve nankörlüklerini, kafirliklerini anlamış olarak "Bizler zalim idik" diye çırpınacaklardır (bkz. Enbiya Suresi, ayet 96).'

Ye'cuc ve Me'cuc olarak tanımladığı bu Türkleri Muhammed, mümkün olduğu kadar tiksinti verici kılıkta göstermeye çalışmış ve örneğin "yayvan suratlı, basık burunlu, kırmızı yüzlü" olarak tanımlamıştır. Ve anlatmıştır ki, bu Türklerle savaşılmadıkça ve onlarla öldürüşülmedikçe kıyamet günü gelmiş olmayacaktır. Bu konuda bıraktığı hadislerden biri şöyle:

"Küçük gözlü, kırmızı yüzlü, basık burunlu ve suratları kalın deriden yapılmış kalkanlara benzeyen Türklere karşı savaş-

1 Yorum için bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.IV, s.3371.

madıkça hüküm günü (kıyamet günü) gelmeyecektir. Ve hüküm günü gelmeyecektir, ta ki, sizle kıvrık kıldan yapılmış sandallar giyen (Türklere) karsı savaşana kadar. "[2]

Bunlara eklenebilecek diğer benzeri aşağılamaları göz önünde tutacak olursak diyebiliriz ki, tarih içerisinde hiç kimse Türk milletini, Muhammed kadar kötü tanıtmamıştır. Muhammed'in Türkler aleyhinde getirdiği hükümler ve söylediği sözler, sadece Arabın "tarihi Türk düşmanlığı" duygularını oluşturmakla kalmamış

ve fakat genel olarak bütün insanlığı Türke karşı diş bilemeye vesile yaratmıştır.

Hemen belirtmeliyim ki, Muhammed Arapları Türk düşmanlığı duygularıyla yoğurmayı, dışa yönelik siyasetini gerçekleştirmek amacıyla gerekli görmüştür. Şu nedenle ki, Medine döneminde çete saldırıları ve savaşlar sayesinde iyice güçlendikten ve Yahudi kavimlerini yok ettikten sonra, artık kendisini dünyanın fatihi gibi hayal etmeye başlamıştır. Dıştan gelebilecek bir tehlikeyi haber vermek suretiyle hem Arapları birlik halinde tutup kendisine bağlı kılmak ve hem de dışa açılmak yollarını denemiş olacaktı. Zengin ticaret yolu ve merkezi sayılan Orta Asya bölgelerine karşı girişilecek saldırıların çok büyük kazançlar getireceğini düşünmüş olmalıdır ki, EskiAhit'de sözü edilen Ye'cuc ve Me'cuc efsanesini kendisine malzeme edinmiştir.[3] Ve nitekim istediği olmuş ve Arap orduları, Orta Asyalara açılarak oradaki Türk kavimlerini kılıçtan geçirmişler, zengin bölgeleri fethetmişlerdir.[4]

2 Bu ve buna benzer diğer hadisler ve yorumlar için bkz. İlhan Arsel, Arap Milliyetçiliği ve Türkler.
3 Konu hakkında daha geniş bilgi için bkz. ilhan Arsel, Arap Milliyetçiliği ve Türkler.
4 Bu konuda özellikle bkz. Erdoğan Aydın, Nasıl Müslüman Olduk?, Başak Yayın-'an, İstanbul 1994.

XIII

KUR'AN'IN "İRADE ÖZGÜRLÜĞÜ"NE YER VERİR GÖRÜNEN YA DA BÖYLE BİR ÖZGÜRLÜĞÜ YOK BİLEN HÜKÜMLERİ, MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN

GEREKSİNİMLERİNE GÖRE DÜZENLENMİŞTİR*

Daha önceki bölümlerde değinmiş olduğumuz bir konuya burada tekrar dönmemiz gerekiyor ki, o da "irade" sorunlarıyla ilgili. Şu bakımdan ki, Kur'an'da irade özgürlüğünü öngören ya da böyle bir özgürlüğü yok bilen hükümler, hep Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerinden doğma şeylerdir. Kısaca özetleyelim:

Henüz güçlü bulunmadığı dönemde (özellikle birinci Mekke döneminde) Muhammed, zor kullanarak kişileri Müslüman yapamayacağını bildiği için genellikle cennet vaatleri ya da cehennem korkutmalarıyla iş görürdü. Müslüman olmak isteyenlerin mükafatlara kavuşacağını, istemeyenlerin ise cehennemi boylayacaklarını anlatmak maksadıyla Kur'an'a şu tür ayetler koymuştur:

"Başınıza gelen herhangi bir musibet, ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür..." (K. 42, Şura Suresi, ayet 30.)

Bir diğer örnek şu:

"İşte orada herkes, dünyada yapmış olduğunu bulur" (K. 10. Yunus Suresi, ayet 21-30, 52).

Bir diğeri şöyle:

* K. 42, Şura Suresi, ayet 30; K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 19-20; Nahl Suresi, aye' 93; Hicr Suresi, ayet 93; En'am Suresi, ayet 125; Şura Suresi, ayet 29.

"İşlediklerinden ötürü herkesin bir derecesi vardır. Herkese işlediklerinin karşılığı ödenir. Kendilerine haksızlık yapılmaz; İnkar edenler, ateşe sunuldukları gün, onlara ' ...Dünyadaki hayatınızda sizin için güzel olan her şeyi harcadınız... yoldan çıkmanızın karşılığında alçaltıcı bir azab göreceksiniz" (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 19-20).

Beyzavi gibi kaynaklara göre, bu ayetleri Ebu Bekir'in ve özellikle onun oğlu Abdurrahman'ın İslamiyeti kabul etmeleri vesilesiyle koymuştur. Böylece anlatmak istemiştir ki, Müslüman olmak kişinin istek ve iradesine bağlı "iyi" bir iştir ve böylesine iyi bir iş yapanlar, mükafat olarak cennetlere kavuşacaklardır. Hatırlatalım ki, Ebu Bekir Muhammed'in İslamiyeti yaymaya başlamasından iki yıl sonra Müslüman olmuştur. Oğlu Abdurrahman ise olmamış, direnmiştir. Hatta babası ve anası kendisini Müslüman yapmak istiyor diye onlara kafa tutmuş, güya "öf size" diye konuşmuştur. Onun bu direnişini Muhammed, Kur'an'a koyduğu şu ayetle açıklar:

"Annesine, babasına 'Öf ikinizden; benden önce nice nesiller gelip geçmişken beni tekrar diriltilmemle mi tehdit ediyorsunuz?' diyen kimseye, anne ve babası... 'Sana yazıklar olsun! inan, doğrusu Allah'ın sözü gerçektir' dedikleri halde 'Bu Kur'an ötekilerin masallarından başka bir şey değildir' diye cevap veren kimse gibiler, işte onlar ... Allah'ın azab vadinin aleyhlerinde gerçekleştiği kimselerdir" (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 17-18).

Fakat daha sonraları Abdurrahman tutumunu değiştirip babasının yolunda gitmiş, yani İslam olmuştur. İşte bu şekilde İslam olanların cennete gireceklerini söyleyerek Muhammed, putperest Araplara da bu yolu seçmelerini anlatmak üzere:

"İşlediklerinden ötürü herkesin bir derecesi vardır; herkese işlediklerinin karşılığı ödenir" (Ahkaf Suresi, ayet 19)

yada:
"Onlar sorumlu tutulacaklardır (Tanrı'yı bırakıp tanrılar mı edindiler?)..." (K. 21, Enbiya Suresi, ayet 24)

şeklinde ve sanki irade örgürlüğüne yer verirmiş gibi ayetler düzenlemiştir. Böylece anlatmak istemiştir ki, kendisini peygamber olarak benimseyen ve Müslümanlığı seçenler, tüm günahlarından sıyrılmış olarak cennete gideceklerdir; bunu yapmayanlar ise cehennemlik olacaklardır. Başka bir deyimle kişileri sorumluluk duygusu içinde tutmuştur ki, cehennem azabından korksunlar ya da cennet hayalleriyle yoğrulsunlar da İslam olsunlar diye.

Ne var ki, İslama girmek istemeyenlerin sayısı, girenlerden çok fazlaydı. On iki yıllık Mekke dönemi boyunca Muhammed'in Müslüman yapabildiği kimselerin sayısı seksen ya da yüz civarında olmuştur. Bunlar, birkaç istisnasıyla, Mekke'nin en zavallı ve en yoksul kişileridir. Mekke dönemi boyunca Muhammed, Kureyş'in ileri gelenlerini kendisine inandıramamıştır. Kendisini bir baba gibi yetiştiren amcası Ebu Talib başta olmak üzere, en yakın akrabalarını dahi Müslüman yapamamıştır. Ve işte kendisi hakkında:

"Bu nasıl Peygamberdir ki, insanları, hatta akrabalarını dahi Müslüman olmaya ikna edemiyor?"

şeklinde düşünülmesin ve itibarı sarsılmasın diye, İslam olup olmamanın "özgür irade" işi olmayıp "Tanrı takdiri" olduğunu ve Tanrı'nın dilediği kişileri Müslüman yapıp dilediklerini saptırdığını anlatmak üzere Kur'an'a:

"Allah kimi doğru yola koymak isterse onun kalbini İslamiyete açar, kimi de saptırmak isterse... kalbini dar ve sıkıntılı kılar.." (K. 6, En'am Suresi, ayet 125)

yada:

"Tanrı dileseydi hepinizi doğru yola eriştirirdi" (K. 6, En'am Suresi, ayet 149) ya da "Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Ama o istediğim saptırır, istediğini doğru yola eriştirir..." (K. 16, Nahl Suresi, ayet 93)

şeklinde ayetler koymuştur.[1] Müslüman yapmak isteyip de yapamadığı kişiler hakkında da, bu tür ayetler koymaktan geri kalmamıştır. Örneğin al-Nadir İbn al-Haris'in Müslümanlığı kabul etmemesi nedeniyle Kur'an'a koyduğu ayet şöyle:

"AIlah dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir" (K. 14, İbrahim Suresi, ayet 4).
Aynı şekilde Ümeyye için şunu koymuştur:

"Ey Muhammed!... dileseydik onu ayetlerimizle üstün kılardık. .. Durumu, üstüne varsan da, kendi haline bıraksan da dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 176).

Kendisine babalık eden Ebu Talib'ı Müslüman yapamayınca Kur'an'a, şunu koymuştur:

"Ey Muhammed! Sen sevdiğini doğru yola eriştiremezsin ama Allah dilediğini doğru yola eriştirir..." (K. 28, Kasas Suresi, ayet 56.)

Böylece Müslüman olup olmamanın irade özgürlüğü ile ilgisi bulunmadığını, bu işin Tanrı'nın dileğine bağlı olduğunu anlatmak istemiştir. Başka bir deyimle kişilerin Müslüman olup olmamalarının sorumluluğunu Tanrı'nın sırtına yüklemiştir.

Görülüyor ki, Muhammed irade özgürlüğüne yer verir görünürken ya da aksine, böyle bir özgürlüğü yok bilirken hep kendi siyasetinin gereksinimleri doğrultusunda iş görmüştür.

***

Yahudileri ve Hıristiyanları Müslüman yapmak maksadıyla uyguladığı siyaset bakımından da durum yukarıdakinin aynıdır. Ko-

1 Örneğin K.42, Şura Suresi, ayet 24.

nüyü diğer yayınlarımda, özellikle İslama Göre Diğer Dinler ve Kur'an'daki Kitaplılar adlı kitaplarımla incelemiş olmakla beraber burada bir iki hususu kısaca belirtmekte yarar görmekteyim:

Medine'ye geçtikten sonra Muhammed kendisini Yahudilere ve Hıristiyanlara "peygamber" olarak kabul ettirmek istemiştir. Kabul ettirebilmek için, onların bazı geleneklerini benimsemek[2] yanında, bir de Tanrı'nın onlara verdiği dinin esas itibariyle İslamiyet olduğunu, bu doğrultuda kitaplar (Tevrat ve İncil) gönderdiğini fakat onların bu dini ve kitapları tahrif ettiklerini, doğru yola girmediklerini söyler. Ve eğer Kur'an'ı benimseyip kendisini de "peygamber" olarak kabul edecek olurlarsa mükafatlandırılacaklarını,

etmezlerse sorumlu tutulacaklarını bildirir. Örneğin Hicr Suresi'ne şunu koyar:

"Kur'an'ı işlerine geldiği gibi bölerek benimseyenlere de. Yahudi ve Hıristiyanlara da Kitab indirmiştik... hepsini de yaptıklarından sorumlu kılacağız..." (Hicr Suresi, ayet 93.)[3]

Yine bunun gibi Müslümanlara Tanrı tarafından indirilen şeylerin, daha önce İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve onların soyuna dahi indirilmiş bulunduğunu ve hidayete erişmek için İbrahim'in milletinden olmak gerektiğini söyler (bkz. Bakara Suresi, ayet 138 vd.). Yahudilerin yaptığı gibi İsa'yı inkar etmenin ya da Hıristiyanların yaptıkları gibi onu Allah'ın oğlu olarak saymanın günah olduğunu ekler (Bakara Suresi, ayet 137). Yahudilerin ve Hıristiyanların, aslında Müslüman olduklarını ve fakat buna rağmen bu gerçeği inkar ettiklerini anlatmak için şöyle der:

"Allah öyle biliyor ve öyle şehadet ediyor ki, onlar ne Yahudi-dirler ne de Nasaradırlar, daha evvel geçmiş bir ümmeti sabıkadırlar; İbrahim Hani/i muslinidir ve müşriklerden değildir; siz ise sabit olan bu hakikate şehadet! ketmediyorsunuz... "[4]

2 Örneğin kıbleyi Kudüs yönüne çevirmek, onların yaşam tarzına yönelmek, Örneğin saçlarını onlar gibi uzatmak vs. gibi.
3 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, İslam'a Göre Diğer Dinler ve Kur'an'daki Kitaplık»"-
4 Bu konuda bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.518 vd.

Bu doğrultuda olmak üzere Bakara Suresi'ne ayetler koyar (bkz. Bakara Suresi, ayet 135-142). Fakat bütün çabalarına rağmen onları Müslüman yapamayınca, bu sefer Müslüman olup olmamanın "özgür irade" işi değil fakat Tanrı'nın dileğine dayalı bir iş olduğunu söyler, örneğin Kur'an'a:

"Allah dileseydi hepinizi doğru yola iletirdi" (K. 16, Nahl Suresi, ayet 9)

şeklinde ayetler koyar, ayrıca da:

"Tanrı dilediğinin gönlünü açar onu Müslüman yapar, dilcdi-ğininkini kapatır onu sapık kılar" şeklindeki ayetleri tekrarlar (En'am Suresi, ayet 125; Şura Suresi, ayet 29, 24-31; Bakara Suresi, ayet 2, vs.).

Söylemeye gerek yoktur ki, bütün bunlar çelişki niteliğinde şeylerdir. Ve işte bu çelişkiler, Muhammed'in zaman ve mekana göre kendi çıkarları doğrultusunda hükümler koymasındandır.[5]
İhan Arsel, İslam'a Göre Diğer Dinler ve Kur'an'daki Kitaplılar adlı yayınlarda bu konu ele alınmıştır.

XIV

KIBLENİN KUDÜS'E YA DA KÂ'BE'YE YÖNELİK OLMASIYLA İLGİLİ AYETLER, MUHAMMED'İN YAHUDİLERE VE HIRİSTİYANLARA KARŞI UYGULADIĞI GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMLERİNDEN

DOĞMA ŞEYLERDİR*

Muhammed'in "Cahiliye!" diye küçümsediği İslam öncesi dönemlerde Araplar, Mekke'deki Ka'be'yi kutsal bir yer olarak bilirler ve "hac" için ziyaret ederlerdi, "haccetmek" bu dönemden kalma bir gelenektir. "Beyt-i Şerif denilen Ka'be'de Arapların tapar oldukları putlar, tanrıçalar vs. değerli eşyalar vardı. Ka'be'nin anahtarlarını Kureyş eşrafı saklardı. Fakat zamanla buradaki duvarların yüksekliğinin hırsızlıklara engel teşkil edemediği ve esasen çok eskidiği anlaşıldığından burası, Kureyşlilerin kararıyla yeniden tamir edildi. Bu tarihlerde Muhammed'in 35 yaşlarında olduğu ve Ka'be'nin tamiri işlerinde çalıştığı anlaşılmaktadır.' O tarihlerde kendisi de puta tapanlardan olduğu için gerek Araplar bakımından ve gerek kendi inançları açı-sından böylesine kutsal bildiği Ka'be'yi, Peygamberliğini ilan ettikten sonra "Mescid-i Haram" saymış, kıble yönü olarak kabul etmiş ve oraya yönelik olarak namaz kılmış, kendisiyle birlikte Müslümanlara da o yönde namaz kıldırmıştır.

Ne var ki, Medine'ye geçtikten az sonra, kendisini Yahudilere peygamber olarak kabul ettirme hevesine kapılmıştır. Çünkü o dönemde Yahudiler meslek sahibi zengin kimselerdi. Muhammed'e ilk

* Yunus Suresi, ayet 86; A'raf Suresi, ayet 29; Bakara Suresi, ayet 114, 142-3, 144-5. ,Sahih-i..., c.VI, s.30.

başlangıçta bir hayli de yardımda bulunmuşlardır. Onları kazanabilmek için, onların geleneklerini benimsemek gerektiğini düşünmüş ve her şeyden önce kıble yönünü değiştirmiş ve Kabe (yani Mescid-i Haram) yerine Kudüs'ü (yani Mescid-i Aksa'yı) kıble yapmıştır. Yaparken de: "Tanrı bana Kudüs yönünde namaz kılmamızı emretti" demiştir. Çünkü Yahudiler, eskiden beri Kudüs'ü kutsal bilmişler ve orayı kıble edinmişlerdi. Fakat Muhammed sadece Yahudilerin kıblesini benimsemekle kalmamış, bir de onların diğer bazı geleneklerini almıştır; örneğin saçlarını onlara benzer şekilde kestirmeye başlamıştır. Bütün bunları sırf Yahudileri hoşnut edip kazanmak, onları Müslüman yapmak ve onlardan yararlanmak için yapmıştır. Kimi yorumcular, Muhammed'in Kudüs'ü kıble yapıp o yönde olarak namaz kılması konusunda şöyle derler:

"Resulallah... Mekke'de iken Ka'be'ye müteveccihen namaz kılardı. Medine'ye hicretten sona Sahre'ye (Kudüs'e) müteveccihen namaz ile emrolunnıuştu ki, bunda Yehudileri İslama bir nevi te'nis (alıştırma) vardı."[2]

Mekke'den Medine'ye hicret edinceye kadar, yani on (ya da on üç) yıl boyunca Kudüs'e yönislmeyi aklından geçirmemişken, Medine'ye hicretten sonra kıble yönünü Kudüs olarak seçmesi ve namazını o yönde kılması bundandır. Ne var ki, Müslümanlardan bir kısmı Mekke'deki Ka'be yerine Kudüs'e yönelik olarak namaz kılmayı yadırgayıp, yakınmaya başlamışlardır. O zamana kadar Ka'be'ye dönük ibadet ederlerken şimdi birden bire Kudüs yönünde ibadet etmenin anlamsız ve Arap geleneğine aykırı olduğunu söylemeye başlamışlardır. Bu şekilde konuşanları susturmak için Muhammed, yine Taundan vahiy indi diyerek Kur'an'a ayetler eklemiştir. Bu ayetlere göre güya Tanrı, kıble yönünün değişikliği konusunda şikayetçi olanları beyinsizlikle suçlayıp şöyle konuşmuştur:

"(Ey Muhammed)! insanların beyinsizleri 'Yöneldikleri Kıb-le'den onları çeviren nedir?' diyeceklerdir. De ki, 'Doğu ve

2 Elmalılı H, Yazır, age, c.I, s.525.

Batı Allah'ındı;: O dilediğini doğru yola eriştirir... Senin yö. neldiğin yönü, peygambere uyanları, cayacaklardan ayın etmek için, Kıble yaptık" (Bakara Suresi, ayet 142-143).
Hemen belirtelim ki, Muhammed, kıble yönünü Kudüs olarak seçmekle ve ayrıca da Yahudilerin yaşam tarzlarından bazılarını benimsemekle hiçbir sonuç alamamıştır; çünkü Yahudiler, hiçbir şekilde Müslüman olmaya ya da Muhammed'i "peygamber" olarak kabule yanaşmamışlardır. Ve işte bunu anladığı an Muhammed, kıble yönünü değiştirip, Kudüs yerine yeniden Mekke'deki Ka'be'yi kıble yapmış ve artık Kudüs'e değil fakat eskiden olduğu gibi Mekke'deki Ka'be'ye yönelik olarak namaz kılmaya başlamıştır; Müslümanlara da aynı şeyi yaptırmıştır. Fakat bu kez taraftarları: "(Kıble) kah buraya, kah oraya (çevriliyor), bu ne oluyor? (Neden Tanrı sabit bir kıble göstermiyor?)" şeklinde konuşur olmuşlardır. Bu şekilde yakınmalarının nedeni, bir kısım Müslümanların kıble yönü değiştirilmeden önceki yönde, yani ilk kıbleye (Ka'be'ye) doğru namaz kılarak ölmüş bulunmalarıydı. Bu kişilerin durumu konusunda endişeye

kapıldıkları içindir ki: "Vefat eden ihvanımızın (dostlarımızın, arkadaşlarımızın) namazları ne olacak?" diyerek telaşlanmaya başlarlar.[3] Bu yüzden İslamı terk edenler olur. Durumun bu şekilde ciddileşmesi üzerine Muhammed harekete geçer: Her şeyden önce şunu bildirir ki, "Allah Müslüman kullarını sınamaktadır ve bu nedenle Allah'ın hiçbir emri onlara ağır gelmemelidir. Ve esasen Allah, sebatkar imana sahip olanları ve namazlarını hiç zayi etmeden kılanları zarara uğratmak istemez; bu itibarla kıble değişikliği olduğunda, değişiklikten önce kılınmış olan namazlar zayi olmayacaktır; vefat etmiş olanlar için dahi durum budur!" Bunları söylerken Muhammed, bir de şunu ekler ki, gece gündüz AIlah a dua ederek İbrahim Peygamber'in kıblesi olan Ka'be'yi temenni et-

3 Buhari'nin Bera'dan (b. Azib) rivayeti için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı. , c.1" s.48 vd., Hadis No: 38.

mistir ve Allah, Müslüman kullarına mutlaka sabit (değişmez) bir kıble gösterecektir. Bu söylediklerini inandırıcı kılmak maksadıyla bir de, semadan Cibril'i gözetlediğini ve onun getireceği vahyi beklediğini ekler. Az geçmeden kıblenin Ka'be'ye (Mescid-i Haram'a)4 yöneldiğine dair vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayetleri yerleştirir:

"Yüzünü göğe çevirip durduğunu görüyoruz. Hoşnud olacağın Kıble'ye seni. Ey Muhammed, elbette çevireceğiz. Yüzünü Mescid-i haram cihetine çevir; bulunduğunuz yerde yüzlerinizi onun yönüne çevirin... Sen Kitap verilenlere her türlü delili getirsen, yine de Kıblene uymazlar; sen de onların Kıblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin Kıblesine de uymazlar. Andolsun ki, eğer sana gelen (Kur'an'dan) sonra onların heveslerine uysarsan şüphesiz o zaman zulmedenlerden olursun" (Bakara Suresi, ayet 142-143).

Görülüyor ki, Muhammed güya Kudüs'e yönelik şekilde namaz kılmaktan pek hoşlanmayıp Ka'be'ye yönelik olarak namaz kılma isteğinde bulunduğunu Tanrı'ya belli etmek için ikide bir yüzünü göğe çevirmiştir. Ve Tanrı, onun bu isteğini fark etmiş ve Kudüs'e yönelik namaz kılmanın kitaplıları (Yahudileri ve Hıristiyanları) etkilemek bakımından faydasız olduğunu anlayarak kıbleyi tekrar Ka'be'ye çevirmiştir!

Dikkat edilecek olursa bu ayetler Tanrı'yı güç durumda kılacak nitelikte şeylerdir. Çünkü bir kere Tanrı, kendisi bakımından son derece kutsal olan Ka'be yerine, kitaplıların (özellikle Yahudilerin) kutsal bildikleri Kudüs'ü kıble yapıyor ve on altı, on yedi ay boyunca Muhammed'i ve Müslümanları Kudüs'e yönelik olarak namaz kıldırtıyor! Şunu düşünüyor ki, Kudüs'ü kıble yönü yapmakla ki-taplıları (özellikle Yahudileri) hoşnut edecek ve böylece onları ko-

4 Mescid-i haram" deyimi Ka'be'yi de içine alan bir deyimdir. İslamcıların söyle-yişiyle "Mescid-i haranı, Ka'be'nin kendi değil etrafındaki haremi şerifidir." Burada her türlü "kıtal" (vuruşma, öldürüşme) yasaklandığı için "haram" (harem) sözcüğü kullanılmıştır.

laylıkla Müslüman kılabilecektir. Ve on altı, on yedi ay boyunca bekliyor, fakat anlıyor ki Yahudilerin Müslüman olmaya niyetleri yoktur! Yani ne yaparsa yapsın ve ne tür delil getirirse getirsin, onları İslama sokamayacaktır. Ve esasen sevgili "Peygamberi" Muhammed de ikide bir yüzünü göğe çevirip kendisine: "Ey Tanrım! Ben Kudüs yönünde namaz kılmak istemiyorum; kıble yönünün Kabe olmasını diliyorum" der gibi üzüntüsünü bildirmektedir. Ve işte bütün bunlardan dolayı Tanrı, kıble yönünü Ka'be'den Kudüs'e çevirmekle hata işlediğini fark ediyor ve hatasını düzeltmek üzere bu kez kıbleyi Kudüs'ten alıp Ka'be yönüne çeviriyor!

Pek güzel ama şöyle bir düşünelim: Kur'an'da yazılanlara göre Tanrı, her şeyi önceden bilen ve gören, hiçbir şekilde yanılmaz olan bir yaratan değil midir? Her yarattığının ve her kulunun içini dışını bilen değil midir? O halde böyle bir Tanrı, nasıl olur da kıble yönünü Kudüs'e çevirmekle kitaplıların Müslüman olmayacaklarını hesap edemez, bilemez? Onların niyetlerini, isteklerini bilmiyor muydu ki? Öte yandan Tanrı, yine Muhammed'in söylemesine göre, dilediğini Müslüman yapabilecek güçte değil midir? Örneğin:

"Allah kimi doğru yola koymak isterse onun kalbini İslamiyete açar..." (En'am Suresi, ayet 125) diyerek bu güçlülüğünü ortaya vurmuş değil midir? Böyle olduğuna göre nasıl olur da Yahudileri Müslüman yapmak için uğraşır da yapamaz? Neden onların gönüllerini İslama açamaz? Bunu yapamamakla güçsüzlüğünü ortaya vurmuş sayılmaz mı? Üstelik de

"... (Ey Muhammed) Sen Kitap verilenlere her türlü delili getirsen, yine de Kıblene uymazlar..." diyerek güçsüzlüğünü biraz daha pekiştirmiş değil midir?

Bütün bunlar bir yana, fakat bir de yukarıdaki ayetlerde Tanrı'nın Muhammed'e hitaben şöyle dediği yazılı:

"Yüzünü göğe çevirip durduğunu görüyoruz. Hoşnud olacağın Kıble'ye seni. Ey Muhammed, elbette çevireceğiz. Yüzünü Mescid-i haram cihetine çevir; bulunduğunuz yerde yüzlerinizi onun yönüne çevirin... " (Bakara Suresi, ayet 142-143).

Bu sözlerden anlaşılan şu ki, Tanrı, hani sanki kıble yönünü Kudüs'ten Ka'be'ye çevirmek için Muhammed'in istekte bulunmasını beklemiş gibidir. Hani sanki bu işi, onun gözlerini semaya çevirip kendisine: "Ey Tanrı! Ben Kudüs yönünde namaz kılmaktan hoşlanmıyorum. Kıble'yi babam İbrahim Peygamber'in Ka'he'sine çevirmeni diliyorum" şeklindeki isteği üzerine yapmıştır. Başka bir deyimle sanki Tanrı, Kudüs'ü kıble yapmak sureliyle işlemiş olduğu hatayı, Muhammed'in uyarması üzerine düzeltmiş gibidir!

Ve nihayet bir de şu var: Biraz yukarıda belirttiğimiz gibi kıble yönünün Ka'be'den Kudüs yönüne çevrilmesi yüzünden bazı kişiler şaşkına dönmüş ve örneğin

"(Kıble) kah buraya, kah oraya (çevriliyor), bu ne oluyor? (Neden Tanrı sabit bir kıble göstermiyor?)"

şeklinde konuşmuşlardır. Müslümanlardan bir kısmı da, kıble değişikliğinden önce kılınmış olan namazların geçersiz sayılabileceği endişesine kapılmışlar, örneğin: "Vefat eden ihvanımızın (dostlarımızın, arkadaşlarımızın) namazları ne olacak?" diye yalanmışlardır. Ve işte bunun üzerinedir ki, Tanrı yine yukarıda belirttiğimiz gibi kıble yönünün değişikliğinden önceki namazların geçerli olduğunu bildirmiştir. Şimdi yine düşünelim: Her şeyi önceden bilir ve görür olduğu söylenen bir Tanrı, kıble değişikliği yaparken, daha önceki namazların geçerli olup olmadığı hakkında hiçbir şey söylemiyor! Kişilerin bu yüzden telaşa düşebileceklerini hesap edemiyor. Ve bunu ancak kişilerden şikayet gelmeye başlayınca anlıyor ve ancak o zaman gereken tedbiri alıyor!

Olacak şey midir bunlar? Tanrı fikrindeki yüceliğe inananlar acaba ne diyeceklerdir bütün bunlara?

XV

HIRİSTİYANLARIN "VAFTİZ" GELENEĞİNİ KÜÇÜMSER NİTELİKTEKİ KUR 'AN AYETLERİ, MUHAMMED'İN HIRİSTİYANLARA KARŞI UYGULADIĞI GÜNLÜK SİYASETİNİN ÜRÜNLERİNDENDİR*

İslama Göre Diğer Dinler adlı kitabımda belirttiğim gibi Muhammed, Yahudileri ve Hıristiyanları İslama

sokamayacağını ve kendisini onlara "peygamber" olarak kabul ettiremeyeceğini anladığı andan itibaren Kur'an'a onları küçültücü nitelikte ayetler koymaya başlamıştır. Bunlardan biri, Hıristiyanlarla ilgili olarak Bakara Suresi'ne koyduğu şu ayettir:

"Allah'ın (verdiği) rengiyle boyandık. Allah'tan daha güzel rengi kim verebilir? Biz ancak O'na kulluk ederiz (deyin)...?" (Bakara Suresi, ayet 138.)

Zemahşeri gibi kaynaklara göre bu ayet Hıristiyanların "vaftiz" geleneğiyle ilgilidir ve Müslümanlara böyle bir geleneğin anlamsız olduğunu anlatmak için konmuştur. Hıristiyanlar yeni doğan çocukları "Ma'mudiye" denen sarımtırak bir suya daldırırlar ve bunu "temizlenmek", "paklanmak" olarak kabul ederlerdi. Hıristiyan olmanın ancak bu suretle gerçekleşebileceğini söylerlerdi. Ve işte bu geleneği küçümsemek ve batıl nitelikte kılmak maksadıyladır ki, Muhammed:

* Bakara Suresi, ayet 138.

"Vaftiz nedir ki? Allah'tan güzel boya vuran kim olabilir ki? Allah'ın boyası ile boyanmak gerekir"

anlamına gelmek üzere Kur'an'a yukarıdaki ayeti yerleştirmiştir. Bununla anlatmak istemiştir ki, "insanları bir paçavra boyar gibi bulaşık bir suya sokup çıkarmakla" iman sahibi yapmak mümkün değildir; güya "gerçek iman", Tanrı'nın doğuştan verdiği imandır ki, "Allah'ın boyası işte budur." Bir yorumcu bunu şöyle ifade ediyor:

"Dini İslam ve imanı Tevhid insanların mintarafillah boyandıkları öyle güzel bir AIlah boyasıdır."1

Şunu hatırlatmak gerekir ki, Muhammed Hıristiyanların vaftiz geleneğiyle alay ederken ve bu geleneği bir bakıma "batıl" inanış şeklinde tanımlarken, kendisi batıl inanışlara yönelik pek çok hükümler getirmiştir. Bunlar arasında, her gün sabahları aç karnına yedi adet acve hurması yiyen kimselerin sihirden etkilenmeyeceklerinden tutunuz da, göz dokunması ya da sarılık gibi hastalıkların üfürüklü okumakla tedavi edilebileceğine dair olanlar yanında, Kur'an'ın Muavvizeteyn süreleriyle nefes etmek gerektiğine varıncaya kadar niceleri vardır.[2]

1 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.516; ayrıca Diyanet Vakfı'nın Kur'an çevirisinde Bakara Suresi'nin 138. ayetinin açıklanmasına bkz.
2 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları: Din Adanılan.

XVI

ANA BABA, ÇOCUKLAR VE YAKINLAR ARASI İLİŞKİLER, MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMLERİNE GÖRE "SEVGİ" YA DA "DÜŞMANLIK" DUYGULARI ŞEKLİNDE AYARLANMIŞTIR!..*

Muhammed'in Tanrı'dan geldiğini söylediği "vahiy"ler arasında ana ve babaya karşı hayırlı olmak, iyi

davranmak doğrultusunda hükümler bulunduğu gibi, düşmanlık salan hükümler de vardır. Örneğin Ahkaf Suresi'nde.:

".. Biz insana, anasına, babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir; zira annesi, onu karnında zorluğa uğrayarak taşımış, onu güçlükle doğurmuştur..." (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 15)

diye yazılıdır. Bunun gibi İsra Suresi'nde şunları okumaktayız:

"Allah anaya, babaya iyilik etmeyi buyurmuştur... Onlar ... senin yanında ihtiyarlayacak olursa, onlara .. . acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve 'Rabbim küçükken beni yetiştirdikleri için sen de onlara merhamet et' de" (K. 17, İsra Suresi, ayet 23-24).

Ve işte Kur'an'daki bu tür ayetlere bakılarak sanılır ki, Muhammed, ana baba, çocuklar ve yakınlar arasındaki ilişkileri sevgi ve

* Ahkaf Suresi, ayet 15; İsra Suresi, ayet 23, 24; Tevbe Suresi, ayet 23, 24, 113-114, 123; Ankebut Suresi, ayet 8: Lokman Suresi, ayet 14-15; Mümtehine Suresi, ayet l, 3-4, 8; Mücadele Suresi, ayet 22; En'am Suresi, ayet 54; A'raf Suresi, ayet 43; Hadid Suresi, ayet 19; Ahzab Suresi, ayet 58 vd.

saygı esasına bağlamış, bu tür duygulan yüce kılmışın Başka bir deyimle ana babaya karşı sevgi, saygı ve yardım şeklindeki davranışların nedenini, ana ve babanın kendi çocukları için yüklendikleri fedakarlıklara dayatmış gibidir.

Ne var ki, gerçek böyle değil; çünkü Muhammed ana ve babaya ya da yakınlara karşı sevgi, saygı ve yardım şeklindeki tutum ve davranışları, onların fedakarlıkları esasına göre değil, fakat "Müslüman" olup olmamaları esasına bağlamıştır; gerçeği söylemek gerekirse, kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine göre ayarlamıştır. Yani eğer bu kişiler Müslüman iseler, onları birbirlerine karşı sevgi, dostluk ve yardımlaşma duygularıyla davranmaya çağırmıştır; yok eğer bunlar farklı inançta iseler, aralarına düşmanlık salmıştır velev ki, birbirlerine karşı fedakarlık göstermiş olsunlar. Eğer ana baba ve çocuklar arası sevgi ve bağlılığı, "fedakarlık" esasına dayatmış olsaydı, bu takdirde inanç farkı nedeniyle ana ve babaya (ya da hısım akrabaya) karşı düşmanlık yaratıcı hükümler koymaz ve herkesten önce kendisi, kendi anasına ve babasına (ve kendisine bir baba gibi bakan amcası Ebu Talib'e) karşı hayırlı bir evlat gibi davranırdı. Oysa Kur'an'a koyduğu ayetlerle, Müslüman olmayan ana ve babaya (ve yakın akrabaya) karşı yakınlık gösterilmesini ve onlar için Tanrı'dan "mağfiret" ve "merhamet" dile-nilmesini yasaklamıştır. Bunlardan biri şöyle:

"Ey inananlar! Babalarınızı, kardeşlerinizi küfrü imana tercih ediyorlarsa dost edinmeyin" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 23).

Buna benzer bir başka ayet şöyle:

"Akraba bile olsalar müşrikler için mağfiret dilemek Peygamber'e ve mü'minlere yakışmaz" (Tevbe Suresi, ayet 113).

Aynı şeyi "evlatlar" bakımından da öngörmüştür: Yani eğer evlatlar İslam inancına bağlı değillerse, ana ve babaları onlara karşı sevgi ve yakınlık göstermekten yasaklamıştır. Ve bu hükümlerin Müslümanlar tarafından iyice benimsenmesi için kendinden örnek vermek istemiş, Tanrı'nın kendisine, ana ve babasına mağfiret dileme izni vermediğini söylemiş, babasının cehennemlik olduğunu bildirmiştir; çünkü Muhammed'in anası Amine ve babası Abdullah, Müslüman olmayarak ölmüşlerdir.

Başka bir deyimle Muhammed, her hususta olduğu gibi ana baba, çocuklar ve yakın hısımlar arası ilişkiler hususunda da günlük siyasetinin gereksinimlerini ön planda tutmuştur. Kendisini "peygamber" olarak kabul etmeyen ya da İslam imanında olmayan kimseleri, velev ki bunlar ana ve baba olsunlar, sevgi ve saygıya, hayırla anılmaya layık bulmamıştır. Ana, baba ya da kardeş dahi olsalar, "kafirlere" karşı hayırlı davranışlarda bulunmayı kafirlik bilmiştir. Bu maksatla Kur'an a:

"...Babanız dahi olsa, Tanrı'ya ortak koşan ya da Tanrı'ya düşman olandan uzaklasın, onlara mağfiret dilemeyin..." (Tevbe Suresi, ayet 113-114)

ya da:

"Ey inananlar! Kafirliği severlerse ve küfrü imana tercih ederlerse, babalarınızı ve kardeşlerinizi de dost edinmeyin; içinizde kim onları severse, onlardır zulmedenler" (Tevbe Suresi, ayet 23)

ya da:

"De ki! Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, kesade uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Resulünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, artık emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah fasıklar topluluğunu hidhayete erdirmez" (Tevbe Suresi, ayet 24).

"Ey o bütün iman edenler.' Kafirlerin size yakın olanlarıyla çarpışın, hem onlar sizden kalın bir kuvvet görsünler..." (Tevbe Suresi, ayet 123)

şeklinde ayetler koymuştur. Bütün bu buyruklar, ana baba. çocuklar, kardeşler, eşler, hısım akraba vs. arasında doğal olarak yerleşik bulunan sevgiyi, sırf inanç farkı nedeniyle düşmanlığa dönüştürmüş olmaktadır. Üstelik de bu tür bir düşmanlığa yönelenlere cennetler vaat etmiştir Muhammed. Mücadele Suresi'ne koyduğu şu ayet bunun ilginç örneklerinden biridir:

"Allah'a ve ahiret gününe inanan toplumun -babaları, oğulları, kardeşleri, yahut akrabaları da olsa- Allah'a ve Resul'üne düşman olanlarla dostluk ettiğini göremezsin. İste onların kalbine Allah, iman yazmış ve katından bir ruh ile onları desteklemiştir. Onları içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedi kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır... İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sadece Allah'ın tarafında olanlardır" (K. 58, Mücadele Suresi, ayet 22).

Hatırlatalım ki, hicretin ikinci yılında cereyan eden Bedir Savaşı, Müslümanlarla onların Müslüman olmayan ana baba ve akrabaları arasında olmuştur. Bu savaşta en yakın akrabalar birbirlerini öl-dürmüşlerdir. Örneğin Ömer bin Hattab, kendi öz dayısını kılıçtan geçirmiştir. Ali İbn Talib, kendi amcazadesine aynı şeyi yapmıştır. Bunun gibi diğer Müslümanlar da kendi akrabalarını öldürmenin üzüntüsü içerisindeydiler. Ve işte Muhammed, onları üzüntüden kurtarmak için Tanrı'dan geldiğini söylediği yukarıdaki hükümleri sergilemiş, Tanrı'nın böyle istediğini ve onlara güzel cennetleri müjdelediğini bildirmiştir.

Kimi kaynaklara göre, yukarıdaki ayetlerden bir kısmı ve özellikle Tevbe Suresi'nin

"...Babanız dahi olsa, Tanrı'ya ortak koşan ya da Tanrı'ya düşman olandan uzaklasın, onlara mağfiret dilemeyin..." (Tevbe Suresi, ayet 113-114)

şeklindeki ayetleri. Muhammed'e babalık etmiş olan Ebu Talib'in. Müslüman olmayı reddederek ölmesi üzerine inmiştir. Kimi kaynaklara göre ise bu ayetler, Mekke Fethinden sonra Muhammed'in bir gün annesinin kabrini ziyaret ve "istiğfar" etmek istemesi ve fakat Tanrı'nın bu isteği geri çevirmesi üzerine inmiştir.[1] Başka bir deyimle Muhammed, kendisini bu dünyaya getiren anası Amine ye ve babası Abdullah'a ve öksüz kaldığı küçücük yaşlardan itibaren kendisine babalık eden amcası Ebu Talihi, sırf Müslüman imanında ölmediler diye "istiğfar" etmemiştir. (Hemen belirtelim ki, "istiğfar" deyimi "Tanrı'dan günahların bağışlanması" demek olmakla beraber bazı ulemaya göre "namaz" anlamına da gelir.)[2] Ve üstelik bu davranışının isabetli bir davranış olduğunu kanıtlamak maksadıyla bir de geçmiş peygamberlerden örnekler vermek istemiş ve Kur'an'a koyduğu bir ayetle şunu bildirmiştir ki, vaktiyle "İbrahim peygamber" de, putperestlikten ayrılmayan öz babası için "mağfiret" dilememiştir; ayet şöyle:

"İbrahim'in babası için af dilemesi de (istiğfarı da) sadece ona verdiği sözden dolayı idi. Ne var ki, onun Allah'ın düşmanı olduğu kendisine belli olunca, ondan uzaklaştı..." (Tevbe Suresi, ayet 114).

Ve işte Muhammed'in Kur'an'a koyduğu bu tür ayetler nedeniyle, çocukların, Müslüman olarak ölmeyen ana ve babalan için hayır dua etmemeleri, namaz kılmamaları gerektiği gibi, ana ve babanın da, Müslüman imanında ölmeyen çocukları için aynı şeyi yapmaları ve daha doğrusu Muhammed örneğini izlemeleri gerekiyor.

Sevgi ve saygı denen şeyi, inanç farkı nedeniyle kısıtlamanın, yok kılmanın, gerçek anlamda sevgi ve saygı ile bağdaşır bir yönü olamaz. Esasında "sevgi" kaynağı olması gereken bir Tanrı'nın, bir yandan:

1 Elmalılı H. Yazır, age, c.IIf, s.2627 vd.
2 Elmalılı H. Yazır, age, c.lll, s.2628.

".. .Biz insana, anasına, bahasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir; zira annesi, onu karnında zorluğa uğrayarak taşımış, onu güçlükle doğurmuştur..." (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 15)

derken, diğer yandan Müslüman olmayan ana ve babaya ya da kardeşlere karşı düşmanlık beslemeyi emretmesi ya da ana ve baba için mağfiret dilemeyi yasak etmesi (örneğin Tevbe Suresi, ayet 113), aklın alabileceği bir şey değildir. Çünkü "bağnazlık" ve "hoşgörüsüzlük" ile "gerçek sevgi" bir arada yaşayamaz. "Gerçek sevgi" denen şey inanç farkı gözetmez; "gerçek sevgi"ye sahip insan, düşmanını ve kendisine kötülük edeni dahi sevmekten geri durmaz. Ne var ki, Muhammed "sevgi" konusundaki bütün bu sorunları, kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine göre ve büyük bir ustalıkla ayarlamıştır. Hem de öylesine bir ustalıkla ki, örneğin Ebu Bekir'in kızı Esma'ya, "kafir" sayılan anası (Kuteyle'ye) karşı "iyi davranması" için Mümtehine Suresi'ne ayetler koyarken (ayet 8-9),[3] Vak-kas Olayı'nda aksini yapmış ve çocukları ana ve babaya düşman kılmak için Tevbe (23, 113-14) ya da Ankebut (K. 29: 8) veLokman (K. 31: 14-15) surelerine hükümler koymuştur.[4] Kısaca fikir edinmek üzere bu iki olayı özetleyelim:

A) Esma, "Kafir" Sayılan Anasına Karşı İyi Davranışta Bulunmak İçin İstekte Bulunuyor; Bu İsteği Kabul Ediliyor (Mümtehine Suresi, Ayet 8-9)

Esma, Ebu Bekir'in kızlarından biri olup İslamiyeti ilk kabul edenlerdendir. Ebu Bekir'in diğer bir kızı Ayşe'nin de ablasıdır. Es-ma'nın anası Kuleyle. Kureyş'in "müşrik"lerindendi; Müslümanlığı kabul etmediği için kocası Ebu Bekir tarafından boş edilmiş ve

3 Bu konu "Muhammed'in Hoşgörü Anlayışı" başlıklı çalışmamızda ayrıca ele alın mıştır.
4 Bkz. Sahih-i..., c.VIII, s.48.

Mekke'de kalmıştır. Bilindiği gibi Ebu Bekir, Muhammed'in kayınpederidir (Ebu Bekir'in kızı Ayşe, Muhammed'in en çok sevdiği eşlerinden biridir).

Esma, kendisi gibi Müslümanlığı ilk kabul edenlerden al-Zuhayr b. al-Avvam ile evlenmiştir. Fakat kocasının Habeşistan'a gitmesi üzerine ona katılmayıp Mekke'de kalmıştır. Bununla beraber hicret sırasında gerek Muhammed'e ve gerek babası Ebu Bekir'e birçok yardımda bulunmuştur. Örneğin, ikiye böldüğü kuşağını ip yaparak Muhammed'in taşıdığı su kırbasını ve ekmek torbasını bağlamış ve bu nedenle "Zat al-Nitakayn" (iki kuşaklı kadın) lakabına layık görülmüştür. Yine hicret esnasında Muhammed ile Ebu Bekir'in Medine yakınlarında bir mağarada saklanmaları üzerine, gece gündüz onlara su ve yiyecek taşımıştır. Hicretten sonra Medine'ye göç edip orada yaşamış, uzun süre anası Kuteyle'den uzak kalmıştır.

Hicretten sonraki bir tarihte Küfeyle, özlem duyduğu kızı Esmayı görmek üzere Medine'ye gelir. Fakat Esma, İslam imanında olmayan anasını kabul edip etmemekte tereddüt ettiği için Muhammed'e giderek sorar:

"...Müşrike olarak Kureyş'in ahdinde bulunan validem beni görmeye geldi. Ona sıla ve iltifat edeyim mi?"

der. Muhammed de ona:

"Evet anana sıla et"

diye yanıt verir, yani "müşrik" anasına ilgi ve yakınlık göstermesini söyler ve vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

".. Allah, sizi şunlara ihsan ve adalet etmenizden nehyetnıez: Size dinde kıtal etmeyenler; sizi yurdunuzdan çıkarmayanlar..." (Mümtehine Suresi, ayet 8.)

Hemen belirtelim ki, Muhammed bu ayeti, "müşrik"lere karşı hoşgörü gösterilsin ya da "müşrik" ana babaya karşı hayırlı davranışta bulunulsun diye koymamıştır; sadece günlük siyasetinin gereksinimi olması nedeniyle söylemiştir. Daha doğrusu Esma'ya:

"Anana sıla et" şeklinde izin vermesinde gizli bir maksat vardı ki, o da şuydu: Biraz yukarıda belirttiğimiz gibi Esma, ilk Müslüman olan ve hicret sırasında Muhammed'e büyük yardımlarda bulunan bir kadındı. Aynı zamanda Muhammed'in en güvendiği, en değer verdiği Ebu Bekir'in kızıydı. Bütün bunlar bir yana, bir de Muhammed'in en çok sevdiği karısı Ayşe'nin ablasıydı. Bunu bildiği içindir ki, Muhammed Esma'ya olumsuz bir cevap vermenin kendisi bakımından yararlı olmayacağını düşünmüştür. Zira Esma'ya "anana sıla ve iltifat etme" demiş olsa, hem Esma'yı, hem Ebu Bekir'i ve hem de Ayşe'yi gücendirmiş olabilirdi. Öte yandan Esmayı hoşnut kılmakla, aynı zamanda Mekke'de müşriklerden birçoğunu kazanmak gibi birtakım avantalar sağlamak mümkündü. Şu bakımdan ki, Esmanın anası, Mekke'de Müslümanlara karşı olumsuz davranışlarda bulunanlardan ya da saldırganlık yapanlardan değildi; onları hicret etmeye zorlayan kimselerden de değildi. Şu durumda Muhammed, Kur'an'a, yukarıda belirttiğimiz gibi:

".. Allah, sizi şunlara ihsan ve adalet etmenizden nehyetnıez: Size dinde kıtal etmeyenler; sizi yurdunuzdan çıkarmayanlar..." (Mümtehine Suresi, ayet 8)

şeklinde bir ayet koymakla, hem Esma'ya "Evet anana sıla et" deyip onu hoşnut etmiş olacak ve hem de kendisine vaktiyle Mekke'de fazla zararı dokunmamış kimseleri hoşnut etmiş ve muhtemelen kazanmış olacaktı. Mekke'yi en kısa bir zamanda fethetmeyi tasarladığı için, bu tür yumuşak davranışların kendi çıkarlarına yatkın bulunduğunu hesaplamıştır.

Öte yandan Kur'an'a koyduğu bu ayet, farklı inançta olanlara ya da müşriklere ve kafirlere karşı düşmanlık beslenmesini öngören hükümleri (örneğin "müşrikleri nerede bulursanız öldürün" şeklindeki Tevbe Suresi'nin 5. ayetini ve benzerlerini) ortadan kaldırmış değildir. Bu durumda Esma'ya yukarıdaki şekilde yanıt vermesi kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine uygundu.

B) Vakkas Olayı Vesilesiyle Kur'an 'a Çocukların Ana Babaya Karşı İsyankar ve Düşman Davranışta Bulunmalarını Öngören Hükümler Yerleştirir (Lokman Suresi, Ayet 15; Ankebut Suresi, Ayet 8)

Esma olayında takındığı yukarıdaki tutum ve davranışla ilgili olarak Kur'an'a yerleştirdiği hükümlere karşılık Muhammed, Vakkas Olayı'nda farklı bir yol tutmuş ve Kur'an'a farklı hükümler koymuştur. Olay kısaca şöyle:

Anasına son derece bağlı ve saygılı olan Sa'd İbni Ebi Vakkas Müslüman olmaya karar verir ve Muhammed'e giderek düşüncesini bildirir. Bundan çok hoşnut kalan Muhammed, kendisine iltifatta bulunur. Ne var ki, Vakkas'ın anası Hanne sevgili oğlunun Müslüman olduğunu işitince üzülür ve onu bundan vazgeçirmeye çalışır; şöyle der: "(Ey oğlum!) Eğer sen bu yeni dini bırakmazsan (yemin) ederim ki, ben yemem içmem, nihayet ölürüm, sen de benim yüzümden Hey anasının katili diye ben nam olursun." Ve dediği gibi, gerçekten de açlık grevine girişir. Kadıncağız iki gün iki gece hiçbir şey yemez, takatten düşer ve ölecek hale gelir. Anasının bu halini gören Vakkas, yalvar yakar olup onu bundan vazgeçirmek ister; muhtemelen ana sevgisine yer vererek şeklen dahi olsa: "Pekiyi anneceğim, ben senin dediğini yapacağım, yeter ki sen ölme" demeye hazırdır. Onun bu halini sezen Muhammed, önleyici bir tedbir olmak üzere Kur'an'a şu ayeti koyar:

"... (Eğer ana baban) seni, körü körüne bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme..." (Lokman Suresi, ayet 15; Ankebut Suresi, ayet 8).

Tanrı'dan böyle bir buyruk geldiğini sanan Vakkas, İslamdan çıkmayacağını söyleyerek anasına şöyle der:

"Anneciğim, bilesin ki, Vallahi yüz canın olsa da birer birer çıksa, ben bu dini hiçbir şey için terk edemem; artık dilersen yemek ye, dilersen yeme."[5]

Görülüyor ki Muhammed, anası "müşrik" olan Esma ile anası "müşrik" olan Vakkas'a farklı tavsiyelerde bulunmuş ve Kur'an'a farklı ayetler koymuştur: Esma'ya, "kafir" sayılan anası Kuteyle'ye iyi davranmasını söylerken ve Kur'an'a bu doğrultuda ayetler (örneğin Mümtehine Suresi, ayet 8) yerleştirirken, Vakkas'ı,

"kafir" sayılan anasına karşı insafsızca ve hatta gaddarca davranmaya zorlamış ve Kur'an'a bu doğrultuda ayetler koymuştur (örneğin Lokman 15, Ankebut 8). Böylece anaları "müşrik" olan iki kişiye analarına karşı farklı davranışları uygun bulmuştur, çünkü bunu günlük siyasetinin gereksinimlerine uygun bilmiştir.

Denecektir ki, Vakkas'ın anası oğlunun İslama girmesine engel olmak istemiştir; oysa Esma'nın anası böyle bir şey düşünmemiştir ve bundan dolayıdır ki, yukarıdaki ayrım yapılmıştır. Evet ama bu ayrım, Muhammed'in ana ve babaya karşı iyilikle davranılmak gerektiğine dair koyduğu hükme (örneğin, Ahkaf 15, İsra 23) ters düşmüş olmuyor mu? Bu hükümlere göre ana ve babaya (fedakarlıklarının karşılığı olarak) sevgi ve saygı beslenilmesi emredilmemiş miydi?

Unutmayalım ki, Hanne yaşamı boyunca oğlu için fedakarlık eden ve ömrünü tamamlayıp ölüm döşeğine düşen bir kadın durumundadır. Şu hale göre Vakkas'ın ona iyilikle, sevgiyle davranması, hiç değilse ölüme terk etmemesi gerekmez miydi? Velev ki, anası onu İslam olmaktan vazgeçirmeye çalışsa bile!

Öte yandan Muhammed'in böyle bir durumda Vakkas'ı karşısına alıp: "Ey Vakkas! Hanne senin anandır; seni karnında dokuz ay taşımış ve zorluklarla doğurmuş ve nice fedakarlıklara katlanarak se-

5 Bu hususlar için bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.IX, s.375; c.X, s. 195: c.II, s.727: bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.3765, 3845.

ni büyütmüştür. Ve esasen ana ve babaya karşı iyilikte bulunmak hususunda Tanrı'nın insanlara emri vardır. O halde annenin ölüme gitmesini önlemek için gerekeni yap!" şeklinde bir şeyler söylemesi beklenmez miydi? Sevgiyi inanç üstü kertede tutması gerekmez miydi? Oysa böyle bir şey yapmıyor; aksine, Vakkas'ı anasına karşı düşman duygulara sürüklüyor! Bunu yapmakla insanları, analarının ölümüne aldırış etmeyecek şekilde Müslüman olmaya teşvik etmiş olmuyor mu? Böylece kendi günlük siyaseti uğruna, sınırsız bir hoşgörüsüzlük ortamı oluşturmuş olmuyor mu? Ve sonra bir de: "Tanrı dilediğinin kalbini açar Müslüman yapar" diye Kur'an'a ayet koymamış mıdır (örneğin En'am Suresi, ayet 125). Şu hale göre Tanrı'ya rica edip Hanne'yi Müslüman imanına sokması, onu ölüme terk etmekten daha iyi olmaz mıydı?

C) Münafıklar İçin Mağfiret Dilenmesini ve Namaz Kılınmasını Önlemek Maksadıyla Kur'an'a Ayetler Koymuş Olmasına Rağmen Muhammed Sırf Günlük Siyasetinin Gereksinimlerine Uymak İçin Bu Ayetleri Abdullah İbn-i Übey'in Ölümü Vesilesiyle Uygulamaz

Daha önce de değindiğimiz gibi Muhammed, İslamdan gayrı din ve inanaçta olanlar ve münafıklar için (velev ki bunlar ana baba ya da hısım akraba olsunlar) mağfiret dilenmesini ve namaz kılınmasını yasaklamış ve örneğin Kur'an'a:

"Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, akraba bile olsalar, müşrikler için mağfiret dilemek Peygamber'e ve mii'min-lere yaraşmaz..." (Tevbe Suresi, ayet 113)

şeklinde ayetler koytmuştu. Bu doğrultuda olmak üzere kendisi de, kendi anası Amine, babası Abdullah ve amcası Ebu Talih için. Müslüman imanında ölmediler diye mağfiret dilememiştir. Ne var ki, günlük siyasetinin gereksinimine uyarak bazı hallerde bu hükmü göz ardı etmek istediği görülmüştür. Örneğin "münafık" olarak ilan ettiği Abdullah İbn-i Übeyy'in ölümünde, ona mağfiret dilemek maksadıyla:

"(Cenaze hazırlanınca) bana haber veriniz, namazını kılayım"

demiştir: Sırf onun oğlunu hoşnut kılmak için. Olayın kısa özeti şöyle:

Daha önce de belirttiğimiz gibi Abdullah İbn-i Übeyy, birçok nedenle Muhammed'in husumet beslediği ve "münafıkların başı" olarak tanımladığı bir kimsedir. Fakat buna rağmen Muhammed, onun ölümünde cenaze namazını kılmak istemiştir. İstemesinin tek nedeni, onun oğlunun kendisine çok sadık bir yardımcı olmasındandır. İbn-i Übeyy'in cenaze namazını kılmakla, onun oğlunu hoşnut edeceğini ve kendisine biraz daha bağlayacağını hesaplamıştır. Ne var ki, Ömer b. Hattab buna engel olmak için kendisini ikaz eder:

"Ya Resulallah" der "(Tanrı) Sizi münafıklar üzerine namaz kılmaktan nehyetmedi mi?"

Bu ikazı dinlemek şöyle dursun, fakat Ömer'i sustururcasına Muhammed şöyle yanıt verir:

"Ben istiğfar etmekte ve etmemekte muhayyerim" (Yani: "Ben dilediğim gibi davranmakta serbest bırakıldım" demek ister)[6] Fakat muhtemelen biraz aşırı gittiğini düşünerek şunu ekler:

"(Tanrı bana) 'Habibim! Bu münafıkları sen, ister istiğfar et, istersen etme... Bunlar için yetmiş defa istiğfar etsen, Allah asla onları mağfiret etmeyecektir' buyurmuştur. "[7]

6 Buhari'nin naklettiği bu hadisler için bkz. Sahih-i..., c.I V, s.342-3, Hadis No: 629.
7 Sahih-i..., c.IV, s.342.

Yani anlatmak ister ki, İbn Übey'in cenaze namazını kılmakla ona bir şey kazandırmış olmayacaktır, çünkü Tanrı nasıl olsa İbn Übey'e "mağfiret" etmeyecektir. Ama hiç değilse kendisi, yani Muhammed İbn Übey'in oğlunu hoşnut etmiş ve böylece onun kendisine olan bağlılığının devamını sağlamış olacaktır. Başka bir deyimle İbn Übey'in cenaze namazını, sırf o anki günlük siyasetinin gereksinimlerini karşılamak için kılmak istemiştir.

XVII

KUR'AN'DAKİ "TANRI" ANLAYIŞI İLE İLGİLİ AYETLER "ELÇİ"NİN GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMLERİNE GÖRE AYARLANMIŞTIR

Muhammed'in "Tanrı" anlayışını ayrı bir çalışma konusu yapmakla beraber burada bazı hususları ele almamız gerekiyor. Her şeyden önce şunu söyleyelim ki, Kur'an'daki Tanrı, Muhammed'in kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine göre tanımlanmış ve Arap karakteriyle donatılmış bir Tanrı'dır. Şu bakımdan ki; Muhammed her ne kadar kendisini Tanrı'ya baş eğen ve salavat getiren bir "kul" ve "elçi" şeklinde göstermişse de, Tanrı'ya baş eğmenin aynı zamanda kendisine baş eğmek demek olduğunu ve Tanrı'nın dahi kendisine salavat getirir bulunduğunu söylemiş ve Kur'an'a bu doğrultuda ayetler koymuştur. Örneğin bir yandan Kur'an'a, Tanrı'dan gayrı ilah bulunmadığına dair:

"Ve ilahınız Bir Tek 'İlah'tır. O'ndan başka ilah yoktur..." (Bakara Suresi, ayet 163)

şeklinde ayetler koyarken, diğer yandan kendisine baş eğmenin Tanrı'ya baş eğmek demek olduğuna dair:

"Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar" (Fetih Suresi, ayet 10)

Şeklinde ayetler eklemiş ve hatta bunu da yeterli bulmayıp Tanrı'nın kendisine salavat getirdiğine dair:
"Tanrı ve melekleri Muhammed'e salevat getirirler... " (Ahzab Suresi, ayet 56)
şeklinde ayetler koymaktan geri kalmamıştır. Günlük siyasetinin gereksinimleri olarak Kur'an'a koyduğu bu tür temel hükümleri, birçok hadisle süsleyerek, taraftarları üzerindeki egemenliğini kökleştirmenin yolunu bulmuştur.

***

Hatırlatalım ki, Muhammed yirmi beş yaşına gelinceye kadar çobanlıkla meşgul olmuştur. Yirmi beş yaşındayken varlıklı ve kervan sahibi bir kadın olan Hatice'yle, evlenmiş, bir süre onun kervanlarını götürüp getirmeye başlamıştır. Kırk yaşlarındayken günlerini mağaralarda dualar ederek geçirmeye başlamış, nihayet günün birinde "Gar-ı Hıra" mevkinde bulunan bir kaya parçası üzerine çıkıp avaz avaz bağırarak önemli haberler vereceğini bildirmek üzere halkı çağırmıştır. Çağrısına kulak kabartarak gelen bazı kişiler (ki bunlar arasında kendi yakın akrabaları, amcaları da vardı) onun konuşmasını dinledikten sonra: "Bizi bu anlamsız sözler için mi çağırdın?", ya da "Bu sözler ancak bir delinin ağzından çıkar" diyerek oradan uzaklaşmışlardır. Çoğu kişiler onun "meczup" (deli) olduğunu söylemişler: "Allah senden başka peygamber bulamadı mı?" diyerek alay etmişlerdir. O tarihlerde Muhammed, henüz güçsüz durumda bulunduğu için onlara karşı pek bir şey yapamamış, sadece Tanrı'nın kendisine şahit olduğunu öne sürmüş ve örneğin Kur'an'a, şu tür ayetler koymuştur:

"(Ey Muhammed!)... Seni insanlara elçi gönderdik. Şahit olarak Allah yetmez mi?" (Nisa Suresi, ayet 79.)

Daha sonraki dönemlerde, yani Medine'ye geçip yavaş yavaş güçlendikçe Tanrı'yı şahit olarak göstermekle kalmamış, fakat vaktiyle kendisine yukarıdaki şekilde davrananlardan intikam almış ve kendisine intikam alma fırsatını veren Tanrı'ya dualar yağdırmıştır.
Örneğin, büyük bir kin beslediği Ebu Cehl'in kesik kafası önüne getirildikten sonra, büyük bir sevinçle Tanrı'ya dualar etmeye başlamış, şöyle demiştir:

"Ey adevvu ilah seni rezil ve rüsvay eden Allah 'a hamd ü sena olsun. .. Bu herif, bu ümetin Fir'avnı ve eimme-i küfrün başı idi."1

Anlatmak istemiştir ki, kendisine baş eğmek Tanrı'ya baş eğmek demektir ve bunu yapmayanın hali kötüdür.

A) Tanrı'ya Baş Eğmek, Muhammed'e Baş Eğmek Demek Oluyor (Âl-i İmran Suresi, Ayet 32,132; Nisa Suresi, Ayet 59; Maide Suresi, Ayet 92; Enfal Suresi, Ayet l, 20, 46; Nur Suresi, Ayet 54; Muhammed Suresi, Ayet 33; Mücadele Suresi, Ayet 13, Teğabün Suresi, Ayet 12; Fetih Suresi, Ayet 10; Tevbe Suresi, Ayet 112)

Çeşitli yayınlarımla belirttiğim gibi, Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, "insan" denen varlığı sırf kendisine kulluk etsin diye yaratmıştır. Tanrı'nın istediği şey, insanların onu övmeleri, ona baş eğmeleri, onun önünde "rüku ve secde" etmeleri, onun yasalarını gözü kapalı izlemeleri, canlarını ve mallarını onun uğruna feda etmeleridir; kısacası tüm yaşantılarını ona adamış olmalarıdır. Böyle yapanları Tanrı büyük mükafatlara kavuşturacaktır. Örneğin Tevbe Suresi'nde şöyle yazılı:

"Ey Muhammed! Allah'a tövbe eden, kullukta bulunan, O'nu öven, O'nun uğrunda gezen, rüku ve secde eden... yasalarını koruyan mü'minlere müjdele..." (Tevbe Suresi, ayet 112.)

Bu aynı surenin bir önceki ayetinde Tanrı, Müslüman kullarının mallarını ve canlarını da kendisine feda etmelerini ister. Buna karşılık onlara cennetleri vaat eder. Örneğin Tevbe Suresi'nde şöyle yazılı:

l Bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.l, s.193.

"Allah ... (O'nun) yolunda savaşıp öldüren ve öldürülen mii'minlerin canlarını ve mallarını... söz verilmiş bir hak olarak Cennet'e karşılık satın almıştır... Öyleyse yaptığınız alışverişe sevinin; hu büyük bir basarıdır" (Tevbe Suresi, ayet 111).

Görülüyor ki, Muhammed'in tanımladığı Tanrı, insanlara hitaben: "Siz beni yüceltin, bana baş eğin, benim için ölümü göze alarak canınızı ve malınızı feda edin ki, ben de sizi cennetlere ileteyim" diyerek iş görüyormuş gibidir. Hani sanki kullarına, iki taraflı ve "bereketli bir alışveriş" teklifinde bulunmaktadır: hem de bu alışverişi, onlar için "başarılı bir iş"miş gibi göstererek. Buna karşılık, Tanrı da onları cennetlere alacak, oradaki güzel "hurilere" kavuşturacaktır! Hemen belirtelim ki, "bereketli alışveriş" deyimi, Akabe mevkiinde Muhammed'le antlaşma yapan Medineli Araplar tarafından kullanılmış olan bir deyimdir. Gerçekten de Muhammed, daha henüz Mekke'de bulunduğu dönemde Medine eşrafı ile Mekke'ye yakın bir yer olan Akabe'de Akabe biati* diye bilinen bir gizli antlaşma yapmıştır. Bu biat sırasında Abdullah İbn-i Ravaha adında biri Muhammed'e sorar:

"Medine'ye hicret buyurmayı bize va'din mukabilinde Rabbin ve kendin için ne dilersen onu şart kıl!"

Muhammed şu karşılığı verir:

"Rabbim için dileyeceğim şart... O'na şerik kılmamanızdır. Kendim için de canınızı, malınızı esirgediğiniz her fenalıktan beni de muhafaza etmenizi şart kılarım."

Bunu dinleyenler:

"Biz bu vazifemizi yerine getirirsek, mukabilinde bize ne var?"

diye sorarlar. Muhammed de hiç tereddüt etmeden:

"Cennet... (Ey Akabe biatı'mn aziz simaları)..."

diye yanıt verir. Buna pek sevinen Medineliler hep bir ağızdan:

* Biat: "Birinin hükümdarlığını kabul", yani onun boyunduruğu altına girmek. (Y.N.)

"Bu kazançlı bir alışveriş. Biz bundan ne cayarız, ne de çatılmasını isteriz"

derler. Bunun üzerine Muhammed, yukarıda söz konusu ettiğimiz Tevbe Suresi'nin 111. ve 112. ayetlerini yerleştirmiştir.[2]

Hemen ekleyelim ki, Tanrı'ya bu şekilde "baş eğmek" demek, aynı zamanda Muhammed'e baş eğmek demektir, çünkü Muhammed, ayrıca Tanrı'nın şöyle konuştuğunu bildirmiştir:

"Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a bas eğip el vermiş sayılırlar..." (K. 48, Fetih Suresi, ayet 10.)

"Kim Tanrı'ya ve Peygamberine boyun eğerse, Tanrı onu altından ırmaklar akan cennetlere koyar..." (Nisa Suresi, ayet 13.)

"Peygamber'e boyun eğen, Tanrı'ya boyun eğmiş olur" (Nisa Suresi, ayet 80.)

Yine bunun gibi Âl-i İmran Suresi'nde, Muhammed'e baş eğenlerin günahlarının Tanrı tarafından bağışlanacağına dair şu var:

"(Ey Muhammed) de ki: 'Tanrı'yı seviyorsanız, bana uyun! Ki Tanrı da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın'..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 31.)[3]

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi bir de Tanrı'yı kendisine "salavat" getiriyormuş gibi tanımlamıştır. Bu

maksatla Ahzab Suresi'ne şunu koymuştur:

"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salevat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 56).

2 Şarfh Avnfnin Kurazi Muhammed İbn-i Ka'b'dan naklettiği bu hususlar için bkz. Sahih-i..., c.VIII, s.250 vd.
3 Bu konuda bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, Kaynak Yayınlan, c.IV, s. 13-16.

Daha öce de belirttiğimiz gibi "salavat" sözcüğü, "salat" sözcüğünün çoğuludur; "salat" ise "dua etmek", "rahmet etmek", "bir kimsenin şanını yükseltmek", "namaza durmak" gibi anlamlara gelir. Ve işte Muhammed, Kur'an'a yukarıdaki ayeti koymak suretiyle Tanrı'yı ve meleklerini kendisine dualar ediyor, kendisini yüceltiyor durumunda kılmış demektir. Bunu yaparken Müslüman kullarına da hani sanki;

"Bakınız Tanrı bile bana salevat getirmekte! O halde siz de bana salevat getirin re tam bir teslimiyetle selam verin"

demektedir. Nitekim yukarıdaki ayetin:

"...Siz de ona (Muhammed'e) salevat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin"

şeklindeki son tümcesi bunun böyle olduğunu kanıtlamakta.

Görülüyor ki, Muhammed "Tanrı" fikrini kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine yatkın düşecek şekilde işlemiştir.

B) Gelecek Dünyaların En Büyük Nimetlerinin ve Cennetin En Güzel "Mevzilerinin" Tanrı Tarafından Kendisine Ayrıldığını Bildiriliyor Muhammed! (Kevser Suresi, Ayet 1-3; Necm Suresi, Ayet 14-15 vs.)

Güzel bakire kızlarla, incilerle, içkilerle, meyvelerle vb. dolu cennetleri vaat etmek suretiyle Muhammed, insanları Tanrı'ya ve dolayısıyla kendisine bağlama siyasetini izlemekteydi. Bununla beraber bu cennetlere ve bu cennetlerin en güzel mevkilerine ilk göz koyanın bizzat kendisi olduğu anlaşılıyor. Bu maksatla Tan-rı'yı kendisi lehinde konuşuyor göstermek için Kur'an'a koyduğu ayetler arasında:

"Biziz sana Kevser'i veren..." (K. 108, Kevser Suresi, ayet 1)

şeklinde olanları vardır. Daha önceki sayfalarda değindiğimiz gibi "kevser" sözcüğü, cennette bir ırmak ya da havuz anlamınadır; söylendiğine göre bunun suyu baldan daha tatlı, sütten daha beyaz, kar gibi buzdan daha soğuk ve fevkalade yumuşak bir şeydir. İki tarafında yıldızlar kadar sayısız inciden yapılmış kaplar vardır. Ve işte Muhammed bu ırmaktan dilediği gibi kana kana içeceğini bildirmiştir. Irmağın suyu çok bol olduğu için, kendisine "itaat" edenleri de ondan yararlandıracaktır.[4]

Öte yandan Muhammed, Kur'an'ın Necm Suresi'ne koyduğu ayetlerle "Mev'a cenneti" diye bir cennetten ve "Sidre"de gördüğü şeylerden söz eder. "Sidre", güya göklerde bir sınırdır ki, oradan ileriye melekler geçemez. "Mev'a cenneti" ise sadece "peygamber'lerin ve "şehit"lerin girecekleri bir cennettir.[5] Ve işte Muhammed, bütün bu nimetlerin Tanrı tarafından kendisine vaat edildiğini söylemiştir. Ve sanki bu vaat yeterli değilmiş gibi, bir de istemiştir ki müminler kendisine bol bol dua etsinler de bu nimetlere kavuşmak kendisi bakımından kesinleşsin ve cennetteki menzil, kendisinden başka birisine layık görülmesin!

C) Cennetlerin En İyi Mevzilerinin Tanrı Tarafından Kendisine Söz Verildiğini Söylemekle Beraber Muhammed Bu Mevzilere Erişebilmek İçin Müslümanlardan Kendisi İçin Dua Etmelerini İster, Bu Dualarına Karşılık Onlara Şefaat Edeceğini Bildirir

Muhammed'in en büyük övüntüsü Tanrı'nın kendisine dost ve yardımcı olduğunu, hatta kendisine salavat getirdiğini, kendisini varlıkların en "yüce" olanı kıldığını ve en büyük mükafatlara kavuşturacağını

4 Beyzavi'nin yorumlarına; ayrıca Gölpınarlı'nın Kur'an çevirisine bkz.
5 Gölpınarlı'nın açıklması için bkz. age, c.II, s.CIV.

her vesile ve fırsatta açıklamaktı. Nitekim övünmeyi sevmez, görünüp aşın şekilde övünürken, her şeyden önce Tanrı'nın kendisi için yaptıklarını sıralardı. Örneğin Cebrail'in gelip kendisine:

"Allah sana kendi adından bir ad, kendi sıfatından bir sıfat ayırdı. Sana 'evvel' dedi, çünkü sen yaradılış bakımından peygamberlerin ilkisin. Sana ahır adını verdi, çünkü sen zaman bakımından bütün peygamberlerin sonuncususun"

dediğini söylerdi.[6] Fakat bununla da yetinmez ayrıca Tanrı'nın kendisine

"Şüphe yok Biziz sana Kevseri veren..." (K. 108, Kevser Suresi, ayet 1)

diye cennetin en güzel nimetlerini vaat ettiğini belirtirdi. Ne var ki, Tanrı'nın bu şekilde konuşmasını yeterli bulmazdı; muhtemelen bu vaatlerin yerine getirilmeyebileceğini düşünerek Müslümanlardan kendisi için dua etmelerini ister ve Tanrı'nın dahi kendisine salat ettiğini hatırlatırdı. Nitekim Müslim'in, Abdullah b. Amr b. el-As'dan rivayetine göre Muhammed şöyle demiştir:

"(Ey ahali)! Sonra bana salat-ü selam getirin. Zira her kim bana tasliye ederse ondan dolayı Allahu Teala ona on kere tasliye buyurur. Sonra benim için Allah'tan vesileyi dileyin, çünkü o Cennetle bir menzildir ki, ibadullahtan yalnız bir kuldan başkasına layık olmaz. Umarım ki, o kul ben olayım. Öyle ise benim için vesileyi her kim Allah'tan dilerse şefaati hak eder."7

Burada geçen "tasliye" sözcüğünü Muhammed "Sallallahü aleyhti ve sellem" duasının okunması anlamında kullanmıştır. "Ve-

6 EI-Kaaıfnin Serhu'ş-Şifa'dan naklen Öztürk, age, İstanbul 1984, s.67-8.
7 Buhari'de geçen bu tür hadisler için bkz. Sahih-i..., c.II, s.573.

sile" sözcüğünü ise, lügavi anlamı[8] dışında olmak üzere "cennette konaklama yeri" olarak belirtmek istemiştir. Ve işte onların kendisi için bu şekilde dua etmelerini sağlamak için, Allah'ın meleklerinin kendilerini kontrol etmekte olduklarını söyler, şöyle derdi:

"Allah'ın yeryüzünde birtakım gezgin melekleri vardır ki, bunlar ümmetimin bana salat ve selamım ulaştırmakla görevlidir." Fakat bunu da yeterli bulmayıp şöyle ekler:
"Bana bir kez salat ve selam edene Allah bu yüzden on kez salat ve selam eder"; "kim bana bir yazı içinde salat ve selam ederse adım o yazıda durduğu sürece melekler onu yazana salat ve selam ederler. "[9]
Fakat yine tekrar edelim ki, insanları kendisine "hayır dua" ettirmek için bulduğu en etkili usul, Tanrı'nın ve meleklerinin kendisine salavat getirdiklerine dair ayeti okumaktı; çünkü bu ayette:

"Ey mü'minler, siz de Muhammed'e, Tanr'nın ve (meleklerinin) yaptığı gibi salevat getirin" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 56)

şeklinde tümce vardı.

Görülüyor ki, Muhammed cennetlerin en güzel mevzilerinin "Bir tek kul'dan başkasına layık bulunmadığını" söylemekte ve bu "bir tek kulun" kendisi olabilmesi için de müminlerin kendisine dua etmelerini istemektedir; hem de dua etmelerine karşılık onlara şefaatçi olacağını belirterek! Hani sanki: "Ey mü'minler! Siz bana cennet'e girebilmem için dualar edin, ben de size şefaatte bulunayım"
der gibidir.

8 "Tasliye" sözcüğünün lügavi anlamı "bir büyüğe yaklaşmaya sebep olan şey ya da 'yol', 'bahane' vb." şeklinde belirtilebilir.
9 Bkz. Acluni, c.II, s.57'den naklen Öztürk, age, s. 173-176.

Bu her şeyden önce kendisini güç durumda kılıcı bir teklifti. Çünkü eğer Tanrı gerçekten kendisini çok seven ve yücelten ve her nimete layık görense, o halde insanlardan medet ummak niye? Müminlere:

"Cennetlerin en iyi mevzilerine yerleşebilmem için bana dua edin" demek niye? İnsanların duasını alabilmek için onlara rüşvet verir gibi şefaat vaat etmek niye? Eğer cennetin en iyi "mevzilerine" yerleşmeyi müminlerin kendisi için dua etmelerine bağlı bir iş kabul ediyorsa, bu taktirde kendisine vaatlerde bulunduğunu söylediği Tanrı'ya inanmıyor ve güvenmiyor değil miydi? Bütün bunlar gösteriyor ki, Muhammed Tanrı'nın ağzından çıkmış gibi gösterdiği ayetlerde umut bulunmadığı içindir ki, başkalarına kendisi için dua etmelerini, mağfiret dilemelerini söyleme ihtiyacını duymuş olmalıdır. Fakat her ne olursa olsun anlaşılan şu ki, Muhammed Kur'an'a koyduğu ayetlerle (ve Kur'an olmayarak koyduğu hükümlerle), bir yandan cennetlere kavuşmak, diğer yandan da Tanrı kullarının kendisine "baş eğmelerini" sağlamak için hem Tanrı'yı ve hem de kişileri kendisine "salat ve selam" eder duruma sokmuş, ayrıca da kişileri kendisi için dua eder kılmış, böylece bir taşla iki kuş birden vurmuş olmaktaydı.

XVIII

"İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN" TANRI'DAN GELME OLDUĞUNA DAİR KUR'AN'A AYET KOYMAK SURETİYLE İNSANLARA KARŞI SORUMLULUKTAN KURTULMA KOLAYLIĞI!

Çeşitli durum ve zamanlarda ve günlük siyasetinin gereksinimlerine uyarak Muhammed, "iyilik" ve "kötülük" denen şeylerin bazen kişisel sorumluluktan, bazen de doğrudan doğruya Tanrı'dan gelme olduğunu söylerdi. Tanrı'nın insanları dilediği gibi "iyi" yola soktu-.ğu gibi "kötü" yola da soktuğunu ya da "başarıya" sürüklediği gibi "başarısızlığa" da uğrattığını bildirirdi. Bir iki örnek şöyle:

A) Uhud Yenilgisinin (Hezimetinin) ya da Hicretin İlk Yıllarında Medine'deki Açlık ve Kıtlık Olaylarından Doğma Kötülüklerin Tanrı'nın Sınaması Olduğuna Dair Kur'an'a Ayetler Koyar (Nisa Suresi, Ayet 78-79; Bakara Suresi, Ayet 155-157; Ahzab Suresi, Ayet 17)

Hicretin üçüncü yılında Kureyş ordusu, daha önce Bedir'de uğranılan yenilginin intikamını almak üzere Medine üzerine yürür. Gelen düşmana karşı nasıl bir taktik izlenmek gerektiği hususunda Muhammed, Ashabı ile görüşür. Ashab'dan kimisi, Kureyş ordusunun hem sayı, hem de silah itibariyle Müslümanlardan

kat kat fazla olduğunu ve bu nedenle şehrin içinde kalıp savunma savaşı vermek gerektiğini öne sürerler. Kimileri de şehrin dışında meydan savaşı vermenin daha uygun olacağını söylerler. Muhammed bu ikincilerin görüşüne katılır ve Tanrı'nın Müslümanlara zafer vaadinde bulunduğunu müjdeleyerek halkı Uhud'da meydan savaşma sürükler. Ne var ki, yanlış nitelikteki bu taktik yüzünden Müslümanlar yenilgiye uğrarlar. Bu yenilgi üzerine halktan çoğu kimseler

"... Bu işte bizim fikrimiz alınsaydı burada öldürülmezdik" (Âl-i İmran Suresi, ayet 154)

ya da

"Bize itaat etselerdi (savaşta ölenler yüzünden) öldürülmez-lerdi..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 168)

şeklinde yakınmaya başlarlar. Bazıları da rüyalarında savaşta ölenleri gördüklerini, bunların

"Peygamberin va'd'ettiği nüsret ve zaferden (Tanrı yardımından) bize bir pay verilseydi, biz bu ma'rekede (savaş alanında) öldürülmezdik"

şeklinde konuşur olduklarını söylerler.[1]

Bu tür yakınmalardan fazlasıyla rahatsız olan Muhammed, onları susturmanın yollarını arar. Bu maksatla hem bir yandan onları münafıklıkla, fitnecilikle suçlar ve hem de diğer yandan olan biten her şeyin Tanrı tarafından kararlaştırıldığını ve saptandığını söyler ve Kur'an'a şunu koyar:

"Ey Muhammed! De ki, ... 'Buyruğun hepsi Allah'tandır'..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 154.)
Uhud Savaşı'nda uygulanan taktiğin seçiminde Tanrı'nın kararının rol oynadığını ve kötü sonucun Tanrı takdirinden doğma olduğunu anlatmak üzere şu ayeti ekler:

1 Örneğin Zübeyr İbn-i Avvam, uykusunda Muattih İbn-i Kuşcyr'i gördüğünü ve onun yukarıdaki şekilde konuştuğunu söylemiştir. Bkz. Sahih-i..., c.X, s.199.

"Allah size bir kötülük dilese ... sizi ona karşı kim savunabilir?..." (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 17.)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı bu kötülüğü sırf Müslümanları sınamak için yapmış ve şöyle demiştir:

"Ey inananlar!.. Üzerinize ordular gelmişti. Biz de onların üzerine. .. görmediğiniz ordu/ar göndermiştik... İşte orada inananlar denenmiş ve çok şiddetli sarsıntıya uğratılmışlardı..."

Durum bu olunca, Müslümanların artık Muhammed'i sorumlu tutar şekilde konuşmaları mümkün olamayacaktı. Ve işte bunu garantiye bağlamak için Muhammed, bir de şu ayeti Kur'an'a ekler:

"(Ey Muhammed!) Onlara bir iyilik gelirse: 'Bu Allah'tandır' . derler; bir kötülüğe uğrarlarsa 'Bu senin tarafındandır' derler. Ey Muhammed, de ki 'Hepsi Allah'tandır'..." (K. 4, Nisa Suresi, ayet 78.)

Burada geçen "hepsi" sözcüğü "iyilik ve kötülük" anlamındadır. Yani güya Tanrı, dilediği gibi insanları iyi yola soktuğu gibi kötü yola da sokar; başarıya sürüklediği gibi başarısızlığa da uğratır. Başka bir deyimle Muhammed, kötülüğün Tanrı'dan geldiğini söyleyerek kendisini, Uhud yenilgisinden doğma sorumluluktan uzak kılmış olur. Bununla beraber savaşın kaybedilmesinde, savaşa katılanların kusuru olduğunu ve çünkü savaş sırasında vermiş olduğu emirlere uyulmadığını söylemekten de kendisini alamaz ve Kur'an'a, yukarıda geçen ayetin tamamıyla tersine olan şu ayeti okur:

"(Ey insan!) Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır, sana ne kötülük gelirse kendindendir" (Nisa Suresi, ayet 79).

Görülüyor ki, bir önceki ayetle bir sonraki ayet çelişmeli; bu çelişme, yukarıda özetlendiği gibi Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerinden doğmadır.

Bazı kaynaklar bütün iyiliklerin ve kötülüklerin Allah'tan geldiğine dair olan yukarıdaki ayetlerin (özellikle

Nisa Suresi'nin 78. ayetinin) başka bir olay vesilesiyle indiğini söylerler ki, o da şöyle: Muhammed'in Medine'ye hicret ettiği tarihlerde Medine'de bolluk ve ucuzluk vardı. Fakat bir süre sonra yağmurların azalması yüzünden meyve ve mahsul kıtlığı görülür. Bu yüzden halk arasında ileri geri konuşmalar başlar. Ekonomik durumun bozulmasında Muhammed'in Medine'ye gelişinin rol oynadığını söyleyenler olur; şöyle derler:

"Biz böyle şum bir adam görmedik; bu geleli beri meyvelerimiz az biter oldu (pahalılık başladı)..."

Muhammed'in söymesine göre bu şekilde konuşanlar "münafıklar" ve "Yahudiler"dir. Bu tür konuşmaların kendi prestijini yıkacağım düşünerek bütün iyiliklerin ve bütün kötülüklerin Tanrı'dan gelme olduğuna dair yukarıda belirttiğimiz:

"Onlara bir iyilik gelirse: 'Bu Allah'tandır' derler; bir kötülüğe uğrarlarsa 'Bu senin tarafındandır' derler. Ey Muhammed, de ki, 'Hepsi Allah'tandır'..." (K. 4, Nisa Suresi, ayet 78)

şeklindeki ayeti koyar.

Fakat bununla da yetinmez bir de Kur 'an 'a daha önceki peygamberlerin de kendi kavimleri tarafından iftiraya uğradıklarına, örneğin vaktiyle Musa'ya da uğursuzluk damgası vurulduğuna dair ayetler koyar. Bir de ayrıca şunu bildirir ki, Tarm peygamber gönderdiği her kavmi ilk önce kıtlıkla, açlıkla ve şiddet usulleriyle baş başa bırakmıştır.[2] Bu arada bir de şunu belirtir ki, Tanrı "inanırları" açlık çektirerek, mallarını, ürünlerini eksilterek, korkulu durumlarla karşı karşıya getirerek, canlarına zarar vererek, hatta başlarına ölüm yağdırarak sınava çeker:

"Muhakkak ki, sizi biraz korku, biraz açlık ve mallardan, nefislerden (canlardan), ürünlerden biraz eksilterek deneriz. Sabredenlere müjdeler. Onlara bir musibet geldiğinde: 'Biz Allah'a aitiz, O'na döneceğiz' derler. Rablerinin mağfiret ve rahmeti onlaradır..." (Bakara Suresi, ayet 155-157.)

2 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1395 vd.

Fahruddin Razi gibi yorumculara göre bu ayette geçen "açlık" ve "kıtlık" olayı, hicretin ilk yılında Medine'de görülen olaydır.[3]

***

Görülüyor ki, Muhammed Medine'de görülen kıtlık olayının yağmursuzluktan doğma olduğunu açıklayacak yerde, iyiliğin ve kötülüğün Tanrı'dan gelme olduğunu ve çünkü Tanrı'nın halkı denemeye çalıştığını anlatmaya çalışmıştır. Bu tür bir gerekçeyi kendi çıkarlarına daha uygun bulmuştur.

Pek güzel ama, her şeyin içyüzünü ve herkesin içini dışını bilen, her şeyin kaderini dilediği gibi çizen, herkesi dilediği yönde sürükleyen bir Tanrı, neden dolayı kullarını denemek istesin? Ve neden insanları kendi emirlerine körü körüne bağlasın, onlara özgür irade bırakmasın ve sonra da onları sorumlu tutsun? Müslüman kullarının tüm davranışlarını kendi ayarlarken, artık onları denemenin anlamı olur mu?

B) Günlük Siyasetinin Gereksinimi Olarak Kur'an'a: ".. .Savaşta Ölenler İçin Yakınmak Fitneciliktir..." (Ahzab Suresi, Ayet 12-19) ya da "... (Onları) Öldüren Tanrı'dır" (Âl-i İmran Suresi, Ayet 145,154, vs.) Şeklinde Ayetler Koyar

Biraz yukarıda belirttiğimiz gibi Muhammed, yanlış bir taktik uygulaması yüzünden Uhud Savaşı'nın kaybedilmesine sebep olmuş ve bundan dolayıdır ki, savaşa katılanlardan birçoğu: "Eğer bizim sözümüz dinlenmiş olsaydı (yani bizim teklif ettiğimiz savunma taktiği uygulansaydı) bu felakete uğramazdık, burada öldürülmez-dik" şeklinde konuşmaya başlamışlardı. Onları susturmak için Mu-

3 Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, Kaynak Yayınları, İstanbul 1994, c.l, s.77-78.

hammed her şeyin Tanrı takdirine bağlı olduğunu ve savaş meydanında ölenlerin, ecelleri geldiği için, yani Tanrı emriyle öldüklerini anlatmak üzere Kur'an'a şunu koyar:

"Eceli yazılmış olan hiçbir kimse, Allah'ın izni olmadan öle-mez..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 145.)

Uhud yenilgisi vesilesiyle aleyhte konuşanları "münafık" şeklinde göstermek ve savaşta ölenlerin "ecel"leri geldiği için öldüklerini" anlatmak üzere de şu ayetleri ekler:

"(Ey münafıklar zümresi!) Eğer siz (Uhud'a gelmeyip de kendi) evlerinizde kalmış olsaydınız dahi, kendilerine (ezelde) ölüm yazılmış olan kişiler yattıkları yerlere çaresiz çıkıp görülecekler (yine de öldürüleceklerdi. Allah İçinizdekileri yoklamak ve kalplerinizdekini temizlemek için (böyle yaptı). Allah içinizde ne varsa hepsini bilir" (Âl-i İmran Suresi, ayet 154).[4]

Yani Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Uhud Savaşı'nda Müslümanların üzerine "güven" duygusu indirmiştir ve bunun sonucu olarak Müslümanlar uyumaya koyulmuşlardır. O kadar ki, uyku hali yüzünden ellerindeki kılıcı tutamaz olmuşlardır ve bu nedenle yenilgiye uğramışlardır. Ve işte güya Tanrı bunu "Müslümanları yoklamak ve kalplerini temizlemek" için yapmıştır![5]

Hemen ekleyelim ki, Muhammed buna benzer ayetleri başka vesilelerle savaşa katılmaktan kaçınanları "münafıklıkla" ve "fitnecilikle" suçladığı kimselere karşı da düşünmüştü. Çünkü savaş esnasında bazı kimseler "Muhammed bizi boş vaatlerle kandırdı" diyerek, diğer bazı kişileri geri dönmeye çağırmışlardı. İşte onların bu çağrılarını geçersiz kılmak için Ahzab Suresi'ne şu ayetleri koymuştur:

"... İkiyüzlüler ve kalblerinde hastalık olanlar 'AIlah ve Peygamberi bize sadece kuru vaadlerde bulundular' diyorlardı.

4 Sahih-i..., c.X, s.198.
5 Diyanet Vakfı'nın Âl-i İmran 154 ayeti ile ilgili yorumuna bakınız.

İçlerinden birtakımı 'Ey Medineliler! Tutunacak yeriniz yok geri dönün' demişti... Ey Muhammed! De ki: 'Eğer ölümden yahud öldürülmekten kaçıyorsanız, bilin ki kaçmanız sizefay- vermeyecektir; kaçsanız bile az bir zamandan fazla yaşatılmazsınız" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 13-17).

Görülüyor ki, Muhammed yanlış bir taktik uygulaması yüzünden savaşı kaybetmekten ve taraftarlarının savaş meydanında öldürülmelerinden doğma sorumluluğu Tanrı'nın sırtına yükleyivermiş, böylece kendisini temize çıkarmış gibidir.

C) "Mü'te" Seferi'nin Başarısız Kalmasının Sorumluluğundan Kurtulmak İçin Kur'an 'a Ayetler Koyar (K. 19, Meryem Suresi, Ayet 70-72)

Hicretin 8. yılında Muhammed üç bin kişilik bir orduyu, Mü'te üzerine göndermeye karar verir. Mü'te denilen yer, Lut Gölü'nün güneydoğusunda ve putperest Araplarla Hıristiyanların yaşadıkları bir yerdir. Mü'te Seferi'ni tertiplemesinin başlıca nedeni, oradaki halkları boyunduruk altına almaktır. Ne var ki, Müslümanlar kendi hısım ve akrabalarının ya da yakınlarının savaşta ölüp geri dönemeyecekleri endişesindedirler; ordu yola çıkarken komutanlar ve askerlerle ağlaşarak vedalaşırlar. Onları teskin etmek ve savaşın Tanrı emri olduğunu belirtmek üzere Muhammed Tanrı'nın ağzından çıktığım söylediği şu ayetleri Kur'an'a koyar:

"Cehenneme en layık olanları Biz biliriz. Sizden Cehenneme uğramayacak yoktur. Bu, Rabbinin... kesinleşmiş bir hükmüdür. Sonra Biz, Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanları kurtarırız. Zalimleri orada dizüstü çökmüş bırakırız" (K. 19, Meryem Suresi, ayet 70-72).

Böylece savaşın Tanrı tarafından emredildiğini ve savaşa katılanların cehenemden kurtulacaklarını, katılmayanların ise cehenneme atılacaklarını anlatmış olur. Birbirleriyle ağlaşarak sarmaş dolaş olan halk bu güzel "haberi" işitince sevinir. Ordu komutanlarından Abdullah bin Ravaha, daha savaşa girişilmediği halde şöyle konuşur:

"Ben Tanrı'dan beni yargılamasını ve bana iki elimle kanlar fışkırtan, bağırsak ve diğer azalan delip geçen öldürücü darbeler vurmamda başarı sağlamasını dilerim. Ta ki, kabrimin yanından geçip gidenler Tanrı bu gaziye doğru yolu göstermiş, o da doğru yoldan ayrılmamış' deyip dua etsinler."

Bundan sonra ordu yola koyulur ve Şam toprağındaki Ma'ana denilen yere varılır. Fakat haber gelir ki,

Herakl yönetimindeki yüz bin kişilik bir Rum ordusu, o civarda bulunan Mustaribe Araplarından bir o kadar sayıdaki askerle birleşmiş olarak beklemektedir. Başta Lahm, Cüzam, Belkayn, Behra ve Beliyyelerden ibaret olan bu Arap ordusu Malik bin Rafile'nin idaresinde bulunuyordu.[6]

Böylesine kalabalık ve güçlü bir orduya karşı savaşmanın delilik olacağını anlayan Müslümanlar ne yapacaklarını şaşırırlar. İçlerinden bir kısmı Muhammed'e haber gönderilmesini, düşman sayısının çokluğunu bildirip ondan yardım istenmesini teklif ederler. Fakat Abdullah bin Revaha buna itiraz eder ve onlara şehit düşmeyi göze alarak yola çıkmış olduklarını hatırlatır. Onun sözlerine kanan asker savaşa çıkar ve ağır bir yenilgiye uğrar. Ordunun büyük bir kısmı telef olur, bir kısmı da savaş meydanından kaçmak suretiyle canını kurtarır. Ordu komutanlığını yapan Abdullah bin Ravaha, ilk şehit düşenler arasındadır. Onun yerini alan diğer iki komutan da aynı akıbete uğrarlar. Nihayet Halid bin Velid, biraz akıllıca davranarak orduyu düşman karşısından çekerek Medine'ye dönmek üzere yola koyulur. Haberi duyan Muhammed, ordunun dönüşünü

6 Bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.645.

büyük alayişle karşılamaya hazırlanır; halkı da peşine takarak şehrin dışına çıkar. Ne var ki ahali, cepheden dönen askerlere karşı diş bilemektedir: Savaş meydanını terk ettiler diye. Bu nedenle askerlere "savaş kaçakları" diye hakaret edip yüzlerine toprak serperler. Bunu gören Muhammed:

"Onlar kaçak değil, Tanrı'nın irade ettiği zaman saldıranlardır"

diyerek engel olmaya çalışır.[7] Anlatmak istediği şudur ki, Tanrı "saldırın" diye emretmediği için asker saldırmamış, başarı sağlayamamıştır. Başka bir deyimle yenilgiye sebep ne kendisi ne de askerlerdir; doğru-dan doğruya Tanrı'dır ve Tanrı, sırf sınamak için bunun böyle olmasını istemiştir. Oysa ki, Muhammed askerleri savaşa yollarken Tanrı'nın Müslüman ordusuna yardımcı olacağına ve zafer sağlayacağına dair garanti verdiğini söylemişti. Görülüyor ki, günlük siyasetinin gereksinimi doğrultusunda Tanrı'yı hem sorumlu hem de sözüne pek güveni-lemez durumlara düşürmüştür.

Ç) Geceleyin Uykuda ya da Gündüzleri İstirahat Halinde Bulunan Halklara Karşı Giriştiği Saldırılar Sırasında Suçsuz ve Günahsız Kadınların ve Küçük Çocukların Öldürülmelerini Özürlü Göstermek İçin Tanrı'nın da Aynı Şeyleri Yaptığına Dair Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 7, A'raf Suresi, Ayet 4)

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, pek çok halkları gece vakitlerinde ya da gündüzleri azaba uğratmakta sakınca görmez; gör-mediğini de indirdiği vahiylerle bildirmiş, örneğin şöyle demiştir:
"Biz, nice memleket helak ettik ki, o köy (halkı) gece yatarlarken, yahud gün ortası istirahat ederlerken azabımız o köy halkına gelmiş (basıvermiştir" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 4).

7 Taberi, age, 1966, c.II, s.653.

Yine Muhalin söylemesine göre Tanrı, bazı halkları (örneğin Lut kavmini) geve vakti, yataklarına yatmış ve uykuya dalmış ya da (örneğin Şuayb kavmini) gündüz vakti kuşluk uykusunda bulunurlarken ansızın vurup yoketmiştir (8), yok ederken de onların içinde bulunan günahsız kadınları ve çocukları da azaba uğratmıştır.

Tanrının, günahsız insanları (özellikle günahsız kadınları ve çocukları), böylesine bir gerekçe ve böylesine insafsız bir istekle "helak" edeceğini düşünmek güçtür. Gerçek şudur ki, Muhammed yukarıdaki ayeti yine sırf kendi günlük siyasetinin gerteksinimi doğrultusunda olmak üzere Kur'an'a yerleştirmiştir; bakınız nasıl:

Birçok vesilelerle belirttiğimiz gibi Muhammed, kendisine boyun eğmeyen Arapları "müşrikler" (Tanrıya eş koşanlar) olarak tanımlamış ve öldürülmeleri için Kur'an'a :

"…Müşrikleri nerede görürseniz öldürün…" (K.9, Tevbe Suresi, ayet 5)

şeklinde ayetler yerleştirmiştir. Kaynakların bildirmesine göre onlara karşı ilk seferini, hicret'in birinci yılı içerisinde Ebva ve Veddan adındaki köylere yöneltmiştir. Medine'ye 23 mil kadar mesafede bir yerde bulunan bu köylere gece vakti ve halkın uykuda bulunduğu bir sırada saldırmıştır. Saldırı sırasında kadınlar ve küçük çocuklar da öldürülmüştür. Bazı müslüman kişiler bundan dolayı vicdan azabına kapılıp Muhammed'e şöyle demişlerdir:

“(Ya Resulallah) müşriklerden aile sahibi bulunanlara gece vakti baskını yapılıyor da bunların kadınları, küçük çocukları da (öldürülüyor).”

Onların bu yakınmaları karşında Muhammed şu yanıtı verir:

"Müşriklerin kadınları, çocukları kendilerinden sayılır."

8 Elmalılı H. Yazır, age, c.HI, s.2123.

Yani demek ister ki, kadınlar ve çocuklar "aile reisine" ait ve bağlı oldukları için eğer aile reisi "müşrik" ise, onun kadınları ve çocuklan da "müşrik sayılırlar; özellikle "müşrik çocuğunun babasına tabiyetle şirkine hükmolunur."9 Başka bir deyimle müşrik kişiler öldürülürlerken, onların kadınlarının ve çocukların öldürülmeleri de doğaldır. Bunu söylerken bir de şunu ekler:

"(Harb halinde) kimsenin kimseyi korumak kudreti yoktur, korumak yalnız Allah'a ve Resul'üne aiddir."10

Bundan anlaşılan şu ki, Tanrı ve "Peygamberi", kadınları ve çocukları korumak gücüne sahipken, Ebva ve Veddan köylerine yapılan saldırıda buna gerek görmemişler ve kadınların ve çocukların öldürülmelerine aldırış etmemişlerdir. Ve işte müşrik Araplarla meskun köylere karşı giriştiği bu tür saldırılar vesilesiyle söylediklerini biraz daha pekiştirmek içindir ki, Muhammed Tanrı'nın dahi aynı şeyleri yaptığını bildirmiştir. Muhammed'in söylemesine göre güya Tanrı, gece vakitlerinde uyumakta ya da gündüz vakitleri istirahat etmekte olan halkları baskınlarla "helak" ettiğini bildirmiş ve yukarıda belirttiğimiz ayeti indirmiştir:

"Biz, nice memleket helak ettik ki, o köy (halkı) gece yatarlarken, yahud gün ortası istirahat ederlerken azabımız o köy halkına gelmiş (basıvermiştir" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 4).

Fakat Muhammed bu söylediklerini biraz daha inandırıcı kılmak maksadıyla, bazı hallerde suçsuz ve günahsız insanları öldürmenin doğal olduğuna dair masallar ve hikayeler anlatmıştır ki, bunlardan biri şöyle:

"Nebiler'den birini karınca ısırmış. O Peygamber, karıncaların köyü(nün yakılmasını emretmiş de yakılmış. Bunun üzeri-

9 Sarih Hattabi'nin söylemesine göre Muhammed'in bu şekilde konuşmasının ne deni kadınların ve çocukların aile reisine "ait" ve "bağlı" olmalarıdır. Bu konuda bkz. Sahih-i.... c.VIII, s.386.
10 Buhari'nin Sa'h İnb-i Cessamedtn rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.VHI, s.384 vd., Hadis No: 1262.

ne Allahu Teala o Peygamber'e: Seni bir karınca soktu değil mi? Ya sen, Allah'ı tesbih eden ümmetlerden bir ümmeti yakmadın mı ? dedi..."11

Bu konuda Diyanet'in, Şarih Kastalani'den yaptığı açıklama şöyle:

".. .hadisde zikrolunan Peygamber bir kere bir köye uğruyor ki, o köy halkını Allah, irtikab eniklen ma'siyetten (kötülükten) dolayı helak etmişti. O Peygamber bir müddet orada hayretle (durarak): 'Ey Allah'ım! Sen bunları toptan helak ettin ya, bunların içinde çocuklar var, hayvanlar var, günah işlemedik insanlar var' diye bir ağaç altına oturmuş. O sırada ayağını bir karınca ısırmış. Ve hadisteki kıssa cereyan etmiş. Bu suretle o Peygamber'e şöyle cevap verilmiş oluyor: 'Anladın ya! Senin ayağını ısıran bir karınca değil mi idi? Bu bir karıncaya karşı bir cemaati yakmadın mı?"12

Muhammed'in anlatmasından anlaşılıyor ki, Tanrı suçsuz ve günahsız insanları helak ederken, bu

davranışını kendi "Peygamberi"nin davranışı ile özürlü kılmak hevesindedir. Yani demek istemiştir ki:

"Nasıl ki, o Peygamber, ayağını ısıran bir karınca yüzünden bütün bir karınca yuvasını yok etti ise, ben de köy halkını, içlerinden bazılarının kötülüğü yüzünden tüm olarak (yani suçu olmayan çoluk çocuklar, kadın ve erkekler de dahil olarak) yok ettim"

"Adil" ve "yüce" olduğu söylenen bir Tanrı'nın, günahsız insanları sırf suçlulardan intikam alacağım diye öldürtmeye kalkması, aklın alabileceği bir şey değildir. Öte yandan yine Muhammed'in söylemesine göre insanları "müşrik" ya da "Müslüman" yapan da bizzat Tanrı'dır. Çünkü:

"Allah dileseydi puta tapmazlardı" (K. 6, En'am Suresi, ayet 107)

11 Sahih-i..., c.VIII, s.388, Hadis No: 1265.
12 Sahih-i..., c.VIII, s.388-9.

diyen Tanrı'dır ve yine:

"Allah dilediğinin kalbini açar Müslüman yapar... dilediğinin gönlünü kapatıp kafir yapar" (K. 6, En'am Suresi, ayet 125) diyen de odur. Şu halde puta tapıp tapmamak ya da "kafir" olup olmamak, kişilerin kendi eylemlerinden doğma bir şey.değildir. Olmadığına göre puta tapmak ya da kafir olmak, kişiye affolunabilecek bir suç olamaz. Olamayacağına göre günahsız kimseleri cezalandırmak diye bir şey olamaz. Ne var ki. buna rağmen Tanrı "kafir" yaptığı insanları, ani baskınlarla öldürtmekten geri kalmamaktadır. Akla ve mantığa ters düşen böyle bir davranışı ve bu davranışla ilgili yukarıdaki ayetleri Tanrı'dan gelmiş olarak kabul etmek güçtür. Bütün bunlar Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerinden doğma şeylerdir.

XIX

KUR'AN'DAKİ "TANRI" ANLAYIŞININ, MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMLERİNE YATKIN DİĞER BAZI YÖNLERİ

Muhammed'in tanımladığı şekliyle Tanrı:

"Ben cin ve insi ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım" (K. 51, Zariyat Suresi, ayet 56)

şeklinde konuşan bir Tanrı'dır. Bu tür konuşmasıyla son derece "bencil" ve "çıkarlarına düşkün" bir Tanrı olduğunu ortaya vurmuş gibidir. Her şeyi kendi çıkarları için düşünmüş ve yaratmış gibidir. Her yarattığı varlığı kendisine kulluk etmesi için, yerlere kapanarak yalvar yakar olması için, kendisini yüceltmesi ve övmesi için var etmiş gibidir. Üstelik de ibadet ettirtebilmek için karşılığında bir şeyler vaat etmekte, örneğin şöyle konuşmaktadır:

"Bana şükrederseniz, size istediğinizin fazlasını veririm" (K. 14, İbrahim Suresi, ayet 7).

Bilir ki, elinde büyük bir koz vardır ve o da kullarının "maddi", "manevi" ve özellikle "şehevi" ihtiyaçlarını "yem" olarak kullanmaktır. Eğer kendisine şükredecek olurlarsa onlara yenilecek şeylerin en lezzetlilerini, içilecek şeylerin en tatlılarını ve nihayet "cinsi latifin en dilberlerini verecektir. Örneğin:

"Bana mağfiret dilerseniz size bol yağmur yağdırırım..."

der (bkz. 11 Hud Suresi, ayet 52). Oysa "Ey insanlar, kendinize güvenin, çalışın, gayret gösterin, kafanızı kullanın, ben sizleri bunun için yarattım" şeklinde bir şeyler söylemiş olsa, muhtemelen onlara daha fazla

yararlı olmuş olacaktır; ama Muhammed'in tanımladığı Tanrı bunu yapmaz; ille de kendisine körü körüne tapılsın ister; taptırtabilmek için herkesin rızkını kendi keyfine göre ayarladığını, sermaye verip zengin edenin dahi kendisi olduğunu söyler:

"Ve şüphe yok ki, O 'dur zengin eden ve sermaye veren " (K. 53, Necm Suresi, ayet 48).

Fakat hemen ekleyelim ki, Tanrı'nın vaat ettiği şeylerin en cazibi, en iç bayıltıcı olanı, cennetlerdeki güzel ve bakire kızlardır. Kendisine şükreden ve ibadet edenleri bu güzel kızlarla seviştirmek Muhammed'in Tanrısı için bir zevktir; zira şöyle der:

"(Bana şükreden mü'minlere) kara gözlü huriler de var ki, sanki haznede saklanmış inciler... onları kız oğlan kız olarak halkettik" (Vakıa Suresi, ayet 22 vd.)

"Şüphe yok ki, çekinenlere... bahçeler, üzümler ve memeleri yeni sertleşmiş yaşıt kızlar ve dopdolu kadeh (var)....." (Nebe Suresi, ayet 31-34.)

Bu konulan diğer yayınlarımda ele aldığım için burada fazla durmayacağım, fakat sadece şunu belirtmekle yetineyim ki, Tanrı'yı, yukarıdaki şekilde konuşuyormuş gibi gösteren bizzat Muhammed'dir. Bunu yaparken de kendi günlük siyasetinin gereksinimlerini göz önünde tutmuştur; çünkü eğer kişiler Tanrı'ya ibadet ve itaat edecek olurlarsa, aynı zamanda kendisine tapmış olacaklardır. Bu maksatla Kur'an'a koyduğu pek çok ayetlerden ikisini hatırlayalım:

"Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar..." (K. 48, Fetih Suresi, ayet 10.)

"Allah ve Peygamberi bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz. Allah'a ve Peygamber'e başkaldıran şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 36).

Öte yandan Muhammed, bu aynı cennet vaatleriyle, kendi taraftarlarını farklı inançtakilere karşı savaşlara sürükleyebilmiş' ve savaşlarda elde ettiği ganimetleri ve esirleri paylaştırmak suretiyle taraftarlarının sayısını çoğaltabilmiştir. Ve hatta bu savaşlarda kendi babalarını, analarını, kardeşlerini ya da yakın akrabalarını öldüren Müslümanları üzüntüden kurtarmak maksadıyla cennet müjdelemesi yapmış, Kur'an'a, ayetler koymuştur. (Örneğin Mücadele Suresi, ayet 22; A'raf Suresi, ayet 43; Hadid Suresi, ayet 19, vs.)

l Örneğin Mücadele Suresi, ayet 22; Tevbe Suresi, ayet 23, 24, 123.

XX

DÜNYA NİMETLERİNİ BAZEN "KÖTÜ", BAZEN DE "CAZİP" ŞEYLERMİŞ GİBİ GÖSTERME SİYASETİNİN KUR'AN'DAKİ TEMELİ!*

Kişileri Tanrı'ya (ve dolayısıyla kendisine) baş eğdirtmek ve dilediği yönde götürebilmek, özellikle savaşa sürükleyebilmek için Muhammed pek çeşitli usuller uygulardı: Cehennem korkutması, cennet vaatleri ya da savaşlarda elde edilen ganimetin paylaşılması gibi usuller yanında bir de dünya yaşamını, dünya nimetlerini bazen "kötü" ve "süfli" fakat bazen de "cazip" şeylermiş gibi göstermek suretiyle iş görürdü; kuşkusuz hep Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylerle! Örneğin taraftarlarını savaşa sürükleyebilmek ya da savaşta ölen kimselerin ailelerini şikayet ve serzenişte bulunmalarını önleyebilmek için dünya yaşamının önemsizliğinden, yeryüzü nimetlerinin gereksizliğinden söz eder, ahiret kazancının, dünya kazancından çok fazla olduğunu söyler, bu doğrultuda Kur'an'a ayetler koyardı. Verilecek nice örnekten biri şöyle:

"Kim ahiret kazancını istiyorsa, onun kazananı artırırız. Kim de dünya karını istiyorsa ona da dünyadan bir şeyler veririz. Fakat onun ahirette bir nasibi olmaz" (K. 42, Şura Suresi, ayet 20).

Buna karşılık kendisine yararlı olabilecek bazı kişileri İslama sokmak ya da "ısındırmak" için onlara maddi çıkarlar (örneğin ganimet mallarından fazlaca paylar) ve cariyeler sağlardı. Bunu da Tanrı'dan geldiğini söylediği vahiylere göre yapardı ki, bunlardan biri şöyle:

* Tevbe Suresi, ayet 38-42,49, 92-95; Bakara Suresi, ayet 155; Zuhruf Suresi, ayet 3; Kureyş Suresi, ayet 1-4; vs.

"Sadakalar (zekatlar) ... kalbleri Islama ısındırılacak olanlara. .. verilir" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 60).

Fakat sadece "sadaka" ve "zekat" değil, ayrıca da dünya nimetlerinin en güzellerini vaat ederdi. Bu konuda verilecek örnekler pek çok; bunlardan sadece bir ikisini zikretmekle yetinelim:

Huneyn ve Taif savaşlarından hemen sonra Muhammed hicretin 9. yılının çok sıcak bir mevsiminde Tebuk denen bölgeye (Rumlara karşı) yürümek üzere genel seferberlik ilan eder. Fakat gidilecek yer çok uzak ve karşılaşılacak olan düşman çok güçlüdür. Bu nedenle çoğu kimseler sefere katılmak istemezler: Zahmetli ve tehlikeli olacağını tahmin ettikleri bu savaşa gitmektense evlerinde kalıp rahat etmeyi tercih ederler.' Onları zorlamak üzere Muhammed, her şeyden önce Tanrı'nın savaş çağrısında bulunduğunu söyleyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

"(Ey müminler!) Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin..." (Tevbe Suresi, ayet 41.)

Fakat buna pek aldırış eden olmaz. Bu sefer Muhammed Tanrı'nın onlara, dünya yaşamına bağlı oldukları için çattığını anlatır:

"Ey iman edenler! Size ne oldu ki: 'AIlah yolunda savağa çıkın' denildiği zaman yere çakılıp kalıyorsunuz! Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz? Fakat dünya hayatının faydası ahiretin yanında pek azdır" (Tevbe Suresi, ayet 38).

Bunu da yeterli bulmaz ve bu kez Tanrı'nın onları çıkarcılıkla, mal ve paraya düşkün olmakla suçladığına dair şu ayeti koyar:

"Eğer yakın bir dünya malı ve kolay bir yolculuk olsaydı mutlaka sana uyup peşinden gelirlerdi. Fakat meşakkatli yol onlara uzak geldi. Gerçi onlar "Gücümüz yetseydi mutlaka sizin-

1 Bu olaylar için bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.742 vd.; ayrıca bkz. Sahih-i..., c.V, s.285; c.VIII, s.287 ve c.X, s.422; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age. c.III, s.2544.

le beraber çıkardık diye kendilerini helak edercesine Allah'a yemin edecekler, fakat Allah onların mutlaka yalancı olduğunu biliyor" (Tevbe Suresi, ayet 42).

Bu arada savaşa çıkmadıkları için Tanrı'nın onları cezalandıracağını ve esasen onlara muhtaç olmadığını anlatmak üzere şu ayeti koyar:

"Eğer (gerektiğinde) savaşa çıkmazsanız, (Allah) sizi pek elem verici bir azap ile cezalandırır ve yerinize başka bir kavim getirir: siz (savaşa çıkmamakla) O'na (Tanrı'ya) hiçbir zarar vermezsiniz. Allah her şeye kadirdir. Eğer siz (Muhammed'e) yardım etmezseniz, Allah ona yardım etmiştir..." (Tevbe Suresi, ayet 39-40.)

Fakat onların aklını çelebilmek maksadıyla biraz daha etkili olan bir yola başvurur ki, o da yeryüzü yaşamlarını "önemsiz", "kötü" gibi göstermektir. En güzel nimetlerin gelecek dünyada, ahirette olduğunu ve bu yeryüzü yaşamının gelecek dünya yaşamına tercih edilmemesi gerektiğini anlatmak üzere Tevbe Suresi'ne biraz önce belirttiğimiz ayeti koymakla, onları, savaşa çıkmaktan kaçınmakla, dünya nimetlerine bağlanmakla, dünya yaşamının (gelecek dünya yaşamına oranla) değersiz olduğunu anlamamakla suçlar (bkz. Tevbe Suresi, ayet 38-39).

Ne var ki, bazı kişileri savaşa sürükleyebilmek için bu söylediklerinin para etmediğini görür. Onları kazanmak maksadıyla yukarıda söylediklerinin tersini yapmak gerektiğini düşünür ve kendi kendisiyle çelişkiye düşercesine onlara savaş sonucu ele geçirilecek olan dünya nimetlerinden ve özellikle "güzel sarışın kızlardan" söz eder; bu "sarışın güzel kızlar", savaş sonucu Rumlardan ele geçirilecek olan kızlardır. Fakat sefere katmak istediği kişiler bu sözlere kanmazlar; gelip kendisine:

"(Ey Muhammed!) Biz kadınlara düşkünüzdür; bizim aklımızı sansın Rum kızlarıyla çelme, bizi fitneye düşürme"

diyerek cihada çıkmayacaklarını bildirirler. Onların bu tutumuna karşı Muhammed, Tanrı'nın gazaba geldiğini ve şöyle konuştuğunu söyler:

"... Onlardan 'Bana izin ver, beni fitneye düşürme' diyen vardır. Bilin ki onlar zaten fitneye düşmüşlerdi. Cehennem, inkar edenleri şüphesiz kuşatacaktır" (Tevbe Suresi, ayet 49).[2]
Sadece savaşa sürüklemek bakımından değil fakat diğer bakımlardan da taraftarlarını kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine yatkın inanışlara yöneltirdi. Fakirliği doğal bir şeymiş, daha doğrusu Tanrı'nın denemesiymiş gibi göstererek insanları kendisine bağlamaya çalışması bunun ilginç örneklerinden biridir. Bu maksatla Kur'an'a:

"Andolsun ki, sizi birazcık korkuyla, açlıkla, mal ve meyve noksanıyla sınayacağız... Müjdele sabredenlere..." (Bakara Suresi, ayet 155)

şeklinde ayetler koyardı. Ayrıca da Tanrı'nın bazı kimselere dilediği kadar az ya da çok rızık verdiğini anlatmak için:

".. .Dünya hayatındaki geçimlerini aralarında böldük ve bazılarını bazılarından üstün kıldık..." (Zuhruf Suresi, ayet 32)

şeklinde ayetler ekler ve yine Tanrı'nın fakirleri zenginlerden 500 yıl önce cennete alacağını, bu nedenle fakirliğin "fazilet" sayılması gerektiğini söylerdi.

2 Diğer bölümlerde bu konu ile ilgili bilgilere ve ayrıca Beyzavi'nin yorumlarına bkz.; ayrıca Taberi, age, 1966, c.II, s.742 vd.; ayrıca Elmalılı H. Yazır, age, c.III, s.2565.

Fakat buna karşılık bazı hallerde de bütün bu söylediklerini göz ardı edip kendi mensup bulunduğu Kureyş kabilesinin eşrafını ve zenginlerini kazanmak ve İslama sokmak umuduyla Kur'an'a:

"Kureyş kabilesinin yaz ve kış yolculuklarında uzlaşması ve anlaşması sağlanmıştır. Öyleyse kendilerim açken doyuran ve korku içindeyken güven veren Rabbine kulluk etsinler" (K. 106, Kureyş Suresi, ayet 1-4) şeklinde ayetler koymuştur.[3] Yani güya Tanrı, Kureyşlileri kendisine kul yapabilmek için onları açken doyurduğunu ve korkudan uzak kıldığım hatırlatmaktadır.
Öte yandan Muhammed, kendisine yararlı olabileceğini düşündüğü kişileri İslama sokmak ya da onların gönüllerini "İslama ısındırmak" için birtakım maddi çıkarlar sağlama yolunu da denemekten geri kalmamıştır. Konuya birazdan tekrar döneceğiz.

3 Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. İlhan Arsel, Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e.

XXI

MADDİ (YA DA MANEVİ) ÇIKARLAR SAĞLAMA USULLERİYLE İŞ GÖRME SİYASETİ VE BU SİYASETİN KUR'AN'DAKİ YERİ (DEVAM)

Muhammed'in "rüşvet" denen şeyi kötülediği, örneğin "rüşvet verene de, alana da Allah lanet etsin"[1] dediği ve hiçbir zaman rüşvet yolunu seçmediği söylenir! Oysa İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, kişileri kazanmak maksadıyla onlara para, mal, paye, köle vb. vererek iş gördüğü çok olmuştur.[2] Taberi gibi en ünlü yorumcular bile bunun "rüşvet" anlamına geldiğini söylemişlerdir. Örneğin hicretin onuncu yılında Huneyn'de (Hevazin Savaşı'nda) Muhammed kendisine karşı savaşan fakat yenilerek Taife kaçan Malik İbn Avfı elde edebilmek için, eğer İslama girecek olursa tüm mallarını ve tutsak ailesini geri vereceğini, ayrıca yüz deve hediye edeceğini bildirmişti. Bu teklifi pek cazip bulan Malik, hemen Müslüman olmuştur. Her ne kadar Muhammed'in bu davranışını "cömertlik" şeklinde tanımlayanlar varsa da, İslam dünyasının en büyük otoriterlerinden sayılan Taberi'nin Camiu'l-Beyan fi Tefsiri'l Kur'an adlı yapıtında bu davranış kesinlikle "rüşvet" olarak nitelendirilmiştir. 3

Yine bunun gibi Muhammed, önemli bildiği bazı kimselerin kalbini İslama "ısındırabilmek" için kendilerine maddi çıkarlar sağ-

1 Ebu Davud'un Kitabu'l Akdiyye ve İbn Mace'nin Ahkam'mda. yer alan bu hadis için bkz. Turan Dursun, Din Bu I, s.71.
2 Çeşitli örnekler için bkz. Ebu Davud, Kitahu'l-Akdiyye, c.IV, Hadis No: 3580; İbn Mace, Ahkam, Hadis No: 2313, Tirmizi, Ahkam, Hadis No: 1337: Turan Dursun, Din Bu l, İst. Ekim 1990, c.I, s.71.
3 Turan Dursun, age, s.71; ayrıca bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.I, s. 141.

lamaktan tutunuz da, Yahudileri hoşnut edip kendisine bağlayabilmek için onların geleneklerini benimsemeye varıncaya kadar akla gelebilecek ne varsa her şeyi denemekten geri kalmamıştır.

***

A) Önemli Kişileri Ganimetten Bol Pay Vererek Kazanma Siyaseti ve "Müellefetü'l-Kulub" Örneği. "Sadakalar (Zekatlar) ... Kalbleri İslama Isındırılacak Olanlara... Verilir" (K. 9, Tevbe Suresi, Ayet 60)

İslamcıların iddialarına göre Muhammed sadece savaşlar yoluyla kaleler ve ülkeler fethetmiş değildir; aynı zamanda kendisine düşman olan gönülleri de fethetmiştir ki, güya bu savaştan da daha yalçın ve çetin bir şeydir. Bu iddialarını kanıtlamak üzere verdikleri örnekler arasında, Ebu Süfyan ve eşi Hind ya da Saffan İbn-i Ümeyye gibi Muhammed'e karşı kin ve düşmanlık besleyen Kureyşli birçok önemli kişi vardır. Bu kişilerin önce koyu birer düşmanken, daha sonraları Muhammed'den yana oldukları ve onun hakkında "kalblerimizi teshir etmiş, gönüllerde Allah'ın en sevimli bir Peygamberi olarak yaşamıştır" şeklinde konuştukları ve İslamın yayılması için Muhammed'in giriştiği savaşlarda ona büyük yardımlarda bulundukları söylenir: Güya Muhammed'in "faziletli" bir kimse olduğunu anladıktan sonra böyle yaptıkları öne sürülür. Oysa işin gerçek yönü tam böyle değil; çünkü Muhammed'e karşı önce düşmanlık besleyen kişilerin, bu düşmanlık duygularını birden bire terk etmiş görünmelerinin nedeni, Muhammed'i "fazilet" örneği olarak kabul etmeleri değil, fakat ondan maddi çıkar niteliğinde atıfet görmeleridir. Gerçekten de Muhammed, çeşitli bakımdan kendisine yararlı olabilecek kişileri elde edebilmek ya da kendisine iyice bağlayabilmek için onlara ganimet mallarından bol miktarda pay dağıtmak gibi bir usul bulmuştu. Düşündüğü oydu ki, kendisine karşı kin besleyen ve İslamı düşmanlık bilen kişileri kazanmak ve onların "kalblerini İslam'a ısındırmak" bu yoldan kolay olacaktır. Müellefetü'l-Kulub örneği diye bilinen şey bunun kanıtıdır. Şöyle ki:

Daha önce de belirttiğimiz gibi Muhammed, savaş yolu düşmanlarını dize getirdikten ve Kureyş'in ünlülerinden Ebu Süfyan, Avf oğlu Malik, Safvan İbnb-i Ümeyye, Habisoğlu Akra, Hisnoğlu Üyeyne gibi kişileri ele geçirdikten sonra bu kişilerden yararlanma siyasetine yönelmiştir. Yararlanabilmek için onların kendisine karşı besledikleri düşmanlık duygularını giderme yollarını aramıştır. Bu maksatla onlara birtakım çıkarlar sağlama yolunu tutmuştur. Örneğin Hevazin Savaşı'nda elde etmiş olduğu ganimetlerden kendilerine fazladan pay vermiştir.[4] Hemen belirtelim ki, bu kişiler esasen varlıklı, "zekat" ve "sadaka" cinsi şeylere muhtaç bulunmayan kimselerdi. Fakat gözleri paraya ve mala doymaz olduğu için İslama gönülden sarılmış gibi görünmeye ve Muhammed'i sınırsız şekilde yüceltmeye hazırdılar. Ve nitekim kaynaklar, biraz yukarıda adını belirttiğimiz kişilerden Safvan İbnb-i Ümeyye'nin şöyle konuştuğunu naklederler:

"Müslüman olmazdan evvel kalbimde en çok kin beslediğim birisi varsa, o da Resulallah idi. Müslüman olduktan sonra hakkımızda gösterdiği lutf-u atıfeti ile kalblerimizi teshir etmiş, gönüllerde Allah'ın en sevimli bir Peygamberi olarak yaşamıştır."5

Yine aynı şekilde, İslamın en baş düşmanlarından sayılan Ebu Süfyan, Mekke'nin fethinden sonra Müslümanlığı kabul etmişti; çünkü aksi takdirde öldürüleceğini bilmekteydi. Ebu Süfyan'ın iyi bir kumandan ve iyi bir yönetici olduğunu bildiği içindir ki, Muhammed ganimet mallarından ona fazladan paylar vermiştir. Bu yoldan onun kalbini öylesine İslama "ısındırmış" olmalıdır ki, Ebu Süfyan en büyük bir sadakatle Muhammed'e bağlı görünmüş ve İslam ordularının giriştiği savaşlarda basan aracı olmuştur.

4 Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.VIII, Hadis No: 1296, 1299, 1303; Turan Dursun, age, s.74 vd., Ekim 1990.
5 Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.VI, s.508.

Ve işte maddi çıkar sağlayarak kişileri kendisine bağlamaya yararlı bu tür bir siyaseti İslamın kuralları arasına sokmak içindir ki, Muhammed vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

"Sadakalar (zekatlar)... kalbleri İslama ısındırılacak olanlara... verilir" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 60).

Yorumcuların açıklamalarına göre bu ayetten anlaşılması gereken şudur ki, Kureyş ileri gelenleri, Müslümanlığı kabul etmelerine ve İslama içtenlik beslemelerine karşılık, zekattan sürekli pay alma hakkına sahiptirler ve İslamın uygulayıcıları, "İslamı güçlendirebi-lecek" kimselere (velev ki, bu kimseler varlıklı olmuş olsunlar) bu uğraşıları karşılığı olarak zekat vermelidirler.[6]

Muhammed bu işi bazen de İslam'a bağlılıklarından kuşku etmediği ve fakat şu veya bu şekilde

gücendirdiği kişileri hoşnut etmek, onları kendisine biraz daha boyun eğdirtebilmek maksadıyla yapar olmuştur. Ifk olayı vesilesiyle özel şairi Hassan b. Sabit'e verdiği mallar ve cariyeler, bunun nice örneklerinden biridir. Hatırlatalım ki Hassan b. Sabit, Beni Müstalik Seferi dönüşü sırasında vuku bulan İfk olayı vesilesiyle Muhammed'i kızdıranlardan biri olmuştur. Şu bakımdan ki, Ayşe'nin Safvan bin Mu'attal adındaki genç bir delikanlı ile başbaşa kalıp seviştiği hususunda çıkan dedikodulara o da katılmış ve bu yüzden Muhammed tarafından falaka dayağına çektirilmiştir. Bu dayaktan sonra Hasan B asri iyicene yola gelmiş-olmalıdır ki, Muhammed'e yaranmak maksadıyla Safvan aleyhinde şiirler yazmış ve bu yüzden Safvan ile kavgalaşmıştır. O kadar ki, Safvan bir gün onun yolunu keser, kılıcıyla kendisine vurunca iş büyür. Neyse ki, Muhammed müdahale eder ve Hassan'in Safvan'ı affetmesini ister. Bu suretle anlaşmazlık yatışmış olur. Bununla beraber Muhammed, kendisini şiirleriyle her daim yücelten ve düşmanlarına karşı savunan bu şairini, dayaktan sonra hoşnut edip ye-

6 Taberi'nin ve diğer kaynakların görüşleri için bkz. Turan Dursun, age, s.73 vd., Ekim 1991.

niden kazanmak ister ve onu affetmekle kalmaz, bir de ona Behara Malikanesi'ni, ayrıca da Habeş kralının göndermiş olduğu ikiz cariyelerden birini (Şirin'i) hediye eder.[7] Başka bir deyimle, maddi çıkar sağlamak yoluyla iş görmüş olur ki, biraz önce değindiğimiz gibi, İslamın ünlüleri (örneğin Taberi) bu tür eylemlere "rüşvet" adını verirler.[8]

B) Kalplerini Kazanmak İstediği Kişilerin Suçlu Davranışlarda Bulunmalarına Ezin Verme Siyaseti

Önemli ve yetenekli kişileri ve özellikle bunlar arasında kendisine karşı düşmanlık besleyenleri kazanmak için Muhammed'in uyguladığı usuller, sadece ganimet mallarından mal, para ya da kadın dağıtmaktan ibaret değildir. Bunlar dışında başkaca yollara da başvurmuştur. Ebu Süfyan 'in eşi Hinci ile ilgili bir olay bunun ilginç örneklerinden biridir ki, kısaca belirtmek gerekir:

Hind, Muhammed'in en çok düşmanlık beslediği kişilerden biri olan U tbe İbn-i Rebia'nın kızıdır. Son derece zeki ve akıllı olduğu söylenen bu kadın, uzun yıllar Muhammed'e karşı düşmanlık göstermekle ün salmıştır. Kureyş'in ünlülerinden Ebu Süfyanla evlendikten sonra bu düşmanlığı daha da artmıştır, çünkü Ebu Süfyan da Muhammed'e diş bileyenlerden biridir. Kaynakların bildirmesine göre Hind, Uhud Savaşı'nda. Kureyş ordusunu şiirler söyleyerek coşturmuş ve İslam ordusunun yenilgiye uğramasında etkili olmuştur. Bu da yetmiyormuş gibi, bir de savaş sırasında şehit Hamza'nın (ki Muhammed'in amcasıdır) ciğerlerini ağzına alıp çiğnemiştir. Bu yüzden Muhammed tarafından "Akiletü'l-Ekbad" adıyla çağrılır ol-muştur ("Akiletü'l-Ekbad" deyimi "insan ciğeri yiyen" anlamına gelir). Mekke'nin fethine gelinceye kadar Muhammed'e ve Müslü-

7 Mariya adındaki diğer cariyeyi kendisine alır.
8 Bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.539.

manlara karşı beslediği buğz ve kinini, hep buna benzer şekillerde sürdürdüğü söylenir. Fakat Kureyş'in yenilgiye uğratılrnasından ve Mekke'nin Muhammed tarafından fethedilmesinden sonra iş değişir. Hind, kocasıyla birlikte İslama girmek zorunluluğunda kalır; bununla beraber Muhammed'e karşı içten içe saplı bulunduğu duygulardan kurtulamamıştır, ta ki kocasının (tıpkı diğer Müellefetü'l-Kulub gibi) Muhammed tarafından mal ve para şeklindeki maddi çıkarlarla donatılmasına kadar. Ve işte o andan itibarendir ki, Hind Muhammed'e karşı beslediği düşmanlık duygularını "sevgi"ye dönüştürür gibi bir tutum takınmıştır. Fakat şunu söylemek gerekir ki, bu tutumu Muhammed'in kendisine sağladığı özel çıkarlar sayesinde pekişmiştir. Bunun böyle olduğunu, Buhari'nin Ayşe'den rivayetine dayalı şu olaydan anlamaktayız:

Günlerden bir gün Hind, gizlice Muhammed'in yanına giderek kocası Ebu Süfyan hakkında şikayette bulunmak ister. Yıllar boyu beraberce yaşadığı kocasını "çok pinti" ve "başına buyruk" bir kimse şeklinde tanımlayarak Muhammed'den fetva almak tasav-vurundadır. Fakat önce Muhammed'i övüp yüceltmekle söze başlar ve şöyle der:

"Ya Resulallah! Vaktiyle yeryüzünde senin hanedanın kadar zül ve harabisini istediğim hiçbir ev, hiçbir aile yoktu. Bugün ise yeryüzünde sabahlayan hiçbir çadır halkı yoktur ki, senin hanedanın derecesinde bana sevimli olsun."

Bu güzel sözlerle Muhammed'i hoşnut ettiğini düşünerek şöyle devam eder:

"(Ya Resulallah!) Zevcim Ebu Süfyan, bahil,[9] haris bir kimsedir. Bunun malından gizlice almak (ve aileye sarf etmekte) bir günah var mıdır?"

9 "Bahi!" sözcüğü "hasis", "lamahkar" anlamına gelmektedir.
10 "Haris" sözcüğü "hırslı", "bir şeye lüzumundan fazla düşkün" gibi anlamlara gelmektedir.

Görüldüğü gibi Hind'in maksadı, kocasının kendisine ve çocuklarına karşı cömert davranmadığını öne sürüp onun mallarından gizlice alabilmek, yani bir bakıma "hırsızlık" yapabilmek için Muhammed'den fetva edinmektir. Kırk yıllık kocasını karşısına çekip konuyu tartışacak ve çözüme bağlayacak yerde, onun malından gizlice aşırma yapmak üzere Muhammed'den icazet almaktır. Hind'in sarf ettiği güzel övgülerden fazlasıyla hoşlanan Muhammed, onun bu sorusuna hiç tereddüt etmeden şu yanıtı verir:

"Örfe göre kendine ve çocuk/arına yetişen miktar al!"11

Kuşkusuz ki, bu yanıtı verirken kendisini yukarıda belirttiğimiz şekilde öven ve yücelten Hind'i biraz daha kazanmak istemiştir. Fakat verdiği bu yanıt, kendisini Tanrı elçisi olarak tanımlayan ve ahla-kiliği her şeyin üstünde tutmak zorunluluğunda bulunan bir kimsenin vereceği yanıt olmamak gerekirdi. Çünkü bir kere bu usul, kadını kocasından gizli şeyler yapmaya sürüklemek suretiyle, karı koca arasındaki itimat ve bağlılığın yok olması gibi kötü sonuçlar doğuran bir usuldü. Fakat bundan gayrı bir de "Gaye vasıtayı meşru kılar" şeklindeki sakıncalı bir ahlak kuralının uygulanmasına olanak sağlamaktaydı. Eğer koca, kendisine düşen "kocalık" görevini yerine getirmiyor ve karısına ve çocuklarına karşı gereğince harcamada bulunmuyorsa, yapılacak şey kadını kocasının mallarından gizlice almaya, yani hırsızlıkta bulunmaya teşvik etmek değil, fakat kocayı, ailenin ihtiyaçlarını yeterince karşılamak üzere yola getirici usulleri koymaktır. Fakat anlaşılan o ki, Muhammed, her ne yoldan olursa olsun kişileri kendisine bağlamayı, günlük siyasetinin gereksinimlerinden saymıştır. Nitekim Hind'e, yukarıdaki şekilde kocasının malından gizlice alabilmek hususunda verdiği fetvanın etkili olduğunu, yani kadının kendisine karşı olan bağlılığının arttığını görünce, yerrin-ler ederek şu sözleri söylemekten kendini alamamıştır:

11 Buhari'nin Ayşe'den rivayeti için bkz. Sahih-i Buhan Muhtasarı..., c.VI, s.507, Hadis No: 1015.

"(Ey Hind!) Hayatım yed-i kudretinde olan Cenab-ı Hakk'a kasem ederim ki, kalbinizde nur-ı iman temekkün ettikçe, bana olan muhabbetiniz daha da artacaktır."12

(Özeti şöyle: "Ey Hind! Allah'a yemin ederim ki, kalbinize iman nuru yerleştikçe bana karşı olan sevginiz daha da artacaktır.")

Başka bir deyimle Muhammed, kişilerin suç niteliğinde davranışlarda bulunmalarına izin vererek ya da maddi çıkarlar sağlayarak onları kazanma usullerine başvurmayı, kendi günlük siyasetinin gereksinimi olarak görmüştür.

C) Damadı Ebu'I As'ı Birtakım Maddi Çıkarlar Karşılığında Müslüman Yapmak İster

Başka vesilelerle de belirttiğimiz gibi Muhammed, daha henüz Mekke'deyken, kızı Zeyneb'i Kureyş ileri gelenlerinden Ebu'I-As ile evlendirmişti. Fakat bu evliliğe istemeyerek, daha doğrusu eşi Hatice'nin ısrarları üzerine razı olmuştu, çünkü Ebu'I-As Müslümanlığı kabul etmeyenlerden biriydi. Hicret sırasında Zeyneb, kocasını çok sevdiğini ve ondan ayrılamayacağını söyleyerek Mekke'de kalmış ve Muhammed'in "Müslüman kadınlar inkarcılara helal değildir" şeklinde koyduğu hükümlere kulak asmamıştır. Fakat Bedir Savaşı sırasında Ebu'l-As esir düşer ve elleri arkasına bağlı olarak Muhammed'in huzuruna getirilir. Bunu fırsat bilen Muhammed kendisini İslam olmaya çağırır; fakat o kabul etmez. Bunun üzerine Muhammed: "(Ey Ebu'l-As)! Eğer kızımı ve çocuklarını bana gön-derirsen seni serbest bırakırım, Mekke'ye dönersin" der. Sanır ki, Ebu'l-As, sırf Zeyneb'den ve çocuklarından ayrılmamak için Müslümanlığı kabul edecektir. Fakat sandığı gibi olmaz; zira Ebu'l-As, Mekke'ye döner dönmez Zeyneb'i ve çocuklarım Medine'ye gönde-receğini bildirir. Ve gerçekten de dediği gibi yapar. Böylece kendi-

12 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.VI, s.508.

si Mekke'de ve eşi Zeyneb ise Medine'de olmak üzere karıkoca birbirlerinden ayrı bir yaşam sürmeye

başlarlar. Fakat daha sonraki bir tarihte Ebul-As, alışveriş için gitmiş olduğu Şam'dan kervanlarıyla dönerken develeriyle ve zengin mallarıyla birlikte Muhammed'in adamları tarafından ele geçirilir. Bu yeni fırsatı en iyi bir şekilde değerlendirmek üzere Muhammed, çeşitli yollardan damadını Müslüman yapıp Medine'ye, kızının yanına döndürmeye çalışır; bu yollardan biri Ebu'1-As'a maddi çıkarlar sağlamaktır. Nitekim verdiği emir gereğince adamları Ebu'l-As'a şöyle derler:
"Ya Ebu'l-As... gel Müslüman ol da, beraberinde getirdiğin bunca mallarım (hep sen geri al)..."

Ne var ki, şerefine ve haysiyetine son derece düşkün olan Ebu'l-As teklifi kabul etmez, geri çevirir.[13] Bununla beraber karısından ve çocuklarından daha fazla ayrı kalmaya tahammül edemeyeceğini anladığı için, bir süre sonra İslam olur ve Medine'ye, karısı Zeyneb'in ve çocuklarının yanına gelir.

Ç) Hısım ve Akrabalarının Suç Niteliğindeki Eylemlerini Göz Ardı Etme Siyaseti (Nisa Suresi, Ayet 65-69)

Yukarıdaki sayfalarda görmüştük ki[14] Muhammed, kendi buyruklarına baş eğmenin "iman" sahibi olmak sayıldığını anlatmak üzere Kur'an'a şu ayeti koymuştur

"Yok, yok Rabbine kasem ederim ki, onlar aralarında çıkan çapraşık işlerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden, nefislerinde hiçbir darlık duymaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar" (Nisa Suresi, ayet 64-65).

13 Bu hususlar için bkz. İbn-i Sa'd, Tabakat, c.VHI.: Taberi, age, 1966, c.II, s.328 vd.; Sahih-i..., c.II, s.455 vd. ve c.VIII, s.349.
14 Yukarıdaki sayfalarda geçen "Kendisine baş eğmeyenlerin Tanrı'ya isyan etmi? sayılacaklarına dair ayetler koyar" başlıklı kesime bkz.

Bu ayetleri genel nitelikte olmak üzere ele aldığımızda varacağımız sonuç şudur ki. Muhammed'in kararlarına boyun eğmek bir "iman işidir" ve eğmeyenler Müslüman sayılmazlar. Ne var ki, söylendiğine göre bu ayeti Muhammed, bazı dostlarının ve akrabalarının çıkarlarını sağlamak, hatta onların suç niteliğindeki davranışlarını göz ardı etmek maksadıyla da uygun bulmuştur. Bu konuda iki rivayet var: Bunlardan biri, Muhammed'in damadı Ömer bin Hat-tab'\a, diğeri ise halazadesi Zübeyr İbn-i Avvam'la ilgilidir. Başka bir deyimle bu ayetleri, Ömer bin Hattab'ın işlediği bir cinayet üzerine ve onu "faruk" unvanıyla yüceltmek için Kur'an'a'koymuştur. Bir başka rivayete göre ise bu ayeti, kendi halazadesi Zübeyr İbn-i Avvam'ın yararına olmak üzere ve onun çıkarlarını pek haksız bir yoldan korumak için koymuştur.

Ömer'le ilgili olayı daha önce incelemiştik. Kısaca hatırlatalım: "Münafık" olarak tanımlanan bir Müslüman kişi ile bir Yahudi arasında anlaşmazlık çıkıyor. Çözüm bulmak için Muhammed'e başvuruyorlar ve karar vermesini istiyorlar. Muhammed Yahudiyi haklı buluyor ve "münafık" kişi aleyhine karar veriyor. Kararın haksız olduğunu düşünen "münafık" kişi, anlaşmazlığı Ömer b. Hattab'a götürmek maksadıyla Yahudiye teklifte bulunuyor; o da kabul ediyor. Hep birlikte Ömer'e gidiyorlar ve durumu anlatıyorlar. Yahudi söz alarak:

"Resulallah benim lehime hükmetti, bu onun hükmüne razı olmadı" diyor. Bunu duyan Ömer derhal kılıcına sarılıyor ve:

"Madem ki beni hakem yaptınız, işte Allah'ın hükmüne ve Resul'ünün hükmüne razı olmayan hakkında benim hükmüm budur!"

diyerek bir vuruşta "münafık" kişinin kellesini vücudundan ayırıyor. Bu kişinin akrabaları, büyük bir üzüntüyle Muhammed'e gelip Ömer'i şikayet ediyorlar. Muhammed Ömer'i çağırtıyor ve olay hakkında soruyor. Ömer kendisine:

"Bu kafasını kestiğim adam senin hükmünü reddetti"
diye yanıt veriyor.[15]

Ömer, hem aşırı şiddette ve hem de haksız nitelikte bir iş görmüştür. Çünkü verilen bir hükme (velev ki, bu hüküm Muhammed'in ya da hatta Tanrı'nın hükmü olsun) itiraz etti diye bir insanın canına kıymak, en basit bir söyleyişle insafsızlıktır; daha doğrusu insan varlığına karşı işlenmiş bir suçtur. Herhangi bir karara itiraz

edenleri öldürmek değil, akılcı usullerle ikna etmek gerekir. Oysa Ömer böyle yapacak yerde, adamcağızın kafasını kesiyor! Öte yandan Ömer'in davranışı, tek taraflı olmak bakımından da haksız bir davranıştır. Çünkü Muhammed'in vermiş olduğu karara karşı itirazda bulunan "münafık" kişi, bunu tek başına Ömer'e götürmüş değildir; lehine karar verilen Yahudi de buna razı olmuştur. Eğer bu Yahudi kişi, Muhammed'in verdiği karar dışında başkaca "üstün" bir karar olamayacağına inanmış bulunsaydı, diğer tarafın teklifini kabul etmez, yani Ömer'in huzuruna çıkmazdı. Böyle yapmayıp, yeni bir hüküm almak üzere "münafık" kişiyle birlikte Ömer'e başvurduğuna göre, onun da kafasının kesilmesi gerekirdi. Şu durumda Ömer, aynı suçu işleyen iki kişiden sadece birisini öldürmüş olmaktaydı. Fakat her ne olursa olsun ortada Ömer'in "cinayet" niteliğini taşıyan bir davranışı vardı. Fakat Ömer, hem Muhammed'in damadı ve hem de en çok güvendiği kimselerden biriydi. Ömer'i cezalandırmaya kalksa, sadece onu kaybetmekle kalmaz fakat aynı zamanda Tanrı ve Peygamber kararlarına itiraz etmenin doğal olabileceği kanısını yaratmış olurdu. Bu nedenle Ömer'i cezalandırmak değil, fakat aksine mükafatlandırmak suretiyle her bakımdan kendi çıkarlarına yatkın bir iş görmüş olacağını düşünmüştür. Hem de öylesine ki, Ömer'i yüceltmek için şöyle demiştir:

15 İslamın temel kaynaklarında yer alan ve Beyzavi, Suyuti, Taberi vs. gibi din bilginlerinin yorumuna konu olan bu hususlar için bkz. Elmalılı H. Yazır, age,c.II s. 1383 vd.

"Cibril aleyhisselam gelip: ' Ömer.faruktıır, hakk ile batılı tefrik etti' dedi." Daha önce de belirttiğimiz gibi "faruk" sözcüğü "haklıyı haksızdan ayırt ederek adalet sağlamakta pek usta kişi" demektir. Ve o tarihten bu yana "faruk" Ömer'in lakabı olarak kalmıştır. Görülüyor ki, Muhammed, cinayet işlemiş olan Ömer'i Tanrı tarafından böyle bir payeye ulaştırılmış kişi olarak tanımlamıştır. Hatta bununla da kalmamış, bir de bu olay vesilesiyle Cibril tarafından kendisine tebliğ olunduğunu söylediği aşağıdaki ayeti okumuştur:

"... Rabbine andolsıın ki, aralarında çıkan ihtilafta seni hakem yapıp sonra verdiğin (hükme)... tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar" (K. 4, Nisa Suresi, ayet 65).

Böylece Muhammed, şunu bir kez daha tekrarlamış olur ki verdiği kararlara, tıpkı Tanrı'dan inmiş kararlar gibi baş eğmek, Allah'a teslimiyet gösterir gibi teslim olmak gerekir ve bunu yapmayanlar "iman" sahibi (yani "Müslüman") sayılmazlar. Başka bir deyimle Muhammed, yukarıdaki olayla ilgili ayeti Kur'an'a koymakla, yine bir taşla iki kuş vurmuş durumdadır: Bir yandan damadı olan Ömer'in işlediği suçu göz ardı etmiş, hatta cinayet işlemiş olmasına rağmen, onu yüceltmiş, böylelikle onu biraz daha kendisine sadık ve bağlı kılmıştır; diğer yandan da verdiği hükümlere baş eğmenin Tanrı hükmüne baş eğmek demek olduğunu ve bunu yapmayanların Tanrı'ya isyan etmiş olacaklarını anlatmıştır.

***

Nisa Suresi'nin yukarıda belirttiğimiz 65. ayetinin Kur'an'a, girmesiyle ilgili diğer bir rivayet şöyle:

Harre denilen mevkide, Muhammed'in halazadesi Zübeyr İbn-i Avvam'ın hurmalıkları vardı. Bu araziden bir su yolu geçmekteydi. Aynı mevkide başkalarına da ait hurmalıklar bulunduğu için bu sudan herkes belli bir süre, belli bir miktar esasına ve nöbet sırasına göre yararlanırdı. Günlerden bir gün Ensar'dan bir kişi, nöbet sırasının kendisinde olması nedeniyle tarlasını sulamak ister; fakat görür ki, Zübeyr suyun başını tutmuş, akışına engel olmakta ve suyu kendi tarlası için kullanmaktadır: "Suyu tutma, bırak da bize gelsin" diye ricada bulunur. Fakat Zübeyr kendi hurmalıklarını sulamaya devam eder. Makul bir miktarla yetinmez, ister ki kendi tarlası fazlasıyla sulanmış olsun. Suyun yolu onun tarlasından geçip Ensari'nin tarlasına gittiği için Ensari tarlasını sulayamaz. Haklı olarak doğruca Muhammed'e giderek şikayette bulunur. Muhammed, işi tahkik edip halazadesi Zübeyr'i makul olmaya davet edecek yerde onu, adeta haksızlık yapmaya kışkırtırcasına şöyle der:

"Ey Zübeyr, tarlanı sula, sonra suyu hapset, hurma ağaçlarının köklerine eriştirmedikçe bırakma. Su hakkını tamamıyla istifa et; sonra suyu komşuna salıver."[16]

Muhammed'in bu kararı, esas itibariyle Zübeyr'in çıkarlarını korumaya matuftur. Nitekim bundan dolayır ki, Ensari bu karara karşı hiddetini yenemeyerek:

"Zübeyr halazaden olduğu için mi (böyle karar verdin?)"

şeklinde konuşmuştur.[17] Konuşmakta da haklıdır, çünkü Zübeyr, su yolunu bu şekilde kendi istifadesine hasrederek başkalarına yararlanma hakkını tanımamakla, komşularının tümünü zarara uğratmış olmaktadır. Oysa nöbet esasına riayet etmiş olsa, başkalarını zarara uğratması pek söz konusu olmayacaktır. Konuyu daha önce başka bir vesileyle incelemiş olduğumuz için burada fazla durmayacağız. Sadece şunu ekleyelim ki, yukarıdaki olayı Muhammed, hem bir yandan halazadesini kayırmak ve hem de kendi kararlarına itiraz etmenin Tanrı'ya karşı gelmek olduğunu anlatmak bakımından kullanmıştır. Daha önce değinmiş olduğumuz gibi Ensari'nin sözlerini kendisine karşı itaatsizlik saymış ve verdiği hükümlere gözü kapa-

16 Bu hadisler için bkz. Sahih-i..., c.VII, s.220 vd.
17 Sahih-i..., c.VII, s.221.

lı şekilde baş eğmeyip itiraz etmenin Tanrı'ya isyan etmek (yani imansızlık) olduğunu hatırlatarak yukarıdaki ayeti (Nisa Suresi'nin 65. ayetini) koymuştur. Anlatmak istemiştir ki, "Allah'a ve Resul'ü-ne inandım" diyen kimseler için cennete gidebilmek ve cennette "Peygamber'le" birlikte bulunabilmek, ancak "Peygamber"in verdiği hükümlere razı olmakla mümkündür. Bu hususu biraz daha açıklamak maksadıyla şu ayeti eklemiştir:

"Kim Allah'a ve Resul'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddıkileı; şehidler ve salih kişilerle beraberdir..." (Nisa Suresi, ayet 69.)[18]

D) "Ziyafet" Vereceğini Söyleyerek Kureyşlileri Kendi İsteği Doğrultusunda İş Gördürmeye Çalışır

Günlük yaşam ve siyasetinin gereksinimleri doğrultusunda olmak üzere Muhammed, eline geçen her fırsatı en becerikli usullerle değerlendirmekte ustadır. Verilebilecek ilginç örneklerden biri şu:

Daha önce de gördüğümüz gibi Muhammed, hicretin 7. yılında Umre haccı kazası'm ödemek için taraftarlarıyla birlikte Mekke'ye gider. Hacer-i Esved'i (Karataş'ı) öptükten sonra yel yepelek koşarak Ka'be'yi üç kez tavaf eder. Böylece tavaf kudretinde bulunduğunu gösterip Kureyşliler üzerine etki yaratacağını düşünür. Kureyşlilerle Hudeybiye'de yapmış olduğu antlaşma hükümlerine göre Mekke'de üç günden fazla kalmaması gerekirken, kalma yollarını arar. Meymune adındaki bir kadınla nişanlanıp evleneceğini bahane ederek şehirdeki ziyaretini uzatmak ister. Fakat Kureyşliler adamlarını göndererek ona:

"Mütareke şartlarına göre tayin edilen müddet geçti, artık şehirden çık"

18 Nisa Suresi, 68. ayetinin Diyanet Vakfı tarafından yapılan yorumuna bkz.

diye bildirirler. Onları razı etmek için Muhammed şöyle bir teklifte bulunur: "Beni şehrinizde bir müddet bırakırsanız ... sizin aranızda evlenir, size yemek hazırlar, siz de bu yemekte hazır bulunursunuz (sizlere ziyafet çekerim)." Fakat Kureyşliler onun bu teklifine kanmazlar ve "Senin yemeğinin bize gereği yok, sen şehrimizden çık" derler. Başka yapacak bir şey olmadığı için Muhammed, Medine'ye dönmek üzere Müslümanlarla birlikte şehirden çıkar. Bununla beraber Ebu Rafı adında birini orada bırakır ki, Meymune'yi getirsin diye. Yolda Şedrif denen bir mevkide durur ve Meymune'nin gelmesini bekler. Meymune gelince o gece onunla zifaf olur. Sanki Kureyşlilere nispet olsun diye de mükellef bir ziyafet çeker; develerin sayısı az olduğu için deve yerine sığır kurban edilmesini emreder.[19]

E) Askerleri Savaşa Sürükleyebilmek (ya da Taraftarlarını Kendisine Bağlı Tutabilmek) İçin "Mut'a Evlilik" Usulüne ("Bedel Karşılığında Erkeğin Kadın Edinmesini Sağlayan Anlaşmaya") Yer Verir (K. 5, Maide Suresi, Ayet 87)

Kur'an'ın Maide Suresi'nin 87. ayeti şöyle:

"Ey o iman eden kullar, Allah'ın istifadeniz için helal kıldığı lezzetli, ni'metleri haram kılmayınız" (K. 5, Maide Suresi, ayet 87).

Bu ayetin bir başka okunuşu şöyle:

"Ey o bütün iyman edenler, Allah'ın size halal kıldığı nimetlerin hoşlarını kendinize haram etmeyin..."20

Yani ayete göre Müslümanlar, Tanrı'nın helal kıldığı "lezzetli , "hoş" nimetleri, kendilerine haram kılmamakla emrolunmaktalar. Bu ayet, "Mut'a evlilik" diye bilinen uygulamanın temelini sağlayan

19 İbn İshak ve İbn Abbas gibi kaynaklar için bkz. Taberi, age, 1966, c.II, s.624-626.
20 Elmalılı H. Yazır'ın çevirisi böyle.

hükümlerden biridir. Diyanet tşleri Başkanlığı ve din adamlarımız, Kur'an'ın Maide Suresi'nin yukarıdaki ayetinin açıklamasını yaparlarken, Buhari'nin ve Müslim'in Sahih adlı kitaplarında yer alan ve müt'a evliliği öngören hadis hükümlerini örnek verirler. Buhari'nin Abdullah İbn-i Mes'ud ya da Abdullah İbn-i Ömer vb. gibi kimselerden rivayetine dayalı bu hadisler,[21] savaş için sefere çıkıldığı zamanlar cinsi münasebet ihtiyacını duyan askerlerin şikayetleriyle ve bu şikayetlerin Muhammed tarafından çözüme bağlanmasıyla ilgilidir. Bu hükümleri kısaca incelemekte yarar var; fakat incelemeden önce şunu hatırlatalım ki, Muhammed herhangi bir sefere çıkarken karılarından bir veya ikisini, kura esasına göre yanına alırdı. Bu suretle sefer süresi boyunca cinsel ihtiyacını gidermiş olurdu. Fakat kendisine tanıdığı bu imtiyazdan askerleri yararlandırmamış-tı. İşte bu nedenledir ki, gazalardan birinde askerler şiddetli bir şekilde cinsi münasebet ihtiyacını duyarlar ve bu ihtiyaçlarını bildirmek üzere kapalı bir dil ile Muhammed'e şöyle sorarlar:

"Ya Resulallah! Erkekliğimizi çıkarıp hadım olalım mı?"[22]

Bilindiği gibi hadım olmak tenasül yumurtalarını çıkarmak, yani "iydinleşmek" ("ihtisa" olmak) demektir. Hadımlaşmanın yeni kuşakların oluşuna ve Müslüman nüfusunun çoğalmasına engel yaratacağını düşünen Muhammed, bunu onlara yasaklar, fakat buna karşılık başka bir çözüm yolu gösterir ki, o da "belli bir zaman için elbise gibi ücret mukabilinde kadın kiralamaktır." Bu usul esasen Araplar arasında eskiden beri uygulanan ve mut'a evlilik diye bilinen bir gelenektir. Fakat Muhammed bu izni onlara, Kur'an'ın Maide Suresi'nin 87. ayetini kendisine dayanak edinerek verir. Ayet şöyledir:

"Ey o iman eden kullar, Allah'ın istifadeniz için helal kıldığı lezzetli ni'metleri haram kılmayınız" (K. 5, Maide Suresi, ayet 87).

21 Bkz. Sahih-i..., c.X, s.272; c.XI, s.291.
22 Buhari'nin Abdullah İbn-i Mes'ud'dan rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.XI, s.92, Hadis No: 1697.

Yani Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, kadın sınıfını erkeklere "lezzetli bir ni'met" olarak ve yararlanmak üzere "helal" kılmıştır. Şu hale göre şehvet giderme ihtiyacını duyan erkekler için, bedel karşılığında kadın kiralamakta sakınca yoktur.

Cabir İbn-i Abdullah gibi kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed müt'a evliliğe, hemen her vesileyle izin vermiş, halta bu konuda genel bir kural yerleştirmiştir. Örneğin Huneyn Seferi'nde, askerlerin yanına giderek:

"Size müt'a suretiyle (muvakkat bir zaman için) nikah ve izdivaca izin verildi. Muvakkat bir zaman için evlenebilirsiniz" demiştir.[23]

Görülüyor ki, Arap erkeğinin son derece şehvet düşkünü olduğunu bilen Muhammed, askerlerini hoşnut etmek ve dolayısıyla onlara dilediğini yaptırtabilmek için, diğer pek çok usuller yanında, bir de müt'a evliliği uygun bulmuştur ki, bu, "müt'a-i nisa" diye bilinir. Sözcük olarak "nisa" sözcüğü "kadınlar" anlamına ve "müt'a" sözcüğü de "geçici olarak bir arada bulunma" anlamına geldiği için müt'a uygulamasını "geçici evlilik" şeklinde tanımlamak mümkündür. Bununla beraber "müt'a" evlilik, gerçek anlamda nikah yolu ile oluşan bir şey değildir. Çünkü Muhammed'in anladığı şekliyle müta'da. söz konusu olan ücret "adi bir işçinin kazancı" niteliğinde olduğu halde, nikahta ödenen bedel "mehir" adıyla anılan ve "asalet" taşıyan "şerefli" bir ödemedir. Nitekim İslam kaynaklarının (örneğin Diyanet'in) tanımı şöyle:

"Müta'da ta'yin olunan bedel bir ücret, adi bir işçinin kazancı mahiyetinde olduğu halde nikahtaki bedel-i muayyene me-

23 Cabir İbn-i Abdullah ile Seleme İbn-i Ekva'nm rivayetleri için bkz. Sahih-i-. c.XI, s.29l,HadisNo: 1802.

hir adı verilerek yüksek bir şeref ve hiçbir akitte bulunmayan müstesna bir asalet izafe edilmiştir."

Dikkat edilecek olursa İslamcının değerlemesine göre müt'a denen şey, "adi bir işçinin kazancına" tekabül eden bedel karşılığında erkeğin kadın edinmesini sağlayan bir anlaşma sayılıyor; buna karşılık nikah, "hiçbir akitte bulunmayan müstesna bir asalet" niteliğindeki "şerefli" bir bedel karşılığı yapılan anlaşmadır. Bu itibarla müt'a'da kadını aşağılatan bir anlam yattığı anlaşılmaktadır.

Öte yadan müt'a, iki tarafın razı olduğu ücret mukabilinde "kadın kiralamak" demek olduğuna göre, bu bakımdan da kadını aşağı kılan bir anlam taşımaktadır, çünkü kadın bedel karşılığında kendisini "lezzetli bir ni'met" olarak erkeğe geçici bir süre için kiralamaktadır (K. 5, Maide Suresi, ayet 87).

Görülüyor ki, "müt'a evlilik" gibi kadını aşağılatıcı nitelikteki bir sistemi Muhammed, sırf kendi taraftarlarına dilediğini yaptırtabilmek ve kendisine bağlı tutabilmek için uygun bulmuştur. Her ne kadar bazı kaynaklar Muhammed'in, Hayber günü müt'a suretiyle nikah edilmesini yasak ettiğini söylerlerse de, Mekke'nin fethi seferinde buna tekrar izin verdiği anlaşılmaktadır. Bazı kaynaklara göre de Muhammed Veda Haccı'nda bu tür evliliği kesin olarak yasaklamıştır.[24] Ne var ki, Kur'an'ın Maide Suresi'nin yukarıdaki ayeti ortadan kalkmadığına göre bu tür iddiaları ciddiye almak mümkün değildir. Nitekim başta İran olmak üzere birçok İslam ülkesinde müt'a sistemi, bugün hala uygulanmaktadır.
Fakat her ne olursa olsun yukarıdaki açıklamalarımız göstermektedir ki, Muhammed, sefer sırasında askerin şehvet ihtiyacını

24 Buhari'nin Ali İbn-i EbiTalib'den rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.X, s.272, Hadis No: 1613.

"müt'a" usulü ile gidermeye çalışmıştır. Kuşkusuz ki, bunu, askerlerini savaşa sürükleyebilmek maksadıyla, yani günlük siyasetinin gereksinimi olarak yapmıştır.[25]

F) Şarap İçimini, Günlük Siyasetinin İcaplarına Göre Önce Serbest Bırakır, Sonra Kısıtlar, En Sonunda Tamamen Yasaklar (Nahl Suresi, Ayet 67; Bakara Suresi, Ayet 219; Maide Suresi, Ayet 90)

Kur'an'da içkinin "yararlı" olduğunu ve içiminin serbest bulunduğunu içeren hükümler var (bkz. Nahl Suresi, ayet 67). Fakat bunlara ters düşenler de var: Örneğin içkiliyken (sarhoş) namaza yaklaşılmasını yasak eden hükümler (örneğin Nisa Suresi, ayet 43) ya da içkinin insanlara hem "yararlı", hem de sakıncalı olduğunu belirten hükümler (örneğin Bakara Suresi, ayet 219) ve nihayet içkinin kesin olarak yasaklandığını bildiren hükümler (örneğin Maide Suresi, ayet 90-91) bulunmaktadır. İçkiye izin veren hükümlerle, içkiyi kısmen ya da tamamen yasaklayan hükümlerin Kur'an'da bir arada ya da çeşitli surelere dağılmış olarak bulunması, Kur'an'ın çelişkilerden oluştuğunu kanıtlayan örneklerden bir diğeridir. Fakat şeriatçılar bunu çelişki olarak görmezler. Onlara göre Tanrı, içkiyi bir anda yasaklamak yerine, önceleri içki içimine

25 Yukarıdaki hususlarla ilgili bir başka rivayet şöyle: Bir gün Muhammed, halka kıyamet gününü anlatırken çok korkulu şeylerden söz etmiş. Dinleyenler öylesine etkilenmişler ki Osman İbn-i Amz'un'un evinde toplanıp devamlı şekilde oruçlu kalmaya, döşek üzerinde uyumamaya, kadınlara yaklaşmamaya, koku sürünmemeye ve daha doğrusu dünya nimetlerini terk etmeye, eski, çul, paçavra giyip yeryüzünde seyahat etmeye, erkekliklerini kesmeye karar vermişler. Muhammed haberi alınca: "Ben höyle emrolunmadun; muhakkak ki nefsinizin üzerinizde bir hakkı vardır... Ben namaz kılarım, uyku da uyurum, oruç da tutarım. .. et de yerim, yağ da yerim, kadınlara da mukarenet ederim (yaklaşırım). benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir" demiştir. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s. 1800.

izin vermiş, sonra bu izni yavaş yavaş kısıtlamış ve nihayet kaldırmıştır. Güya içkiye önce izin vermesinin nedeni Arapların eskiden beri içkiye son derece düşkün olduklarını bilmesindendir. Böyle olduğu içindir ki, güya onları alıştıra alıştıra içki yasağına sürüklemiştir. Başka bir deyimle Tanrı, içkiyi bir anda yasak etmenin kolay olmadığını bildiği içindir ki, bu işi safha safha indirdiği emirlerle çözümlemiş olmaktadır!

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki, İslamcıların öne sürdükleri bu tür bir gerekçe, Tanrı fikrini zedelemekten başka bir işe yaramaz. Çünkü böyle bir iddia şu anlama gelir ki, Tanrı içkiye düşkün olan Arapları bu alışkanlıktan bir anda vazgeçirebilecek güçte değildir ve bu nedenle bu işi yavaş yavaş, ısındıra ısındıra yapma zorunluluğunda kalmıştır! Oysa gerçek bu değil; asıl gerçek Muhammed'in günlük siyasetinin gereksinimlerinde yatar. Şu bakımdan ki, Mekke döneminde içki yasağı koyması söz konusu

olamazdı. Çünkü içkiye son derece düşkün olan Arapların karşısına içki yasağı ile çıkmış olsa, kimseye sözünü geçiremez, üstelik zaten az sayıda olan taraftarlarını dahi kaybedebilirdi. Mekke döneminde henüz güçlü durumda bulunmadığı için, böyle bir yasak getiremezdi. Öte yandan Arapların içki içer olmalarının, o tarihlerde kendisine zararı dokunan bir yönü de yoktu. Bu nedenle içki içmenin mubah olduğunu anlatmak üzere Kur'an'a şu ayeti koymuştur:

"Hurma üzüm gibi meyvelerden hem içki (seker) hem de güzel gıdalar edinirsiniz...." (K. 16, Nahl Suresi, ayet 67.)

Ayetin bir başka okunuşu şöyle:

"Hurmalıkların ve üzümlüklerin meyvalanndan da, bundan hem bir müskir çıkarırsınız hem de güzel bir rızık..."

Her ne kadar bazı yorumcular burada geçen "içki" sözcüğünü Şerbet" ya da "şıra" şeklinde çevirmeye çalışırlarsa da yalandır, çünkü ayette geçen sözcüğün aslı "seker"dir, "müskir"dir ve bu da "sarhoşluk veren içki" anlamındadır. Nitekim İslamcılara göre bu ayet "müskirata dair ilk nazil olan ayettir."[26] Ve işte Muhammed, yukarıdaki ayeti koymakla taraftarlarına "sarhoşluk verebilecek içkileri" içme iznini vermiş olmaktaydı. Fakat az geçmeden taraftarlarından bazı kimselerin (örneğin Ashab'dan Abdurrahman İbn-i Avf gibi kimselerin) içkili olarak namaza durup Kur'an okuduklarını ve okurken de birtakım ipsiz sapsız şeyler yaptıklarını görmekle telaşa kapılır. Aynı şeyleri diğer Müslümanların da yapacaklarını ve kendisini ciddiye almayacaklarını düşünür ve Kur'an'a içkiliyken namaza durulmaması için şu ayeti koyar:

"Ey inananlar! Siz sarhoş iken, ne söylediğinizi bilene kadar... namaza yaklaşmayın" (K. 4, Nisa Suresi, ayet 43).

Bu ayet, içki konusunda getirdiği ilk kısıtlamadır; fakat görüldüğü gibi kısıtlama, sadece içkiliyken namaza durmayı yasaklar nitelikte bir şeydir; içki içimine getirilmiş bir yasak değildir. Bununla beraber Muhammed, kişilerin içkili haldeyken kendisine karşı itaatsiz ve saygısız olabilecekleri ihtimalini göz önünde tutarak bu kısıtlamayı biraz daha ileri götürmek üzere tedbir almak gerektiğini düşünür ve Kur'an'a, içkinin "yararlı" olmakla beraber "günah" yaratıcı yönü olduğuna dair şu ayeti koyar:

"Sana içki ve kuman sorarlar; de ki: 'İkisinde de hem büyük günah ve hem insanlara bazı faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür" (K. 2, Bakara Suresi, ayet 219).

Görüldüğü gibi bu ayet "günah" öğesine ağırlık vermekte ve içki yasağına zemin hazırlayıcı bir nitelik taşımaktadır; fakat içki içimim yasaklamış değildir. Kesin olarak içki yasağını Muhammed, hicretten sonra daha doğrusu Medine döneminde amcası Hamze İbn-i Abdülmüttalib'in ölümünden sonra yerleştirecektir: Yerleştirmesinin nedeni, otoritesini güvenceye bağlamak istemesidir. Şöyle ki:

26 Bu konutla bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedini, c.Vl, s.72.; ayrıca Elma ı lı H. Yazır, age, c.IV, s.3107.

Hamze İbn-i Abdülmüttalib son derece kabadayı ve kavgacı bir kimse olup her zaman için Muhammed'e yardımcı olmuş, onu düşmanlarına (örneğin Ebu Cehl'e) karşı korumuş ve daha sonra çeşitli savaşlarda ve çete saldırılarında bulunmuş bir kimsedir. İçkiye ve kadına düşkünlüğü ile tanınır. Bu itibarla Muhammed, Medine'ye geçtikten sonra giderek güçlenmiş olmasına rağmen, kesin olarak içki yasağını getirme yoluna gidememiştir. Sırf amcası Hamze'yi (ve aynı zamanda Ashab'dan etkili kişilerini) gücendirmemek için! Ne var ki. günlerden bir gün Hamze. içkili bir haldeyken Ali'nin develerini öldürür. Ali derhal Muhammed'in yanına giderek şikayette bulunur. Muhammed Ali'yi yanına alıp amcasının evine gelir ve neden dolayı böyle yaptığını ona sorar. Hamze fena halde hiddetlenir ve hem Muhammed'e ve hem de Ali'ye: "Siz, babam (Abdülmüttta-lib'in) köleleri değil misiniz?" diyerek herkesin önünde hakaretler savurur. Hamze'nin içki yüzünden adeta şuurunu kaybetmiş bir durumda bulunduğunu gören Muhammed, yapılacak bir şey olmadığını düşünerek sesini çıkarmadan çekilip gider. Fakat bu olay ona şunu anlatmış olur ki, içki, kişileri cüretkar, itaatsiz ve küstah kılmak bakımından çok tehlikeli bir şeydir ve bunu mutlaka yasaklamak gerekir. Esasen artık iyicene güçlenmeye başladığı için bu yasağı halka kabul ettirmek zor olmayacaktır. Ne var ki, Hamze'nin hayatta bulunması ona bu olasılığı vermez. Fakat hiç beklenmedik bir olay ona içkiyi kesin olarak yasaklama fırsatını sağlamıştır. Şu bakımdan ki, az geçmeden Müslümanlarla Kureyşliler arasında

Uhud Savaşı Patlak verir ve bu savaş sırasında Harnze ölür. Onun ölümü üzerine Muhammed artık içkiyi kesin olarak yasak edebileceğini anlar ve Tanrı'dan vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

"Ey inananlar! İçki, kumar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki, saadete ere siniz. Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçersiniz değil mi?" (Maide Suresi, ayet 90-91.)

Bu ayeti koyduktan sonra, halkı uyarmak üzere etrafa tellallar çıkartır ve onları:

"Ey mü'minler! Biliniz ki, içki (şarab) haram kılınmıştır"

diye avaz avaza bağırtır. Bu yasak üzerine herkes evinde bulundurduğu şarap testilerini sokaklara döker. Fakat Muhammed bununla da yetinmez, bir de başkalarına ders olsun diye evine sarhoş olarak gelenleri ya da sokakta sarhoş olarak gezenleri, halkın gözü önünde dayağa çektirtir.[27]

Bilindiği gibi Uhud Savaşı, Muhammed'in "peygamberlik" iddiasıyla ortaya çıktığı tarihten 13-14 yıl sonraya rastlar. Bundan çıkan sonuç şudur ki, Muhammed, içki yasağını insan sağlığı adına getirmiş değildir; sadece kendi kişisel otoritesini güvenceye kavuşturmak için getirmiştir. İnsan sağlığı adına içkiyi yasaklamak isteseydi bu kadar beklemez, bu işi daha ilk anlarda yapardı.

27 Bütün bu yukarıdaki hususlar ve ilgili kaynaklar için bkz. İlhan Arsel, Şeriat'tan Kıssa'lar, Kaynak Yayınlan, 1996, s.229-235.

XXII

KUR'AN'DAKİ TANRI, MUHAMMED'İN YEMİNLİ ŞAHİTLİĞİNİ YAPMAKTA!*

Daha önce de belirttiğimiz gibi Muhammed, her işi için Tanrı'yı kendisine "şahit" edinmiştir; özellikle "peygamberliğini" Tanrı'nın "yeminli şahitliği" ile kanıtlamaya çalışmıştır. Bu maksatla koyduğu ayetlerden birinde Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söyler:

"... (Ey Muhammed!) Seni insanlara peygamber gönderdik; şahid olarak da Allah yeter" (Nisa Suresi, ayet 79).

Görülüyor ki, Muhammed'in "peygamber" olduğunu söyleyen tek şahit Tanrı'dır. Hiç kimselere görünmeyen, hiç kimselerle görüşmeyen, hiç kimselere seslenmeyen bu Tanrı, Muhammed'in şahitliğini yapmakta! Ve her ne hikmetse bu şahitlik işini, hiç kimselerin ortaya vuramayacağı bir şekilde yapmakta! Fakat Muhammed Tanrı'yı sadece "şahit" tutmakla kalmaz, bir de onu "şahitlik" konusunda insanlarla tanıştırmaya girişmiş gibi gösterir. Örneğin Kur'an hakkında: "Bu Muhammed'in uydurmasıdır" diyenlere karşı Tanrı'nın şöyle konuştuğunu söyler:

"Ayetlerimiz onlara açıkça okunduğu zaman inkar edenler... 'Onu Muhammed uydurdu' derler. De ki, '.. . (Tanrı) Kur'an için yaptığınız taşkınlıkları daha iyi bilir. Benimle sizin aranızda şa-hid olarak O (Allah) yeter" (K. 46, Ahkaf Suresi, ayet 7-8).

* Nisa Suresi, ayet 79; Ahkaf Suresi, ayet 7-8; Yunus Suresi, ayet 38.

Fakat bu da yetmiyormuş gibi bir de şunu ekler:

"Ey Muhammed! Senin için 'onu uydurdu' diyorlar, öyle mi? De ki, 'Onun Surelerine benzer bir Sure meydana getirin; iddianızda samimi iseniz, Allah'tan başka çağırabileceklerinizi da çağırın'..." (K. 10, Yunus Suresi, ayet 38.)

Dikkat edileceği gibi burada Tanrı, kendi yarattığı kullarıyla ağız, kavgasına girişmiş gibidir; hani sanki "Siz yapamazsınız, ancak ben yaparım; benden daha iyisini yapın da göreyim bakalım!" der gibidir; üstelik de kullarını şahit göstermeye çağırmaktadır!

Bütün bunlar bir yana, fakat Muhammed bir de Tanrı'yı, yeminler ederek konuşurmuş ve şahitliğini ancak bu yoldan kanıtlayabi-lirmiş gibi tanımlar. Sanki Tanrı'nın söylediklerine inanabilmek için, onun mutlaka yemin etmesi gerekirmiş ve yeminsiz konuştuğu zaman kimse onun sözlerini ciddiye almazmış gibi bir kanı yaratmış olur. Üstelik bunu yaparken Kur'an'ın hangi kaynaktan çıktığı konusunda (yani Tanrı'nın sözleri mi, yoksa elçisinin sözleri mi olduğu hususunda) karışıklıklar yaratır. Örneğin Hakka Suresi'ne koyduğu ayetler şöyle:

"Görebildikleriniz ve göremedikleriniz üzerine yemin ederim ki, hiç şüphesiz o (Kur'an), çok şerefli bir elçinin sözüdür" (K. 69, Hakka Suresi, ayet 38-40).

Dikkat edileceği gibi burada anlatılan şey Kur'an'ın "elçi sözü olduğudur. Tekvir Suresi'ne koyduğu ayetler ise şöyle:

"Kararmaya başlayan geceye andolsun; ağarmaya başlayan sabaha andolsun ki, bu Kur'an, Arş'ın sahibi katında değerli, güçlü, sözü dinlenen ve güvenilen şerefli bir elçinin getirdiği sözdür" (K. 81, Tekvir Suresi, ayet 17-21).

Burada da Kur'an, "bir elçinin getirdiği söz" olarak tanımlanıyor! Ayetteki "elçi" sözcüğünün "Cebrail" anlamına geldiği öne sürülür. Konuyu daha önce Kur'an'ın Eleştirisi I adlı kitabımızda ele aldığımız için burada durmayacağız. Burada anlatmak istediğimiz şudur ki, Muhammed, kendi günlük siyasetinin gereksinimlerinin her yönünü, Tanrı'nın yeminli şahitliği ile kanıtlama yolunu seçmiştir.

XXIII

MUHAMMED MÜSLÜMANLARIN YARARINA OLMAK ÜZERE TANRI KATINDA İŞ GÖRDÜĞÜNÜ SÖYLER, SÖYLERKEN HEM KENDİSİNİ HEM DE TANRI'YI GÜÇ DURUMLARA DÜŞÜRMÜŞ OLUR

Arapların doğal olarak tembel ve miskin olduklarını düşünerek Muhammed İslam dinini "kolaylık" dini şeklinde göstermeye çalışmıştır. Örneğin

"Dinde zorlama yoktur..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 257)

gibi hükümlerden tutunuz da, kendinden örnek vermek üzere:

"(Ey Muhammed!) Kolay olanı yapmayı sana kolaylaştırırız" (K. 87, A'la Suresi, ayet 8)[1]

şeklindeki hükümlere (ya da haccetmeyi kolaylaştırıcı ne varsa her şeyi kolaylıkla yapmaya) varıncaya kadar çeşitli usulleri denemiştir. Ancak ne var iki bu gayretkeşliğini çoğu zaman aşırı noktalara götürdüğü ve örneğin hani sanki kendi ümmetine kolaylık sağlayıcı şeylerin en iyisini kendisi düşünürmüş ve hatta Tanrı'yı dahi isabetli kararlar almaya kendisi sürüklermiş gibi bir hava yaratır olduğu görülmüştür. Ve bunu yaparken bazen farkında olmadan, Tanrı yi ve kendisini dahi isabetli kararlar alamazmış durumlarda kıldığı da

l Güya Tanrı bu sözleriyle Muhammed'e: "Seni her hususta en kolay yola ya da amaca erdireceğiz. Bu başarıyı sana, kolaylıkla yapabileceğin bir haslet ve meleke na ne getireceğiz" demek istemiştir. Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VII, s.5761.

olmuştur. Bunu kanıtlayıcı pek çok örnekten sadece ikisini burada ele alacağız ki, bunlardan biri beş vakit namazla ilgili Mir'aç hikayesi, diğeri de "okumasızlığı"yla ilgili iddiasıdır.

A) Mir'ac Hikayesi: Tanrı, Müslümanlara Günde 50 Vakit Namaz Kılma Zorunluluğunu Yüklemek İstiyor, Fakat Muhammed Yerine Getirilmesi İmkansız Zorunluluğu, Musa'nın Uyarması Sayesinde Beş Vakit Namaz Şekline Dönüştürüyor (İsra Suresi, Ayet 1; Necm Suresi, Ayet 6)

Birçok yayınlarımızda değindiğimiz gibi Muhammed "Peygamberliğini" ilan ettikten sonra on ya da on üç yıllık Mekke dönemi boyunca, kaç vakit namaz kılınacağı konusunda kesin bir şey söylememiştir. Bundan dolayıdır ki, Müslümanlar gelişigüzel günde iki veya üç vakit namaz kılar olmuşlardır. Beş vakit namaz usulünü Muhammed Mir'ac Olayı'ndan sonra yerleştirmiştir ki, söylendiğine göre hicretin üçüncü yılına rastlar. Böyle olduğuna göre Tanrı, her ne hikmetse bu tarihe gelinceye kadar, yani aşağı yukarı 15 ya da 16 yıl boyunca namaz konusunu doğru dürüst bir kurala bağlamamış, bunu Mir'ac Olayı'ndan sonra saptamış olmaktadır. Kur'an'da belirtildiği şekliyle Mir'ac Olayı denilen şey kısaca şudur:

Bir gece vakti Tann, "celal ve azametini" belli etmek ihtiyacını duyuyor ve bu maksatla Muhammed'i Mescid-i Haram'dan alıp Mescid-i Aksa'ya götürüyor. Böyle yaptığını da şöyle ifade ediyor:

"Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. O gerçekten işitendir, görendir" (K. 17, İsra Suresi, ayet 1).

Dikkat edileceği gibi burada Allah, "eksik niteliklerden uzak" ol-duğunu (yani güçlülüğünü ve emsalsizliğini) anlatmakta olup, bu yönlerini kanıtlamak maksadıyla Muhammed'i Mekke'den (Mes-cid-i Haram'dan) alarak Kudüs'e (yani Mescid-i Aksa'ya) götürdüğünü ve ayetlerinden bir kısmını ona gösterdiğini bildirmekte! Muhammed'in söylemesine göre Tanrı bunu, özellikle inkarcılara karşı yüceliğini belirtmek için gerekli görmüştür. Belirtirken de asla "aciz" olmadığını, yalan yapmadığını anlatmış "kudret ve ihsanının azamet ve ulviyyetini i'lan etmiştir."2

Yine kendi anlatmasına göre Muhammed, Mekke'den Kudüs'e kadar olan kısmı, cennetten getirilme "burak" adında (ve katırla eşek arası cinsten) bir hayvana binmiş olarak yapar. Kudüs'ten sonra yedinci kat göğe dayalı bir merdivenle (ki Mir'ac diye bilinir) yedinci kat göke çıkmaya başlar. Yanında Cebrail vardır. Cebrail'le birlikte göklerin yedi katından geçerek yükselirken, her bir katta yerleşmiş bulunan eski peygamberlerle (örneğin Adem, Yahya, Yusuf, İbrahim, Musa, Harun, İdris, İsa vb.) tanışıp konuşur. Daha sonra Cebrail'in kanadına binmiş olarak "Sidredü'l-Münteha" denen yere kadar yükselir ki, burası meleğin gidebileceği son sınırdır. Bu noktadan sonra Muhammed, kendisine verilen uçan bir döşekle uçmaya başlar. Nihayet "ufkun en yüksek tarafında" ve aralarında "yayın iki ucu kadar veya daha az" bir mesafe kalınca Tanrı kendisine en büyük ayetlerden bir kısmını gösterir (K. 53 Necm Suresi, ayet 6-18). Bu ayetlerden biri namazla ilgilidir: Tanrı Müslüman ümmetine 50 vakit namaz emrettiğini bildirmiştir! Bu emir Mu-hammed'in pek hoşuna gider, çünkü o zamana gelinceye kadar Müslümanlar, farz olarak yatsı ve sabah namazları olmak üzere günde sadece iki namaz kılmaktaydılar. Ve işte şimdi Tanrı bunu yeterli saymayıp günde elli vakit namaz kılınmasını emretmiş bulunmaktadır. Muhammed büyük bir sevinçle haberi kendi ümmetine iletmek için gökyüzünün katlarından inmeye başlar; tam Musa'nın bulunduğu kata geldiğinde, Musa kendisine "Ne ile emrolun-

2 Bu konudaki yorumlar için bkz. Elmalılı H Yazır, age, c.IV, s.3142 vd.

dun?" diye sorar: Muhammed: "50 vakit namazla emrolundum" der. Musa bunu duyunca " Elli vakit namaz çoktur, senin kavminin bu kadar çok namaza tahammülü yoktur. Geri dön ve Tanrı'dan bunu azaltmasını iste" der. Bu tavsiyeye uyarak Muhammed geri döner, katları tırmanır ve Tanrı'dan elli vakit namaz sayısında indirim yapmasını diler. Tanrı, onun isteğini kabul eder ve 10 vakit namaz indirimde bulunur ve günde 40 vakit namaz kılınmasını uygun bulur. Bu emri alınca Muhammed katları inmeye başlar ve Musa'nın yanına geldikte aynı itirazla karşılaşır. Musa kendisine: "Senin kavmin günde 40 vakit namaz kılacak takatte değildir; geri dön ve Tanrı'dan daha azaltmasını iste" der. Bu tavsiyeyi uygun bulan Mu-hammed tekrar katlan tırmanır ve Tanrı'dan indirim yapmasını ister. Tanrı namaz sayısından on vakit daha indirir ve günde 30 vakit namaza karar verir. Bu emri alınca Muhammed yine sevinir ve katlan inmeye başlar. Fakat Musa'nın yanına geldikte Musa kendisine: "Bu da çoktur, geri dön ve Tanrı'dan bunu azaltmasını iste" diye tavsiyede bulunur. Muhammed geri döner ve tekrar Tanrı'nın katma çıkarak günde 40 vakit namazın çok olduğunu ve bunu azaltmasını ister. Tanrı onun isteğini kabul ederek on vakit namaz daha indirim yaparak günde 20 vakit namaz kılınmasını bildirir. Muhammed bu emrin yerinde olduğunu düşünerek gök katlarını inerek tekrar Musa'nın yanına gelir ve aldığı emri bildirir. Fakat Musa günde 20 va-kit namazın da çok olduğunu ve bunun azaltılması gerektiğini Mu-hammed'e bildirir. Böylece Muhammed, Tanrı'nın bulunduğu kat ile Musa'nın bulunduğu kat arasında ine çıka 50 vakit namazı nihayet günde beş vakit namaz şekline dönüştürür ve sonra gelip bunu Musa'ya haber verir. Ne var ki, Musa bunu dahi fazla bulur ve Muhammed'e geri dönüp Tanrı'dan biraz daha indirim yaptırtmasını tavsiye eder. Fakat Muhammed:

"Artık daha fazla istekte bulunmaya utanırım, razıyım buna!"

diyerek beş vakit namaz ile yetinmenin gerekli olduğunu anlatır.3 Sonra ümmetinin yanına döner ve olayı anlatır: Tanrı'nın 50 vakit namaz emrettiğini ve fakat bunu 5 vakite indirttiğini, böylece onların namaz yükünü hafiflettiğini müjdeler. Bu müjdeyi alan ümmetinin, muhtemelen kendisine minnettar kalacağını

düşünür.

Şimdi yukarıda özet olarak belirttiğimiz hikayeyi şöyle bir gözden geçirelim. Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, "celal ve azametini" kanıtlamak, her şeyi en iyi bilen ve gören olduğunu anlatmak maksadıyla "sevgili elçisini" Mescid'i Haram'dan alıp Mescid-i Aksa'ya ve oradan da gök katlarına yükseltip kendi katına getiriyor. Ve sonra ona en önemli bir kısım ayetlerini gösteriyor ve bu arada Müslümanlara elli vakit namaz kılınmasını emrediyor. Muhammed de bunu sevinerek kabul ediyor. Ve fakat Musa'nın tavsiyesi üzerine tekrar Tanrı'ya geri dönüyor ve günde 50 vakit namaz emrinden indirim yapmasını istiyor ve Tanrı, uzun bir pazarlaşma sonunda Musa'dan gelme tavsiyeye uyarak günde elli vakit namaz yerine, indire indire beş vakit namazda karar kılıyor!

Pek güzel ama, bir kere, her şeyi en iyi bilen bir Tanrı, günde elli vakit namaz kılmanın mümkün olmadığını düşünemez miydi? Kullarına kolaylık sağlamakla övünürken, böylesine bir ibadet yükü nasıl yükleyebilmiştir? Her bir namaz en azından on beş ya da yirmi dakika sürmüş olsa, elli vakit namaz kılmak için, günde 8 ile 16 saate ihtiyaç var demektir. Günde 8 ile 16 saat namaz kılan bir insan, böylesine aşırı bir takat göstermek bir yana, fakat' uyumak, çalışmak ve dinlenmek için gerekli vakti nasıl bulur? Haydi diyelim ki Tanrı, birçok meşguliyeti arasında bunu hesap edemedi! İyi

3 Bu konudaki hadisler ve kaynaklar için bkz. Sahih-i..., c.II, Hadis No: 227; c.V , s.7; c.X, s.58 vd. Hadis No: 1550 ve 1551; bkz. Prof. A. Gölpınarlı'nın Kur'an' Kerim ve Meali adlı yapıtı, İstanbul 1958, s.CV vd.; bkz. Al-Tecrid, Hadt-ül Is-rai vel Mi'raç, c.II, s.62 vd.; bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, Kaynak Yayınları, İstanbul 1994, c.VIII, s.236 vd.; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age-c.IV, s.3146vd.

ama kendi kavminin yeteneklerini ve gücünü bilen Muhammed, günde elli vakit namaz kılmanın olanaksız bulunduğunu düşünemez miydi ki, Musa'nın tavsiyesi üzerine iş görmüştür?

Görülüyor ki, Muhammed sırf kendisini taraftarlarına beğendirmek ve güya onların ibadet yükünü hafifletmiş gibi görünmek için hem kendisini ve hem de Tanrı'yı isabetli bir şekilde düşünemeyen, yani Müslümanların takat ve ihtiyacını hesap edemeyen ve ancak Musa'nın aklına uymak suretiyle isabetli bir karar verebilen kimseler durumunda göstermiş olmaktadır.

B) Kendisini "Okumasız"mış Gibi Tanıtmayı "Peygamberliğinin" İşareti Olarak Göstermek Üzere Kur'an'a Ayetler Koyar (A'raf Suresi, Ayet 158; Ankebut Suresi, Ayet 47-48; Kıyamet Suresi, Ayet 16-18; Alak Suresi, Ayet 1-5)

Muhammed'in "okumasız" oluşuyla ilgili konuyu, başka bir açıdan daha önce ele almış olmakla beraber, şimdi burada kısaca tekrar incelememiz gerekiyor.

Kur'an'ın "insan yapısı" değil fakat Tanrı sözleri olduğu inancını yerleştirmek maksadıyla Muhammed, okuma-yazma bilmez kılığında görünme taktiğini seçmiştir. Bu suretle kendisi hakkında:

"Kur'an'ı kafasından uyduruyor!"

yada

"Yahudilerin ve Hıristiyanların kutsal kitaplarından (Tevrat'tan ve İncil'den) çaldıklarını Tanrı'dan gelmiş gibi gösteriyor!"

Şeklindeki dedikoduları önleyebileceğini düşünmüştür. Nitekim okumasız (ümmi) olduğuna dair ayetler yanında (örneğin A'raf Su-süresi, ayet 157-158), bir de okumasız oluşunun nedenini açıklamak Maksadıyla Tanrı'yı şu şekilde konuşur göstermiştir:

"(Ey Muhammed!) Sen bundan önce ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın. Öyle olsaydı, batıla uyanlar kuşku duyarlardı. .." (Ankebut Suresi, ayet 48.)

Yani güya Tanrı:

"Eğer sen ümmi olmayıp okuyup yazma bilseydin, o batıl peşine koşanlar, o inkarcılar ve o haksız kafirler

(Yahudiler ve Hıristiyanlar) şüphe edebilirlerdi"

demek istemiştir. Fakat Muhammed bununla da kalmamış, bir de okumasız olduğu kanısını pekiştirmek maksadıyla Tanrı'nın kendisine "Oku" diye emrettiğini ve fakat kendisinin Tanrı'ya: "Ben okuma bilmem" diye yanıt verdiğini ve bunun üzerine okuma işini Tanrı'nın üstlendiğini öne sürmüş, Tanrı'dan bu doğrultuda vahiyler indiğini bildirmiştir. Gerçekten de Alak Suresi'ne koyduğu ayetler şöyle:

"(Ey Muhammed!) Oku ismiyle o Rabbinin ki, yarattı. İnsanı bir alaktan yarattı. Oku, o keremine nihayet olmayan Rabbindir, kalem ile öğreten de. O, insana bilmediği şeyleri öğretti. Sakın okumamak etme, çünkü insan muhakkak tuğyan (azgınlık) eder..." (K. 96, Alak Suresi, ayet 1-5.)[4]

Görülüyor ki, Tanrı "Oku" diye emrediyor Muhammed'e! Emrederken de, okumasız kalmanın insanları azgınlığa sürükleyeceğini anlatmak üzere "Sakın okumamak etme" diye uyarıda bulunuyor. Ne var ki, Tanrı'nın bu şekildeki uyarısına karşı Muhammed: "Ben okuma bilmem" diye yanıt veriyor ve Cebrail'in kendisini okumaya zorlaması üzerine bu sözlerini üç kez tekrarlıyor. Buhari'nin Ayşe'den rivayetine göre Muhammed'in konuşması aynen şöyle:

"(Tanrı'nın 'Oku!'demesi üzerine 'Ben okuma bilmem'dedim). O zaman Melek beni alıp takatim kesilinceye kadar sıkıştırdı-Sonra beni bırakıp 'Oku' dedi. Ben de ona: 'Okumak bilmem

4 Elmalılı H. Yazır'ın çevirisinden.

dedim. Yine beni ikinci defa fakatım kesilinceye kadar sıkıştırdı, sonra beni bırakıp 'Oku' dedi. Ben: 'Okumak bilmem' dedim. Nihayet beni üçüncü defa sıkıştırdı. Sonra beni bırakıp: 'Mahlukatı yaratan (Allah'ın) ismi seri oku. (O Allah) ki, insanı... pıhtılaşmış kandan yarattı. O halde oku ki, senin Rabbin kalemle yazı yazmayı (belletendir)' dedi..."5

Yine Muhammed'in Kur'an'a, koyduğu ayetlerden anlamaktayız ki, Tanrı kendi Peygamberi'nin, ısrarla "Ben okumak bilmem" demesi ü/erine, nihayet onun okumasız olduğunu anlıyor ve bunun üzerine Kur'an'ın okunması işini üzerine alıyor. Ayetler şöyle:

"(Ey Muhammed!)... onu (vahy'i) okumak bize ait'tir. O halde biz onu okuduğumuz zaman, sen onun okunuşunu takip et..." (K. 75, Kıyamet Suresi, ayet 116-18.)

Bütün bunlar bizi şaşkınlığa sürüklemekte. Şu bakımdan ki, Muhammed sırf okumasız olduğunu iyice kanıtlayabilmek için Tanrı'nın kendisine "Oku" diye emrettiğini ve bu emrinde ısrar ettiğini, fakat kendisinin "Okumak bilmem" diyerek Tanrı'yı uyardığım söylemekte! Pek güzel ama, her şeyi bilen bir Tanrı, kendi Peygamberi'nin okumasız olduğundan habersiz midir ki ona "Oku" diye emrediyor? Ve üstelik onun "Ben okumak bilmem" demesine rağmen üç defa arka arkaya onu okumaya çağırıyor ve her defasında ondan aldığı "Ben okumak bilmem" şeklindeki yanıt üzerine ısrarından vazgeçiyor ve vahyin okunması işini üstleniyor? Her şeyi bilen ve "yüce" olduğu söylenen bir Tanrı'nın yapacağı şeyler midir bunlar? Öte yandan bir de şu var ki, okumasız görünmenin, Kur'an'ı Tanrı sözleri olarak tanımlamaya yararlı bir yönü yoktur. Çünkü bir kimse okumasız olmuş olsa bile, onun bunun yardımıyla pek çok Şeyler öğrenebilir. Nitekim diğer yayınlarımızda belirttiğimiz gibi Mu-

5 Sahih-i Buhari Muhtasarı.... Diyanet Yayınları, c.l, s.3, Hadis No: 3.

hammed, Tevrat'ı ve İncil'i bilen kişiler aracılığıyla bu kitaplardan pek çok şeyleri aktarmıştır Kur'an'a Bu bilgileri o. daha Mekke'de Hadi-ce bint Huvaylid ile evliyken, Hadice'nin amcasının oğlu Varaka B. Navfal'dan edinmiştir. Mekke'de doğup büyüyen Varaka, puta taparlı-ğı terk edip Hıristiyan dinini kabul etmiş bir kimseydi; Tevrat'ı ve İncil'i derinliğine incelemiş olup, İbranice bildiği için Kitab-ı Mukaddesi İbranice harflerle Arapçaya çevirmişti. Onun bilgisine ve fikirlerine çok inanan Hadice, her vesileyle ve hemen her işi için ona danışırdı. Muhammed ile evleneceği zaman da böyle yapmıştı. Daha sonraları Muhammed, Tanrı'dan vahiyler aldığını söylemeye başlayınca Hadice tereddüte düşmüş ve tereddütünü gidermek maksadıyla Varaka'ya başvurmuştur. İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Hadice'nin Muhammed'le ilgili olarak anlattıklarını dinleyen Varaka:

"Eğer bu söylediklerin doğru ise, Muhammed'e gelen evvelce Musa Peygamber'e gelmiş olan elçi melek

olmalıdır. Muhammed bu milletin peygamberi olacaktır. Ona söyle bu işte direnslin"

demiştir. 6 Kuşku edilemez ki, Muhammed kendisi hakkında böylesine olumlu sözler söyleyen Varaka'dan, Yahudilik ve Hıristiyanlık (Tevrat ve incil) hakkında pek çok bilgi edinmiştir. Fakat asıl Medine'ye geçtikten sonradır ki, Muhammed, Tevrat'ı ve İncil'i iyi bilen kişilerden yararlanmış, onlardan öğrendiklerini Kur'an'a aktarmıştır.[7] Bu aktardığı şeyleri, Tanrı'dan gelmiş gibi göstermek maksadıyla Kur'an'ın Tevrat'ı ve İncil'i onayladığına dair ayetler koymuştur (örneğin Âl-i İmran Suresi, ayet 3-4).[8]

6 Prof. Neşet Çağatay'ın İslam Ansiklopedisi, c.13, s.206-208. (Varaka ile ilgili yazısına bkz.)
7 Muhammed, çoğu katiplerini İbranice bilen kimselerden seçer ya da katiplerine İbranice öğrenmelerini emrederdi. Bu arada İslam olan Yahudilerden ve Hıristiyanlardan da yararlanmaktan geri kalmazdı ki, bunlar içinde Selman-ı Farisi gibi Hıristiyanlıktan dönme köleler vardır. Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Şeriat'tan Kıssalar I.
8 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, İslam'a Göre Diğer Dinler ve Kur'an'daki Kitaplılar.

Bütün bunlar bir yana, bir de şu var ki, Muhammed Tanrı'nın:

"Oku, sakın okumamak etme, çünkü insan muhakkak tuğyan (azgınlık) eder... "

şeklindeki emrini ciddiye almayarak "Ben okuma bilmem" demekte ısrarlı. Hani sanki Tanrı'nın emrine meydan okumak bir yana, bir de Tanrı'yı yalanlar gibidir. Eğer Tanrı'nın "oku" emri iyi ve yararlı bir emir ise ve öte yandan "okumak" denen şey azgınlığı önlüyorsa, kalkıp da Tanrı'ya: "Ben okuma bilmem" demenin alemi var mı? Başkalarına örnek olmak için okumayı öğrenmek daha iyi olmaz mı? Kaldı ki, çeşitli kaynaklardan öğrenmekteyiz ki, Muhammed okuma yazmayı bilmekteydi; fakat dediğimiz gibi bilmez görünmeyi tercih etmiştir.

Görülüyor ki, Muhammed sırf günlük siyasetinin gereksinimleri adına kendisini Tanrı'nın ağzıyla okumasız olarak tanımlarken Tanrı'yı yine birçok bakımdan güç duruma sokmuştur.

XXIV

"PEYGAMBERLİK" PAYESİNDEN PAY İSTEYEN KİMSELERİ YA DA BENZERİ RAKİPLERİ ETKİSİZ KILMAK MAKSADIYLA KUR'AN'A KOYDUĞU AYETLERDEN BAZI ÖRNEKLER*

"Peygamberlik" iddiasında bulunarak kendisine rakip çıkanlara ya da dünyevi ve uhrevi "iktidar" konusunda kendisiyle ortaklığa kalkışanlara karşı Muhammed büyük bir kin besler ve Tanrı'dan geldiğini söylediği ayetlerle onları aşağılar, etkisiz kılmaya çalışırdı. Bir iki örnekle yetinmek üzere, Yemameli Müseylime ya da Sanalı Esved-i Ansı, Ümeyye b. Ahi'l Sair, Abu Amir b. al-Numan ya da Belam b. Baur gibi kimselerle ilgili hikayeleri özetleyelim.

A) Yemameli Müseylime ile Sanalı Esved-i Ansi'yi "Yalancı Peygamberler" Olarak Tanımlamak Üzere Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 48, Fetih Suresi, ayet 16)

Ebu Hüreyre'nin rivayetine göre Muhammed, o dönemin önemli kişilerinden sayılan Yemameli Müseylime ve San'ah Esved-i Ansi'yi "yalancı peygamber" (türedi peygamber) deyimiyle aşağılardı. Bir kez şöyle demiştir:

* Maide Suresi, ayet 103; Fetih Suresi, ayet 16 vs.; A'raf Suresi, ayet 175-6.

"Bir kere uyurken rüyamda bana yerde medffın hazineler getirildi. Ve ovucumun içine iki altın bilezik konuldu... Sonra Allah bana bunlara üflemekliğimi vahyetii. Ben de lifledim. Hemen ikisi de gitti. Ben bu bilezikleri iki yalancı (türedi Peygamber) ile te'vil ettim ki, ikisi arasında bulunduğum San'a 11 (Esved-i Ansi) ile Yemameli (Müseylime)dir."1

Müseylime. Yemame'deki Beni Hanife kavminin reisiydi. Söylendiğine göre "Eğer Muhammed, kendisinden sonra beni halef kılarsa kendisine uyarım" diye konuşurdu. Bundan dolayıdır ki, Muhammed ona düşman kesilmiş ve Tanrı'nın onun hakkında "kezzab, maktul ve cehennem?" dediğini söylemiştir.[2] "Kezzab" sözcüğü "yalancı" anlamınadır; "maktul" sözcüğü "öldürülmüş" ve "cehennemi" sözcüğü de "cehennemlik olmak" demek olduğuna göre, yukarıdaki tanımlamanın Müseylime'yi hakir kılıcı nitelikte olduğu muhakkaktır. Bundan dolayıdır ki, İslam kaynaklan Müseylime'yi küçültücü bir adla çağırmak üzere "Müseylimetül-Kezzab" (yani "Yalancı Müseylime" ya da "sahtekar Müseylime") terkibini kullanır olmuşlardır. Oysa ki, Müseylime'nin böylesine bir lakaba muhatap kalacak ölçüde kötü bir davranışı olmamıştır. Bütün yaptığı şey Muhammed'den "paye" istemektir. Fakat Muhammed onu, hani sanki "peygamberliğini" elinden alıyormuş gibi kabul edip, aşağılama yoluna gitmiştir. Gerçekten de kaynakların bildirmesine göre Müseylime, 17 kişilik bir heyetle bir gün Medine'ye gittiğinde Muhammed'i ziyaret eder ve ondan "nübüvvet payesinden" (peygamberlik rütbesinden) bir hisse ister. Onu dinleyen Muhammed, elinde tuttuğu hurma dalını göstererek şöyle cevap verir:

"(Değil nübüvetten bir pay fakat) şu hurma dalının bir parçasını benden istesen onu bile vermem. Sen de Allah'ın, hakkındaki hü-

1 Sahih-i..., c.X, s.378. Hadis No: 1649.

2 Sahih-i..., c.X, s.377.

küm ve takdirini tecavüz edemezsin! (O hüküm, kezzab, maktul, cehennemi olmandır.) Eğer sen bana ve Hakk'a muhalefet edersen, Allah seni muhakkak helak eder. Ve ben muhakkak sanırım ki, sen... rii'yamda bana gösterilen (meş'uın) kişisin!"

der ve yanında duran şairi Hassan b. Sabif'i göstererek:

"İste şu zat (hatibim) Sabit'tir. Benim tarafımdan sana (icab eden) cevabı verecektir"
diye ekler.[3] Emir üzerine Hassan b. Sabit, Müseyleme'yi baştan aşağı giydiren bir şiir söyler. Fakat Muhammed, özel şairinin verdiği bu cevabı pek yeterli bulmamış olmalıdır ki, vahiy indi diyerek Kur'an'a şu ayeti koyar:

" Ey Muhammed! Bedevilerden geri kalmış olanlara de ki '... Güçlü kuvvetli bir millete karsı, onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağırılacaksınız. Eğer itaat ederseniz Allah size güzel ecir verir'..." (K. 48, Fetih Suresi, ayet 16.)

Her ne kadar bazı yorumcular, bu ayetin başka bir vesileyle, daha doğrusu Hudeybiye Seferi'nden geri kalanların Farslılara ya da Romalılara karşı savaşa çağırılacaklarını anlatmak maksadıyla indiğini ve bu savaşların Muhammed tarafından Mute ve Tebuk gazvelerinde başlatıldığını söyleseler de, tanınmış yorumculardan birçoğu farklı görüştedirler. Nitekim İbn İshak'ın Zuhri'den rivayetine ve ayrıca Beyzavi'nin de yorumlarına göre bu ayetde sözü geçen kavmin, Müseyleme'nin kavmi olan Beni Hanife olduğu anlaşılmaktadır.[4] Nitekim hicretin 12. yılında, Ebu Bekir'in halifeliği zamanında, Yemame'deki Beni Hanife'ye savaş açılmış, Müseyleme öldürülmüş ve kavmi de İslam olmaya zorlanmıştır.

***

3 Sahih-i..., c.X, s.376, Hadis No: 1648.
4 Sahih-i..., c.VIII, s. 189, 304. Bu konuda ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4418.

Muhammed'in, kendisine rakip olarak gördüğü diğer bir kimse Utbe İbn-i Rebfa'dır ki, genellikle Abu'l-Valid künyesiyle bilinir. Utbe Mekke'nin tanınmış, zengin ve son derece cömert bilinen kişilerinden olup Muhammed'in uzaktan akrabası sayılırdı. Aynı zamanda şair ve iyi bir konuşmacı olan Utbe, halkın çok sevdiği ve saydığı bir kimseydi; önemli hususlarda daima ona danışılır, onun tavsiyesine uyulurdu. Ka'be'deki "Hacer-i Esved"in (Karataş'ın) yerine konmasında rolü olduğu gibi Muhammed'in putlar aleyhine konuşmaya başlaması üzerine onu bundan vazgeçirtmek üzere Kureyşlilerin Abu Talib'e gönderdikleri heyete katılanlardan biri olmuştur.[5] Kureyş halkı Utbe'yi öylesine değerli ve saygın bir kimse olarak bilirdi ki, çoğu kişiler onun peygamberlik payesine layık olduğunu anlatmak için şöyle konuşurlardı:

"Ne olurdu şu Kur'an iki şehirden (Mekke ve Taif) büyük bir kimseye gönderilseydi. "[6]

Bu şekilde konuşmakla Utbe'yi, Muhammed'den daha fazla peygamberliğe layık gördüklerini anlatmak isterlerdi. Ve işte Muhammed'i çileden çıkaran ve Utbe'yt karşı düşman yapan da bu tür konuşmalardı. 7 Bununla beraber Utbe, İslam dinine karşı olmakla birlikte, Muhammed'e düşmanlık besleyenlerden ya da eziyet edenlerden olmamıştır. Aksine, bir bakıma yardımcı olmuştur. Daha önceki sayfalarda değindiğimiz gibi Muhammed, Taif halkı tarafından taşlanıp kovulduğu zaman Taif dışındaki bir yerde üzüm bağlarına sahip bulunan Utbe ve Şayba kardeşlere sığınmış ve onlardan iyi bir davranış görmüştür. İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Utbe, Mekkeli putperestlerle Müslümanların Bedir'de birbirlerini öldür-

5 Bu konuda Neşet Çağatay'ın İslam Ansiklopedisi'nde Utbe b. Rebi'a için yazdıklarına bkz. Ayrıca bkz. Sahih-i..., c.VI, s.507.
6 Sahih-i..., c.IX, s.33. Bu tür konuşmaların İlm-i Ahd-i Yalil hakkında cereyan ettiğini söyleyenler de vardır.
7 Bu düşmanlığa sebep olarak başka olaylar da gösterilir. Örneğin güya Muhammed Mekke'de bir gün namaz kılarken Utbe gelip deve döl döşeğini onun sırtına atarak alay etmiştir. Bkz. Sahih-i..., c.X, s.45.

melerini önlemek maksadıyla elinden geleni yapmış ve bu yüzden bazı kimseler (örneğin Ebu Cehl) tarafından korkaklıkla ve davaya ihanetle suçlandırılmıştır. Bu suçlamalardan kurtulmak için Müslümanlara

meydan okuduğu ve bu meydan okuması üzerine Muhammed tarafından gönderilen Ubeydullah b. el-Haris b. el-Muttalib tarafından öldürüldüğü anlaşılıyor.

B) Düşmanlık Beslediği Ümeyye b. Abi'I-Şalt, Abu Amir b al-Nu'man ya da Bel'am b . Ba'ur Gibi Kimseleri "Dilini Sarkıtıp Soluyan Köpek" Şeklinde Tanımlayıp Aşağılamak Üzere Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 7, A'raf Suresi, Ayet 175-176)

Kur'an'da, A'raf Suresi'nin 175-6 ayetlerinde, şeytana kapılıp Tanrı'nın emirlerinden çıkan, azgınlaşan ve daha doğrusu dünyevi istekleri sebebiyle sapıklığa saplanan bir kişiden söz edilmekte ve şöyle denmekte:

".. .Fakat o, dünyaya meyletti ve hevesine uydu. (Onun) durumu. . .dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalan sayan kimselerin durumu böyledir" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 176).

Burada sözü geçen ve "dilini sarkıtıp soluyan" bir köpeğe benzetilen kişinin kim olduğu kesin olarak bilinmiyor. Kimine göre bu kişi, Arap şairlerinden Ümeyye b. Abi'l-Şalt'lır (ki Ümeyye b. Ebi'l-Salt olarak ya da Ümeyye bin Essalt şeklinde de yazılır). Kimine göre bu kişi Abu Amir b al-Nu'man adında bir rahiptir. Kimine göre ise Belam b. Baur adında bir Yahudidir. Fakat her kim olursa olsun anlaşılan şu ki, Muhammed, bu kişilerin tutum ve davranışlarını kendi iktidar ve otoritesi bakımından sakıncalı gördüğü içindir ki, yukarıdaki ayetleri koymuştur. Ümeyye b. Abi'l-Şalt'ın, Muhammed zamanında ünlü bir şair olduğu ve peygamberlik hevesine kapılıp Muhammed'i kıskandığı ve onun aleyhinde şiirler yazdığı ve bu yüzden Tanrı tarafından yukarıdaki şekilde tanımlandığı söylenir. Vakidi ya da al-Agani gibi kaynaklara göre yukarıdaki ayetler Ümeyye hakkında inmiştir.[8] Söylendiğine göre bu Arap şairi, İncil ve Tevrat'ı çok iyi bilen ve İbrahim "Peygamber'in" getirdiği Hani-fiya dinine inanan, ona bağlanan ve bu nedenle putperestlikten uzaklaşan bir kimsedir. Fakat Muhammed'in peygamberliğini kabul etmemiş ve İslama girmemiştir. Güya Araplar arasından bir peygamberin geleceğinin Tevrat ve İncil'de yazıldığını ciddiye alıp Muhammed'i kıskanmış, onun aleyhinde şiirler yazmıştır. Söylendiğine göre peygamberlik hevesine kapılmıştır.[9] Fakat, yine söylendiğine göre bu şair, Mekkeli putperest Kureyşliler lehine olmak üzere Muhammed'i yerer şekilde şiirler yazmıştır ki, bunlardan en sert olanlarını Bedir Savaşı vesilesiyle kaleme almıştır. Bu savaş sırasında öldürülen Mekkeli Kureyşliler arasında kendi yakınları da bulunduğu için şiirleriyle Muhammed'i bir hayli hicvettiği anlaşılmaktadır. Al-Sira adlı ünlü yapıtın yazarı İbn Hişam'ın söylemesine göre Muhammed bu şiirlerin rivayetini yasaklamıştır.[10]

Al-Sa'labi gibi kaynaklara göre A'raf Suresi'nin yukarıda belirttiğimiz 176, ayetinde sözü edilen kimse Abu Amir b al-Nu'man adında bir rahiptir.[11] Fakat başta Beyzevi, Celaleddin, al-Zemakşa-ri, Tabari, Razi, İbn Kutayba vs. gibi İslam kaynaklarının büyük çoğunluğuna göre yukarıdaki ayetlerde sözü geçen kişi Bel'am b. Baur adında biri olup Yahudi ulemasından, Yemen ya da Kan'an diyarlarında yaşayan kavimlerdendir. Güya ilk başlarda, Tevrat'taki Musa ile ilgili şeylere inanmış ve Tanrı'nın Musa'yı melekleriyle koruduğunu söylemişken, sonradan fikir değiştirmiş ve onun aleyhinde bedduada bulunmuş; fakat Tanrı onun bedduasını etkisiz kıl-

8 Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı..., c.X, s.39.
9 Bkz. Abu'I-Farac, Kitab al-Agani, c.III, s. 187; ayrıca bkz. İslam Ansiklopedisi, c.13, s.101.
10 Bkz. Al-Sira, c.II, s.30-32; ayrıca bkz. İslam Ansiklopedisi, c. 13, s. 101.
11 Bkz. İslam Ansiklopedisi, c.II, s.464.

mış, ayrıca da cezlandırmış ve A'raf Suresi'nin 175. ayetinde geçen hakaretlere muhatap kılmıştır. Razi'nin Mafatih adlı kitabında yazılanlara göre Bel'am, güya Tanrı tarafından bilgi ile donatılmış ve Tanrı'nın dinini iyice öğrenmiş olmasına rağmen, daha sonra yukarıdaki şekilde "itikatsızlığa" (inançsızlığa) düşmüş olan bir kimsedir. Bel'am'la ilgili olmak üzere daha birçok rivayet mevcut. Ve işte güya Tanrı, Kur'an ayetlerini yalan sayanlara ihtar olsun diye Bel'am örneğini vermiştir.[12] Oysa örneği veren Muhammed'dir; kendisine inanmakta "kusur" edenleri ya da savaşa sürüklemek isteyip de direniş gördüğü kimseleri yola getirmek için bu tür örnekleri kullanmak istemiştir.

C) Kendisine Rakip Görünen Huzailere Lanetler Eder; Cedleri Olan Huzai Amr İbn-i Amiri'yi[13] "Cehennem'de Bağırsaklarını Ateş İçinde Sürüklerken" Gördüğünü Söyler; Huzailerin Geleneklerini Yermek Üzere Kur'an'a Ayetler Koyar (K. 5, Maide Suresi, Ayet 103)

Kendisini "üstün" karakterli bir kimse olarak tanıtmak maksadıyla Muhammed, her vesileyle:

"Ben lanetleyici olarak değil, rahmet olarak gönderildim "

derdi.[14] "Rahmet" olarak gönderildiğini söylerken "çok merhametli" ve "esirgeyen" bir kimse olduğunu anlatmak isterdi. Ne var ki, düşmanlık ve kin beslediği (özellikle kendisine "rakip" gördüğü)

12 Bkz. Taban, Tahsiı; c.IX, 76 vd.; ayrıca bkz. Razi, Mafatih, Kahire 1308, c.IV, s.315 vd. Bu konuda İslam Ansiklopedisi'nde "Belam" sözcüğüne bkz., c.H, s.464-5; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.III, s.2335.
13 Ebi Sümame, Amr İbn-i Malik olarak bilinir.
14 Bkz. İmam Gazali, İhyau 'Ulumi'd-Din, Bedir Yayınlan, İstanbul 1975, c.H, s.878.

kimseleri lanetlemekten ve onları en feci şekilde öldürülmüş olarak gördüğünü söylemekten geri kalmazdı. Huzai'lerle ilgili olarak söylediği şu sözler bu konuda verilebilecek örneklerdendir:

"Ben Cehenem'de Huzai Amr İbn-i Amiri'yi, kendi bağırsaklarını (ateş içinde) sürükler bir halde gördüm. Çünkü Amr-ı Huzai develeri salma adak yapanların önderi idi."

Yine bu doğrultuda olarak Maide Suresi'ne şu ayetleri koymuştur:

"Allah, ne bahire'yi meşru kılmıştır, ne saibe'yi, ne vasila'yı, ne de ham'ı; fakat kafir olanlar Allah'a yalan yere iftira ederler... Onlara: 'Gelin Allah'ın indirdiğine ve Peygamber'e' dendi(ğin-de) 'Bize yeter atalarımızın yapageldikleri şeyler, böyle bulduk biz'derler..." (K. 5, Maide Suresi, ayet 103-104.)

Bu ayetlerde yer alan "bahire", "şaibe", "vasıla" ve "ham" sözcükleri, İslam öncesi dönem itibariyle Araplar arasındaki bazı geleneklere karşılıktır. Herhangi bir işin olması için Araplar deve adarlardı. İstedikleri olursa adadıkları deveyi koyuverirlerdi. Başıboş dolaşan bu deveye "şaibe" denirdi. Erkek bir deveden on döl almışlarsa artık o devenin üstüne binmezler, sadece beslerlerdi; buna "ham" denirdi. Eğer dişi deve beş kez doğurur ve beşinci yavru erkek olursa, o devenin kulağını yararlar, kıra salarlardı; bu deveye "bahire" derlerdi. Öte yandan koyun sahibi olanlar, eğer besledikleri koyunlar erkek ve dişi ikiz yavru doğurursa, erkek yavruyu dişi yüzünden kurban etmezlerdi; buna "vısile" derlerdi. İşte bu hususları göz önünde tutarak yorumcular, yukarıdaki ayetlerin "putperestliği" ve "batıla inanmışlığı" yok etmek için konduğunu öne sürerler. Güya Muhammed, halkı batıl geleneklerden kurtarmak istemiştir. Oysa ki, Muhammed bu ayetleri bunun için koymamıştır. Çünkü bizzat kendisi batıla inanmışların başında gelirdi: Şu bakımdan ki, Ka'be'deki Karataş'ı öpmeyi iki tepe arasında koşarak şeytanları taşlamayı ya da tiikürüklü ve tükürüksüz üfleme usulleriyle hastalık tedavisini doğal bilirdi. Hastalandığı zamanlar, Kur'an'a koyduğu "Muavvizeteyn" sureleri diye bilinen el-Felak ve en-Nas surelerini okur, sırtını sıvazlatır, bu surelerle şifa bulacağını düşünürdü. Bu tür batıl inanışlara saplı bir kimse olduğu göz önünde tutulacak olursa, Maide Suresi'nin yukarıdaki ayetlerini batıl itikatları yok etmek maksadıyla koyduğunu kabul etmek gülünç olur. Gerçek şudur ki, bu ayetleri koymasının sebebi, Huzailere karşı beslediği düşmanlık ve kindir. Çünkü Huzailerden kimi kişiler hem "peygamber" olarak görünmek hevesindeydiler ve hem de Ka'be'nin yönetimi konusunda Muhammed'e rakip görünmekteydiler. Gerçekten de Huzaa kabilesi, Yemen'de Lühay diye anılan Amr İbn-i Rabia'mn,15 vaktiyle Me'rib Kenti"ndeki[16] su bendinin yıkılması sonucu vuku bulan büyük afet üzerine, oğluyla birlikte yurdunu terk ederek Mekke civarına gelip orada yerleşmesi sonucu oluşan bir kabiledir; Huzaa lakabıyla bilinir ve Huzailer'in ceddi, olarak kabul edilirler.[17] Mekke'ye yerleştikten sonra Mekke'nin yönetimine el koymuşlar ve Ka'be'nin bütün işlerini ve görevlerini görür olmuşlardır. Oğulları, bu saltanatı üç yüz yıla yakın bir süre boyunca sürdürmüştür. Bir müddet sonra Muhammed'in büyükbabalarından Kusay İbn-i Kilab, onlarla akrabalık tesis etmiş, sonunda onların elinden tüm yönetimi alarak işbaşına geçmiştir. Muhammed'in söylemesine göre Amr İbn-i Luhay, Araplar arasında uygulanmakta olan birtakım putperestlik geleneklerinin (örneğin, biraz yukarıda belirttiğimiz "şaibe", "bahire", "vasila", "ham" uygulamalarının) yerleşmesine sebep olan kimsedir.[18] Güya ibra-him'in vaktiyle tebliğ ettiği "Tevhid dini"ni ilk bozan, ilk putu di-

15 Amr İbn-i Rebia, İbn-i Kam İbn-i Hindif o\arak bilinir.
16 Yemen'de bir yerdir.
17 Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.IX, s.232-3.
18 Sahih-i..., c.lX, s.235.

ken o olmuştur. "Vasila" ve "ham" adaklarını ilk yerleştiren odur.[19] Halka teklif ettiği birçok şeyi "peygamber şeriatı" gibi kabul ve devam ettiren de odur.

Bütün bunlar, Muhammed için, onları kendisine rakip görmek bakımından düşmanlık sebebi olmuştur. Ve işte Amr İbn-i Luhay tarafından vaktiyle yerleştirilen geleneklerin "Tanrı'ya iftira" etmek olduğunu söylemek suretiyle bu düşmanlığını dile getirmiş ve Kur'an'a yukarıdaki ayetleri koymuştur. Böylece kendi prestij ve iktidarını sağlamak yönünde bir adım daha atmıştır. Huzaa'yı ve Huzaa oğlu Huzaa'ya karşı beslediği kin ve düşmanlık o kerteyi bulmuştur ki, biraz yukarıda belirttiğimiz gibi bir gün namaz kılarken şöyle demiştir:

"Ben Cehenem'de Huzai Amr İbn-i Amin yi, kendi bağırsaklarını (ateş içinde) sürükler bir halde gördüm. Çünkü Amr-ı Huzai develeri salma adak yapanların önderi idi. "[20]

Görülüyor ki, Muhammed, düşmanlık ve kin beslediği Huzaa'ya karşı Kur'an'a koyduğu ayetlerle ve vahyin bir başka şekli olduğunu söylediği hadislerle iş görmeyi, günlük siyasetinin gereksinimlerinden bilmiştir.

19 İbn-i İshak'ın rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.IX, s.235.
20 Buhari'nin Ebu Hüreyre'den rivayeti olan bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.IX, s.233, Hadis No: 1435.

XXV

SAVAŞ VE ÇATIŞMANIN "HARAM" SAYILDIĞI KUTSAL AYLARDA KUREYŞ KERVANLARINA YAPILAN BASKINI, TANRI İNAYETİNE BAĞLAMAK ÜZERE KUR'AN'A AYETLER KOYAR*

Günlük siyasetinin gereksinimlerine uyarak Muhammed, Arapların "kutsal" bildiği gelenek ve inançlara yer verir görünmekle beraber, yine aynı siyaset gereği olarak bu gelenek ve inançlara ters davranmaktan geri kalmazdı. Ve bütün bu davranışlarını, Tanrı buyruklarının ürünü olarak gösterirdi. Nahle Olayı vesilesiyle Bakara Suresi'ne koyduğu şu ayet, bunun ilginç örneklerinden biridir:

"Ey Muhammed! Sana (kutsal) ay'ı ve o ay'daki savaşı sorarlar; de ki, 'O ayda savaşmak büyük suçtur. (Ancak) Allah yolundan alıkomak, O'nu ve Mescid-i Haram'ı inkar etmek ve halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük bir suçtur. Fitne çıkarmak ise öldürmekten daha büyük (suçtur)... " (K. 2, Bakara Suresi, ayet 217.)

Görüldüğü gibi, ayete göre "kutsal" (yani "haram") aylarda savaşmak büyük bir suçtur; ancak bundan daha büyük ve daha kötü sayılması gereken suçlar vardır ki, o da Allah'ı ve Mescid-i Haram'ı (Mekke'deki Ka'be'yi) inkar etmek, Müslümanları yurtlarından sürmektir. Fakat "fitne çıkarmak" bundan da büyük bir suçtur. Şimdi bu hususları zihnimizin bir kenarında tutarak Nahle Olayı'na geçelim:

* K. 2, Bakara Suresi, ayet 217, 218.

Mekke'den Medine'ye hicret edişinin ilk ayında Muhammed, çevredeki Arap kabileleri üzerine çeteler göndermeye başlar: amacı, özellikle Kureyş kervanlarını ele geçirmek, bu yoldan ganimet edinmektir. Bu siyaset, hem korku ve dehşet saçarak müşrik Arapları sindirip kendisine boyun eğdirtmek ve hem de kazanç sağlamak bakımından çıkarlarına uygun gelir. Çete saldırılarının birçoğuna bizzat kendisi de katılır ve taraftarlarını şuna inandırır ki, bu saldırıları hep Tanrı'nın emri ve yardımlarıyla yapmaktadır. Fakat her ne hikmetse Tanrı kendisine pek yardımcı olmamış olmalıdır ki, Mekke kervanlarına karşı birbiri ardına giriştiği yedi saldırının hepsinde de başarısız kalır. Kendisini Tanrı'nın elçisi olarak ilan eden ve her işini onun emriyle yaptığını, ondan yardım gördüğünü söyleyen bir kimsenin, böylesine başarısızlığa uğraması pek anlaşılır bir şey değildir. Nitekim çevrede, özellikle Müslümanlar arasında söylentiler başlar. Bu söylentiler yüzünden prestij ve otoritesinin tehlikeye düştüğünü gören Muhammed, her ne olursa olsun mutlaka bir başarı sağlamak kararlılığı ile Kureyş kervanlarına, onların hiç ummadıkları bir şekil ve zamanda, daha doğrusu Arap geleneklerine göre savaş ve çatışmanın "haram" sayıldığı aylar esnasında baskın yapma planları hazırlar. Anımsatalım ki, Araplar, çok eski dönemlerden beri yılın dört ayını "Eşhuru'l-hurum" adını verdikleri "haram" aylar olarak belirlemişlerdi ki, bu aylar "Receb", "Muharrem", "Zilhicce" ve "Zilkade" aylarıdır.[1] Bu aylar esnasında silah taşımayı, her türlü çatışmayı, kan dökmeyi ve benzeri şeyleri "haram" diye yasak kılmışlardı. Bunun da sebebi, çeşitli bölgelerden ve yerlerden Ka'be'yi. ve orada bulunan ilahlarını ziyaretle haccedecek olanların mal ve can güvenliğini sağlamaktı. Hacılar başlarını tıraş ederek ve özel giysilere bürünerek "Umre haccı" kılmak üzere Mekke'ye gelirlerdi. Bu "haram" (kutsal) aylar esnasında hiç kimse onlara, ne seyahat esnasında ve ne de Mekke'de bulundukları sırada sataşmaz ve

l Sırasıyla Arabi ayların 1., 7., 11. ve 12. ayları oluyor.

saldırmazdı. Bundan dolayıdır ki, bu aylar boyunca ticari panayırlar kurulur, uzak yakın bölgelerden hacılar büyük bir güvenlik içerisinde bu panayırlara gelir ve tüccar malını hacılara satardı.[2]

Durum bu iken Muhammed, kutsal sayılan "Receb" ayında, Mekke ile Taif arasında bulunan Nahle mevkiinden geçeceğini öğrendiği bir Kureyş kervanına ani bir baskında bulunmak üzere özel bir çete hazırlatır. Sekiz kişilik çeteyi Medinelilerden değil fakat mühasıran muhacirler 'den (yani Mekke'den Medine'ye hicret etmiş olan Müslümanlar arasından) seçer; çünkü muhacirleri kendi yurtlarından çıkarılmış kimseler olarak tanımlar. Böyle yapmakla şunu hesap etmiştir ki, saldırının haram ay esnasında yapıldığının ortaya çıkması halinde, bu davranışını özürlü göstermek ve kendisine yönelik eleştirileri önlemek kolay olacaktır. Başka bir deyimle kendisini, haram aylar esnasında çete saldırılan tertiplemek nedeniyle yermeye kalkışacak olanlara şu tür bir karşılık verebileceğini düşünmüştür:

"Mekkeliler bizi haksız olarak yurdumuzdan çıkardılar, bu itibarla bizim onlara saldırmamız, kervanlarını ele geçirmemiz doğaldır. Bu işi haram aylar esnasında yapmış olarak günah işlemiş saytlsak bile, bu günah, onların işledikleri günah yanında hiç mesabesinde kalır; zira Mekkeliler, Müslümanları Allah yolundan, dini hak'tan ve Mescid-i Haram'dan men etmek suretiyle çok büyük bir günah işlemişlerdir; onların işle-dikleri bu günah, bizim onlara karşı giriştiğimiz vuruşmalı saldırıdan ve öldürmelerden (kıtalden vesair kebairden) çok daha büyük bir günahtır Allah katında!"

Ve işte böyle bir gerekçeye başvurabilmek içindir ki, Nahle'ye gönderdiği bu çeteye, Medineli Müslümanlardan kimseyi kalmayıp sadece muhacirleri (yani Mekke'den Medine'ye hicret etmiş kimseleri) seçmiştir. Medineli Müslümanları seçmiş olsa, kuşkusuz ki, yukarıdaki gerekçeye sarılması mümkün olamayacaktı.

2 Sahih-i...,c.X, s.404 vd.

Sekiz kişilik çetenin başına, amcazadesi olan Abdullah bin Cehş'i getirir.[3] Ona ve arkadaşlarına, yola koyulmalarından önce başlarını tıraş etmelerini emreder: Böylece Umre haccı kılmak maksadıyla Mekke'ye gidiyorlarmış gibi görünmelerini ister. Abdullah'a gizlice vermiş olduğu ve iki gün sonra açıp okumasını bildirdiği mektupta, Kureyş kervanına rastladıkları zaman saldırıya geçmesi emri vardır. Çete mensupları yola düzülürler; Nahle denen mevkiye geldiklerinde kuru üzüm, katıklık ve deri cinsi mal götüren zengin bir Kureyş kervanına rastlarlar. Kervanın sürücüleri Abdullah b. Cehş'i ve yanındakileri görünce telaşlanır. Fakat onların başlarının tıraşlı olduğunu fark ederek kendi kendilerine şöyle derler:

"Bunlar ümra haccı kılmak üzere gelen adamlardır, bize zararları dokunmaz. "[4]

Kutsal sayılan bir dönemde bulundukları için esasen silahsızdırlar. Ka'be'yi ziyarete gidiyor diye sandıkları Müslümanların da kendileri gibi silahsız olduklarını düşünerek herhangi bir saldırıya uğramayacaklarını sanırlar. Onlar bu güvenlik duygusu içerisindeyken Abdullah b. Cehş, arkadaşlarıyla birlikte aniden baskına geçer. Kervan sürücülerinden birini okla öldürürler, iki kişiyi esir alırlar, diğerlerini de kaçırtırlar; develeri ve malları ele geçirip Medine'ye dönerler. Abdullah, ganimet mallarından bir kısmını ayırıp Muhammed'e verir ve geri kalanı arkadaşlarıyla bölüşür.

Bu olay İslamda "ilk yağma ve talan yolu ile ganimet" edinme ve bu maksatla adam öldürme olayı sayılır. Aynı zamanda Muhammed'in ilk "başarılı" saldırısı olarak anılır. Bu olaydan sonra Muhammed'in yaşamı, hep çete saldırılarıyla, savaşlarla, korku yarat-

3 Çeteyi (seriyye) oluşturanların adları şöyle: Abdullah İbni Cahş, Sa'd İbni ebi Vakkas, Ukaşe İbni Muhsin, Ukbe İbni Gazvan, Ebi Huzeyfetibni Utkebibni Re-bia, Süheyl İbni Bayza' Amir İbni Rebia, Vakd İbni Abdillah, Halid İbni Bekir; bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.757.
4 Taberi, age, 1966, c.H, s.244; ayrıca bkz. İbn İshak, age, 1980, s.286 vd.; Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.755 vd.

malarla ve ganimet sağlamakla geçecektir: Ta ki, son nefesini vereceği güne kadar. Söylendiğine göre Medine'ye hicret ettiği tarihten ölüm tarihine kadar olan on üç yıllık süre boyunca 45 çete saldırısında bulunmuş ve 29 savaş yapmıştır.

Fakat Muhammed'in haram sayılan bir ayda Mekke kervanlarına saldırıda bulunmuş olması, gerek Mekke'deki ve gerek Medine'deki Araplar, hatta Yahudiler arasında olumsuz tepkiler yaratır. Kureyşliler şöyle konuşur: "Muhammed ve arkadaşları (savaşın haram olduğu) kutsal ayda savaşı caiz gördüler, kan

akıttılar, mal yağma ettiler, esirler ele geçirdiler."

Yahudiler bu olayı Muhammed ve Müslümanlar bakımından "uğursuz bir fal" olarak görürler. Mekke'de yaşayan Müslümanlar, olayın Receb ayında değil fakat şaban ayında cereyan ettiğini söyleyerek her şeyi örtbas etmeye uğraşırlar. Medine'deki muhacirler ise Muhammed'in Abdullah ve arkadaşlarına herhangi bir saldırıda bulunma emrini vermediğini, oysa ki çetenin verilen emir hifına hareket ettiklerini sanırlar ve bu yüzden onları azarlarlar. Muhammed dahi, Nahle saldırısından dönen çetecileri azarlarmış gibi yaparak "Ben size savaşın yasak olduğu aylarda savaşmayı emretmedim mi?" der. Oysa bu sözleri Abdullah ve arkadaşlarını gerçekten suçlamak ya da cezalandırmak için söylememiştir; sadece kendisini temize çıkarmak ; töhmetten, suçluluktan kurtarmak için söylemiştir. O kadar ki, çevresindekileri inandırabilmek için, ganimetten kendisine düşen payı almak istemez görünür. Muhammed'in bu tutumu karşısında Abdullah ve arkadaşları "tövbe ettiklerini" söylerler ve tövbelerinin Tanrı tarafından kabul edildiğine dair bir vahiy inmedikçe yerlerinden kımıldamayacaklarını bildirirler. Bunun üzerine Muhammed, onların Mekke kervanına karşı giriştikleri saldırıyı bir bakıma "Tanrı adına girişilmiş cihat ve öldürme" şeklinde tanımlar ve bu cinayet yüzünden onları Allah'ın rahmetine ulaşmış gibi gösterir. Bu maksatla Kur'an'a şu ayeti koyar:

"…İman edenler ve hicret edip Allah yolunda cihad edenler var ya, işte bunlar Allah'ın rahmetini umabilirler. Allah'ın rahmetini umabilirler. Allah gafur ve rahmetlidir" (Bakara Suresi, ayet 218).

Her ne kadar bu ayette Abdullah ve arakadaşlarından ya da Nahle olayından açıkça söz edilmiyor ise de, ayetin bununla ilgili olarak Kur'an'a konduğu kesindir. 5 Şu bakımdan ki, Abdullah'ı Kureyş kervanına saldırmak üzere gönderen ve gizlice görevlendiren bizzat Muhammed'dir. Maksadının anlaşılmaması için de, biraz önce belirtiğimiz gibi, çete efradından her birinin başını tıraş ettirmiş ve sanki hacc kılmak üzere Ka'be'yi ziyaret ediyorlarmış kanısını yaratmak istemiştir; bunu yaparken kuşkusuz ki, karşı tarafı tuzağa düşürmeyi tasarlamıştır. Ne var ki, işte şimdi kendisini, taraftarlarının bile aleyhte konuştukları bir ortamda bulmuştur. Bu konuşmaların çok tehlikeli sonuçlar yaratbileceğini hesapladığından Kur'an'a, vahiy indi diyerek yukarıda zikrettiğimiz ayeti koymuştur:

"Ey Muhammed' Sana (kutsal) ay'ı ve o ay'daki savaşı sorarlar; de ki "O ayda savaşmak büyük suçtur. (Ancak) Allah yolundandan alıkomak, O'nu ve Mescid-i Haram'ı inkar etmek ve halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük bir suçtur. Fitne çıkarmak ise öldürmekten daha büyük (suçtur)" (K.2, Bakara Suresi, ayet 217).

Dikkat edilecek olursa Muhammed, saldırının "haram" ay esanasında vuku bulduğunu inkar etmiyor. Her ne kadar "haram" aylar esnasında savaşmanın suç olduğunubelirtmekle beraber, kendisinin ve taraftarlarının (yani Müslümanların) Mekke'den çıkartılmış olmalarını daha büyük bir suç olarak tanımlıyor. Başka bir deyimle işlenmiş olan bir suçu, bundan daha ağır bir suçla "mazur" (özürlü)

5 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.I, s.758 vd. En sağlam İslam kaynakları arasında bulunan İbn Hişam'ın Siret'inde, Suyuti'nin Lübab'ında, Fahrettin Razı'nın Tefsiri Kebir'inde, Vahidi'nin Esbab-ı Nüzul'unde Abdullah bin Cahş seriyesi ile ilgili bölümler vardır ve bütün bu bölümlerde, Bakara Suresi'nin 217. ve 218. ayetlerinin, yukarıdaki nedenlerle indiği belirtilmiştir.

göstermeye çalışıyor; böylece kendi taraftarlarını "özürlü" (mazur) ve fakat buna karşılık Kureyşlileri her şeyden sorumlu duruma sokmuş oluyor. Yani gerekçe olarak öne sürdüğü şey şudur ki, Kureyşliler Tanrı'yı ve Peygamberi'ni inkar etmekle ve Müslümanları Mekke'den dışlamakla suçların en kötü olanını işlemişlerdir ve şu hale göre onlara karşı suç işlemekte sakınca yoktur. Velev ki, bu suç haram aylarda saldırı şeklinde olmuş olsa bile! Oysa bu gerekçenin doğru olan hiçbir yönü yok. Çünkü bir kere doğruyu söylemek gerekirse Mekkeliler, Müslümanları yurtlarından sürmüş değillerdir. Her ne kadar Muhammed'in tutum ve davranışlarına karşı husumet beslemekle beraber, Müslümanları sürgüne yollayacak ölçüde herhangi bir saldırıya geçmemişlerdir. Eğer böyle olsaydı Mekke'de bir tek Müslüman bırakmazlardı. Oysa Muhammed'in Medine'ye hicreti sırasında Müslümanlardan pek çoğu Mekke'de kalmışlar ve Mekkeliler onlara karşı hiçbir kötülükte bulunmamışlardır. Muhamme'din kendi kızlarından bazıları (örneğin Zeyneb) dahi Mekke'de kalmışlardır. Ebu'l-As ile evli bulunan Zeyneb, çocuklarını ve kocasını sevdiğini ve onlarla kalmak istediğini söyleyerek hicret sırasında babasına katılmamıştır. Bu itibarla gerçeğin şu olması gerekir ki, Muhammed, Mekke'den Medine'ye hicret etmeyi kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine yatkın bulmuştur. Ve düşünmüştür ki, Medine'ye geçtikten sonra Medinelilerle işbirliği yapıp (aynı zamanda

Yahudilerden de yardım sağlamak suretiyle) Mekkelilere karşı saldırılar tertipleyebilecektir. Nitekim de böyle olmuş ve hicretten hemen sonra Mekkelilerin zengin kervanlarına karşı çeteler göndermeye başlamış ve yukarıda belirttiğimiz gibi Nahle olayı'naa bunun semeresini almıştır. Durum bu iken Tanrı'nın, kalkıp da "Ey Müslümanlar Mekkeliler sizi yurtlarınızdan sürdüler, böylece büyük bir günah işlediler; bu nedenle sizler onlara karşı saldırılarda bulunabilir, onları öldürebilir, mallarını ganimet alabilirsiniz; bunu haksız yollarla yapmış olsanız bile, yine de onlardan daha büyük bir günah işlemiş sayılmazsınız" şeklinde konuşabileceğini düşünmek mümkün müdür? Ama ne var ki, Muhammed yine de Tanrı'nın:

"... savaşmak büyük suçtur. (Ancak) Allah yolundan alıko-mak, O'nu ve Mescid-i Haram'ı inkar etmek ve halkım oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük bir suçtur. Fitne çıkarmak ise öldürmekten daha büyük (suçtur)" (K. 2, Bakara Suresi, ayet 217)

şeklinde konuştuğunu öne sürmeyi, o an için çıkarlarına uygun bulmuştur. Nitekim kaynakların bildirdiğine göre, yukarıdaki ayeti okuduktan sonra Müslümanların bütün kaygılan son bulmuştur. Böylece Muhammed, hem halkın aleyhte konuşmalarını önlemiş, hem de kendisine ayrılan ganimet payında hakkı bulunduğunu anlatmıştır (velev ki, bu payı almak istemezmiş gibi görünmesine rağmen).

Çoğu İslam yazarları, her zamanki gayretkeşlikleriyle Muhammed'i tamamen suçsuz göstermek için şu hikayeyi uydurmuşlardır: Güya Muhammed, Kureyş kervanına saldırtmak üzere Abdullah bin Cehş'i yola çıkartırken eline bir mektup vermiş ve:

"Bu mektubu iki gün yol aldıktan sonra açar okursun ve mektupta yazılı emre göre hareket edersin"

demiş ve aynı zamanda

"yasak ayların bitmesinden önce savaşma"

diye de tenbihte bulunmuştur. Burada sözü geçen "iki gün", haram ayların sonuna rastladığı için güya Muhammed hesabını buna göre yapmıştır. Yine güya Abdullah, iki gün yol aldıktan sonra mektubu açmış ve mektupta, Nahle mevkiine kadar ilerleyip orada Kureyş kervanını beklemesi hususunun yazıldığını görmüştür. Fakat güya bu emri dinlememiş ve yasak ay bitmeden saldırıya geçmiştir.[6] Mu-

6 Bu iddialar için bkz. Sahih-i..., c.lX, s. 10.

hammed'i özürlü göstermek için ileri sürülen bu ya da buna benzer iddiaların tutar bir tarafı yoktur. Çünkü eğer Muhammed, yasak ay çıkmadan saldırıya geçilmesini istemiyorsa bunu mektupta açıkça anlatır ya da çete mensuplarına kesin olarak tembihte bulunurdu. Oysa ki, mektupta böyle bir şeyden söz etmediğini ve Abdullah'a da sözlü olarak ihtarda bulunmadığını İslam kaynaklan bile kabul etmektedirler. Öte yandan eğer çete mensuplarını yasak ay içerisinde saldırtmak istemiyorsa Ka'be'yi Umre haccı için ziyarete gidiyorlarmış kanısını yaratmak üzere başlarını tıraş ettirmezdi. Ya da çete mensuplarını sadece muhacir'lerden (yani Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlardan) seçme yoluna gitmezdi. Ya da belli bir günahı, bir başka günah ile affedilir duruma sokmak için ayet koymazdı (örneğin Bakara 217). Ya da haksız yere insan öldüren suçluları (yani Abdullah bin Cehş ve arkadaşlarını) adeta mükafatlandırırcasına Kur'an'a "iman edenler ve hicret edip Allah yolunda cihad edenler var ya, işte bunlar Allah'ın rahmetini umabilirler..." şeklinde ayetler koymazdı. Başka bir deyimle Nahle cinayetini onaylarcasına davranmaz, Kur'an'a yukarıdaki ayetleri koymazdı. Çünkü bu ayetleri koymakla Müslümanları, "haram" aylar zarfında dahi kafirlere karşı saldırmanın caiz olduğu inancına sürüklemiştir. Bu vesileyle ekleyelim ki, haksız yere cana kıyan Abdullah bin Cehş'i suçlamak ya da cezalandırmak şöyle dursun ve fakat az zaman geçtikten ve Nahle Olayı'yla ilgili dedikodular dindikten sonra Abdullah'ı "Emir'ül Müminin" payesine eriştirmiştir. Öte yandan her ne kadar Abdullah'ın Nahle'de ele geçirdiği ganimetten pay almaz gibi görünmekle beraber, onun esir ettiği iki kişiyi, sahiplerinden fidye karşılığında serbest bırakmıştır. Bu sayede Muhammed'in cebine, iki esir karşılığı olarak 1600 dirhem gümüş girdiği söylenir.[7] Görülüyor ki, Muhammed bir yandan Abdullah bin Cehş'i (ve

7 Bkz Taberi, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlan. İstanbul 1966, 2.. basım, c.I, s.243 vd.; ayrıca İbn Hişam'ın Sireninde bununla ilgili bölüm var.

arkadaşlarını) haram aylarda saldırıda bulundular ve ganimet ve esir aldılar ve dolayısıyla günah işlediler diye azarlarmış gibi görünürken, diğer yandan bu günahı işleyenleri Tanrı'nın rahmetine kavuşturmaktan ve

ayrıca "Emir'ül Müminin" gibi unvanlarla mükafatlandırmaktan ve bütün bunlar yetmiyormuş gibi bir de onların haksız olarak ele geçirdikleri iki esirin sahiplerini fidye verme zorunluluğunda bırakmıştır. Ve bütün bunları, hep Tanrı buyrukla-rıyla yapar görünmüştür.

XXVI

İNSAN VARLIĞININ YARARINA VE MUTLULUĞUNA YÖNELİK GÖRÜNEN HÜKÜMLERİN HEPSİ, MUHAMMED'İN GÜNLÜK SİYASETİNİN GEREKSİNİMLERİNİN ÜRÜNÜ OLARAK OLUŞUYOR (DEVAM)

İslamcıların söylemesine göre Muhammed'in her davranışı, her sözü ve koyduğu hükümlerin hepsi tek bir amaca yöneliktir ki, o da insanları mutluluğa kavuşturmaktır. Yine onlann iddiasına göre bu hükümler, insan varlığını yüceltici, manen ve maddeten geliştirici nitelikte şeylerdir. Bu iddialarını kanıtlamak üzere İslamcılar çeşitli örnekler verirler: Güya içki içmeyi yasaklamak için getirdiği emirler, "insanların sağlığını korumak içindir"; güya kadınların örtünmesini, bekaretini, öngören emirler, "namus, iffet ve dolayısıyla toplumun huzuru" içindir; güya "köle azatlama" gibi şeyler, "insanlığın iyiliğine olan" şeylerdir; güya zekat ve sadaka vermeyi zorunlu kılan ayetler, "yoksul sınıfların yararına olmak üzere düşünülmüştür"; güya ibadetle ilgili hükümler hep bu doğrultuda olmak üzere konmuştur; güya namaz kılmak "beden eğitimi maksadıyla' ya da oruç tutmak "nefse hakim olmak ve sağlığı korumak amacıyla" öngörülmüştür, vs.
Ne var ki, bu iddialar gerçeği yansıtmaktan uzaktır; çünkü Muhammed, insanların lehine olmak üzere Tanrı'dan indiğini söyleye-rek koyduğu hükümlerin hepsini kendi yaşamının ve günlük siyasetinin gereksinimlerinin ürünleri olarak ortaya vurmuştur. Hem de öylesine ki, bir yandan müminlerin kendisini en saygın deyimlerle yüceltmelerini, kendisi için hayır dua etmelerini, kendisine mağfiret dilemelerini emrederken, diğer yandan kendisini Tanrı'ya eşdeğerde ve kertede tutmuştur; örneğin Kur'an'a:

"Peygamber'e itaat eden Allah'a itaat etmiş sayılır" (K. 4, Nisa Suresi ayet 8)

ya da:

"Ey Muhammed! şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar" (K. 48, Fetih Suresi, ayet 10)

şeklinde ayetler koymuştur. Bu doğrultuda olmak üzere bıraktığı hadisler arasında, Cabir'in rivayet ettiği şu hükmü zikredelim:

"Her kim Muhammed'e... itaat ederse Allah'a itaat etmiştir. Her kim de Muhammed'e asi olursa ... Allah'a asi olmuştur. "1

Fakat Muhammed, bununla da yetinmemiştir. Şu bakımdan ki, insanları bu şekilde kendisine taptırırken Tanrı'yı da melekleriyle birlikte kendisine "salavat" getirirmiş gibi göstermiştir. Ahzab Suresi'ne koyduğu ayet şöyle:

"(Şüphesiz) Allah ve melekleri o yüce Nebi Muhammed'e se-lavat ve selam ederler. Ey iman edenler siz de O'na selavat ve selam edin" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 56).

Öte yandan insan varlığının yararına olmak üzere koyduğu söylenen hükümleri (örneğin oruç tutmayı, içki yasağını ya da köle azatlamayı, zekat ve sadaka vermeyi ya da bunlara benzer şeyleri) genellikle hep günlük siyasetinin gereksinimleri bakımından önemli bulmuştur. Bunun böyle olduğunu yukarıdaki sayfalarda belirlemiş olmakla beraber, burada bazı hususları tekrar açıklığa kavuşturmakta yarar var.

1 Bkz. Sahih-i..., c.XII, s.402, Hadis No: 2172. Aynı muhtevada olarak Ebu Hürey-re'nin rivayet ettiği hadis için bkz. Sahih-i..., c.VIII, s.348, Hadis No: 1239.

A) Orucun Farz Kılınmasının Muhammed Lehine Yönelik Yönleri: Muhammed'in Söylemesine

Göre "Oruç", "Doğrudan Doğruya Tanrı'ya Edilen Bir İbadettir" ve Bu İbadet Kişinin Çıkarları Adına Değil, Fakat Tanrı'nın Rızasına Olmak İçin Edilir (Bakara Suresi, Ayet 183-4)

İslamcılar, oruç tutmanın gerek bedeni ve gerek ruhi bakımdan yararlı olduğunu söylerler. Derler ki, oruç tutmak, yemekten, içmekten, yürümekten, cinsi münasebetten, söylemekten ya da bunlara benzer şeylerden el çekmek, yani perhiz etmek demektir. Başka bir deyimle oruçta "nefse hakim olmak" ve "nefsi yola getirmek" gibi güzel hassalar olduğunu belirtirler ve kanıt olarak Muhammed'in şöyle dediğini söylerler:

"Oruç bir kalkandır (oruçluyu beşeri ihtiraslardan hıfz eder korur).'"1

Hemen belirtelim ki, "oruç", Muhammed'in buluşu olarak ortaya çıkmış bir şey olmamaktan gayrı, insan yararına olmak üzere İslama alınmış da değildir. Muhammed bunu, kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine uygunluk nedeniyle Yahudilerden almış ve bazı değişikliklerle İslami bir gelenek haline sokmuştur; şöyle ki:

İslamın gelişinden çok önceki dönemlerde, çeşitli dinler, örneğin Yahudilik ve Hıristiyanlık, çeşitli şekillerde oruç türünden uygulamalara yer vermişlerdir. Mekke'de ve Medine'de yaşayan Yahudiler ve Hıristiyanlar, farklı şekillerde olmak üzere oruç tutarlardı. Fakat Mekke dönemi boyunca Muhammed'in bu uygulamaları önemli saymadığı ya da ilgili bulmadığı anlaşılıyor. Çünkü kendisini "Peygamber" olarak ilan ettikten Medine'ye hicret edeceği tarihe gelinceye kadar, yani 13 ya da 14 yıl boyunca, İslama oruç tutma geleneği diye bir şey sokmamıştır. Bu geleneği Medine'ye hicret ettikten ve Yahudileri Müslüman yapma hevesine kapıldıktan sonra ve onlardan esinlenerek benimsemiş ve İslamın "farz'ı" olarak yer leştirmiştir. Yerleştirirken de insanların sağlığına yararlı olur diye

l Sahih-i..., c.Vl, s.247-8, Hadis No: 897.

değil, fakat biraz ileride belirteceğimiz gibi, orucu Tanrı'ya ve dolayısıyla kendisine ibadet şekline sokup her şeyden önce günlük siyasetini sürdürmek düşüncesiyle hareket etmiştir. Eğer oruç denen şeyi insan sağlığına yararlı olarak görmüş olsaydı, Medine'ye hicret edeceği zamana kadar beklemez, bu işi ilk başlarda, yani Mekke'de bulunduğu zamanlar yapardı. Öte yandan Medine'ye geçtikten sonra yerleştirdiği oruç sisteminin insan sağlığı ile ilgisi de yoktur; aksine insan sağlığına zararlı yönleri vardır.

1) Muhammed'in Yerleştirdiği Şekliyle Oruç, insan Sağlığına Yararlı Değil, Fakat Aksine Zararlıdır; Nefse Hakim Olmak ya da Nefsi Yola Getirmek Bakımından Kişiye Yararlı Olacak Nitelikten Yoksundur

Oruç geleneğini Yahudi geleneklerinden esinlenmiş olarak benimserken Muhammed, onlardan farklı bir usul yerleştirmek istemiş ve bu nedenle pek olumsuz nitelikteki koşullara yer vermiştir. Bundan dolayıdır ki, oruç, onun getirdiği şekliyle insan sağlığına yararlı değil fakat aksine zararlı nitelikte olmuştur; şöyle ki:

Medine'nin eskiden beri yerleşik halkından olan Yahudiler oruç tutarlardı. Fakat orucu, bir geceden ertesi geceye kadar olmak üzere, yani bir iki gün gibi makul denebilecek bir zamanla sınırlamışlardı. Muhammed, Medine'ye hicret ettikten sonra, kendisini Yahudilere "peygamber" olarak kabul ettirme hevesine kapılınca, onların çeşitli geleneklerini benimsedi; örneğin onların kıblesi olan Kudüs'ü İslam için kıble yaptı. Namaz kılarken Kudüs'e yönelik olarak kılar oldu. Bunun gibi onların tuttuğu şekilde (yani bir geceden ertesi geceye kadar olmak üzere) oruç tutma geleneğini kabul etti. Ne ʸar ki, bütün bu gayretlerine rağmen onları kazanamayacağını anladı; anlayınca taktik değiştirdi ve benimsemiş olduğu Yahudi geleneklerinden birçoğunu terk etti, bir çoğunu da (sırf onlardan farklı °lrnak için) değişikliğe sokma yolunu seçti. Örneğin oruç tutmayı, ilk başlarda Yahudiler gibi bir geceden diğer geceye olmak üzere uygulamaktayken, Yahudilerle arası açılınca, bu usulü değiştirip, oruç tutmayı bir aylık süreyle kayıtlı kıldı. Daha doğrusu bir ay boyunca, güneşin doğmasından batmasına kadar olan zaman içerisinde yemek yemeyi ve içmeyi yasakladı. Söylemeye gerek yoktur ki, 30 gün gibi uzun bir süre boyunca yemeden/içmeden kalmak, son derece sakıncalı bir şeydir. Güneşin doğacağı andan ("Tulu-i fe-cir"den), batacağı zamana ("gurub-i şems"e) kadar aç durmak zorunda bırakılan bir kimsenin, iftar ile birlikte bir anda tıka basa yemek yemesi ve gece yarılarında (güneş doğmadan önce) sahura kalkarak tekrar midesini doldurması kadar sakıncalı ve hatta tehlikeli ne vardır ki? Bunun insan sağlığı bakımından olumsuz bir şey olduğunu söylemek için keramet sahibi olmaya gerek yoktur: Özellikle ağır işlerde çalışanlar ya da yaşlılar bakımından!

Öte yandan, Muhammed'in değişikliğe sokarak getirdiği şekliyle oruç, kişiyi nefsine hakim kılar nitelikte bir şey de değildir; nitekim 1400 yıllık İslam tarihi göstermektedir ki, oruç sistemi, kişinin nefsini yola getirecek doğrultuda iş görmüş değildir. Şu bakımdan ki, nefislerine hakim olsunlar diye Muhammed'in bir ay boyunca sağlık dışı bir oruç rejimine sokmuş bulunduğu Müslüman toplumlar, o tarihten bu yana yeryüzünde nefis aşırılıklarına en fazla kapılan halkların başında gelmiştir.

Şunu tekrarlamak gerekir ki, Muhammed için önemli olan şey insan sağlığı değildir; önemli olan şey, kendi günlük siyasetinin gereksinimleridir. Nitekim oruçla ilgili geleneği Yahudilerden alırken iki amaç gütmüştür ki, bunlardan biri biraz önce değindiğimiz gibi kendisini Yahudilere "peygamber" olarak kabul ettirmek ve ikincisi de orucu bir tür ibadet niteliğine sokup taraftarlarını Tanrı'ya boyun eğdirtirken kendisine eğdirtmektir.

2) Oruç Geleneğini Sırf Kendisini Yahudilere "Peygamber" Olarak Kabul Ettirmek Amacıyla Benimser

Biraz yukarıda değindiğimiz gibi Muhammed, Yahudilerin uyguladıkları oruç geleneğini benimserken, onları kendisine inandırıp kazanacağını sanmıştır. Ve şunu öne sürmüştür ki, oruç aslında İslamın bir koşulu olmak üzere daha önce Yahudilere ve Hıristiyanlara Tanrı tarafından bildirilmiştir ve işte şimdi kendisi, hem onlara ve hem de "bütün insanlara" gönderilmiş "peygamber" olarak bu geleneğin sür-dürücüsüdür. Kur'an'a koyduğu şu hüküm bunun kanıtıdır:

"Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı... Sayılı günlerde oruç size farz kılındı..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 183-4.)

"Madem ki oruç, İslamın bir koşulu olarak daha önce başka ümmetlere de farz kılınmıştır, o halde neden dolayı Muhammed, Mekke döneminde yani 13 yıl boyunca bunu ortaya vurmamıştır?" diye sorulacak olursa, bu soruyu yanıtlamak kolay: Çünkü bir kere Mekke'de yaşayan Yahudilerin sayısı pek azdı; onların geleneklerinden Muhammed'in pek haberi yoktu. Esasen Mekke döneminde kendisini onlara (ya da "bütün insanlara") "peygamber" olarak kabul ettirme düşüncesine de yönelmiş değildi. Bu itibarla Yahudilerin ya-şam tarzıyla ilgilenmeyi gerekli görmemişti. Fakat Medine'ye geçip de kendisini Yahudilere "peygamber" olarak kabul ettirmek hevesine kapıldığı andan itibaren onların uygulamakta oldukları oruç geleneğini "İslami gelenek" olarak göstermek istemiştir. Bundan dolayıdır ki, orucun daha önceki ümmetlere (Yahudilere ve Hıristiyanlara) farz kılındığına dair yukarıdaki ayeti koymuştur. Fakat Yahudilerin kendisini peygamber olarak kabul etmemeleri üzerine, oruç tutmayı onlarınkinden farklı bir şekle sokmuştur. Sokarken de orucun esas itibariyle bu şekilde (yani bir aylık bir süre boyunca) tutul-mak üzere öngörüldüğünü ve Tanrı tarafından Yahudilere de bu şekilde emrolunduğunu, fakat Yahudilerin Tanrı emrini dinlemeyip farklı bir yol tuttuklarını, orucu kendi kafalarına göre başka bir şekle soktuklarını (yani bir aylık süre yerine bir geceden ertesi geceye kadar uzar şekilde uyguladıklarını) söylemiştir.

3) Muhammed'in Söylemesine Göre "Oruç", Her Ne Kadar Tanrı'ya Yönelik Bir ibadet Olmakla Beraber, Aynı Zamanda O'nun "Peygamberi"ne (Yani Kendisine) Edilen Bir ibadet Şeklidir ve Tanrı Bu Tür ibadette Bulunanların "Ecrini" Verecektir (Bakara Suresi, Ayet 183-4)

Oruçla ilgili olarak Muhammed'in Kur'an'a koyduğu ayetlerden
biri şöyle:

"Oruç, Allah'a karşı gelmekten sokmasınız diye size sayılı günlerde farz kılındı..." (Bakara Suresi, ayet 183-4.)

Dikkat edileceği gibi burada "oruç", kişilerin Allah'a karşı gelmelerini önleyici tedbirlerden biri olarak farz kılınmış olmaktadır. Bu tür hükümleri Kur'an'a koymak suretiyle Muhammed, "oruç" niteliğindeki ibadet yolu ile kişileri Tanrı'ya baş eğdirtmek istemiştir. Tanrı'ya baş eğmek demek, bir bakıma kendisine baş eğmek olduğuna göre (bkz. Nisa 8, Fetih 10, vs.) oruç tutmak suretiyle kişiler, hem Tanrı'ya ve hem de Muhammed'e karşı bağlılık ifade etmiş olacaklardır. Başka bir deyimle oruç, esas itibariyle Tanrı'nın (ve dolayısıyla Muhammed'in) rızası için yapılan bir ibadettir. Bunun böyle olduğunu anlatmak üzere Muhammed, Tanrı'nın şu şekilde konuştuğunu söylemiştir:
"Ademoğlunun işlediği her hayr-ü ibadet(te) kendisi için (bir haz ve menfaat endişesi var)dır. Fakat oruç böyle değildi"-Oruç, halis benim (rızam) için edilen bir ibadettir. Onun mükafatını da ben veririm.'"2

2 Buhari'nin Ebu Hüreyre'den rivayetine dayalı bu hadis için bkz. Sahih-i... s.254, Hadis No: 903.

Dikkat edileceği gibi burada orucun bir ibadet şekli olduğu fakat diğer ibadetlerden farklı nitelikte bulunduğu anlatılmakta. Güya Müslüman kişi, genel olarak ibadet ederken, genellikle Tanrı'dan kendisi için bir şeyler edinmek düşüncesine saplıdır. Fakat oruç şeklindeki ibadette bulunurken böyle bir düşünceden uzak olup bunu sırf Tanrı'yı hoşnut etmek için yapar. Bunun böyle olduğunu açıklığa kavuşturmak için Muhammed, Tanrı'nın şöyle eklediğini söyler:

"Oruçlu kimse benim (rızam) için yemesini, içmesini, cinsi arzusunu bırakmıştır. Oruç, doğrudan doğruya bana edilen bir ibadettir. Onun (sayısız) ecrini de doğrudan doğruya ben veririm. Halbuki başka ibadetlerin hepsi on misliyle ödenmektedir. "[3]

İslam kaynaklarının bildirmesine göre bu hadisler, "Hadis-i Kudsi" niteliğinde olup Tanrı'nın, Cibril aracılığı olmadan Muhammed'in ağzına koyduğu sözlerdir. Fakat Muhammed, bu yukarıdaki verilerle de yetinmemiştir; Müslüman kişinin Tanrı'ya (ve kendisine) karşı "ubudiyetini" (boyun eğmişliğini) biraz daha sağlama bağlamak maksadıyla, cennete giriş işini de oruç tutma şartına dayatmıştır; şöyle demiştir:

"(Cennet'e) yalnız oruçlular girer; onlardan başka hiç kimse giremez. (Kıyamet gününde): 'Oruçlular nerede?' diye ilan edilir. Oruçlular kalkıp girerler... Oruçlular girdikten sonra da kapı kapanır, artık hiç kimse giremez. "[4]

Görülüyor ki, oruç tutan kişi bu işi esas itibariyle Tanrı'yı hoşnut etmek, Tanrı'nın emirlerine boyun eğiyor olmak için yapmaktadır. Ve Tanrı'yı hoşnut ederken, aynı zamanda Muhammed'i hoşnut etmiş olmaktadır, çünkü biraz yukarıda belirttiğimiz gibi Tanrı dahi Muhammed'i hoşnut etmek için her şeyi yapmakta, hatta ona sa-

[3] Sahih-i..., c.VI, s.247-8, Hadis No: 897.
[4] Buhari'nin İbn-i Sa'd'ten rivayeti için bkz. Sahih-i ... c.VI, s.250, Hadis No: 898.

lavat getirmektedir (Ahzab Suresi, ayet 56). Muhammed'e salavat getiren bir Tanrı'yı, oruç tutarak hoşnut eden bir Müslüman kişi aynı zamanda Muhammed'i hoşnut etmiş sayılmaz mı?

B) İçki Yasağını İnsan Sağlığını Korumak İçin Değil
Fakat Kendi Otoritesini Sağlama Bağlamak İçin Koyar

İçki yasağı konusunda daha önce yazdıklarımızı şimdi burada tekrar özetlememiz gerekiyor. Şunu hatırlatmak bakımından ki, bu yasağı Muhammed, insanların sağlığını korumak amacıyla koymuş değildir; sırf kendi otoritesini güvenceye bağlamak için koymuştur. Başka bir deyimle içkili kimselerin kendisine karşı kafa tutacaklarını, başkaldıracaklarını anladığı için koymuştur. Eğer insan sağlığını düşünerek hareket etmiş olsaydı, bu yasağı daha ilk başlarda, yani kendisini "peygamber" olarak ilan ettiği Mekke döneminde koyardı. Oysa ki bu dönemde şarap içimine ses çıkarmamış, aksine izin vermiş ve örneğin Kur'an'a:

"Hurma ve üzüm gibi meyvelerden hem içki hem de güzel gıdalar edinirsiniz..." (K. 16, Nahl Suresi, ayet 67)

şeklinde ayetler yerleştirmiştir. İçkiye izin vermesinin nedeni, Arapların içkiye düşkün olduğunu bilmesi ve eğer bunu yasaklayacak olursa onların muhalefetiyle karşılaşacağından ve hatta taraftarlarını kaybedeceğinden çekinmesiydi. Esasen o dönemde henüz güçlü olmadığı için, koyacağı içki yasağının uygulanmayacağını da bilmekteydi. Bununla beraber daha sonraları taraftarlarından bazı kimselerin, örneğin Ahsab'dan Abdurrahman İbn-i Avf gibi tanınmış kişilerin içkili olarak namaz kıldıklarını görmekle hafif bir kısıtlama yoluna gitmiş ve içkili halde ibadet etmeyi yasak kılmış ve örneğin Kur'an'a':

"Ey inananlar! Siz sarhoş iken, ne söylediğinizi bilene kadar namaza yaklaşmayın" (Nisa Suresi, ayet 43)

şeklinde ayetler koymuştur. Dikkat edileceği gibi burada içki yasağı diye yine bir şey yok; sadece sarhoş bir haldeyken namaz kılmak yasaklanıyor. Ne var ki, insanların içkili haldeyken söz dinlemez hale girmelerinin ne kadar tehlikeli olduğunu anlamaya başladığı an içki yasağını koymanın kendi otoritesi bakımından gerekli olduğu fikrine yönelmiştir. Bu maksatla Kur'an'a şu tür hükümleri koyar:

"(Ey Muhammed!) Sana içki ve kumarı sorarlar; de ki: 'Her ikisinde de hem büyük günah ve hem insanlara bazı faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür'" (Bakara Suresi, ayet 219).

Görülüyor ki, içkiyi hem yararlı ve hem de sakıncalıymış gibi göstermek suretiyle taraftarlarını içki yasağına hazırlama amacındadır. Fakat bunu yapabilmek için, güçlenmek gerektiğini de bilmektedir. İçkiyi kesin olarak yasaklaması, Medine'ye hicretten sonraya (daha doğrusu kendisini "peygamber" olarak ilan etmesinden 15 yıl sonraya) rastlar. Bu dönemde artık güçlenmeye başladığı için yasak koymak bakımından kendisine olan güveni artmıştır. İslam kaynaklarının bildirmesine göre kesin olarak içki yasağını koymasına sebep olan şey, amcası Hanıze İbn-i Abdülmüttalib'in sarhoşluğudur. Hamze, bir gün sarhoş bir haldeyken kendisine karşı gelmiş ve herkesin gözü önünde hakaret etmiş olduğu için, içkili kimselere hitap etmenin ve onlara söz geçirmenin ne kadar güç ve içkili kişilerden kendi otoritesine karşı gelebilecek tehlikelerin ne kadar büyük olduğunu bir kez daha anlamış ve bu yasağı koymuştur.[5] Bununla beraber yasağın uygulanmasını Uhud Savaşı'ndan sonra başlatmıştır, Çünkü amcası Hamze bu savaş sırasında ölmüştür.6

İçki yasağını koymasına sebep, kendi otoritesine karşı başkaldırma olasılığını yok etmek olduğu halde O, maksadını gizleyici formüllere sarılmış, örneğin:

5 İçki yasağının Mekke'nin fethinden sonra konduğunu söyleyenler de vardır. Bkz.
Sahih-i..., c.VH, s.255.
6 Sahih-i..., c.VIl, s.255.

"Şeytan şüphesiz ki, içki ve kumar yüzünden aranıza düşmanlık sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkomak ister"

diye konuşmuş ve Kur'an'a bu doğrultuda ayetler koymuştur (Maide Suresi, ayet 90-91).[7]

Muhammed içki yasağını koyarken insan sağlığını sağlama amacıyla hareket etmiş değildir; sadece kendi otoritesini koruma amacıyla hareket etmiştir. Bu vesjleyle şunu tekrar ekleyelim ki, getirmiş olduğu içki yasağı, insan sağlığı lehine değil fakat aleyhinedir. Çünkü bilimsel araştırmaların ortaya vurduğu gerçek şudur ki, aşırıya kaçmamak şartıyla içki içmek yararlıdır. Örneğin şarap ya da viski gibi içkilerin kalp rahatsızlıklarını önlediği ve yeryüzünde en fazla şarap içilen Fransa gibi ülkelerde kalp hastalıklarına pek rastlanmadığı bir gerçektir.

C) İçkiyi "Kötüdür" Diyerek Yasaklar Görünürken, "Kölelik", "Mut'a Evlilik" ya da "Hülle" vs. Gibi Asıl Kötü Olan Birçok Arap Geleneğini, Günlük Siyasetinin Gereksinimleri Olarak Sürdürmüştür

Biraz önce belirttiğimiz gibi Muhammed, sırf kendi günlük siyasetinin gereksinimlerine dayalı olarak içki (şarap) yasağını getirirken, içkinin kötü bir şey olduğu kanısını yaratmak istemiştir. Ne var ki, içkiden çok daha kötü birçok Arap geleneğini yasaklamayı düşünmemiş, aksine sürdürmüştür, ki bunlar arasında "kölelik", "müt'a evlilik" ya da "hülle" vb. gibi insan varlığının haysiyetiyle bağdaşmaz olanları vardır. Bu hususları yukarıdaki sayfalarda ya da diğer yayınlarımızda ele almış olmakla beraber[8] kısaca belirtelim ki, Kur'an'a koyduğu hükümlerle köleliğin doğal bir kuruluş olduğunu bildirmiş (K. 16, Nahl Suresi, ayet 75) ve ömrü boyunca köle edinmiş, ona buna köle hediye etmiş, hizmetinde köle çalıştırmış,

7 Sahih-i..., c.Xl, s.94-95, Hadis No:1 698.
8 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın, Din Adamları, Şeriat ve Kölelik ve Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e.

hayır dua etmenin, köle azatlamaya denk olduğunu söylemiştir.[9] "Müt'a evlilik" denen şey, erkeğin belli bir süre için ve belli bir ücret karşılığında kadın alması demektir ki, esas itibariyle erkek lehine iş gören bir kuruluştur. Savaş maksadıyla çıktığı seferlerde Muhammed, askerlerin kadınsız kaldıklarını ve şehvet gailesine kapıldıklarını ve bu nedenle gelip kendisine dert yandıklarını görmekle onlara "müt'a" usulü ile kadın edinme olasılığını tanımıştır.[10] Askerlerini hoşnut etmek suretiyle aslında kendi çıkarları doğrultusunda iş gördüğü kuşkusuzdur. Her ne kadar Muhammed'in ölümünden sonra bu usulün kaldırıl-dığı söylenirse de doğru değildir. Nitekim İran gibi ülkelerde bu kuruluş, bugün dahi resmi şekilde uygulanmaktadır. "Hülle" denen şey. insan haysiyetini zedelemek ve özellikle kadınları azaba sürüklemek

bakımından son derece sakıncalı bir İslami gelenektir ki, erkeğin "üç talak" ile karısını boşadıktan sonra pişman olup onu geri almak istemesiyle ilgilidir. Böyle bir halde kadının kocasına denebilmesi için, bir başka erkekle evlenmesi, onunla cinsi münasebette bulunması ve sonra ondan ayrılması gerekir. Başka bir deyimle kocasının hışmına uğrayıp onun tarafından "üç talakla" boş edilen bir kadın, muhtemelen bilmediği ve istemediği bir erkeğin koynuna girecek, onunla cinsi münasebette bulunacak ve sonra o erkek kendisini boşarsa eski kocasına dönebilecektir. Ve işte bu uygulamayı Muhammed, Tanrı'dan geldiğini söylediği hükümlerle geçerli kılmıştır.11

D) Köleleri Koruyucu Nitelikteki Hükümleri, Köleler Lehine Olsun Diye Koymamıştır; Köleliği Sürdürmek ve Böylece Kendisi Gibi Köle Sahibi Olanları Bundan Yararlandırmak İçin Koymuştur

Şeriat ve Kölelik adlı kitabımda belirttiğim gibi Muhammed, Arap toplumunda eskiden beri yerleşik bulunan "kölelik" kuruluşu-

9 İlhan Arsel, Şeriat ve Kölelik, Kaynak Yayınlan, İst., 1997, s.25 vd.
10 Bkz. Sahih-i..., c.XI, s.93.
11 Bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

nu ortadan kaldırmış değildir; aksine bunu, "Tanrısal" ve "doğal" nitelikte bir kuruluş şekline dönüştürmüştür. Bunu herkesten önce kendi günlük yaşam gereksinimi olarak önemli bulmuştur. İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Medine'ye hicret ettikten sonra çete saldırıları ve savaşlar sayesinde bağlar, bahçeler, araziler, köleler edinmiş, bu köleleri kendi hizmetinde (arazilerinde) çalıştırmış, ayrıca köle satın almış ya da ona buna köle satmış ve elindeki köleleri ona buna hediye olarak dağıtmış ya da kendisine hediye edilen köleleri kullanmıştır. Söylendiğine göre bir aralık çok sevdiği eşlerinden Zeynep'le, üç ay kadar küskün kalıp sonra barışmış, bu barışma nedeniyle Zeynep, sevincini anlatabilmek için kendi emrindeki bir cariyeyi Muhammed'e hediye etmiş, Muhammed de bundan pek hoşnut kalmıştır.

Öte yandan Kur'an'a koyduğu ayetlerle, Tanrı'nın kendisine dilediği sayıda cariye edinme hakkını verdiğini anlatmıştır (Ahzab Suresi, ayet 52).[12] Öldüğü tarihte seksen ya da yüz kadar kölesi ve cariyesi olduğu söylenir. Yine bunun gibi, kölelere iyi davranılması gerektiğine dair hükümler koymakla beraber bunu, köleler lehine değil fakat köle sahiplerinin yararına olmak üzere koymuştur; sırf köleler, efendilerine karşı başkaldırma gereğini duymasınlar ve iyi hizmet versinler diye! Böylece kölelere, eşitsizlikten doğma durumlara tahammül olasılığını sağlamıştır.[13] Gerçekten de kölelere iyi davranılması gerektiğine dair koyduğu hükümler arasında şöyleleri var:

"Ellerinizin altında bulunan (köle, cariye ve benzerlerine) iyi davranın" (Nisa Suresi, ayet 36),

"Kölelerinizden ve cariyelerinizden elverişli olanları evlendirin..." (Nur Suresi, ayet 32),

12 Ahzab Suresi'nin 52. ayetinde şöyle yazılı: "Bundan sonra artık başka kadın/arla evlenmen, elinin altında bulunan cariyeler hariç, güzellikleri hoşuna gitse bile, bunların yerine haşka hanımlar alman sana helal değildir..." Bu ayeti Muhammed, dokuz ya da on bir kadınla aynı zamanda evli bulunduğu tarihlerde koymuştur. Dikkat edileceği gibi "elinin altında bulunan cariyeler hariç" demek suretiyle, dilediği sayıda cariye alabileceğini onaya vurmuştur.
13 Bkz. ilhan Arsel, Şeriat ve Kölelik, Kaynak Yayınları, İstanbul 1997.

"Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariyelerden sizinle anlaşma yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir (kabiliyet ve güvenirlilik) görüyorsanız, hemen (anlaşınız)..." (Nur Suresi, ayet 33).

Köle durumunda tutulan kimseler, bu tür hükümleri kendileri için nimet bilip, kendilerine bu nimeti sağlayan Tanrı'ya şükürler ederek, efendilerine hizmette kusur etmeyeceklerdir. Efendileri, bu yukarıdaki hükümlere aldırış etmeyip kendilerine kötü muamele etseler dahi, onlara karşı pek bir şey yapamayacaklardır. Çünkü yukarıdaki ayetlerden anlaşılacağı gibi köleler, efendilerine karşı hiçbir suretle başkaldırmaz durumda kılınmışlardır. Kölelerine kötü muamele eden köle sahiplerinin cezaları, gelecek dünya itibariyle hesaplandığı için ya da hatta onlara, bu tür günahlardan kurtulma yollan kolaylaştırıldığı için, onların kendi kölelerine bu yeryüzünde insan gibi yaşamak ve güvenceye sahip bulunmak gibi haklar sağlayacaklarını düşünmek gülünç olur. Nitekim l 400 yıllık İslam tarihi boyunca köleler, efendileri

tarafından sömürülmüşler, insanlık haysiyetinden yoksun edilmişlerdir. Köle sahiplerinin bu insanlık dışı tutum ve davranışlarına karşı l 400 yıl boyunca kölelerden herhangi bir direniş gelmemiştir.

Muhammed'in Kur'an'a soktuğu ayetler arasında, köle azatlamayı ya da kölelere özgürlüklerini satın almayı öngören hükümler de bulunmaktadır. Ne var ki, Muhammed, köle edinmeyi yasaklamadığı için, köle azatlamanın anlamı olamayacağını ve örneğin köle azat eden bir kimsenin, onun yine yeniden köle alabileceğini hesap etmemiştir. Öte yandan kölelere kötü muamele yapılmasını önlemeye matuf hükümler getirirken, bunlardan bir kısmının uygulanmasını çok güç koşullara (ya da bazı hallerde pamuk ipliğine) bağlamış, bir kısmını da köleleri efendilerine mutlak bir sadakatle iş görme durumunda tutmak için ayarlamıştır. Şu bakımdan ki, biraz önce değindiğimiz gibi, kölelere iyi davranılması gerektiğini söylerken, bunu kölenin haysiyetini ya da sağlığını düşündüğü için söylememiştir. Çünkü eğer bunu düşünmüş olsa, insan haysiyetiyle ve kişinin sağlık durumuyla bağdaşmayan kölelik kuruluşunu kökten yok ederdi. Kölelere iyi davranılmasını, sağlıklarının korunmasını, örneğin onların beslenmesine göz kulak olunmasını emretmesinin nedeni, sağlıklı bir kölenin efendisine daha iyi hizmette bulunacağını düşünmesindendi. Nasıl ki, bir kimse tarlasını sürüp geçimini sağlayabilmek (yani aç kalmamak) için kullandığı öküzünün sağlıklı olmasına dikkat etmek (onu yedirip içirmek) zorunluluğunda ise, köle sahibi bir kimse de kölesinden en iyi bir şekilde yararlanabilmek için onun sağlıklı ve sağlam yapılı olmasını sağlamalıdır! Bakımsız bırakılan ve bu yüzden zayıf ve hastalıklı kalan ya da kötü muameleye uğratılan bir köle, elbetteki sahibine yararlı değil, fakat zararlı olacaktır. Köle sahibi olan kimse, kölesini iyi yedirip içirmeli, ona karşı iyi davranmalıdır ki, onu kendi hizmetinde istediği gibi kullanabilsin, ondan mümkün olduğu kadar çok yararlanabilsin.[14]

Öte yandan köle azatlama konusunda da Muhammed öylesine elastiki bir sistem getirmiştir ki, köle sahipleri için azatlama yoluna gitmenin gereği pek kalmamıştır. Şu bakımdan ki, köle azatlamaktan daha hayırlı davranışlar olduğunu bildirmek suretiyle köle sahiplerine kolaylıklar sağlamıştır. Örneğin günde yüz kez "Allah'tan başka tapacak yoktur... O'nun eşi ortağı yoktur. Mülk O'nundur; O övülür.." şeklinde dua etmenin, on köle azatlamaya bedel olduğunu söylemiştir. Yarım hurma sadaka vermek suretiyle köle azatlamak-tan kurtulmanın yollarını göstermiştir. Yine bunun gibi, cariyeleri başkalarına (özellikle hayırlı kimselere) hibe etmenin, onları azat etmekten çok daha iyi bir davranış olduğunu bildirmiştir. Kendi karıları arasında köle azatlamak isteyen Meymune'yi azarlamış ve:

"Azad edecek yerde köleni dayılarına hediye etseydin..."

14 Bütün bu hususlar için bkz. İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın.

şeklinde konuşmuştur. Hatta bununla da kalmamış, fakat genel olarak şunu anlatmıştır ki, köleliğin yok olması "Kıyamet alameti"dir.15 Ölümünden az önce. Veda Hutbesi'nde bile, kölelerin efendilerine sadakatle bağlı kalmaları gerektiğini bildirmiş, şöyle demiştir:

"...efendisinden başkasına intisaba kalkan köle...., Allah'ın, meleklerinin re bütün insanların lanetine uğrasın..."

Köleliği, köle sahipleri için en yararlı bir kuruluş haline sokmak için Muhammed'in getirdiği bu usullerden daha iyisini bulmak ne mümkün?

E) "Zekat" ve "Sadaka" Usullerini Yetim ve Yoksul Sınıfların Yararına Olmak İçin Değil Fakat Hem Bu Sınıfları Kazanmak ve Hem de Kendi Mensup Bulunduğu Varlıklı Sınıfın Huzur İçerisinde Yaşamalarını Sağlamak İçindir (Fecr Suresi, Ayet 5,11,17-20; Beled Suresi, Ayet 11-18)

Yetimlerin ve yoksulların beslenmesini sağlamak gibi hususlarda Muhammed'in "insani" birtakım hükümler getirdiği öne sürülür ve Kur'an ayetlerinden örnekler verilir. Bunlar arasında yetimlere ve yoksullara yardımda bulunmayı teşvik eder nitelikte görünen şu ayetler var:
"Hayır, yetime karşı cömert davranmıyor sunuz; yoksulu yedirmek konusunda birbirinize özenmiyorsunuz. Size kalan mirası hak gözetmeden yiyorsunuz. Malı pek çok seviyorsunuz..." (K. 89, Fecr Suresi, ayet 5, 11, 17-20.)

Yetim ve yoksullara yardımda bulunmanın "zorluklan aşmak" demek olduğunu, fakat varlıklı olanların bunu yapamadıklarını anlatmak için de şunu koyduğu öne sürülür:

15 İbid.

"Ama o zor geçidi aşmaya girişemedi, ... O geçit bir köle ve esir azat etmek, yahıd açlık gününde yakım olan bir öksüzü yahud ... bir yoksulu doyurmaktır..." (Beled Suresi, ayet 11-18.)

Ayrıca da bu gibi kişilerin, yani yetim ve yoksullara yardım etmeyenlerin cehenneme gideceklerine dair hükümler getirmiştir. Beyzavi ve Zemakşeri gibi yorumculara göre Muhammed bu ayetleri Muğire ya da Ebu'l Eshed Celde gibi varlıklı kimseleri muhatap edinerek ve onları fakirlere yardımdan kaçıyorlarmış gibi tanımlamak için koymuştur. Hemen belirtelim ki, bu gibi kişiler, Muhammed'in çeşitli nedenlerle düşmanlık beslediği kimselerdir. Onları, yetimlere ve yoksullara yardımdan kaçıyorlarmış gibi göstermek suretiyle, bir taşla iki kuş vurmuş oluyordu. Şu bakımdan ki, bir yandan varlıklı sınıfları, fakirlere yardımcı olmaya zorluyormuş gibi görünerek yoksul sınıfları kendisine minnettar kılarken, diğer yandan bu aynı yoksul sınıfları, düşmanlık beslediği kimselere karşı kışkırtmış olmakta ve böylece düşmanlığının acısını çıkartmaktaydı. Başka bir deyimle yetimler ve yoksullar lehine görünen hükümleri, onlara karşı merhamet duyduğu için değil, fakat günlük siyasetinin gereksinimleri nedeniyle koymuş olmaktaydı.

Öte yandan Medine döneminde giriştiği çete saldırıları ve savaşlar sayesinde ele geçirilen ganimetler sayesinde, kendisiyle birlikte bazı kimseleri "varlıklı" sınıf durumuna getirmişti. Bu durumda varlıklı ve "mutlu" azınlığı, çoğunluk olan yoksul sınıflardan gelebilecek tehlikelere karşı korumak gereği doğmuştu ki, bu aynı zamanda kendi çıkarlarının güvencesi olmaktaydı. Bunu sağlamanın yolu da "zekat" ve "sadaka" gibi usullerle varlıklı sınıfı, yoksul sınıflara yardıma zorlamaktı. Başka bir deyimle yoksulların geçimini varlıklı olanlara yüklemek suretiyle hem onları kendisine yük (ve tehlike) olmaktan çıkarmak ve hem de kişilerin bu ümitle İslama girmelerini sağlamak istemiştir.[16]

16 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e.

F) Yetim ve Yoksul Sınıfları Koruyucu Hükümler Koymak Suretiyle Varlıklı Sınıfları Huzur İçinde Yaşatma Siyaseti!

Birçok vesilelerle belirttiğimiz gibi[17] Muhammed, gençliğinde yoksul ve kıt kanaat geçinecek durumda bir kimseydi. Zengin bir kadın olan Hatice ile evlenene kadar fakirlikten kurtulamamıştır. Hatice'nin ölümüyle onun mirasına sahip olmak yanında, bir de Medine'ye geçtikten sonra ticaret kervanlarına karşı çete saldırılarına girişmiş; arazi ve mal sahibi zengin Yahudi kabilelerine savaş açıp onların varlıklarını ele geçirmiştir. İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki, Medine döneminde, yani ömrünün son on ya da on üç yıllık süresi içerisinde, Muhammed kırktan fazla çete göndermiş ve yirmi dokuz savaş yapmıştır. Çete saldırıları, savaşlar ve fetihler yoluyla ele geçirdiği ganimetin önemli bir kısmına kendi sahip olmuştur. Bu arada kendisiyle birlikte Ashab'dan kişiler büyük zenginliğe kavuşmuşlardır. Bu durumda kendisinin de dahil bulunduğu varlıklı ve "mutlu" bir azınlık sınıf yaratmış ve bu mutlu azınlığı, varlıksız çoğunluğun hasedinden ve muhtemel husumetinden korumak gereğini duymuştur. Bundan dolayıdır ki, her şeyden önce Kur'an'a, nzk'ın Tanrı'dan gelme olduğuna ve Tanrı'nın kimi kişilere az, kimilerine çok miktarda olmak üzere rızık dağıttığına dair ayetler koymuştur. Örneğin Hud Suresi'ne koyduğu bir ayet şöyle:

"Arz üzerinde yürür hiçbir canlı yoktur ki, onun rızkı Allah'a ait olmasın..." (Hud Suresi, ayet 6.)

Bundan başka bir de Tanrı'nın, sırf sınamak için bazı kimselere çok, bazılarına az rızık verdiğini, az rızık verdikleri kimselerin sabretmeleri gerektiğini bildiren şu tür ayetler koymuştur:

17 Bu konuda özellikle bkz. ilhan Arsel, Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e ve Şeriat ve Kölelik.

"Andolsun ki, mutlaka sizi, birazcık korkuyla, açlıkla, mal ve meyve noksanıyla sınayacağız. Müjdele sabredenleri..." (Bakara Suresi, ayet 155, 156; En'am Suresi, ayet 165; Fecr Suresi, ayet 15-16, vs.)

Yine bunun gibi rızık eşitsizliğini kabul ettirebilmek için Kur'an'a.:

"Eğer Tanrı herkese bol rızık verseydi yeryüzünde azgınlık olurdu" şeklinde ayetler koymayı ihmal etmemiştir (Şura Suresi, ayet 27).

Öte yandan yeryüzündeki "fakirliğin", Tanrı tarafından "fazilet" ve "sevap" niteliğinde bir yaşam tarzı

olduğuna, Tanrı katında ümmetin en hayırlısının fakirler sayıldığına, bu tür yaşamın ahiret yaşayışına oranla değersiz bulunduğuna ve fakirlerin zenginlerden beşyüz yıl önce ahirete kavuşacaklarına dair hükümler koymuştur.[18] Bütün bunları yaparken, bir de varlıklı sınıfları "zekat" ve "sadaka" yoluyla fakirlere bağışta bulunmaya zorlamıştır. Bu zorlamayı "insancıl" bir amaçla değil, fakat yoksulluk ve açlık yüzünden fakir sınıfların ayaklanmalarını önlemek ve daha doğrusu rızık eşitsizliğini ve sömürü düzenini sürdürmek için gerekli görmüştür. Söylemeye gerek yoktur ki, bu yoldan, bir de ayrıca kendi iktidarının tehlikeden uzak kalmasını sağlamıştır; çünkü açlık ve fakirlik yüzünden ortaya çıkabilecek huzursuzluk, karışıklık ya da ayaklanma gibi durumların, her şeyden önce kendi egemenliği bakımından tehlikeli olacağını düşünmüştür.

Söylemeye gerek yoktur ki, eğer yoksulluğun ortadan kalkmasını amaç edinmiş olsaydı, yoksulluğu "Tanrı'dan gelme" ve "fazilet" niteliğinde bir şeymiş gibi göstermez, fakirlerin zenginlerden beş yüz yıl önce cennete gideceklerini ilan etmez, rızkın Tanrı tarafından bazı kimselere bol, bazılarına az verildiğine dair hükümler yerleştirmez ve varlıklı sınıfı gocundurmaktan çekinmezdi. Getirdiği hükümler, fakir sınıfları ölmeyecek kadar yaşamaya, varlıklı sınıf-

18 İbid.

ları ise huzur, güvenlik ve rahatlık içinde yaşatmaya yeterli nitelikte şeylerdir. Varlıklı sınıfı gocundurmaktan öylesine kaçınmıştır ki, İsa'nın yaptığı gibi "Bütün malını sat ve fakire dağıt" (Bkz. İncil/ Mark 10:25; Luka 18:25; Matta 19:24) demek şöyle dursun fakat aksine rızkın ve sermayenin dahi Tanrı tarafından keyfi şekilde dağıtıldığını bildirmiş ve bu sınıfın çıkarlarını ve yoksul sınıflardan gelebilecek tehlikelere karşı güvenliğini sağlayıcı hükümler (zekat, sadaka vs. gibi) koymuştur.[19] Konuyu Şeriat Devleti'nden Laik Cumhuriyet'e başlıklı kitabımızda etraflıca ele aldığımız için burada fazla durmayacağız. Fakat yukarıdaki kısa açıklamadan da anlaşılacağı gibi Muhammed, ekonomik düzenle ilgili kuralları da günlük yaşam ve siyasetinin gereksinimlerine göre ayarlamıştır.

***

Bütün bu yukarıdaki ve benzeri olayları ve verileri göz önünde tutarak şu açıklamayı yapmanın gerçekleri dile getirmek bakımından gerekli bulunduğu aşikardır ki, Muhammed Kur'an'a koyduğu ayetlerle Tanrı'yı:

"Ben dilediğimin kalbini açar Müslüman yaparım, dilediğimin kalbini kapar kafir kılarım" (En'am Suresi, ayet 125);

"Dilediğimi saptırır, dilediğimi de doğru yola sokarım" (İbrahim Suresi, ayet 14);

"Dilediğime az, dilediğime çok rızık veririm" (Zümer Suresi, ayet 52);

"Dilediğimi puta taptırır, dilediğimi taptırmam" (En'am Suresi, ayet 107)

Şeklinde konuşuyormuş gibi gösterirken, hep kendi isteklerini ve günlük siyasetinin gereksinimlerini dile getirmiştir.

19 Bütün bu hususlar için bkz. İlhan Arsel, Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına.

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'AN'DAKİ YANLIŞLAR

GİRİŞ

KUR'AN'DAKİ YANLIŞLAR KONUSUNDA!

Daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi Kur'an'da yer alan çoğu hükümler, hikaye ve efsaneler,

genellikle Tevrat'tan, İncil'den ve diğer yabancı kaynaklardan alınmış şeylerdir. Ne var ki, bunlardan hiçbiri insicamlı ve biteviye olacak şekilde aktarılmış değildir; hepsi de bölük pörçük, düzensiz ve tertipsiz bir şekilde ve yersiz tekrarlamalarla anlatılmıştır. Bunlarda ne doğru dürüst bir başlangıç ya da bir sonuç vardır. Konular, olaylar ve sorunlar gelişigüzel ve birbirleriyle tutarsız (irtibatsız) ve düzensiz olarak Kur'an'ın orasına burasına serpiştirilmiştir. Fakat bütün bu tutarsızlıklar ve düzensizlikler yanında, bir de tarihi ya da bilimsel yanlışlar vardır. Bunun başlıca nedeni, kendisini okumasız olarak tanımlayan Muhammed'in,[1] Tevrat ve İncil'e vakıf kimseler sayesinde, bu kaynaklarda bulunan çoğu hükümleri, hikayeleri ve masalları Kur'an'a aktarırken farkında olmadan yanlış aktarması veya aktarma yaptığı anlaşılmasın diye farklı şekle sokması ya da günlük siyasetinin gereksinimlerine oturtmak maksadıyla değişikliklere boğmasıdır. Bundan dolayıdır ki, l 700 yıl arayla yaşadıkları kabul edilen iki Meryem'i (ki biri İsa'nın anası olan Meryem'dir, diğeri ise Musa'nın ve Harun'un kızkardeşleri olan Meryem'dir) birbirleriyle karıştırmaktan tutunuz da (K. 19, Meryem Suresi, ayet 27-28 vs.), Acem hükümdarlarından Ahaşveroş'un Başveziri Haman'ı Mısır Firavunu'nun

l Bu konuda Muhammed'le ilgili olarak yazdığımız bölüme bkz.

veziri olarak göstermesine (K. 28, Kassas Suresi, ayet 8, 38; K. 29, Ankebut Suresi, ayet 39; K. 40, Mü'min Suresi, ayet 23-24; K. 51, Zariyat Suresi, ayet 38-42) ya da Tevrat'ın "Hakimler" ve "Birinci Samüel" adlı iki ayrı kitabında yer alan ve iki ayrı döneme ait bulunan hikayeleri birbirleriyle karıştırmasına (örneğin Bakara Suresi'nin 249-251. ayetleriyle Gideon'un Saul'la ve Davud'un Calut'\a boğuşmalarının karmakarışık şekillerde anlatılmasına) varıncaya kadar pek çok yanlışlara yer vermiştir. Ya da Eski Ahit'in (Ahd-i al-atikin) Ester adlı kitabında Acem hükümdarının başveziri Haman ile ilgili hikayeyi, Tevrat'ın Çıkış adlı kitabında anlatılan Musa hikayesi ile karıştırmış ve Kur'an'ın çeşitli surelerine serpiştirerek anlatmıştır. Yine bunun gibi Yahudilerden aldığı hikayeleri, kendi günlük siyasetine göre şekillendirmiş, kendisine göre daha renkli, daha cazip göstermek hevesiyle değişikliklere sokmuştur. Örneğin Nuh ile ilgili hikayeyi anlatırken, Nuh'un karısını günahkar gibi göstermiştir; bunu yaparken kadınların kocalarına boyun eğer olmaları gereğini pekiştirmek istemiştir. Oysa Tevrat'taki anlatışta böyle bir şey yoktur. Öte yandan yağmur yüzü görmeyen Mısır'ı yağmuru bol ül-keymiş gibi tanımladığı olmuştur (örneğin Yusuf Suresi, ayet 47-50). Bunun yanında ayın güneş üstüne doğduğunu sanarak takvim hesabını bilimsel olmaktan uzak kılmış ve bu yüzden din ve ibadet işlerinin ifasında çeşitli güçlükler yaratmıştır. Bütün bunlar dışında, bir de yeterli bilgilere sahip bulunmadığı için sebep olduğu yanlışlar da vardır. Aşağıda bu örneklerden bazılarını özet olarak göreceğiz.

I

KUR'AN, MÜSLÜMANLAR İÇİN BİR TARİH BAŞLANGICI SAPTAMAMAKTAN BAŞKA, "ARABÎ TAKVİM SİSTEMİ" GİBİ BİLİMSELLİKTEN UZAK VE YANLIŞ BİR SİSTEME

OLANAK YARATMIŞTIR

İslam kaynaklarından öğrenmekteyiz ki hicretin vuku bulduğu yıla gelinceye kadar (miladi 622) Müslümanlar için "tarih başlangıcı" diye bir şey söz konusu olmamıştır. Çünkü Muhammed, kendisini "peygamber" ilan ettiği tarihten Medine'ye göç edeceği tarihe kadar, yani on ya da on üç yıl boyunca, böyle bir ihtiyacı karşılama gereğini duymamıştır. Fakat karısı Hatice'nin ve kendisine babalık eden Ebu Talib'in ölümleri üzerine korumasız kalıp da Medine'ye geçmenin birçok bakımdan yararlı olacağını hesaplayınca, taraftarlarını da beraberinde sürükleyebilmek için "hicret" işini, Tanrı buy-ruklarıyla, dinsel görev şekline sokmuştur. Bu buyruklar arasında hicret edenlerin Tanrı tarafından mükafatlandırılacaklarına, ırmaklar akan cennetlere konulacaklarına, ganimet mallarından yararlandırılacaklarına, maddi yardım ve bağışlara kavuşturulacaklarına dair olanlar vardır. Örneğin:

"Allah yolunda hicret eden kimse, yeryüzünde gidecek birçok güzel yer ve bolluk bulur. Kim Allah ve Resul'ü uğrunda hicret ederek evinden çıkar ve sonra da kendisine ölüm yetişirse artık onun mükafatı Allah'a düşer. Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir" (Nisa Suresi, ayet 97, 100).

"Allah'ın verdiği hu ganifnet malları... Allah'ın dinine ve Peygamberi'ne yardım eden muhacir (hicret etmiş) fakirlerindir) işte doğru olan bunlardır" (Haşr Suresi, ayet 8, 9; ayrıca Âl-i İmran Suresi, ayet 195; Nur Suresi, ayet 22; Enfal Suresi, ayet 72).

İşte bundan dolayıdır ki Müslümanlar, hicret sonrası itibariyle günlük işlerinde, "hicret" olayını bir başlangıç saymışlar ve örneğin "Resulallah'ın kudümünden şu kadar ay sonra" (yani Muhammed'in Medine'ye ayak basmasından sonra) diye "Hicri" tarih kullanmaya başlamışlardır.[1] Fakat Muhammed'in ölümünden sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Ebu Bekir'in hilafeti boyunca ve hatta Ömer'in hilafetinin ilk dört yılına gelinceye kadar bu usule başvurulmamıştır. Ancak Ömer bunun bir ihtiyaç olduğunu fark ederek bir gün Ashab'ı toplamış ve Ali'nin teklifi gereğince "Hicret" itibariyle "Muharrem" ayını Müslümanlar için "tarih başlangıcı" olarak kabul etmiştir.[2] Güya Tanrı gökleri ve yeri yarattığı zaman Ay'ın hareketini öylesine ayarlamıştır ki ay sistemine göre bir yılda on iki ay oluşmuştur.

Yıl hesabına gelince, bu iş "Kameri ay" hesabına bağlanmıştır, çünkü İslam kaynaklarının bildirmesine göre Muhammed, ölümünden az önce, Arapların eskiden beri zaten alışık oldukları "Arabi takvim" sistemini uygun görmüştür. Tevbe Suresi'ne koyduğu ayetle yılın on iki aydan ibaret olduğunu belirtirken (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 36)[3] ve Kur'an'ın Bakara Suresi'ne:

1 Bu konuda Hafız İbn-i Asakir'in Dimeşk Tarihi adlı yapıtından alınma açıklamalar için bkz. Sahih-i..., c.X, s.121,
2 Bu vesile ile bazı kimseler Muhammed'in ölüm tarihini, bazıları da peygamberliğini ilan edişini tarih başlangıcı olarak teklif etmişler fakat Ali'nin teklifi benimsenmiştir. Bununla beraber "ay" tayini işinde anlaşamamışlardır; kimisi "Receb" ayının, kimisi de "Ramazan" ayının yılbaşı olarak kabulünü istemiş, fakat yine Ali'nin teklifi gereğince "Muharrem" ayı seçilmiştir. Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.X,s.!21.
3 "Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah'ın yazısına göre Allah katında ayların sayısı on iki olup..." (Tevbe Suresi, ayet 36).

"Sana yeni (doğan) aylan sorarlar; de ki: 'Bunlar insanların (faydası) için, haccın ifası için vakit ölçekleridir'..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 189)

ayet yerleştirmiş, böylece Arabi takvim sistemine bağlılığım, yani yılı, aya göre hesapladığını ortaya vurmuştur.[4]

"Arabi takvim" sistemi denen şey, Ay'ın dolanımına (seyrine) göre hesaplanmış olup bilimsel nitelikten uzak bir sistemdir. Çünkü Evren (Kainat), güneş sistemine göre hareket ettiği için yıl hesabını, Ay'ın dolanımına göre değil fakat dünyanın güneş etrafındaki dönüşüne göre yapmak gerekir. Eğer kameri (ay) sistemi esas alınacak olursa, yıl on bir gün kısa kalır. Bundan dolayıdır ki İslam ülkelerinde dini bayramlar ya da günler (örneğin Ramazan) her yıl değişik günlere rastlar. Eğer güneş yılı hesabı öngörülmüş olsaydı böyle bir karışıklık söz konusu olmayacaktı.[5]

Yine tekrar edelim ki Arapların İslamdan önceki dönemler itibariyle uyguladıkları "Kameri takvim" sisteminde zaman birimi, dünyamızın uydusu olan ayın doğması ve kaybolması olayına oturtulmuştur. Başka bir deyimle Muhammed'in benimsediği bu eski Arap takvimi, ayın dünya yörüngesindeki dolanımına bağlıdır. Oysa ki kökeni eski Roma zamanına inen ve 16. yüzyılda Papa XIII. Gregoire tarafından son şekline eriştirilen "Gregoryen" takvim sistemi, dünyamızın güneş yörüngesindeki dolanımına bağlı olarak hesaplanır, ki bilimsel nitelikte sayılır. Bu sistemde hata oranı, her 4 000 yıl itibariyle bir güne indirilmiştir.6 Bundan dolayıdır ki Arap kaynaklı "Kameri takvim sistemi" ile Roma kaynaklı "Gregoiyen takvim sistemi" birbirlerinden farklı sonuçlar doğurur: Şu bakımdan

4 Bu konuda bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.3, s.76 vd.
5 Bu konuda bkz. Nöldeke, Sketches F rom Estern History, Transl. by J.S. Black, Beirut, Khayats 1963, s.70.
6 Eski Roma döneminde Romulus bir yılı 300 gün ve on ay olarak hesaplamış, daha sonra buna iki daha eklenmiş, fakat Jules Sezar zamanında yeniden ıslah edilmiş fakat hata oranı yine de her 900 yıl itibariyle 7 gün olarak kalmıştır. XVI. yüzyılda Papa XIII. Gergopir tarafından yapılan değişiklikten sonra hata oranı her 4 000 yılda bir güne indirilmiştir.

ki, Arap takvim sistemine dayalı yıl hesabı, bilimsel (Gregoryen) takvim sistemine dayalı olan takvim sistemine nazaran her yıl on gün fark arz eder, çünkü dünyanın güneş yörüngesindeki dolanımı 365 günden oluşur. Oysa ki ayın dünya yörüngesindeki dolanımı, bir yılın on ikide birinden eksiktir. Öylesine ki Arap takvim sistemine göre on iki ayın toplamı 354 gün tutar. Bundan dolayıdır ki Arap takvimine göre hesaplanan yıl, bilimsel takvime göre hesaplanandan 11 gün eksiktir. Sonuç şudur ki Arabi aylar, bilimsel takvim aylarına göre her yıl 11 gün erken başlamaktadır. Bu yüzdendir ki bu sistemi uygulayan Müslüman ülkelerde belli olayların başlangıç tarihi, her yıl itibariyle değişik tarihlere düşer. Örneğin Ramazan ayı, hilalin görünmesine bağlı olarak saptandığı için Ramazan'ın başlangıcı her Müslüman ülke itibariyle farklı tarihlere rastlar. Daha doğrusu Ramazan ayı, her 33 yıl süre itibariyle bahara, yaza, güze ve kışa rastlayacak şekilde değişir; tıpkı Kandil ve Bayram aylarının da zaman içinde her yıl değiştiği gibi.

İlginç olan şudur ki hilalin görünmesinde bir kutsallık bulunduğu sanıldığından hangi Müslüman ülkede hilal daha önce görünürse, orada Ramazan ayı (ya da bayramlar) daha erken başlamış olur. Bundan dolayıdır ki Müslüman ülkeler arasında ibadetin başlamasında biçimsel beraberlik yoktur. Bununla birlikte durum, 1978 yılında toplanan İslam Kongresi'nde Türkiye'nin yaptığı bir öneriyle giderilmeye çalışılmıştır. Bütün İslam ülkelerinde Ramazan ve Bayram'ın başlaması, hilalin görünmesine göre değil fakat bilimsel astronomi yöntemleriyle saptanan güne göre ayarlanmıştır. Böylece bu konuda bir beraberlik sağlanmıştır. Bununla beraber Arabi takvim sistemi değişmiş değildir; bu sistem diğer konularda eskiden olduğu gibi uygulanmaktadır.

Fakat şu bir gerçek ki, ay hesabına dayalı ve Muhammed'in benimsediği Arabi sistemin yetersiz ve yanlış olduğu ve bu esasa göre yıl hesabında bulunmanın mümkün bulunmadığı İslami kaynaklar tarafından da anlaşılmıştır. Bundan dolayıdır ki zamanla ayın ve yıldız-
ların seyri konusundaki bilgiler artıkça, bu konular uzmanlara bırakılmaya başlanmıştır. Camilerin yanı başında birer "muvakıthane" denen (yani zaman tayin eden) yerler kurulur olmuştur.[7]

Muhammed'in yerleştirdiği sistemin bilimsellikten uzak ve yanlış olduğunu ilk kez benimseyen Atatürk Türkiyesi olmuştur: "Bey-ne'l-milel Takvimin Kabulü Hakkındaki Kanun" gereğince Devlet Takvimi'nde tarih başlangıcı olarak Batı dünyasının uyguladığı takvim sistemine uyulmuştur. 1928 yılı Ramazan'ında "rü'yet-i hilal"e (yani yeni ayın doğmasına) göre değil fakat zaman hesabına göre oruç tutulmuştur.[8]

***

Yıl hesabında Kameri (ay) usulünü, İslamın zaman ölçüsü olarak benimserken Muhammed, Arapların bilgisiz olduklarını, okuma yazma nedir bilmediklerini, yıldızların hesabından anlamadıklarını ve bu nedenle onlara kolaylık olsun düşüncesiyle böyle yaptığını anlatmış ve şöyle demiştir:

"Biz meaşir-i Arab, ümmi bir cemaatiz: Ne yazı yazarız ne de (yıldızların seyrini) hısab(ım) anlarız. (Bize lazım olan) bir ay (kah) şöyledir (kah) böyledir. "[9]

Muhammed'in bu sözlerinde geçen "meaşir" sözcüğü "hacı olma yolunda" demektir. "Ümmi" sözcüğü ise

"okuma yazma bilmeyen" anlamına gelir. Kendisini "Tanrı elçisi" diye ilan eden ve her şeyi Tanrı'dan öğrendiğini söyleyen Muhammed'in, yıl hesabını yaparken Arapların bilgisizliğini bahane edip, bilimsel olmayan bir sistem üstünde ısrar etmesi, birçoğumuza muhtemelen pek şaşırtıcı gelecektir. Bir yandan Tanrı'nın "alim" olup her şeyin en doğrusunu bildiğini söylerken ve kendisini her doğru şeyi Tanrı'dan öğrenilmiş gibi gösterirken, yanlış bir sistemi geçerli kılması elbette ki şaşırtıcıdır.

7 Sahih-i....c.VI.s.26l.
8 Sahih-i..., c.VI, s.262.
9 Buhari'in İbn-i Ömer'den rivayeti için bkz. Sahih-i..., c.VI, s.258, Hadis No: 908.

Öte yandan Muhammed, ay hesabında da yanlış bir yol tutmuştur. Şu bakımdan ki: "(Bize lazım olan) bir ay (kah) şöyledir (kah) böyledir" derken, bir aylık sürenin "bilimselliğe" değil fakat keyfiliğe dayalı olarak bazen 29, bazen de 30 gün olduğunu anlatmak istemiş,[10] böylece ay hesabını tam bir çıkmaza sokmuştur. Örneğin İbn-i Ömer'in rivayet ettiği bir hadisinde

"Bir ay 29 gece'dir"

derken, Ümmü Seleme'nin rivayet ettiği bir başka hadisinde "Ay 29 gündür"

demiş,[11] böylece "ay" tanımını "gün" ve "gece" esasına göre farklı bir temele oturtmuştur. Her ne kadar bu karışıklığı örtmek için İslam yazarları

"Arap aylarının gündüzü gecesine bağlıdır, bu nedenle iki hadis arasında çatışma yoktur"[12]

derlerse de yalandır, çünkü yirmi dokuz gece otuz gün etmediği gibi, otuz gün de yirmi dokuz gece etmez.

Yine Muhammed'in söylemesinden anlamaktayız ki, ayın doğmasına ait hesapların inceden inceye incelenmesine de gerek yoktur: Bazı ayları 29, bazı ayları da 30 gün olarak hesaplamak yeterlidir. Bundan dolayıdır ki yeni ayın doğması halinde oruç tutulup bayram edilmesini ve hava* bulutlu ve kapalı, yani "kederli" olduğu zamanlar ise ay hesabının otuza doldurulmasını emretmiştir.[13] İslam kaynaklarının iddiasına göre Muhammed'in ay hesabını bu şekilde yapmasının nedeni Arap toplumunun "cahil" olduğunu göz önünde tutmasın-

10 Bu konuda Buhari'nin İbn-i Ömer'den rivayetine dayalı hadis için bkz. Sahih-i..., c.VI, s.258, Hadis No: 908.
11 Bu hadisler için bkz. Sahih-i..., c.VI, s.255, Hadis No: 905; aynca bkz. s.255-6, Hadis No: 906.
12 Sahih-i..., c.VI, s.259.
13 Sahih-i..., c.VI, s.255, Hadis No: 905; ayrıca bkz. s.259.

dandır. Çünkü güya istemiştir ki ay hesabında güçlük olmasın, kolaylık sağlansın![14] Oysa asıl sebep bu değildir; asıl sebep Muhammed'in günlük yaşam siyasetininin gereksinimleridir. Şu bakımdan ki, bir aralık Muhammed karılarının hepsiyle küsüşmüştü. Onlarla bir ay boyunca konuşmamaya yemin etmişti. Fakat az zaman geçmekle, karılarından (özellikle pek sevdiği Ayşe'sinden) ayrı kalamayacağını anlamış ve 29. gün yemini bozarak Ayşe ile buluşmuştur. Ve işte Ayşe kendisine:

"Ya Resulallah! Siz bir ay yanımıza gelmemeye yemin etmişsiniz"

deyince Muhammed:

"Ay 29 gün'dür"

diyerek onu susturmuş, işin içinden kolaylıkla çıkmıştır.15

14Sahih-i..., c.VI, s.259.
15 Ümmü Seleme'nin rivayetine dayalı bu hadis için bkz. Sahih-i..., c.VI, s.255-65, Hadis No: 906.

II

AY'IN "MÜNİR" (NURLANDIRAN) VE GÜNEŞ'E ÜSTÜN OLDUĞUNA İNANMIŞLIK KONUSUNDAKİ YANLIŞLAR!

Arapçada "güneş" ile "ay" sözcükleri, birbirlerine oranla "Kame-reyn" deyimiyle tanımlanır ki Ay'ın,

Güneş'e üstün olduğu anlamına-dır. Zira Kamereyn sözcüğü, aslında Kamerin (yani ayın) çoğul çekimidir (yani tesniye sıygasıdır) ve "Güneş" sözcüğünü ikinci derecede kılar şekilde içeriktik taşır. Başka bir deyimle "taglib" tarikiyle Ay'ın üstün olduğunu anlatır. Bilindiği gibi "taglib" sanatı "iki şeyden birisini, öbürsüne üstün kılarak zikretmektir (belirtmektir)."[1] Bu nedenle Kamereyn sözcüğünden anlaşılmak gereken şey, "Ay"ın, her bakımdan "Güneş" ç, üstün tutulduğudur. Bu da, Arabın İslam öncesi dönemlere inen inançları bakımından doğal bir şeydir. Çünkü söylendiğine göre eskiden Arabistan'da pek çok "tanrılar" vardı ve Araplar bu tanrılara taparlardı. Bu "tanrıların" arasında bir de "Ay Tanrısı" bulunmaktaydı, ki diğerlerine nazaran oldukça önemli bir yer işgal etmekteydi. Her ne kadar güneşe ve yıldızlara tapmak gibi geleneklere bağlı bulunmakla beraber Araplar, "Ay Tannsı"na tapmanın özel bir kutsallık taşıdığına inanmışlardı, çünkü "ay" onlar için "kutsal" nitelik taşımaktaydı. Çobanlıkla geçinen Arap toplumunda aya tapmak, bu kutsallık anlayışın-

1 Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.XI, s.381.

dan doğma bir şeydi; çünkü Bedeviler ay ışığı altında sürülerini, hayvanlarını otlatmayı kendilerine sağlanmış bir nimet sayarlardı.[2] Bundan dolayıdır ki Muhammed, Kur'an'a koyduğu ayetlerle Tanrı'yı

"göklere ve yere nur veren, dilediğim nur'una eriştiren" (K. 24, Nur Suresi, ayet 35)

olarak tanımlarken, Ay'ı da "nur" niteliğinde kılmış, böylece kutsal bir kisveye bürümüştür. Örneğin Yunus Suresi'ne koyduğu bir ayet şöyledir:

"Tanrı O'dur ki güneşi ziya, ayı da nur yapmıştır. Ona (ay'a ve ay'ın gittiği yere) konaklar belirlemiştir..." (Yunus Suresi, ayet 5.)

Yine bunun gibi Nuh Suresi'ne de Tanrı'nın Ay'ı "nur" ve Güneş'i ise "çırağ" yaptığına dair ayetler koymuştur (K. 71 Nuh Suresi, ayet 16). Aynı şekilde Furkan Suresi'ne koyduğu ayetle Tanrı'nın Güneş'i "kandil", Ay'ı ise "nurlandırıcı" olarak yarattığını belirtmiştir; ayet şöyle:

"O Tanrı Mübarektir (Yüce'dir) ki, gökte.... kandil (Güneş) ve nurlandıran (münir) Ay yaptı." (Furkan Suresi, ayet 61.)

"Münir" sözcüğü "nur verici" demek olduğu için, büyük din bilgini Turan Dursun, bu vesileyle şöyle diyor:

"Bu ayette Ay için 'münir', yani 'nur verici' denmesi, Ay'ın bir ışık kaynağı olduğunun anlatıldığını gösterir. Ay'daki ışık, aynı zamanda kutsal niteliktedir. Nur sözcüğünün kendinde bu kutsallık anlamı bulunmakta. Bu da Ay'a verilen özel Tanrısal değerden kaynaklanmakta. "[3]

Ve işte Ay'ın bu kutsal niteliğe sahip olduğu inancıyladır ki Muhammed, Kıyamet saati'ni Ay'a göre ayarlanır sanmıştır. İki parmağı ile ayı ikiye böldüğünü söylerken ve Kur'an'a:

2 Bu konuda bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.III, s.75.
3 Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.III, s.88.

"Kıyamet saati yaklaşır. Ay yarılır..." (Kamer Suresi, ayet 1-3.)

şeklinde ayet koyarken, Ay'ın Güneş'e üstün olduğu inancıyla hareket etmiştir. Oysa akılcı bilimlerin ortaya vurduğu gerçek şudur ki, üstün olan Ay değil fakat Güneş'tir; zira Ay, Güneş'in ikinci derecedeki bir uydusudur (peykidir). Bu bilimsel gerçek daha eski Yunan ve Roma uygarlıkları zamanında da bilinen şeylerdendir. Ancak bunun böyle olduğundan habersiz bulunduğu içindir ki Muhammed, Ay'ı ikiye yardığını söyleyerek mucize yarattığını anlatmış ve bunu "Peygamberliği" nin bir kanıtı yapmaya çalışmıştır. Eğer Güneş'in Ay'a oranla yerini, önemini ve üstünlüğünü bilebilmiş olsaydı, Ay'ı ikiye yarıyor görünmektense, muhtemelen Güneş'i yarmış görünmek isteyecekti. Fakat her ne olursa olsun Ay'ın Güneş'e üstünlüğünü öne sürmekle doğa bilimlerinin ortaya vurmuş olduğu gerçeklere ters düşmüş, Kur'an'daki yanlışlıklara sebep olmuştur.

III

1700 YIL ARAYLA YAŞADIKLARI KABUL EDİLEN İKİ AYRI "MERYEM" (İSA'NIN ANASI "MERYEM" İLE MUSA'NIN VE HARUN'UN KIZ KARDEŞLERİ OLAN "MERYEM") KUR'AN'DA BİRBİRLERİYLE KARIŞTIRILMIŞ OLARAK TANIMLANMIŞTIR

Kur'an'da Meryem adında iki kadından söz edilir ve her ikisi de "kutsal" olarak tanımlanır. Bunlardan biri

İsa'nın anası olan Meryem'dir, diğeri ise Musa ile Harun'un kız kardeşleri olan Meryem! İsa'nın anası olan "Meryem"in adı Kur'an'da 34 kez geçer[1] ve öylesine önemli bir yer işgal eder ki çoğu kez İsa'dan söz edilirken, "Meryem'in oğlu İsa" diye söz edilir. Örneğin Maide Suresi'nde Tanrı'nın İsa'ya:

"Ey Meryem oğlu İsa..." (Maide Suresi, ayet 110, 116-117; 72-76) diye hitap ettiği görülür; Bakara Suresi'nde:
"Meryem oğlu İsa'ya da belgeler verdik..." (Bakara Suresi, ayet 87, 253; Nisa Suresi, ayet 155-158)

dediği yazılıdır. Ne ilginçtir ki Muhammed, kendi öz anasının adını Kur'an'da asla zikretmediği (ve hatta Tanrı'nın kendisine anası için mağfiret dileme iznini vermediğini söylediği) halde, İsa'nın

l Bu konuda bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, c.VIII, s. 154 vd.

anası Meryem'i pek yüce ve pek kutsal nitelikte olmak üzere tanımlamıştır Kur'an'da. Örneğin Âl-i İmran Suresi'ne koyduğu bir ayette, Tanrı'nın meleklerinin Meryem'i şöyle yücelttiklerini belirtmiştir:
"Melekler şöyle demişti: 'Ey Meryem! Allah seni seçip temizledi, dünyaların kadınlarından seni üstün tuttu..." (Âl-i İmran Suresi, ayet 422-46.)

Meryem Suresi'ne koyduğu bir ayetle de Tanrı'nın İsa'ya, anasına iyi davranması için emir verdiğini bildirmiştir:

"Meryem çocuğu (İsa'yı) gösterdi... Çocuk: '... (Allah) bana Kitap verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım, beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı ve zekat vermemi ve anneme iyi davranmamı emretti. Beni bedbaht bir zorba kılmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde, dirileceğim günde bancı selam olsun' dedi..." (Meryem Suresi, ayet 29-33.)

Hemen ekleyelim ki Muhammed, Meryem'i (ve oğlu İsa'yı) kutsal niteliklerle gösterirken onları Hıristiyan olarak değil fakat Müslüman olarak tanıtmıştır.[2] Tanıtırken de Tanrı'nın Meryem'i dünyanın kadınlarına üstün tuttuğunu bildirmiştir.

Ne var ki bunu yaparken, İsa'nın anası Meryem ile, Musa'nın ve Harun'un kız kardeşleri olan Meryem'i birbirleriyle karıştırmış ve örneğin Kur'an'a şu ayetleri koymuştur:

"Nihayet (Meryem, İsa'yı kucağında) taşıyarak kavmine getirdi. Dediler ki: 'Ey Meryem! Hakikaten sen ilginç bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildir; annen de iffetsiz değildir..." (Meryem Suresi, ayet 27-28.)

Dikkat edileceği gibi ayette, İsa'nın anası olan Meryem ile Harun'un kız kardeşi olan Meryem aynı kimseymiş gibi gösterilmiştir. Oysa dinsel kaynakların bildirmesine göre bu iki Meryem, birbirlerinden l700 yıl arayla yaşamışlardır. İmran'ın kızı (ve aynı zamanda Harun ile Musa'nın kız kardeşleri olan) Meryem, Musa'nın Nil Nehri'ne

2 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, İslama Göre Diğer Dinler.

bırakılması ve sonra Firavun'un karısı tarafından sudan kurtarılması olaylarında rol oynayan bir kimsedir. Ancak Harun'un kız kardeşi olan bu Meryem'in, İsa adında bir çocuğu olmamıştır. İsa, bu tarihten l 700 yıl sonra yaşayan ve Yusufun (Joseph 'in) karısı olan Meryem'in oğludur. Bu böyle olduğu halde Kur'an'da bu iki Meıyem, biraz önce belirttiğimiz gibi, bir tek Meryem olarak tanıtılmıştır. Bunun böyle olduğunu anlatan bir diğer ayet, Tahrim Suresi'nde şöyle diyor:

"Mahrem yerini korumuş olan İmran kızı Meryem de bir misaldir. Ona ruhumuzdan üflemistik" (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 12).

Buradaki "Ona ruhumuzdan üflemistik" sözlerinden anlaşılmak gereken şey Tanrı'nın Meryem'e bir oğlan çocuk bağışladığının ifadesidir. Hikaye odur ki güya bu Meryem, hiç kimse ile cinsi münasebette bulunmadığı halde İsa'ya gebe kalmıştır. Olayın Kur'an'da ("Meryem" Suresi'nde) anlatılışına göre Cebrail, bir gün insan kılığında Meryem'e görünür ve ona:

"Ben, temiz bir oğlan bağışlamak için Rabbinin sana gönderdiği elçiden başkası değilim" (K. 19, Meryem Suresi, ayet 16-19)

der. Meryem de kendisine:

"Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde, nasıl oğlum olabilir" (K. 19, Meryem Suresi, ayet 20)

diye karşılık verir. Bunun üzerine Cebrail, kendisine mucizeler yaratan Tanrı'nın emriyle bu işin olup biteceğini bildirir. Bildirmesiyle birlikte Meryem oğlana gebe kalır ve o haliyle uzakça bir yere çekilir. Doğum sancılarıyla bir hurma ağacının dibine sığınır. Bu sırada bir ses kendisine der:

"Sakın üzülme, Rabbin içinde bulunanı şerefli kılmıştır. Hurma ağacını kendine doğru silkele, üstüne taze hurma dökülsün. Ye iç gözün aydın olsun, insanlardan birini görecek olursan: 'Ben Rahman'a oruç adadım, bugün hiç bir insanla konuşmayacağım' de" (K. 19, Meryem Suresi, ayet 21-26).

Daha sonra Meryem çocuğu alıp kavmine getirir. Fakat kavminin insanları bu çocuğun gayri meşru doğmuş olduğunu söyleyerek, kendisine sitemde bulunurlar ve şöyle derler:

"Meryem utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi! Baban kötü bir kimse değildi; annen de iffetsiz değildi..." (K. 19, Meryem Suresi, ayet 27-28.)

Görülüyor ki Kur'an'ın bu ayetinde İsa'nın anası olan Meryem, sanki İmran'm kızı ve Harun'un kız kardeşiymiş gibi gösterilmiş ve Tanrı'nın ona "Ruhumuzdan üflemiştik" diye konuştuğu bildirilmiştir. Oysa ki İmran adı Amram'ın Arapça telaffuzudur ve Amram da Yahudilerin Mısır'da bulundukları dönemde Levi kızı Yokebed'in kocasıdır. Eski Ahit'e (Ahd-i al-atik'e) göre Yokebed'in Amram'dan (ikisi erkek, biri kız) üç çocuğu olmuştur, ki adları "Musa", "Ha- run" ve "Miriam"dır (bkz. Tevrat/ Sayılar, Bap 26: 59). "Miriam" adı Arapçada "Meryem" olarak telaffuz edilir. Bundan dolayıdır ki Harun'un kız kardeşi olan Meryem (Miriam) ile İsa'nın anası olan Meryem, aynı kimseymiş gibi Kur'an'a girmiştir. Ne var ki İsa'dan l 700 yıl önce[3] yaşadığı kabul edilen ve Harun'un kız kardeşi olan İmran kızı Meryem'in İsa adında bir çocuğu olmamıştır.

İsa'nın anası olan Meryem'e, gelince o, incil'in bildirmesine göre, Yakub'un oğlu Yusuf'un karışıdır. Fakat burada adı geçen Ya-kub'u İbrahim "Peygamber'in" torunu olan İshak'ın oğlu Yakub ile karıştırmamak gerekir; yine bunun gibi Meryem'in kocası olan Yusuf u, daha önceki devirlerde yaşadığı kabul edilen "Yusuf Peygamber" ile karıştırmamak gerekir (bkz. Tevrat/Sayılar, Bap 26: 59). İsa'nın anasının kocası olan Yusuf, Matta'nın oğludur (bkz. Matta ya göre İncil; Bap 1:1-16). Öte yandan İsa'nın anası olan bu Meryem'in "Harun" adında bir erkek kardeşi yoktur. Mes'udi ya da Taberi gibi kaynaklara göre bile Meryem'in, Harun adında değil fakat, olsa olsa İşba adında bir kardeşi vardır.[4]

3 Bazılarına göre l 570 yıl, bazılarına göre de l 800 yıl önce.
4 Mes'udi'nin, Muruc, c.l, s.120 ve Taberi, Taf'sir, c.III, s. 144 adlı yapıtlarından aktarma olarak İslam Ansiklopedisi'nde "Meryem" bahsine bkz. c.VII, s.783.

Görülüyor ki Kur'an oldukça büyük bir hataya yer vemiştir ki o da İsa'nın anası olan Meryem'i, yüz yıllar önce yaşadığı kabul edilen Harun'un kız kardeşi olan Meryem ile karıştırmış olmaktır (K. 19, Meryem Suresi, ayet 27-28).

Kur'an 'daki Bu Hatayı Örtbas Etme Çabaları

Kur'an'da yer alan bu yanlışlığı örtbas etmek için Müslüman yazarlar çeşitli kurnazlıklara başvururlar; genellikle farklı dönemlerde yaşamış iki ayrı İmran ve bu iki ayrı İmran'dan olma iki ayrı Meryem faraziyesine yönelirler.[5] İddia ederler ki "peygamberler" (Enbiya) tarihinde iki ayrı Âl-i İmran vardır: Bunlardan birisi Musa ile Harun'un babalan olan İmran'dır ve bu İmran'm ayrıca Meryem (Miriam) adında bir kızı olmuştur; bu Meryem, Musa ile Harun'un ablalarıdır. Diğer İmran ise, İsa'yı doğuran Meryem'in babası olan İmran'dır.[6] Güya bu İmran'm Hanne adında bir karısı vardır ve Hanne, Meryem'e hamileyken vefat etmiştir.[7] Meryem'e hamile kalışı ve onu doğurması ile ilgili olaylar Kur'an'ın Âl-i İmran Suresi'nin 33-37 ayetlerinde anlatılmıştır. Bu anlatışa göre güya Hanne, karnındaki "hamli" (yükü) Tanrı'ya adadığını

ve ona Meryem adını verdiğini söyler ve onu şeytandan koruması için Tanrı'ya havale eder. Tanrı da Meryem'i Zekeriyya'nın himayesine bırakarak ona bol rızık verir. Daha sonra Meryem, güya Tanrı'nın "kelimesi" ve "Ol" demesiyle İsa'ya hamile kalır (Âl-i İmran Suresi, ayet 42-44).

Ancak hemen belirtelim ki Müslüman yazarlar, İsa'nın anası Meryem'le ilgili olarak Kur'an'da yer alan yanlışı gidermek isterlerken, bu kez daha fahiş bir yanlışa düşmüşlerdir. Bir kere İsa'nın anası Meryem'in ne "İmran" adında babası ve ne de "Hanne" adında anası vardır. Hanne, olsa olsa Tevrat'ın "Birinci Samuel" bölü-

5 Bu konuda bkz. Sahih-i..., c.IX, s. 166, Not 3.
6 İbid.
7 Sahih-i..., c.IX, s.165.

münde adı geçen "peygamberin" anasının adıdır. Çünkü Tevrat'a göre Hanne, Efraim dağlığında yaşayan "Elkana"nın eşidir. Uzun zaman çocuğu olmamış ve nihayet Tanrı'ya yaptığı dualar ve yalvarmalar sonucunda güya bir oğlan çocuk doğurmuş ve adını Samuel koymuştur ki, İsrailoğulları tarihinde "Birinci Samuel" diye bilinir.

Öte yandan Kur'an'ın Meryem Suresi'nde İsa'nın doğumu ile ilgili olay anlatılırken aynen söyle denmekte:

"(Meryem) Çocuğu alıp kavmine getirdi, onlar: 'Meryem! Utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi. Baban kötü bir kimse değildi..." (K. 19, Meryem Suresi, ayet 27-34.)

Görüldüğü gibi, İsa'nın anası olan Meryem, Kur'an'ın bu ayetinde Harun'un kız kardeşi olarak tanımlanıyor. Oysa Harun, biraz önce belirttiğimiz gibi, İsa'dan l 700 (ya da l 570) yıl önce yaşadığı kabul edilen bir kimsedir. Nitekim biraz önce belirttiğimiz gibi, Mes'udi ve Taberi gibi Müslüman yazarlar bile İsa'nın anası Meryem'in, sadece İşba adında bir kardeşi olduğunu söylemekteler! Bundan başka bir de şu var ki Kur'an'da:

"Mahrem yerini korumuş olan İmran kızı Meryem de bir misaldir. Ona ruhumuzdan üflemiştik" (K. 66, Tahrim Suresi, ayet 12)

diye yazılıdır. Buradaki "ruhumuzdan üflemiştik" sözleri, Meryem'in İsa'ya hamile kalmasının ifadesidir. Bundan dolayıdır ki Kur'an 'a göre, Meryem, kendisine "Kötü bir şey yaptın" diyenlere:

"Bana bir insan temas etmemişken, ben kötü kadın da olmadığım halde, nasıl oğlum olabilir" (K. 19, Meryem Suresi, ayet 20)

diye konuşmuş görünmektedir. Oysa ki Harun'un kız kardeşi olan Meryem için böyle bir şey esasen söz konusu değildir.

Bütün bunlardan anlaşılan şu ki, Harun'un kız kardeşi olan Meryem ile İsa'nın anası Meryem, Kur'an'da birbirleriyle karıştırılmış olarak tanımlanmışlardır.

IV

KUR'AN, ÜZEYR (EZRA) ADINDAKİ KİŞİNİN YAHUDİLER TARAFINDAN TANRI'NIN OĞLU OLARAK KABUL EDİLDİĞİNİ BİLDİRMEKTE; OYSA YAHUDİLER BÖYLE BİR İNANCA SAHİP OLMAMIŞLARDIR

Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, Hıristiyanlara ve Yahudilere hitaben:

"Allah onları kahretsin" (Tevbe Suresi, ayet 29-33)

diyerek çatmıştır. Ve çatmasının sebebi de Hıristiyanların İsa'yı ve Yahudilerin de Üzeyr'i (Ezra'yı) Tanrı'nın oğullan olarak kabul etmeleridir. Gerçekten de Tevbe Suresi'nde şu yazılı:

"Yahudiler, Ü zeyr Allah'ın oğludur dediler! Hıristiyanlar da, Mesih (İsa) Allah'ın oğludur dediler. Bu onların ağızlarıyla geveledikleri sözlerdir. (Sözlerini) daha önce kafir olmuş kimselerin sözlerine benzetiyorlar. Allah onları kahretsin! Nasıl da (haktan batıla) dönüyorlar" (K. 9, Tevbe Suresi, ayet 30).

Yine Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, bu tür bir inanca saplı bulunan Yahudileri ve Hıristiyanları sorguya çekecek ve hadlerini bildirecektir. Ebu Said'in rivayetine göre Muhammed'in konuşması şöyle:

"... Allah'a ibadet etmiş olanlardan ma-adası kalmayınca, taife-i Yehudun birtakımı çağrılıp kendilerine: 'Siz kime tapardınız?'diye sorulacak. (Onlar) 'Biz, Allah'ın oğlu Uzeyr'e tapardık' diyecekler. Bunun üzerine onlara denilecek ki: 'Siz, yalan söylüyorsunuz. Allahu Teala hiçbir eş, hiçbir oğul edinmiş değildir. Şimdi söyleyiniz, istediğiniz nedir?' O taife-i Yehud da: 'Ya Rab, pek susadık, bize su ver' niyazında bulunacaklar. Bu taleb üzerine: 'Haydi, su basına gelmez misiniz?' diye kendilerine işaret vaki olacak. Onlar bir araya getirilip (cehennem ateşine) doğru sevk edilecekler. O (cehennem ateşi) ki onların nazarında yalımları birbirini kırıp geçiren serab gibi görünecek ve onu su zannedip yekdiğeri ardınca ateşin içine dökülecekler. Sonra (Hıristiyanların) birtakımı çağrılıp kendilerine: 'Siz, kime tapardınız?' diye sorulacak. (Onlar): 'Biz, Allah'ın oğlu Mesih'e tapardık' diyecekler. Bunun üzerine onlara da denilecek ki: 'Siz yalan söylüyorsunuz, Allahu Teala hiçbir eş, hiçbir oğul edinmiş değildir. Şimdi söyleyiniz, istediğiniz nedir?' (Hıristyianlar da): Ya Rab pek susadık, bize su ver' niyazında bulunacaklar. Bu taleb üzerine: 'Haydi su başına gelmez misiniz?' diye kendilerine işaret vaki olacak. Onlar bir araya getirilip (cehennem ateşine) doğru sevk edilecekler. O (cehennem ateşi) ki onların nazarında yalımları birbirini kırıp geçiren serab gibi görünecek ve onu su zannedip yekdiğeri ardınca ateşin içine dökülecekler."1

Her ne kadar Muhammed'in "hadis" şeklindeki bu sözleri vesilesiyle yorumcular: "Üzeyr ile Mesih'e tapanlar Yahudilerin ve Hıristiyanların yalnız birer taifesidirler" şeklinde konuşurlarsa da,2 Kur'an'da sadece bir taifeden değil fakat Yahudilerle Hıristiyanların tümünden söz edilmektedir. Fakat her ne olursa olsun, ortada bir yanılgı var ki, o da Yahudilerin Üzeyr'i (Ezra'yı) Tanrı'nın oğlu olarak kabul ettiklerine dair olan satırlardır. Her ne kadar Hıristiyanlar İsa'yı Tanrı'nın oğlu olarak kabul etmişlerse de Yahudilerin kutsal

1 Buhari ile Müslim'in, Ebu Said-i Hudri'den rivayetleri için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., Diyanet Yayınlan, c.H, s.824-825.
2 Diyanet'in açıklaması için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı:.., c.II, s.826.

bildikleri kitaplarda Üzeyr'in, Tanrı'nın oğlu olduğuna dair bir kayıt geçmez; daha başka bir deyimle Yahudiler Üzeyr'i Tanrı'nın oğlu diye kabul etmiş değillerdir. Çünkü bu kitaplarda, özellikle Tevrat'ta, belirtilen odur ki, Üzeyr (Ezra)[3] vaktiyle Fars Kralı Artahşas-ta dönemininde yaşamış olan Yahudi kahinlerinden biridir ve Tanrı'nın buyruklarının ve İsrail'e olan kanunlarının yazıcısıdır. Ba-bil'in İranlılar tarafından fethedilmesinden sonra Fars Kralı onun, İsrail kavminden ve kahinlerinden gönüllü olarak "Yeruşalim'e" gitmek isteyenlerle birlikte ve Babil vilayetinde bulacağı gümüşleri ve altınları alarak gitmesine izin vermiştir.[4] Bu izin üzerine Üzeyr kendisine katılanlarla birlikte Yeruşalim'e gelir ve orada bulunan "Allah'ın evi"nin önünde ağlayarak yere kapanır ve dua eder. Tam bu sırada İsrail'den büyük bir cemaat, erkekler, kadınlar ve çocuklar olarak yanına toplanırlar: Hepsi de ağlayış içerisindedirler. Elam oğullarından biri Üzeyr'e (Ezra'ya) hitaben şöyle der:

"Biz Allahımıza karşı hainlik ettik ve memleketin kavmlanndan yabancı karılar aldık... (fakat şimdi) Allahımızın emrinden titreyenlerin öğüdüne göre bütün karıları ve onlardan doğanları bırakmak için, şimdi Allahımızla ahit keselim ve şeriate göre yapılsın. Kalk, çünkü iş senin üzerindedir ve biz seninle beraberiz.."[5]

Bunun üzerine Üzeyr onlara şöyle der:

"Siz hainlik ettiniz ve İsrailin günahını artırmak için yabancı karılar aldınız. Ve şimdi atalarınızın Allahı Rabbe suçunuzu itiraf edin, ona hoş olanı yapın ve memleketin kavmlanndan ve yabancı kanlardan ayrılın."

Üzeyr'in bu emri üzerine İsrailli erkekler, yabancıdır diye zavallı kadıncağızları boşarlar. Ve işte

Yahudilerin inancına göre Üzeyr, bu emri veren bir kahindir; Tanrı'nın oğlu filan değildir.

3 Üzeyr'in MÖ 370-360 arasında öldüğü söylenir.
4 Bkz. Ahd-i al-atik'te Ezra Bölümü, Bap: 7 vd.
5 Bkz. Ezra..., Bap 10: 2-4.

Şimdi sorulacaktır: Nasıl olur da Kur'an, Üzeyr'in Yahudiler tarafından "Tanrı'nın oğlu" olarak çağrıldığını yazabilir? Bunun açıklaması şu olması gerekir. Birçok vesileyle belirttiğimiz gibi Muhammed, Medine'ye hicret ettikten sonra, bir süre Yahudilerle iyi geçinme siyaseti izlemiştir; çünkü onlardan para ve silah temini bakımından yardımlar edinmiştir. Bu sayededir ki, çete saldırıları tertiplemiş, Mekke kervanlarına karşı çeteler yollamış, bu kervanları ele geçirerek ganimetler almış, yavaş yavaş güçlenmeye başlamış ve daha sonra Yahudileri kendisine boyun eğdirtmek, Müslüman yapmak istemiştir. Bunu sağlayabilmek için şunu öne sürmüştür ki, Tanrı'nın onlara gönderdiği Tevrat, Müslümanlığın esasını kapsayan bir kitaptır ve bu Tevrat, bir süre uygulandıktan sonra onlar tarafından çeşitli yolarla tahrif edilmiş ya da kaybolmuş ve Yahudilerin hafızalarından silinmiştir. Ve işte şimdi Tanrı, Tevrat'ı doğrulayan Kur'an'ı göndermiştir; bu nedenle Yahudilerin Kur'an'a uymaları gerekir; çünkü Kur'an, Tevrat'ın doğrulayıcısıdır!

Ve işte Muhammed, Üzeyr'in Babil'den Kudüs'e dönüşü hikayesini, farklı bir şekle sokmak suretiyle bu doğrultuda değerlendirmeye çalışmış olmalıdır. Nitekim Tabari'nin Tafsir al-Tabari, Muhammed b. b. al-Sa'ib al-Kalbi'nin Mafatih al-gayb, al-Hazin'in Lubab al-ta-vil fi ma'ami'al-tanzil, Kurtubi'nin Tafsir al-Kurtubi ya da Beyzavi'nin Anvar al-tanzil gibi yapıtlarından ve İslamın diğer temel kaynaklarında Üzeyr ile ilgili olarak yer alan rivayetler, bunun böyle olduğunu kanıtlamaya yeterlidir. Bu rivayetlerden birinde, güya Yahudiler, bir süre Tevrat'a, bağlı kaldıktan sonra kendi başlarına buyruk olmuşlar ve Tanrı emirlerini unutmuşlar, peygamberlerini öldürmeye başlamışlardır. Bu yüzden Tanrı onları cezalandırmak üzere kalplerinden Tevrat'ı silmiş, Tevrat'ın sandığını (yani al-Tabut'ü) ellerinden almıştır. Bunu gören Üzeyr, Tanrı'ya yalvararak O'ndan Tevrat'ı yeniden öğretmesini istemiş ve Tanrı bu dileği kabul ederek Tevrat'ı onun hafızasına yerleştirmiş ve al-Tabut'u tekrar
indirmiştir. Bunun üzerine Üzeyr, kendi kavmine Tevrat'ı öğretmis-tir. Kavminin insanları, kendilerine öğrenilen Tevrat ile al-Tabut'ta-ki Tevrat'ın aynı olduğunu anlayınca: "Bu Üzeyr Allah'ın oğludur" diye konuşmuşlardır!

Bir diğer rivayete göre güya al-Amalika kavminin saldırısı üzerine Yahudiler yenilgiye uğramışlar ve ellerindeki Tevrat'ı yitirmişlerdir. Yahudi alimlerinden hayatta kalanları ise, Tevrat'ın kitaplarını dağlara gömüp başka diyarlara göç etmişlerdir. O sırada dağlarda yaşamakta olan Üzeyr durumu öğrenmiş ve üzülmüştür. İşte bu üzüntü içerisindeyken, bir aralık dağda bir mezar başında bir kadınla karşılaşır. Onunla konuşurken Tevrat'ı en iyi bilen kimse olduğunu anlatır ve her bir parmağına bir kalem bağlayarak Tevrat'ı yeni baştan yazar. O sırada Yahudi alimleri geri gelirler ve dağlara gömdükleri Tevrat'ı çıkarıp Üzeyr'in yazdıklarıyla karşılaştırırlar ve bu ikisinin aynı olduğunu görürler. Ve görünce: "Allah bunu sana ancak O'nun oğlu olduğun için verdi" derler.

Fakat hemen ekleyelim ki, bu rivayetle ji anlatan İslam kaynakları (örneğin Kurtubi, al-Nakkaş, Fahr al-Dir al-Razi, Beyzavi gibi ünlüler) dahi, Üzeyr ile ilgili bu sözlerin bütüaı Yahudiler tarafından değil sadece içlerinden bir cemaat tarafından, hatta sadece bir kişi tarafından söylendiğini bildirmekteler. Tafsir al-Tabari'de, bu sözlerin sadece Finhaş b. Azura adında biri tarafınclan söylendiği yazılı. 6

Fakat her ne olursa olsun anlaşılan o ki, Üzeyr ile ilgili Tevrat'taki hikaye, Muhammed'in günlük siyasetine yatkın düşecek şekle sokularak Kur'an'a alınmış ve Tevbe Suresi'nde:

"Yahudiler: 'Üzeyr Allah'ın oğludur dediler!..."

olarak yansıtılmıştır. Oysa Üzeyr, Yahudiler tarafından Allah'ın oğlu olarak kabul edilmiş değildir.

6 Yukarıdaki hususlar için bkz. Tafsir al-Tabari, c.I, n, XIV; Tafsir al-Kurtubi, c.I, II, VIII; Anvar al-tanzil, c.I; ayrıca bkz. Elmalılı ht. Yazır, age c III s 2509'

V

KUR'AN'DA YAHUDİLERLE HIRİSTİYANLARIN BİRBİRLERİYLE DOST OLDUKLARI BİLDİRİLMEKTE; OYS A YANLIŞTIR, ÇÜNKÜ İSA'NIN ÖLDÜRÜLÜŞÜ NEDENİYLE HIRİSTİYANLAR YAHUDİLERİ KENDİLERİNE DÜŞMAN BİLİRLER

Kur'an'ın Maide Suresi'nde:

"Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar..." (Maide, Suresi, ayet 51)

diye yazılıdır. Ayetin bir başka okunuşu şöyle:

"Ey inananlar! Yahudi ve Hıristiyanları yar tutmayın, onlar ancak birbirlerinin yaranıdırlar..."

Bu ayeti koymakla Muhammed, Müslümanları Yahudilerle ve Hıristiyanlarla dost olmaktan, sıkı fıkı ilişki kurmaktan alıkoymak istemiştir. Alıkoyabilmek için Yahudileri ve Hıristiyanları birbirlerinin dostu ve müşterek bir cephede Müslümanların düşmanıymış gi bi göstermiştir. Oysa Yahudilerle Hıristiyanlar, hiçbir zaman birbirlerinin dostu olmuş değillerdir; aksine birbirlerinin düşmanı olmuşlardır. Bu düşmanlık Hıristiyanlığın ortaya çıkışı anından itibaren kendisini göstermiştir. Gerçekten de Hıristiyanların "kutsal" diye bildikleri İncil'de. Yahudilerin İsa'yı öldürdükleri yazılıdır. Bundan dolayıdır ki Hıristiyanlar Yahudilere karşı bitmeyen ve günümüze dek gelen bir düşmanlık beslemişlerdir. Her ne kadar Muhammed, Yahudilerin: "Biz İsa'yı öldürdük" şeklinde konuştuklarını ve fakat İsa'yı öldürmediklerini söyleyerek Kur'an'a. "Allah İsa'yı kendi katına yükseltti" (K. 4, Nisa Suresi, ayet 158) şeklinde ayet koymuşsa da bunu Yahudileri temize çıkarmak için yapmamıştır; sadece Yahudileri aşağılatmak için yapmıştır. Daha doğrusu Yahudilerin İsa'yı öldürmek istediklerini ve fakat Tanrı'nın buna engel olarak Yahudileri lanetlediğini anlatmak için yapmıştır.

Öte yandan Yahudilerle Hıristiyanları birbirlerinin dostu ve fakat Müslümanların düşmanı olarak tanımlamakla, Müslümanları onlardan uzak tutmak istemiştir; çünkü onlarla temas kuracak ve dost olacak olurlarsa, onların etkisinde kalıp imanlarını yitireceklerini, İslamı terk edeceklerini ve kendisine karşı cephe alacaklarını düşünmüştür. Bu maksatla Kur'an'a biraz yukarıda belirttiğimiz gibi:

"Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır..." (K. 5, Maide Suresi, ayet 51)

şeklinde ayet koymuştur. Başka bir deyimle, Yahudileri ve Hıristiyanları birbirlerinin dostuymuş gibi göstermesinin nedeni, onların kendi aralarında birlik olup Müslümanları ayartacakları vehmine kapılmasındandır.

Gerçekten de Enes'in rivayetine dayalı bir hadisten öğrenmekteyiz ki Neccar oğullarından Hıristiyan bir kişi Müslüman olduktan sonra Muhammed'e vahiy katipliği yapmaya başlar. Fakat az zaman sonra İslamı terk edip Hıristiyanlığa döner ve etrafa:

"Muhammed bir şey bilmez. Yalnız benim kendisine yazdığım şeyleri bilir"
diye konuşmaya başlar.1 Çünkü Muhammed'in Hıristiyanlıkla ilgili bilgileri Tanrı'dan değil kendisinden aldığını görmekle, onun pey-

1 Buhari'nin Enes'ten rivayeti için bkz. Sahih-i Buharı Muhtasarı..., c.IX, s.308-320, Hadis No: 1477.

gamber olmadığını ve peygambere yakışır şekilde davranmadığını düşünmüş ve eski dinine, yani Yahudiliğe dönmek istemiştir.

Yine tekrar edelim ki, Muhammed kendi çevresindeki Hıristiyanlardan İncil hakkında bilgiler toplarken şu veya bu nedenle Müslümanlığı kabul eden bazı Yahudilerden de Tevrat hakkında bilgiler edinirdi. Bu bilgilere dayalı olarak Kur'an'a, Tanrı'dan geldiğini söylediği "vahiy"leri yerleştirmeye çalışırken, biraz önce dediğimiz gibi, katiplerinden birinin İslamdan çıkması ve yukarıdaki şekilde konuşması, onu çok güç duruma sokmuştur. Bu tür sözlerin kendi taraftarlarını olumsuz şekilde etkileyeceğini hesaplamıştır.

Öte yandan Yahudileri kötülemek için bir de onların kendi aralarında: "Kur'an'a inanmış gibi görünelim ama onu gizlice inkar edelim, böylece Müslümanları dinlerinden çevirelim" şeklinde konuştuklarını söylerdi. Bu doğrultuda olmak üzere Tanrı'dan vahiy indi diyerek Kur'an'a, şu ayeti koymuştur:

"Ehl-i Kitab'tan bir kısım kimseler (dindaşlarına) dedi ki: '(Müslümanlara) nazil olana (Kur'an'a) siz de iman etmiş gibi görününüz; gündüzün evvelinde iman ediniz, (sonunda) inkar ediniz! Olur ki, o Müslümanlar da dinlerinden dönerler'" (Âl-i İmran Suresi, ayet 72).

Ve işte bu tür bir taktikle Muhammed, Yahudileri ve Hıristiyanları birbirlerinin dostu ve Müslümanların

müşterek düşmanıymış gibi göstermeye çalışmış, onlarla teması yasaklamıştır. Oysa ki, biraz önce dediğimiz gibi Hıristiyanlar, kendi peygamberlerinin Yahudiler tarafından öldürüldüğüne inanmış olarak onlara karşı dostluk değil, düşmanlık beslemişlerdir.

Bu vesileyle şunu da ekleyelim ki Muhammed, sırf yukarıda belirttiğimiz nedenlerle, Yahudileri ve Hıristiyanları birbirlerinin dostu olarak gösterirken, yine kendi günlük siyasetinin icabı olarak onları birbirlerinin düşmanı olarak da göstermekten geri kalmamıştır. Böylece onların arasını açmak ve kendisine karşı birlik kurmalarına engel olmak yolunu seçmiştir. Bu düşmanlığı sağlayabilmek için başvurduğu taktik, İsa'yı ve İsa'nın anasını (Meryem'i) Yahudiler tarafından iftira ve saldırıya uğramış gibi göstermek olmuştur. Nitekim Nisa Suresi'ne koyduğu şu ayetler bunun kanıtlarındandır: "... Meryem'in üzerine büyük bir iftira atmalarından ve 'Allah elçisi Meryem oğlu isa'yı öldürdük' demeleri yüzünden (onları lanetledik). Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar: fakat (öldürdükleri) onlara Isa gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilafa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler. Bilakis Allah (İsa'yı) kendi nezdine kaldırmıştır..." (Nisa Suresi, ayet 156-158.)

Görüldüğü gibi bu ayetlerde, İsa'nın anası Meryem'in Yahudiler tarafından iftiraya uğradığı ve İsa'nın da yine onlar tarafından öldürülmek istendiği ve bu yüzden Tanrı tarafından lanetlendikleri bildiriliyor. Yorumcuların söylemesine göre yukarıdaki ayetlerde yer alan

".. .Meryem'in üzerine büyük bir iftira atmalarından dolayı..." (Nisa Suresi, ayet 156)

şekindeki sözler, Yahudilerin Meryem'e zina isnatında bulunarak Tanrı'ya küfür etmeleriyle ilgilidir. Güya Yahudiler, Meryem'in hiç kimse ile cinsi münasebette bulunmadan ve sadece Tanrı'nın işaretiyle İsa'ya hamile kalmasına inanmayıp ona zina isnat etmekle Tanrı'nın kudretini inkar etmişlerdir.

Yine Muhammed'in Kur'an'a koyduğu yukarıdaki ayetlere göre Yahudiler: "Biz İsa'yı öldürdük" demekle yalan söylemişlerdir, çünkü aslında onu öldürmek istedikleri halde öldürememişlerdir; Tanrı bu fırsatı onlara vermemiştir. Yorumcuların açıklamalarına göre, güya Tanrı İsa'yı Yahudilerin elinden alarak başka birisini İsa kılığına sokmuş ve işte Yahudiler, İsa'dır diye onu öldürmüşlerdir.[2] Bazı yorumculara göre güya Yahudiler İsa'yı öldürmek maksadıyla bir gözetici tutmuşlar ve o gözetici İsa'yı gözetmek için peşinden gittiği bir sırada Tanrı İsa'yı gökyüzüne alıp gözeticiyi İsa şekline sokmuştur. Bunun üzerine Yahudiler onu yakalamışlar ve adamcağızın: "Ben İsa değilim" demesine inanmayıp onu öldürmüşlerdir. Bazı yorumculara göre güya İsa, Yahudiler tarafından yakalanıp öldürüleceğini anladığı zaman taraftarlarına: "Benim kılığıma sokulmaya razı olup Cenneti satın alacak olan kim var?" diye sormuş, bunun üzerine birisi: "Ben varım" deyince Tanrı bu adamı İsa'ya benzettirmiş ve İsa'yı da gökyüzüne almıştır. Ve bunun üzerine Yahudiler İsa'ya benzetilen kişiyi tutup öldürmüşlerdir.3 Dikkat edileceği gibi Muhammed, İsa'nın Yahudiler tarafından öldürülmediğine ve çünkü Tanrı'nın buna fırsat bırakmadığına dair bu ayetleri yerleştirirken anlatmak istemiştir ki "peygamberler insanlar tarafından öldürülemezler, çünkü Tanrı kendi peygamberlerini insanların saldırılarından korur. Kuşkusuz ki Muhammed, İsa'nın Tanrı tarafından ölümden kurtarıldığı örneğini verirken her şeyden önce kendisine karşı diş bileyen kişileri korkutmak istemiştir; yani demek istemiştir ki: "Beni öldürmek isteyenler şunu bilsinler ki Tanrı beni korur ve onları cezanlandırır."

Bütün bu yukarıda söylediklerimizden anlaşılacağı gibi Muhammed, Kur'an'a koyduğu ayetlerle, hem bir yandan Yahudileri Hıristiyanların dostu olarak (Maide Suresi, ayet 51) ve hem de düşmanı olarak göstermiştir (Nisa Suresi, ayet 156-158). Ancak böyle yaparken Kur'an'a hem çelişkili ve hem de yanlış yeni hükümler koymak gibi bir yol izlemiştir.

2 Ayrıca Diyanet Vakfı'nın, Nisa Suresi'nin 157. ayetiyle ilgili yorumuna bkz.
3 Elmalılı H. Yazır, age, c.II, s.1516 vd.

VI

KUR'AN'DA HÂMÂN İLE KARUN, MISIR FİRAVUNU'NUN VEZİRLERİ OLARAK TANIMLANMIŞLARDIR; OYSA YANLIŞTIR, ÇÜNKÜ NE HÂMÂN VE NE DE KARUN FİRAVUN'UN VEZİRLERİ OLMAMIŞLARDIR. HÂMÂN, FİRAVUN'UN DEĞİL, BAŞKA BİR DÖNEMDE YAŞAMIŞ OLAN ACEM KRALLARINDAN AHAŞVEROŞ'UN VEZİRİDİR. KARUN İSE MUSA TOPLUMUNDAN OLUP ZENGİNLİĞİ İLE ŞIMARMIŞ VE BU YÜZDEN KENDİ TOPLUMUNUN HUSUMETİNE MARUZ KALMIŞ BİR KİMSEDİR*

Kur'an'da yer alan yanlışlardan biri de Acem asıllı Haman ile Yahudi asıllı Karun'un Mısır Firavunlarından birinin vezirleri olarak gösterilmeleriyle ilgilidir. Eğer Kur'an ayetlerini Tanrı'dan inmiş olarak benimseyecek olursak, bu takdirde Tanrı'nın tarihi olaylar konusunda oldukça kıt bilgilere sahip olduğunu ve vahylerini yollarken büyük hatalara saplandığını kabul etmemiz gerekir ki, Tanrı fikrine ters düşer! Söylemeye gerek yoktur ki hataya düşen Tanrı değil, fakat Tanrı'yı o şekilde gösteren ve dolayısıyla yanlışlıklara sebep olan Muhammed'dir. Şöyle ki:

Kur'an'ın çeşitli surelerinde Mısır Firavunu'nun önemli adamlarından Haman adında birinden söz edilir (Kasas Suresi, ayet 5-6; Ankebut Suresi, ayet 39; Mü'min Suresi, ayet 23-24; 36-37). Ancak

* Kasas Suresi, ayet 5-6: Ankebut Suresi, ayet 39; Mü'min Suresi, ayet 23-24; 36-37.

sözü edilen hu Firavun'un hangi Firavun olduğu ve ne zaman yaşadığı belli edilmemiştir. Fakat her ne olursa olsun, tarihi verilere göre bilimsel gerçek şu ki, Mısır Firavunlarından hiçbirinin "Haman" adında bir adamı ya da bu adı taşıyan bir veziri olmamıştır. Dinsel ve tarihsel kaynakların bildirmesine göre Haman, Mısır Firavunu'nun değil fakat İran hükümdarlarından birinin (Ahaşveroş'un) veziridir ve Muhammed muhtemelen kendisine verilen yanlış bilgilere kapılarak Kur'an'a Haman'ın Mısır hükümdarının (Firavun'un) adamı olduğuna dair ayetler koymuştur. Bunun böyle olduğunu birazdan göreceğiz. Fakat önce Kur'an'ın Haman'la ilgili hükümlerine göz atalım:

Kur'an'ın 28. sırasındaki Kasas Suresi'nin 3. ayetinde Tanrı'nın Musa ile Firavun'un haberlerinden bir kısmını Muhammed'e anlatmak istediği bildiriliyor: Bunu izleyen ayetlerde Firavun'un Mısır topraklarında yaşayan İsrailoğullarına kötü davrandığı, onların erkek çocuklarını öldürttüğü ve Tanrı'nın İsrailoğullarına iyilikte bulunmak istediği, Musa'nın anasına oğlunu emzirmesi için vahyettiği ve korku duyacak olursa onu nehre bırakmasını söylediği, Musa'nın Firavun'un karısı tarafından kurtarılıp yetiştirildiği anlatılırken:

"... (Şüphe yok ki) Firavun ile (veziri) Haman ve askerleri suçlu idiler..."

deniyor ve Tanrı'nın:

"...Biz memlekette güçsüz sayılanlara (İsrailoğullarına) iyilikle bulunmak ve... Firavun (ve) Haman ve her ikisinin askerlerine çekinmekte oldukları şeyleri göstermek istiyorduk"

dediği ekleniyor (Kasas Suresi, ayet 3-8). Ayrıca Firavun'un kendi adamlarına ve bu arada Haman'a şöyle emrettiği belirtiliyor:

"... Ey ileri gelenler! Sizin benden başka bir tanrınız olduğunu bilmiyorum. Ey Haman! Benim için toprak üzerine bir ateş yak! Tuğla hazırlayıp bana bir kule yap! Çıkar; belki Musa'nın Tann'sını görürüm. Doğrusu, onu yalancılardan sanıyorum" (Kasas Suresi, ayet 38).

Yine bu doğrultuda olmak üzere Mü'min Suresi'nde Haman'ın Karun ile birlikte Firavuna tavsiyede bulunarak, Musa'nın ve ona iman edenlerin oğullarının öldürülmelerini istemiş olduğuna dair şu var:

"Andolsun ki biz Musa'yı mucizelerimiz ve apaçık bir hüccetle, Firavun, Haman ve Karun'a gönderdik. Onlar: Bu, çok yalancı bir sihirbazdır! dediler. İşte o (Musa), tarafımızdan kendilerine hakkı getirince: Onunla beraber iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınları sağ bırakın! dediler. Ama kafirlerin tuzağı elbette boşa çıkar" (K. 40, Mü'min Suresi, ayet 23-25).

Ayetin yorumuna göre Haman, Firavun'un divanında Kanın ile birlikte görevlidir, daha doğrusu Firavun'un başveziri olarak iş görmektedir. Musa'nın doğacağını öğrendiği için Firavun'a Mısır'daki bütün erkek çocukların öldürülmelerini tavsiye etmiştir. Musa'nın "apaçık bir hüccet"le ve "mucizelerle" ortaya çıktığını görünce, onu sihirbazlıkla, yalancılıkla suçlamıştır. Yine Kur'an'a göre Firavun, Musa'nın Tann'sını görebilmek için Haman'a bir kule yapmasını emretmiştir:

"Firavun: Ey Haman! Bana bir kule yap! Belki yollara, göklerin yollarına erişirim de, Musa'nın Tann'sını görürüm! Doğrusu ben, onu yalancı sanıyorum dedi. Firavun'a kötü işi böylece güzel gösterildi. Ve doğru yoldan alıkonuldu. Firavun'un düzeni elbette boşa gidecekti" (Mü'min Suresi, ayet 36-37).

Ankebut Suresi'nde Tanrı'nın Musa'ya düşmanlık yapan Firavun ile Haman hakkında şöyle dediği yazılı: "Firavun'u ve Haman'ı da yok ettik..." (K. 29, Ankebut Suresi, ayet 39.)

Görülüyor ki bu ayetlerde adı geçen Haman, Mısır'da Firavun'un baş adamı, muhtemelen veziri olarak ve Musa ile aynı dönemde yaşamış şekilde gösterilmiştir. Oysa ki, kaynaklara göre Haman, ne Mısır'da bulunmuştur, ne Mısır Firavunu'nun, veziri olmuştur ve ne de Musa'nın yaşadığı dönemlerde yaşamıştır. Aksine Musa'dan birçok yüzyıl sonra yaşadığı kabul edilen Acem krallarından Ahaşveros'un başvezirliğini yapmıştır. Yahudilerin Tevrat'ında (Ahd-i Atik'in Ester adlı kitabında) anlatılan budur. Ne var ki Tevrat'ız, anlatılanlar Kur'an'da yanlış olarak yansıtılmıştır. Yanlışlığın nedeni Haman ile ilgili olarak Tevrat'la anlatılan hikayenin Musa ile ilgili hikayelere benzer olmasıdır. Bu hikayeler Muhammed'e, muhtemelen Yahudiler tarafından ya da Tevrat hakkında bilgisi olduğunu söyleyenler tarafından nakledilmiştir; fakat dediğimiz gibi o bunları, Tevrat'la yer alan benzeri hikayelerle karıştırmıştır.

Gerçekten de Tevrat'ın (Ahd-i Atik) Ester adlı kitabında Haman, Yahudi düşmanı olarak bilinen bir kimsedir ki, İran krallarından Ahaşveroş'a vezirlik yapmıştır. Hikayeye göre İran Kralı Ahaşveroş, kendisine yakın bildiği Hammedata'nm oğlu Haman'ı küçük yaşlardan itibaren büyütmüş ve sonra onu kendisine başvezir tayin etmiştir. Ettikten sonra da ülkesindeki bütün kullarına, Haman'ın önünde eğilip yere kapanmalarını emretmiştir. Acak ne var ki Mordekay adında bir Yahudi bu emre riayet etmez ve Haman'ın önünde yerlere kapanmaz. Kapanmadığı için Haman öfkelenir, hiddetinden küplere biner. Bu öfkeyle krala giderek ülkede bulunan bütün Yahudilerin yok edilmelerini ister. Kral da onun isteği veçhile hareket eder ve ülkesindeki bütün Yahudilerin (çocuklar, kadınlar, ihtiyarlar dahil olmak üzere) öldürülmelerini emreder. Haber, kralın karısı Ester'in kulağına gittiğinde Ester bin bir entrikaya başvurarak bu emrin uygulanmasını önler; en sonunda da Haman'ı kralın gözünden düşürtür ve astırtır (Ahd-i Atik'in Ester adlı kitabının 2-7 Baplarına bkz). Ester'in bu şekilde hareket etmesinin ve kraliyet sınırlan içinde yaşayan Yahudileri ve dolayısıyla Mordeka'yı ölümden kurtarmasının nedeni, kendisinin de aslında Yahudi olmasından ve vaktiyle Mordekay tarafından yetiştirilmiş bulunmasındandır. Gerçekten de Ahd-i Atik'le anlatılanlara göre Mordekay, vaktiyle amcasının yetim kızı olan Ester'i yanına almış ve yetiştirmiştir. Daha sonra Mordekay, Yeruşalim'den (Kudüs) sürülmüş ve Ester de onunla birlikte İran Kralı Ahaşveroş'un sarayına götürülmüştür; götürülürken Mordekay Estere Yahudi kavminden olduğunu bildirmeyip gizli tutmasını tembih etmiştir. Ahaşveroş, güzel bir kadın olan Ester'i gördüğü an hoşlanmış, onu bütün kadınlardan fazla severek kraliçe yapmıştır. Günlerden bir gün Mordekay, kral sarayının kapısında oturmaktayken eşik bekçilerinin kendi aralarında gizlice konuşmakta olduklarını fark eder. Kulak kabartıp dinlediğinde onların krala karşı bir darbe hazırladıklarını anlar ve durumu Ester'e bildirir. Ester de kralı durumdan haberdar ederek suikast eylemini önlemiş olur. Bu davranışı nedeniyle kralın sevgi ve güvenine bir kat daha sahip olur. İşte bu güven ve sevgiye sahip olduğu içindir ki yukarıdaki şekilde kral üzerinde etkide bulunmuş ve Yahudilerin, bu arada Mordeka'nın öldürülmeleri hususunda Haman'ın girişimlerine engel olabilmiştir.
Hemen ekleyelim ki bu olay, Musa ile ilgili olarak Tevrat'ın Çıkış adlı kitabında anlatılan bir başka olaya çok benzer. Şu bakımdan ki Musa da Yahudi kavmindendir. Mısır Hükümdarı Firavun, Yahudilerin öldürülmelerini emrettiği zaman Musa'nın anası, yeni doğan oğlunu bir sepet içerisinde Nil Nehri'ne bırakmış ve sepet Firavun'un eşi tarafından sudan alınmış, böylece Musa, Firavun'un sarayına yerleştirilmiştir.

Dikkat edilecek olursa Tevrat'ın Ester başlıklı kitabında sözü edilen olaylarla (örneğin İran Kralı Ahaşveroş'un, başvezir Haman'ın tavsiyesi üzerine Yahudilerin öldürülmelerine karar vermesi olayı) Tevrat'ın Çıkış kitabında sözü edilen Firavun/Musa olayları (örneğin Firavun'un vezirlerinin Yahudilerin öldürülmeleri hususundaki girişimleri) arasında benzerlikler vardır. Bu benzerlik Tevrat'ı (Ahd-i Atik) yazan Yahudi din adamlarının kasıtlı uydurmalarından doğmuştur. Zira kitabın çeşitli bölümlerini hazırlayan çeşitli yazarlar, her devir itibariyle Yahudi halklarını Yahudi düşmanlığından koruyor görünürlerken, bir de Yahudi danışmanlarını ya da elemanlarını yabancı krallara akıl vermiş gibi göstermek istemişler ve böylece bu kitabı aynı temanın farklı işlenişleri şekline sokmuşlardır. Örneğin yukarıdaki olaylarda, nasıl ki güya İran Kralı Ahaşve-roş'un veziri Haman Yahudilerin öldürülmelerini istemişse, Firavun'un yardımcıları da çoluk çocuk, kadın erkek bütün Yahudilerin öldürülmelerini istemiş olmaktadırlar. Ancak bu iki farazi olay arasında yüzlerce yıl geçmiştir.

Ve işte Muhammed, Yahudilerden naklen gelen yukarıdaki iki hikaye ile ilgili olayları birbiriyle karıştırmış ve Haman'ı yanlış olarak Firavun'un adamı (muhtemelen veziri)ymiş gibi göstermiştir. (Ya da muhtemelen Kur'an'ı derleyenler böyle yapmışlardır!)

Benzeri bir yanlışlık Karun'la, ilgili ayetler bakımından da söz konusudur; hem de daha açık şekilde! Gerçekten de Kur'an'da Karun, hem bir yandan Firavun'un veziri gibi gösterilmiştir ve hem de diğer yandan Musa'nın toplumundan olan ve fakat zenginliğiyle şımardığı için kendi toplumu tarafından dışlanan ve sonunda Tanrı tarafında yerin dibine batırılan bir kimse olarak tanıtılmıştır. Başka bir deyimle Kur'an'daki Karun ile ilgili ayetler, birbiriyle çelişir bir yanlışlığın kanıtıdırlar. Bakınız nasıl?

Biraz yukarıda değindiğimiz gibi Kur'an'ın Mü'min Suresi'nde Karun'un tıpkı Haman gibi Firavun'un adamlarından olduğu bildiriliyor. Tıpkı Haman gibi o da Musa'nın doğacağını haber aldığı için, onun ve ona iman edenlerin (İsrailoğullarının) öldürülmelerini istemiştir. Gerçekten de ayetler şöyle:

"Andolsun ki biz, Musa'yı mucizelerimiz ve apaçık hüccetle Firavun, Haman ve Karun'a gönderdik. Onlar: Bu çok yalancı bir sihirbazdır. .. Onu ve onunla beraber iman edenleri öldürün, ama kadınları sağ bırakın dediler... (Bunun üzerine) Firavun: Bırakın beni... Musa'yı öldüreyim ... Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum (dedi)..." (K. 40, Mü'min Suresi, ayet 23-26.)

Dikkat edileceği gibi Tanrı Musa'yı mucizelerle donatmış olarak Firavun'a, Haman'a ve Karun'a gönderiyor ve onlar hep birlikte Musa'nın yalancı bir sihirbaz olduğunu, öldürülmesi gerektiğini söylüyorlar. Firavun da Haman ile Karun'a hitaben: "Ben Musa'nın dininizi değiştireceğinden ve fesat çıkaracağından korkuyorum, bırakın beni de onu öldüreyim" şeklinde konuşuyor! Bütün bunlar gösteriyor ki Haman ile Karun, sanki Firavun'un danışmanları (örneğin vezirleri) imiş gibi iş görmekteler.

Ne var ki Kur'an'ın Kasas başlıklı bir kaşka suresinde sözü edilen Karun, Firavun'un adamı olarak değil fakat Musa'nın toplumundan çok zengin bir kimse olarak tanımlanır. Zenginliğiyle övünen ve kibirlenen bir kimse olduğu için kendi toplumu tarafından uyarılmış ve sonunda Tanrı tarafından yok edilmiştir. Gerçekten de Kur'an'ın Kasas Suresi'nin 76. ayetinde şöyle yazılı:

"Karun, Musa'nın kavminden idi de onlara karşı azgınlık etmişti. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarlarını güçlü kuvvetli bir topluluk güç taşırdı. Kavmi ona şöyle demişti: Şımarma! Bil ki Allah şımarıkları sevmez. Allah'ın sana verdiğinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste, ama dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama..." (Kasas Suresi, ayet 76-77.)

Görülüyor ki burada ne Firavun'dan, ne Haman'dan, ne Karun'un Haman ile birlikte oluşundan ve ne de Musa'nın doğduğu haberini alıp onun öldürülmesini Firavun'a tavsiye etmiş olmasından söz edilmekte! Karun burada, sadece zenginliğiyle kibirlenen ve bu yüzden kendi toplumunun azarlamasına muhatap kılınan bir kimse olarak gösterilmiştir. Halkın bu tepkisi üzerine Karun, kendisine verilen zenginliğin kendi bilgisi nedeniyle uygun görüldüğünü söyler ve bütün ihtişamıyla biraz daha kibirlenir (Kasas Suresi, ayet 78). Onun bu ihtişamını görenlerden birçoğu, dünya hayatına düşkün oldukları için zenginliğe özlem duyduklarını söylerler ve şöyle derler:

"Keşke Karun'a verilenin benzen bizim de olsaydı; doğrusu o çok şanslı!" (Kasas Suresi, ayet 79).

Onların bu şekilde konuşmaları üzerine. Tanrı'nın "ilim" sahibi kıldığı kimseler şöyle derler:

"Yazıklar olsun size! İman edip iyi işler yapanlara göre Allah'ın mükafatı daha üstündür. Ona da ancak sabredenler kavuşabilir" (Kasas Suresi, ayet 80).

Bunu işiten Tanrı. Karun'u ve sarayını yerle bir eder ve Karun hakkında şöyle der:

"... Artık Allah'a karşı kendisine yardım edecek avanesi olmadığı gibi, o, kendini savunup kurtarabilecek kimselerden de değildi" (Kasas Suresi, ayet 81).

Bunun üzerine halk, Karun gibi varlıklı olma özlemine kapıldıkları için pişman olur ve Tanrı'nın kendilerine bol rızık vermemiş olmasından dolayı mutluluk duyduklarını anlatmak üzere:

"... Demek ki Allah rızkı, kullarından dilediğine bol veriyor, dilediğine de az. Şayet Allah bize lütufta

bulunmuş olsaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Vay! Demek ki inkarcılar iflah olmazmış! demeye başlarlar" (Kasas Suresi, ayet 82).

Başka bir deyimle şunu düşünürler ki, eğer Tanrı kendilerine bol rızık vermiş olsaydı, kendileri de tıpkı Karun gibi böbürlenecekler ve bu yüzden Tanrı'nın gazabına uğrayacaklardı. Oysa varlıklı olmadıkları için, işte şimdi ahirete gideceklerdir. Bunun böyle olduğu Kur'an'da şöyle bildirilmekte:

"İşte ahiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) akıbet takva sa-hiplerinindir (Tanrı'dan korkanlarındır)" (Kasas Suresi, ayet 83).

Dikkat edileceği gibi Kur'an'ın Mü'min Suresi'nde, Firavun'un adamı (veziri) olarak ve Musa'nın ve İsrailoğullarının öldürülmelerini ister bir kimse şeklinde gösterilen Karun, bu aynı Kur'an'ın Kasas Suresi'nde bambaşka bir kılıkta, yani Musa'nın toplumuna mensup ve zenginliğiyle şımardığı için Tanrı tarafından cezalandırılan bir kimse olarak tanımlanmakta!

Hemen ekleyelim ki, Karanla ilgili olarak Kasas Suresi'nde yer alan bu hikayeyi Muhammed, toplumdaki ekonomik eşitsizliği Tanrısal irade şeklinde gösterip kolaylıkla sürdürebilmek için Kur'an'a geçirmiştir. Sadece bu örnekle değil fakat rızkın Tanrı tarafından keyfi şekilde dağıtıldığına dair Kur'an'ın çoğu suresine yerleştirdiği ayetlerle söz konusu eşitsizliği "doğal" bir şeymiş gibi tanımlamıştır.

Fakat her ne şekilde olursa olsun Karun konusunda Kur'an'da yer alan hikaye, her iki şekliyle de temelsiz ve yanlış niteliktedir. Pek muhtemeldir ki Muhammed (ya da Kur'an'ı hazırlayanlar), Tevrat'ın Sayılar kitabında yer alan Korah'ı farklı bir şekle sokarak Karun adıyla Kur'an'a almıştır. Oysa hikayenin Tevrat'taki şekli bambaşkadır. Zira Tevrat'ın Sayılar kitabının 16. ve 25. baplarında adı geçen Korah, İsrailoğulları cemaatinden iki yüz elli "bey" ile birlikte Musa ile Harun'a karşı çıkıp:

".. .-Niçin Rabbin cumhuru üzerine kendinizi yükseltiyorsunuz?"

diye kafa tutan kişidir. Onlarla çekiştiği için Tanrı Korah'ı diğerle; riyle birlikte yerin dibine geçirir (bkz. Tevrat/Sayılar, Bap 16: 1-50; Bap 26: 9-11).

Ve işte bu hikayeyi Muhammed, yukarıda gördüğümüz şekilde değişikliğe sokmuş, fakat sokarken yanlışlıklar yapmıştır.

VII

"SÂMÎRÎ" VE "ZÜ'L-KİFL" ADLARININ KUR'AN'A YANLIŞ ŞEKİLDE YA DA NE OLDUKLARI BİLİNMEDEN ALINMIŞ OLMALARI HAKKINDA

Kur'an'ın Ta-Ha ve Enbiya surelerinde "Samiri" ve "Zü'l-Kifl" adları geçer. Fakat l 400 yıl boyunca İslam bilginleri ve yorumcuları, bu adların kime ve neye ait olduğunu bir türlü çözememişlerdir; herkes kendine göre bir tahmin yürütmüştür. Anlaşılan o ki Muhammed (ya da Kur'an'ı derleyenler), Yahudilerden ya da Hıristiyanlardan duydukları masalları yanlış bir değerlendirmeyle Kur'an'a, geçirmişlerdir. Şöyle ki:

Kur'an'ın çeşitli surelerinde bölük pörçük olmak üzere Musa ile ilgili olaylar anlatılır. Anlatılırken de Musa'nın Tanrı ile görüşmek üzere dağa çıktığı ve kavminin yönetim işlerini Harun'a (yani kardeşine) bıraktığı ve bu arada İsrailoğullarının Tanrı'yı unutup buzağı heykeline taptıkları hususu ile ilgili bir hikayeye değinilir. Güya Samiri adında bir kişi İsrailoğullarını kandırıp doğru yoldan çıkarmış ve bu şekilde davranmaya sürüklemiştir. Bu hikaye Kur'an'ın A'raf ve Ta-Ha surelerinde olmak üzere iki ayrı yerde geçer.

A'raf Suresi'nde anlatılanlara göre Musa, Tür Dağı'na gittiğinde, kavminin yönetimi işini kardeşi Harun'a bırakır. Fakat kavminin insanları, Musa'nın yokluğunda ziynet eşyası diye ne varsa her şeyi ateşte eriterek bir buzağı heykeli yaparlar ve Tanrı'yı unutup bu heykele tapmaya başlarlar (K. 7, A'raf Suresi, ayet 148).

Onları böyle yapmaya Samiri adında biri kandırmıştır. Bunu öğrenen Musa üzgün bir şekilde kavmine dönünce:

"Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız!"

diyerek yakınır ve bütün bunlardan kardeşi Harun'u sorumlu tutar (K. 7, A'raf Suresi, ayet 150). Fakat Harun:

"Bu kavim beni cidden zayıf gördüler ve nerede ise beni öldüreceklerdi" (K. 7, A'raf Suresi, ayet 150)

diyerek mazeret diler. Bunun üzerine Musa:

"Ey Rabbim, beni ve kardeşimi bağışla" (A'raf Suresi, ayet 151)

diye yalvarır. Bunun üzerine Tanrı şöyle der:

"Buzağıyı (Tanrı) edinenler var ya, işre onlara mutlaka Rab-lerinden bir gazab ve dünya hayatında bir alçaklık erişecektir. Biz iftiracıları böyle cezalandırırız" (A'raf Suresi, ayet 152).

Bunun üzerine Musa'nın kavmi, yaptıklarından pişman olup:

"Rabbimiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa mutlaka ziyana uğrayanlardan oluruz" (A'raf Suresi, ayet 149)

diye yalvarırlar.

Bu yukarıdaki hikaye, Kur'an'ın diğer bir yerinde Ta-Ha Suresi'nde yine ele alınmıştır. Fakat burada Tanrı, bir ateş başında Musa'yı karşısına alıp ona olan bitenleri anlatmaktadır. Bu surenin dokuzuncu ayetinden yüzüncü ayetine kadar olan kısımda Tanrı Musa'ya küçükken anası tarafından nasıl bir sandığa konularak suya bırakıldığını, Firavun'un sarayına nasıl alındığını, kardeşi Harun ile birlikte İsrailoğullarına nasıl önder kılındığını uzun uzadıya anlatır. Bu arada bir de Samiri adında birinden söz eder. Şu vesileyle ki Samiri güya İsrailoğullarının putperestlik geleneklerini sürdüren bir kimsedir. Halkı Musa ile Harun'un yaymak istedikleri "hak" dininden uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Ve işte Samiri adındaki bu kişi, bir aralık Musa'nın Tanrı'dan vahiy almak üzere Tur'a giderken kavminin başına kardeşi Harun'u bırakmış olmasını fırsat bilerek, böğüren bir buzağı heykeli yapar ve halka onun "Tanrı" olduğunu anlatır; başarılı da olur, çünkü halk ona inanmıştır; hem de öylesine ki, çoğu ziynetlerini eritip buzağı heykellerinin yapımına katılırlar (K. 20, Ta-Ha Suresi, ayet 87). Bunu gören Harun, halkı buzağı heykeline tapmaktan vazgeçirmek ister ve şöyle der:

"Ey kavmim! Siz bunun (Samiri'nin) yüzünden sadece fitneye uğradınız. Sizin Rabbiniz şüphesiz çok merhametli olan Allah'tır. Şu halde bana uyunuz ve emrime itaat ediniz" (Ta-Ha Suresi, ayet 90).

Bunun üzerine halk şöyle der:

"Biz... Musa aramıza dönünceye kadar buna tapmaktan asla vazgeçmeyeceğiz" (K. 20, Ta-Ha Suresi, ayet 91)

Bu arada Tanrı, olan bitenlere tanık olmakla Musa'ya karşı öfkelenir:

"Seni acele ile kavminden ayrılmaya sevk eden nedir, ey Musa!" (K. 20, Ta-Ha Suresi, ayet 85)

diye ona çatar. Bunun üzerine Musa üzüntülü olarak kavmine döner ve Tanrı'nın yolundan ayrıldıkları için halkı azarlar (K. 20, Ta-Ha Suresi, ayet 86). Sonra da Samiri'ye dönerek:

"Ya senin zorun nedir, ey Samiri? "

der. Samiri de ona:

"Ben onların görmediklerini gördüm. Zira, o elçinin izinden bir avuç (toprak alıp onu (erimiş mücevheratın

içine) attım. Bunu böyle nefsim bana hoş gösterdi" (K. 20 Ta-Ha Suresi, ayet 96)

der. Anlatmak ister ki Musa'nın yanına gelen Cebrail'in atının bastığı topraktan bir avuç alıp ateşe atmış, yani Tanrı'nın ilham ettiği ilmi, bu şekilde kötüye kullanmıştır (Ta-Ha Suresi, ayet 96)1 Bunun üzerine Musa:

"Defol! Artık hayatın boyunca 'Bana dokunmayın' diyeceksin. Ayrıca senin için kurtulamayacağın bir ceza günü var..." (Ta-Ha Suresi, ayet 97)

l Ta-Ha Suresi, 96. ayetinin açıklaması için bkz. Türkiye Diyanet Vakfı, Kur'an'ı Kerim ve Açıklamalı Meali, s.317.

diyerek Samiri'ye lanetler yağdırır.

Biraz önce belirttiğimiz gibi yukarıdaki ayetlerde geçen Sami-n'nin kim olduğu hakkında Muhammed herhangi bir bilgi vermiş değildir. Beyzevi gibi ünlü kaynakların yorumlarına göre Samiri, İsrailoğullarının Samire (ya da "Samiriler") kabilesine mensup bir kimsedir. Ne var ki Yahudi kaynakların bildirmesine göre o tarihlerde "Samire" (ya da "Samiriler") kabilesi diye bir kavim yoktur ortada. Daha doğrusu Samirelerin kabile haline gelmeleri çok daha sonraki bir tarihe rastlar. Bazı bilginler (örneğin Şeklen adında yabancı bir yazar), "Samiri" adının İbranice "Shamar" kökünden geldiğini ve "Shamar" sözcüğünün ise "muhafız" (koruyucu) demek olduğunu ve şu hale göre bu adın Harun'a, izafetle kullanıldığını söyler. George Sale gibi bilim adamları, Selden'in bu açıklamasını mantıklı bulurlar, çünkü Musa'nın Tanrı ile görüşmek üzere dağa çıktığı sırada kardeşi Harun'un İsrailoğullarına "koruyuculuk" yapmakta olduğunu belirtirler. Ve o tarihlerde Samirelerin (Samaritanların) henüz kabile halini almadıklarını kanıtlamak üzere, Samiri adının "Samire kabilesine mensup kimse" şeklinde kabul edilemeyeceğini söylerler.[2]

Hatırlatalım ki Hıristiyanların kitabı olan İncil'de, Samiriyeli le-rin isa'yı kendi köylerine kabul etmedikleri yazılıdır (bkz. Luka göre İncil, Bap 9: 52). İncil'in bir diğer kitabında da Samiriye'den bir kadının, kendisinden su isteyen İsa'ya:

"Sen bir Yahudi, ben de Samiriyeli bir kadınken, nasıl benden su istiyorsun?"

diyerek su vermekten kaçındığı anlatılmıştır (bkz. Yuhanna'ya göre İncil, Bap: IV: 7-8).

Anlaşılan o ki Muhammed, Samiri adını Yahudilerden ve Hıristiyanlardan duymuş ve fakat onunla ilgili hususları değiştirerek ya da yanlış olarak Kur'an'a koymuştur.

***

2 George Sale, The Koran, Translated Into English Froın the Original Arabie, s.310, Not 7.

Öte yandan Kur'an'ın Enbiya ve Sad surelerinde adı geçen Zii'l-Kifl konusunda da yanlışlıklar vardır. Öyle anlaşılıyor ki Muhammed'e katiplik edenler ya da Kur'an'ı derleyenler, Zü'1-Kifl adının kime ait olduğundan habersizdiler ve muhtemelen Yahudi din adamlarından duydukları bir peygamber adını yanlış telaffuz ederek (örneğin Yeşu ya da Zekeriya adını, Zü'I-Kifl yaparak) Kur'an'a sokmuşlardır. Nitekim Enbiya Suresi'nde şöyle yazılı:

"(Ey Muhammed!) İsmail'i, İdris'i ve Zii'l-Kifl'i de (yad et). Hepsi de sabreden kimselerdendi. Onları rahmetimize kabul ettik. Onlar hakikaten iyi kimselerdendi" (K. 21, Enbiya Suresi, ayet 85-86).

Sad Suresi'nde de bunun tekrarı var:

"İsmail'i, Elyesa'yı, Zü'l-Kifl'i de an. Hepsi de iyilerdendir" (K. 38, Sad Suresi, ayet 48)

İslam bilginleri bu ayette geçen Zü'l-Kifl adının kime ait bulunduğu hususunda anlaşamazlar. Kimisi "önceki peygamberlerden biridir" der, kimisi "sabreden kullardan biridir" der, kimisi "Allah indinde en hayırlı olarak seçilmiş kişilerden biridir" der. Beyzevi gibi ünlü yorumcular yukarıdaki ayetlerde geçen Zii'l-Kifl'm Yahudi peygamberlerinden Yeşu, Elias ya da Zekeriya olduğunu söyler. Süyuti gibi yorumcular

ise bunun, dinsel görevlere çok bağlı ve devamlı olarak oruç tutan biri olduğunu bildirirler. Mucahid'e isnat edilen rivayette Zü'l-Kifl, Yahudi peygamberlerinden Elyesa 'nın halefi olarak gösterilir. Bazıları onu Eyyüp Peygamber'in oğlu "Şeref olarak tanımlar.[3] Taban ise "Tafsir" adlı yapıtında Zü'l-Kifl'in peygamber değil "salih bir kul" olduğunu söyler; güya peygamberden birinin işlerini sadık bir şekilde gördüğü için Tanrı'nın rahmetini kazanmıştır.

Fakat her ne olursa olsun bu ad konusunda İslam bilginleri ve yorumcuları farklı ve genellikle yanlış görüşler belirtirler.

3 Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.4103.

VIII

TEVRAT'TA* GEÇEN VE FARKLI DÖNEMLERE AİT BULUNAN HİKÂYELER, SANKİ AYNI DÖNEMDE OLUŞMUŞ GİBİ GÖSTERİLEREK KUR'AN'A ALINMIŞTIR; ALINIRKEN DE "TÂLÛT", "CÂLÛT", "SAUL", "GÎDEON" VE "DAVUD" GİBİ ADLAR BİRBİRLERİYLE KARIŞTIRILMIŞTIR

Kur'an'da, Bakara Suresi'nde Talut, Calut ve Davudin ilgili hikayeler anlatılır ki Yahudilerin Tevrat'ından alınmadır. Ne var ki Muhammed ya da Kur'an'ı derleyenler, birbirinden farklı iki dönemin bu birbirinden farklı hikayelerini, birbirleriyle karıştırmış olarak Kur'an'a almışlardır.

Gerçekten de Tevrat'ın Hakimler adlı kitabında (Bap VI ve VII) Tanrı, güya bir gün Yoaş'ın oğlu Gideon'a:

"İsrail'i Midyan'ın elinden kurtar... Mutlaka seninle beraber olacağım"

diye bildirir. Fakat İsrail'in bu kurtuluş vesilesiyle şımarmaması için, yani kendi gücü ile kurtulmuş sanıp böbürlenmemesi için Gideon'a. şu emri verir:

"Kavmimin sayısı fazladır, sayıyı azalt."

Gideon emredildiği gibi yapar ve kavmine:

"Kim korkuyorsa dönsün"

* Ahd-i Akit'te.

diye bildirir. Yirmi iki bin kişi geri döner. Geriye on bin kişi kalır. Fakat Tanrı bunu da fazla bulur ve şöyle emreder:

"Onları ırmak kenarına indir ki deneyeyim! Ve seninle gidecek olanları ayırayım. Köpeğin diliyle su içer gibi içenleri bir kenara ve dizleri üzerine çökenleri de bir başka tarafa ayır."

Bunun üzerine Gideon, kendi adamlarını ırmak kenarına götürür. Bunlardan üç yüzü elleriyle suyu ağızlarına götürerek içerler; diğerleri ise su içmek için dizleri üzerine çökerler. Tanrı onların böyle yaptıklarını görünce Gideon'a seslenir:

"(Elleriyle ağızlarına götürerek) suyu diliyle içen üç yüz kişi ile (israil'i) kurtaracağım"

der. Bu üç yüz kişi ile Gideon Midyaniler'e, karşı savaşır ve koca bir orduyu bozguna uğratır (bkz. Tevrat/Hakimler, Bap VII: 2-7).

İşte Muhammed ya da Kur'an'ı derleyenler, bu hikayeyi Kur'an'a naklederlerken Gideon adını Talat'a çevirerek almışlar fakat alırken Tevrat'ın Birinci Samuel adlı kitabında Saul ile ilgili hikaye ile karıştırmışlardır; muhtemelen Saul'u da Talut yapmışlardır. Zira bu hikaye Kur'an'a, Muhammed'in söyleyişi olarak şöyle aktarılmıştır:

"Talut ordusuyla birlikte ayrıldıktan sonra: 'Doğrusu Allah sizi bir ırmakla deneyecektir, ondan içen benden değildir, onu tatmayan (eliyle sadece bir avuç avuçlayan müstesna) şüphesiz bendendir' dedi, onlardan pek azı hariç, sudan içtiler..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 249.)

Başka bir deyimle Tevrat'taki hikayeyi Muhammed'e nakledenler ya da Kur'an'ı derleyenler, Tevrat'ın Hakimler adlı kitabında Gideon ile ilgili olarak yer alan hikayeyi, ad değişikliğiyle aynen almışlardır. Ne var ki ayetin bu noktasında, bu hikaye ile hiçbir ilgisi bulunmayan ve yine Tevrat'ın Birinci Samuel başlıklı bir başka kitabında geçen ve "Samuel", "Saul", "Davud" ve "Calut" ile ilgili bir başka hikayeyi iç içe geçmiş duruma getirmişlerdir. Çünkü Hakimler kitabındaki hikaye, yenilgiye uğrayan Midyan'ın İsrailoğul-ları önünde alçalması ve böylece Gideon'un kırk yıl boyunca ülkeyi huzur içerisinde yönetmesi olayları ile sona erdiği halde, Kur'an'da, sanki Gideon'un ordusu, ırmağı geçtikten sonra Calut'un ordusu ile çarpışmış gibi gösterilmiş ve akabinde Davud'un Calut'u öldürdüğü bildirilmiştir. Oysa ki bu olay, Tevrat'ın Birinci Samuel kitabında, başka bir dönem itibariyle geçer ve Saul'un Filistiler'e karşı savaş-masıyla ilgilidir ki şöyledir: Tanrı, Samuel'i, İsrailoğulları üzerine peygamber yaptıktan sonra Samuel, İsraioğullannın dileği gereğince, Saul'u onlara kral olarak atar. Saul da, Davud adında birini kendine silahtar olarak seçer. Filistiler cenk için ordularını topladıklarında Saul da öyle yapar ve ordusunu Filistilere karşı savaş vermek üzere dizer. Filistinlerin ordugahından adı Golyat (ki Calut'tur) olan biri çı-kar ve Saul'un adamlarına meydan okurcasına:

"Kendiniz için bir adam seçin de yanıma insin. Eğer benimle cenk edebilir ve beni vurursa, o zaman biz size kul oluruz. Fakat eğer ben onu y ener ve vurursam o zaman siz bize kul olunuz"

der (bkz. Tevrat/ I Samuel, Bap XVII: 1-10). Meydan okuyan Golyat'a (Calut'a) karşı Davud, gönüllü olarak ileri fırlar ve onu bir vuruşta öldürür. Bunu gören Filistiler kaçmaya başlar; Saul'un askerleri de onların peşinden koşarak kovalar, sonra dönüp onların ordugahını yağma ederler (bkz. Tevrat/I Samuel, Bap XVII: 31-54). Hikayenin bu kısmı burada böylece biter.

Ne var ki bu konuda Muhammed'e bilgi verenler ya da Kur'an'ı derleyenler iki ayrı döneme ait olayları birbirleriyle karıştırmışlardır. Örneğin Gideon Midyanilere karşı savaştığı halde onu Saul sanarak Filistilere karşı savaşıyormuş gibi göstermişlerdir. Nitekim Bakara Suresi'nin yukarıda söz konusu ettiğimiz ayetinin devamı şöyledir:

".. .(Talut) kendisi ve kendisiyle birlikte olan inananlar ırmağı geçince: 'Bugün Calut'a ve ordusuna karşı

koyacak gücümüz yok' dediler..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 249.)

Bir sonraki ayette de şu var:

"Calut ve ordusuna karşı çıktıklarında: 'Rabbimiz bize sabır ver, sebatımızı arttır, inkar eden millete karşı bize yardım et' dediler. Onları, Allah'ın izniyle bozguna uğrattılar. Davut, Ca-lut'u öldürdü. Allah, Davud'a hükümranlık ve hikmet verdi..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 250-251.)

Yine tekrarlayalım ki, Tevrat'ta farklı dönemler itibariyle yer ilan hikayeler Kur'an'a, birbirleriyle karıştırılmış olarak alınmıştır. Jünkü bir kere Talut'un, Calut (yani Golyat) ordusuna karşı çıktığı ve bu orduyu bozguna uğrattığı anlatılırken, Gideon ile Saul adları birbiriyle karıştırılmıştır. Şu bakımdan ki ırmağı geçtikten sonra Gideon'un savaştığı ordu Calut'un ordusu değil fakat Midyanilerdir. Calut, Midyanilerden değil fakat Filistiler'dendir. Üstelik o, Filisti-ler ordusunu yöneten bir kimse değil fakat Filistiler ordusuna mensup bir pehlivandır. Bu itibarla Kur'an'daki:

"Talut ordusu ile birlikte... Calut ve ordusuna karşı çıktıklarında..." (K. 2, Bakara Suresi, ayet 249-250)

sözleri tamamen yanlıştır.

Bir an için Talut adının Saul karşılığı olarak Kur'an'a alındığını kabul etsek bile, yine yanlışlık vardır; çünkü Saul, Tevrat'a göre Midyanilere karşı değil, fakat Filistilere karşı çıkmıştır (Tevrat/ I. Samuel XVII: 1-54); oysa Kur'an'da Midyanilere karşı çıkmış gibi gösterilmiştir; nitekim Bakara Suresi'nin 249. ayetine göre Talut, başka bir dönemin insanı olan Calut'a karşı cihada çıkmış olarak gösterilmiştir.

Öte yandan bir de şu var ki Tevrat'la anlatılanlara göre Davud, Filistilere karşı cenk etmek üzere vaziyet alan ordunun kumandanı değildir, zira ordu Kral Saul'un ordusudur. Davud bu orduda kumandan değil, fakat Saul'un silahtan olarak hizmet gören bir askerdir. Yine bunun gibi Davud, mensup bulunduğu ordu ile birlikte Calut'un ordusuna karşı savaşmış da değildir. Davud'un yaptığı şey, Filistiler ordusunun çok güçlü pehlivanı olan Calut'u taşla ve sopayla vurup öldürmektir. Bunun üzerinedir ki Calut'un mensup bulunduğu ordu korkuya kapılmış ve hiç cenge girişmeden kaçmıştır (bkz. Tevrat/1. Samuel, Bap XVII: 1-8). Oysa ki Kur'an'ın Bakara Suresi'nde (örneğin ayet 249), Davud'un ordusu, Calut'un ordusu ile cenk etmiş ve üstün gelmiş gibi gösterilmiştir ki yanlıştır.

Bütün bunlar bir yana, fakat bir de şunu belirtmek gerekir ki Bakara Suresi'ndeki yazılışa göre, az sayıda askerle ırmağı geçen Ta-lut'un ordusunun, Calut'u (ve ordusunu) bozguna uğrattığı anlaşılmaktadır; oysa ki hikayenin Tevrat'taki aslında böyle bir şey yok. Çünkü ırmağı geçerek Midyanilere karşı savaş veren Gideon'dur. Oysa ki Calut Filistiler ordusundandır ve bu ordu, yukarıda belirttiğimiz gibi savaş sonucu olmak üzere bozguna uğramamıştır.

Bütün bunlar, Kur'an'daki aynı bir ayetin ya da birbirini izleyen ayetlerin kapsadığı yanlışları ortaya vurmaktadır. Kuşkusuz ki bu yanlışlar, Muhammed'in ya da Kur'an'ı derleyenlerin, Yahudi ve Hıristiyan din adamlarından duydukları şeyleri, bilerek ya da bilmeyerek değişikliğe"sokmuş olmalarından doğmuştur.

IX

YAĞMURU PEK KIT OLAN MISIR, KUR'AN'DA YAĞMURU BOL ÜLKE OLARAK GÖSTERİLİR

Kur'an'ın Yusuf Suresi'nde, bir kadın yüzünden Yusufun başına gelenler hikaye ediliyor. Yusuf, Yahudi peygamberlerinden Yakub'un oğlu olup kardeşleri tarafından kıskançlık yüzünden bir kuyuya atılmış ve sonra oradan geçmekte olan bir kervan tarafından kurtarılıp Mısır'a götürülmüş ve köle olarak birisine satılmıştır. Güya Yusuf u köle olarak satın alan adamın karısı Yusuf a aşık olmuş fakat aşkının karşılığını göremeyince onu kötülemek için iftirada bulunmuş ve hapse attırmıştır. Anlaşılan o ki, Yusuf "hikmet" sahibi bir kimsedir, çünkü Tanrı ona "peygamberlik" vermiştir (Yusuf Suresi, ayet, 4-32). Hapiste inim inim inlediği bir sırada Firavun, bir gün bir rüya görür ve etrafındakilere şöyle der:

"Ben yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yediğini; yedi yeşil başak ve bir o kadar da kurumuş başak görüyorum. Ey erkan! Eğer rüya yormasını biliyorsanız rüyamı söyleyiniz" (K. 12, Yusuf Suresi, ayet 43).

Firavun'un bu şekildeki konuşmasını işitenler, hapiste bulunan "hikmet" sahibi Yusuf a başvururlar ve rüyayı yorumlamasını isterler. Kur'an'da yazılanlara göre Yusuf rüyayı şu şekilde yorumlar:

"Devamlı yedi yıl ekin ekip, biçtiğiniz ekinin yediğinizden artanını başağında bırakın; sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelir, bütün biriktirdiğinizi yer, yanlız az bir miktar saklarsınız. Sonra halkın yağmur göreceği bir yıl gelir, o zaman sıkıp sağlarlar" (K. 12, Yusuf Suresi, ayet 47-49).

Görülüyor ki bu ayette, sürekli yağmur sayesinde bolluk ve bereket sağlanacağı anlatılmak istenmiştir. Oysa ki Mısır'da, tarih boyunca yağmurdan daha az bir şey görülmemiştir. İklimin çok kurak olması yüzünden Mısır'ın ziraata ve iskana müsait olan bölgesi Nil nehri boyunca uzanan ve nehrin deltası üzerinde genişleyen yerlerdir ki vaktiyle Firavunların yaşadıkları yerlerdir. Her ne kadar Nil nehrinin taşmasının Habeşistan'a yağan yağmurlardan olduğunu ve yukarıdaki ayetin buna atıfta bulunduğunu öne

sürenler bulunursa da yanlıştır, çünkü ayet Firavun'dan ve Mısır halkından söz etmektedir. Yine bunun gibi her ne kadar Mısır'a yağmur yağdığı ileri sü-rülürse de söz konusu olan mıntıka Mısır'ın çok aşağısı olan güney bölgesidir; kaldı ki oraya dahi pek az yağmur düşer. Mısır topraklarındaki bereketin yağmur bolluğundan değil fakat Nil nehrinden ve bu nehrin zaman zaman taşmasından geldiği tarihi bir gerçektir.

X

KUR'AN'DA, GÖĞÜN VE YERİN YARATILIŞIYLA İLGİLİ AYETLERDEKİ UYUMSUZLUKLAR, "HAFTA" SİSTEMİNİ ASKIDA BIRAKAN YANLIŞ SONUÇLAR DOĞURUR

Kur'an'ın Fussilet Suresi'nde Tanrı'nın, yeryüzünü, dağları ve gıdaları yarattığına dair şu yazılı:

"(Ey Muhammed!) De ki 'Gerçekten siz, yeri iki günde yaratanı inkar edip O'na ortaklar mı koşuyorsunuz? O, alemlerin Rabbidir. O, yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi. Orada bereketler yarattı ve orada tam dört günde isteyenler için fark gözetmeden gıdalar takdir etti..." (K. 41, Fussilet Suresi, ayet 9-10.)

Görülüyor ki Tanrı, dünyayı iki gün gibi kısa bir sürede yaratıp üzerine dağlar döşediğini, gıdaları da dört günde yarattığını söyleyerek azametini belli etmekte ve böylece putperestleri etkileyeceğini düşünmektedir. Hatta gücünü biraz daha abartarak, iki gün içinde yedi gök yarattığını ekleyerek şöyle der:

"Sonra duman halinde olan göğe yöneldi, ona ve yerküreye: 'isteyerek veya istemeyerek, gelin!' dedi. ikisi de 'isteyerek' geldiler. Böylece onları, iki günde yedi gök olarak yarattı ve her göğe görevini vahyetti. Ve biz, yakın semayı kandillerle donattık, bozulmaktan da koruduk..." (K. 41, Fussilet Suresi, ayet 12.)

Dikkat edileceği gibi Tanrı "Arz'ı" (yeryüzünü) iki günde yarattığını söylemekte. Oysa "gün" denen şey, ancak yerkürenin var olması halinde söz konusu olabilecek bir şeydir; çünkü "gün", yerkürenin kendi etrafında dönmesi, ile oluşur. Yani yerküre olmadan, "gün" öğesinden söz edilemez. Başka bir deyimle yerküre yaratılırken ortada henüz gün diye bir şey yoktur; "gün" yerkürenin yaratılışından sonra söz konusu olan bir şeydir. Şu durumda yer kürenin iki günde yaratıldığını bildiren Kur'an'ın yukarıdaki hükmünde bir yanlışlık var demektir. Bu yanlışlığı "yanlış" değilmiş gibi göstermek hususunda Kur'an yorumcularının başvurdukları çocuksu açıklamalar ibretle okunmaya değer. Bu yorumculardan birinin açıklamasına göre yukarıdaki ayette:

"Arz'ın kaç günde yaratıldığı söylenmiş olmayarak, yaratıldıktan sonra iki gün içinde bulunması hali

anlatılmış olur ki bu da bir seneyi ikiye bölen iki gün dönümü nevbetidir."[1]

Gelin de bu satırlardan bir şey anlayın!

Öte yandan Muhammed'in daha Medine'ye hicret etmeden önce, yani Mekke'deyken Kur'an'a koyduğu bu ayetlerden anlaşılan o ki Tanrı, Arapları puta tapmaktan vazgeçirebilmek için bütün azame-tiyle onları korkutmaya, şaşkın kılmaya çalışmaktadır; bu nedenle gökleri ve yeri iki günde yarattığını anlatmaktadır. Zira iki günde gökleri ve yeri yaratmak ve sonra onlara "Gelin" diye emrederek görevler vermek ve semayı kandillerle donatmak, elbetteki azametli bir Tanrı'nın işi olması gerekir. Pek güzel ama, "acaba Tanrı, Arapları, putlarından uzaklaştırmak için faydasız yere bu şekilde konuşacak yerde (çünkü bu sözlere rağmen Araplar, putlarından vazgeçmemişlerdir), onların gönüllerini açıp doğrudan doğruya iman sahibi yapmış olsa, daha etkili bir sonuç almış olmaz mıydı?" diye sormak gerek. Çünkü Muhammed'in söylemesine göre Tanrı, insanları "kafir" ya da "Müslüman" yapanın kendisi olduğunu bildirmiştir (örneğin bkz. En'am Suresi, ayet 125). İnsanların gönlünü açıp onları kolaylıkla Müslüman yapmak olanağına sahip bir Tanrı

l Bu açıklamalardan bir örnek olarak bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V, s.4188-4189.

neden kalkıp yukarıdaki şekilde azamet satsın ve satarken de yanlışlıklar yapsın? Yoksa evvelce söylediklerini unutmuş mudur, ya da bu sözlerin etkisiz kaldığını görmüş müdür ki şimdi azametini bu şekilde ortaya vurmaktadır!

Fakat her ne olursa olsun, bu vesileyle belirtilmesi gereken diğer bir şey var ki, o da şu: Yukarıda değindiğimiz Fussilet Suresi'nin ayetleriyle, gökleri ve yeri iki günde yarattığını söyleyen Tanrı, başka vahiylerle bu işi altı günde yapmış olduğunu söylemiştir. Örneğin A'raf Suresi'nde şöyle yazılı: "Sizin Tanrı'nı z o Tanrı'dır ki gökleri ve yeri altı günde yaratmıştır." (A'raf Suresi, ayet 54. Buna benzer olmak üzere bkz. Kaf Suresi, ayet 38; Yunus Suresi, ayet 3; Hud Suresi, ayet 7; Hadid Suresi, ayet 4; Furkan Suresi, ayet 59.)

Görülüyor ki, Kur'an'daki bu çelişmeli ayetlere göre Tanrı, gökleri ve yeri iki günde mi yoksa altı günde mi yarattığını kesin olarak pek hatırlamaz gibi bir durumdadır. Söylemeye gerek yoktur ki yandan Tanrı değil fakat her konuda olduğu gibi bu konuda da Tanrı'yı, kendi ağzıyla konuşmuş gibi gösteren Muhammed'dir (ya da Kur'an'ı derleyenlerdir). Yanılgıya düşen de hiç kuşkusuz odur (ya da onlardır). Bu yüzdendir ki "hafta" sistemini de izahsız bırakmışa benzer. Bakınız nasıl:

Göklerin ve yerin iki günde yaratıldığı hususu ile ilgili olarak Muhammed'in Kur'an'a koyduğu ayetler (örneğin Fussilet Suresi'nin 9. ve 11-12. ayetleri) Mekke dönemine rastlar. O tarihlerde henüz Yahudilerden ve Hıristiyanlardan Tevrat ve İncil konusunda fazla bir şey öğrenemediği için, yerin ve göklerin Tanrı tarafından iki günde yaratıldığını söylemek işine gelmiştir. Çünkü böylesine güç olan bir işin, "iki gün" gibi kısa bir sürede tamamlanmış olmasını, Tanrı'm sınırsız kudretine kanıt kılıp Arapları etkilemek istemiştir. Oysa ki Yahudilerle ve Hıristiyanlarla olan ilişkilerinin gelişmesi sonunda onlardan evrenin yaratılışı hakkında yeni şeyler öğrenince iş değişmiştir. Örneğin Tevrat'ın, Tekvin kitabında, Tanrı'nın bu işi altı günde başardığı ve yedinci gün dinlendiği ve bu yedinci günü "mübarek gün" olarak saptadığı yazılıdır:

"Başlangıçta Allah gökleri ve yeri yarattı... Ve (altıncı gün) gökler ve yer ve onların bütün orduları itmam etti (tamamlandı). Ve Allah yaptığı işi yedinci günde bitirdi ve yaptığı bütün işten yedinci günde istirahat etti. Ve Allah yedinci günü mübarek kıldı ve onu takdis etti; çünkü Allah yaratıp yaptığı bütün işten o günde istirahat etti" (bkz. Tevrat/Tekvin, Bap 1: 1-31 ve Bap 2: 1-6).

Bundan dolayıdır ki Yahudiler ve Hıristiyanlar haftayı "altı çalışma günü" ve "bir dinlenme günü" olmak üzere yedi gün şeklinde ayarlamışlardır. Ve işte Muhammed, Yahudilerle olan ilişkisini artırıp da Tevrat'ı iyi bilenlerden bilgiler sağlayınca, yeryüzünün iki günde yaratıldığına dair Fussilet Suresi'ne koyduğu yukarıdaki ayetleri göz ardı edip, göklerin ve yerin yaratılışının altı gün içerisinde olduğuna dair ayetler koymuştur (bkz. A'raf Suresi, ayet 54; Kaf Suresi, ayet 38; Yunus Suresi, ayet 3; Hud Suresi, ayet 7; Hadid Suresi, ayet 4 ve Furkan Suresi, ayet 59). Fakat Yahudilerden farklı görünmek ve hatta onları yanılgı içinde kılmak için Tanrı'nın yedinci gün dinlendiğine dair olan hükümlere yer vermemiştir. Muhtemelen Tanrı'nın dinlenmeye ihtiyacı olmadığı kanısını yaratmak ve Yahudilerin Tanrı'yı küçümse-dikleri kanısını yaratmak istemiştir. Nitekim Kur'an'ın Kaf Suresi'ne koyduğu bir ayetle Tanrı'nın gökleri ve yeri altı günde

yarattıktan sonra dinlenmek şöyle dursun ve fakat bütün bu işlere rağmen yorulmadığını (yine Tanrı ağzıyla) şu şekilde anlatmıştır:

"Andolsun ki gökleri ve yeri ve ikisinin arasında bulunanları altı günde yarattık ve Biz yorgunluk da duymadık" (K. 50, Kaf Suresi, ayet 38).

Yorgunluk duymayan bir Tanrı'nın dinlenmeye gerek duymayacağı evleviyettir! Ne var ki Yahudileri yanılgı içerisinde bırakmak için Tanrı'yı bu şekilde konuşur gösterirken, bu kez hafta sistemini izahsız kılmıştır. Başka bir deyimle yedi günden oluşan haftayı, Tanrı'nın altı günlük çalışmasıyla açıklamaya çalışırken, yedinci günü nereye sığdırdığını bildirmemiştir.

Fakat iş bununla da bitmiş değil: Zira Kur'an'a, Tanrı katında bir tek "gün"ün insan saymasına (yani "beşeri ölçülere") göre, "bin yıl" demek olduğuna dair koyduğu bir ayet vardır ki, Tanrı'yı, çelişkiler içinde bocalar duruma düşürmeye yeterlidir. Gerçekten de Hac Suresi'nde şöyle yazılı:

"Rabbinin katında bir gün, saydıklarınızdan bin yıl gibidir." (K. 22, Hacc Suresi, ayet 47.)

Şu duruma göre eğer bir gün "bin yıl" ise, iki gün, iki bin yıl ve altı gün de altı bin yıl ediyor demektir ki, bu durumda Tanrı, gökleri ve yeri, iki günde mi, altı günde mi, iki bin yılda mı yoksa altı bin yılda mı yarattığını bilemez bir durumdadır! Oysa ki akılcı ve deneyci ilim, göklerin ve yerin oluşumunun yüz milyonlarca yıllık bir gelişim işi olduğunu ortaya vurmuştur.

Yaratılış konusunda Kur'an'da geçen "iki gün" ve "altı gün" çelişmesini gidermek amacıyla ünlü Kur'an bilginleri, pek çeşitli kandırma yollarına başvururlar. Örneğin Süyuti, iki gün sorununu "haftanın ilk iki günü" olarak açıklamaya çalışır. Bazı yorumcular:

"Zaman izafidir... Bizim hesaplarımıza göre bin yıl olan zaman parçası, Allah katında bir gün kadar kısadır"

şeklinde ahkam yürütürler. Ne var ki bilimsellikten uzak bu tür görüşler, Kur'an'daki yanlışları örtbas etmeye yeterli değildir; sadece aklı işlemez duruma sokmaya yeterlidir.

XI

KUR'AN'DA "ŞUAYB PEYGAMBER'LE İLGİLİ YANLIŞLAR

Kur'an'da Şu'ayb diye bir ad geçer. Bu Şu'ayb, güya Tanrı'nın Hud, Salih ve Lut'tan sonra gönderdiği peygamberlerden biridir. Ve kendisini, kendi kavmine "peygamber" olarak kabul ettirebilmek için, diğer peygamberlerin uğradıkları düşmanlıklardan örnekler vermek ister ve şöyle der:

"Ey kavmim! Sakın bana karşı düşmanlığınız, Nuh kavminin veya Hud kavminin, yahut Salih kavminin başlarına gelen/er gibi size de bir musibet getirmesin!..." (K. 11, Hud Suresi, ayet 89.)

Ne var ki Şu'ayb'ın: "Ey kavmim!" derken hangi kavimden söz ettiği belli edilmemiştir; edilmediği içindir ki bu husus Kur'an bilginleri arasında tartışma yaratır. Şu nedenle ki Kur'an'ın bazı ayetlerinde Şu'ayb'ın "Eyke" halkına, bazı ayetlerinde ise "Medyen" halkına gönderildiği yazılıdır. Oysa "Medyen kavmi" ile "Eyke halkı" birbirlerinden farklı topluluklardır; bu böyle olduğuna göre ortada bir yanlışlık var demektir.

Gerçekten de Mekke döneminin ortalarında indiği söylenen ayetlerde Şu'ayb'ın, Eyke halkına gönderildiği yazılı! Eyke sözcüğü bir cins orman anlamına geldiği için bu yer halkına "ashab al-ayka" (yani "orman eshabı" ya da "koruluk halkı") adı verilmiştir. Eyke denen bölgenin, Medyen'e doğru deniz kenarında bir yer olduğu ve Eyke halkının ticaretle meşgul fakat zalim ve hilekar bir millet olduğu söylenir.' Kur'an'da, Şuara Suresi'nde, Eyke halkına "peygamber" olarak gönderilen Şu'ayb'ın, Eykeliler tarafından yalancılıkla suçlandığı bildirilmekte:

"Eyke halkı da peygamberleri yalancılıkla suçladı; Şuayb onlara şöyle demişti: '(Allah'a karşı gelmekten) sakınmaz mısınız? Bilin ki ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin'..." (K. 26, Şuara Suresi, ayet 176-179.)

Eyke halkı denen bu halktan, Kur'an'ın Hucurat Suresi'nde (ayet 14), Hicr Suresi'nde (ayet 78) ve Sad Suresi'nde (ayet 13-14) söz edilmiştir. Buna karşılık Mekke döneminin sonlarına doğru vahyo-lunduğu söylenen Hud, Ankebut ve A'raf surelerinde Şu'ayb'ın Medyen halkına gönderildiği bildiriliyor. Örneğin Hud Suresi'nin 84. ayetinde şu var:

"Medyen'e de kardeşlen Şuayb'ı (gönderdik). Dedi ki: -Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için ondan başka Tanrı yoktur'..." (K. 11, Hud Suresi, ayet 84.)

Aynı şey Ankebut Suresi'nin 36 ve A'raf Suresi'nin 85. ayetlerinde tekrarlanmıştır. Bu hükümlere göre Medyen halkı Şu'ayb'ı yalancılıkla suçlamış ve bu yüzden Tanrı'nın gazabına uğramıştır. Örneğin Ankebut Suresi'nde şu yazılı:

"Fakat onu yalancılıkla itham ettiler. Derken kendilerini bir sarsıntı yakalayıverdi ve yurtlarında diz üstü çökekaldılar" (K. 29, Ankebut Suresi, ayet 37; K. 7, A'raf Suresi, ayet 85).

Bazı kaynakların bildirmesine göre "Medyen", İbrahim "Peygamber'in" oğlu olup, bunun torunlarına Medyen kabilesi denmiştir. Bu kabilenin yaşadığı kente "Medyen kenti" dendiği ve bu kentin Akabe Körfezi'nin doğu yönünde ya da Şab Denizi havalisinde bu-

1 Bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.V. s.3640.

lunduğu bildiriliyor.[2] Aslında Şu'ayb'ın Medyen ile hiçbir ilgisi olmadığı da öne sürülmekte. Öte yandan Araplar arasındaki bir inanca göre Şu'ayb'ın mezarının "Hirbet Midyan" denilen ve eskiden "Madon" adını taşıyan bir yerde olduğu anlaşılmaktadır. Pek muhtemeldir ki "Madon" adı, "Medyen" adı ile karıştırılmış ve bu yüzden ortaya Kur'an'daki karışıklıklar ve yanlışlıklar çıkmıştır.-3

2 Diyanet Vakfı'nın yayımladığı Kur'an'ın A'raf Suresi, ayet 85. ayetiyle ilgili yoruma bkz.
3 Bu konuda bkz. İbn al-Asir, Kamil, Tornberg Yayımı, c.IV; Yakut, Mıı'cam, Wüstenfeld Yayımı, c.III ve IV; Abu'1-Fida, Takvim, Reinaud ve de Slane Yayımı; Bur-ton, The LandofMidıan revisited, 1879, c.II.

XII

KUR'AN'DA İSA'NIN, KENDİSİNDEN SONRA "AHMED" ADINDA BİR "PEYGAMBER" GELECEĞİNİ MÜJDELEDİĞİ VE BUNU İNCİL'DE DİLE GETİRDİĞİ YAZILIDIR*

Yahudilerin kutsal bildikleri "Ahd-i Atik"in (Tevrat'ın)[1] bölümlerinden biri olan "İşaya" adlı kitapta, bir kızın gebe kalıp oğlan çocuk doğuracağı ve bu oğlana "İmmanuel" adının konacağı şu şekilde bildirilmiştir:

".. .Rab, kendisi size bir alamet verecek; işte kız gebe kalacak ve bir oğul doğuracak; ve onun adını İmmanuel koyacak..." (İşaya, Bap 7: 14.)

Burada geçen "İmmanuel" sözcüğü "Allah bizimledir" anlamındadır. İşte bu hükme dayalı olarak Hıristiyanlar, İsa'nın geleceğinin Tanrı tarafından çok önceden haber verilmiş olduğuna inanırlar. İnançlarının kaynağı İncil'dir. Çünkü Matta'ya göre incil'de? bu yukarıdaki hükme atfen isa'nın doğuşunun hikayesi kısaca şudur: Davud oğlu Yusufun nişanlı bulunduğu Meryem, bakire olduğu halde gebe kalır. Gebe kalışı Ruh-ül kuds 'tandır, yani Cebrail 'dendir. Fakat ne var ki Meryem'in hamileliği Yusuf u çevresine karşı güç

* K. 61 Saff Suresi, ayet 6; oysa İncil'de böyle bir şey yoktur.
1 Tevrat diye bildiğimiz şey, aslında Ahd-i al-Atik'in (Eski Ahit) ilk heş kitabından oluşur.
2 Bilindiği gibi "Yeni Ahit" adı altıyla İncil'in "Matta"ya, "Markos"a, "Luka"ya ve "Yuhanna"ya göre dört kitaptan ve ayrıca başka bölümlerden, oluşur.

durumda bırakır. Bu nedenle nişanlısını aleme rüsva etmeden gizlice terk etmek, yani nişanını bozmak ister. Fakat bir gece Tanrı'nın meleği Yusufun rüyasına girer ve ona şöyle der:

"... Meryem'i kendine kan almaktan korkma; çünkü kendisinden doğmuş olan Ruhülkudüstendir. Ve bir oğul doğuracaktır; ve onun adını İsa koyacaksın..." (Matta'ya göre İncil, Bap 1: 18-23.)

Yusuf söylenenleri yapar ve doğan çocuğun adını İsa olarak koyar. Kuşkusuz ki bu hikaye, İsa'ya uhrevilik kazandırma doğrultusunda bir girişimdir. İncil'i yazanlar, İsa'nın "peygamber" olarak geleceğinin çok önceki bir tarih itibariyle "Ahd-i Atik"te müjdelenmiş olduğunu belirtmekle, Hıristiyanlığı sağlam bir

temele dayatabileceklerini düşünmüşlerdir.

Ve işte Muhammed, Tevrat'ın Işaya adlı kitabında ve ayrıca İncil'de yer alan bu hususları, ondan bundan öğrenmiş olarak, kendi bakımından değerlendirmek istemiştir. Kendisine uhrevilik sağlamak ve bu arada Yahudileri ve Hıristiyanları İslama sokabilmek için kendisinin bütün insanlara "peygamber" olarak gönderileceğinin Tanrı tarafından çok önce, Tevrat ve incil ile bildirildiğini öne sürmüştür. Daha doğrusu "Ahmed" adında bir "peygamber"in gönderileceğinin İsa tarafından İsrailoğullarına haber verildiğini söylemiştir. Bu maksatla Kur'an'a koyduğu ayetlerden biri Saff Suresi'nin 61. ayetidir ki, İsa'nın "Ahmed" adında bir peygamber geleceğini müjdelediğine dairdir ve şöyledir:

"Meryem oğlu İsa: Ey İsrailoğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberiyim demişti. Ama o elçi, kendilerine belgelerle geldiği zaman: 'Bu apaçık bir büyüdür' demişlerdi" (K. 61, Saff Suresi, ayet 6).

Görülüyor ki Muhammed'in söylemesine göre ha, kendisinden sonra "Ahmed" adında bir peygamber geleceğini ve bu peygamberin Tevrat'ı doğrulayacağını söylemiştir. Hemen belirtelim ki "Ahmed" sözcüğü, Muhammed'in hem "ad" ve hem de "sıfat" ("nitelik") olmak üzere kendisine uygun bulduğu bir sözcüktür. Birçok vesileyle kendisini çeşitli isimler ve niteliklerle tanıtmış ve örneğin:
"Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im, ben Mahi'yim (Tanrı adına "yok edici"yim), ben Haşır'im (insanları mahşer yerinde toplayıcıyım), ben Akıb'ım (son gelenim), ben Mukaffa'yım (peşinden gidilenim), vs." diye konuşmuştur.3

Arapçada "Ahmed" sözcüğü, tıpkı "Muhammed" sözcüğü gibi "hamd" kökünden gelmedir; "hamd" ise "Tanrı'ya teşekkür etmek, fakat ederken onun ululuğunu dile getirmek" demektir. Fakat Ahmed sözcüğü, hem "Tanrı'yı herkesten çok öven, yücelten" anlamındadır ve hem de "herkesten çok övülen" anlamına alınır. Ve işte "Ben Ahmed'im" derken Muhammed, hem kendisinin "Tanrı'yı en fazla yücelten, öven kimse" ve hem de Tanrı tarafından "herkesten fazla övülen kişi" olduğunu anlatmak istemiştir. Nitekim Kur'an'a koyduğu ayetlerle bir yandan Tanrı'yı övgülerle yüceltirken, diğer yandan Tanrı'nın kendisini övdüğünü vurgulamıştır. O kadar ki Ahzab Suresi'ne koyduğu bir ayetle Tanrı'nın, meleklerle birlikte kendisine salavat getirip yücelttiğini belirtmiştir; ayet şöyle:

"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber Muhammed'e salavat getirirler; ey insanlar, siz de onu övün ve ona esenlik dileyin" (K. 33, Ahzab Suresi, ayet 56).

Ve işte muhtemelen bundan dolayıdır ki Muhammed, Kur'an'ın Saff Suresi'ne koyduğu yukarıdaki ayetle, Ahmed adında bir pey-

3 Bu konuda Buhari, Müslim, Tirmizi Darimi vs. gibi kaynaklarda yer alan hadisler için bkz. Turan Dursun, Kur'an Ansiklopedisi, İstanbul 1994, c.I, s.258-9; ayrıca bkz. Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4930.

gamber geleceğinin İsa tarafından İncil'de müjdelendiğini bildirmiştir (Saff Suresi, ayet 6). Oysa ki dinsel kaynakların ortaya vurduğu verilere göre İsa böyle bir şey söylememiştir. Daha doğrusu İsa'nın ağzından ne "Ahmed" adı çıkmıştır ve ne de "Ahmed" adının başka bir dilde karşılığı olabilecek bir sözcük! İsa'nın İncil'de söylediği şey, kendisinden sonra Tanrı'nın "tesellici" göndereceğidir ki, İncil'in Yunanca olan metninde "parakletos" sözcüğü ile ifade edilmiştir. Yuhanna'ya göre İncil'de İsa'nın şöyle konuştuğu yazılı:

"Şimdiyse beni gönderene gidiyorum... Benim gitmem sizin için hayırlıdır. Çünkü gitmezsem tesellici size gelmez. Fakat gidersem onu size gönderirim. O geldiği zaman, günah için, salah için ve hüküm için dünyayı ilzam edecektir..." (Yuhanna'ya göre İncil, Bap 16: 5-15.)

"Tesellici" karşılığı olarak İsa'nın kullandığı sözcüğün Yunanca İncil'deki şekli "parakletos"tur. İncil'in daha sonra diğer dillere çevrilişinde bu sözcük "paraclet" (Fransızca) ya da "confôrter" (İngilizce)[4] olarak yer almıştır ki, hepsi de "tesellici", "rahatlatıcı" anlamına gelir. Araplar da "paraclet" karşılığı olarak "faraklit" sözcüğünü kullanmışlardır. Nitekim Yuhanna İncil'inin bu ayetlerini Türkçe'ye çeviren din adamlarımız dahi, bu kurala uymuşlardır. Örneğin Elmalılı Hamdi Yazır şöyle der:

"Yuhanna İncilinin on beşinci faslında Yesu' mest (İsa) demiştir ki: Pederin göndereceği Hak ruhu Faraklit

size her şeyi talim edecektir... Çünkü ben sizin yanınızda mukim değilim, Pederin göndereceği rııhulkudüs Faraklit size her şey'i talim edecek ve benim söylediğim sözü hatırlatacaktır... Çünkü ben gitmezsem Faraklit size gelmez, ama gittiğimde onu size gönderirim... "[5]

4 Çünkü Rumca İncil'de "paracletos" (tesellici) olarak geçen sözcük Latince İncil'e "invocare" diye geçmiştir ki "yardım dilemek" anlamındadır ve yeni İncillerde "consolateur", "conforter" olarak belirir.
5 Elmalılı H. Yazır, age, c.VI, s.4932-3.

Hemen ekleyelim ki Yunancada bu "paraclet" sözcüğüne benzer bir sözcük vardır ki o da "priklitos"tur. "Priklitos" sözcüğü "en fazla övülen kimse" anlamını taşır ki, biraz önce değindiğimiz gibi, Arapçada "Ahmed" sözcüğünün karşılığıdır. Ve işte Muhammed, bu konularda kendisine verilen bilgileri değerlendirerek ve "paraclet"in "priklitos" olması gerektiğini söyleyenlere itibar ederek kendi "peygamberliğinin" İsa tarafından haber verildiğine dair yukarıdaki hükmü Kur'an'a koymuştur. Gerçekten de İslam yazarlarından bazıları İncil'de kullanılan sözcüğün "priklitos" olduğunu iddia etmişlerdir.[6] Muhammed'e İncil hakkında bilgi verenler "paracletos" (yani "tesellici") yerine "priklitos" (yani "en çok övülen") sözcüğünü öne sürmüşlerdir. Ve Muhammed de kendisini "Tanrı tarafından en fazla övülen peygamber" olarak tanımladığı ve Ahmed adıyla tanıttığı için, Kur'an'a yukarıdaki ayeti (yani Saff Suresi'nin 6. ayetini) koymuştur.

Oysa, biraz önce dediğimiz gibi İncil'de "priclitos" diye bir şey geçmez; "paracletos" sözcüğü geçer ki "tesellici" demektir. Ancak hemen ekleyelim ki İsa'nın "tesellici" sözcüğü ile anlatmak istediği şey "ruh"tur, daha doğrusu "hakikat ruhu"dur, ki o da İsa'nın kendisidir. Nitekim Yuhanna İncil'inde şöyle yazılı:

"Ben de Baha'ya yalvaracağım; ve o size başka bir tesellici, hakikat ruhunu verecektir; ta ki daima sizinle beraber olsun; onu dünya kabul edemez, çünkü onu görmez ve bilemez; siz onu bilirsiniz, çünkü yanınızda duruyor ve içinizde olacaktır. Sizi öksüz bırakmam; size gelirim. Biraz zaman daha ve dünya artık beni görmez, fakat siz beni görürsünüz; madem ki ben yaşıyorum, siz de yaşayacaksınız. O günde bileceksiniz ki ben Babamdayım ve siz bendesiniz ve ben sizdeyim. Emirlerim kendinde olup onları tutandır ki beni sever; beni seven Babam tarafından sevilecektir..." (Bkz. Yuhanna'ya göre İncil'i, Bap 14: 16-21.)

6 Hintli yazar Rahmettullah'ın İzharul'Hak adlı kitabında yer alan bu hususlar için bkz. Turan Dursun, age, c.l, s.261.

Bu satırlardan açıkça anlaşılan şudur ki, İsa "tesellici" sözcüğü ile ne Muhammed'i ve ne de başka bir "peygamberi" kastetmiştir; kastettiği şey "tesellici" anlamına gelmek üzere "hakikat ruhu"dur ve bu da kendisinden başka bir kimse değildir. Nitekim Hıristiyanlar, günün birinde İsa'nın tekrar geleceğine inanmışlardır. Bu itibarla İsa'nın "Ahmed" adıyla bir peygamberin geleceğini haber verdiği ve bunun "Muhammed" olduğu hususundaki iddiaların geçerliliği yoktur ve Kur'an'ın Saff Suresi'nin 6. ayetindeki sözlerinde "keramet" yattığını düşünmek yanlıştır.

XIII

KUR'AN'DA "İBRAHİM PEYGAMBER'İN BABASININ ADI "AZER" OLARAK GEÇİYOR;* OYSA YANLIŞTIR: "AZER" DEĞİL, "TERAH"TIR!

Kur'an'da, "İbrahim Peygamber'in, vaktiyle babasını puta tapmaktan vazgeçirmek için şöyle dediği yazılı:

"Vaktiyle İbrahim, babası Azer'e: 'Sen putları kendine bir sürü ilah ediniyorsun öyle mi? Doğrusu ben seni ve kavmini açık bir dalal (sapıklık) içinde görüyorum' demişti..." (En'am Suresi, ayet 74.)

Görüldüğü gibi burada adı geçen Azer, İbrahim Peygamber'in babası olarak tanımlanmıştır. Oysa yanlıştır, çünkü İbrahim'in babasının adı Azer değil, Terah'tır. Bu yanlışlık, Muhammed'in Yahudi kaynaklarından yaptığı alıntılarla ilgilidir. Öyle anlaşılıyor ki Muhammed, Yahudilerin kutsal bildikleri Tevrat ve Talmud gibi kitapları bilenlerden bilgi edinirken böyle bir yanılgıya düşmüştür. Şu bakımdan ki Tevrat'ta, İbrahim'in babasının adının Terah olduğu bildirilmiştir. Talmud'da ise, Terah'ın Elazar adında bir uşağı olduğu yazılıdır. Pek muhtemelen Muhammed, "Elazar" adını "Azer" olarak

*En'am Suresi, ayet 74.

anlamış ve Kur'an'a İbrahim'in babasının adı olarak geçirmiştir. Nitekim bundan dolayıdır ki, yukarıdaki ayetin mevcudiyetine rağmen: "Azer, İbrahim'in hakiki (gerçek) bahası değildir" diyenler vardır. Fakat genellikle İslamcılar, Kur'an'daki bu yanlışlığı örtbas etmek için, "Azer" ile "Terah" adlarının aynı şey olduğunu ve her iki adın da İbrahim'in babasının adı olarak kullanıldığını söylerler.[1]

l Elmalılı H. Yazır, age., c.III, s. 1961 vd.; İslam Ansiklopedisi'nde "İbrahim" sözcüğü; ayrıca George Sale, The Koran, s. 126, not:2-3. London, tarihsiz.

SONUÇ

KUR'AN'A BAĞLI KALINDIKÇA SOSYAL, SİYASAL VE EKONOMİK (FİKİRSEL VE BİLGİSEL) HER TÜRLÜ GELİŞMEDEN YOKSUN KALINACAĞI HAKKINDA!

Her vesileyle tekrarladığımız gibi Batı dünyası, bundan iki bin yıl önce Hıristiyanlığın gelişiyle birlikte "kutsal" diye bilinen kitapların rehberliğini benimsemiş ve böylece varisi bulunduğu eski Yunanın akılcılığından kopup ortaçağ karanlıklarına gömülmüş, gerilikler içerisinde cebelleşmiş, bu cebelleşmeyle bin beş yüz yılını yitirmiş ve nihayet yine Eski Yunan'ın bilimsel kaynaklarını keşfetmek suretiyle akıl çağına girmiş ve daha önceki uygarlıkları aşarcasına yeni bir bir uygarlık yaratmıştır. Başka bir deyimle din kitaplarının rehberliğinden kurtulup akılcılığın nimetlerine erişmiştir. On dokuzuncu yüzyılın ünlü düşünürlerinden Maurice Maeterlinck:

"Milletlerin tüm felaketlerinin nedeni akılsızlıklarıdır"

der ve şöyle eklerdi:

"Tarih başlangıcından beri düzelmeye yüz tutmamış bu köklü akılsızlığın yanında tüm siyasi ve iktisadi açıklamalar birer edebi süs mesabesinde kalır."

Yirminci yüzyılın en büyük bilginlerinden biri olan Einstein, akılcı eğitime yöneldiği andan itibaren "kutsal" diye bilinen kitapların gerçeklere ters düştüğüne ve insan beynini işlemez hale soktuğuna inanmıştı ve şöyle derdi:

"Böylece .. .den bir dinselliğe yöneldim, (fakat bu yönelmişliğim) ani olarak on iki yaşımda iken sona erdi. Okuduğum bilimsel kitaplar sayesinde az geçmeden şu inanca eriştim ki Tevrat ve incil de anlatılanların çoğu) asla doğru olamaz... Her türlü otorite'ye karsı şüpheciliğim bundan doğdu ve bu tutum beni o tarihten bu yana asla terk etmedi..."[1]

Batı uygarlığını yaratan bilginlerin ve düşünürlerin tekrar etmekten bıkmadıkları şey hep şu olmuştur ki, insanları fikirsel gelişme olasılığından, yaratıcı zekadan ve düşünme gücünden yoksun bırakan şeylerin başında "kutsal" diye bilinen din kitapları gelir.[2] Nitekim Batı dünyasının ortaçağ karanlıklarından kurtulup uygarlık çağma girebilmelerinin nedeni, Tevrat ve İncil'in ("Ahd-i Atik" ve "Ahd-i Cedid") ve benzeri kitapların rehberliği yerine aklın rehberliğini seçmiş olmaktır. Voltaire bunu, "aklın" "Tanrı" ile yer değiştirdiğini söyleyerek özetlemiştir.

İslam dünyası, Batı dünyasının yaptığını yapamadığı (yani vahyin rehberliği yerine akıl rehberliğini

seçemediği) içindir ki ortaçağ karanlıklarından kurtulamamıştır. Kur'an'a bağlı ülkelerin, istisnasız olarak, yeryüzünün en geri kalmış ülkeleri arasında bulunmaları, bunun en açık bir kanıtıdır. İslam ülkeleri tarihi şu gerçeği ortaya vurmaktadır ki Kur'an'a bağlı ve saplı kalındıkça ne akılcılığa ulaşmak, ne gerçek anlamda ilim yapmak, ne demokrasi yaratmak, ne insan varlığını değer ölçülerine kavuşturmak ve ne de insanın insana sevgisini oluşturmak mümkündür. Her ne kadar çok kısa bir dönemi içine alan "İslam uygarlığı"ndan söz edilirse, bu uygarlık Kur'an'dan doğma bir şey değildir; Kur'an'ın kaynak olarak kabul edilmesiyle ortaya çıkmış değildir. "İslam uygarlığı" Eski Yunan'ın bilim kaynaklarından etkisiyle oluşmuş bir şeydir. Miladi 8. ile 10.

1 Paul Schilpp, Albert Einstein: Philosopher-Süeniist. Evanston. III. Library ofLi-ving Philosophers, 1949, s.9. Bu alıntı için bkz. Alice Calaprice (Derleyen), The Quocıtahle Einstein, Princeton, N.J. 1996, s. 159.
2 Bu konuda bkz. İlhan Arsel, Aydın ve "Aydın!"

ya da 11. yüzyıllar arasındaki iki yüz yıllık kısa bir süreyi kapsayan bu gelişme, Eski Yunan kaynaklarından yararlanan İslam bilginlerinin "zındık", "dinsiz" diye ilan edilmeleri, Eski Yunan bilimlerinin terk edilmesi ve bunlar yerine Kur'an'ın yeniden kaynak edinilmesi sonucu olarak sönüp gitmiştir. O tarihten bu yana da bir daha canla-namamıştır, çünkü İslam ülkelerine, her ilmin Kur'an'da, olup tüm gerçeklere ancak Kur'an yolu ile gidilebileceği zihniyeti egemen olmuştur. İlginç olan şudur ki, İslam ülkeleri içinde Kur'an'a en fazla ve en sadık şekilde bağlı olanlar, en ziyade geri kalmış olanlardır. Bunun böyle olduğunu anlayabilmek için, günümüzde İslam şeriatının en yoğun ve özüne en sadık şekilde uygulandığı ülkelere, örneğin Afganistan, Suudi Arabistan, İran, Pakistan, Sudan vs. gibi ülkelere şöyle bir göz atmak yeterlidir. Buna karşılık Kur'an'ı, yol gösterici rehber ve kaynak olmaktan çıkaran Atatürk Türkiyesi, yirmi otuz yıl gibi çok kısa bir zaman içerisinde uygarlaşma sürecine girmiş ve tüm İslam ülkelerinin önüne geçmiştir.